flacăra

anul XXXIII
26 (1515)
VINERI
29 IUNIE
1984

săptămînal editat de frontul democrației și unității socialiste

ROMÂNIA LA ORA ÎNALTĂ A HOTĂRÎRILOR ISTORICE

Plenara C. C. al P. C. R.

propune realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția supremă de secretar general al partidului

(pagina 3)

„Aș dori să mulțumesc Comitetului Central al partidului pentru hotărîrea de a propune realegerea mea în funcția supremă de secretar general al partidului. Vă asigur, dragi tovarăși, asigur întregul partid și întregul popor, că dacă partidul și Congresul vor adopta această hotărîre voi acționa și în viitor cu toate forțele, cu toată priceperea, cu întregul spirit revoluționar, pentru înfăptuirea politicii partidului nostru, pentru realizarea Programului partidului, pentru asigurarea ridicării patriei pe noi culmi de progres și civilizație. Voi face totul pentru a servi întotdeauna poporul, partidul, socialismul! Voi face totul pentru o politică de pace și colaborare internațională, fiind convins că aceasta răspunde atît intereselor poporului nostru, cît și intereselor tuturor națiunilor lumii!".

NICOLAE CEAUȘESCU

HOTĂRÎREA

Plenarei Comitetului Central cu privire la realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar general al Partidului Comunist Român

Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român, dînd expresie voinței nestrămutate a comuniștilor, a întregului partid și popor, în deplină unanimitate, își însușește propunerea Comitetului Politic Executiv privind realegerea de către Congresul al XIII-lea al partidului, în funcția supremă de secretar general al Partidului Comunist Român, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al națiunii noastre, conducător încercat al partidului și poporului român, personalitate proeminentă a lumii contemporane.

Plenara hotărăște ca această propunere să fie dezbătută în adunările generale ale tuturor organizațiilor de partid din întreprinderi, instituții, unități agricole, în toate conferințele organizațiilor de partid comunale, orășenești, municipale și județene.

Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român își exprimă convingerea că această hotărîre corespunde dorinței arzătoare și voinței neclintite a tuturor comuniștilor, a întregului partid, dă glas dragostei cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu este înconjurat de întregul nostru popor, că aceasta constituie un puternic factor de întărire a unității și coeziunii partidului, a încrederii și adeziunii întregului popor la politica internă și internațională a partidului și statului nostru, la înfăptuirea exemplară a hotărîrilor istorice ce vor fi adoptate de Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român, la mersul neabătut al României pe drumul libertății și progresului, al socialismului și comunismului!

VIAȚA ROMÂNIEI

Sesiunea Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale

• Obiectiv prioritar — dezvoltarea și modernizarea tuturor ramurilor economiei naționale •

La recenta sesiune a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, ținută sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, președintele Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României, au fost dezbătute și aprobate documente de mare importanță pentru economia noastră națională : Raportul cu privire la proiectul Planului național unic de dezvoltare economică și socială a României în anul 1985 ; Raportul cu privire la proiectul Planului de dezvoltare a agriculturii, industriei alimentare, gospodăririi apelor și silviculturii în anul 1985 ; Raportul cu privire la schița preliminară de dezvoltare economico-socială a României în perioada 1986—1990 ; Raportul cu privire la schița preliminară de dezvoltare a agriculturii și industriei alimentare în perioada 1986—1990.

Exprimîndu-și acordul față de prevederile documentelor menționate, participanții la dezbateri au arătat că acestea se bazează pe succesele istorice obținute de poporul român în cele patru decenii care au trecut de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944, cu deosebire în ultimele două decenii, de cînd în fruntea partidului și a țării se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, artizanul întregii dezvoltări economice și sociale a României. Prevederile proiectelor supuse dezbaterii, concepute într-o viziune unitară, de amplă perspectivă, definesc direcțiile și orientările fundamentale ale mersului mereu ascendent al economiei românești pe calea edificării societății socialiste multilateral dezvoltate. Vorbitorii au dat o înaltă apreciere contribuției hotărîtoare, originale a conducătorului partidului și statului nostru la ampla activitate de stabilire și elaborare a orientărilor și obiectivelor definite în aceste documente, a căror transpunere în viață va asigura, prin munca unită a întregului popor, ridicarea la un nivel calitativ și mai înalt a întregii activități economico-sociale, ridicarea României pe noi trepte de progres și civilizație. Obiectivele fundamentale ce se desprind din schița preliminară de dezvoltare economico-socială a României, ca și indicatorii planului de stat pe anul viitor, pun cu pregnanță în evidență atenția acordată de tovarășul Nicolae Ceaușescu dezvoltării în continuare a forțelor de producție, a bazei proprii de materii prime, ridicării pe toate căile a calității produselor, a productivității muncii, diminuării cheltuielilor de producție, a consumurilor materiale, de energie și combustibili, sporirii susținute a venitului național și, pe această bază, a nivelului de trai material și spiritual al oamenilor muncii.

În cuvîntarea rostită la sesiune, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat că dispunem de tot ce este necesar pentru a realiza în bune condiții prevederile planului pe anul în curs, precum și ale planului pe 1985, și deci și pentru a încheia cincinalul 1981—1985, cu rezultate importante, fapt ce va marca o dezvoltare puternică a societății noastre, ridicarea în continuare a bunăstării materiale și spirituale a poporului, întărirea forței societății noastre socialiste, a capacității de apărare și de luptă a întregului popor, întărirea independenței și suveranității României. Referindu-se la prevederile și orientările pentru perioada de pînă în 1990, secretarul general al partidului a arătat că ele au în vedere înfăptuirea în continuare a prevederilor Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism. Totodată, ținînd cont de faptul că între timp au apărut probleme noi, prevederile pentru perioada 1986—1990 accentuează și mai mult unele laturi calitative, pentru dezvoltarea intensivă a întregii activități, creșterea mai puternică a muncii de cercetare științifică, a rolului științei și tehnicii în întreaga dezvoltare economico-socială. Necesitatea unei astfel de orientări se evidențiază și mai pregnant dacă ținem seama că pe plan mondial se prefigurează o nouă revoluție tehnico-științifică, împrejurare care va produce transformări adînci în structura industrială și economică a statelor, în dezvoltarea societății omenești, și care va trebui deci să se reflecte în mod corespunzător și în dezvoltarea societății socialiste românești.

Conducătorul partidului și statului nostru a arătat că și pentru perioada de pînă în 1990 și, în continuare, pînă în anul 2000, în centrul activității oamenilor muncii va trebui să se afle probleme cum sînt : asigurarea bazei energetice și de materii prime, îndeplinirea programelor din agricultură, ridicarea continuă a calității și nivelului tehnic al produselor, creșterea puternică a productivității muncii, eficiența și rentabilitatea întregii noastre activități economice, realizarea exportului și a cooperării internaționale în producție, perfecționarea activității de planificare și conducere. Totodată, o atenție deosebită va trebui să se acorde și de acum înainte accentuării și lărgirii democrației muncitorești, perfecționării neîntrerupte și funcționării mai active a organismelor naționale ale sistemului democrației noastre socialiste, îmbinînd într-un tot unitar și armonios acest cadru larg democratic, unic în felul său, care asigură participarea activă și conștientă a întregului popor la făurirea viitorului său comunist.

În numele tuturor colectivelor de muncă din care fac parte, cei prezenți la sesiune s-au angajat să acționeze cu toată hotărîrea, cu înaltă responsabilitate, pentru realizarea sarcinilor de mare complexitate ce trebuie îndeplinite în această etapă, în vederea dezvoltării și modernizării continue a tuturor ramurilor economiei naționale, pentru înflorirea multilaterală a patriei și ridicarea gradului de bunăstare și civilizație materială și spirituală ale întregului popor.

P. NICOARĂ ■

Propunerea comuniştilor, voinţa întregului popor

La al XIII-lea Congres, Ceauşescu reales!

Plenara C.C. al P.C.R., ţinută miercuri sub preşedinţia tovarăşului Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a dezbătut probleme şi a adoptat hotăriri şi documente de excepţională importanţă pentru viitorul României socialiste : Hotărîrea cu privire la convocarea celui de-al XIII-lea Congres al partidului ; Proiectul de directive ale Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la planul cincinal 1986—1990 ; Raportul cu privire la proiectul Planului naţional unic de dezvoltare economică şi socială a României pe anul 1985 ; Raportul cu privire la proiectul Planului de dezvoltare a agriculturii, industriei alimentare, gospodăririi apelor şi silviculturii în anul 1985.

În urma propunerii Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., plenara a adoptat în unanimitate Hotărîrea Comitetului Central cu privire la realegerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în funcţia de secretar general al P.C.R. Aprobînd din toată inima această hotărîre, cei prezenţi au dat expresie sentimentelor de fierbinte dragoste şi aleasă stimă ale comuniştilor, ale tuturor fiilor României socialiste faţă de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, înflăcărat revoluţionar şi patriot, militant de seamă al mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale, personalitate proeminentă a lumii contemporane, care şi-a făcut din slujirea devotată a partidului, patriei şi poporului, a cauzei socialismului şi păcii ţelul suprem al vieţii şi activităţii sale. Comuniştii, toţi oamenii muncii de pe întreg cuprinsul ţării văd în prezenţa tovarăşului Nicolae Ceauşescu în fruntea partidului, a statului cea mai sigură chezăşie a viitorului fericit al patriei, a independenţei şi suveranităţii ei, a edificării cu succes în România a socialismului şi comunismului.

În legătură cu Proiectul Directivelor Congresului al XIII-lea, la plenară s-a subliniat că acest document se întemeiază pe studierea aprofundată a cerinţelor şi posibilităţilor concrete ale dezvoltării României în viitorul cincinal, pe rezultatele remarcabile obţinute în cei 40 de ani care au trecut de la victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională de la 23 August 1944, şi cu deosebire în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al P.C.R., perioadă caracterizată prin profunde transformări petrecute în economie, în structura socială, în modul de gîndire şi în existenţa oamenilor, în fizionomia întregii societăţi. S-a relevat că obiectivul fundamental al viitorului plan cincinal îl constituie asigurarea condiţiilor pentru realizarea, în linii mari, a sarcinilor de bază ale făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, intrarea societăţii româneşti într-o etapă hotăritoare pentru împlinirea măreţelor prevederi ale Programului partidului. În acest scop, se prevede creşterea pe mai departe, în ritm susţinut, a forţelor de producţie, prin aplicarea celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, valorificarea într-un grad înalt a tuturor resurselor materiale şi umane, participarea activă şi eficientă a ţării noastre la circuitul economic mondial, sporirea venitului naţional, a avuţiei naţionale şi, pe această bază, ridicarea bunăstării materiale şi spirituale a întregului popor, asigurarea unei noi calităţi a muncii şi a vieţii.

În ceea ce priveşte proiectul de plan pe anul 1985, în cadrul plenarei s-a arătat că el are la bază hotărîrile adoptate de Congresul al XII-lea şi de Conferinţa Naţională ale partidului, orientările şi indicaţiile date de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în vederea punerii cît mai depline în valoare a resurselor materiale şi umane ale ţării, a realizării în cele mai bune condiţii a prevederilor actualului cincinal. Prevederile planului pe anul viitor asigură dezvoltarea în continuare în ritm susţinut a întregii economii naţionale, cu prioritate a industriei, creşterea continuă a producţiei agricole, intensificarea exporturilor şi reducerea la strictul necesar a importurilor, sporirea contribuţiei cercetării ştiinţifice şi tehnologice la promovarea progresului tehnic în toate ramurile şi sectoarele de activitate, reducerea costurilor de producţie, cu deosebire a cheltuielilor materiale, ridicarea mai puternică a productivităţii muncii şi perfecţionarea organizării şi normării muncii.

Plenara a dat o înaltă apreciere contribuţiei hotăritoare a tovarăşului Nicolae Ceauşescu la elaborarea şi aplicarea celor mai corespunzătoare soluţii pentru accelerarea progresului economico-social al patriei, la stabilirea strategiei şi tacticii edificării noii orînduiri, la organizarea şi conducerea întregii opere de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism, la creşterea rolului şi prestigiului ţării noastre pe arena mondială.

În cuvîntarea rostită la plenară, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a arătat că pornim la dezvoltarea în continuare a patriei noastre de la o puternică bază tehnico-materială. Avem o industrie modernă, puternică, dotată la nivelul tehnicii mondiale, am obţinut rezultate remarcabile în agricultură, în ştiinţă, în cultură, dispunem de cadre calificate. Secretarul general al partidului a arătat că prin încheierea cu succes a actualului cincinal şi prin realizarea sarcinilor pe perioada 1986—1990, planuri care constituie etape hotăritoare în înfăptuirea Programului partidului, vom reuşi să parcurgem un drum important în dezvoltarea generală a patriei noastre. Venitul naţional şi productivitatea muncii vor creşte de două ori, producţia industrială-marfă — de 1,8 ori. Rezultate la fel de importante vor fi obţinute şi în alte domenii de activitate. „Am adoptat în unanimitate toate documentele pe care le-am dezbătut — se spune în cuvîntarea secretarului general al partidului. Acum hotărîtor este să trecem cu toate forţele la activitatea practică pentru realizarea lor. Sîntem în preajma celei de-a 40-a aniversări a victoriei revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă, care a deschis calea tuturor marilor transformări revoluţionare şi făuririi socialismului în România. Trebuie să întîmpinăm acest eveniment cu rezultate măreţe în toate domeniile. Să acţionăm în vederea întîmpinării Congresului al XIII-lea punînd pe primul plan, în centrul întregii activităţi, realizarea planului pe acest an în toate sectoarele — în industrie, agricultură, în celelalte sectoare —, îndeplinirea sarcinilor de export şi a tuturor indicatorilor pentru acest an, precum şi pregătirea temeinică a planului pentru 1985".

Exprimîndu-şi convingerea că documentele adoptate vor fi primite cu profundă satisfacţie de toţi oamenii muncii, că întregul nostru popor, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, va acţiona cu înaltă răspundere şi exemplară dăruire pentru îndeplinirea integrală a sarcinilor de plan pe 1984 şi pe anul următor, asigurînd astfel cele mai bune premise înfăptuirii cu succes a obiectivelor viitorului cincinal, plenara a adresat clasei muncitoare, ţărănimii, intelectualităţii, tuturor oamenilor muncii chemarea de a întîmpina marile evenimente politice ale acestui an — glorioasul jubileu de la 23 August şi Congresul al XIII-lea al partidului — cu noi şi strălucite realizări în înfăptuirea politicii Partidului Comunist Român, în înflorirea multilaterală a patriei socialiste, în ridicarea ţării noastre pe trepte tot mai înalte de progres şi civilizaţie.

ION DUMBRAVĂ

Din

HOTĂRÎREA

Plenarei C.C. al P.C.R. din 27 iunie 1984

cu privire la convocarea Congresului al XIII-lea

al Partidului Comunist Român

Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român va avea loc în zilele de 19-23 noiembrie 1984, cu următoarea ordine de zi :

1. Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XII-lea şi Congresul al XIII-lea şi sarcinile de viitor ale partidului.

2. Raportul Comisiei Centrale de Revizie.

3. Proiectul de Directive ale Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la Planul naţional unic de dezvoltare economico-socială a României pentru perioada 1986-1990 şi orientările pînă în anul 2000.

4. Modificarea unor prevederi ale Statutului Partidului Comunist Român.

5. Alegerea secretarului general al Partidului Comunist Român, a Comitetului Central al partidului şi a Comisiei Centrale de Revizie.

Acţiunile ce se vor iniţia în perioada premergătoare Congresului trebuie să ducă la întărirea tot mai puternică a partidului, la creşterea rolului organelor şi organizaţiilor de partid în conducerea întregii activităţi politice, economice şi sociale în vederea mobilizării şi unirii tuturor forţelor materiale şi umane pentru realizarea integrală a planului de dezvoltare economico-socială a României pe anul 1984 şi pe întregul cincinal, dezvoltarea bazei energetice şi de materii prime, creşterea productivităţii muncii, reducerea consumului de materii prime, materiale, combustibil şi energie, introducerea pe scară largă a progresului tehnic şi a rezultatelor cercetării ştiinţifice, realizarea cu prioritate a producţiei destinate exportului, a planului de investiţii, înfăptuirea noii revoluţii în agricultură şi obţinerea unor producţii agricole sigure şi stabile, realizarea integrală a prevederilor cuprinse în programele speciale adoptate privind dezvoltarea cu precădere a unor ramuri de bază ale economiei naţionale, sporirea continuă a eficienţei întregii activităţi economice.

23 AUGUST 40
1944 1984

Moment de referință în vasta activitate

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a inaugurat

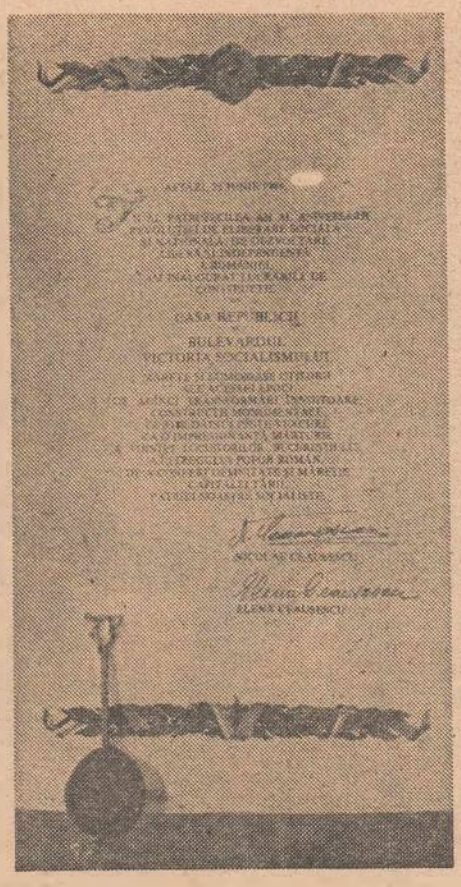

După 23 August 1944, în orașul de pe Dîmbovița, ca și în celelalte orașe ale țării, an de an, cincinal de cincinal, s-au înălțat construcții noi — platforme industriale, mari edificii social-culturale, cartiere întregi de locuințe, adevărate orașe noi în Bucureștiul contemporan. Capitala țării noastre, în care pulsează o puternică viață politico-economică și social-culturală, se înfățișează acum, în cel de-al 40-lea an de la eliberare, în anul Congresului al XIII-lea al partidului, ca o așezare mereu tînără, tot mai frumoasă și mai modernă, pe măsura impresionantelor realizări ale epocii socialiste a țării. Un moment de referință în vasta activitate constructivă desfășurată în anii socialismului pentru dezvoltarea și înfrumusețarea Capitalei, a tuturor localităților țării, îl constituie recenta inaugurare de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a lucrărilor de construcție la Casa Republicii și Bulevardul Victoria Socialismului.

Aceste construcții, inițiate și concepute sub îndrumarea directă și cu participarea nemijlocită a conducătorului partidului și statului nostru, reprezintă o etapă de cea mai mare însemnătate în acțiunea de sistematizare și modernizare, de dezvoltare urbanistică a marelui oraș. Casa Republicii, Bulevardul Victoria Socialismului, celelalte mari ansambluri și obiective edilitare de anvergură fac parte din amplul program de înnoire din temelii a acestui vast perimetru urbanistic din sud-vestul Bucureștiului. Casa Republicii, construcție monumentală, ce va domina întregul ansamblu, va constitui sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, al Consiliului de Stat și al Guvernului Republicii Socialiste România. Marea piață semicirculară dinspre fațada principală a clădirii va fi flancată de sediile bibliotecii naționale, ale unor ministere și instituții centrale. De aici va porni spre Piața Unirii impresionantul Bulevard Victoria Socialismului, de-a lungul căruia se vor înălța moderne construcții de locuințe și spații comerciale, vor fi plantați pe mai multe rînduri arbori și vor fi realizate ample spații verzi. Remodelarea urbanistică a acestei zone se va face în condițiile păstrării vechilor monumente istorice și de arhitectură. Piața Unirii va căpăta o înfățișare nouă, punîndu-se în valoare atît sub aspect urbanistic, cît și funcțional. Marea arteră continuă peste riul Dîmbovița, încheindu-se într-o altă nouă și modernă piață, în mijlocul căreia va fi înălțat monumentul „Victoria Socialismului".

constructivă desfăşurată în anii socialismului

lucrările de construcţie la „Casa Republicii" şi Bulevardul „Victoria Socialismului"

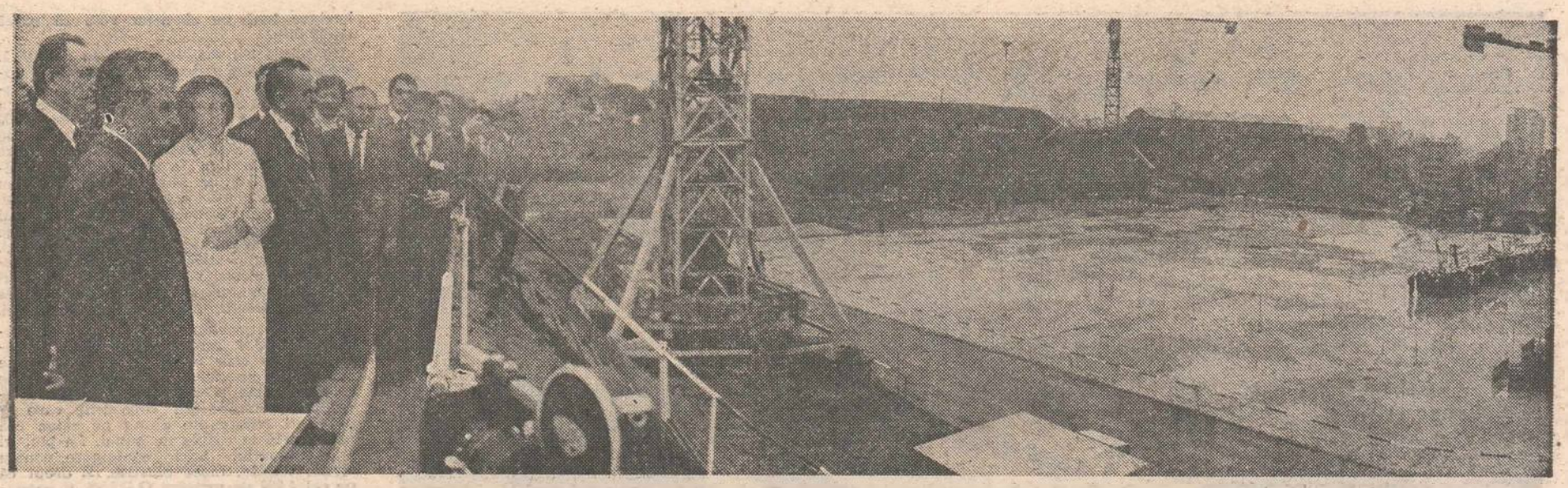

Momentul inaugurării lucrărilor de construcţie la Casa Republicii şi la Bulevardul Victoria Socialismului a cuprins mai întîi ceremonia semnării de către tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi de către tovarăşa Elena Ceauşescu a unui pergament, scris cu litere de aur şi avînd următorul conţinut : „Astăzi, 25 iunie 1984, în al patruzecilea an al aniversării revoluţiei de eliberare socială şi naţională, de dezvoltare liberă şi independentă a României, am inaugurat lucrările de construcţie la Casa Republicii şi Bulevardul Victoria Socialismului, măreţe şi luminoase ctitorii ale acestei epoci de adînci transformări înnoitoare, construcţii monumentale ce vor dăinui peste veacuri, ca o impresionantă mărturie a voinţei locuitorilor Bucureştiului, a întregului popor român, de a conferi demnitate şi măreţie Capitalei ţării, patriei noastre socialiste". Tovarăşul Nicolae Ceauşescu a introdus apoi pergamentul purtînd sigiliul prezidenţial în cilindrul de oţel inoxidabil ce urmează să fie zidit la baza monumentalului edificiu. Următorul act al inaugurării a avut loc pe şantierul de construcţii. În ovaţiile şi uralele celor prezenţi pe şantier, tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi tovarăşa Elena Ceauşescu au aşezat la temelia Casei Republicii cilindrul de oţel conţinînd pergamentul semnat mai înainte, mărturie peste veacuri a inaugurării construcţiei grandioaselor opere urbanistice ce se vor înălţa aici, în inima Capitalei. Tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi tovarăşa Elena Ceauşescu au turnat primele cantităţi de beton la fundaţia viitoarei construcţii. Acest memorabil moment a marcat, totodată, şi inaugurarea lucrărilor de construcţii a marelui Bulevard Victoria Socialismului.

Grandioasele construcţii inaugurate, care se vor înscrie, fără îndoială, între cele mai de seamă ctitorii ale epocii noastre, poartă, asemenea tuturor marilor realizări din ultimele două decenii, amprenta gîndirii cutezătoare, a activităţii revoluţionare desfăşurate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, consacrată ridicării permanente a României socialiste pe cele mai înalte trepte ale civilizaţiei şi progresului.

ION CODRU

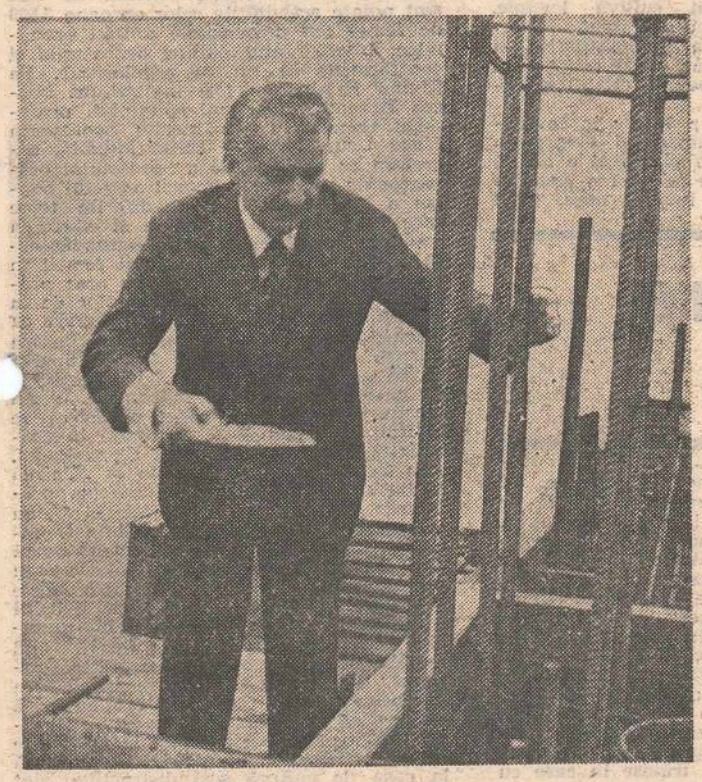

Astăzi, 25 iunie 1984, în al patruzecilea an al aniversării revoluţiei de eliberare socială şi naţională, de dezvoltare liberă şi independentă a României...

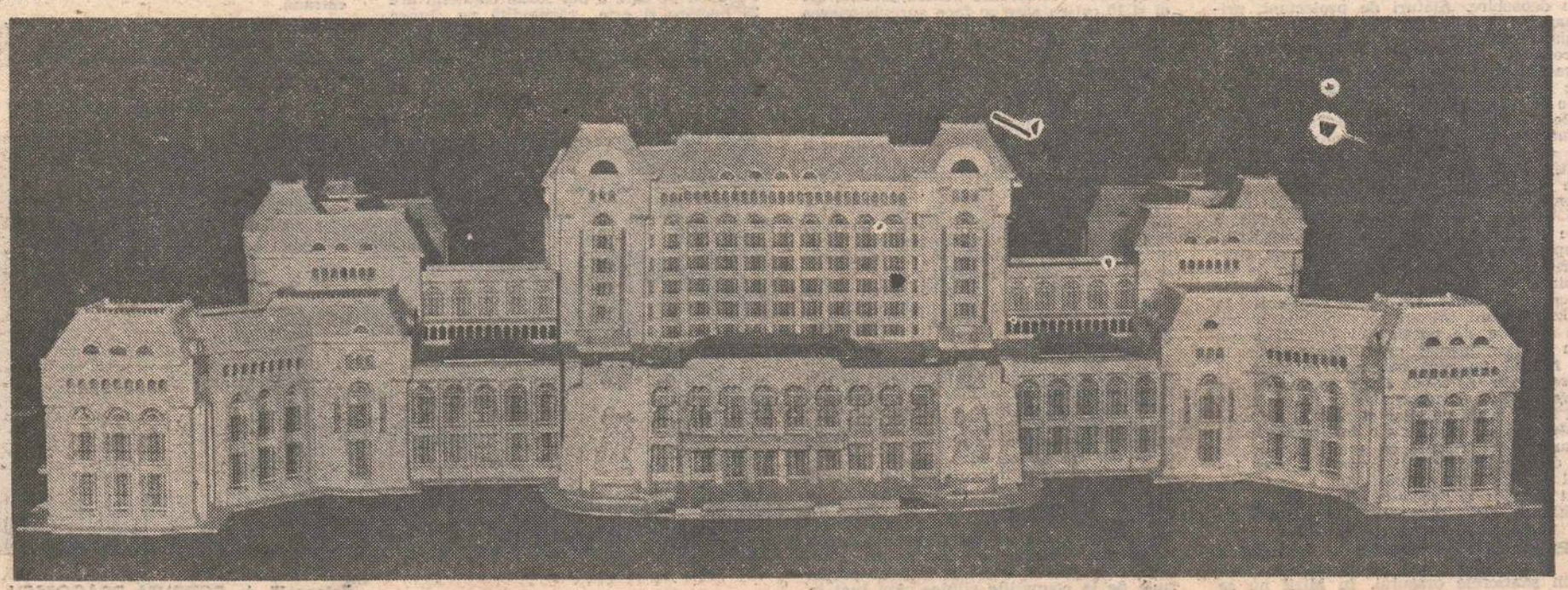

23 AUGUST 40
1944 1984

Un oraş în haine noi

• Fîntîna şi pompa submersibilă • Femeile preferă distracţiile mai liniştite •

Situat exact la jumătatea drumului dintre Buzău şi Ploieşti, Mizilul a fost demult, se pare, doar o staţie de poştă unde se schimbau caii. Că oamenii îşi vor fi construit în jurul acelui han case una lîngă alta pînă au făcut o aşezare sau staţia aceea a găsit acolo un sătuleţ, are mai puţină importanţă. Oricum, Mizilul nu e aşezat ca multe oraşe pe malul unei ape de pe urma căreia oamenii au de tras foloase. Pîrîul Istop e un firicel de apă şi seamănă a rîu doar în vremea inundaţiilor. Pîrîul, aşa mic cum e, a obligat oamenii să facă poduri ca pentru un rîu adevărat.

Pînă nu demult, Mizilul a fost unul din tîrguşoarele prăfuite de provincie în care nu se întîmpla mai nimic şi care te ducea cu gîndul la un sat mai mare decît la un oraş. Ca să ajungem în centru mergem pe strada Gării. Indiferent de numele pe care-l poartă, oamenii tot aşa îi spun. De o parte şi alta case cochete, bine întreţinute, curţi în care cresc flori şi legume, semn că oamenii sînt gospodari şi o duc bine. Din loc în loc sclipesc cupolele solariilor. Pe fişiile de pămînt dintre gard şi trotuar şi dintre trotuar şi şosea se cultivă cartofi şi sfeclă. Suprafeţele sînt mici şi îndeletnicirea de a le cultiva seamănă mai mult cu un hobby însă aveam să aflăm ceva mai tîrziu că de pe suprafeţele acestea se adună cîteva tone de cartofi şi sfeclă. Cultivate cu grijă, nu doar dintr-un entuziasm trecător, cartofii şi sfecla din faţa porţilor nu strică estetica străzii, ci dimpotrivă.

În locul trăsurilor care altădată duceau călătorii de la gară pînă-n centru nu s-a mai pus nimic. Distanţa e mică şi poate fi străbătută pe jos cît fumezi o ţigară. Trăsurile sînt o falsă nostalgie.

Mielu Codescu e primarul Mizilului de 11 ani. În 1973, cînd a preluat oraşul cu dorinţa de a-l face mai mare şi mai frumos, Mizilul avea 470 metri canalizare, o jumătate de kilometru de drum asfaltat şi 120 de apartamente. Astăzi, oraşul are 33 kilometri canalizare, 10 kilometri străzi asfaltate şi 1 700 de apartamente. Ca peste tot şi la Mizil s-a construit şi se mai construieşte în ritm susţinut. Într-un oraş mic cum e Mizilul, blocurile de locuinţe, elegante şi finisate cu respect pentru meserie, ies în evidenţă mai cu deosebire. Alături de proiectant, primarul Mielu Codescu a susţinut la comisia de avizare cu elocinţă şi autoritate proiectele de blocuri pe care le merita oraşul, adică frumoase şi funcţionale. De ce să semene Mizilul cu toate oraşele ? De ce să se înşire unul lîngă altul blocurile ca nişte cutii de chibrituri identice cînd cu fantezie, puţină muncă în plus şi aceleaşi cheltuieli pot fi făcute nitel altfel ? Şi dacă în cincinalul trecut faţă de 420 de apartamente planificate s-au construit 1 160 explicaţia este cît se poate de simplă. Întreprinderile importante ale oraşului, la iniţiativa consiliului popular şi-au constituit echipe de constructori care au preluat blocurile de locuinţe de la fundaţii şi le-au dat noilor locatari la cheie. Ce nu se construise în Mizil decenii întregi se construia acum. În materie de construcţii Mizilul părea un călător însetat care odată ajuns la o fîntînă nu mai bea apă cu cana, ci direct din găleată. Anul acesta se va termina reconstruirea noului centru civic. În locul magherniţelor şi prăvăliilor care puteau fi demolate cu o lovitură de umăr s-au ridicat blocuri cu spaţii comerciale şi de prestări servicii la parter. Noul local al liceului agroindustrial a fost predat elevilor şi profesorilor de un an. La sălile de clasă şi laboratoarele moderne se vor adăuga atelierele şcoală.

Primarul Mielu Codescu îşi începe ziua de muncă dis-de-dimineaţă cu un raid prin şantierele oraşului. În Mizil nu se construieşte de azi pe mîine ci pentru totdeauna. O neatenţie, un lucru de mîntuială trebuie sesizate la timp. Degeaba la terminarea lucrărilor se întocmesc note de constatări şi liste de remedieri. Cum la consiliul popular oamenii erau plecaţi cu treburi, care în agricultură, care la întreprinderi sau pe şantiere, îl găsim pe primarul oraşului chiar în centrul civic despre care v-am informat ceva mai devreme.

— Tovarăşe primar, Mizilul e un oraş agroindustrial. Asta presupune că aici se face în părţi aproximativ egale şi agricultură şi industrie.

— Într-adevăr însă delimitarea nu este atît de limpede pe cît s-ar putea bănui şi cred că asta e foarte bine. Avînd o industrie puternică, ducem lipsă de forţă de muncă în agricultură. În industrie lucrează 4 500 de oameni, iar în agricultură doar 600. Agricultură nu fac doar aceştia. Pe lîngă C.A.P. Mizil, Asociaţia economică intercooperatistă pentru creşterea vacilor de lapte, două îngrăşătorii de tineret bovin ale Întreprinderii de industrializarea cărnii Ploieşti şi a I.A.S. Tohan, o fermă vegetală tot a I.A.S. Tohan, în oraş s-au pus bazele unor gospodării anexe foarte puternice. Toate unităţile cu consumuri colective au asemenea gospodării. Întreprinderea mecanică, Relaxa, cele două licee, spitalul şi restaurantele, grădiniţa nr. 5 îşi asigură necesarul de carne de porc pentru consumul propriu cu ajutorul lor. Restaurantele, în proporţie de 75 la sută. Cumpărăm doar carnea de vită. Poate că singura noastră bogăţie şi resursă este pămîntul şi înţelegem să-l folosim aşa cum trebuie. Cooperativa de producţie, achiziţie şi desfacerea mărfurilor are o anexă puternică : 100 scroafe pentru prăsilă, 300 oi şi 10 cai cu care se face aprovizionarea magazinelor din oraş şi din comunele învecinate, situate la 6—7 kilometri de Mizil. S-a înfiinţat şi o secţie de confecţionat căruţe. O asemenea secţie lucrează şi în cadrul C.A.P. La ele se mai adaugă şi meseriaşii autorizaţi. Tot la cooperaţie funcţionează 3 incubatoare care scot într-un ciclu 6 000 de pui. Pînă acum am dat 3 000 cetăţenilor pentru autoaprovizionare şi contractare şi 3 000 pentru carne, crescuţi în saivanele şi grajdurile libere pe perioada verii. În august vom mai scoate 6 000 pentru fondul de stat. Noi am înţeles că dacă sîntem oraş agroindustrial apoi trebuie să ne preocupe agricultura în mod deosebit.

— În drumul de la gară spre centru am văzut că fiecare palmă de pămînt e cultivată, excepţie făcînd, bineînţeles, doar stadionul.

— Şi consiliul popular şi-a organizat o gospodărie anexă cu care, sinceri să fim ne mîndrim. Am ajuns, şi n-avem de gînd să ne oprim aici, la 24 scroafe pentru purcei pe care-i livrăm crescătorilor care au încheiat contracte cu statul, 600 oi şi doi cai pe care-i folosim pentru transporturi, ca înlocuitori de maşini. Pînă acum am livrat 10 tăuraşi de cîte 440 de kilograme iar în toamnă vom livra 100 de berbecuţi. Tot personalul consiliului, de la femeia de serviciu şi pînă la primar, munceşte efectiv în cîmp după-amiezele, duminicile, cînd ne putem rupe de la ocupaţiile zilnice. Am luat în acord global de la A.E.I.C.V.L. 10 hectare sfeclă furajeră, 10 de porumb şi 20 de lucernă şi din cantităţile primite hrănim animalele. Pe terenurile consiliului popular, cam 5 hectare, am cultivat porumb şi sfeclă-de-zahăr. Am luat şi bani dar şi borhot şi coceni pentru îngrijirea şi furajarea animalelor. Toate întreprinderile cu gospodărie anexă au luat terenuri în acord global de la unităţile agricole. Se cresc animale mai multe şi se rezolvă şi problema forţei de muncă în agricultură.

În jurul blocurilor de pe strada Mihail Kogălniceanu, oamenii cultivă legume. Aşa cît să nu-şi iasă din mînă. Profesorul Ştefan Chiţu a luat iniţiativa şi împreună cu vecinii au săpat trei fîntîni cu pompe de mînă pentru udatul grădinilor.

Magdalena Roman a lucrat în învăţămînt. Acum e pensionară şi preşedinta O.D.U.S. din Mizil. În plus mai e mamă de băiat şi soacră. Se pare că e una din acele soacre care-şi iubeşte nora. Cînd am ieşit la pensie, ne spune dînsa, mă simţeam cam stingheră. Atunci m-am gîndit să cresc iepuri. Vreau să le fac copiilor haine de blană din piei de iepure. În plus, statul plăteşte pentru iepurii contractaţi 19 lei kilogramul. Acum am 50 de iepuri şi trebuie să recunosc că nu e de loc uşor să-i creşti. E foarte greu cu iarba. Sîntem mulţi care creştem, în special, animale mici : păsări, nutrii, iepuri, porci, capre. Vînăm cîte un petec de verdeaţă. Condiţii de păşunat nu sînt. Dacă vrei să creşti o vacă sau o capră trebuie să-ţi pierzi ziua plimbînd-o de funie pe şanţuri. Oraşul are 16 mii de locuitori. Majoritatea trăiesc în case cu curte şi au condiţii să crească animale. Păşunea pe care o pot folosi cetăţenii are 20 hectare şi este răspîndită pe lunca pîrîului Istop. Cererea este atît de mare încît consiliul popular a fost nevoit s-o împartă pe felii, cu mare grijă să nu nedreptăţească pe nimeni, celor cu contracte. Izlazul comunal are, e drept, 50 hectare însă pe el n-au voie să pască decît oile.

Şi totuşi cei mai inventivi se descurcă. Ştefan Nănoiu e deputat în Circumscripţia electorală 22. E pensionar şi a crescut animale dintotdeauna. Anul acesta a contractat cu statul 2 porci, 10 oi, 1 000 litri lapte de oaie şi 800 litri lapte de vacă. Pentru a-şi asigura furajele necesare animalelor a luat în acord global terenuri ale C.A.P. În Mizil oamenii nu stau cu braţele încrucişate. Unii sapă fîntîni, alţii cresc animale mai mari sau mai mici, fiecare după puterile lui, se strînge fier vechi, hîrtii, textile, diferite deşeuri. Întreprinderea Relaxa furnizează Cooperativei „Unirea meşteşugarilor“ deşeuri care pînă nu demult se ardeau. Din ele se fac confecţii, sandale, papuci, jucării.

Una din problemele pe care le urmăreşte O.D.U.S. este şi recuperarea materialelor. În oraş urmează să se monteze containere speciale. Acum, punctul de colectare este la 2 kilometri în afara oraşului şi multe din deşeurile care ar putea fi recuperate ajung pe calea cea mai scurtă la cutiile de gunoi. La blocuri s-au amenajat mici containere pentru hîrtie, textile, mase plastice. E drept că pe cei 4 000 de membri O.D.U.S. îi concurează în acţiunea de recuperare a deşeurilor pionierii, ne spune tovarăşa Magdalena Roman. Cu fierul s-a cam terminat, a fost strîns de peste tot, dar din celelalte se mai găseşte. Mihai Berzan, preşedintele O.D.U.S. de la Relaxa, Ioana Florea, preşedinta O.D.U.S. de la Filatura de lînă au în cadrul întreprinderilor activităţi mult mai susţinute în acest domeniu de recuperare a deşeurilor însă nici la cantiere Constantin Rîbu şi Ion Ion nu se lasă mai prejos.

În fiecare duminică, cînd echipa de fotbal A.S.A. Mizil joacă acasă, 6—7 mii de bărbaţi sînt pe stadion. Cînd joacă în deplasare, doar o mie din ei capătă încuviinţarea să însoţească echipa. Femeile din Mizil se mulţumesc cu distracţii mai liniştite. Eufrosina Jigăilă, preşedinta Comitetului de femei şi directoarea Clubului Femina, îşi frunzăreşte agenda în care sînt notate activităţile celor aproape 3 500 de femei din principalele unităţi economice. Învăţămîntul politic, dezbaterile şi consfătuirile se ţin cu regularitate. La Clubul Femina au fost invitaţi dr. Mircea Dragotă, directorul spitalului, profesorul Constantin Drăgneanu, profesoara Elena Uruc, tovarăşa Elena Mihăilă, secretara cu propaganda a comitetului oraşenesc de partid şi primarul oraşului pentru a ţine conferinţe pe diferite teme care interesează : creşterea şi educarea copiilor, dezvoltarea edilitar-gospodărească a oraşului, creşterea rolului femeii în societate. Căminul de copii cu orar prelungit nr. 5 este în grija femeilor de la filatură. Cele de la Relaxa au grijă ca lucrurile să meargă cît mai bine pentru micuţii de la căminul nr. 6. Cele 6 grădiniţe şi două cămine îşi desfăşoară activitatea sub atenta lor îndrumare. Maria Marin, preşedinta Comisiei de femei de la Relaxa, Elena Jecu, secretara organizaţiei de partid de la spital, Elena Baciu, şefa Secţiei marochinărie de la „Unirea meşteşugarilor“, Cecilia Iordache, preşedinta Comisiei de femei de la Uzina mecanică, Maria Preda, preşedinta Comisiei de femei de la filatură, organizează de 8 Martie şi 1 Iunie conferinţe urmate de programe artistice şi tombolă. Cele 3—4 baluri anuale de la Filatură şi balul tradiţional de 8 Martie de la Uzina mecanică sînt organizate tot de femei. Cînd femeile pleacă în excursii pe Valea Prahovei, la Curtea de Arges, la Peştera Dîmboviciora şi Castelul Bran au grijă să meargă în companie exclusiv feminină. Singurul bărbat acceptat în grup este şoferul autocarului. Joia se organizează la casa de cultură seri distractive, sînt invitate trupe artistice de teatru şi de estradă.

Deci, în Mizil, o viaţă normală şi frumoasă, asemănătoare cu cea din alte oraşe, fie ele agroindustriale sau doar oraşe pur şi simplu.

OPREA GEORGESCU ■

Reportaje despre libertate

Fotografii de **CODRUŢA DRAGOESCU** ■

Cărbunești — civilizația de sub munte

● O atestare din 1581 ● Ofensiva industriei ● Aceeași haină pentru trei generații ●

23 AUGUST 40 1944-1984

„Fiii satului" de la oraș

Cărbunești lui Tudor Arghezi e un Mărțișor al Gorjului.

Micul târg de pe apa Gilortului, nume de veche faimă în miazănoaptea Olteniei, atestat la 1581, este de cîțiva ani oraș. N-are mai mult de 8 450 de suflete, dar e oraș. Salba de localități-miniaturi (sau mărțișoare !) ce-i acoperă vatra, adică tîrgul de reședință, apoi Cărbunești-sat, Pojogenii, Crețeștii, Blahnița de Jos, Florești, Ștefănești, Cojanii, Măceșul, Curteana sînt locuite de țărani, de ciobani, de tăietori de pădure, dar și de mineri, de petroliști, de metalurgiști, de constructori. Peste 3 900 locuitori, aproape jumătate din populație, sînt personal muncitor. Căci Cărbunești, vechi loc de răscruce în drumurile oierilor și bouarilor, loc în care se negutau vite și drobi de sare, grîne și mei, secară și porumb, butoaie de vin și țuică, bolovani galbeni de ceară, ori cofe și putini cu miere, este astăzi un leagăn industrial. De aici, statutul de oraș conferit Cărbunești lui în socialism.

Dar Cărbunești lui Arghezi e, peste toate, un Mărțișor al Gorjului. Satele sale au arhitectura știută a așezărilor submontane, de mare farmec artistic, scoasă adesea numai din teslă și bardă. Ele îngrămădesc încă în case obiecte străvechi de uz curent, ca în manuarele din Bretania sau Normandia, deși omul locului pare, ca toți sătenii, indiferent la comorile de istorie și de artă pe care le moștenește, purtîndu-le străluc fără tapaj, ca pe o valută diurnă. Gospodăriile sînt ca în Mărțișorul lui Arghezi, cu știubele, cu zarzări și pruni, cu animale și cu copii. Dincolo de zăplazurile astupate cu faguri de cer hămăie Hoțu și mîrîie Zdreantă, nelăsînd să se strecoare comod curiozitatea cercetătorului. În spatele caselor peste apa Gilortului, paralel cu munții albăstrind pe zări, curg dealuri ample, închizînd masiv orizonturile. Lumea locului nu se dezvăluie ușor, ea pare să aibă, ca în toate zonele de sub munte, o taină a ei, un ireductibil al ei. Cercetătorul de ocazie nu prea capătă acces aici, el poate face numai unele deducții — etnografie, folclor, poezie — rămînînd însă în palmă cu niște prezumții sterpe.

Lumea aceasta ni s-a relevat însă, cu niște zile în urmă, într-o desfășurare de priveliști — și de priveliști intime — de o unică bogăție.

Am însoțit, în dimineața zilei de sîmbătă, 2 iunie, un impunător alai de „fii ai satului", sosiți din toată țara la întîlnirea cu locul natal și cu istoria celor 400 de ani ai lui. Cîteva zeci de oameni, veniți să-și depună omagiul la icoana copilăriei, la prispele caselor părintești, la pămîntul ce i-a născut. Era, în istoria locului, una din primele „întîlniri ale fiilor satului", chemați expres prin telefon ori prin ceremonioase scrisori ale primăriței Maria Popescu, anunțîndu-se astfel o petrecere de zile mari.

Deci oamenii, în această sîmbătă, petreceau. Cei ai locului ieșiseră în curți, la zăplazuri, pe ulițe, la ferestre. Chipuri arse adînc de soarele blînd dar tenace al dealurilor, bătrîni cu plete de sare și o asprime nobiliară în trăsături, o tinerime caldă și zgomotoasă, contrastînd prin gesturi cu demnitatea arhaică a costumelor naționale îmbrăcate special pentru această zi, copii țîșnind ca niște iezi printre automobilele oaspeților... Și, printre ei, fiii satului, întorși în sat, muncitori, ingineri, profesori, medici, oameni de știință, activiști de partid și de stat, ofițeri. Cei mai mulți, oameni în vîrstă. N-au lipsit la apel dr. doc. Ilie Diculescu, șef de catedră la Facultatea de medicină din București, dr. ing. Grigore Isac, directorul Stațiunii de cercetări Ștefănești-Argeș, Nicolae Băloi, inginer mecanic la Cluj-Napoca, Elena Apreotesei, cadru universitar la Timișoara, colonel Emil Slăvescu, profesor la Școala militară din Brașov, Laurențiu Caragea, aviator-pilot pensionar, Victor Scorțeanu, maistru chimist la Orăștie. Au lipsit, motivați de treburi desigur presante, dr. Anghel Popescu, directorul Spitalului Fundeni din București, colonelul și scriitorul Ion Bodunescu, din Alexandria, scriitorii bucureșteni Tudor și Vasile Băran, ca și alții. Au lipsit mai cu seamă tinerii, acei tineri care, deși abia plecați de lîngă apa Gilortului, par a fi fost loviți de o amnezie ciudată, care-i face să nu mai știe unde li-s satul, părinții, casa copilăriei, punctele cardinale. Dar asta e altă poveste.

Așezare de deal, răsfirată pe dealuri, Cărbunești-ul îți oferă la tot pasul cote și unghiuri inedite de contemplare, după un anume orar cînd lumina ți-l revelează, mai bine zis cînd îl fabrică din nou sub ochii tăi. Tîrgul se ivește, din negrul nopții îngroșate de dealuri și din paloarea Gilortului, prin explozie. Explozia de raze născută din golul apelor taie într-o dată, perpendicular, terasele dealurilor împovărate de case și de livezi, pînă la blocurile de locuințe așezate undeva, sus, pe o culme de măgură, sub luciul verde al pădurii Mamului. Sînt primele linii ale tabloului și ele sînt trasate material, prin văzduhul parfumat și transparent, peste orășelul care doarme. Urmează simultan, pe măsură ce astrul urcă, hașurările laterale ce scot din umbră străzile pietruite ori asfaltate (cele mai multe asfaltate, 12 km de străzi asfaltate), paralele pe centru, cu puzderia lor de ferestre deschise și de copii gălăgioși, cu curți pline de flori, adumbrite de bolți de viță, într-o frenezie a culorilor și detaliilor, a revelărilor succesive care-ți amintește din nou că ești în Gorj, în chiar inima lui fierbinte, mereu setoasă de viață și de mișcare. Construcția tabloului se face cu o vervă unică, de parcă un pictor febril ar lucra cu toate cele zece degete mînjite de culori. Febra culminează la ceasul amiezii, cînd lumina astrului se așază pe aripile larg deschise ale vulturului de metal de pe monumentul eroilor, din centrul tîrgului. Apoi lumina scade și se întoarce în cer. Ca s-o prinzi din urmă trebuie să te cațeri pe acoperișurile noilor blocuri ori pe turnurile industriale care veghează din toate laturile tabloul.

Satul lui Tudor Arghezi, astăzi oraș, este, spuneam, leagăn de nouă industrie și de nouă arhitectură. Țărmul cu miros de caprifoi și de zmeurișuri al Gilortului n-are încă (va avea !) cheiuri de piatră ca Dîmbovița, dar e flancat de esplanade de blocuri (peste 600 de apartamente) între care, legate ca verigile unui lanț, articulate ca o șiră vertebrală a așezării, se află noile și modernele sale industrii. Cărbunești-ul are o Schelă de foraj, un Grup de șantiere pentru construcții petroliere, o Secție de reparat utilaj minier, aparținînd lui I.U.M. Rovinari, un Sector de exploatare și industrializare a lemnului, un Centru de fabricație și construcții-montaj pentru zootehnie, are mari parcuri de autovehicule (o autobază I.T.A., o coloană I.T.S.A.I.A., o coloană I.J.T.L.), are fel de fel de industrii mărunte care fabrică tricotaje, textile, confecții, articole din cauciuc, piese forjate, piese de schimb pentru agricultură, cărămizi, uși, ferestre, roți, roabe, lădițe etc. Are edificii obștești de cea mai autentică ținută urbană, între care un liceu agroindustrial și 20 de alte unități școlare (100 de cadre didactice, 2 000 de elevi), un spital, o policlinică, un dispensar (147 de cadre medico-sanitare), are un complex hotelier modern, are zeci de magazine industrial-alimentare. Are, ca orice oraș care se respectă, stație PECO și autoservice pentru „Dacii". Ai zice că nu-i mai lipsește decît o filială A.C.R., dar, aflăm, filiala există ! Cărbunești-ul are tot ce are orice oraș al acestei țări, cu un minus (nu chiar pînă la zero) de poluare și cu un plus (acesta sensibil) de verdeață și liniște. Are, desigur, și agricultură, are un C.A.P. și două ferme I.A.S. care se silesc să suplinească niște recolte de grîu și porumb nu tocmai vajnice, căci solul e slab și rece, prin plantații de pomi și prin dezvoltarea zootehniei. Cele peste 2 000 de bovine și aproape 4 000 de oi, aparținînd C.A.P.-ului și populației orașului, nu sînt, într-un loc cotropit de industrie și de slujitorii acesteia, chiar un fleac, iar complexul de îngrășare a berbecuților, cu o capacitate de 14 000 de capete, are faimă bună în economia Gorjului.

În covîrșitoare majoritate, noile ctitorii își numără anii cu anii care s-au scurs de la Congresul al IX-lea al partidului și, deși tinere, unele foarte tinere, au căpătat cetățenie în peisaj, alături de bătrînele monumente, de bătrînele casecule ori case cu prispă sau foișor, ca un comentariu contemporan al unui text clasic, într-o reciprocă și subtilă valorificare în chenarul aceleiași file. Apropierea dintre monument și „monument", între cel vechi și cel nou, șochează totuși (pentru acei fii ai satului care n-au mai văzut de mult Cărbunești-ul această apropiere a fost, într-adevăr, șocantă !), deși ar trebui s-o facă logica. Ar trebui s-o facă logica, dar o faci cel mai bine pe cale sensibilă, cele două construcții fiind fiecare desăvîrșită în felul ei. Monumentala „Fîntînă a Bălii", de pildă, celebră în Gorj, ridicată în zorii veacului, îți impune admirația față de zidăria veche, închegată după un canon care rămîne pur, nerepetabil acum, închis ca și un ou așezat în palmă cu intacta lui perfecțiune. Dar sediile de nouă industrie, ca și blocurile ori edificiile de interes obștesc, cu imaculatele lor ziduri încă nepatinate, sînt, pe un alt plan de construcție, la fel de armonios întocmite.

Legătura cea mai vie o fac oamenii. Mulți dintre ei nu sînt localnici, sînt „noi", adică noi cetățeni ai urbei (la început li se spunea „venitură", „venetici" ori „cojani"), lucrători la sonde, la reparat utilaj minier, în construcții ori la mina de cărbuni a Albeștilor, aflată la o zvîrlitură de băț. Dar și cei „vechi" au devenit, ca profesie, „noi", împărtășesc aceleași ocupații (vreo 30 de meserii „nețărănești", a socotit primărița Maria Popescu), mulți dintre ei s-au mutat la bloc. Inginerul Grigore Găvan, directorul schelei, nu e cărbunestean, dar economistul Dorel Dănăcică, secretarul de partid al întreprinderii, s-a născut aici, a lipsit din sat doar în anii de studenție. Nu e localnic nici inginerul Petre Dogaru, șeful secției de utilaj minier, nici Petre Cîlnic, președintele Cooperativei „Înainte", dar sînt localnici peste 100 de ingineri, economiști, profesori, medici etc., ocupînd posturi-cheie în întreprinderile și instituțiile Cărbunești-ului. Între acești 100 sînt și destule femei. Femei cu studii superioare ! (Un semn de exclamație care, o credem, se justifică : nu mai departe decît prin anii '20 mama celui ce scrie aceste rînduri a fost prima fată din Cărbunești care și-a luat îndrăzneala să urmeze o facultate !) „Vechi" sau „noi", muncitori, țărani sau intelectuali, locuitorii s-au alcătuit într-o familie, o mare familie de tip urban. O omogenă familie urbană, cu niște tradiții constituite de-acum, precum întîlnirea fiilor satului, o familie în care s-au adus însușiri, particularități, culori, accente, turnate toate într-o calitate nouă.

Cărbunești-enii sînt dedați de mult la profesii nețărănești, e drept că nu prea simandicoase și mai ales nu aici, căci pămîntul lor puțin și aspru îi izgonea spre alte zări. Plecau cu zecile la Craiova, la București, la Constanța, ca să se facă hamali, paznici, măturători de stradă, negustori ambulanți cu cobilița, salahori la cele mai penibile munci. Plecau de mici, cum scrie într-o pagină de amintiri Arghezi („te uitai în gara mică, de lîngă gîrlă, cum se despărțește muica de plozii ei, de-abia sculați pe picere și ajunși oameni încă de la patru ani, oameni întregi, cu ițarii crăpați la burtă și cu cămeașa cusută cu arnici, ca la taica"...), și, după ce agoniseau un ban, se întorceau, ca să-și cumpere o curea de pămînt. „Curelele" astea erau chiar curele, unele mai lungi, altele mai scurte, toate subțiri, abia de încăpeai pe ele cu plugul, și, pe deasupra, risipite ici-colo, din lunca Gilortului pînă la Tîrgu Jiu. Ca să le viziteze, stăpînii lor trebuiau să parcurgă cu boii kilometri întregi, uneori zeci. Prea puțini însă dintre cei ce plecau din sat părăseau pentru totdeauna satul. Prea puțini intrau în fabrici, și mai puțini se făceau orășeni. O mai veche lege a locului, ne povestește Victor Scorțeanu, maistru chimist la Orăștie, picat în Cărbunești la întîlnirea fiilor satului, a fost ca numai „copilul ăl rău", „haimanaua", să plece din sat și să se ducă la meserie. Copilul „ăl bun", muncitor și cuminte, era „copilul de inimă", pe el taică-său îl ținea acasă, lîngă pămînt, lui îi lăsa și pămîntul, și casa, chiar dacă îl mai trimitea și prin București ca să încropească de o curea. Că se mai întîmpla să răsară din noroaiele satului și cîte un pui de țăran cu stea în frunte, care sclipea de deștept, și care și el pleca de-acasă, asta era altceva. Pentru copilul ăla, taică-său își ieșea din fire, vindea o vacă sau chiar o curea de pămînt ca să-l țină la carte. Copilul ăla zbura, se ducea în sus, nu mai era al familiei, nici al satului. Nu mai era al lor nici „haimanaua", taică-său îi dădea papucii și-l trimitea la meserie. Lucrurile, după război, s-au schimbat. Și sărăcia, și atracția banului cîștigat în industrie ori a studiului la școli înalte, dar și niște confuzii iscate de cele dintîi prefaceri ale agriculturii, din pricina cărora s-a părut că unele porți ale vieții satului se închid, i-au făcut pe mulți să năvălească prin poarta deschisă către oraș. Maistrul Victor Scorțeanu e unul dintre aceștia. Inginerii, doctorii în științe, medicii și profesorii răspîndiți prin lume sînt alții. Într-o vreme, cînd dădea pe-acasă, Victor Scorțeanu era un personaj important, toți cei ai casei, cu neamurile și cu vecinii, se învîrteau în jurul lui, iar el binevoia să-i accepte, să le accepte blajin adularea, admirația sau invidia pentru „rostul" lui de meseriaș și de orășean. Acum, suride interlocutorul nostru, „nimeni nu mă mai bagă în seamă, mai toți ăștia din Cărbunești s-au făcut muncitori, maiștri ori ingineri. Și orășeni pe deasupra". El și alții ca el au plecat dintr-un sat care nu le-a jelit plecarea, care, mai mult, s-a mîndrit cu plecarea lor, s-a mîndrit, cum zice poetul, că nu-i mai are, investind în ei tot dorul lui vechi de înălțări și de împliniri. Dar asta se întîmpla cu ani în urmă. Nu se mai întîmplă acum, cînd cei ai locului realizează înălțarea pe verticală rămînînd totuși locului.

„Iar noi locului ne ținem, / Cum am fost așa rămînem".

O cronică a Cărbunești-ului văzut prin destinul în timp al unei familii se află pe masa de lucru a scriitorului-colonel Ion Bodunescu, fiu al satului rămas al satului cu inima și gîndul. E un roman-trilogie căruia autorul, recent, i-a pus punct. Un roman despre viața a trei generații de cărbunești. Un roman despre lupta dramatică a acestor săraci, dar aspri și tumultuoși gorjeni pentru viețuire, supraviețuire, izbăvire de sărăcie, ieșire la larg. Pentru cei ce se minunează cum de acești viforiți ai vieții, acești izolați, aceste singuratice păsări suspendate pe crengi de ape sălbatice și pe vîrfuri de dealuri aride au țîșnit deodată, din matca lor strîmtă, de-a dreptul în marea istorie, devenind mineri și petroliști, metalurgiști și constructori, deci membri ai unei mari avangarde muncitorești a românilor, cartea lui Ion Bodunescu va oferi cîteva explicații. Da, omul locului a fost, din veac, un izolat, un retras, căci țăranul stă lîngă plug, păstorul stă lîngă cer, tăietorul de păduri la fel, dar omul acesta, privit de aproape, n-a fost nicicînd un „patriarhal", cel puțin în sensul încremenirii și al stagnării. Gilortul și isotria lui n-au fost nicicînd line și stătătoare, dimpotrivă. S-ar putea chiar vorbi (așa cum face Ion Bodunescu în cartea lui), despre facultatea acestor locuri și a oamenilor care le-au populat de a irumpe imprevizibil, în diferite epoci, fără aparente puncte de sprijin în trecut, de-a dreptul pe culmea istoriei, ca viteji ai lui Tudor din Vladimiri ori ca haiduci vestiți peste zece munți. Să nu uităm că pe-aici, prin împrejurimi, în satul Stejaru, s-a născut generalul Gheorghe Magheru, că tot de pe-aici s-a ridicat răzvrătitul întru duh și slovă Tudor Arghezi, haiduc al limbii române, dezrobitor al vocabulelor osîndite în temnițe și puse-n obezi.

„În blidul meu, ca și în cugetare, / Deprins-am gustul otrăvit și tare"... Otrava din versul arghezian s-a resorbit, a rămas însă gustul tare al faptelor de ispravă, de temeinicie și de amploare, al căror cîmp de acțiune și afirmare este astăzi fără hotar.

Cărbunești-ul e un Mărțișor al Gorjului, micuț, delicat, gingaș, dar cu iradieri ce vin din timp și trec peste timp cu strălucire și forță.

ILIE PURCARU

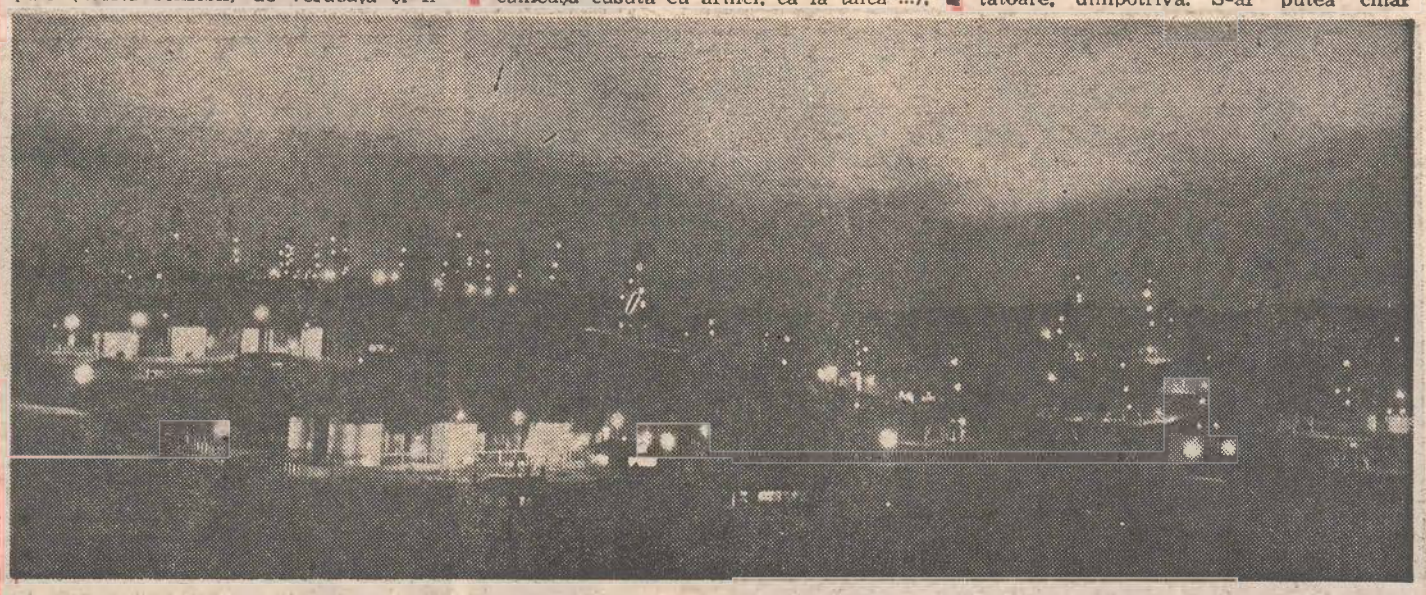

23 AUGUST 40
1944-1984

Pentru odihna

• Anual 2 188 200 de oameni ai muncii beneficiază de locuri de odihnă

Arhitectura vacanţelor noastre

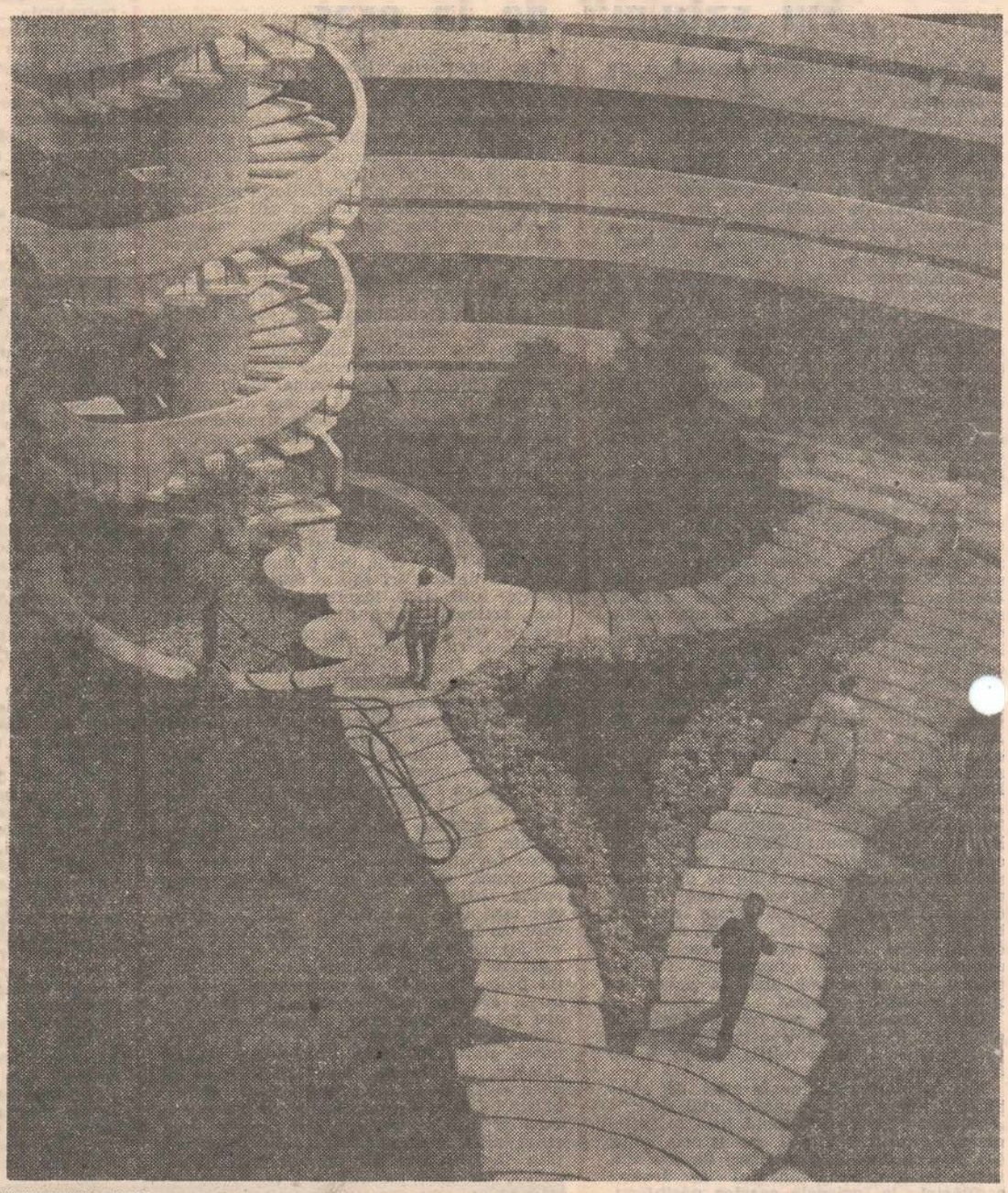

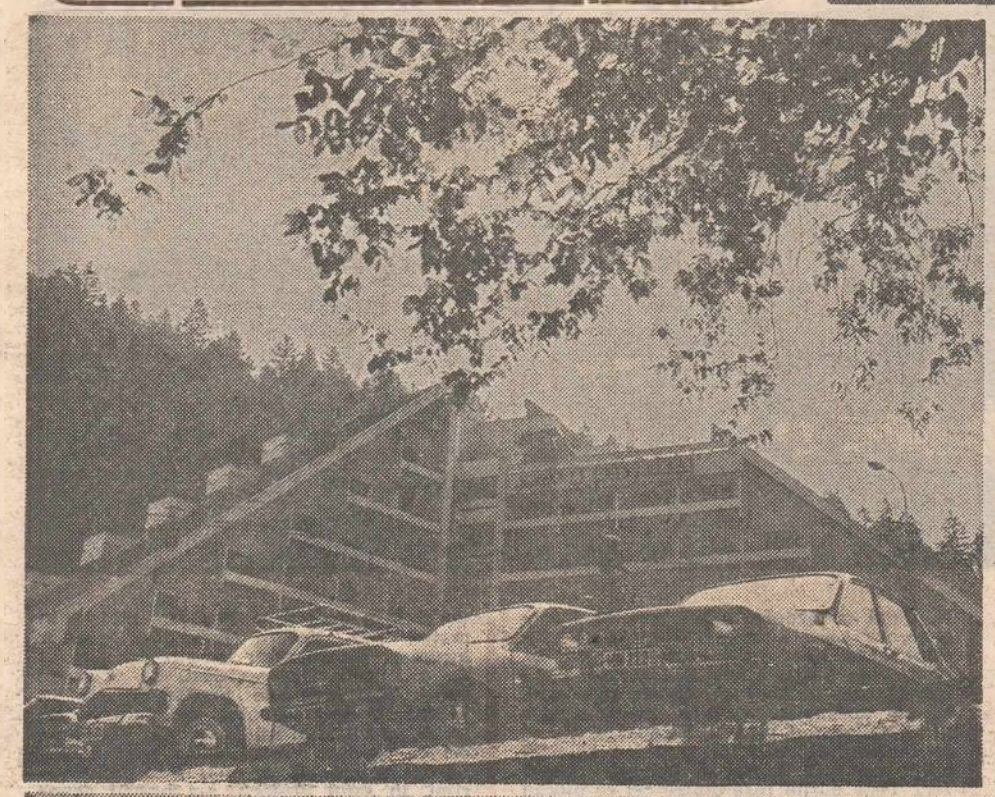

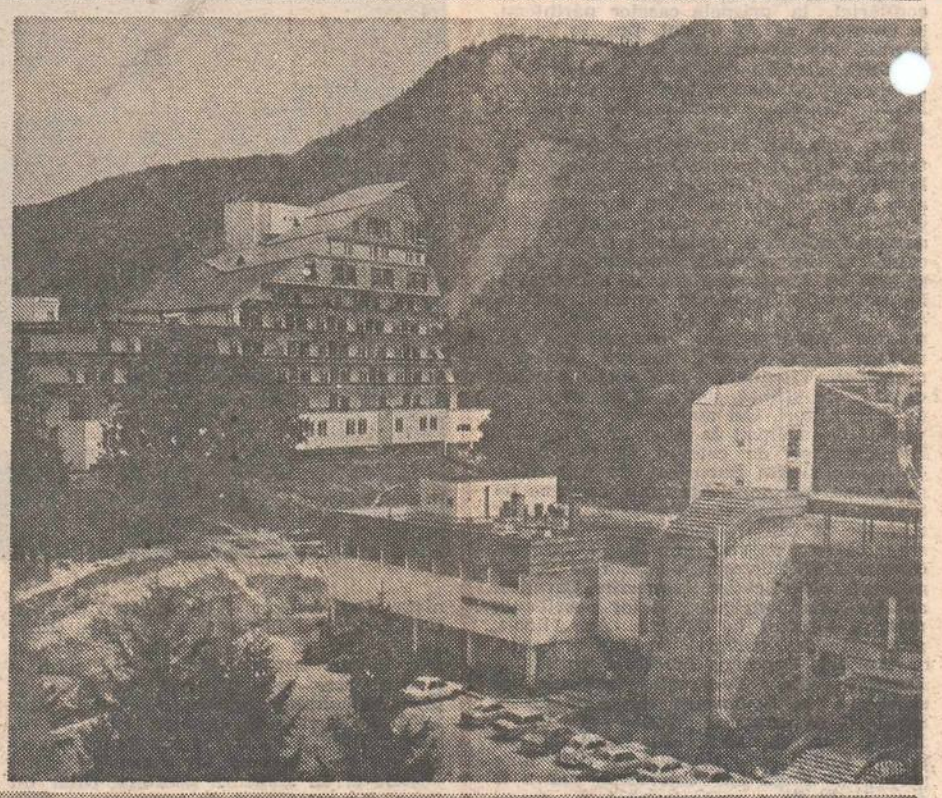

oamenilor din România

și tratament în stațiunile balneo-climaterice

23 AUGUST 40 '944-1984

La nivel mondial se vorbește tot mai mult despre faptul că vacanța a devenit o industrie. Tot mai mulți oameni își pun la dispoziția întreprinderilor de turism zilele lor de concediu și, de asemenea, își pun toată încrederea că aceste întreprinderi specializate în organizarea vacanțelor le vor oferi condiții avantajoase de petrecere a timpului liber destinat recreerii și refacerii puterii lor de muncă. Sînt puține țări în lume în care vacanța și concediile oamenilor muncii să cunoască o asemenea intensă preocupare, cum se întîmplă la noi. Pretutindeni, în stațiunile destinate odihnei și refacerii sănătății se construiesc noi cartiere generale ale vacanței și se mobilează, după ultimele depeșe ale științei, noi baze de tratament. Paginile de față ale revistei noastre se constituie astfel într-un album al celor mai recente peisaje de vacanță în care arhitecți inventivi, cu imaginație aplicată pentru casele noastre de odihnă și tratament, specializați în crearea unui mediu ambiental reconfortant al timpului nostru liber, compun și recompun traseele principale ale zilelor destinate întoarcerii la binefacerile naturii. Ceea ce e semnificativ în acest peisaj bogat și ozonat e faptul că stațiunile de odinioară a căror faimă a trecut de mult granițele țării și sînt cunoscute din cele mai îndepărtate timpuri au primit în anii noștri o înfățișare care bucură ochiul și umple sufletul de un sentiment tonic, iar arhitectura lor modernă e citată, la nivel mondial, printre cele mai atent racordate la destinația lor. Fie că ne aflăm la Mamaia, la Venus, Olimp, Mangalia, Eforie Nord sau Sud, fie că ne aflăm la Sinaia, Predeal, Herculane, Buziaș, Slănic Moldova, Borșa sau Olănești, condițiile de odihnă și de tratament au cunoscut salturi spectaculoase, semn al grijii permanente pentru sănătatea oamenilor muncii de la orașe și sate, dar și semn al preocupării pentru estetica peisajului de vacanță și de sanatoriu, care se demonstrează nu numai prin înfățișarea exterioară, monumentală a construcțiilor, dar și prin calitatea și aspectul mobilierului și accesoriilor de tratament, al serviciilor pentru populație.

Ne aflăm în plină campanie de desfășurare a vacanțelor noastre, cînd oficiile și birourile de turism sînt luate cu asalt, dacă nu cumva biletele de odihnă și de tratament au fost procurate din timp, disponibilitățile fiind puse imediat la dispoziția solicitanților de ultim moment astfel încît oamenii muncii care vor să se bucure de zilele lor de odihnă în cele mai bune condiții să profite de noile stațiuni amenajate pentru concediile lor de odihnă la mare sau la munte. Arhitectura vacanțelor noastre de fiecare an a devenit astfel printre cele mai frumoase din lume, iar imaginile reproduse în aceste pagini reprezintă, pentru noi, ilustrate de vacanță prin care dorim tuturor cititorilor revistei : odihnă plăcută.

ADRIAN DOHOTARU

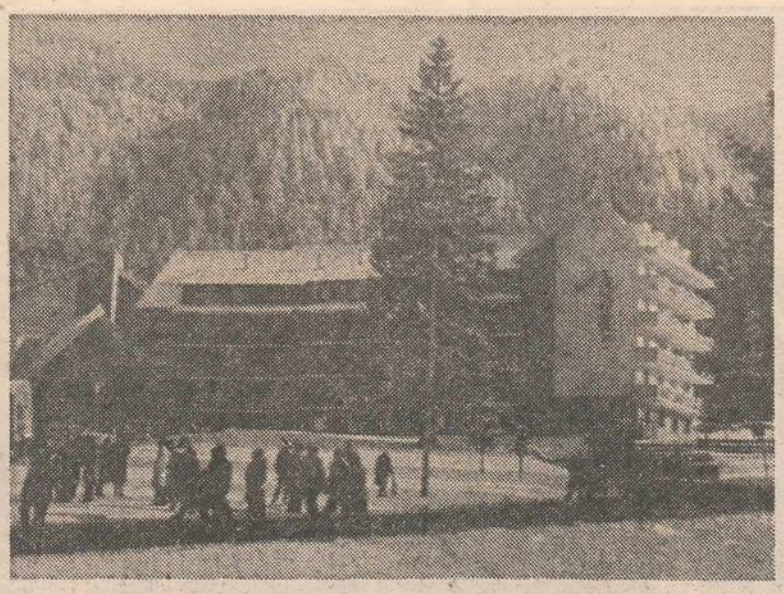

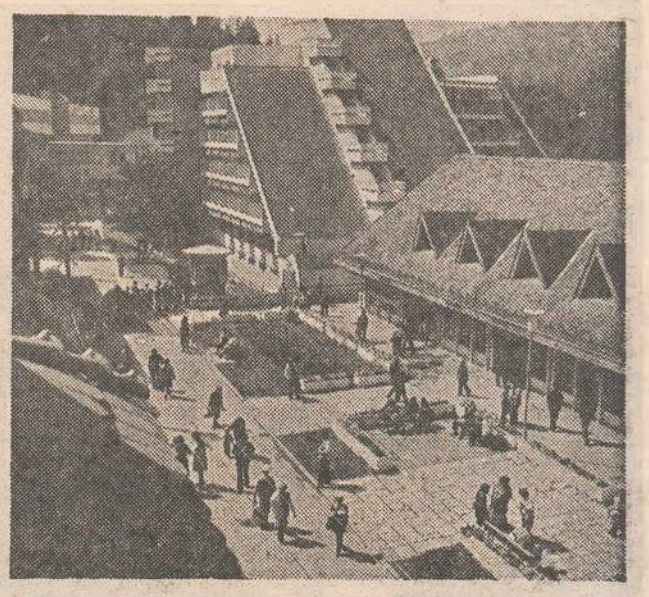

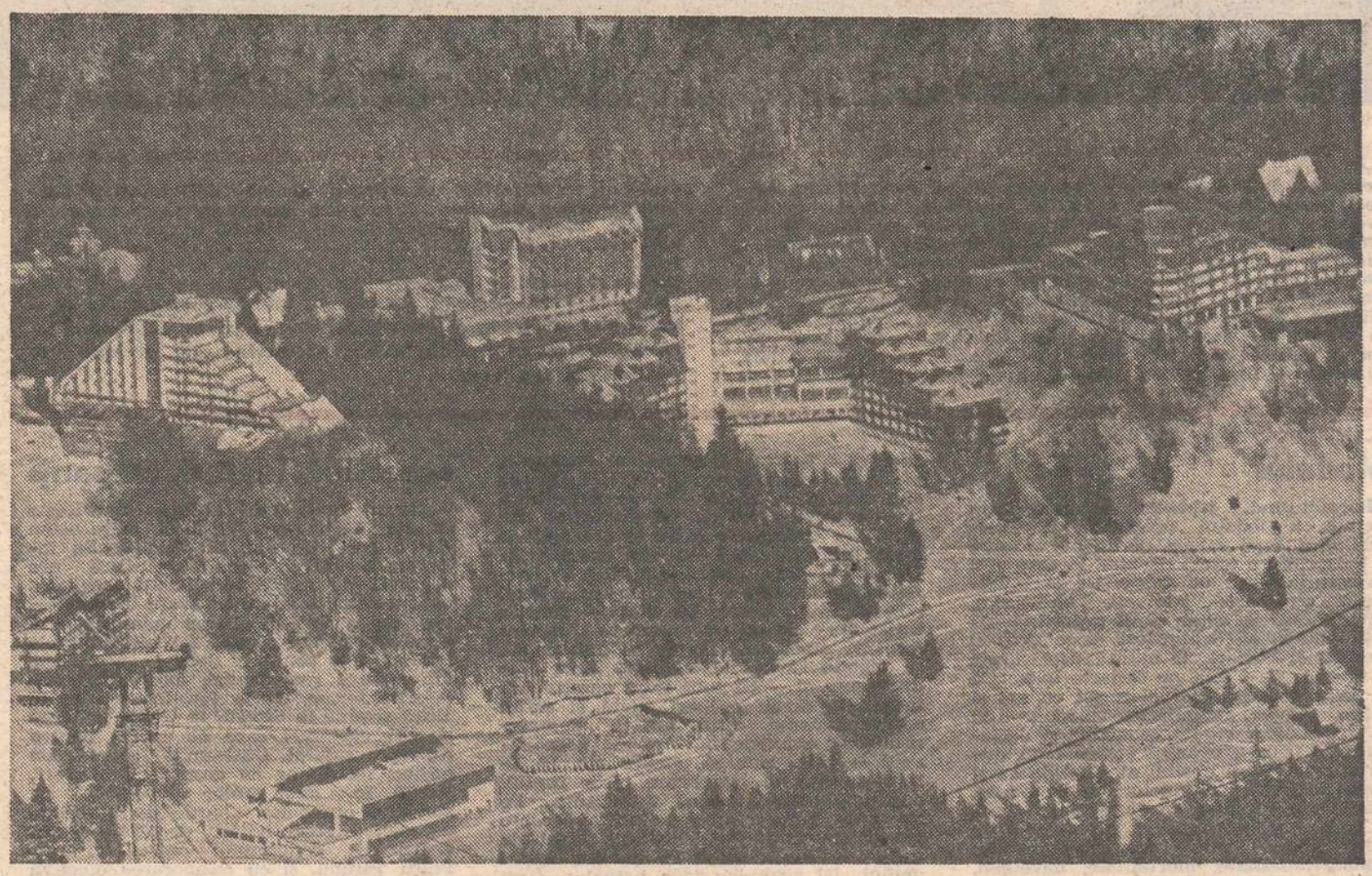

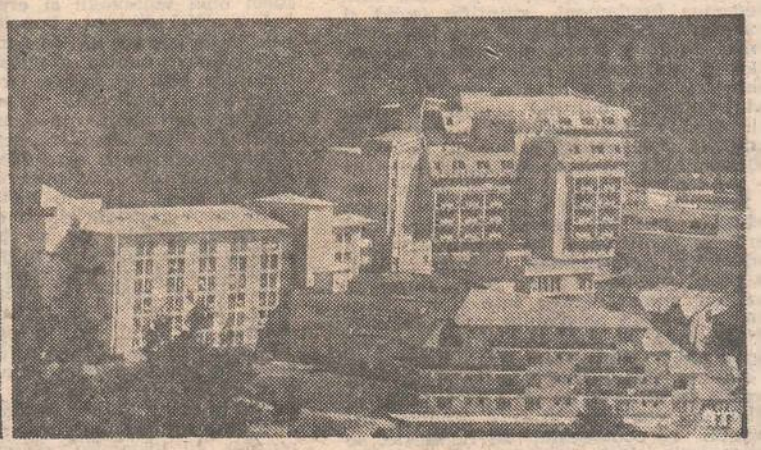

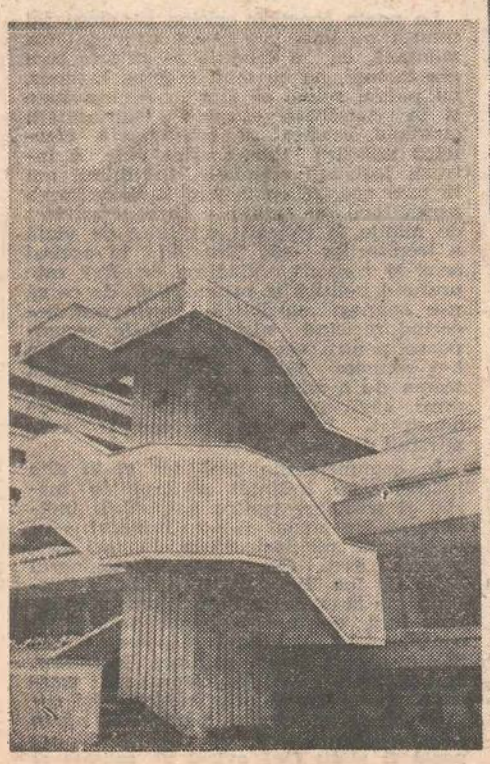

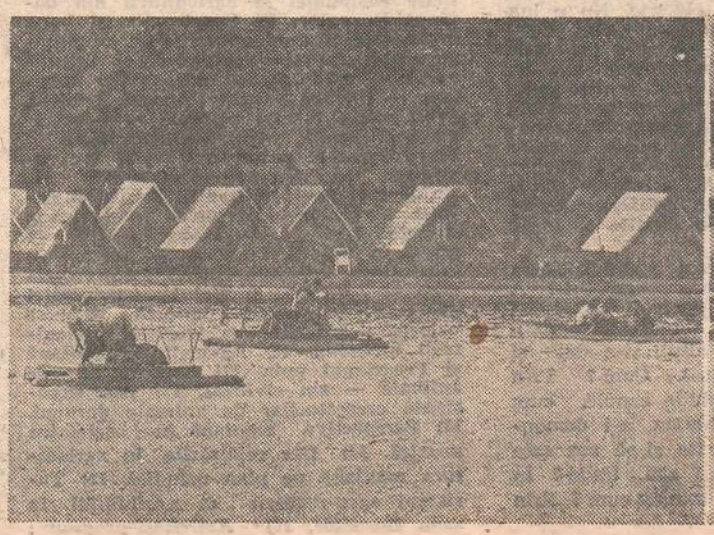

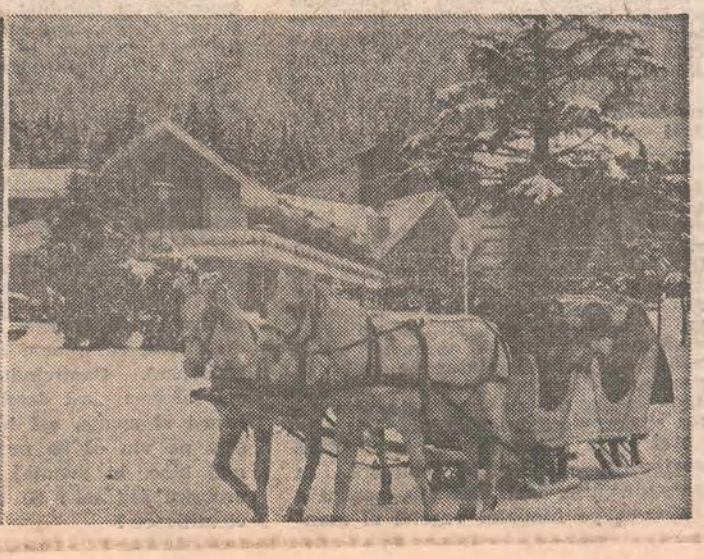

23 AUGUST 40 1944–1984

Carpați 2000

Universitatea montană —

● Experiment la Dorna Candreni ● Un posibil tratat de montanologie românească ●

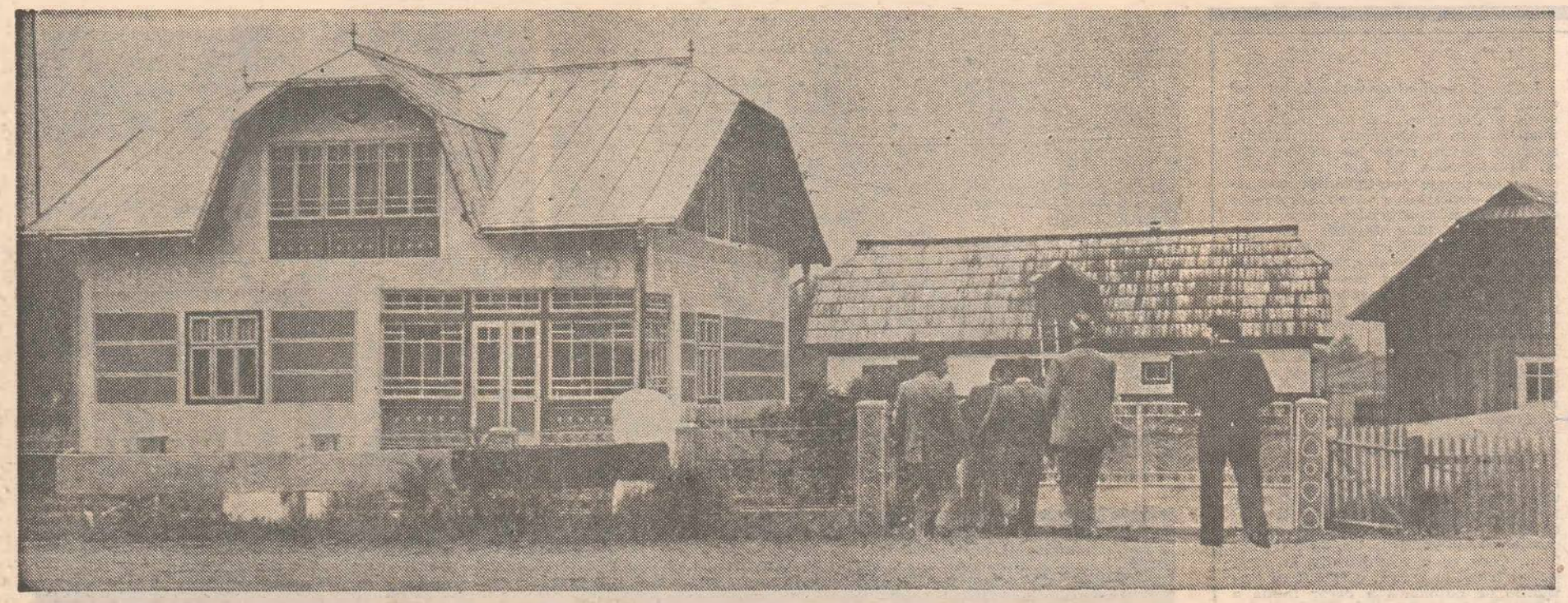

Susținem de cîțiva ani o mare idee pentru revitalizarea economiei munților Carpați, a satelor noastre de munte, pentru evoluția lor în contextul civilizației de azi și de mîine pe un model complex și bine gîndit de omul de știință și de practică, medicul veterinar Radu Rey din Vatra Dornei. O idee ce s-a dovedit a fi în consens cu gîndirea societății, a conducerii de partid și de stat, a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind Programul unic pentru dezvoltarea și contribuția gospodăriei țărănești individuale la marea producție agricolă a țării. O idee ce se dovedește o soluție viabilă, o soluție optimă pentru înfăptuirea Programului unic în zona montană ce reprezintă un potențial deosebit de important. Tocmai de aceea este, credem, timpul și momentul să se acționeze concret, eficient, perseverent în fiecare județ din cele peste 30 ce înglobează Carpații, în fiecare sat, chiar pentru fiecare gospodărie, pliind „sistemul Rey" pe realitățile, specificul, posibilitățile și tradițiile locale. Desigur, treptat și cu voința munteanului, cu conștientizarea acestuia că este spre binele său și al țării să-și modernizeze gospodăria, munca, viața, continuînd să rămînă acasă, în locurile natale, prosperînd aici, urcînd aici civilizația la zi a lumii.

Modelul

Recapitulînd, trebuie să ne aducem aminte că modelul propus de Rey este rezultatul unei munci de 15 ani, asidue și tenace, de o totală dăruire, în care și-a investit întreaga sa capacitate și inteligență creatoare, pasiune, entuziasm, timp, sacrificii, chiar banii proprii, încăpățînindu-se să depășească orice gen de greutăți și bariere. O muncă desfășurată — și care nu-i nici pe departe încheiată —, în perimetrul Dornelor, sat cu sat și gospodărie cu gospodărie, începută cu un cuprinzător studiu economic și sociologic, în care a urmărit starea pămîntului și potențialul posibil al acestuia ca și starea creșterii animalelor (număr, rase, specii, selecții, toate în cursul lor istoric, în curba lor de evoluție), demografia cu toate fațetele sale (ocupații, forță de muncă, natalitate, mortalitate, navetism, tendințele depopulării și ale îmbătrînirii satelor), tradițiile, psihologia, mentalitățile oamenilor și locurilor... Pe baza unui asemenea fundament științific (solid și obiectiv) a ridicat **modelul** său **tridimensional** de revitalizare modernă a economiei și civilizației montane românești. Model pe care noi l-am prezentat în repetate rînduri, militînd pentru aplicarea lui, fiind vorba despre o dezvoltare completă și complexă a satului, de valorificare integrală a potențialului existent — **zoo-agricol** (prin creșterea animalelor și folosirea intensivă a pămîntului), **mica industrie** (pe baza resurselor animaliere, agricole, pomicole și ale pădurilor) și a **turismului, agro-montan** (perfect posibil, ce poate deveni o mare sursă de cîștiguri nu numai pentru sate și săteni ci pentru țară în ansamblu). Corespunzător fiecăreia din cele trei dimensiuni, dr. Rey a oferit soluții, tehnologii, calcule ca și modele ideale și variante dintr-o treaptă în alta, de la un etaj la altul al sistemului conceput în care gîndirea întregului se contopește, se regăsește, se recompune. Iată modelul și proiectul unei case țărănești în viziunea noii civilizații montane. (Trebuie să spunem că a lucrat la ea ani mulți și că a realizat macheta ei, nu întîmplător, cu copii, copii de munteni dorneni, aceia pe care ar vrea să-i determine să rămînă în viitor acasă, copii de la cercul de aeromodele al Casei pionierilor din Vatra Dornei condus de maistrul instructor Mihai Cozubaș, adept și colaborator al dr. Rey. Machetă ce a luat cîteva premii la concursurile Festivalului „Cîntarea României".) Casa este corp comun cu grajdul într-o perfectă viziune ergonomică și adaptare la condițiile climaterice zonale. Noutate absolută ? Poate ea contraria pe țăran ? În nici un caz, gospodăria țărănească montană avînd o asemenea experiență. Unde intervine atunci noul ? În dimensiuni, circuite, destinații, funcționalități, economie de materiale, organizarea și decorarea interiorului... Locuința cu etaj — în cea mai pură arhitectură bucovineană, dar altfel colorată, în nuanțe deschise, mai ales alb, pentru a se remarca pe fundalul vegetal al munților și a marca puritate și curățenie, păstrînd decorația tradițională, brîul de sub cornișă cu motive de pe catrințe și ii — este cu totul alt fel împărțită. La parter — sufragerie mare și o bucătărie mult extinsă față de cea tradițională (pentru viitoare funcții turistice) și dormitoarele familiei — ceva mai mici decît cele de pînă acum. La etaj — funcția turistică : două-trei camere pentru oaspeți, mobilate simplu și funcțional, cu mobilă rustică de bun-gust. Bine gîndit încălzitul — cu sobă între pereți, care încălzește două încăperi odată și astfel se economisesc agent termic și materiale de construcții. Anexe gospodărești — baie, cămară, atelier etc. Instalații de apă și canalizare, prin fîntîni, puțuri, o pompă, puțuri absorbante... Pe un culoar interior casei de locuit se poate ajunge în grajd — locul principal de muncă al gospodarului în mai tot timpul anului. Își schimbă doar hainele — un halat ori o salopetă, niște cizme de cauciuc. Grajdul e recompartimentat, conform unei tehnologii și ergonomii adecvate ; altfel dispuse boxele animalelor pentru ca acestea să fie ferite de curenți reci de aer, pentru a putea fi ușor întreținute, hrănite, mulse. Grajdul adăpostește toate animalele unei gospodării, prin compartimente și locuri alese conform unei tehnologii zooveterinare. Prin culoare poți trece spre cotețul porcilor, spre adăpostul oilor, spre cel al păsărilor... E prevăzut cu o lăptărie — chiar și în cazul gospodăriei, cu două-trei vaci — fiind modulul ce se poate extinde pînă la 20 de taurine ; un loc pentru cuptorul de copt cartofi furajeri (un mare înlocuitor al cerealelor), intrarea spre fînar, fie construcție aparte, în continuarea grajdului, fie în podul acestuia. Toată munca se poate desfășura în interior. Totodată, grajdul este prevăzut cu platformă de gunoi și bazin pentru urină (îngrășămintele de bază și de preț ale fînețelor și pămîntului agricol de munte), cu instalație de apă, adăpători mecanice și iluminat electric. Nu e lux și nici risipă, modelul este gîndit independent energetic — fie prin instalație eoliană, fie prin microhidrocentrală, fie prin biogaz sau prin mai multe surse asociate. Nu e o utopie, e o variantă absolut posibilă pentru gospodăria montană și colinară, ceea ce poate fi chiar văzută în multe sate din zona Dornelor. Cu cîteva mici adaptări și cu un minimum de investiții. (De altfel, sistemul actual de acordare de credite îl ajută enorm pe muntean.)

Cum să se aplice acest model la scara realului, la scara macrozonalului ? A fost, desigur, a doua mare întrebare și pentru dr. Radu Rey. Cunoscînd țăranul de munte ca nimeni altul, și-a dat și răspunsul. Captivîndu-l. Cum ? Prin a-l informa, „a-i deschide capul", cum însuși el spune, a-l învăța, a-i demonstra pe viu că se poate și că așa este mai bine, în avantajul său. Unde ? În propriul său sat ? Și totuși, cum ? Prin ce mijloace ?

Tematică, lectori, cursanți

„Mama mi-a dat ideea, mărturisește dr. Rey. Să fac ceea ce făcea Iorga acum cîteva zeci de ani, la Vălenii. Să înființez o universitate. Mama care are acum 82 de ani, a fost învățătoare aici, în Bucovina, și a urmat 7 ani universitatea de la Vălenii. N-am mai stat să aprofundez cum și ce fel lucra marele istoric, m-a conectat doar la o tradiție din cultura românească, existentă, sub diferite forme, de la Ion Ionescu de la Brad și pînă la Sisești, la Gusti, la Iorga și alți cărturari care au lucrat pentru ridicarea satului. Găsisem o formulă, un mijloc, un dialog cu gospodarii satelor". Astfel, în anul școlar 1981—1982, cu sprijinul organelor locale de partid și de stat, a receptivității deosebite a secretarului comitetului orășenesc, dr. Petru Țăranu, și cu colaborarea efectivă a directorului casei de cultură, dr. Radu Rey înființează la Vatra Dornei prima Universitate pentru economie montană din România. O universitate care nu a rămas doar în oraș, o universitate care s-a deplasat în comune și sate — în Dorna Candreni, Poiana Stampei, Ciocănești și altele —, unde și-a asumat acest rol greu de a urca în bănci țăranii să învețe să facă agricultură montană de înalt randament, în condiții moderne, dar pe baze tradiționale, fără a altera locul și mediul, fără a-l polua cu nimic și prin nimic, beneficiind totodată de tot confortul secolului XX. Cursanții au fost și sînt nu numai țărani — mai întîi, gospodarii de frunte —, dar și specialiștii din domeniul agricol — cei care vor ajuta la materializarea și implementarea acestei noi deschideri în economia agrar-industrială și turistică a muntelui —, primari, activiști culturali, cadre didactice... Iată tematica : **1) Generalități despre agricultura și creșterea animalelor în condițiile naturale ale regiunilor de munte. 2) Caracteristicile zootehniei și agriculturii din bazinul Dornelor. 3) Construcția și buna organizare a unei gospodării ; amplasare economică și ergonomică. 4) Întreținerea și exploatarea terenurilor montane — fineața, pășunea, ogorul, grădina. Principalele lucrări agricole — tehnologii tradiționale, tehnologii moderne. 5) Îngrășămintele naturale și rolul lor covîrșitor în montan — tehnologii de obținere și de înglobare în sol. 6) Îngrijirea bovinelor și ovinelor în perioada stabulației și în perioada hrănirii la grajd. 7) Soluții de mică mecanizare în agricultura montană. 8) Igiena veterinară și umană. 9) Rolul gospodăriei montane în protecția naturii. Aspecte valoroase din practica tradiției agriculturii montane. 10) Agricultura montană și Programul unic. 11) Crescătorul de animale — om civilizat. 12) Din experiența crescătorilor de animale dorneni. 13) Perspectiva montană în societatea noastră. 14) Din realizările în agricultura montană pe plan mondial. 15) Turismul agro-montan ca posibilități în zona Dornelor. 16) Activități-program ; stînele (din diverse sate, zone, de pe diverse obcine bucovinene...)**

Iată și profesorii (lectorii Universității montane) : dr. Radu Rey, ing. Ion Vleju (inginer agronom în Dorna Candreni), dr. ing. Octavian Cîmpoieru (din Poiana Stampei), dr. farmacist Ovidiu Bojor (București, specialist în flora noastră medicinală spontană. Deja a și întocmit proiecte de mică industrie pentru obținerea de uleiuri volatile, esențe, tincturi, produse medicinale și cosmetice din florile finurilor de munte ale Dornei), ing. chimist Ion Olaru (București, specialist în domeniul perfecționării cadrelor din Ministerul Exploatării Lemnului și Materialelor de Construcții), ing. Epaminondia Colibaba (de la Ocolul silvic Broșteni), ing. Ana Lostun (agronom în Vatra Dornei), inginer geolog Romanică Tirel, Roman Stecyk, instructor al Comitetului județean Suceava al P.C.R., pentru zona Dornei, dr. Petru Țăranu, primarul orașului Vatra Dornei. S-au deplasat nu numai în „săli de conferințe", ci acasă, la gospodari. Gospodarii au început să întrebe, să dialogheze, să ceară sfaturi, sprijin, ajutor în rezolvarea multor aspecte legate de munca lor. Universitatea montană a devenit mai repede decît credea însuși inițiatorul ei o deschidere spre inima munteanului, un centru de iradiere de tehnică și tehnologii agrare specifice, a deveni ceea ce titulatura o îndreptățește și, mai mult, spiritul ei, învățătura ei se resimte concret prin satele pe unde a trecut. În cei 3 ani de existență au absolvit (cu diplomă, un petic de hîrtie onorific care a conferit însă un serios prestigiu acestei veritabile instituții, care, desigur, va trebui instituționalizată din moment ce rezultatele ei se dovedesc reale și remarcabile) peste 100 de țărani dorneni. În curînd va avea și un abecedar, o carte de căpătîi, un **Îndrumar**, aflat sub tipar, editat sub egida Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă.

Rezultatele

Le poate constata oricine parcurge azi ținutul pe unde a trecut Universitatea montană, cu o condiție — să știe cum era înainte, nu cu mult înainte. Desigur, nu putem spune că sînt în exclusivitate și în totalitate efectele Universității montane, acestea se subsumează efectelor aplicării Programului unic, a întregii legislații adoptate în ultimii ani în țara noastră cu privire la dezvoltarea agriculturii și satului necooperativizat de munte, a ridicării nivelului de viață a locuitorilor săi. Mergînd în același sens și consens, gîndirea dr. Rey este profund politică și partinică și, de ce să n-o spunem, patriotică, acest om necerînd nicicînd nici un fel de recompense pentru ceea ce face. Și, putem s-o spunem fără nici o teamă, fără teama de a soune prea mult ori de a greși, săvîrșește o adevărată muncă de apostolat. La nivelul pe care îl cere sfîrșitul de veac XX.

În comunele din zonă (ca și în alte județe) s-au înființat stațiuni de mașini și tractoare pentru gospodăria individuală. Nu numai că s-au înființat, s-au statuat, țăranii apelează la ele, mai ales, pentru arat. Cum ne spune inginerul agronom Ion Vleju din com. Dorna Candreni pe baza experienței acumulate, rămîn însă de pus la punct problemele contractelor, plăților și responsabilitatea S.M.A.-ului față de calitatea lucrărilor. Lucrînd direct cu producătorul unii tractoriști nu-și fac datoria sub raportul calității și al tehnologiei, pentru a nu aduce pagube terenurilor de munte. Să nu poată fi plătit fără avizul de calitate al

o şcoală, un model, o realitate

23 AUGUST 40 1944–1984

• O idee pentru 27 de judeţe • Un învăţămînt pentru Carpaţi •

specialistului agronom din comuna respectivă. S-a realizat, precum se ştie (şi într-o măsură considerabilă prin stăruinţele doctorului dornean), o mică gamă de maşini agricole specifice, capabile să lucreze pe pante ca : motocositoarea, motocultorul şi minitractorul multifuncţional. Numeroase asociaţii ale crescătorilor de animale şi le-au achiziţionat şi chiar unii gospodari, individual. „Ar fi nevoie, spune dr. Ray, să se treacă acum şi la o variantă mai mică de motocositoare care să poată pătrunde şi pe terenurile mai înguste, capabilă să lucreze şi pe pante mai mari şi care să coste chiar mai ieftin, convenabilă şi gospodăriilor mai mici". În fine, după o aprigă luptă de 15 ani, cînd metisul local al rasei Pinzgau era discreditat ca şi al Brunei de Maramureş, dr. Rey demonstrează şi le reciştigă pentru zonele din România unde s-au adaptat. A început bătălia pentru selecţie, pentru mărirea potenţialului ei productiv. S-au înfiinţat în sate centre de montă artificială, nu în toate, dar specialişti ca inginerul agronom de la Dorna Candreni care s-a înrolat acestei importante bătălii pentru o nouă economie montană în contextul noii revoluţii agrare româneşti, a început o muncă de cercetare ştiinţifică pentru selecţia şi ameliorarea rasei de vaci Pinzgau pe care o deţin crescătorii de taurine din satul său. Aşa cum scrie la carte — urmărind campioanele, urmărind produşii acestora, urmărind ca reproducţia să se facă numai prin centrele create şi de către tehnicieni veterinari bine pregătiţi. Tot la Dorna Candreni există de 6 luni primul aparat de muls electric pentru uzul gospodăriei ţărăneşti, „ieftin, judicios construit, eficient", cum afirmă dr. Rey. O primă prejudecată (din neştiinţă a munteanului) a căzut, cum că un aparat de muls trage sîngele din ugerul vacii ! În toate satele s-a construit, în ultimii ani, o explozie de fînare. Acum, fînul se usucă numai pe capre speciale şi se depozitează în fînare (sistemul tradiţional era uscarea pe pămînt şi păstrarea în clăi), menţinînd calitatea şi valoarea lui nutritivă. În satul Ciocăneşti al comunei Iacobeni — sat magnific în care înfloresc brîuri de catrinţă în brîuri de case albe ieşite din mîinile meşterului zidar neîntrecut Dumitru Tomoiagă — „la modă este — cum ne zice moşul — ca toată lumea să-şi modernizeze grajdurile". Ni-l arată pe al său, deşi are 74 de ani s-a încumetat, împreună cu feciorul cu care locuieşte, să sape o fîntînă în curte, să monteze o pompă, să introducă apă şi adăpători mecanice în grajd. Acelaşi lucru a făcut şi Grigore Coca. Fapt întîlnit şi la Poiana Stampei — la Romulus Rusu, la Liviu Candrea şi la alţii. Florea V. Nicolae doreşte acelaşi lucru dar „nu găsim, nu ni se aduce prin cooperaţia noastră ţeavă de un ţol şi jumătate. Avem tot materialul, tot ce trebuie, dar n-avem ţeavă. Ar trebui să avem şi noi prioritate la asemenea materiale, din moment ce anul trecut am dat pentru fondul central al statului 12 000 litri de lapte, deşi aveam plan 10 000, şi peste 2 tone carne. Contractăm anual 3—4 tăuraşi, 1—2 porci, lapte". La Romulus Rusu am întîlnit, (am văzut) şi prima cultură de arbuşti fructiferi după „ideea Rey", de coacăz negru, pe 300 metri pătraţi şi care a dat rod din al doilea an de cultură, realizînd, deocamdată pentru familie, dulceaţă, gem, sirop, 300 litri de vin. Arbuştii fructiferi fiind una din soluţiile pentru agricultura intensivă, pentru mica industrie şi veniturile satului de munte. Ţăranii aşteaptă de la cercetători soiuri şi clone potrivite pentru condiţii diferite de climă şi altitudine montană. Gigi Ursu, despre care revista noastră a scris de cîteva ori, continuă acolo, izolat, pe fişia de munte de pe Valea Chiliei, la 12 kilometri de Vatra Dornei, la peste 1 400 metri înălţime, modelul şi experimentul gospodăriei agro-turistice. Şi-a construit o locuinţă-cabană, cu acea sufragerie şi bucătărie mare de la parter şi cameră de locuit, şi cu două încăperi pentru oaspeţi la catul de sus. S-a mutat cu vreo 16 vite, o turmă de capre şi alte animale. Duminica, împreună cu soţia sa, e gazdă pentru turişti. Duminică, 24 iunie, cînd l-am vizitat, în ciuda vremii incerte, mai tot timpul ploioase, a fost asaltat de turişti. S-a sărbătorit măsuratul la oi. O nedee pe cinste ! Cum Ministerul Turismului şi, respectiv, O.J.T. Suceava n-au fost receptive în a lua sub patronajul lor gospodăria montan-turistică a lui Gigi Ursu, cooperaţia a fost mai inspirată şi, în cîştig. Lucrurile merg bine. Cum spune dr. Radu Rey „nu se poate realiza nimic fără model şi experiment. Numai cînd vom avea pretutindeni în regiunile montane, vom perfecţiona ceeea ce se prefigurează ca nou şi inedit azi". Un alt rezultat al ideilor sale se cheamă şcoala din Dorna Candreni. Fără ţăranul bine pregătit pentru ceea ce prefigurăm, fără crescătorul de animale profesionist, muntele va prospera mai greu ca şi civilizaţia din spaţiul său. Şcoala generală din respectiva comună şi-a asumat nobila misiune de a fi pilotul viitoarei şcoli rural-montane din Carpaţi. Cu microfermă model în care elevii conduc, elevii cresc animalele, elevii cosesc şi pregătesc fînul, elevii valorifică laptele şi produsele animaliere. Fetele învaţă în plus să fie bune gospodine şi gazde turistice. Sigur, îi mai trebuie multe acestei şcoli, în primul rînd, o programă şcolară adecvată pentru licee agro-montane, care să prevadă, pe lîngă disciplina agricultură (cu un conţinut specific) şi cîteva alte discipline proprii — printre care de economie agrară şi economia şi practica turismului... Cei mai mulţi primari au înţeles conceptul lui Rey, concept global de ridicare a zonelor din Carpaţi. Ca dovadă şi febra cu care se revopsesc faţadele caselor din satele pe unde a trecut Universitatea montană, dar numai atît nu ajunge.

23 de judeţe vorbesc

Am revenit la toate acestea, deoarece, în zilele de 22—24 iunie a avut loc la Vatra Dornei un schimb de experienţă **„Universitatea cultural-ştiinţifică — factor de răspîndire a cunoştinţelor şi de îndrumare a agricultorilor, a specialiştilor agricoli şi a altor cadre ce îşi desfăşoară activitatea în zona de munte necooperativizată"** organizat de Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste şi Comitetul judeţean Suceava pentru cultură şi educaţie socialistă. Schimb de experienţă care a electrizat conştiinţele celor prezenţi — lectori, instructori, responsabili ai universităţilor cultural-ştiinţifice din majoritatea judeţelor ce deţin spaţiul montan. (Doar trei judeţe nu şi-au trimis reprezentanţii — Bacău, Mehedinţi şi Cluj.) Oameni „care cunosc viaţa muntelui, intelectuali (majoritatea profesori, ingineri agronomi şi medici veterinari cu funcţii de activişti culturali) care vor să se implice într-un asemenea program nou, ce derivă direct din comandamentele politicii de partid şi de stat actuale, privind dezvoltarea economiei montane. Înscrierile la cuvînt au fost masive. Nimic edulcorat, nu vorbe de prisos ; au dezbătut curajos şi realist problemele zonelor din care vin şi au propus unanim înfiinţarea în fiecare judeţ a unei universităţi montane. Plasată într-un centru reprezentativ şi iradiind în întreg judeţul, iar cea din Vatra Dornei să devină un fel de academie a tuturor, centru metodologic şi de îndrumare în care să cheme şi să unească pe cei mai mari şi mai competenţi specialişti ai ţării în vederea cercetării şi oferirii de soluţii — la Rucăr —, informează Gheorghe Diaconu, aducînd la cunoştinţă particularităţile acesteia, dictate de particularităţile regiunii. Ilie Furdui, din judeţul Alba, o vede funcţionînd în Abrud, unde şi profesează ca activist cultural şi profesor, în centrul de istorie al moţilor. Petru Istrate de la Braşov o simte necesară în zona Branului, ca şi la Fundata şi la Vama Buzăului, unde au mulţi crescători de animale, dar şi multe probleme. Ioan Sicoe din judeţul Hunedoara o vede în zona Bradului, medicul veterinar reprezentînd Harghita, de fel din Tulghes o propun în acest loc ce polarizează satele dintr-o întinsă regiune, Ioan Kaposi din Tg. Mureş — la Singeorgiu de Mureş, acolo unde tradiţiile în creşterea vitelor şi tîrgurile de animale sînt mai puternice... Cu toţii au solicitat însă **Îndrumarul** Universităţii din Vatra Dornei, cărţile, filmele, diapozitivele, materialele propagandistice ale doctorului Radu Rey, pentru a adapta conceptul său global la specificităţile locale. Au privit cu responsabilitate şi răspundere personală această problemă-cheie a munţilor şi regiunilor de unde vin şi a ţării întregi, vor să se implice, dar au nevoie de metodologie şi de un cadru organizatoric instituţionalizat. Ridică probleme acute pentru materializarea unui asemenea program. „Ar fi trebuit invitaţi, ar fi trebuit să fie prezenţi factori de decizie ca Ministerul Agriculturii, Ministerul Învăţămîntului, Ministerul Turismului, căci fără aportul şcolii în pregătirea profesională şi morală a tinerilor care să rămînă în satele lor de munte, şi fără specialiştii agricoli care să aibă în mod expres sarcini în orientarea economiei montane — pe agricultură, zootehnie, mică industrie, agro-turism — activiştii culturali vor vorbi într-un pustiu", afirmă cu gravitate şi cu deplin temei reprezentantul judeţului Gorj, prof. Ion Sanda... Oamenii aceştia văd departe — văd atîtea experienţe, cercetări şi studii ştiinţifice conturate şi adunate într-un **Tratat de montanologie românească.** Văd că istoria satului de munte este la o răscruce, la răscrucea marii sale renaşteri, care nu poate avea loc decît într-o societate socialistă ca a noastră.

Din păcate, concluziile formulate de reprezentantul Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, de către directorul Direcţiei culturii de masă, Gheorghe Constantin, scad nivelul acestui consens general. „Nu inventăm forme noi, avem destule, avem universităţile cultural-ştiinţifice". Şi atunci sala simte pulsul şi se adaptează, vorbitorii îi spun „Universitatea cultural-ştiinţifică montană". Se pare că nici aşa nu convine, fără universitate ! Deşi ea poate fi o secţie a universităţilor cultural-ştiinţifice, fără nici o contradicţie în termeni şi în realitate.

Experienţa celor trei ani de activitate ai Universităţii montane din Vatra Dornei a realizat mult, dar a adus în prim-plan, cum e şi firesc, şi numeroase probleme ale gospodăriei ţărăneşti de munte ce pot şi trebuie să fie rezolvate.

La Gigi Ursu în zi de sărbătoare

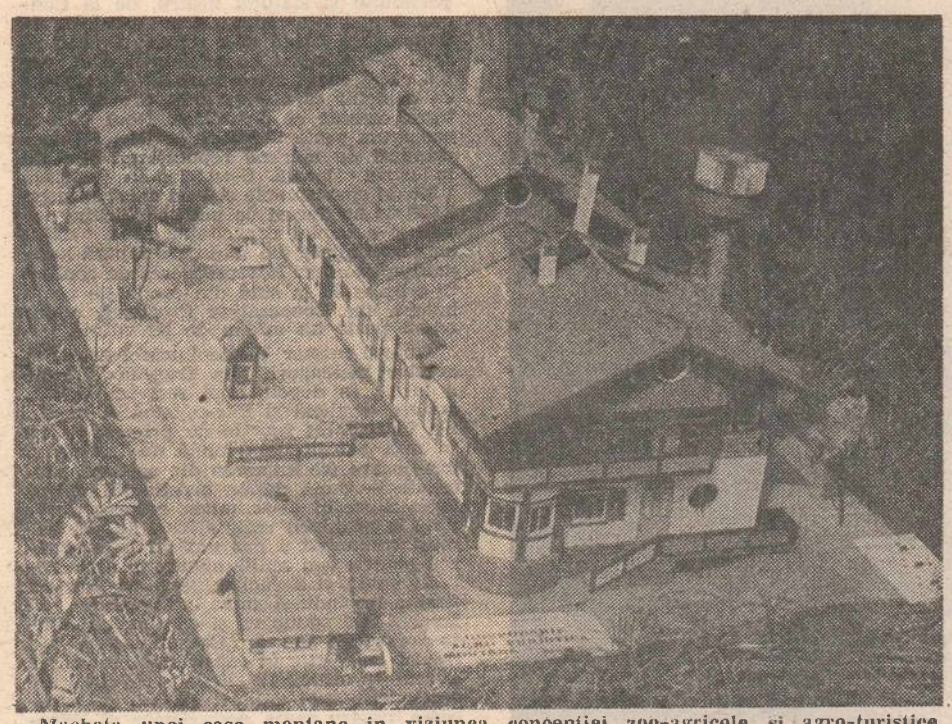

Macheta unei case montane în viziunea concepţiei zoo-agricole şi agro-turistice a dr. Radu Rey

O chemare !

Cum acest schimb de experienţă (deşi cultural) a reliefat existenţa în ţară a multor preocupări faţă de economia şi viaţa socială a muntelui, precum şi greşeli ce se săvîrşesc încă în gospodăria munteanului din lipsă de ştiinţă şi pregătire în impactul cu civilizaţia modernă (unele chiar la îndemnul şi cu avizul unor primari) Universitatea montană din Vatra Dornei ne-a rugat să adresăm o chemare tuturor oamenilor de bine pentru munte, tuturor specialiştilor şi celor care gîndesc soluţii compatibile cu politica partidului nostru privind noua revoluţie agrară pentru zona necooperativizată din regiunile colinare şi montane — economişti, ingineri agronomi, zootehnişti şi mecanici agricoli, medici umani şi veterinari, arhitecţi (pentru noi modele şi variante zonale de proiecte de locuinţe şi reamenajarea celor existente în conceptul agroturistic), specialişti în domeniul economiei şi practicii turismului, proiectanţi, specialişti în amenajări de instalaţii energetice din surse neconvenţionale (biogaz, eoliene, microhidrocentrale), apicultori, cercetători din domeniul agricol, sociologi, etnografi, activişti, cadre didactice. Le adresează chemarea de a-i transmite materiale, gînduri, idei, studii, cercetări Universităţii montane din Vatra Dornei. Ne oprim aici, serialul nostru, **Carpaţi 2000.**

CICI IORDACHE-ADAM

23 AUGUST 40 1944–1984

Bucuriile unui oraş cuminte

• Cum se intră în istorie • Muzeul plantelor vii • 13 000 de cetăţeni •

Pămîntul întinerit de faptele oamenilor

Mic fiind, Jiboul îmi ieşea în faţă doar în cîte o joie rară cînd tata mă suia în căruţa cu cai albi şi pînă îşi fuma mohorca ajungeam deja în tîrg printre lubeniţe care lăsau zeamă pe bărbiile tuşerilor, printre marhăle care se foiau nemulţumite de atîtea probe, printre şetrele încărcate cu turte dulci ori cocoşei de zahăr ars. Apoi ne întorceam acasă cu un sac de mălai şi o salbă de turte. Cam aşa se definea Jiboul anilor '60 în mintea mea : un tîrg cu multe dulciuri şi multă, multă larmă. Mai tîrziu îl confundam cu Someşul, în apele căruia mă scăldam şi ascultam înspăimîntătoarea muzică a gaterelor ori cu trenurile care îmi trezeau dorul de depărtări şi de necunoscut.

Am avut curiozitatea să privesc mai în urmă, să cercetez cîteva file de dosar, îngălbenite, referitoare la Jiboul anilor '44 ; populaţia număra 3 000 de suflete, singurul nucleu muncitoresc era la depoul C.F.R., în jur de 45 de muncitori şi alţi vreo 12 răvăşiţi pe la morile grofilor. Vreo 600 de cetăţeni se ocupau cu agricultura (mulţi dintre ei fără a avea o bucată de pămînt) negustoria şi neinsemnate meserii. Cîteva fotografii de arhivă ne înfăţişează tîrgul aidoma unei adunături de cocioabe pe fereastra cărora gisca putea privi în voie. Exista un singur medic, o singură şcoală şi nici măcar un singur apartament în fondul de locuinţe al statului. Peste aproape 25 de ani, mai exact în anul 1968, tîrgul de pe malul sting al Someşului a primit statutul de oraş. Şi ca pretutindeni în România şi aici vocaţia constructivă a socialismului şi-a pus din plin amprenta.

Dacă ieşi din oraşul cu străzi de o perfecţiune geometrică, sus spre Var dai de Someş. L-am văzut cînd razele lunii i-au atins cu sunet oglinda, în serile în care înveşmîntat în toate iubirile pămîntului, mă plimbam cu trupul greu de dragoste peste undele gravate de oţelul excavatoarelor şi buldozerelor, ori al luntrilor obosite de cîntec şi peşti.

Aici unde riul face cea mai mare cotitură din curgerea sa, apele au adunat, ani de-a rîndul sute de mii de tone de nisipuri fine, ori balast necesar verticalităţii oraşului. Şi oamenii au adus macarale, benzi rulante, bascule, selectoare şi nisipurile iau drumul fabricilor de sticlă, ori drumul uriaşelor betoniere ale ţării. Macarale gigantice în formă de T manevrează tonele de siliciu. Foiala maşinilor, mişcarea oamenilor, măreţia scheletică a selecroarelor se desenează într-un tablou de necrezut pentru un profan. Şi riul curge şi apele lui aduc în fiecare clipă „aurul locului" cum îl numeşte Gheorghe Pop, îl aduc şi-l depozitează pentru bibelourile celor mici ori pentru turnurile miilor de constructori. Şi riul curge ieşindu-şi uneori din matcă, acoperind măreţul tablou cu miluri şi ape. Asta însă nu sperie pe nimeni, oamenii n-au fugit, se încăpăţînează, se leagă de locuri cu dinţii, cu mîinile şi-şi scot „aurul" lor cu gesturile trudnice ale generozităţii, ale sacrificiului, ale ofrandei.

Văd mîinile care trag manete, mîinile care scormonesc nisipurile, mîinile plutind deasupra apelor cu duhul încrederii, al forţei, al supravieţuirii, înscris adînc în linia destinului, aceste mîini care pot fi lopeţi şi ciocane, aceste mîini care ştiu să mîngîie frunţi.

Aici vecinătatea fluviului este balastiera şi balastiera este mîndria acestor oameni, a jibouanilor, mîndria că un izvor de bogăţie şi frumuseţe.

Doar bătrînii ştiu că pe malul sting al Agrijului era o moară care măcina nulaş pentru sărbători şi făină neagră pentru ceasurile de rînd. Într-o zi i s-au anexat o hală, într-alta un depozit, peste o lună două trei încăperi şi aşa pe neobservate pentru localnici a crescut ca din pămînt secţia de mobilă, secţia de robineţi şi secţia de ceramică. Ieri se aduceau scînduri mirosind a ozon şi răşină, astăzi se aduc buşteni cît nu-i pot cuprinde trei oameni şi pe locul unde ciocanele măcinau mălaiul, curge acum făină din trupul lemnului scrijelat de ferăstrău. Scaunele produse aici se bucură de aprecieri în opt ţări ale lumii. Spre a-mi satisface curiozitatea încerc o urmărire a lemnului în sensul direct al fluxului tehnologic însoţit de ing. Vasile Paul, şeful secţiei. Intrînd în hală îmi este dat să citesc pe un imens panou : producţia netă 100,6%, producţie export 115,37%, producţia internă 101%. Consemnez în blocnotes. „Sînt cifre care se citesc cu sufletul nu cu ochii, precizează interlocutorul meu, sînt ale noastre, ale tuturor şi ale fiecăruia în parte".

Maistrul Ioan Anastasiu precizează că vîrsta medie a muncitorilor din cele trei secţii (mobilă, prefabricate şi robineţi) nu depăşeşte 23 de ani. Îi văd pe Ioan Dimb şi Iacob Iepurar strunjind ca într-un foc de artificii metalele, îi văd pe Agneta Doroczi şi Gheorghe Aciu rînduind chipurile geometrice ale lemnului, îi văd pe soţii Braha turnînd cu migală cimentul crud încă în forme complicate şi toţi parcă iradiind un zîmbet tineresc vor a-mi spune „aici pe locul vechii mori, numai în ultimii 4 ani pentru tinerii acestui întinerit oraş s-au creat peste 400 noi locuri de muncă".

Satisfacţia pe care o are sculptorul după ce a descătuşat din marmoră minunea, ori compozitorul cînd ascultă pentru prima dată întreaga lucrare terminată o încearcă şi adolescenţii de la Staţiunea tinerilor naturalişti din localitate cînd Cerens flobeliformis ori Cofe arabic îşi deschid bobocii după cinci-zece ani ca o răsplată a migalei şi trudei depuse. Cu timp în urmă singurul loc unde se adunau localnicii, era castelul grofului ungur Balint Töröc. Aici era iarmarocul, aici cei înfometaţi aşteptau să le cadă de la balcon un dărab de pîine pe care oricum lăfăitorii ar fi dat-o cîinilor, aici copacii erau păziţi şi îngrijiţi pentru răcoare şi acrul mereu proaspăt al păraziţilor. Dar a venit acea minunată zi de august cînd grofii şi-au luat tălpăşiţa şi clădirea cu 52 de încăperi a fost dată în folosinţă copiilor iar vechiul parc dendrologic spre studiul celor preocupaţi tot mai mult de minunatele taine ale naturii. Prin ordinul 128 805 din 21 noiembrie 1968 Ministerul Învăţămîntului aprobă organizarea grădinii botanice de pe lîngă liceul din Jibou. Amenajată pe o suprafaţă de 20 de hectare, grădina botanică cuprinde peste 6 000 de specii de lemnoase, ornamentale, ierboase, decorative, toate formele de vegetaţie din zona temperată şi foarte multe din cea mediteraneană ori ecuatorială. Aici, sub un imens glob de sticlă supravieţuieşte un cactus de la Hiroşima trecut acum 39 de ani prin dezlănţuirea atomilor, supravieţuieşte ca o sfidare parcă a urgiilor şi atrocităţilor războiului.

Profesorul Vasile Fati, directorul staţiunii care de la înfiinţare şi pînă acum a tras şi trage ca un Sisif pentru înfrumuseţarea şi eficienţa grădinii, pare un om tăcut. Mă lasă să mă descurc singur printre liane şi cactuşi, printre lalele şi trandafiri. Sub cupolele de sticlă e cald ca la ecuator. Atmosferă umedă. Dar în astfel de condiţii Calipsus camaldusensis şi Calla aetiopica îşi pot menţine viaţa. Şi plantele cresc, cresc o dată cu copiii Jiboului, care numai prin muncă patriotică au reuşit să amenajeze a patra grădină botanică — raportată la importanţa speciilor — din ţară. Sub o altă cupolă de sticlă lalele roşii, galbene, albastre alcătuiesc inscripţia „Trăiască Partidul Comunist Român !" Emoţionant moment, recunoştinţă vie faţă de nepărmurita grijă pe care părintele iubit o are faţă de ei, faţă de milioanele de copii ai ţării.

Şi lalelele îşi deschid florile viu colorate, nemăritoare de vremea de afară, şi lalelele cresc sub ochii copiilor, roşii, galbene, albastre, acolo unde odată se lăfăiau grofii.

Graţie orientărilor programatice ale partidului şi statului nostru, de la Congresul al IX-lea încoace, în fertila epocă Ceauşescu, Jiboul şi-a schimbat radical faţa. N-am văzut cu ochii mei cînd, dar am văzut cum ; are o nouă faţă luminoasă ca oamenii care s-au zidit pre ei înşişi întru omenie şi demnitate. Noul Jibou are acum peste 13 000 de suflete, 5 întreprinderi de mărime republicană şi 6 de industrie locală. S-au dat în folosinţă 1 500 de apartamente şi s-au creat aproape 3 000 de noi locuri de muncă. Vechiul depou şi-a triplat capacitatea fiind astăzi singura unitate din ţară care repară locomotive cu abur. Întreprinderea de confecţii trimite 60 la sută din producţie peste hotare, iar Cooperativa Progresul aduce anual peste un milion de lei valută.

Tînărul primar Vasile Lucăcel este fiul acestor meleaguri. Din fragedă tinereţe a lucrat în depou, apoi secretar U.T.C., activist sindical şi într-o bună zi obştea i-a încredinţat funcţia de primar. Îl am în faţă bîntuit de o undă de tristeţe şi îngrijorare (se întorsese din sectorul zootehnic — după datele buletinului hidrologic Someşul şi-ar putea revărsa apele pînă la grajduri) unde alături de alţi inimoşi comunişti a pus umărul la evacuarea pentru mai multă siguranţă a tineretului bovin şi a vacilor gestante. Într-un tîrziu, trecîndu-şi mîna prin părul ud leoarcă îmi spune ca şi cum ar citi dintr-o dare de seamă. „Oraşul nostru s-a ridicat pe verticala construcţiei socialiste practic în ultimii 15—20 de ani. Nu vă voi spune cifre voi aminti doar că în întrecerea pentru buna gospodărire şi înfrumuseţare a localităţilor patriei, Jibou a fost evidenţiat în repetate rînduri, în 1977 decernîndu-i-se diploma de fruntaşă şi Ordinul Muncii clasa I. În toamna anului 1982, tovarăşul Nicolae Ceauşescu ne-a făcut cinstea de-a veni în mijlocul nostru. Preţioasele indicaţii primite atunci ne-au mobilizat şi mai puternic, ne-au însufleţit în hotărîrile pe care le-am luat privind dezvoltarea pe viitor a localităţii noastre. Deşi a trecut puţin timp de atunci, am reuşit unele performanţe. Astfel întreprinderile noastre şi-au extins gamele de produse pentru export, au luat fiinţă 2 unităţi economice noi, Exploatarea minieră şi Cooperativa Progresul, care au săltat producţia globală industrială a Jiboului cu aproape două sute milioane lei. Tot în acea neuitată toamnă s-a hotărît sporirea fondului valutar prin unităţi de producţie care valorifică materia primă indigenă : mă refer la exportul masiv de împletituri din nuiele, produse realizate de muncitorii de la Cooperativa Progresul la al cărei inimos preşedinte Constantin Pauliuc i-a fost înmînată recent Diploma de fruntaşă în întrecerea socialistă pe ramură, de la Cooperativa de producţie, achiziţie şi desfacerea mărfurilor de la ocolul silvic şi de la C.A.P. S-a dat în folosinţă un complex comercial de peste 600 de metri patraţi, o centrală telefonică cu o mie de linii şi o nouă sală de sport. Şi toate acestea cum spuneam în ultimii doi ani, adică de cînd secretarul general al partidului a poposit în mijlocul nostru".

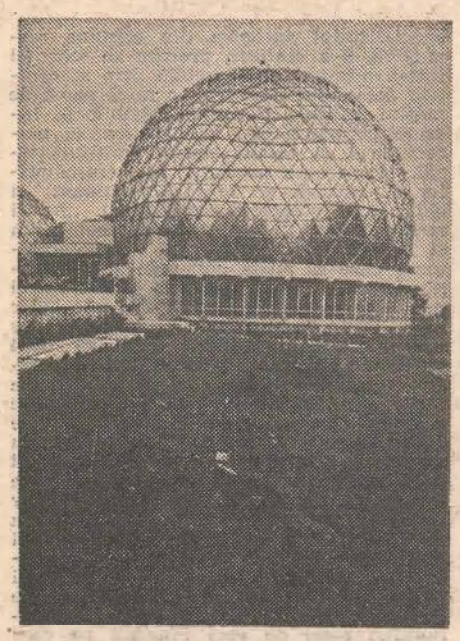

După cum preciza mai înainte interlocutorul meu, Jiboul s-a înălţat pe verticala socialismului practic în ultimii 15—20 de ani. S-au construit două şcoli noi cu 16 săli de clasă fiecare, un liceu, un dispensar urban şi două grădiniţe. Fiindcă veni vorba de edificii pentru tineri secretarul comitetului orăşenesc U.T.C., Vasile Sav, îmi spunea că aproape un sfert din populaţia oraşului învaţă, că 70% din forţa de muncă o reprezintă tinerii sub 30 de ani. Parcul din centrul oraşului a fost amenajat în această primăvară cu tinerii din localitate prin muncă voluntar-patriotică. În întreprinderi una din preocupările majore ale tinerilor este problema producţiei cu toate implicaţiile ei, îmbunătăţirea calităţii produselor, reducerea şi eliminarea importului, reducerea de materii prime, materiale şi combustibil. Astfel la Integrata de în echipa maistrului Ioan Pop — toţi tineri sub 25 de ani — a conceput şi realizat „Limitatorul de mers în gol pentru războaie de ţesut", aparat care aduce un beneficiu însemnat întreprinderii iar la Confecţia echipele de tineri au creat noi sortimente din materiale de rebut care pînă ieri erau date la retopire.

Despre nădejdea de mîine a Jiboului, despre cei care în creşe şi grădiniţe scrutează cu ochi luminoşi viitorul nu se poate vorbi decît cu gingăşie şi candoare. Medicul Traian Herţa, directorul spitalului orăşenesc, îmi mărturiseşte că procentul de natalitate la mia de locuitori este superior procentului mediu pe ţară adică de 17,3 dar că aceasta nu-l mulţumeşte. Avînd în vedere preţioasele indicaţii date de secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, referitoare la prospeţimea şi vigoarea naţiunii, tinereţea locuitorilor oraşului, condiţiile minunate create de partid şi de stat, acest procent va creşte considerabil în următorii ani. Cît despre posibilităţile de agrement şi cură balneară ale locuitorilor oraşului şi ale celor din împrejurimi, interlocutorul meu ţine să precizeze că în extremitatea vestică a localităţii s-a amenajat o frumoasă staţiune balneară cu indicaţii terapeutice în afecţiuni reumatismale, ginecologice, gastrointestinale, hepatobiliare, etc.

E greu să cuprinzi în cîteva file devenirea unei localităţi în 40 de ani de libertate, mai cu seamă în ultimele două decenii de transformări. Cert este că acest oraş, în această glorioasă epocă şi-a aşezat existenţa fără drept de apel în ecuaţia noului. Şi Someşul curge şi-i duce vestea contopit într-un evantai de culori ; cenuşiu cînd poartă mortarul crud, verde cînd taie păduri şi cîmpii, albastru cînd poartă în luntre pe faţa cu trup auriu. Şi oamenii îl binecuvîntă incrustînd pe filele prezentului eroismul cotidian sub care se unesc miraculos şi nisipurile balastierei şi cuptoarele incandescente şi lemnul şi marşul cadenţat spre ziua de mîine.

VIOREL VARGA ■

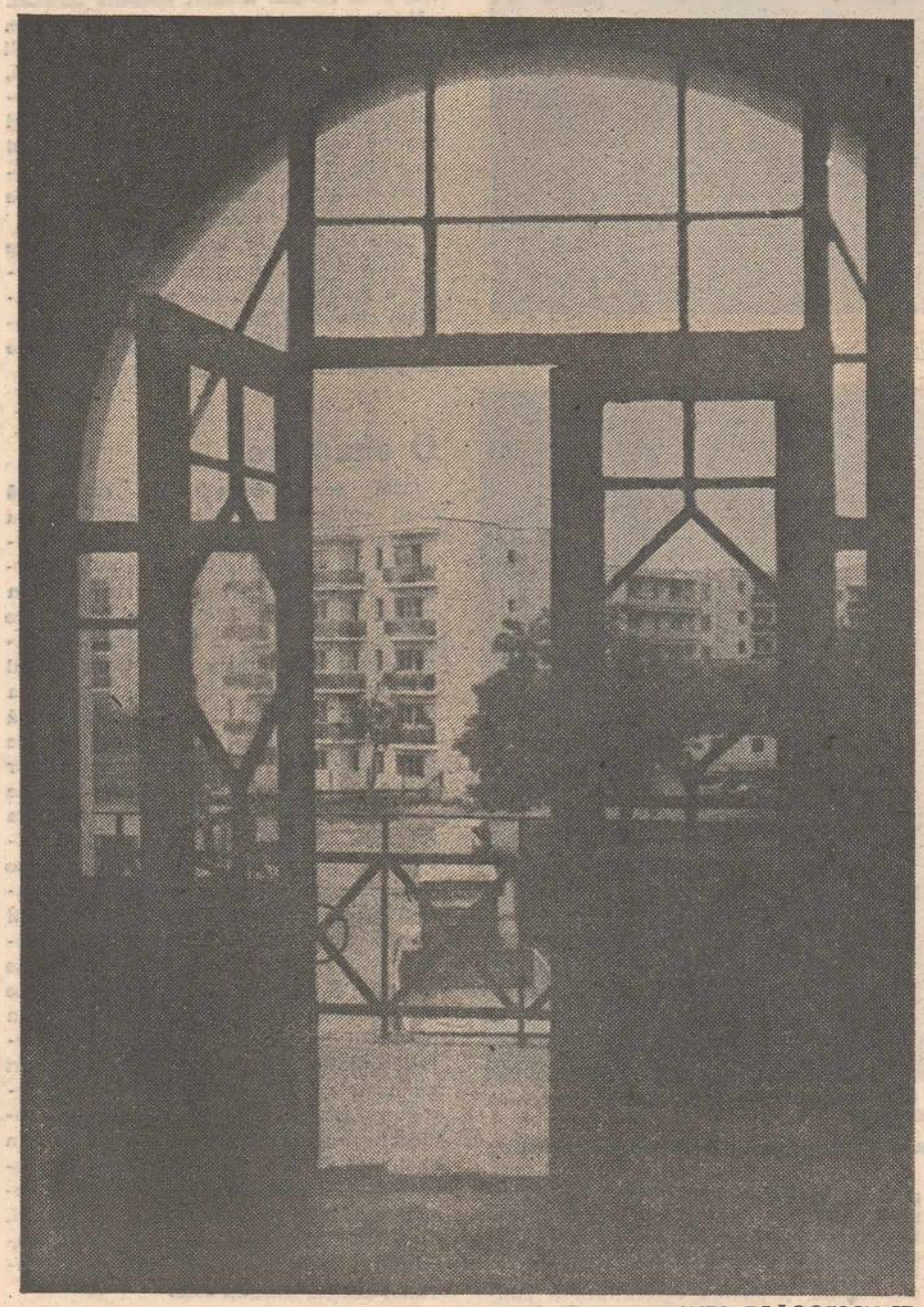

Fotografii de CODRUŢA DRĂGOESCU ■

VINERI, 29 iunie 1984

8 PAGINI

flacăra

PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

Poezii ■ Interviuri ■ Note ■ Cronici ■ Eseuri ■ Poezii ■ Interviuri ■ Note

DARIE NOVĂCEANU:

„Azi literatura română e mai cunoscută decît oricînd în lume"

Fotografie de PAUL AGARICI ■

— ...

— Văd că te uiți la mine cu mirare ! ... da, George Arion, să știi : Crasna este, ca și satele din jur, una din așezările ultime pe care Gorjul le trimite la întîlnirea cu Munții Parîngului. Pe vatra acestui sat care nu păstrează decît amintirea cîmpiei se sting ultimele coline și încep pădurile care sfîrșesc în Transilvania. Într-un fel, noi, cei de pe-această zonă, am comunicat mai mult cu nordul decît cu sudul, astfel că și obicelurile, și tradițiile și portul se-aseamănă foarte mult, să zicem, cu cele din zona Sibiului.

— ...

— O nu, eu, Darie Novăceanu, n-am avut niciodată nostalgia sudului. În zilele de multă lumină ale verilor din copilărie, mai ales la căderea serii, deslușeam un sunet ciudat ; mi se spunea că este vorba de tren. Nu știam cum arată. Am aflat mai tîrziu și mai am în sat bătrîni care nu l-au cunoscut niciodată. Pentru ei pare să aibă înfățișarea unei corăbii. N-am avut nostalgia sudului și nici a altui ținut pentru că spațiul în care m-am născut și am copilărit mi-a dat tot ceea ce este necesar unui om pentru a-și duce o existență sufletește bogată și demnă.

— ...

— Înțeleg ce vrei să mă-ntrebi : despre casa mea natală. Nu-ți spun decît că este ultima din sat, astfel că la numai cîțiva pași începe pădurea, încep legendele și calendarul anotimpurilor.

— ...

— Ai vrea, desigur, să afli cum am ajuns la literatură... Pentru mine, cuvîntul a fost la începuturi un fel de fotografie sonoră a obiectelor care mă înconjurau. Cînd cuvîntul nu-și mai avea obiectul corespunzător, trăiam senzația scufundării în abis dar tocmai această cădere îmi plăcea și mă ispitea foarte mult. Teritoriul acesta despre care am vorbit mai apoi ca despre un aeroport de pe care mi-am înălțat ani și iluzii, este foarte bogat în literatură orală, să spunem. Multe cîntece populare, multe doine, multe povești care întotdeauna pornesc de la un fapt real devenind depozit pentru timpurile trecute pot fi localizate aici. Își au adică originea aici. Nu întîmplător de-aici a culeș Grigore Tocilescu foarte mult folclor. Or, eu cred că o doină românească dacă este receptată cu adevărat îți poate fi deopotrivă catedră de istorie și în același timp de estetică. Pentru că nu avem dreptul să ne amăgim : într-un trecut pe care-l putem considera foarte apropiat — în istoria formării și dezvoltării unui popor anii sînt ca niște zile mai lungi — noi am trăit mai mult în timp decît în spațiu. Doina e teritoriul în care se află cele două dimensiuni ale existenței noastre.

— ...

— Desigur, ți se pare curios că am ieșit din acest spațiu îndreptîndu-mă către tehnică. Dar înclinația spre tehnică n-a fost întîmplătoare. Așa cum roata a fost descoperită de nenumărate ori, noi, cei din această geografie, ca de altfel toți oamenii din lume aș zice eu, pentru a ne ușura existența am descoperit rînd pe rînd uneltele care să ne ușureze munca. Țăranul român este deosebit de inventiv. Chiar dacă nu i s-a avut în vedere mereu această virtute. Iar eu nu cred că aș fi plecat dintre oamenii satului meu. Mi-amintesc cu plăcere că în clasele primare, la disciplina „lucrul manual" m-am prezentat cu o vioară pe care am confecționat-o singur folosind sculele de tîmplărie ale tatălui meu, o vioară pe care se putea cînta și care mi-a adus pe lîngă satisfacția realizării ei și un mare necaz : bătaia, pentru că a trebuit să tai doi pruni ca să confecționez gîtul acestei viori. Cam la aceeași vîrstă am inventat cu alți copii de seama mea un vehicul cu trei roți din lemn propulsat de o bielă pe care pretind că am descoperit-o singur.

— ...

— Sînt sigur că te duce gîndul la o pagină de Márquez. Dar așa a fost ! Și, să reținem, eu pretind că-l cunosc foarte bine pe Gabriel Garcia Márquez și știu că nici el nu recurge la fantezie niciodată, nu inventează nimic care să nu aibă legătură cu viața iar imaginația lui are întotdeauna un fundament real. Pînă și acel zbor al lui Remedios purtată de cearșafurile puse la uscat, moment considerat de cunoscători ca o pură fantezie, pornește de la un fapt de viață din Aracataca : Remedios fugise cu un bărbat. Părinții, pentru a acoperi rușinea în fața celorlalți copii, le-au spus că aceasta s-a înălțat la ceruri. Față de banala fugă terestră a acesteia, Márquez a preferat realitatea imaginată de părinții fetei.

— ...

— Bine, bine. Să ne întoarcem la întîlnirile mele cu cuvîntul. Deși în genere

— ...

(Continuare în pagina 19)

GEORGE ARION ■

Fragmente critice

„Îngerașii de cauciuc"

Florin Iaru face parte din aripa bucureșteană a poeziei tinere (generația anilor '80). Este sentimental, ironic, inventiv, îi place să parodieze poezia și să sfideze retorica, amestecă limbajele și, în genere, evită grandiosul, patetic, sublimul. Modelele lui lirice (citim într-un articol) sînt I.L. Caragiale, Bacovia, Dimov, Mircea Ivănescu, beat generation, Tzara, suprarealiștii, Nichita Stănescu și „cam tot ce bun". Citarea lui Caragiale nu este o glumă. Primul poem din volumul de debut **(Cîntec de trecut strada**, 1981) este compus în stilul umoristic din **La Moși** : juxtapuneri de anunțuri publicitare, fragmente din limbajul străzii, adițiune de obiecte, notații rapide, stenografice, fără interes pentru organizarea și sublimarea realului : „ORICE PĂLĂRIE / SE TRANSFORMĂ / ÎN CELE MAI / MODERNE FORME / trage obloanele. / SOBE CALORIFERE / RADIATOARE la / EXPERT GORE / trage obloanele. / ÎNCĂRCĂM BRICHETE / CU GAZE STILOURI / OCHELARI PENIȚE / închide zăvoarele. / CIRCULAȚI PE PARTEA OPUSĂ / PERICOL DE ACCIDENTE / coboară cu macaraua. / FOTO SUPERB / NUNȚI BOTE- / ZURI INMORM / fumează o ușoară țigară lîngă marșarier. / Își fac cu toții semne amicale / de pe trotuarele cordiale / purtați de valul de semafoare / ca niște medalii verzi. / Ora închiderii e ceasul deschiderii și / CROITORIE BĂRBAȚI / MODELE ELEGANTE / sărută mîna la / FEMEI BALONZAIDE / Cînd iată / pe ulița noastră / trece o gască cerească..."

Refuzul poeticului în poezie este vechi și, cum știm, s-a transformat cu timpul într-o **poetică a refuzului.** Procedeul a fost experimentat întîi de suprarealiști și, în genere de ceea ce numim azi vechea avangardă. Noua avangardă introduce un element inedit și acesta ar putea fi numit printr-un concept din sfera lingvisticii : **intertextualitatea.** Textul poetic este gîndit ca o țesătură de texte, invenția poetică se bazează pe o memorie culturală în care s-au imprimat mai multe rînduri de lecturi. Poezia cea mai inocentă (așa-zisa **poezie a inimii**) se naște din altă poezie și emoția cea mai sinceră are în spatele ei o **Carte.**

Florin Iaru pune în această **nouă poetică a derizoriului** un suflet sentimental și un spirit jucăuș, parodic, hotărît să ia totul în răspăr și, în primul rînd, poezia. Numai că alungată de la suprafața poemului (o sistematică demolare a structurilor formale), poezia se organizează în adîncuri. Iată un frumos poem de dragoste pornit ca o parodiere a modelului petrarchist. Acolo totul e simbol măreț și suferință divină, aici totul bate spre grotesc. Pasiunea tulbură mediocritatea existenței, erosul se tăvălește în noroaie. Însă derizoriul, apoeticul, sarcasmul, parodia nu rămîn intacte în acest **Aer cu diamante.** Barbariile concretului se domolesc și anti-poezia devine poezie într-o nuanță accentuat sentimentală : „Ea era atît de frumoasă / încît vechiul pensionar / se porni să roadă tapițeria / scaunului pe care ea a stat. / În iarna curată, fără zăpadă / mașina uscată încearcă s-o ardă. / Dar ea de mult coborîse cînd s-a auzit / înghițitura. / Șoferii mestecați / au plîns pe volanul păpat / căci ea nu putea fi ajunsă. / În schimb era atît de frumoasă / încît și cîinii haleau / asfaltul de sub tălpile ei. / / Atunci portarul își înghiți decorațiile / cînd ea intră în casa fără nume / iar mecanicul sparse în dinți / cheia franceză și cablul / ascensorului ce-o purtă / la ultimul etaj. [...] Iar ei nu găsiră în toată / lumea largă / destule măsele / destule gîtlejuri / în care să spargă / să macine să îndese / distanța care creștea mereu / și restul cuvintelor pînă la moarte.

În cea de a doua carte **(La cea mai înaltă ficțiune**, Editura „Cartea Românească", 1984) pătrunde în bufoneria lirică un accent mai agresiv. Farsa arată și reversul ei tragic, acolo unde jocul cu vorbele începe să capete alt sens, mai grav. Poeziile sînt scrise în două registre. Unele (indeosebi cele din ciclul **High Fidelity)** se întorc cu viclenie la muzicalitate și la alte mijloace de seducție ale retoricii vechi. Sporește în poem notă burlescă, stil Dimov, confesiunea se topește într-o fabulă absurdă, mecanica perfectă a versurilor dă un aer (fals, bineînțeles) de solemnitate : „Căzînd decent din farfurii / căzînd în lăzile pustii / ne vom vărsa ne vom trezi / din noile bucătării / pe cîmpul unei străzi kaki / cu sinii mov cu pixul gri. / / Tu n-ai să vrei să faci copii / eu n-am să pierd un alibi / tu vei ucide colibri / eu voi chema de vis-à-vis / taxiul trist cu pedigree / și iată ce voi povesti / cu ochii-n ochii tăi căprii : / / — Însingerați de morții vii / avem un cerc dar n-avem pi. / Și-un papă-avem. N-avem Papy. / N-avem cu cine dănțui / în treișpe-paișpe poezii. / / E mare High. Dar și mai și-i / frumoasa lui Fidelity. / / (O, haide, hai, fidelity...)".

Alte poeme continuă linia dinainte : sînt ingenioase, voit trăsnite, nu respectă regulile de versificație și, pentru a deruta total cititorul, reproduc crîmpeie de dialoguri și schimbă de mai multe ori planurile de percepție. În 143 de cuvinte, Florin Iaru face **Stereoscopia** unui sentiment, vorbind în modul ludic al lui Nichita Stănescu de dualitatea cunoașterii în iubire și de sentimentul eșecului. Elegia sentimentală se transformă într-un spectacol tragicomic. Tema gravă e atacată dinspre partea sarcasmului, refugiul spiritelor anxioase : „Atunci te-am văzut din două părți deodată / (universul se zgîia în oglindă). / Din stînga te mai iubeam, din dreapta te mai iubisem / și eram nefericit de două ori odată / ca un parc de mașini. / Inima mea începu în demența ei tulburată / să mărșăluiască șuruburi și scame / cu care să te cucerească / din două părți decodată. / Ochiul tău stîng lumina verde / dreptul era roșu de sînge / și stai și treci laolaltă / ca o arteră aglomerată. / „Iubește-mă" te-am văzut și / „ne vom iubi nebunește" și / „ne-am iubit cîinește" și / goală / și îmbrăcată. / Întunecarea căzu din două părți / peste viziunea aceea și bolă și florelinte / cînd încercam să văd cu un singur ochi / ceea ce nu-nțelegea nici-o singură minte. / Iar eu ? / Agitat foarte / în senzația aceea ratată / voiam numai să ies la liman / și nu să spun toate astea în / 143 de cuvinte".

Nichita Stănescu însoțea astfel de comedii lirice cu versuri sincere și patetice. Sublimul, tragicul nu rămîn mult timp în pragul poemului. Poeții de după el întîrzie în parodie și mistifică, în continuare, cu fantezie și cu multă știință, marile emoții

(Continuare în pagina 22)

EUGEN SIMION ■

Iubirea de frumos

Un teatru de poezie

Iată că există un teatru în țară care poate aduna săli pline de iubitori ai poeziei să o asculte.

L-am fi vrut aici în Capitală dar iată că Teatrul Național din Timișoara ne-a luat-o înainte.

Adevărată sărbătoare a orașului cele două spectacole în aceeași zi avîndu-l ca oaspete pe poetul din care un grup de actori excepționali rostesc poezia, această întîlnire poate fi decisivă pentru poeții invitați însemnînd de fapt un fel de posteritate.

Rezistă cărțile noastre unei rostiri împlinită de altul, de celălalt, poate străbate uriașele distanțe dintre două inimi, este destulă ardere de sine în poem pentru a deschide inima celuilalt la adevărul Logosului ?

Asiști ca autor, stai pe jarul scaunului de judecată într-un fel, urmărind cu sufletul la gură dialogul dintre actor și ascultător. Cîștigul pentru autor este imens și cred că în acest fel se verifică în văzul lumii mărturisirea de taină a sufletului cît a fost de dreaptă și adîncă atunci cînd s-a plăsmuit poemul.

Există la ora de față cărți de poezie scrise de poeți contemporani care iată pot umple săli de teatre care au ce spune cu adevărat omului. Poate cel mai înalt elogiu deocamdată adus poeziei românești de astăzi.

Teatrul Național din Timișoara ne oferă șansa aceasta unică de a ne întîlni cu noi înșine prin cititorii noștri.

Pînă acum au fost spectacole în afară de clasici începînd cu Eminescu din generația ultimelor decenii cu poezia lui Nichita Stănescu, poate singurul spectacol adevărat al poeziei sale cîtă vreme era marele poet încă în viață, apoi o seară electrizantă a avut Adrian Păunescu aici prin poemele sale și de curînd Marin Sorescu poetul ce-l egalează pe dramaturg.

Zilele acestea au avut și sărmanele mele poeme această cinste de-a fi strigate de buciumul Apusenilor în fața dumneavoastră de către actorii aceștia minunați frați ai noștri, mari suflete de poeți cu toții : Dan Nasta, Margareta Pogonat de la București, Margareta Avram care ne-a însoțit și la spectacolele de la Arad de a doua zi împreună cu Dan Nasta, recitînd excepțional, Angela Ioan, Miriam Cuibuș, Estera Neacșu, Alina Secuianu, Vladimir Jurăscu, Miron Netea, Eugen Motățeanu în regia austeră a lui Ioan Ieremia, ajutat de corul filarmonicii condus de Diodor Nicoară și de Pavel Roșu.

Dar numele tuturor celor ce s-au ostenit pentru această izbîndă fapt de cultură sînt mai multe : directoarea Lucia Nicoară ce ne-a însoțit la cele două întîlniri cu muncitorii „Electrotimișului" și cu elevii unui liceu din oraș care practic duce greul acestui teatru de poezie trebuie amintit mai întîi.

Austera clasică scenografie, ramul de măslin străvechi încoronînd fruntea poetilor în albul imaculat al fundalului, cei doi balerini ce au înfiorat o clină tăcerea, vocea unei cîntărețe din Banat ca să mă știu mulțumindu-le tuturor pentru această seară de adevăr al poeziei românești de astăzi.

Aici la Timișoara ar putea avea loc acel dialog internațional asupra poeziei de mult plănuit, aici ființînd iată un teatru de poezie de valoare națională, tocmai axat pe textele poeziei românești.

IOAN ALEXANDRU ■

Delimitări

Inteligență și prostie

Auzim adesea spunîndu-se despre cutare :
— E foarte inteligent.
Sau :
— E grozav de inteligent.
Ori :
— Nu e prea inteligent.
Alteori, trecerea se face de la neologism la echivalent neaoș.
— E foarte deștept.
— E grozav de deștept.
— Nu prea e deștept.
Antonimul inteligenței, prostia, beneficiază de o figurație bogată :
— E prost ca noaptea.
— E o gîscă (sau : proastă ca o gîscă).
Se vede că această din urmă „apreciere" n-a fost făcută de un crescător sau o crescătoare de păsări de casă (sau, cum zicem noi, oltenii, orătanii), deoarece numai aceștia, avînd căderea să se pronunțe, o pot infirma, cu replica.
— Gîsca este cea mai inteligentă dintre orătanii, cea mai înțelegătoare și mai „disciplinată".
Romanii au verificat aceasta, cu ocazia salvării Capitoliului, în timpul unei nocturne invazii galice. Atunci, gîștele au ținut locul paznicilor de noapte, adormiți la datorie.
O altă variantă figurativă a prostului este dobitocul. Încă o nedreptate ! Dobitoacele nu gîndesc, dar nici nu gafează, ca atîția „deștepți" (dar despre aceasta altă dată !).
De altfel, însăși noțiunea de prost are, ca să zicem așa, sechele sociologice. Înainte vreme, în secolele feudalității, prost era omul din popor, lipit pămîntului, adică șerb, iar prostimea, poporul în marea, imensa lui majoritate, norodul. Ambii termeni, **prostimea** și **norodul**, erau concepte sinonime. Vicisitudinile istoriei au făcut ca **prost** și **nerod** sau **nărod** (derivate din **norod**), să fie stigmatizat omul fără învățătură — pe atunci un lux, interzis celor săraci.
Cînd un Ion Creangă se umilea, spunînd că era prost, el înțelegea că nu beneficia de o cultură înaltă (deși, după cum se știe, la Școala Normală din Iași, condusă de tînărul Titu Maiorescu, absolvise clasificat întîiul !).
Om prost, așadar, era cel fără carte !
Mai la urmă, noțiunea a căpătat sensul actual, ca antonim al aceleia de inteligent.
Astăzi, prost poate fi socotit, pe bună dreptate, de congenerii săi de aceeași treaptă, chiar nenorocosul titular al unei diplome de învățămînt superior. Acesta-i cel mai primejdios dintre toți, dacă deține vreun post-cheie, de care depinde economia sau **cultura** țării respective. Este periculos, pentru că dă directive, note calificative, favoruri și recompense alandala, cîtă vreme nu e detectat, ca să nu zic demascat și trimis la urma lui.
Ca să ne întoarcem însă la inteligență, se iscă întrebarea :
e una și aceeași cu deșteptăciunea ?
Răspunsul nu poate fi categoric, ci :
— Da și nu.
sau
— Așa și așa.
Camil Petrescu, în primul său roman, a pus în gura unui personaj dintre cei mai căpătuiți și cocoțați pe scara socială, cuvintele :
— Românii **e** deștepți.
Atunci a intervenit un semnificativ accident tipografic. Corectorul, orientat gramaticește, crezînd că solecismul i-a scăpat autorului, s-a simțit obligat, în calitate de colaborator, să rectifice :
— Românii **sînt** deștepți.
Pe exemplarul ce mi l-a oferit, Camil a răbufnit contra întempestivului său corector în termeni destul de tari : îi tăiase vorba aceea, macaroana.
Camil știa că erau pe atunci politicieni ca respectivul, de o ignoranță enciclopedică, de loc incompatibilă cu posturile de răspundere și de căpătuială. Discutînd, cu acel prilej, cu autorul romanului **Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război**, am căzut de acord, în modul cel mai spontan, asupra acestui distinguo :
— Inteligența implică nobila facultate a omului de a manevra rapoarte noi între noțiuni, pe cînd deșteptăciunea (la Bergson, însă și inteligența !) implică inserția omului în concretul existenței, facultatea de a se descurca în toate împrejurările. Deștept este așadar omul practic, pe care viața nu-l dezarmează, iar inteligent, cel ce o interpretează cu luciditate, sesizîndu-i legitățile și formulîndu-le cu justețe.
Cînd Caragiale, după mărturia lui Zarifopol, spunea despre Eminescu că era prost, se vede că înțelegea inaptitudinea lui de a înfrunta greutățile vieții — lipsa lui de spirit practic. Altminteri, avea cea mai înaltă părere despre inteligența celui ce-l orienta în meandrele gîndirii unui Kant și Schopenhauer.
Într-o schiță a lui Al. O. Teodoreanu (Păstorel), frapează titlul :
— **Era Caragiale inteligent ?**
(în vol. **Tămîie și otravă, II**).
Întrebarea nu și-o pusese autorul, ci eroul schiței, un nenea Iancu oarecare (era singura similitudine, de ordin onomastic, cu marele ironist), care pretindea că-l surprinsese pe acesta, într-un vagon-restaurant, debitînd „mai multe porcării", chipurile „congestionat" de libații și „descheiat la guler".
În acest caz, cel ce-l judeca pe Caragiale era un vajnic moralist, care vedea inteligența prin prisma bunei-cuviințe. Chiar dacă relatarea ar fi fost justă, rămîne că emitentul nu știa să deosebească între „porcăriile" fine și cele grosolane. Acestea din urmă îi erau cu totul străine lui Caragiale, în a cărui operă licențiosul era sugerat, iar nicidecum etalat.
Înainte de a încheia, aș face o mică observație de ordin filologic. Noțiunea de **deștept** este una din cele metaforice ale limbii noastre, figurîndu-l pe omul **treaz**. Cu alte cuvinte, de cum se trezea din somn românul, se și **deștepta**, adică vedea limpede și înțelegea tot ce se petrecea în jurul său.
Prostul însă, în sensul actual al cuvîntului, și după ce s-a trezit, pare adormit, ca și cum nu s-ar fi deșteptat. Luciditatea, așadar, e apanajul celui cu mintea trează. Omul **deștept**, pe de altă parte, nu se lasă **prostit** (adică înșelat), pentru că are practica vieții și știe să deosebească între oameni. Din nefericire, nu se poate spune același lucru despre omul **inteligent**, despre omul cărții, adeseori savant, dar prost cunoscător al semenilor săi și priceput mai bine să se orienteze între concepte, decît între concetățenii săi, din jungla vieții.
Desigur, aceste modeste „delimitări" nu trebuie absolutizate. Inteligentul poate fi și deștept... Cu atît mai bine !

ȘERBAN CIOCULESCU

LUMEA CĂRȚILOR

Și dă, și nu...

Trei cărți de poezie, **Flamingo (Ioanid Romanescu**, Editura **Junimea), Poeme în mărime naturală (Patrel Berceanu**, Editura **Scrisul românesc)** și **Deosebirea de pămînt (Ion Panait**, Editura **Eminescu).** Toate trei, întrucîtva merituoase. Dar, totodată, parcă prea grăbite să apară. Adică, dincolo de cîteva reușite, mult prea mult balast, experiment liric, gînduri neînchegate.

● Cînd **Ioanid Romanescu** se străduie a fi poetul ludic de altădată, de factură suprarealistă, constatăm că-i lipsește verva care l-a impus. Cînd vrea să se-apropie de mai noua scriitură a ultimei generații, constatăm o incoerență și o ambiguitate evasitotale. Din prima categorie, poemele **Vin eu !, Între urși, Pater noster, Bouarul, Furia** etc. Din a doua, **Ioanizii, Flamingo, Rentier al iluziei, „Mississippi".** Au mai rămas, totuși, suficiente poeme **(A Baudelaire, Cuvintele, Oricît ai merge prin suferință..., Am cîștigat alergarea...**" în care poetul, despre sine de-adevăratelea vorbind, scrie : „... nu înceta să crezi în ideea / că te-ai născut pentru a fi etern // oricîtă ură s-ar năpusti asupră-ți, / oricîtă noapte, oricîtă uitare, / nu înceta să crezi — pentru că mai puternic / decît tine nimic nu există // astfel, cîntec al meu, iriga / sufletul dornic să se oglindească / în sine însuși, iluminîndu-l".

● Nu altcumva, adică nu lipsit de reușite și căderi, este și volumul tînărului poet **Patrel Berceanu**, al cărui discurs, atîta vreme cît este limpede și clar, se-ncarcă de emoție („Dacă aș fi iarbă nu m-aș lăsa / călcată în copite de orice călăreț /... / Pasăre frunză zăpadă de-aș fi / n-aș zbura decît în cerul cel mai larg // Dar nu-s decît om și iată ce fac / iată ce fac / OM ? Da. Punct."), dar, același discurs, apelînd la tehnica atît de dificilă a colajului, a juxtapunerii metaforelor, fie că spun, fie că nu spun ceva (precum în Artă poetică I : „și eu am văzut pete în soare / așa și-așa / după toate legile utopiei // se face seară mă sărută noaptea / mogîldeața aceea care vă bate / la geam — inima mea / cară argumente cu spinarea goală // și eu am văzut pete în soare / trece pe cer o înjurătură eroică / ofer o pereche de priviri / unse cu toate alifiile") se înecă, se pierde într-o vorbărie aparent violentă.

● În ceea ce-l privește pe **Ion Panait**, aflat la a doua carte de versuri, semnalăm o delicată și, pe-alocuri, naivă ușurință într-ale poetizării : „Știi, cînd ninge ziua / Peste cîte-o casă / Lumea-mi pare ca o / Zodie aleasă // Sau de-acolo-ntruna / Pe un steag de rouă / Pasărea deasupra / Ar voi să plouă/..." Ambiția poetului, îndrăgostit de natură, de lumea de-altădată a satelor idilice, de bătătura casei părintești și, mai ales, de păsări (întîlnim, din trei în trei poeme cîte-o metaforă cu pasărea) pare să fie aceea de-a alcătui un fel de pseudo-pasteluri problematizate în fel și chip, doar-doar peisajul va fi și altceva decît ceea ce este : „Pe această zăpadă / numai ochiul meu este elipsa / această elipsă care deodată și-a retras / aerul și în / eternitatea cîmpiei / arborii sunt o lacrimă, mărgăritarul / de care îmi prind cuvintele // o, mamă de ce mă ierți / cînd nu mai știu cîtă nevoie / am de lume și de toate aceste păsări...".

Trei romane

● Între romanele recent apărute se distinge, fără doar și poate, cel de-al șaptelea volum al ciclului românesc **„Zăpezile de-acum un veac"**, de Paul Anghel, ciclu consacrat Războiului de Independență. Acest al șaptelea volum se numește **„Zăpezile"**, precedat fiind pînă acum de **Ieșirea din iarnă, Fluviile, Te Deum la Grivița, Noroaicele, Scrisoare de la Rahova, Noaptea otomană**, evocă momentul dramatic al isprăvirii războiului, intervalul cuprins între căderea Plevnei și pace. Românii isprăvesc victorioși războiul, dar nu și necazurile lor istorice, fiindcă, chiar după pace, ei nu pot spune adio armelor. Vom recunoaște în **„Zăpezile"** eroii știuți din volumele anterioare, marile personalități istorice ale momentului (Prințul Carol, Kogălniceanu, Brătianu, Marele Duce, Țarul Alexandru al II-lea), dar și o suită de noi eroi (Eminescu și Caragiale) care întregesc galeria impresionantă a personajelor și deschid noi perspective către lumea epocii. Romanul reprezintă o performanță dramatic-narativă, o mare biruință stilistică și, din nou, o șansă de desfătare. Este tulburător cum istoria cunoscută devine, sub pana lui Paul Anghel, o istorie necunoscută, pe care o trăim cu sufletul la gură. Tablourile epocii, deși aparțin lumii noastre, capătă pregnanța și ineditul unor tablouri exotice, măsurînd distanța ce ne apropie dar ne și desparte de „zăpezile de acum un veac".

● Un alt roman, **Adevăr, idolul meu**, de Rodica Padina, apărut la **Editura Militară** se vrea a fi o melodramatică incursiune, dinspre prezent spre trecut, dar și invers, amestecînd timpurile și semnificațiile, în lumea atît de contorsionată a celui de-al doilea război mondial. Personajele, întrucîtva schematice, oarecum poetice, construite parcă după un profil dat. Acțiunea, mai mult însăilată, fără puterea de a surprinde. Adevărul romanului, apropo de titlu, acela că lumea războiului este tristă, dureroasă și lasă urme de nesters în conștiința celor ce i-au supraviețuit.

● Cel de-al treilea roman. **Cocostîrc sau nalbă**, de **Violeta Miron**, apărut la Editura **Cartea Românească**, face parte din categoria acelor scrieri care, printr-o dezinvoltură elaborată, vor să facă portretul unei întregi generații, cu toate, dar absolut toate problemele sale. În bună parte, grație stilului nervos, grație orizontului larg al personajelor, grație construcției, adoptată celor mai moderne descripții, romanul reușește să arunce asupra lumii noastre o lumină nu lipsită de interes, nu lipsită de valoarea unui diagnostic bine precizat. Cu alte cuvinte, în acest roman, o lume vie, o lume în dezbatere, o lume adevărată. Poate că, pe-alocuri, stilul reportericesc, sau gustul pentru anecdotă, strică și complică demonstrația în sine, adică descrierea unui univers și-așa destul de complicat.

Ochi întors spre sine

● Au apărut, la aceeași editură, **Eminescu**, două cărți datorate, ca să zicem așa, aceluiași ochi întors înlăuntru, spre sine, dar nu pentru a desluși tainele de necuprins ale eului, ci pentru a surprinde, în planul ideii și al culturii, alcătuirea de sine a lumii. În **Flori de tutun, Mihnea Gheorghiu** transcrie cîteva din zecile și sutele de gînduri și asociații ce traversează, timp de-o clipă, timp de-o zi, sau de-o săptămînă, cîmpul mai larg, în devenire continuă, al unui om de cultură. Notațiile sale, un fel de schițe de eseuri, alcătuiesc, aidoma fotografiilor care, luate din satelit, trebuie puse, pentru a fi citite, cap la cap, altfel n-ar avea nici o noimă, configurează, în ansamblul lor, o febrilă și permanentă stare de analiză, de studiu minuțios, de raportare continuă a trecutului spre prezent și invers, de judecare mereu nouă și proaspătă a moștenirilor culturale. Pare că **Mihnea Gheorghiu**, reputat om de cultură, ne oferă șansa de-a citi din chiar jurnalul unor consemnări mai mult sau mai puțin zilnice. Varii întîmplări, varii preocupări și varii ecouri îl determină pe autor să exprime un punct de vedere propriu vizavi de-o sumedenie de fapte scriitori, opere, păreri. Iată, de exemplu, pornind de la afirmația că **nimeni nu plînge și nu rîde la fel**, Mihnea Gheorghiu se oprește la o butadă a lui Jules Renard, pe care o comentează, o discută, o pune în relație cu alte opinii, cu alte păreri, cu alte atitudini. Ceea ce-l interesează pe autor este, în fond, nu atît butada în sine, cît mecanismul ei, felul în care ea se naște, se dezvoltă, se impune. Ceea ce-l interesează pe autor este, în fond, nu atît butada în sine, cît mecanismul ei, felul în care ea se naște, se dezvoltă, se impune. Ceea ce-l interesează pe autor este, în fond, nu atît butada în sine, cît mecanismul ei, felul în care ea se naște, se dezvoltă, se impune.

Alte cărți de poezie

● Practicînd o poezie scurtă nervoasă, adeseori eliptică, **Valeria Victoria Ciobanu (Candoare cu lănci, Editura Eminescu)** sacrifică însăși comunicarea emoției : „Pămîntul pustiit e de-așteptări, primare trude încă-ntregi // Deschisă-i poarta munților / și-a vieții / Teamă îmi e. S-or împletici poteci / confuze cum uitarea." Am citit un întreg poem, Poteci, a cărui singură calitate este, dacă poate fi, ambiguitatea. Alături, pe pagina următoare, un poem rotund, întreg, confirmînd, totuși, disponibilitățile poetei : „Nu, încă nu te temc. / Sărbătorim cum vezi / aceeași neclintire. / O-ntoarcere și-atît — / Copacii nasc în flăcări / policromii de taină. / Ne-aflăm în adevăruri. // Să ne schimbăm armura / pe vechea noastră haină". Titlul acestui excelent poem, **Adolescență.**

● **Ion Alexandru Angheluș (Pînda de seară**, Editura **Cartea Românească)**, evitînd cu delicatețe și e-

ieganță discursivitatea unor scrieri anterioare, surprinde plăcut prin exactitatea lirică a unor notații de genul acestui rafinat **Timbru** : „Într-o zi, lanul tandru / al ochilor tăi se va stinge, / amfora trupului / se va sfărîma în țărînă; // aromele ți se vor întoarce / în miere... // Întreagă vei rămîne / numai în acest strigăt / rostit într-o dimineață / pustie." Surprinde, totodată, și prin patetismul și dramatismul unui amplu poem, **Descrierea unui cal mușind toamna**, prea lung pentru a-l reproduce, sau printr-un alt poem, **La praznicul humii** : „La praznicul humii vin cu oasele-n mînă. / — Primește-mă, maică țărînă !/ Ia-mă cu toate gîndurile ! Mă sfarmă ! / Fii propria mea casă !Fii propria ta armă ! / Cît te-am iubit, mereu și-ntr-ascuns. / Cu un izvor de teamă și de plîns // Adună-mă în liniștea amară ! / Voi colinda știut și neștiind / Imperiul tău de taine și de jind ! // Abia atunci, pe cîte înțeleg / voi fi în mine pe de-a-ntregu-ntreg !"

● **Gheorghe Constantinescu**, eminentul diriguitor al **Editurii Sport-Turism**, s-a încumetat să adune între coperțile unui volum o seamă de poezii al căror farmec constă în simplitatea și sinceritatea totală a sentimentului, a rostirii. Vom spune, cu un termen oarecum uzat, că personajul liric al acestor poezii poartă în suflet aleanul după copilăria trăită la țară, după dealurile peste care cad toamne incendiare și ierni potopite de alb, după dragostea curată, dintîi, rămasă-n amintire. Totodată, poetul, sau, dacă vreți, persoanajul liric, privește atent, cu ochi critic, ale lumii valuri, mereu mișcătoare, vesele și triste, aspre și neîndurătoare, cultivînd în astfel de poeme frumusețea deplină a omului de omenie, a omului ce s-a dăruit, cu trup și suflet, timpului său, idealurilor sale. Acest presupus personaj liric a fost, se simte, se străvede din decorul de ansamblu al volumului, un luptător : „O, bătrîne stejar / Cum de-ai ajuns / Singur în cîmpie // Aici a fost / O străveche pădure / Prăbușită apoi /... / Peste veacuri / Pe mine m-au ales / Martor...", de unde și sentimentul, atît de real al luptătorului înnăscut, al unei înfringeri datorate timpului : „Pe peronul gării / Sînt singur / A plecat și ultimul tren / Seara coboară peste oraș / Peronul / Este pustiu / Și totuși / Nu plec. / Într-un tîrziu / Îmi amintesc că / O-dată cu trenul... / Noaptea s-a mutat în oraș." **(Ultimul tren)**. Parafrazîndu-l, am putea spune că, totuși, Gheorghe Constantinescu a urcat nu în ultimul tren, ci în trenul său care a sosit cu o oarecare întîrziere e adevărat, o întîrziere de-o viață, dar a sosit.

● O excelentă definiție a poeziei scrise de **Doina Sterescu** este cea aparținînd criticului **Eugen Simion** : „(...) Original mi se pare, la Doina Sterescu, refuzul de a ieși dintr-o virstă a sensibilității infantile (...). În limbajul ei metaforic, asta înseamnă întîrzierea în starea de simbure și frica de a deveni fruct". Fie-ne permis să adăugăm acestui „diagnostic" unul din poemele cuprinse în recentul său volum **Strigăt și șoaptă** apărut la **Editura Eminescu** : „O ușoară umflare / abia dureroasă / în dreptul inimii / și, după cîteva clipe, / izvoarele divinei / licori imaculate. / somnoroase lăcrimoase, / aur de soare și argint de lună / încep să curgă / lingav, suav și rece, / de-a lungul coastelor, / și ea / se trezește din somn...", un poem care, cu aceste ciudate amănunte anatomo-fiziologice, învăluite în taină și poezie, se numește **Tînără mamă dormind**. Și tot astfel, tulburătoare este și poema **Tutankhamon** : Tutankhamon, / prunc fără de prihană / înfășurat / în brațul sting al morții, / cei mai frumoși sînt ochii tăi măriți / privind hipnotic ochii / duioasei sfinte Mume ; /... / Ea, mama ta / de-a puguri, / eternule copil !"

● **Tot la Editura Eminescu**, o veritabilă fabrică de cărți de poezie care însă, cu sau fără voia ei, păcătuiește printr-o tipizare deloc atrăgătoare a coperților, a apărut și **Vasile Dan** cu volumul **Intîmplări crepusculare și alte poeme**, o carte alcătuită dintr-un îndelung și felurit monolog rostit în fața unui interlocutor care este chiar el obiectul și subiectul monologului. Ceea ce reușește Vasile Dan, introspectînd cu minuție și acut simț poetic lumea de gînduri și sentimente a interlocutorului său — un fals interlocutor, firește, întrucît adevăratul interlocutor este poetul însuși mărturisindu-se siesi — este, în primul rînd, tehnica modernă, impecabilă a scrîiturii. Ar urma, între reușite, savanta și rafinata dozare a elementelor ce compun, ca să zicem așa, decorul liric, apoi lumina de clar-obscur în care emoția se etalează cu încetinitorul, ca într-un film care, proiectat cu o viteză foarte scăzută, ne permite să vedem în amănunt o mișcare altfel bruscă, aidoma fulgerului, așa cum este, la urma urmelor, emoția în starea ei pură. Iată ca un argument, un poem luat aproape la întîmplare. **Flash-back** : „Fruntea ta albă, tăiată de riduri negre, șanțuri ale sudorii, / ca într-o poză în negativ a fotografului S care scrie versuri. / O mînă cu care te sprijini, o mînă cu care obții o poziție a capului / potrivită nu numai să întrerupă mișcarea, previzibilă doar, / a gîndirii cît de cît concentrate asupra sa însăși, / ci chiar să o menajeze, curtind-o din umbră, anonimă, umilă — / se umple de o stare moleșitoare ca într-o baie de aer căldut / al unui ventilator / invizibil. / cealaltă înghețată inertă pe masă, într-o schiță, aproape sugestivă, / a neputinței. / Abia acum, abia acum le observi : furnicile acelea / investigînd harnice totul, corp după corp, într-un asalt febril de primăvară. / Corpul tău, prizonier el însuși într-o seră însorită / cu un lămîi în floare, fragede panseluțe în unghere mai umede, / mușcate adormitoare, cactuși arizi pe polițe grele. / Manuscrise desuete de medicină, editii rare, princeps, în folio".

● Între atîtea și atîtea dezbateri ce s-au străduit a defini mult discutata poezie patriotică, cele mai fertile ni se par a fi cele ce au ajuns la o simplă și adevărată concluzie : poezia patriotică este acea poezie care te face să-ți iubești mai mult și mai adevărat țara în care te-ai născut. Pentru a putea împlini această demiurgică lucrare, poezia patriotică trebuie să fie, mai întîi și-ntîi, poezie, trebuie să o nască, așa cum inima furtunilor naște fulgerul, adîncul cel mai adînc al unei inimi ce s-a hrănit cu dragostea de țară așa cum ființa noastră se hrănește cu aer, cu soare, cu apă, cu roadele pămîntului. Scrierea unei astfel de poezii este, în ultimă instanță, proba de foc a unui poet, a talentului său, mărturisirea cea mai intimă a ființei sale. Aceste cîteva gînduri despre mult discutata poezie patriotică ne-au fost provocate de volumul **Ochii pămîntului**, apărut la **Editura Militară** și semnat de **Florin Costinescu**. Iată, pe prima pagină a acestui excelent volum, începutul unui tulburător poem, **Pămîntul-ființă** : „Românii își simt patria ca pe o ființă... Ei spun : trupul țării... / Ei spun : inima țării... / Ei spun : sufletul țării... / Trupul, inima și sufletul țării sînt o întruchipare a veșniciei ; / totul este, pentru ei, atîns de vremelnicie, numai ființa patriei — nu / Trupul unui om, inima unui om, sufletul unui om au un timp care nu poate fi decît neîntreg ; / timpul întreg aparține doar ființei patriei / pentru că ea este unică și neasemănătoare cu altceva. / Cu această simțire românii au mers mereu spre ei înșiși... / (...)" Sau iată, în aceeași ordine de idei, un alt poem, care face dovada că poezia patriotică, dacă este mai întîi și-ntîi poezie, și nu lozinci festiviste, poate atinge și trebuie să atingă înaltele culmi ale mărturisirii de sine. **Avram Iancu** : „Dacă n-ar fi fost văzut era spirit, / unul dintre zeii noștri păminteni s-ar fi / numit asemenea lui, / dar el a existat și astfel a fost mai mult / decît spirit, / decît zeu : / a fost un om, mai mult decît poate fi un om-om / într-o viață, / a fost om / cît alții de-abia ar reuși / într-o mie de vieți // Apusenii / veșnic vor ciopli / trepte pentru pașii / lui..."

VICTOR NIȚA

Alte amintiri din copilărie. Mulți oameni de condei gîndesc să scrie povestea copilăriei lor, dar puțini se încumetă s-o facă. Îi oprește, poate, memoria unui model ilustru, îi temperează prezumția unui eșec. Fiindcă e tare greu să istorisești cei mai candizi ani ai existenței și să nu cazi în păcatul încîntărilor tîrzii și al candorii de la bătrînețe. Ca să scrii romanul unor ani atît de îndepărtați, cu atîtea sentimente de tezaur, îți trebuie, înaintea altor talente, gingașul dar al credinței. Să crezi fierbinte în ideea că o astfel de carte e așteptată de cititori, că lumea e interesată de verbul tău devotat, de evlavia aducerilor tale aminte. Credința mută munții, credința scrie cărți bune.

În **„Singur cu soarele"**, Gheorghe Dachin își spune în vreo sută și ceva de pagini, întîmplările anilor de acasă, de la țară, dintr-o lume în care nimic nu pare trăit la hazard, unde totul semnifică și nu pentru o zi, două, ci pentru o viață. Prozatorul scrie cu farmec, un farmec născînd dintr-o profundă onestitate și dintr-un respect sacru pentru tot ce i s-a întîmplat lui ca prunc de om nevoiaș, hotărît să dea, pentru tot ce învață, un preț mare. Gheorghe Dachin a înțeles că lucrurile nu sînt, în sine, nici pasionante, nici plictisitoare, că înțelesul pe care-l capătă ele într-un număr mare de conștiințe, le face pasionante. Ce i s-a întîmplat, în copilărie, lui Gheorghe Dachin îi s-a întîmplat mai tuturor copiilor de la țară, numai că puțini au ajuns, la maturitate, să se întoarcă la timpuri ce par să se fi dus fără întoarcere și să le caute, cu încăpățînare și patos, un sens. Povestitorul descoperă, într-o suită de narațiuni, care are un fir de roman, dar care ființează și ca o antologie de povestiri, tîlcul suprem al unor fapte. El se simte dator, s-ar zice, să-și dezvăluie inocența, plăcerea de a urma exemple, de a-și turna existența într-o albie dreaptă și curată, fără aluviuni, fără amintiri stînjenitoare. „Singur cu soarele" e o carte pentru copii și Editura **„Ion Creangă"** a țintit bine publicînd acest memorial sensibil. Vorbim mult despre autenticitate, dar cînd e să-i aflăm o definiție, tot la niște creații apelăm și zicem : cutare lucru e autentic precum... Micul roman al lui Gheorghe Dachin suportă, prin urmare, o discuție a meritelor cu criteriul fundamental al autenticului. Dintre aparițiile lui 1 Iunie, volumul lui Gheorghe Dachin are destule șanse să rămînă.

TUDOR OCTAVIAN

Cronică literară

Mărturii de istorie și cultură

De mai multe ori în noua sa carte **Memoria și fețele timpului** („Cartea românească", 1983), a treia din seria inaugurată prin cele două volume de **Cultură și istorie** (1979—1981) și continuată prin **Tărîmul unde nu ajungi niciodată** (1982), Valeriu Râpeanu se referă la generația sa care cuprinde, desigur, în primul rînd pe nativii anului 1931 (Petre Stoica, Mircea Ivănescu, Paul Anghel, Amza Pellea), dar și întreaga generație postbelică dintre 1948—1981, a cincea din cei 150 de ani de literatură română modernă. După cum rezultă și din actuala carte, autorul a preferat unei specializări restrînse domeniul mai larg al corespondențelor dintre cultură și istorie, al interferențelor dintre deosebitele aspecte ale frumosului, al influențelor străine asupra fenomenului cultural, literar și artistic autohton. Redactor cinci ani la **Gazeta literară**, începînd din 1954, trei ani la **Luceafărul**, șapte ani la **Scînteia**, doi ani la Comitetul de Radio și Televiziune, iar din 1972 director al Editurii Eminescu, Valeriu Râpeanu s-a făcut cunoscut nu numai ca jurnalist, cronicar, eseist memorialist, dar și ca animator și inițiator de acțiuni culturale de ecou, prin lansări de ediții spectaculoase din Iorga și Gh. I. Brătianu, ca și prin restituiri de opere ale unor scriitori marcanți contemporani, ori prin sprijinirea unor importante debuturi. Pe drept cuvînt, Șerban Cioculescu i-a dedicat, în mai multe rînduri, cuvinte de adeziune și înțelegere în al său **Itinerar critic** ajuns în prezent la al patrulea volum.

Materia volumului **Memoria și fețele timpului** e grupată în patru secțiuni din care primele trei conțin pagini de istorie culturală (Orașul și cultura română modernă, Metamorfoze ale barocului autohton, Revelațiile și nostalgiile clasicismului, Enescu și perpetua aspirație spre absolut, Cella Delavrancea — o viață sub zodia esteticului), pagini despre eruditi, scriitori, ziariști și artiști, pagini despre atitudini în probleme precum: istoria ca formă de angajare morală, cultivarea limbii române și a istoriei naționale, romanul și receptarea sa critică, statutul Operei în viața modernă etc. Multe observații sînt demne de reținut și anume că orașul a fost constructorul culturii române prin lărgirea ariei publicului, adică prin crearea unei conștiințe culturale ; că secolele al XVII-lea și al XVIII-lea și chiar primele decenii ale secolului al XIX-lea au fost dominate în Țările Românești de serbarea orientală care a ținut loc de teatru ; că barocul nu a reprezentat la noi o direcție estetică, ci o componentă a mentalității publice, constînd din afișarea ostentativă a opulenței (sînt citate în sprijinul acestei idei cărțile lui Claude—Gilbert Dubois, **Le Baroque — profondeurs de l'apparence**, 1978, Richard Alewyn, **L'univers du baroque** și Philippe Beaussant, **Versailles — Opéra**, 1981). O comparație între concepția despre destinul creatorului la Eminescu și Enescu trebuie corectată în sensul că nici Eminescu nu manifestă în **Luceafărul** dispreț suveran, mîndrie egolatră sau dezamăgirea înfrîntului, ci aceeași seninătate față de accidentele din lumea contingentului. Enescu găsea că o caracteristică a muzicii noastre naționale e „tristețea în veselie", similară seninătății pe care Schopenhauer, și după el Eminescu, o atribuie omului de geniu : **in tristitia hilaris, in hilaritate tristis.** Interesant să aflăm prin Valeriu Râpeanu că renumita pianistă Cella Delavrancea nu aderă la muzica lui Ceaikovski, nu vădește un entuziasm fără margini în fața lui Richard Strauss, nu acordă prețuire **Rapsodiei albastre** în care Gerschwin încearcă să concilieze jazul cu stilul simfonic, în schimb regăsindu-se în Beethoven și cu deosebire în neuitatele interpretări ale lui Wilhelm Backhaus : „Nuanțele lui Backhaus devin expresia unei cerebralități depărtate de tărîmul sensibilității". Ca student (1950—1954), Valeriu Râpeanu a putut audia pe Tudor Vianu, Alexandru Rosetti, Iorgu Iordan, nu și pe G. Călinescu și Șerban Cioculescu, deoarece operele acestora din urmă erau bune „numai pentru a fi folosite în pseudocursurile subchirurgilor rătați în meseria lor și care din fericire pentru ipoteticii lor pacienți, din nefericire pentru cultura română, răsuceau acum bisturiul în ființa literaturii noastre". Proaspătul absolvent s-a adresat de aceea cu simpatie lui Petru Comarnescu, semănînd la 50 de ani cu Henry de Montherlant, abia postum autor al cărții **Chipuri și priveliști ale Europei**, adevărat roman al generației sale, generație a lui Eugen Ionescu, Emil Cioranu și Mircea Eliade. Aflăm că Petru Comarnescu a lăsat la moartea sa un jurnal de 5 000 de pagini și o vastă corespondență cu nume ilustre. Comarnescu va publica o carte despre Benjamin Franklin în 1957, monografii de artiști, dar eseurile din **Confluențe ale artei universale** sînt tot postume. Probabil că Valeriu Râpeanu a jucat un rol în recuperarea ca scriitor, prețuit de Șerban Cioculescu, a jurnalistului Tudor Teodorescu-Branișteanu, reactualizat după șaisprezece ani de la **Prințul** (1944) cu romanul **Primăvara apele vin mari** (1960). Iată relatarea unei vizite la el în acest moment : „Un paradox făcea ca la sfîrșitul vieții sale trăit într-o societate pe care el o așteptase, sprijinind cu condeiul său lupta celor ce se angajaseră să o făurească, Tudor Teodorescu-Branișteanu să nu posede aproape nimic. De cum pătrundeai în ultima sa locuință care i se acordase ca unul din actele reparatorii prin anii 1960, totul părea salvat de la un naufragiu. Obiecte de om sărac desperecheate, uzate, pînă dincolo de fibră, mîncate și roase de o prea îndelungată folosire, mobile ce scîrțîiau din toate încheieturile, aflate într-un permanent echilibru instabil. Un decor dezolant care te îndemna să te gîndești imediat la forța morală a omului care făcea abstracție de aceste împrejurări ce nu te predispuneau decît la meditații amare. Scria pînă noaptea tîrziu învăluit în fumul țigărilor și al cafelelor ca într-o ceață protectoare în fața tristeții ce se revărsa din toate ungherele".

Pe deplin îndreptățită ne apare această apreciere a operei lui Emil Botta : „Poezia lui Emil Botta, arhetipală, permanentă, definitorie, este opera unuia din marii scriitori români și, nu ne sfiim să spunem, a unuia dintre cei care în perspectiva viitorului va avea o dimensiune ce-l va așeza în primele locuri ale literaturii noastre de astăzi".

Alți apropiați ai criticului sînt scriitorii Aurel Baranga și Dinu Săraru, artiștii Valentin Gheorghiu, Ion Voicu și Gheorghe Zamfir, pictorii H.H. Catargi, Dumitru Ghiață și Marius Bunescu.

Alte pagini se referă la piesa lui Jean Giraudoux, **La Folle de Chaillot**, la Amintirile, corespondența cu Jean Grenier, eseurile și teatrul lui Camus cu incitante excerpte („Citindu-i **Jurnalul** interesul meu pentru Gide s-a dublat... Printr-un efect invers îl detest pe Cocteau" ; „Teatrul lui Giraudoux este detestabil" ; Dostoievski „a exprimat cel mai profund destinul nostru istoric"). Pablo Casals, Igor Markevitch și Bruno Walter sînt văzuți prin scrierile lor memorialistice sau prin corespondență (**Cugetări de Pablo Casals împărtășite lui Albert E. Kahn, Etre et avoir été, Briefe 1894—1962**).

În concluzie Valeriu Râpeanu pledează pentru o critică de pătrundere „în zonele de eroziune ale gustului public, acolo unde se petrec alchimii ciudate de ordin negativ", pentru a le semnala pericolele.

AL. PIRU

Lecție de istorie la statuia lui Vasile Lucaci

A devenit tradițională întîlnirea cu tineretul din Satu Mare la statuia lui Vasile Lucaci de cîte ori Cenaclul Flacăra poposește în acest oraș. De această dată am avut surpriza că un profesor de istorie de la Liceul economic din Satu Mare a fost prezent împreună cu peste 100 de elevi ai săi. La sfîrșitul manifestării acesta a rugat pe conducătorul cenaclului ca în ocazii viitoare să se poată rezolva amplificarea, pentru ca toți cei prezenți să poată auzi și, deci, lecția de istorie pe viu să se desfășoare în cele mai bune condiții.

Profesorul Nicolae Codreanu, la vîrsta de 48 ani, cîntă laolaltă cu publicul tînăr al Cenaclului Flacăra de la prima manifestare ce a avut loc pe aceste meleaguri, pentru că — spune domnia-sa — este istoria adevărată în textele cîntecelor, unele interzise o bună bucată de vreme, ale acestor manifestări. O istorie prezentată așa cum a fost, fără adaosuri și fără omisiuni.

Profesorul Nicolae Codreanu a venit prima dată la Cenaclul Flacăra pentru că a auzit că este un spectacol deosebit, dar nu știa în ce consta aceasta. Încă de atunci și-a dat seama că este un spectacol mobilizator, care face educație patriotică și revoluționară. Înfirm din timpul războiului, de la vîrsta de 9 ani, avînd o proteză în locul mîinii drepte, fiind nevoit să-și ceară scuze de cîte ori întinde cealaltă mînă — stînga — celui cu care face cunoștință, Nicolae Codreanu — fost și profesor de istorie în satul natal, Culciu Mare — a considerat întotdeauna istoria locală parte din istoria națională a tuturor românilor.

Crezînd în ideea că documentele arheologice sînt incontestabile a sădit în sufletul copiilor pasiunea pentru a căuta în pămînt aceste dovezi ale permanenței neamului nostru. Datorită acestor copii a luat ființă în 1968 la Culciu Mare un șantier arheologic care a scos la lumină obiecte ceramice și din bronz de tipul culturii Suciu de Sus din zona dacilor liberi. Am mai aflat că elevii liceului economic, cărora le este cel mai drag monumentul „Leului de Sisești", considerat de sătmăreni și „Leul de Satu Mare", cîntă la orele de istorie Imnul Național căruia îi adaugă firesc și „Treceți batalioane române Carpații !", învață texte din Vasile Lucaci, vizitează împreună cu profesorul lor de istorie muzee din Satu Mare și din țară, fosta judecătorie din Sătmar, unde a fost judecat acest martir al suferinței românești, luptător neînfricat pentru unitatea națională. Ei participă la întrecerile culturale între clase cu cîntece ale Cenaclului Flacăra. „Dacă elevii mei — crede profesorul — alături de Monica și Ovidiu, copiii mei, vor avea măcar simțul meu patriotic, eu sînt mulțumit."

Vor avea, admirabile profesor ! Mîna pe care dumneata le-o întinzi vine de-a dreptul din inimă.

VICTOR RADULESCU

„Ardealul, Ardealul, A

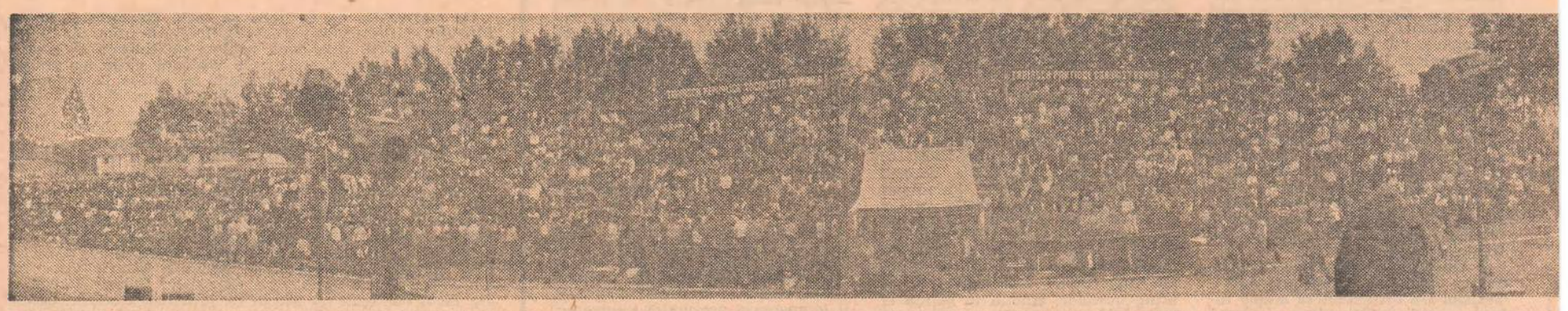

Năsăud în creştere, Bistriţa staţionară!

Localităţi : **Năsăud, 21 iunie, orele 18, stadionul din localitate ; Bistriţa, 22 iunie, orele 18, stadion.**

Număr de spectatori : **la Năsăud — 7 000, la Bistriţa — 15 000.**

Atmosfera : **excepţională la Năsăud, bună la Bistriţa. Avem prilejul să lăudăm reconfortantul Năsăud în favoarea Bistriţei.**

Calitatea spectacolului : **foarte bună la Năsăud. La Bistriţa, bună, cu momente foarte bune.**

Noutăţi : **la Năsăud, prezenţe locale : Nelu Tîrziu, Anton Oproaie. A revenit grupul folk „Şcoala normală" (Adela Svoboda şi Daniela Arseniu). A debutat strălucit Lelia Vaida (11 ani), care a devenit membră a cenaclului. A revenit Tatiana Filipoiu. Ducu Bertzi a lansat „Focul vînăt e gonit de vînt" (versuri Serghei Esenin). La Bistriţa, prezenţe locale : grupul folk „Armonia" (Camelia Flămînd şi Bianca Scorobeţiu), Eugenia Muşat, Daniel Bădulescu. În timpul audiţiilor a vrut să ne supere Naghi Eugen. Májay Győző a lansat compoziţia sa „Rugă pentru părinţi" pe versuri de A. P. Şi o altă noutate, „Colindul gutuii din geam" — Nica Zaharia (versuri Adrian Păunescu).**

Aportul organizatorilor : **excelent. Salutînd contribuţia prietenilor noştri din organizaţia de tineret le aducem profundele noastre mulţumiri pentru caldul sprijin într-o organizare care ni s-a părut deosebită.**

Începem abrupt cu „Iancu la Tebea". Pare o zi mai frumoasă decît acum un an cînd toată seara ne-a plouat mocăneşte. Valeriu Penişoară susţine un recital amplu, în nota-i obişnuită, adică foarte bun. Publicul cere „Cîntec pentru tricolori". La 20 de ore de la înfrîngerea în faţa Portugaliei, oamenii din Năsăud flutură drapelul tricolor, cîntînd pentru echipa naţională. Fantastică această capacitate de regenerare ! „Cînd va da spicul nopţii acolo va fi focarul", observă A.P. grupul cel mai puternic, cel mai entuziast din stadion. Aşa va fi seara, acea parte a stadionului va prelua iniţiativa şi va dicta ce să cîntăm, timp de două ore. Dar nu va cere aceste lucruri, ca nuanţaşii ajunşi la ciorba de dimineaţă, ci începînd chiar ei cîntecele. La debutul micuţei şi talentatei Lelia Vaida, de pe un bloc din apropierea stadionului cineva va aprinde o luminiţă. Să o călăuzească în drumu-i ! Fără excepţie, de cîte ori cîntă „Puştoaica", Vali Gerea se apropie de microfon cu paşi mari. Lăudabil gestul Nicăi Zaharia de a învăţa într-o zi cîntecul „Om în amurg" pentru cunoaşterea lui de către public şi în absenţa Cristinei Oltea care are încă şcoală.

În judeţul lui George Coşbuc, Liviu Rebreanu şi Andrei Mureşeanu vom cînta, cum e şi firesc, cîteva dintre cîntecele de căpătîi ale neamului. Cel mai bine, mai bine ca oriunde a sunat „Treceţi batalioane române Carpaţii". Am cîntat cu întreg stadionul „Deşteaptă-te române" într-o atmosferă de mare însufleţire. De aici, iniţiativa a fost preluată de tribune. Şi ei au cerut cîntecele care definesc naţiunea română, cîntece care ne-au caracterizat istoria, cîntece de pace. Aceasta este o parte din Cîntarea României, cea mai puternică mişcare culturală, pe care a iniţiat-o strălucit preşedintele României, tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Sîntem fericiţi că în cadrul manifestărilor noastre publicul tînăr produce dovada capacităţii sale de a înţelege şi de a prelua actul artistic. Fantastic spectacolul de la Năsăud. A doua zi, Bistriţa nu va reuşi să depăşească impresia creată de năsăudeni.

★

Vremea călduroasă a transmis o stare de moleşeală tribunelor. Astfel cîntecul „Om în amurg" a trecut neobservat. Nici nu se încheie bine cîntecul şi A.P. le atrage atenţia că au trecut pe lîngă un mare şlagăr. Lipsind acea „punere în scenă", publicul s-a dovedit superficial. Greşeala aceasta însă se va repeta şi în alte ocazii, şi cu alte cîntece, mai noi dar de valoare. Ades publicul ascultă cu plăcere doar ceea ce ştie bine în acel moment, fără a descoperi în noutăţi acel miez care va dărui tot gustul fructului, ulterior. Şi la Bistriţa A.P. a dovedit că, fără o punere în valoare eficientă şi la timp, multe din valorile muzicii tinere de azi nu ar fi fost ceea ce sînt. Şi unii, cum au uitat de repede. Amnezia este poate una dintre cele mai grele pedepse care îşi găsesc locul în conştiinţa omului, şi ea apare mai ales acolo unde conştiinţa este limitată. Dar, precum în legendă, şi în realitate A.P. reia lucrarea de la început. Lelia Vaida e aşezată în mijlocul stadionului, pe nişte lăzi. Cu fundiţe albe, cu o chitară aproape egală în mărime cu ea, cu un sensibil simţ actoricesc, micuţa făptură a ţinut respiraţia stadionului. Frumoasă coincidenţă : cînd A.P. a programat „Niciodată" cu Octavian Bud, un bilet primit din partea secţiei de chirurgie a spitalului din Bistriţa cerea exact acest lucru. Frumos şi elevat gestul oamenilor ce muncesc în sănătatea omului, ca „niciodată să nu uităm de cei mai trişti ca noi". Atmosfera a început să fie cea pe care am ştiut-o în toamna lui '83 la —5°. Se pare că la frig totuşi Bistriţa era mai la ea acasă decît în această frumoasă seară de vară. Totuşi, după 4 ore, A.P. a putut remarca „acum sîntem acasă". Cu cît se lasă seara, atmosfera se încinge. În mijlocul nostru soseşte şi un grup de activişti U.T.C. participanţi la cursurile Academiei „Ştefan Gheorghiu", aflaţi la sfîrşitul aplicaţiei practice, şi care au ţinut, sub îndrumarea prof. Nina Cugler şi Mihai Rapi, să fie în mijlocul nostru.

A.P. a exprimat gratitudinea noastră celor care au sprijinit reconstituirea casei lui Andrei Mureşeanu, ce poate deveni casă memorială, în veşnica cinstire a memoriei celui care ne-a dăruit „Deşteaptă-te române". Şi dacă spectacolul de la Bistriţa s-a încheiat frumos, prezenţa tinerilor a doua zi în faţa hotelului ne-a prilejuit despărţirea de publicul bistriţean într-o permanentă promisiune că vom reveni pe aceste meleaguri.

DUCU BERTZI ■

Ultima zi

Cu o foarte bună organizare locală, în ziua de 23 iunie 1984, la Baia Mare, pe Stadionul cel mare, pe o vreme închisă, ploioasă, potrivnică, a avut loc — la concurenţă cu ploaia şi cu o semifinală a Campionatului European de fotbal — un spectacol submediocru al Cenaclului Flacăra, cu 7 000 de spectatori, dintre care mulţi treji.

După încheierea spectacolului a fost lansat, în noaptea aspră, umedă şi rece, cu un imens succes, noul cîntec al lui Alexandru Zărnescu şi Adrian Păunescu, „Ultima zi". Cîntecul a fost cîntat o jumătate de oră. În afară de prezenţele locale (Florin Săsărman, subinginer, 22 ani ; Constantin Cristescu, strungar, 24 ani ; Radu Culcea, lăcătuş, 20 ani ; Alexandru Duruş, elev, 16 ani ; grupul folk Orizont 77 (Ghiţă Danciu, Vasile Ghiţă, Vasile Groşan, Dan Cordea) ; grupul folk Bicoralis (Szaba Attila, Maria Glagola) ; Valentin Moldovan, Aurel Hojda şi Simona Oprea) nimic deosebit de semnalat.

Frumuseţe de Satu Mare

Localitatea : **Satu Mare, orele 18, Stadionul „Olimpia", 24 iunie 1984.**

Număr de spectatori : **12 000.**

Atmosfera spectacolului : **intimă, plăcută, profundă, emoţionantă.**

Calitatea spectacolului : **întru totul excepţională.**

Prezenţe locale : **Elena Pop, Liliana Pop, Ghiţă Pişchiş, Sorin Boroş, Hildegard Krutsch, Dana Cristina Puia, Florina Dincă, Andreia Bojan, Mariana Goja.**

Aportul organizatorilor : **foarte bun, Prietenii noştri de la organizaţia judeţeană de tineret s-au achitat în general bine de toate sarcinile care s-au ivit, manifestînd solicitudine, ca-n atîtea alte dăţi, faţă de cenaclu şi problematica diversă cu care se confruntă tinerii.**

Cu vreme-n urmă Cenaclul Flacăra realiza, în foişorul de lumină şi simţire românească al Casei municipale de cultură Satu Mare, un spectacol intim, tulburător şi profund în toate datele lui esenţiale. La cumpăna dintre zilele de 24 spre 25 iunie 1984, într-o aripă desfăşurată a Stadionului „Olimpia" din oraşul de pe Someş s-au reunit 12 000 de suflete şi tot atîtea voci ale simpatizanţilor activi şi constanţi ai Cenaclului Flacăra, realizînd un spectacol „fără sfîrşit de frumos". Publicul sătmărean s-a întrecut din nou pe sine, fiind un receptacol, dar şi un emiţător fidel al muzicii şi poeziei bune, valoroase.

Cîntecele patriotice şi revoluţionare, cîntecele de libertate şi de dor nesfîrşit de pămîntul străbun, de dor de Putna şi dor de Carpaţi, de dor de Eminescu şi de dor de Marin Preda, de dor de oameni buni, în fine, au stîrnit acea combustie în sătmăreni, despre care înainte amînteam, dîndu-i dimensiune şi prospeţime spectacolului, înnobilînd participanţii cu roua cîntului. Pe stadionul emblematic botezat „Olimpia" s-a cîntat astfel, demonstrîndu-se, o dată în plus, că tot ce este valoros nu piere, că tot ce desemnează durată vine din străfundurile lăuntricului nostru ; lăuntricul nostru răbufnind şi manifestîndu-se astfel la mare tensiune, atunci cînd i se oferă prilejul. Un astfel de prilej a fost spectacolul sătmărenilor !

„Doina lui Lucaci", „Treceţi batalioane române Carpaţii", „Lancea lui Horea", „Iancu la Tebea", „Colindul Ardealului" (cu tulburătoarele versuri : „Doamne, dă-i tărie / Unei mîini să scrie / Biblia latinului Ardeal"), „Jurămînt la Putna", „Cîntecul lui Ştefan cel Mare (cu ale sale silabe încărcate de semne istorice, reverberate în refren : **„Să staţi strajă la hotare, / Să păziţi acest pămînt"**, iar tribunele răspunzînd ca într-un veritabil cor antic : **„Vom sta strajă la hotare ! / Vom păzi acest pămînt !"**), au găsit publicul sătmărean pregătit şi predispus în receptarea valorii culturale şi istorice, în contemporanizarea lor. Poetul Adrian Păunescu a spus, cu îndreptăţire, că scena a fost oglinda tribunei, dar că şi tribuna s-a oglindit, cu fidelitate, în demersurile artistice ale scenei, la înălţime pe tot parcursul manifestării.

Cîţiva tineri sătmăreni valoroşi, care giruetează în principal în perimetrul cenaclul „Cetatea" (Elena Pop, Liliana Pop, Ghiţă Pişchiş, Hildegard Krutsch, Dana Cristina Puia, Florina Dincă, Andreia Bojan, Mariana Goja, Sorin Boroş) ne-au făcut să remarcăm, pe dreptate, că s-a răsturnat nu numai căruţa cu poeţii tineri la Satu Mare, ci şi cu buni şi de perspectivă mesageri ai muzicii tinere. Emilian Onciu, Octavian Bud şi Fabri Aladar au reconfirmat clasa lor în faţa propriului public. Mihail Stan a recitat impecabil „Monologul puiului de vulpe" de Evgheni Evtuşenko. Momente înălţătoare ale nopţii estivale ! Trupa Totuşi s-a remarcat prin acurateţea şi virtuozitatea unui hard rock de zile mari. Partajul, botezat astfel la Satu Mare, a excelat în „Creion", de Al. Brad, şi în „La o cană cu vin". Constantin Dragomir este mare în „Muntele", iar Vali Gera în „Puştoaica". S-au desprins, hotărît, din context „Fii de ţărani" de Valeriu Penişoară, dar au fost şi alte destule momente notabile ale serii semnate de Gil Ioniţă, Cristian Buică, Nica Zaharia, Májay Győző, Arpad Domokos, Al. Zărnescu, Maria Tănase, Dinu Olăraşu ş.a. Puştoaica pistruiată şi de 11 ani din Năsăud, Lelia Vaida, şi copila moldoveancă Maria Amariei au lăsat o bună impresie unui public avizat şi cunoscător în ale cîntecului.

Aşadar, un spectacol fără egal, în multe dintre momentele sale. Realmente, au fost cîntece care au rezonat plăcut şi intim şi tulburător în inimile sătmărenilor. Cenaclul Flacăra şi-a regăsit prietenii sătmăreni la fel de frumoşi, la fel de primitori şi iubitori de artă şi valoare. Trebuie spus, în final, că sătmărenii au fost, din nou şi din nou, la înălţime. Lucru de aşteptat. Lucru confirmat o dată şi încă o dată şi de multe ori ! Promisiunea de a reveni pe plaiurile sătmărene şi careiene s-a cerut să îmbrace haina realităţii nemijlocite.

Din nou la statuia tribunului Lucaci

Cele două spectacole sătmărene se încheiaseră şi mergeam alene pe străzile largi şi liniştite ale Sătmarului, născătoare de blînde amintiri. Nu ştiu cum şi anume de ce, mă intriga „memoria" străzii ! Puzderia de adolescenţi în blugi şi în adidaşi au invadat, pur şi simplu, străzile. Vorba poetului : parcă ar fi nişte terminaţii năstruşnice ale surîsului ! Într-un loc se hîrjoneau şi se zbenguiau ca niţe berbecuţi. Într-altul, băteau mingea, la pariu, cine o ţine mai mult pe picior. La al treilea grup am tresărit plăcut : **„Aţi auzit, Păunescu a fost din nou la statuia lui Lucaci ?"** Într-adevăr, pentru un oraşel patriarhal, pentru un oraşel în care evenimentele deosebite sînt ceva mai sporadice, prezenţa Cenaclului Flacăra la Stadionul „Olimpia", iar mai apoi la statuia tribunului ardelean Vasile Lucaci, au constituit puncte de afiş. Cu tot golanul de întîmplări neprevăzute sau şi de aceea, de bună seamă.

În octombrie trecut, Cenaclul Flacăra şi-a făcut o ploasă datorie, realizînd un spectacol de excepţie la statuia lui Medrea înfăţişîndu-ni-l, leonin, pe Dr. Vasile Lucaci, supranumit „Leul de la Sisieşti", deşi el a văzut lumina zilei şi a copilărit la Apa, în judeţul Satu Mare. În decembrie 1933, autorităţile locale au depus oficial, jerbe şi coroane de flori la monumentul tribunului transilvănean Vasile Lucaci.

De data aceasta, Cenaclul Flacăra a realizat, din nou, un spectacol izbutit la poalele statuii lui Lucaci. Vreo 700 de oameni, tineri şi vîrstnici, au venit, ca la un semn. Ferestrele caselor şi ale apartamentelor se deschiseseră largi. Au apărut oameni pe balcoane. Un spectacol de 2 ore într-un plăcut decor estival. Cîntecele patriotice şi de îmbărbătare au primat. O anumită decenţă a sentimentului de istorie vie, transfigurat cultural, poetic şi emoţional-estetic, a făcut pe liderul cenaclului să rămînă inspirat în perimetrul acestor cîntece de neam şi de ţară, de lumină, luptă, libertate. Un microfon ar fi amplificat, desigur, sutele de voci, transfocîndu-le într-un veritabil cor bine strunit de la un liceu de arte frumoase, de exemplu. Lista cîntecelor care au impresionat şi „prizat" la public, ar fi lungă. Spaţiul tipografic nu ne îngăduie să stăruim.

Aşadar, împreună cu membrii activi ai Cenaclului Flacăra şi cu sătmărenii, îl sărbătoream din nou pe Lucaci. Aşa cum s-a spus, cele două spectacole sătmărene au debutat sub semnul întîmplării, al unui „happening". 11 membri ai cenaclului au lipit peste noapte afişele cenaclului în oraş. În alte dăţi, cenaclul a trecut de la Baia Mare la Oradea sau invers, fără să facă escală în oraşul Satu Mare. Şi a fost păcat ! Mare păcat ar fi fost ca şi de data asta „istoria" să se repete. Din fericire pentru sătmăreni, cele două spectacole de la Satu Mare au fost la înălţime. Mai frumoase ca o „revanşă". Dar cînd e vorba de cultură te poţi gîndi doar la un **ce** profitabil, la un **ce** benefic. Acel folos este în cîştigul oamenilor. Şi, cînd este vorba de oameni, nici un sacrificiu nu este prea mare. Această lecţie aspră de istorie şi de viaţă ne-o putem temeinic însuşi de la acela care şi-a sacrificat viaţa pentru Transilvania eternă — Vasile Lucaci — admirabil cinstit de flăcărişti în pragul amiezii de 25 iunie, an de graţie 1984.

DORIN SĂLĂJAN ■

Alexandru Zărnescu, 34 ani, instrumen absolvent liceu — Emilian Onciu, 27 an mere

Mirela Atudorei, 24 ani, educatoare — Florin Săsărman, 22 ani, subinginer — 11 ani

...nizat de C.C. al U.T.C. și revista Flacăra

...rdealul ne cheamă..."

Zalău, într-una din manifestările fierbinți prin care tineretul român își afirmă înaltele calități ale spiritului revoluționar

O noapte mare la Zalău

Localitatea : **Zalău, 25 iunie 1984, orele , stadionul din localitate.**
Număr de spectatori : **10 000, unii veniți n alte localități, dintre care am putut ventaria : Jibou, Șimleu Silvaniei, Satu are, Ilunedoara, Păușa, Cehu Silvaniei, ghetu-Silvaniei, Chieșd, Huedin, Gîrcei, ba Iulia, Turda.**
Atmosfera : **fantastică, urmare a unei rticipări entuziaste și competente pe ată durata manifestării.**
Calitatea spectacolului : **excepțională.**
Noutăți : **prezențele locale Romeo Băban, 17 ani, și Petru Gliguța, 19 ani, ectrician — remarcabili, și descoperiți tr-o a doua serie de audiții Cătălin Ga-, 15 ani, și frații Cristian și Dănuț Pănin, 16 și, respectiv, 20 de ani.**
Aportul organizatorilor : **ireproșabil re ...n spus pentru munca depusă de vara, ... Vasile Șandor și Vasile Crișan, ...retari ai Comitetului județean U.T.C. ...laj, și Ludovic Kaiser, șeful secției spodărie, inimoși, inspirați și mereu ...ituri de noi.**

compozitor — Májay Győző, 19 ani, ator calcul — Octavian Bud, 26 ani,

Zaharia, 19 ani, absolventă liceu — Amariei, 13 ani, elevă — Lelia Vaida,

...recem direct la fapte și începem cu ...colind din Maramureș în interpretarea ... Valentin Moldovan, un tînăr cîntăreț ...re mulții care au urcat în ultima vreme ... scena cenaclului deschisă oamenilor de ...oare și caracter. Nu ne trebuie mult ...ntru a afla gustul dragostei cu care ...m așteptați aici. Era ușor de ghicit și ...pă șirul nesfîrșit al acelora care presă- ... drumurile cu polenul unei neascunse ...curii. Astăzi chiar drumul spre Cena- ...l Flacăra este o sărbătoare pe cale să ... transformată într-o tînără tradiție a ...ritului revoluționar, și asta fiindcă oa- ...nii cred cu adevărat în bine și frumos, ... posibilitatea împlinirii lor depline : ...punem că fericirea e ceva relativ, dar ... seara asta vom fi într-adevăr fericiți ...turi de voi în orașul de la poalele Me- ...ului în care învață și muncesc atîția ...eri care iubesc tot ce e frumos. Cu voi ...răm să cîntăm, să dansăm și să ne ...curăm de frumusețea și candoarea ani- ... noștri tineri, într-o lume a păcii și ...eteniei". (Elevii clasei a XI-a D, Liceul ... matematică-fizică) Atmosfera este de- ...bit de caldă. Simțim asta mai ales ...nci cînd actorul Mihail Stan recită și ...virile lor îi citesc direct de pe buze ...zii ale limbii române. Le rescrie în- ...un alt grai al sufletului Alexandru ...mescu, a cărui chitară parcă se bucură, ...oge, se lamentează, lovește cu furie, ...gile cu blîndețe. Cîntă Mirela Atudo- ... și lui A.P. i se pare că oamenii trec ...ș prea ușor pe lîngă această voce. ... cu toate acestea, marele fond de ge- ...rozitate al acestui public de bun-gust ...aleasă simțire va anula curînd impresia ... inerție. Micuța Lelia Vaida, fetița a că- ... voce însenînează, este primită îndu- ...ioșător de frumos. Soarele își ascunde aura în spatele înălțimilor din apropiere și frigul ne îndeamnă să schimbăm ritmul. Cîntecele Mariei Amariei îndeamnă la joc. Pro Musica intră și ea „în horă". Aceste prime trei ore și jumătate s-au remarcat în mod deosebit prin bun-simț și atmosferă civilizată. Largul recital al lui Valeriu Penișoară a însemnat și momentul repunerii acestei seri, după unele momente de exces, în matca de înaltă aderență la actul artistic pe care pornise inițial. „Cîntec pentru tricolori", cîntat în semn de prețuire pentru participarea de excepție a publicului la cîntecele de profunzime ale lui Valeriu Penișoară a fost momentul de vîrf al acestui șlagăr, preluat aici de toți cei prezenți cu un patetism impresionant. În aceeași notă se desfășoară recitalul lui Cristian Buică și excepționala lansare aici a cîntecului lui Alexandru Zărnescu reluat minute în șir de magnificul cor al oamenilor Zalăului. „Trăiască România", „Treceți batalioane române Carpații", cîntat și el excepțional, cîntecele de pace au declanșat o asemenea stare încît avem impresia că acești oameni le stă în putere orice. Cîntecele lui Emilian Onciu, „Plopii fără el" și „Lacrimi pentru tatăl învins" — și acestea cîntece noi — sînt preluate de la prima audiție. Poate că nicăieri ca aici, cîntecele noi n-au avut un asemenea ecou în sufletele oamenilor ca în această seară de la Zalău. O impresionantă lecție de istorie este momentul dedicat martirului Vasile Lucaci. Este timpul în care apreciem fără tăgadă că acest spectacol este acum cel mai bun al nostru din turneul în curs.

Sălajul, un județ istoric, nu doar cu Zalău și Șimleu dar și cu Ip și Trăznea — răni eterne pe o biografie fierbinte — a știut să cînte în această seară prin tinerii săi deschiderea noii istorii a patriei, libertatea și pe garantul ei, președintele Nicolae Ceaușescu, pacea ca necesitate absolută a timpului nostru. Și pentru că au știut să cînte pacea care este prima condiție a vieții au știut să cînte și toate ale vieții.

CONSTANTIN DRAGOMIR

Tînăra Oradea — extraordinară!

Localitatea: **Oradea, 26 iunie 1984, orele 18, Stadionul F. C. Bihor**
Număr de spectatori : **20 000**
Atmosfera : **excepțională**
Calitatea spectacolului: **pe întreg parcursul, foarte bună**
Noutăți: **prezențe locale : Nicușor Forjan, Alina Seica, Andrei Moroșanu, Cornel Gavra, Adriana Bodra, Dan Feier, Mircea Turcanu, Liliana Tomuță, Gherghina Croitoru, Mihaela Olteanu și au intrat în această seară în componența Cenaclului Flacăra Dana Fărcuț și formația Metropol (Andrei Orban, Traian Cosma, Bella Raduly), la cererea acestora, deși unul dintre membrii formației calomniase în mod public, cu o vreme în urmă pe poetul Adrian Păunescu. Acesta însă a considerat că persoana sa nu poate avea întîietate în raport cu interesele cele mari ale tinerei culturi românești și cu șansa de exprimare a trupei Metropol. A revenit eclatant Liliana Ioniță.**
Aportul organizatorilor: **excelent. Ca întotdeauna la Oradea, prietenii noștri din organizația de tineret au fost la înălțime. Pe întreg parcursul spectacolului nu au existat false probleme, buna organizare fiind urmărită atent, cu dragoste și competență deosebită de primul secretar al Comitetului județean U.T.C. Bihor, Viorel Sabău, sprijinit îndeaproape de Corneliu Gheorghiță, instructor al C.C. al U.T.C. în județul Bihor. Tuturor, mulțumirile noastre.**

Toată ziua ba a plouat, ba a fost soare. Telefoanele au zbîrnîit continuu la sediul Comitetului județean U.T.C. : „se ține spectacolul ? Și unde ?" De aceea, cînd am intrat în stadion, am aflat că organizatorii erau pregătiți, în caz de vreme rea, să ne mutăm în sală. Nu am făcut nici acum acest lucru deși, cum am început, iar a venit ploaia. Deschidem cu un amplu recital al redutabilului Constantin Dragomir. Lume multă și, deși vremea e incertă, continuă să soseacă lume. Superb stadion, atmosferă foarte bună. Oare vom repeta marile spectacole din sală de la Oradea ? Va fi spre seară, iar noaptea va găsi Oradea pe locurile din frunte, acolo unde ne-am obișnuit să o știm. Primim din nou sesizări, ca și la Satu Mare, ca și la Zalău, în legătură cu tricourile de vară scoase pe piață de întreprinderea „Mondiala" din Satu Mare. Coloritul lor nu reprezintă pe tineri. României și faptul că atîta lume s-a mirat și se întreabă, ca și noi dealtfel, de ce între coloranții aflați în dotarea întreprinderii nu se găsesc și culorile apropiate mult mai mult nouă, roșu, galben și albastru. Fără a cere o uniformizare a bluzelor de vară, care trebuie să cuprindă culori vii, ne întrebăm dacă nu e normal ca primordiale să fie culorile dragi nouă.

Unde sună mai frumos oare „Flacăra ! Flacăra !" decît aici, la Oradea, unde acum doi ani a pornit acest strigăt — semn al dragostei tinerilor față de un act cultural care-i reprezintă ? La Maria Amariei, atmosfera e nemaipomenită ! În spatele tribunei principale vedem cum se înroșește cerul. Sîntem informați că arde din motive necunoscute o casă, organizatorii fug să dea o mînă de ajutor. Adrian Păunescu informează publicul despre ceea ce se întîmplă la foarte puțini metri în spatele stadionului. Nu mai știm care din cîntecele reprezentative a constituit momentul de cea mai înaltă participare : cînd Oradea cînta „Doamne, ce cîntă Bihorul / Oameni lui luminează / Pentru Unirea cea mare / Cîntă Oradea viteză" sau cînd A.P. a mărturisit că la „Cîntecul lui Ștefan cel Mare" a trăit cel mai emoționant moment, sau la „Hora Unirii", cînd întreg stadionul se legăna într-o mare unire a sufletelor. „Hora Unirii" a fost, dealtfel, cîntată de public, la Oradea, cinci minute. A fost și recitalul primit cu mare bucurie al trupei Totuși. A fost de neuitat și momentul Eminescu. Cînd să începă Alexandru Zărnescu cîntecul său, A.P. a primit o ramură de tei. „Miroase a Eminescu la Oradea". Și „Dor de Eminescu" a fost atît de bine cîntat încît „dacă limba română e limba lui Mihai Eminescu, atunci România e și un tei" ! A fost și un duet inspirat format de Adrian Păunescu, compus din Liliana Ioniță și Nica Zaharia Tema : „Ioane, Ioane". Din nou excepțional.

„Totul a fost așa cum am visat, cum ați meritat", spunea A.P. înainte de a anunța că va trebui să o rupem la fugă pentru a ne putea dezlipi de atît de dragii noștri prieteni.

★

Pe parcursul acestui turneu, răspunzînd invitațiilor locale, o echipă alcătuită din membrii cenaclului a întîlnit pe rînd în patru meciuri de fotbal echipe alcătuite din activiști ai Comitetelor județene U.T.C. din Botoșani, Satu Mare, Sălaj și Bihor. În formă bună și într-o formulă fericită **(Alexandru Zărnescu** — portar, **Cristian Buică, Valeriu Penișoară, Vali Șerban, Ducu Bertzi** — fundași, **Dinu Olărașu, Adrian Păunescu, Cristian Minculescu** — mijlocași, **Májay Győző, Andrei Păunescu, Nicolae Cenan** — atacanți și în care au mai evoluat **Marius Bațu, Florin Săsărman, Ilie Stepan, Constantin Dragomir)** — echipa cenaclului a cîștigat toate cele patru întîlniri cu următoarele scoruri : 10—2 la Botoșani, 13—1 la Satu Mare, 3—1 la Zalău și 18—1 la Oradea. Între toți, bihorenii, care au pierdut la scorul cel mai categoric, s-au detașat totuși printr-o ireproșabilă sportivitate și printr-un arbitraj fără părtinire.

Dar iată și marcatorii acestor cascade de goluri : A.P. — 19, Dinu Olărașu — 12, Andrei Păunescu — 6, Cristian Minculescu — 4 și Nicolae Cenan — 3. Dacă mai notăm că două din cele cinci goluri ale gazdelor au fost „opera" lui Vali Șerban, altfel un apărător de nădejde, avem imaginea exactă a eficacității acestei echipe.

La Arad începe Gala 1300

Localitatea : **Arad, 27 iunie 1984, orele 18, stadionul UTA.**
Număr de spectatori : **20 000.**
Atmosfera : **într-o continuă creștere de la începutul spectacolului, pînă la excepțional în final.**
Calitatea spectacolului : **foarte bună.**
Aportul organizatorilor : **probleme multe, foarte multe legate de numărul mare de spectatori. Nu știm cine s-ar fi putut descurca mai bine în aceste condiții decît organizatorii conduși de primul secretar al Comitetului județean U.T.C. Arad, Matei Șimandan alături de care s-a aflat în permanență șeful secției gospodărie Ladislau Gruber.**

Foarte multă lume la Arad, pe stadion. Și asta în ziua și la orele finalei europene. La ora 20 lumea continuă să vină. Unde or să încapă toți ? Concentrația dusă pînă la limită, pe metru pătrat, aduce de la sine o oarecare dezordine, neatenție. De aici, și începutul fără vibrație. Privim în jur, lume pînă și pe vagoanele de lîngă stadion, pe blocurile din apropiere. Primul moment mai ales va fi la „Om în amurg". De asemenea, „Ultima zi", remarcabila compoziție a lui Zărnescu (Zărnescu stă ce stă și cînd scoate cîte un cîntec pe el serie sigur șlagăr) este primită cum se cuvine. Dar atmosfera nu se păstrează datorită înghesuielii din tribune. A.P. încearcă o soluție : să ne vedem după finală, dacă nu se liniștesc. Nu se poate, nimeni nu pleacă, obligîndu-ne să rămînem de strajă. Odată cu lăsarea serii, atmosfera se schimbă mult în bine, ca la „Jurămînt la Putna" să fie de-a dreptul fantastică. Privesc din depărtare tribuna cuprinsă parcă de incendiu la „Iancu la Țebea". Dar publicul arădan nu se oprește aici. Cînd Adrian Păunescu a anunțat că „azi 27 iunie 1984, la București a avut loc Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român, care a hotărît să propună Congresului al XIII-lea realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar general al partidului", tribunele au început să cînte patetic, solidar pentru tovarășul Nicolae Ceaușescu. Am cîntat „Trăiască România" și am cîntat mesajul nostru de pace, atît de strălucit reprezentat de garantul libertății noastre. „Pentru pace vom cînta / Alături de Flacăra", scrie pe lozinca ridicată de brațe tinere, din tribună. 20 000 de tineri cîntă „O șansă păcii". Prin întuneric, de pe blocuri, de la ferestrele luminate, oamenii ne transmit semnele lor de dragoste. Pe lîngă stadion trece o locomotivă, șuieră prelung, întregind atmosfera superbă. Iată cum viața dă ordin, iată cum „viața împreună cu viața pot da acest sublim amestec", în tribune alături de supremele steaguri tricolore, de steagurile partidului, se ridică piramide spontane. „Tineretul din Arad încarcă tot carul mare de pe cer cu pace". Stema țării aflată deasupra stadionului din Arad e luminată de făcliile tinerilor îmbrăcați cu haine care alcătuiesc Tricolorul. Nemaipomenită atmosferă ! Se cîntă minute în șir „Să fie pace în lume". „Stadionul din Arad este un monument al tineretii române", spune A.P. După mai bine de o oră de cîntece închinate țării, amintirii eroilor, păcii stadionul continuă să freamăte : „Trăiască, trăiască, trăiască, să trăiască / Moldova, Ardealul și Țara Românească". La ora cînd transmitem se aud primele acorduri ale trupei heavy metal. „Totuși". Stadionul e în picioare, de aici încolo totul este extraordinar ca în toate manifestările noastre de gală de la Arad.

Și cînd aceste ultime amănunte le transmitem de la Arad, ca o încununare a tuturor eforturilor Cenaclului Flacăra de a activiza potențele creatoare ale fiecărui loc din țară, în turnurile orașului se cîntă din oră în oră, semnalul Aradului, care de-odată ne dăm seama că e refrenul din **Colindul Ardealului :** „Tu Ardeal, tu Ardeal / Îți sîntem oșteni / Templul sfînt, templul sfînt / Munții Apuseni", într-o interpretare de taragot.

Probabil că spectacolul căruia îi vom acorda pînă la urmă numele de „Spectacolul cu numărul 1 300", dacă din prea plin ori din prea gol se va rotunji pînă la capăt, va avea loc la Timișoara.

Așadar, proiect de spectacol cu numărul 1 300, sîmbătă 30 iunie la Timișoara pe cel mai mare stadion al orașului.

DUCU BERTZI

Fotografii de VICTOR RĂDULESCU

(Ați citit cronicile manifestărilor cu numerele: 1 291, 1 292, 1 293, 1 294, 1 295, 1 296, 1 297, 1 298, 1 299, 1 300.)

Programul Cenaclului Flacăra

Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar, organizat de C.C. al U.T.C. și revista Flacăra, condus de poetul Adrian Păunescu, își continuă turneul său prin țară după următorul program :

DETA — 29 iunie, TIMIȘOARA — 30 iunie, REȘIȚA — 1 iulie, CARANSEBEȘ — 2 iulie, TÎRGU JIU — 3 iulie, RÎMNICU VÎLCEA — 4 iulie, intenționăm să realizăm pe 5, 6 și 8 iulie spectacole în orașul VICTORIA, FĂGĂRAȘ și BRAȘOV, BUCUREȘTI — 7 iulie, Stadionul Republicii, PLOIEȘTI — 9 iulie, TÎRGOVIȘTE — 11 iulie, MORENI — 12 iulie, CĂLĂRAȘI — 13 iulie, BUCUREȘTI — 14 iulie, Stadionul Republicii.

Toate spectacolele se vor desfășura pe stadioane de la orele 18.

Așadar, la București, Cenaclul Flacăra în ziua de 7 iulie 1984, de la orele 18, pe Stadionul Republicii. Dacă va fi nevoie, vom încerca să fim din nou la București și sîmbătă 14 iulie 1984, pe aceleași stadion, la aceeași oră.

Cenaclul urmează să se afle, începînd cu 15 iulie 1984, printre minunații săi prieteni de pe litoralul Mării Negre, astfel :

MAMAIA — 15 iulie, EFORIE SUD — 16 iulie, EFORIE NORD — 17 iulie, MEDGIDIA — 18 iulie, TECHIRGHIOL — 21 iulie, CONSTANȚA — 22 iulie, MANGALIA — 23 iulie, NĂVODARI — 24 iulie, COSTINEȘTI — 25 iulie, HÎRȘOVA — 26 iulie, MAMAIA — 28 iulie, EFORIE NORD — 29 iulie, EFORIE SUD — 30 iulie, MEDGIDIA — 31 iulie, TECHIRGHIOL — 1 august, NĂVODARI — 2 august, NEPTUN — 3 august, CONSTANȚA — 5 august, EFORIE NORD — 6 august, EFORIE SUD — 7 august, MANGALIA — 8 august, MAMAIA — 9 august, SATURN — 11 august, NĂVODARI — 12 august, COSTINEȘTI — 13 august, NEPTUN — 14 august, CERNAVODĂ — 15 august.

Toate spectacolele turneului de pe litoralul Mării Negre se vor desfășura de la orele 20.

Zece poeme

de Adrian Păunescu

Baltagul

Iar dacă ar fi
Pe drum să și mor,
Eu tot aș veni,
Prin moarte-aș veni,
Nechifor.

Prin munții închiși
Ce nu-mi dau răspuns,
Albită de griji
Așa am ajuns.

Sint eu, nu tăcea,
Te strig și mi-e dor,
Vitoria ta,
Pierdut Nechifor.

Și dac-ar cădea
Din cer bolovani,
Eu te-aș căuta
O mie de ani

Și de-am să găsesc
Un alb minereu,
E osul zeesc
Al omului meu.

Datoare îți sint
Acum și in veac
Să caut oricit
Și nici să nu tac.

Te chem și din morți,
Te strig nesfirșit
La recile porți,
Că știu c-ai murit.

Bătrini sint acum
Și ceilalți ciobani
Și-i porți pe un drum
De-o mie de ani

Și drumul e lung
La dragul bărbat,
Dar tot am s-ajung
La cel căutat.

Prin tine

Mă-ntorc bolnav cu fața către stele,
Mă dau luminii lunii imprumut,
Dar pe deasupra gindurilor mele
Același gong de noapte a bătut.

La capătul privirilor prin lotuși,
La capătul luminilor prin cer
Te regăsesc infiripată, totuși,
Din mare fierbințeală și din ger.

Și orișicit m-aș depărta de tine,
Povara amintirii e mai grea.
Să mă arunc in univers imi vine,
Dar mă scufundă-n aer umbra ta.

Mi-aș cumpăra, fugind pe deșălate,
Cu oasele ostatice oricui,
Măcar atit : un pic de libertate.
Dar pentru mine libertate nu-i.

Eu nu trăiesc de fapt decit prin tine,
Eu nu mai sint de multă vreme eu
Și-mi este rău și cind îți este bine
Și numai tu decizi destinul meu.

Spinarea ca un terci mi se-ncovoaie
Și toți ceilalți mi-apar ca bieți nebuni,
Atirn de tine ca un miel de oaie
Prin umbrele lunaticei pășuni.

Nu-ți cer nimic, imi știu prea bine firea
Și simt că nu te pot înstrăina
Și-acum cind mi-a rămas numai iubirea
Eu nu te chem, ci-ți spun : rămii așa.

Imi răsucesc privirea printre astre,
Spinarea se prăvale la pămint
Și ca pe vremea armoniei noastre
Cind mă gindesc la tine simt că sint.

Printre greșeli aproape ordinare
Dispar din calendar fără motiv,
Mereu te voi trăda pentru oricare
Ca să te pot iubi definitiv.

Dulcea vinătoare

Și casa noastră e intr-o pădure
Ce are arbori nenumerotați,
Pe-un parapet suav de frunze pure,
Făcută din rindea și din nesaț.

E casa noastră dincolo de lume,
E casa noastră dincolo de timp,
Ne dezbrăcăm de orice fel de nume,
In ciută te preschimbi, in leu mă schimb.

Incepem vinătoarea pe podele,
Pe lingă focul uruind solemn,
Și tu alergi incendiind cu teamă
Intregul peisagiu codrenesc.

Te-arunci pe geam și fugi peste zăpadă,
Te-mpiedici cind sint dimburi mari cu ierbi,
Și vin din intuneric să te creadă
Ciopoarele fanatice de cerbi.

Dar te-mblînzești sub cetina albastră,
Mi te așezi alături de grumaz
Și amindoi intrăm in casa noastră
Și nu mai știm ce-nseamnă ieri și azi.

Și ne iubim ca fiara pe o fiară,
Și n-avem chef de nici un fel de semn,
Chiar dacă moare lumea de afară
Noi n-auzim și casa e de lemn.

Și cind epuizați un gind ne-ndeamnă
Spre lumea nominală de la Nord,
Iți spun formal : să ne intoarcem, doamnă !
Și tu răspunzi formal : sint de acord.

Puterea s-alegi

Intre noi e atita pămint,
Intre noi echilibrul e frint
Și nu știu de ce sint, cit mai sint,
In grădina cu lujerul sfint.

Și deodată mă simt vinovat
Pentru ciopote mari care bat
Pentru a sfirși
Plingem amindoi ca niște proști.

Poate că-s naiv
Dar te mai cultiv
In antichități de sentiment.
Piesa noastră-n doi
Va avea apoi
Un tirziu, zadarnic happy-end.

Eram numai doi,
Zilnic numai doi
Drum nici inainte, nici-napoi
Cum s-a intimplat
De s-a adunat
Și e toată lumea intre noi.

Răni atitea am
Ca un cal in ham
Care trage greu un car de spini
Și-am să ies in tirg
Și-am să-mi vind cu sirg
Toate rănile la cabotini.

Ne mințim mereu
Unul, tu sau eu,
Are-n mină ultimul atu.
Trec la suferinzi,
Murmur in oglinzi
La adio, la adio tu.

Nu se mai aud
Păsări de la sud,
Un curent polar le străbătu.
Devii indată ținta gurii mele
Și plîng incheieturile de lemn.

Un muget de materie te cheamă,
Impins de-nstrăinare te doresc,
Că ești fată și eu sint bărbat,
Că la vară vei merge-ntr-un sat.

Pumnii tăi sint cuprinși de tumult,
Parc-ar plinge, așa îi ascult,
Nu-nțeleg prin ce dubiu ocult
Parcă simt că te știu de demult.

Inainte e drum, numai drum.
Unde mergi ? Pe ce drum să te-ndrum
Cind partida-i pierdută oricum,
Ești așa de frumoasă acum.

Și din florile anilor tăi
Voi lua și cei proști și cei răi,
Dar te rog, cit ai incă văpăi,
Dă-i și inimii tale, mai dă-i.

E un film idiot, insolent
Viața-n care te duci prea urgent
Și pe-al cărei murdar firmament
Scrie grabnic, prea grabnic : the end.

Intre noi sint și virste și legi
Și e dreptul ce-l ai să mă negi,
Dar ca oameni și vii și intregi,
Eu îți las și puterea s-alegi.

Ultima zi

Ce a fost a fost,
Ce va fi va fi,
Uite c-a venit
Ultima zi.

Dacă vei voi
Cea din urmă zi
S-o trăim măcar pe ea frumos,
Să plecăm in munți
Unde nu sint punți,
Unde merg și vulturii pe jos.

Să dormim puțin,
S-avem niște vin
Cu anestezii de Cabernet,
Eu să te ascult
Și tu să taci mult,
Să ne depănăm viața-ncet.

După-atita timp
Nu pot să mă schimb,
Totuși trebuia să mă cunoști
Și la cap de zi
Ca intr-un trist halou
Îți rostesc din nou
La adio, la adio tu.

Antipartaj

Atit de multe cupluri s-au sfișiat pe drum,
familii numeroase de nu știu ce sint sparte,
iubirea se transformă in simțămint postum
și orice despărțire e un extract de moarte.

Nimic nu mai rezistă, e parcă un blestem,
credința unu-n altul se năruie pe cale,
ei intre ei se-njură și ei de ei se tem
și fiecare-și face deodată pe-ale sale.

Microb grozav in porii ființei a pătruns.
de nu se mai suportă iubita și iubitul,
de nu mai au tandrețe și nu mai au răspuns
la fiece-ntrebare ei scot nervoși cuțitul.

Prin tribunaluri sumbre cu martori după ei,
să sfirtece copiii, renumele, averea,
se pierd pe totdeauna, striviți de cîțiva lei,
să nu se mai găsească nicicind și nicălerea.

Dar prăbușirea lumii incepe de aici,
opriți-o că-i bolnavă, opriți-i că e gata,
priviți-i cu-ndrăzneală și cinste pe cei mici,
ei nu știu ce-i cu mama, ei nu știu ce-i cu tata.

Și mama nu mai vine ori tatăl s-a-nsurat,
și vitreg cresc copiii, orfani de cite o viață,

la rindul lor, ei, miine, vor trece pe curat
mizeria aceasta așa cum azi o-nvață.

Fintini

Dacă noi sintem două fintini
Și-i atita sete intre noi
Trec copii cu apă-n mîini
Și pe creștete au ploi
Te ingin și mă ingini
Seacă vlaga-n amindoi.

Ce departe ești fintina mea,
Mai departe chiar decit sint eu,
Cu izvoare aș pleca
Și surpări de minereu
Să imbrățișez cindva
Cu izvorul meu pe-al tău.

Vai, și ne e jale și urît
Ce departe sintem amindoi
Ceru'-n noi a coborît
Și ne bat străine ploi
Ne iubim numai atit
Prin acei ce beau din noi.

Să te urmeze luna

Să te urmeze luna pe unde te găsești
Și să-ți deschidă poarta cind intri-n București,
Să te urmeze luna pe unde te abați
Și să-ți inchidă poarta, a Munților Carpați.

Doar ciinii care-o latră ca pe arcii spini
Au flămînzit in sate și s-au retras la stini.
Să te urmeze luna ca jarul unui foc
Mai picurind pe tine lumini din loc in loc.

Să te urmeze luna cu-n snop de raze dulci,
Să măture odaia in care-ai să te culci
Și ușa-nchisă afară cu lacătul stingher,
Să te urmeze luna căzind incet in cer.

Să te urmeze luna cum te-am urmat și eu
Prin care ne privește lucrarea Dumnezeu,
Să te urmeze luna precum te-ndepărtezi
Ca un măcel hipnotic al unor palizi, iezi.

Să te urmeze luna precum ar fi a mea
Și tu pînă la ușă să o urmezi pe ea,
Să te urmeze luna cu gelozii și dor
Și-apoi să cadă noaptea intreagă.
Somn ușor !

Viață și roluri

Pe tine te iubesc ca pe o rană,
In care-am fost complice și chirurg,
Pe tine te iubesc ca pe-un amurg
Și ca pe o jefuire de icoană.

Cit apele spre mări incă mai curg
Și ochii stau in cuiburi de sprinceană
Eu totuși te iubesc ca pe o rană
Și ca pe-o remușcare de chirurg.

Tu nu ești rana ta, ești rana mea,
Atita doar că trupul tău o poartă,
Pe tine te iubesc ca pe o poartă
Ce-am sfărimat-o ca să pot intra

Iar restul, cit se poate intimpla,
Sint ciorne la o operă de artă.

Desculți prin zăpadă

Și lumea să creadă
Și ochii să vadă
Această paradă
Desculți prin zăpadă.

Deasupra e steaua
Pe umeri e neaua
Și trupul grămadă
Desculți prin zăpadă.

Zăpada e albă
Și frige la talpă
Și țipete urcă
Pe-a pieptului furcă.

Mai este, mai este
Destulă poveste
Povestea albastră
In inima noastră.

Și fug după tine
Prin albe ruine
Cuvint și tăgadă
Desculți prin zăpadă.

Și gerul ne taie
Și hai in odaie
Din recile-omături
Să mergem sub pături.

Afară mai ninge
Lumina se stinge
Și noaptea se lasă
Pe strania casă

In care se frînge
Un cuplu de singe
Și in nemărginire
Incep să respire

Nefire in fire
Doi oameni subțire
Desculți prin iubire.
Desculți prin iubire.

atelier literar

de G. Dumitrescu

E.-G. Todirașcu : Bune auspicii, în general, și mai cu seamă în „Rămîn", „Nisip", „Tinerețe", „Carte", „A ride". Adică acolo unde lucrurile nu se limitează la jocul gratuit al vorbelor cu efecte întîmplătoare, gen „Insomnie", „Apa dromaderului" etc. (sub influența unui fel de „alabala" etilic, degenerat, care mai bîntuie prin poezia actuală, tinzînd să elimine din actul creației „starea de veghe", comunicarea, inteligența și subtilitatea, fantezia și vibrația profundă, de dragul unei amorfe și tîmpe bîiguieli mimetice). Condeiul dv. e, fără îndoială, în stare de mai mult și nu ne îndoim că eforturile în căutarea drumului propriu vor străbate din ce în ce mai larg și mai profund zonele majore ale poeziei, cu urmări revelatoare și fecunde. Le așteptăm.

Ion Nichifor : N-am primit scrisorile dv. Sau, probabil, ați uitat să le semnați (unii se mulțumesc să-și scrie numele pe plic, lăsînd scrisorile și manuscrisele neiscălite). Versurile trimise acum sînt foarte slabe și, mai grav încă, total agramate. Duceți-vă la școală!

Violeta Mihalcea : Trebuie strunite mai bine vorbele, metaforele, pentru a ajunge să spună, să sugereze ceva; altminteri, totul degenerează spre o simplă „bătaie de cîmpi".

E. Vernescu : Se văd unele aptitudini și abilități în mînuirea cuvîntului, dar lucrurile se află abia la început, cu inerentele nesiguranțe și stîngăcii. E cazul să continuați aceste exerciții, dar, în același timp, să extindeți și să aprofundați cunoștințele dv. în domeniul poeziei, apropiindu-vă mai mult de mijloacele și problematica poeziei contemporane. Țineți-ne la curent.

Monica Todor : Jocuri de metafore, uneori interesante (alteori, fără sens), care par să indice o perspectivă lirică. Încercați și desfășurări mai ample, în care să se implice mai mult capacitatea creativă, respirația lirică, ideea. Și reveniți.

Adianca : Ideea dv. despre poezie e profund greșită, rod al ignoranței, al lipsei de cultură. E cu totul firesc, așadar, ca versurile trimise să fie într-adevăr niște „aiureli", cum ziceți, o inutilă pierdere de vreme.

J. Span : Lucruri slabe, improvizații grăbite, superficiale. Gestul nostru de încurajare era un îndemn spre seriozitate, aplicație studioasă, efort de ameliorare și creștere, nu spre grafomanie facilă.

C. Varodin : Multe vorbe mari, cu aer filosofic, discursiv-asertorice, adesea uscate, fără vibrație. Mai puțină poezie, deci, risipită ici-colo, mai ales în „Ceas oprit", „Viață", „Început și sfîrșit". E și la dv. o grabă care nu lasă lucrurile să se „așeze", să se cristalizeze.

O. Kadar : Versificări cuminți, de certă acuratețe, care ajung însă, din păcate, destul de rar la incandescență și freamăt. Sînt de găsit, aceste scurte zvonuri lirice, mai cu seamă în „Moartea calului", „Cum să te invit", „Minciuna", „Confidență", „Șotronul" (cu un final indecis, neconvingător), „Fabulă dublă".

I. S. M. : Cîteva pagini demne de atenție : „Numai o noapte", „Viziunea", „Fotografia", „Din arhive", „Într-o apă".

A. I. Voina : Mai puține lucruri bune, de data asta : „Domnilor poeți", „Puneți mîna", „Noapte", „Discurs" (ultimele două, încă tulburi, nehotărîte).

V. Antonie : Mai bine, în „Lecția de gravitație" (care, însă, tot ar mai suporta o operație de limpezire și „deparazitare"...). Ceva, și în „Gramofon", „Autoportret" (dar nu le mai scrieți pe ambele fețe — una se pierde !). În ce privește autodidacții, lista e mult mai lungă (dar nu vă sfătuim să vă înscrieți pe ea decît dacă sînteți absolut sigur că aveți geniu !...). Dealtfel, „nodul gordian" e fals : unii dintre cei văzați spălau vase în restaurante, dar făceau concomitent și studii universitare, și anume studii foarte serioase, solide. Facultatea trebuie să-ți dea, ziceam, nu atît o experiență materială de viață (deși nici asta, prin vastele implicații, nu e de lepădat ; și apoi, experiența vieții studențești e una din cele mai frumoase și mai fecunde, dacă nu cea mai : cine n-o are rămîne mai sărac și mai puțin), cît mai ales tehnica și disciplina gîndirii și a studiului — zestre esențială !

Iosif Olteanu, Aciscus, S. L. Duduș, Al. Armioni, Romeo Rădulescu, Emilia Roșu, Cristina Moraru, Costin C-tin, Dora G., Dorimis, Adr. Filișan, Cl. St. Petrea, Alina Pătroi, Dănuț Sas, M. Sopan, Val. Luca, A. C., Ange Doux, Ela Dabuza, Vera Mihăilescu, Șt. Chioveanu, Ines Mădălina, Rădița Petre, Gh. Drăgulcanu, P. Scorojitu, Lil. Panaete, Dor Ica, Ana Bucur, Tudora Avram, Andra Mocanu, Mariana Gavrilescu, Mariana B., Ștefana, Petroniu Ionescu, Mircea Proca, Elena Crișan, M. Cioarec, M. Brăduț, I. T. Găvriluț, Duța Tita, Cicerone Domide, Robert Marinescu, D. M. — București, I. Sanislai, D-tru Florin, Sorin Filat, D. Trușu, Victor Mihalache, Ed. Stoican, Rodica Stanciu, M. Diaconu — Iași : Încercări de nivel modest.

GEO DUMITRESCU

N. R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Erată : O regretabilă omisiune, în numărul trecut : autoarea poeziei „Mărturisire" e **Ana Iuria.**

Versuri de Costin Grigoraș

NAȘTERE

a fi răbdarea însăși
așteptînd despicarea cuvintelor
în emisfere
într-o neprețuită amînare a secătuirii

a privi cu ochiul întors înlăuntru
nimic altceva decît amintirea stîrnită
decît sentimentul provocat
mai ales în numele întîmplărilor
petrecute

a fi ecoul privirii aceleia
încît semne să apară după îmbrățișarea
cu lucrurile
aproape departe ca un licăr rupestru

și-atunci a nu înceta poemul început
fiindcă rămîne dintotdeauna ceva de
învelit
ceva mereu răsărind
rămîne chiar împotriva întunecării
și agoniei

a crede în lumina numărată cu privirile
toate
în zborul sprijinit de respirațiile luate
la un loc
în viul încorporat veșniciei

a fi o adiere dinspre sine
purtînd îndoieli și certitudini
ca niște dureri desprinse
pînă la nemărginire și amestecare
pînă la măreția fără hotar

a nu înceta poemul început

STEMA HIMTĂRII

nimic nu este altceva
decît incitare și revendicarea ei
decît raza subțire desprinsă de văz
seismograma viețuirii

nimic nu este altceva
decît slava venită în întîmpinare
mirosul de zbor lăsat în văzduh
coroana de iarbă
purtată pe creștet

ATUNCI

cînd frunza în cădere cu totul
neîntîmplătoare
se așterne egal pe creștetul meu și peste
sfera cîmpiei
cînd somnul îmi visează un anume gînd
croindu-și printre două versante tăioase
calea crîncenă a nesăbuinței
cînd ceea ce trebuia cuprins cu
îmbrățișarea
rămîne de neatins de neînscris
ca o nădejde sterilă
cînd ceea ce trebuiau să ducă apele
la vale
își împrăștiase nefolosința
pe cuprinsul pustiului
tocmai îmi doream să fiu aer care ține
frunza nedesprinsă
să fiu amintire căutîndu-și singură
memoria
să fiu o prisosință a îmbrățișării
să fiu lespede pentru albie
însumi curgînd
ca verbul între timpurile sale

ARHEOLOGIE

din statornicie din cuviință
din neuitare
sprijinindu-mi cu greu privirea
de neastîmpărul apelor
spre mare purtate de pești smălțuiți
mă întorc la așezările din munți
să caut prin alcătuirile lutului
cu un plug tras de păsări străvechi
mîinile zeiței din Millo

ÎN ARENĂ

Iată-le cum vin spumegate și cu uitătura
singerie
pline de noimă colți
trene din coadă de cometă

începe deci momentul culminant
clipa în care mă împresoară o neașteptată
asprime
cînd cercul se strînge
ca după o mare invazie ori debarcare
surpriză

Iată-le venind
cuvinte hăituite singerînde
pigmentează spaima iminentei încolțiri
din toate direcțiile

și eu care albesc la depărtare egală
de fiecare
și eu care trebuie să le îmblînzesc
cu biciul amintirii
suierător prin suflet

GRAD DE COMPARAȚIE

așa cum pricina uscatului
ține de căderea unui imperiu marin
așa cum rațiunea
numai de mintea locuită
îmi trag firea din răzvrătirea elementelor
de a nu fi piatră pentru statui
nici cămașă de zale
peste pieptul celui ce ridică sabia trufiei
de a nu fi întindere pălmuită de pulberea
pămîntului
nici la guri de amforă
absurdă pecetluire
atît că deosebindu-mă de toate la un loc
sînt din ce în ce mai altcumva
pînă totuna
voi fi

ARS POETICA

în fiecare clipă
îmi așez capul
înlăuntrul poemului
precum îmblînzitorul
abia lepădîndu-și spaima
și-l așază în gură de leu

DARIE NOVĂCEANU:

(Urmare din pagina 13)

ral, nu-mi place să vorbesc de începuturile mele în literatură. N-am fost un copil minune. Îmi place să-mi amintesc numai pentru mine. Mult înainte de terminarea școlii primare scriam mici povestioare și poeme care plagiau folclorul, unele dintre acestea fiind chiar publicate într-o revistă care se chema **Pionierul.** Am continuat să scriu și la școala medie tehnică unde am avut norocul să mă bucur de înțelegerea a doi mari profesori în tainele literaturii : Despina Teodorescu, fostă elevă a lui Ibrăileanu, și Origen Mărculescu, un mare profesor de matematici. Mi-amintesc că ajunși la funcții și calcul integral am fost scos la tablă și ca de obicei, am prezentat caietul pentru control. A fost un moment ca de sfîrșit de lume : nu-mi pregătisem tema pentru acasă, în schimb paginile caietului erau pline de versuri, evident de dragoste. Accesul de furie al marelui profesor s-a transformat la sfîrșit într-o poruncă : mîine te prezinți la cancelarie. M-am prezentat după ce îmi pregătisem valiza fiindcă eram sigur de exmatriculare. Îmi procurasem și banii pentru marfar, trenul meu personal care mă readucea în Gorj. Nu s-a întîmplat așa. Origen Mărculescu mi-a dat două cărți tipărite la Fundații și m-a întrebat dacă am cunoștință de autorii de pe copertă. Nu aveam. Erau Tudor Arghezi și Ion Barbu. Pe vremea aceea nu se vorbea în manualele școlare despre acești doi poeți. Lîngă splendidele edificii ale celor doi poeți încercările mele erau un dezastru, niște ruini înainte de a fi ajuns să fie ridicate.

— ...

— Ei da, nu-i nevoie să mă-ntrerupi, după cum vezi n-am renunțat. Drumurile se complică și în timp și în spațiu. În 1955, vara, mă aflam între cei aproximativ 400 de aspiranți la gloria literară prezentîndu-mă la admiterea la Școala de literatură „Mihai Eminescu". Din toți, la sfîrșit am rămas, cred, 21. A fost ultima admitere pentru că observația lui Sadoveanu („De aici vor ieși tot alții poeți cîți au intrat") a fost avută în vedere chiar din toamnă, școala desființîndu-se iar noi devenind studenți la filologie în cadrul unei secții hibride : literatură și critică literară. Ceea ce însemna că jumătate ar fi urmat să scrie literatură, iar cealaltă jumătate să critice această literatură.

— ...

— Nu zîmbi, așa e. Rezultatul însă a fost altul și mă bucur că așa s-au întîmplat lucrurile. Au ieșit cîțiva prozatori și cîțiva poeți cu suficient nume în literatura noastră de azi. Și a ieșit un singur critic literar.

— ...

— Știu, vrei să afli de ce n-am mai publicat eu poezii. Mai întîi, eu vreau să recunosc o anume pauză sau poate mai exact spus, o anume tăcere a mea în universul liric. Ultimul meu volum de poeme **Există nopți** a apărut în urmă cu aproape 10 ani. În revistele literare am continuat să public mereu dar am refuzat adunarea într-un volum. Nu m-a interesat nici selectarea într-o antologie din volumele publicate anterior. Pauza despre care vorbeam este pauză numai în ceea ce privește cititorul. Am scris poezie în toți acești ani dar continuu să am îndoielile mele și nu mai pot îngădui atitudini de ușurință sau răspundere joasă față de ceea ce înseamnă pentru mine poezia. Circumstanțe necăutate mi-au transformat acești ani din urmă într-un laborator aparte : am tradus peste șapte mii de versuri din poezia română în spaniolă publicînd în acest spațiu hispan șase cărți de poezie românească.

— ...

— Bineînțeles, aceste cărți puteau fi foarte bine înlocuite de șase volume cu poeme de-ale mele. Nu vreau să spun că am făcut un sacrificiu. Traducînd din română în spaniolă am învățat enorm și am retrăit triumful și disperarea multora poeți români în fața cuvîntului. Cînd citești poezie nu poți ajunge la aceste trăiri. Cînd traduci ești obligat să pătrunzi în tainele poetului, să-i înțelegi căutările, înfrîngerile, victoriile. Cu alte cuvinte, să mergi în spatele lui și să deslușești la un moment dat unde îl vor duce pașii înainte ca acesta să pornească la drum.

— ...

— Într-un fel, sînt foarte împăcat. În sensul că acum, în Spania și în Cuba, dar mai ales în Mexic, se cunoaște mai exact poezia noastră iar cîțiva poeți — mă gîndesc la Blaga, mai ales la Blaga, —, au căpătat cetățenia acestor locuri. Blaga, azi, în Mexic, e tot atît de cunoscut cît se cunosc să zicem Montale, Quasimodo sau Kavafis.

— ...

— Tot în acest timp din spaniolă am tradus aproximativ 15 autori. Între care se află opt poeți.

— ...

— Nu-i nevoie să amintești de Góngora. Pe Góngora îl consider capitol închis. Am muncit mult asupra traducerii și mai ales asupra interpretării poeziei. Ajunsesem să-l știu pe dinafară. Nu știu cîtă cetățenie română are azi Góngora, dar sînt împăcat că am reușit, la distanță de secole, să-l înscriu printre poeții români contemporani. Góngora m-a învățat multe lucruri, m-a învățat, mai ales, cum să nu scriu. Poate, de aici, în parte, reținerea mea în fața cititorilor de poezie. Da, mi s-a acordat premiul Național în Spania pentru traducerea marelui poet cordobez. Mie mi s-a părut o recunoaștere firească după cum li s-a părut și membrilor din juriu cei care au triat în acest scop patru sute de traduceri sosite din toate țările. Consider că Luis de Góngora este poetul cel mai dificil în traducere din cîți există pe lume. Pentru că nu este un poet abscons cum este considerat de unii. Nici un poet al ideilor întrerupte cum îl consideră alții ci doar o matematică a barocului în care el a descoperit pînă și formula de „cifrare a luminii". Cînd îl deslușești, tot întunericul devine fulger. Traducerea lui în limba română mi-a fost usurată de întreaga artă poetică românească. Pentru a rămîne cît de cît fidel — întotdeauna se pierde cîte ceva — a trebuit să apelez tehnic la întreaga noastră prozodie, să spunem, de la Dosoftei la Ion Barbu. Ceea ce a însemnat pentru mine un curs complet de prozodie. Dacă traducerea asta are vreun merit, el aparține în egală măsură poeților români și școlii noastre de traducere. Una din școlile cele mai bune.

— ...

— Mie mi-a fost și-mi este suficient teritoriul natal. De altfel, pe întreg parcursul vieții noastre chiar dacă pozăm în altceva, nu sîntem decît niște copii care cresc și continuă să îmbătrînească treptat. Cînd am descoperit că dincolo de orizontul care întrerupea geografia de-acasă se mai află sigur multe alte geografii, gîndul meu a fost unul singur : acela de pătrundere în orizontul nevăzut. Geografia hispană — nu vreau să-mi explic de ce —, m-a fascinat mai mult și cel puțin pentru mine, s-a lăsat mai ușor asimilată. Am pătruns în ea și după ce am mers cîțiva ani buni mi-am dat seama că nu mai pot face drumul înapoi și am adăugat aceste pămînturi pămîntului românesc.

— ...

— Nu, nu am nici o îndoială : azi, literatura română e mai cunoscută decît oricînd în lume. Dar să nu ne amăgim. Nu numai noi sîntem mai cunoscuți, ci în general toate literaturile naționale din care în cele din urmă se face literatura universală. În condițiile de comunicare tehnică din ultimii cincizeci de ani schimbul de informație este mult mai eficient, mai bogat și mai diversificat decît în urmă cu cinci sute de ani cînd se configura perioada umanistă iar calul era deopotrivă tren, automobil, avion, radio și televiziune. Mai există însă alți doi factori care au dus la cunoașterea literaturii române mai complet și mai exact decît în trecut. Sînt doi factori deosebiți, de o mare importanță și semnificație, dar, de obicei, trecuți cu vederea sau expediați în preambule bilanțiere. Mai întîi, este deschiderea României în ultimii 15-20 de ani spre un dialog fertil cu toată lumea. În acest dialog participă prestigiul politic și economico-social al țării noastre, prestigiu pe care de asemenea nu l-am cunoscut mai înainte. Pentru mine o turlă de sondă plantată într-o altă geografie decît a patriei nu înseamnă numai un schimb economic sau comercial. După cum, sînt sigur, nu înseamnă numai acest schimb nici pentru cei care o privesc fără să fie de specialitate. Acest obiect reprezintă cultură, concentrată, spirit românesc, știință și tehnică. În multe feluri reprezintă și literatură. Se naște de-aici cel de-al doilea factor : curiozitatea geografiilor străine, dorința de-a ne cunoaște mai bine și mai complet. Deci, doi factori care deschid posibilități mari pentru prezența și circulația valorilor noastre culturale în lume. O strategie culturală, un program de difuziune a culturii noastre în lume trebuie să țină cont de acești doi factori atît de fertili și să înainteze în același sens. E un lucru care în oarecare măsură s-a făcut.

— ...

— Da, numai în oarecare măsură. Pentru că dispunem azi de toate posibilitățile, alteori nici visate, pentru a realiza acest lucru. Numai că, uneori, la nivel instituțional unele mecanisme s-au birocratizat, treptat făcîndu-și virtute din crearea prin cifre, grafice și cuvinte de imagini frumoase care pornesc de la adevăr și sfîrșesc în falsuri.

— ...

— Sigur, eu exagerez, știu că exagerez, aș prefera să n-o fac dar, după atîția ani, îmi îngădui să susțin că literatura noastră și nu numai literatura, ci și celelalte arte precum și discipline ale științei românești nu se află cu nimic, dar absolut cu nimic mai prejos față de ceea ce se petrece în aceste domenii azi, în lume. A ne justifica pe mai departe cunoașterea mai puțin bogată prin acea timiditate (mai duios, Blaga i-a spus sfială) în fața altor spații este o atitudine nedreaptă. Împlinim patru decenii de existență nouă, decenii în care, deloc ușor, ne-am afirmat identitatea, independența și personalitatea ființei noastre. Poate azi nu știm să apreciem exact această victorie la care participă și mult trecut, dar, pentru mine, aceste patru decenii au, din acest punct de vedere, dimensiuni seculare.

Un muzeu in labirint

Tonitza sau victoria învinşilor (II)

Nostalgia inocenţei

Tonitza. Autoportret

Cel dintîi om care a vorbit despre inocenţă a fost, nu mă îndoiesc, un culpabil. Şi nu fiindcă vinovaţii ar fi cei mai buni profesori de inocenţă, ci fiindcă inocenţa seamănă, probabil, din multe puncte de vedere cu paradisul pierdut. N-o descoperim decît prin nostalgie, după ce am pierdut-o, ca şi copilăria. Ce ştiu despre inocenţă inocenţii ? Ce ştiam despre paradisele candorilor cînd locuiam în ele ? Mă tem că mai nimic. Copilăria, paradisul şi inocenţa sînt descoperiri mai tîrzii, cînd amintirile şi greşelile îşi alungesc umbrele. Le cucerim prin regret, căci despre lucrurile pierdute putem vorbi în cunoştinţă de cauză. Nemaiavîndu-le, ştim ce-am pierdut. Unui copil nu-i arde, bănuiesc, să vorbească despre fericirea de a fi copil. Tema copilăriei e o obsesie a maturilor. Iar atît de mult invocata inocenţă a copilăriei nu e, poate, decît un mod de a regreta la maturitate ceea ce, dacă ar fi posibil, am trăi altfel.

Trebuie, poate, ca anumite lucruri să le pierdem ca daruri pentru a le cuceri ca virtuţi. Trebuie să ieşim din copilărie pentru a o iubi, să fim expulzaţi din paradisul ei pentru a-l visa. În acest caz, e normal ca o filosofie a inocenţei să nu poată fi scrisă decît de un vinovat ; e privilegiul lui, recompensa lui. Şi dacă adevăratul nostru păcat originar este acela de a muri, trebuie spus că muzeele şi bibliotecile n-au fost umplute de inocenţi, ci de cei care au avut conştiinţa acestei vinovăţii iremediabile. Fiindcă nu există artă decît contra morţii. Orice artă care s-ar alia cu moartea sau cu ceea ce ajută moartea s-ar nega pe sine şi oricît am zimbi la auzul invocaţiei lui Lamartine „O, temps, suspends ton vol", trebuie să recunoaştem nu numai că asta au dorit, de fapt, toţi poeţii şi artiştii adevăraţi, ci că ei au devenit poeţi şi artişti din acest motiv. Iată de ce nu cred, în aceeaşi măsură, în creaţia copiilor minune şi într-un creator matur care a ucis în el copilăria sau rîvneşte inocenţa pietrelor. Cum zicea Brâncuşi, cînd încetăm de a mai fi copii, murim.

Cînd încetăm, adică, de a avea nostalgia inocenţei noastre. Fiindcă inocenţa a luminat totdeauna numai ca soarele imediat după asfinţit. În acea lumină difuză, de paradis pierdut, de copilărie expirată, de greşeli cîntărite, de timp recuperat, tăcerile vorbesc, iar inexplicabilul este mereu explicat.

Nu mă mir de aceea că Tonitza a început prin a-l picta pe Mefisto şi a ajuns abia mai tîrziu să picteze copii. Începem totdeauna cu ceea ce e mai uşor. Să ne luptăm cu marile probleme ale universului. Ne trebuie timp ca să aflăm că privirea unui copil poate fi mai sfîşietoare decît priveliştea unui cer înstelat.

Tonitza ne-a dăruit, practic, seria pînzelor sale cu copii în jurul vîrstei de patruzeci de ani, în cea mai fecundă epocă din cariera sa creatoare. Şi nu întîmplător, probabil. Dacă o greşeală poate fi săvîrşită oricînd, nostalgia inocenţei cere de la noi să fim în plenitudinea forţelor. Ea este o cucerire de maturitate, cînd eşti în stare să regreţi şi să priveşti în regretele tale, cu stăruinţă şi sinceritate, pînă ce ele se limpezesc şi devin străvezii ; cînd, pe lîngă energia interioară necesară, ai şi destulă experienţă. Un copil n-ar fi pictat niciodată ochii grei de vis ai copiilor din pînzele lui Tonitza, chiar dacă ar fi avut talentul lui Tonitza. Numai un artist matur, care a cunoscut şi orgoliul şi dezamăgirea, care a aflat şi preţul lui Mefisto şi pe cel al speranţei putea picta cu atîta înţelegere aceşti copii timizi, susceptibili, complicaţi, visători, cu cicatrice în suflet înainte de a fi fost răniţi, descoperind viaţa cu o uimire reţinută şi fragilă, într-o aşteptare fără aşteptare ce ne arde privirea. Sînt ei, cumva, simple amintiri ale unui pictor care a crescut într-o familie numeroasă, cu trei fraţi şi două surori ? sau simple portrete ? Cu siguranţă, nu. Oboseala lor e a lui Tonitza. Şi tot a lui Tonitza e tandreţea lor. Şi poate tocmai de aceea ne fascinează enigma acestor copii, fiindcă bănuim ascuns în spatele lor un om matur care a mers ani de zile pe muchia de cuţit dintre revoltă şi utopie. Plini de o viaţă netrăită, ei ne surprind prin neobişnuita lor maturitate. Ştiu ceea ce nici un copil n-a aflat, că ţintele cele mai importante sînt cele pe care le purtăm în inimă şi care, chiar dacă nu le atingem, ne călăuzesc. Ar putea vorbi ca Tonitza despre „liniştea pe care am voit-o toată viaţa şi pe care foarte puţini oameni au înţeles să mi-o acorde". Şi n-ar fi ciudat ? Ce copil ştie ce e liniştea, cînd el abia descoperă rîsul ? Există ceva contradictoriu în aerul acestor copii, un amestec de reverie şi sfîşiere care seamănă prea mult cu viaţa contradictorie a lui Tonitza, împărţită între elanuri şi căderi, pentru ca nu bănui că avem de-a face, în realitate, cu un autoportret clandestin.

Tonitza nu portretizează copii ; ne dezvăluie copilul *din el*, din noi, fără de care am muri ; care ştie tot ce am trăit, tot ce n-am trăit şi tot ce desparte aceste adevăruri. Vis ? Îndoială ? Speranţă ? Tăcerile nu pot fi numite cu un singur cuvînt, iar fetiţele cu fundă albastră sau rochie roz nu au parcă îndrăzneala să vorbească decît prin ochii lor, două pete mici de culoare, de o insuportabilă tandreţe.

Îmi aduc aminte o după-amiază în care rătăceam, cu ani în urmă, singur pe străzile laşilor. O lumină moale, aproape afectuoasă, atîrna în aer, o lumină care nu suprima umbrele, ci le punea în evidenţă, incinerînd lent şi discret melancoliile. Atunci nu mă gîndeam la Tonitza. Dar acum mi se pare că la fel e şi candoarea copiilor din pînzele lui. Te învăluie, te săgetează, fără s-o poţi lămuri şi, în loc să suprime uimirile, le pune în evidenţă. Să fie această impresie o simplă slăbiciune sentimentală ? Mai degrabă înclin să cred că nu putem privi, cum nu putem crea, decît în clipa care e a noastră şi în numele ei.

OCTAVIAN PALER

Simple note

Duelul (II)

Şi trebuie să amintesc aici că alt clasic al literaturii ruse — Lermontov (1814—1841) — a căzut, ca şi Puşkin, victimă a duelului. Sînt împletiri stranii de destin. Ofiţer de carieră din garda imperială a ţarismului, este pedepsit pe timp de un an — un fel de domiciliu obligatoriu — în Caucaz pentru poezia pe care a scris-o la moartea lui Puşkin şi care n-a fost pe placul despoţilor stăpînitori.

În 1840, Lermontov e sancţionat iarăşi, pe aceeaşi durată de un an, în acelaşi loc de surghiun şi de ispăşire din Caucaz, pentru vina de a fi susţinut un duel, iar acolo are un al doilea şi e ucis de adversarul său în 1841, cînd avea doar 27 de ani.

Două mari pierderi, stupide şi premature, care au îndoliat deopotrivă literatura rusă şi cea străină, sărăcindu-le prin ce n-au mai putut da, — ambii cu viaţa şi tinereţea curmate violent, în pline şi fertile elanuri creatoare.

La noi, cele mai multe ieşiri pe teren au fost generate de atacurile din presă şi de invectivele azvîrlite în impătimitele încăierări politice. Am citat în ultimele mele însemnări duelul dintre Nicolae Filipescu şi ziaristul şi diplomatul Gheorghe M. Lahovari care, devenind proprietarul ziarului „L'Indépendance Roumaine" şi susţinînd politica guvernului liberal, declanşează o violentă campanie împotriva lui Nicolae Filipescu şi a gazetei lui „Epoca". Rezultatul a fost, cum am arătat, că primind provocarea la duel a lui Nicolae Filipescu şi-a pierdut viaţa.

O altă confruntare, după aceleaşi norme şi obiceiuri, cu răsunet la vremea respectivă, s-a petrecut la Iaşi în 1904 între doi ziarişti cu desăvîrşire necunoscuţi lumii de astăzi. Voi insista asupra episodului, reactualizîndu-l. Numele eroilor : Spiridon Prasin şi V. Scinteie. Spiridon Prasin avea în 1904 patruzeci de ani şi era redactor la „Evenimentul", iar V. Scînteie avea treizeci de ani şi colabora cu regularitate la „Gazeta Moldovei".

O notiţă scrisă de Prasin şi tipărită în „Evenimentul" e considerată de Scinteie jignitoare pentru persoana sa şi îşi constituie imediat cei doi legiuiţi martori, care-i aduc lui Prasin la cunoştinţă, hotărîrea clientului lor de a lichida incidentul pe calea armelor ; Prasin acceptă provocarea fără să ezite, îşi designează şi el martorii săi, iar discuţiile purtate de împuterniciţii ambelor părţi în biroul avocatului Mihai Codreanu — unul şi acelaşi cu poetul Mihai Codreanu — nu reuşesc să aplaneze conflictul şi să evite confruntarea, — toate formulele de împăciuire propuse fiind rînd pe rînd respinse cînd de unii, cînd de alţii.

Duelul are loc la Copou şi arma aleasă a fost pistolul. Semnalez detaliul că Scinteie, cu o miopie congenitală, era handicapat în această dispută de două inferiorităţi : de distanţa ce trebuia observată cu stricteţea regulamentară, să separe combatanţii, pe de o parte, iar pe de alta că nu manipulase niciodată unelte ucigaşe; Prasin, în schimb, mai sportiv, mai matur şi pe deasupra exersat în trageri, era considerat de toţi cei de faţă net avantajat şi că va avea în provocatorul lui o pradă facilă. Dar hazardul are grijă să dispreţuiască presupunerile, judecăţile şi logica omenească. La comanda dată de conducătorul luptei, primul foc declanşat de Scinteie — se spune doar că glonţele e orb ! — îl nimereşte pe Prasin în plin, apucînd să mai spună atît : „Sînt lovit". Transportat cu birja de la Copou spre spital, încetează din viaţă pe drum, în urma unei puternice hemoragii interne.

De prisos să mai relev emoţia şi durerea stîrnite în patriarhalul Iaşi de la 1904, unde amîndoi ziariştii erau apreciaţi şi iubiţi şi nici să mă opresc la relatările şi controversele iscate în presa noastră pe marginea întîmplării. Citez numai, ca pe un document, din „Săptămîna" — revista bătăiosului, curajosului şi temperamentalului Gheorghe Panu, pe care o scria singur — încheierea comentariului său de la bătrineţe, care desigur că va distra pe cei ce îi cunosc activitatea gazetărească : „Dacă redactorul «Evenimentului» ar fi fost mai puţin violent şi mai puţin pătimaş în felul său de a se exprima, desigur că nenorocirea nu s-ar fi întîmplat şi n-am fi fost puşi în poziţia s-o regretăm cu toţii".

Amuzantă evoluţia spre ponderaţiune, urbanitate şi autocontrol din care face o recomandare ziariştilor, el care în ziarul său „Lupta" dusese o campanie constantă, de o violenţă uluitoare, în contra dinastiei şi unde făcuse să apară ucigătorul şi neuitatul pamflet intitulat *Omul primejdios* împotriva regelui Carol I ! Şi, e de la sine înţeles, că nefastul final de la Copou n-a putut rămîne din punct de vedere juridic fără consecinţe. Justiţia s-a sesizat, s-a procedat la reconstituirea duelului, s-au audiat martorii. Scinteie a fost întemniţat şi întreaga anchetă a fost încredinţată lui Osvald Teodoreanu, tatăl scriitorilor Ionel şi Păstorel Teodoreanu, care atunci ocupa funcţia de judecător de instrucţie la Tribunalul din Iaşi.

N-am idee ce sentinţă a adus completul de judecată, fiindcă un proces cu certitudine că a urmat şi ce osîndă i s-a rezervat lui Scinteie. Ceea ce ştiu e că doi ani mai tîrziu, adică în toamna lui 1906, Scînteie începe să publice în ziarul „Dimineaţa" o serie de savuroase reportaje cu atmosfera din penitenciar, cu viaţa deţinuţilor, în marea lor majoritate delincvenţi de drept comun, extrem de colorate şi de pitoreşti, presărate cu termeni pe care i-a folosit şi i-a explicat din argoul specific acestei lumi, de viţioşi intratabili ai infracţiunii.

Scînteie, eroul de dramă nedorită de la Copou, moare la 63 de ani în 1937, cînd duelul nu se mai practica, prin dispariţia atîtor noţiuni care îşi epuizaseră în scurgerea vremii substanţa şi sensul şi, implicit, — ca să nu spun altfel — din lipsă de combatanţi.

Cu începutul veacului XX murea şi romantismul.

L. KALUSTIAN

Biblioteca in aer liber

Hărţuială

Un caz nerezolvat, nerezolvat epic de autorul cărţii care-l prezintă, este cel al lui Pavelescu Ion Nicolae, erou episodic şi ratat, singurul erou ratat al admirabilului roman al lui Virgil Duda, **Hărţuiala**. Sînt ani şi ani de cînd încerc să scriu cîteva fraze coerente şi credibile despre acest prozator, i-am citit primul volum (nuvelele din 1967), apoi toate romanele, de la **Catedrala** şi **Anchetatorul apatic**, o carte mare, pînă la cele mai noi, **Războiul amintirilor** şi **Hărţuiala** (1984). Există mereu, la Virgil Duda, un narator atît de inteligent şi care se pricepe atît de bine să-şi ia în derîdere propriile defecte (fără a se sfii să rîdă şi de slăbiciunile celorlalţi, fără a se sfii, de asemenea, să-şi mărturisească admiraţia pentru personajele exemplare, cu o francheţe pe care numai forţa o poate oferi ca un dar uriaş prozatorului), există mereu un narator care mă convinge atît de lesne, cu un surîs binevoitor, că-mi e superior din punct de vedere intelectual — mie, cititorului său credincios — încît îl părăsesc copleşit, cu o admiraţie ce rămîne în stadiul neconvingător al exclamaţiilor. Simplu spus, autorul nu mi-a dat pînă azi ocazia să-l hărţuiesc, măcar în treacăt. În sfîrşit, cu personajul Pavelescu Ion Nicolae...

Dar la urma urmei, mă întorc şi zic, hărţuiala mai poate fi amînată — nu fără a-i atrage atenţia că despre numitul Pavelescu scrie cîteva fraze extrem de interesante la paginile 118, 124, 125, iar apoi îl uită pe drum (ceea ce, orişicît, nu se cade să facă un romancier tolstoian) — urmînd să încerc a spune, pentru moment, ceea ce mi se pare mai urgent şi mai important în legătură cu cărţile acestui prozator. Romanele sale dau toate senzaţia plinătăţii. Simţ al observaţiei, fineţe analitică, răbdarea de a alătura firul firului pe o urzeală întinsă ferm, ironia care se nuanţează mergînd de la cea mai fină aluzie pînă la batjocura definitivă, chef extraordinar de a povesti, această din urmă calitate fiind, la un om inteligent, marca vocaţiei, iată o adevărată risipă de daruri. Nici o antenă atrofiată, nici una hipertrofiată. Nu-i lipseşte romancierului nici scîntea de nebunie (creatoare, bineînţeles), fără de care vreascurile uscate, din lemnul cel mai potrivit, nu iau foc. S-ar putea ca, de la un punct încolo, situat undeva foarte sus, lipsa defectelor să apară şi ca o slăbiciune. Noi rămînem ce-am fost : romantici, şi vedem că Breban, de pildă, sau Bălăiţă — exemplul cel mai elocvent rămîne totuşi Fănuş Neagu — au extraordinare calităţi, care i-au făcut pe drept cuvînt celebri, dar au şi defecte. E evident, de pildă, că Fănuş Neagu — bogat precum Cresus în pietre preţioase şi aur şi argint bătut, autor de metafore adunate în mai multe tezaure — nu e, în acelaşi timp, şi un constructor fără greş de naraţiuni întinse. Li se întîmplă şi altor mari romancieri — şi lui Marin Preda, în unele capitole din **Delirul** — să nu-şi găsească tonul: tonul propriu, inimitabil. Ar fi o copilărie să susţin că Virgil Duda nu greşeşte niciodată (lăsînd de o parte „hărţuielile", finalul romanului precedent, **Războiul amintirilor**, e descentrat, deconcertant) dar marea plăcere pe care o dau paginile sale lectorului vine din certitudinea că are de-a face cu un autor care-şi stăpîneşte perfect materialul şi face cu acest material ce doreşte. Această certitudine îl va urca la înălţimea celor mai buni romancieri români contemporani, unora fiindu-le poate inferior tocmai prin absenţa unei calităţi care să le domine pe toate celelalte (deşi ironia...), altora poate superior prin înzestrarea completă. Că Virgil Duda îşi cunoaşte limitele — limite are oricine, cu excepţia proştilor ; prostia aşa e ea : fără limite — o dovedeşte şi mărturisirea sa (de fapt, a unui personaj) din ultimul roman : „Cît despre imitatori, nu e cazul să-i tratăm cu dispreţ. Tolstoieni, proustieni, ce-or fi, ei fac literatura. Scriitori cu adevărat originali se nasc rar, extrem de rar. Între timp, literatura ce să facă ? ! Să bată pasul pe loc ? Nu! Să se scrie! Durerea românească-i mult mai mare, pe Eminescu noi, poeţii tineri, degeaba încercăm, nu-l vom ajunge, versurile lui fără de seamăn sînt pentru noi miraj de neatins ! Ca să mă întorc : sub cupola geniului tolstoian e loc, fără supărare, pentru cîţiva mari scriitori !" Să observăm că, în **Hărţuiala**, prozatorul tratează cu mare talent de esenţă tolstoiană — calm, cu ironie detaşată sau „implicată", cu o aspiraţie clară spre tipul de fericire numit normalitate — unul sau mai multe cazuri „anormale", tipic dostoievskiene. „Ca să mă întorc", vorba personajului citat mai sus : sub cupola de care se vorbeşte e loc şi pentru un mare scriitor care să aplice metoda tolstoiană de studiu al caracterelor la nişte tipuri deloc, dar deloc, tolstoiene. Despre fondul „umbrit" al unor întîmplări, povestite de Virgil Duda nu numai degajat, liber, senin, ci chiar cu voioşie, a scris fraze memorabile Radu Petrescu : „Printre eroii lui Virgil Duda se preumblă paşii de catifea ai umbrei. Îi simţi alarmaţi de sunetul furtiv care le dă ocol, de întunecarea şi luminarea care se plachează pe ei într-o succesiune aspră, descumpănindu-i ca luaţi pe sus de rama de fier a Necesităţii, şi apoi îi vezi cum se dezarticulează în vorbe şi gesturi absurde sub marele ochi fix, de lynx, al romancierului..."

Romanele lui Virgil Duda au şi meritul deloc neglijabil de a da curaj, de a-şi îmbărbăta cititorul. Nu în mod naiv, prin etalarea celor douăzeci şi şapte de nuanţe posibile ale culorii trandafiriu, ci cu forţa de convingere pe care o dă dragostea de viaţă a autorului. Optimismul nu e fără margini, ci, iată, precis delimitat, dar extrem de ferm. Un optimism de om păţit care nu a renunţat la nici una dintre speranţele adolescenţei. Năzuinţele anilor tineri — iar **Hărţuiala** e un nou roman despre tinereţe — sînt privite cu luciditate, realist, ironic chiar, ele pot fi ajustate pentru a fi adaptate la situaţii greu previzibile, dar nici lăsate neglijent în urmă, nici ignorate, nici uitate, asta nu ! Plin de putere, chiar dacă e uneori exasperat, optimismul personajului-narator rămîne intact. Intact ? Fie şi ciobit uneori, dar se păstrează mereu, „sub marele ochi fix" al romancierului.

FLORIN MUGUR

Stagiunea se încheie, stagiunea continuă

Un spectacol eveniment

Fotografie de PAUL AGARICI

Farmecul ironiei

Două calități primejdioase are spectacolul **Mitică Popescu** de la Teatrul Mic: succesul de public și originalitatea îndrăzneață a viziunii propuse. Dacă în general nu este deloc recomandabil să ai calități, acestea două sînt printre cele mai suspecte ; nimic nu incomodează mai mult ca succesul și originalitatea. Iar spectacolul de la Teatrul Mic prezintă, în plus, și cusurul de a se baza exclusiv pe exploatarea unor resurse naturale — așadar, inegal și în salturi distribuite — de energie artistică : talentul și inteligența.

Nu mai puțin neașteptată este și direcția în care se vădesc și se desfășoară aceste calități. **Mitică Popescu** este un spectacol fundamental ironic, încercîndu-se astfel, printr-o soluție de genul așezării unui ou pe verticală („oul lui Columb"), rezolvarea paradoxului că deși în formula noastră sufletească și spirituală ironia ocupă un loc definitoriu, în practica exprimării artistice nu o întîlnim totuși foarte des, în orice caz nu la dimensiunile și în formele pe care o strălucită tradiție și o caracteristică prezentă în spațiul vieții cotidiene le-ar îndreptăți.

Iar îndrăzneața originalitate a spectacolului provine tocmai din transpunerea în registru ironic a unei lucrări complet lipsite de haloul binefăcător al ironiei. Esențial gravă, cu o deschidere spre tragic evidentă în **Act venețian** și **Danton**, adevărate capodopere, dramaturgia lui Camil Petrescu nu cunoaște decît rîsul crispat, hohotul sarcastic, rictusul deznădejdii și al singurătății. Atitudinea ironică este însă una prin excelență socială ironia presupunînd obligatoriu prezența „celuilalt" sau a „celorlalți" ; singurătatea și ironia nu fac vreodată casă bună ; de aceea, probabil, în mediile și colectivitățile unde ironia nu este îngăduită viața devine un coșmar. Teatrul lui Camil Petrescu se arată a fi, și din această perspectivă, un teatru al destinelor solitare și al prăbușirilor ființei în abisurile incomunicabilității. **Mitică Popescu** intră însă mai puțin în această categorie făcînd oarecum notă aparte în dramaturgia marelui scriitor. Nu doar prin desfășurarea intrigii, dusă într-un chip surprinzător de facil către un **happy-end** neverosimil ; dar și prin valoarea propriu-zisă a textului : **Mitică Popescu** este cea mai slabă piesă a lui Camil Petrescu, de fapt o oarecare piesă bulevardieră, chiar dacă autorul — poate și spre a-i conferi în mod artificial o profunzime inexistentă în realitate — a vrut să-i dea prestigiul unei replici anticaragialiene.

În spectacolul de la Teatrul Mic se face abstracție de intențiile autorului și se pornește chiar de la sugestiile textului ; tonul minor și facilitatea convențională a situațiilor nu sînt ascunse cu grijă, mascate, ci — dimpotrivă — scoase la vedere, subliniate, expuse ostentativ. În locul unei plate seriozități se instituie o fecundă ironie, extrem de bogată în tonalități și nuanțe, fiindcă merge de la parodia dezlănțuită (momentul întîlnirii dintre umilul funcționar al unei bănci falimentare și atotputernicul demnitar din minister, foști colegi de front, tipică soluție „deus ex machina", interpretat, vorba lui Caragiale bătrînul, cu o „vervă demonică" de Mitică Popescu și Gheorghe Visu) la feericul infantil (remarcabilă cvasinecunoscuta actriță Monica Mihăescu, într-un rol „hollywoodian" subtil și cu luciditate subminat). Mi-ar fi plăcut, trebuie totuși să spun, ca în final nota parodică să fie mai accentuată, reliefare cerută de acumularea melodramatismului. Dincolo însă de această observație, **spectacolul** — și subliniez acest termen, fiindcă este vorba, efectiv, de o operă colectivă, la care au contribuit într-o perfectă armonie toți cei implicați direct și indirect — cu **Mitică Popescu** de la Teatrul Mic poate fi, ar putea fi, să sperăm că va fi un început pe calea reabilitării ironiei, a fermecătoarei, tonifiantei, vitalei ironii românești, pe scenele teatrelor noastre...

MIRCEA IORGULESCU

Mitică Popescu în „Mitică Popescu"

În acest final de stagiune, cînd nimeni nu mai aștepta nimic deosebit, pe Sărindar a explodat o „bombă" ! Cum acolo își desfășoară activitatea renumitul TEATRU MIC, era firesc ca „bomba" să fie pusă de împătimitul om de teatru, romancierul **Dinu Săraru.** Această premieră, această buimăcitoare premieră, ne face să credem că stagiunea nu s-a încheiat, că ea continuă. Sigur că **„Mitică Popescu"** nu se înscrie printre piesele de referință ale lui **Camil Petrescu,** motiv pentru care aplauzele noastre pentru conducerea teatrului, care a văzut într-un text dramatic muzicalul, sînt cu atît mai meritate. Și dacă a fost vorba de un muzical — apoi muzical să fie, conducerea teatrului nefăcînd nici un fel de rabat elementelor componente ale unui asemenea spectacol, oferindu-ni-se trei ore de muzică, dans, voie bună, toate într-un cadru armonios, conceput într-o paletă cromatică de aleasă finețe.

Înainte de orice se cere relevat numele lui **Nicu Alifantis,** autorul unei muzici de profundă inspirație, care fără doar și poate a determinat marele succes al spectacolului. Cu toate că s-a făcut cunoscut ca interpret al muzicii tinere, **Nicu Alifantis** a înțeles că indiferent de genul pe care îl practică are datoria să asculte multă muzică, muzica veche fiind școala muzicii noi. Și iată că ne-a oferit 90 de minute de muzică retro, dar într-o tentă modernă, cu alte cuvinte ritmuri de altădată cîntate azi. Dintre numeroasele melodii multe au șanse să devină șlagăre și aceasta este, credem noi, suprema verificare.

Regizorul **Cristian Hodjiculea** a gîndit acest spectacol pînă în cele mai mici amănunte, imprimînd ritm și eleganță atît în scenele de ansamblu, cît și în fiecare evoluție în parte, demonstrîndu-ne că acest gen nu-i este străin.

Decorurile arhitectului **Virgil Luscov,** costumele de ales rafinament și simplitate ale **Glorici Iovan** au beneficiat de ceea ce se numește mișcare scenică a **Doinei Andronache,** o discretă profesionistă a genului, care a înțeles muzicalul și l-a susținut într-o cadență perfect mulată pe coloana sonoră.

Distribuția este numeroasă. Toți actorii, într-un exemplar spirit de echipă, au jucat cu dăruire, oferindu-ne un spectacol demn să evolueze pe oricare scenă din lume. Meseria ne obligă, însă, să ne oprim la cîteva nume, și dorim din tot sufletul să fim bine înțeleși că facem acest lucru numai pentru a marca în plus cîteva evoluții de excepție. **Mitică Popescu,** marele actor al anilor '80, care fără doar și poate și-a găsit împlinirea pe scena TEATRULUI MIC, este senzațional ! Noi îi cunoaștem evoluțiile, îl știm de pe vremea cînd era la Piatra Neamț, îl bănuiam — prin intermediul televiziunii — „pașii de dans", dar de acolo și pînă la ceea ce ne dăruiește acum, este distanță atît de mare încît înainte de a pune punct îi spunem din suflet : „bravo Mitică".

Actorii **Dinu Manolache** și **Sorin Medeleni** interpretînd eroi de facturi deosebite, dar care definesc personajul Mitică Popescu, roind în jurul lui ca niște sateliți, ne-au oferit momente de reală bucurie prin evoluțiile lor vorbite, cîntate și dansate, înscriindu-și numele alături de vedetele trupei Teatrului Mic.

Apoi, se cuvine să relevăm pe tînărul **Gheorghe Visu,** care-și face remarcată prezența scenică numai prin simpla sa apariție. Acest actor are o eleganță a mișcărilor, și reușește, în ciuda puținilor ani în profesiune, să obțină mari efecte scenice cu foarte puține mijloace. În plus, Visu cunoaște știința de a purta un costum. Indiferent ce rol interpretează, la el vestimentația este relevantă.

Tînăra **Monica Mihăescu,** în competiție cu marile valori actoricești cu care a trebuit să se confrunte, a reușit să-și compună cu inteligență și har personajul **„Patroana".** Alături și împreună cu actorii enumerați au mai evoluat: **Mihai Dinvale, Monica Ghiuță, Rodica Negrea, Doina Tamaș, Adriana Șchiopu, Liliana Ceterchi, Ana Scarlat, Vasile Pupezea,** dăruindu-și întregul lor talent reușitei spectacolului. În sfîrșit, calde felicitări **Andei Călugăreanu** care a pigmentat spectacolul creînd un personaj plin de candoare al Bucureștiului de altădată.

Vechea noastră cunoștință **Jean Lorin** are un rol de mai mică întindere, dar ne dă o lecție de înaltă profesionalitate încît ne face să-l situăm alături de marii șansonetiști.

Spre bucuria noastră, în final publicul devine personaj, se integrează perfect în viziunea regizorală, continuînd spectacolul pe pitoreasca stradă Sărindar, stăruind în urechile fiecăruia : **„Pălăria strengărește, / Pe-o sprinceană o potrivește / Ac în lavalieră / Și la butonieră / O floare mică / Asta-i Mitică !**

DAN BÎRLĂDEANU

Scapin

La premiera absolută din 1671 a piesei sale **Les Fourberies de Scapin (Vicleniile lui Scapin),** Molière juca rolul lui Scapin. Începuse să scrie piese în timp ce i se monta o „tragedie-balet", **Psyché,** extrem de costisitoare ca mizanscenă și de pe urma căreia, credea, va avea numai de pierdut. Spera, cu farsa aceasta, să poată cîștiga atît cît să echilibreze previzibilul deficit. S-a întîmplat invers. **Psyché** a fost un succes iar Scapin a avut un singur spectacol. Fapt este că domnul Molière juca rolul lui Scapin, al acelui ingenios valet pus de soartă să descurce ițe financiare și amoroase. Cel puțin dinspre partea financiară este evidentă similitudinea de situație : domnul Molière avea nevoie de bani și pentru asta trebuia să muncească din greu, Scapin are nevoie de bani (dar nu pentru el !) și pentru asta trebuie să asude strașnic.

Este un punct de vedere care poate sta la bază unei interpretări mai puțin acreditate : Scapin nu este numai veselul, ușuratecul, întreprinzător-degajatul servitor la doi stăpîni care își văd odraslele căsătorite în ciuda voinței lor deși finalul va dovedi că soarta orînduise lucrurile așa cum trebuia. Scapin este realmente un truditor a cărui condiție ludică este dublată de un dramatism autentic. Se întrebuințează serios pentru a-i face pe cărpănoșii Argante și Géronte să renunțe la niște bani pentru copiii lor și, mai apoi, să accepte evidența matrimonială a odraslelor.

O întreagă tradiție critică a situat piesa în rîndul celor fără miză, datorită schemei lazzi-lor italieni bazată pe o temă din comedia latină (Plaut). Iată că, prin spectacolul cu **Vicleniile lui Scapin,** al Teatrului de Stat Arad, Scapin atinge condiția dramatică a existenței sale. Decorul (realizat de Onism Colta și Doru Păcurar) reprezintă un uriaș fundal albastru sugerînd pustiul mării, mărginit de un țărm pe care zac tot felul de obiecte. Partea din față a scenei este complet lipsită de decor. Dinspre mare apare Scapin, ca o ființă mitologică urmînd a îmbrăca haina destinului. Personajul nu exhibă acea obișnuită complicitate cu publicul. Jocul său, păstrînd date fundamentale ale comicului de intrigă, este permanent dublat de o detașare tristă. Se machiază în timp ce Octave îi cere ajutorul. Se lasă disputat de cele două fete care îl vor abandona, ca pe unul din obiectele aruncate de valuri. Se supune dublului tir patern. Își va permite o răzbunare — îl va pedepsi pe Géronte. Va fi, în final, părăsit de toți în euforia generală și, în ciuda trucului său (va simula că e rănit de moarte — pentru a provoca o minimă compasiune), rămîne singur în scenă, împovărat de efortul depus, cu privirea goală. Se va întoarce spre acel țărm de unde venise și se va pierde în neantul primordial de unde o **phantasia** genială, a lui Molière, îl scosese cîndva.

Spectacolul arădean este realizat de Radu Dinulescu. Regizorul face dovada lecturii sale personale asupra textului deși versiunea scenică nu este încă suficient de motivată la nivelul unor relații scenice vizînd decorul și jocul actorilor. În Scapin, Valentin Voicilă, cu o înzestrare bogată, face sesizant punctul de vedere regizoral, rolul său fiind încă perfectibil. Mai evoluează Ion Petrache (Argante), Iulian Copacea (Géronte) care formează un cuplu cu evoluție oscilantă. Mai convingător este cel din urmă care dă un relief surprinzător unei celebre replici moliereștii. Dan Antoci (Octave), Virgil Muller (Leandre), Mona Tina (Hyacinthe), Mariana Muller (Zerbinette), Teodor Vuscan (Sylvestre), Emilia Jurca și George Sofei, cu un joc parțial convingător, concretizează, totuși, o intenție artistică, o lectură matură datorată tînărului regizor Radu Dinulescu, a unei celebre comedii.

MARIAN POPESCU

„Neam românesc, neam suveran"

Nu putem să nu admirăm manifestările artistice ale **Filarmonicii „George Enescu",** unde, într-un climat spiritual elevat, se înfrățesc artele și literatura, totul la un înalt nivel de măiestrie ! Este important să subliniem că muzica românească — mai cu seamă aceea concepută în ultimele patru decenii — a fost și este valorificată așa cum se cuvine.

De curînd, prima orchestră a României a fost dirijată de maestrul **Modest Cichirdan,** dirijor matur, cel care a avut și are o bogată activitate artistică în poeticul Botoșani, în orașul legat „aere perennius" de Eminescu și Iorga... Modest Cichirdan, secondat de dirijorul corului — **Vasile Pântea** — ne-au înfățișat cu o nobilă expresivitate — în primă audiție absolută — ampla cantată a lui **Claudiu Negulescu, Neam românesc, neam suveran,** ce are la bază evocatoarele versuri ale lui **Ștefan Tita.** În cele trei părți ale amplului vocal-simfonic — **Așteptarea, Lupta** și **Odă eroilor neamului** — străbate o muzică foarte dramatică. Se poate vorbi de o continuare creatoare a cantatei și a oratoriului istoric conceput de Gheorghe Dumitrescu, iar în acest sens, Claudiu Negulescu rămîne fidel unui concept melodic, de cele mai multe ori foarte cantabil, asociat intim gamelor cromatice ale folclorului românesc, la care se adaugă o armonie adecvată, contramelodii sugestive și mai cu seamă o orchestrație plină de vigoare, în care instrumentele de alamă joacă un rol important. După părerea noastră, mai ales partea mediană poate fi socotită cea mai profundă, reliefînd interiorizarea autorului și, totodată, evitarea unor efecte spectaculoase cu scop în sine — efecte, care nu o dată imprimă unor cantate acel nedorit „festivism" ! Compoziția lui Claudiu Negulescu conține și pasaje destinate soliștilor, iar în această privință se cuvine a aprecia în mod deosebit interpretările oferite de tenorul **Constantin Ene** și de basul **Nicolae Florei** ; primul s-a impus în punerea în lumină a muzicii românești, putînd fi socotit un tenor de maximă rezistență, cel de-al doilea... omniprezentul Nicolae Florei... nu mai are nevoie de prezentare, deoarece munca sa în lumea frumosului s-a înscris definitiv la un loc de cinste în istoria școlii românești de canto. **Nicolae Florei a fost și rămîne o personalitate de prim ordin !** Trebuie să semnalăm că ultimele lucrări ale lui Claudiu Negulescu — ne referim la madrigalele sale, la o inspirată piesă închinată formației **Voces Primavera** și la această cantată — marchează o etapă nouă în componistica sa, atrăgîndu-ne atenția printr-un plus de dramatism și de noblețe melodică. În orice caz, Claudiu Negulescu refuză să devină un „pensionar al propriei reputații"... Dacă mai asociem la toate acestea concertele sale cu formația **Voces Primavera** și, nu în ultimul rînd, activitatea sa de **propagator al muzicii corale românești** avem imaginea unui muzician complex, identificat unui artist cetățean.

În același concert, maestrul **Ion Voicu** ne-a prezentat cu binecunoscuta-i măiestrie **Simfonia spaniolă** de **Edouard Lalo,** Și de data aceasta ne-au impresionat tonul său de o aleasă calitate, tehnica stăpînită cu o uimitoare fermitate, dar mai ales generarea unei poetici muzicale, care se contopește pînă la identificare cu acea ardentă eufonie spaniolă, nu o dată ducîndu-ne cu gîndurile la acel straniu **cante jondo,** din care se detașează mișcătorul **soledad,** ce-și găsește liantul în doina românească, în blagianul... **„dorul, dor"...** Îl urmărim de atîția ani pe maestrul Ion Voicu și am ajuns la concluzia că violonistica românească îi datorează ceea ce o ideologie datorează fondatorului ei.

În ultima parte a concertului, dirijorul Modest Cichirdan a interpretat cu multă forță emoțională **Simfonia a VII-a, în re minor op. 70 de Antonin Dvorak** ; această lucrare este mai puțin interpretată în sălile noastre de concert și ridică multe probleme tehnice șefilor de orchestră. Modest Cichirdan a fost și de data aceasta la mare înălțime, înfățișîndu-ne această valoroasă simfonie prin prisma unui romantism mai reținut, dar nu lipsit de o mișcătoare sensibilitate, lăsîndu-ne a înțelege că a aprofundat semnificația înțeleaptă a dictonului latin : **non multa sed multum...** Și-n acest fel, Modest Cichirdan se diferențiază în lumea dirijorilor de orchestră, dorind nu să se folosească de bagheta pentru a obține efecte ieftine ci, cu ajutorul ei, să slujească marea muzică, departe, am spune, **foarte departe,** de nocivul exclusivism ! Iată de ce concertul oferit de orchestra Filarmonicii „George Enescu" și de Modest Cichirdan semnifică o luminozitate torențială, legată prin mii de fire de fascinanta lume orfică, redusă la esență, de o perpetuă tinerețe, dătătoare de viață, ca și ambianța apelor reci și înmiresmate de munte și a naturii pline de prospețime, în setea explozivă a înverzirii...

DORU POPOVICI

P.S. Toate cuvintele de laudă, cuvenite sopranei **Mindra Cernescu,** ce a înlocuit în concertul de vineri pe tenorul Constantin Ene, aflat în indisponibilitate vocală. Să asimilezi o partitură dificilă în doar cîteva ore e un fapt mai rar întîlnit, pe oricare scenă a lumii !

FĂRĂ PREJUDECĂȚI

Orice adevăr vine pe lume ca un oaspete ciudat

Douăzeci de ședințe salvatoare ● O biografie de scriitor ? ● „Starea de grație"

Argument la o mare realizare (VII)

Cazul și cazurile dr. Florea Dinu

— Alo ? 051 ? Ne-ați putea spune pe unde vine strada Paloșului ?

— Un moment !

Așteptăm...

— În zona 13 Septembrie colț cu Sebastian.

Căutăm. E o stradelă îngustă, foarte îngustă pe care abia se poate strecura un autoturism, ce se desprinde din 13 Septembrie, între un Lotopronosport și un magazin pentru achiziții sticle și borcane. În fața porții de la nr. 5, unde trebuia să ne oprim, trei puști de 7—8 ani se joacă cu o minge și un ciine.

— Copiii, locuiește aici un băiat Pîrjolea Virgil ?

— E fratele meu, sare unul dintre ei și dispare într-o curte vecină.

Revine însoțit de „Vergi", un copil frumos, îmbrăcat cu grijă într-un pantalon de trening bleumarin și o bluză roșie de tricot, mulată pe corp. Termină „poimîine" (este ziua de 26 iunie) clasa a V-a „și trec într-a șasea". Învăț la Școala generală nr. 115, de pe 13 Septembrie. Doi ochi mari, egali, inteligenți sclipesc de concentrare. Mama nu-i acasă, o cheamă Pîrjolea Niculina, e muncitoare la „Tricotajul roșu" și lucrează în schimbul doi. Nici tata nu-i acasă, el e sudor. Nici sora cea mare nu-i acasă, Diana, e în clasa a X-a și e la școală...

— Atunci stăm noi de vorbă Vergi ? Despre boala ta, despre cînd ai fost la Cîmpina ?

Aaa..., cînd am avut pareză ? Păi a fost așa. Mă duceam la țară, la Giurgiu, cu mămica. Mămica era în compartiment iar eu am ieșit pe culoar și am scos capul pe fereastră. Era vară. da..., era vară, că eram în vacanță, și trenul avea viteză mare. Mămica a plecat și eu am mai rămas la mătușa mea, sora lui tata.

— Și cum o cheamă pe mătușa ta ?

— Marioara Ionescu. Într-o dimineață, m-am trezit cu gura strîmbă, eram cam caraghios, fața așa (se trage de obrazul drept, n.n.) era așa, în jos, ochiul se făcuse mai mic și nu puteam să-l închid, eu nu puteam să fluier, să rid, ca să beau apă și să mănînc stăteam într-un fel, pe-o parte, altfel îmi curgea din gură...

— Bun, bun, înțelegem, și ce-a făcut mătușa Marioara ?

— S-a speriat și m-a dus la doctor, la un doctor de la o unitate militară din Giurgiu și ne-a spus că în două-trei zile o să-mi treacă, dar nu mi-a trecut. Atunci a chemat-o pe mămica și mămica m-a adus acasă și m-a internat la „Victor Babeș" și am stat o lună în spital și mi-a dat tot felul de vitamine...

— Cum îl cheamă pe doctorul care te-a îngrijit ?

— Nu mai țin minte, da știe mămica, poate mai are și biletul de ieșire, el era profesor... Toamna tot nu mă făcusem bine și nici iarna. La frig mă durea și nu-mi dădea voie să ies din casă.

— La școală te-au văzut colegii și profesorii așa, cu paralizie ?

— Sigur, puteți să-i întrebați, a venit și acasă, tovarășa dirigintă...

— Și cum o cheamă pe tovarășa dirigintă ?

— Iatan Elena. e profesoară de desen.

— Așa deci, era iarnă și tot nu te făcuseși bine...

— Mămica m-a dus la policlinica noastră, ba nu, la o policlinică sportivă, aici la Izvor, la o doctoră Bulgaru. Și i-a zis lu' mămica să mă ducă la Cîmpina, la un domnu' doctor Dinu. Și mai întîi s-au dus mămica și tătucu, singuri. să vadă despre ce e vorba. Cu mari intervenții au reușit să mă înscrie și pe mine, că se făceau programări cu zeci de luni înainte, așa de multă lume era. Chiar în tren, în compartiment, mai era o fetiță care mergea la dînsul, era ca și mine cu paralizie facială, și era cu bunica ei. Cînd am intrat în cabinet, avea așa, un aparat mic (desenează cu degetele mici prin aer, n.n.) și mi-a pus un electrod în mînă și cu altul mă masa pe față, îl plimba pe obraz și pe tîmplă, pe lîngă ochi. Ochiul îmi licărea și mi-a dat să port ochelari și apoi nu mai mi-a licărit și m-am făcut bine. Uitați-vă, se mai cunoaște ceva ?

— Nu se mai cunoaște nimic Vergi, ești un copil ca toți copiii, dar după cît timp te-ai făcut bine ?

— După 20 de ședințe, da nu se mai cunoștea nimic după 15. Și apoi m-am dus la școală.

— Și cum înveți ? Ce note ai ?

— Bine ; am 9, 10...

(Rîde larg, senin, cu ochii întredeschiși de copil poznaș.)

Între timp apare tatăl, sudorul Florin Pîrjolea. Ne prezentăm, ne legitimăm. Virgil simte că și-a încheiat misiunea, aleargă în stradă, la copii. Mai aruncă un cap prin poartă și, pișicher, ne aruncă un „bobîrnac" — „am dat un interviu, continuă tu !"

— Copilul nu mai ține minte, ce medic l-a îngrijit în spital? — ne adresăm tatălui.

— Nici eu nu știu prea bine începutul bolii băiatului, nu eram în țară, lucram în străinătate, în Libia. Soția m-a chemat mai tîrziu, după ce a făcut tot ce-a putut, după ce a încercat totul. Mi-a fost destul de greu să vin, ceream concediu înainte de un an, cum prevedea contractul. Am mai încercat o vreme cu medicamente, dar tot fără nici un rezultat. Am ajuns la doctorul Florea Dinu la recomandarea unui alt medic din București.

— Asta ne-a relatat copilul. După cîtă vreme ați observat o ameliorare ?

— După vreo 10 ședințe. Îl duceam de două ori pe săptămînă, marțea și simbăta. După vreo două luni de zile, pe la sfîrșitul lui martie era foarte bine și am putut și eu să mă întorc liniștit la munca mea în Libia, să-mi respect contractul. S-o las și pe soție liniștită ; nu e ușor să ai singură grijă de trei copii !

...Din martie 1983 e liniște și pace în familia de pe strada Paloșului nr. 5 din București, cu trei copii sănătoși. Și cu amintirea și recunoștința față de dr. Dinu în climatul ei. Altceva, nimic deosebit. Viața ca viață. O domnișoară în blugi, pe care o caută un tinerel, un coleg în uniformă de licean (chipurile să-i dea o carte), un copil de 10 spre 11 ani care trece într-a șasea, un țînc de 8, care a trecut într-a treia. O minge zboară peste garduri — „Șut la poartă !"

La Cîmpina — o fișă. Fișa nr. 3 725.

CICI IORDACHE-ADAM ■

Mesteș Miruna (Timișoara), înainte și după

Desene pe asfalt

Biografia durerii

Viața unui scriitor e viața scrierilor lui. „Jurnalul" trăit al acestor scrieri cărora adesea, prea adesea le zicem cu ușurință opere. Viața scriitorului ? Un turn de opuri. Turn fără sfîrșit, sprijinindu-se pe zidăria celestă a norilor ori cu trunchi spart ori numai palide semne de temelie. Viața scriitorului e îndeobște banală, chiar cînd e prevăzută cu episoade mirabile. Am motive să cred că existența terestră a lui Bacovia, rezumabilă prin epica ei doar la fila unui caiet liniat dictando, e la fel de spectaculoasă ca a vînzătorului de colți de fildeș, Rimbaud ori a vînătorului de tigri, Hemingway, a căutătorului de aur London sau a condamnatului la streang Dostoievski.

„Nu credeam să-nvăț a muri vreodată" e o sublimă (sublimată) biografie de artist. Biografia lui Prometeu a scris-o un vultur cu plisc și gheare de fier. Biografia lui Homer se mai scrie încă, singură. A lui Orfeu urmează a se compune.

Și totuși, și pentru scriitori există un loc și o zi a nașterii. (De ce numărul scriitorilor care mor e infinit mai mare decît al celor ce abia se nasc ?) O „mitrică" unde un notar, de regulă autorizat euforizat de vin, îi scrie numele. Există apoi pereți de odaie între care ți se spune că ei au viat, au scris și iubit. Există obiecte așa-zis personale ce rămîn de pe urma lor (călimări, scrinuri, cai, amante, flacoane cu aer, clepsidre ruinate etc.) și există veșminte ce le-ar fi protejat trupul.

Și totuși există ființe (absolut identice cu toate exemplarele glorioasei noastre specii) compuse tot din oase (nici un oscior mai mult n-a avut Shakespeare decît vînzătorul de jurnale din colțul străzii), tot din nervi și sînge a căror pîlpîire printre noi ne e dragă. Ce-o mai fi făcînd ? te întrebi, evocîndu-ți preajma unui asemenea om pe care îl ai pus la poprire în raftul cu cărți dar despre care nu mai știi nimic. Adeseori le telefonezi și ei nu mai răspund și numărul de telefon al prietenului mort ți se scrie cu cifre pe creier (ca la înfierările de vite dar și ca în lagărele războiului din urmă) și orice ai face el rămîne în tine pentru totdeauna.

Dar mai sînt și prieteni ce viețuiesc. Ori supraviețuiesc.

De pildă... Ce-o mai face Nicuță Tănase ? Sînt ani de cînd nu ne-am văzut. S-a pensionat el, veșnic june, bărbat frumos, iubeț și petrecăreț al cărui debut cu nuvela **M-am făcut băiat mare** atrăsese cîndva luarea aminte a lui Sadoveanu ? Am aflat : a avut, are „ceva" cu sănătatea. Nimeni nu știe prea bine ce. Să fie carburatorul, cutia de viteză, să fie de vină pistoanele ?

Și într-în librărie și înhaț ultima lui care intitulată duios-mucalit **M-am făcut tată mare**, citesc eu cîteva pagini într-un parc, apoi acasă și mă dumiresc. În ziua de 9 octombrie 1979 A.D. Nicuță a „făcut" un infarct cardiac, că el l-a făcut oricît de neghioabă ar fi expresia (ce-și face omul cu viața lui !...) și nu s-a mulțumit cu atît. La cîteva minute de la infarct, colecționarul de catastrofe a mai făcut și o congestie cerebrală.

Au urmat ani cumpliți, mai întîi de afazie absolută, apoi de speranță. Firișorul de viață ce-i mai rămăsese a capătat dimensiile unui cablu transoceanic. Nicuță s-a prins de el cu toată puterea și cu o tenacitate neomenească a renăscut, fragment cu fragment. După lungi, imposibile și chinuitoare exerciții a reînvățat să se miște, apoi să meargă, a redobîndit cheița de la caseta cu amintiri, ba chiar arhaicul meșteșug al scrisului. A fost ajutat de nepoțica lui Luiza, alături de grația căreia mașinăriile lui aproape stagte s-au mișcat din nou.

Rezultatul ? Un număr de cărți. **M-am făcut tată mare** e numai una dintre ele, celelalte își așteaptă editorii și trebuie spus că amprentele lor digitale n-au fost identificate pe butonul de sonerie al casei din strada Olga Bancic în care scriitorul a trăit, a murit cumva și trăiește altcumva.

Cartea e fermecătoare. Nicuță e un povestitor redutabil și are ce povesti. Umorul lui a rămas același, numai că ne e prezentat într-un staniol aburit de tristețe. Cu o discreție exemplară el trece peste chinurile îndurate ca un sfînt și ca un drac.

M-am făcut tată mare e o apariție de excepție. Tînărul ei autor (așa sînt în genere supraviețuitorii, tineri), merită dragoste, prețuire, respect.

E cumva vorba de o „autobiografie" ? Nu e prea devreme ? Nu e nepotrivit pentru un autor nezeificat de critică ? E o biografie de scriitor ?

Nu, e o biografie a durerii.

GHEORGHE TOMOZEI ■

„Îngerașii de cauciuc"

(Urmare din pagina 13)

lirice. Le mistifică sau le trăiesc (le exprimă) în modul lor ? Observ în poemele descusute, juvenil băscălioase ale lui Florin Iaru și note mai acute, acorduri mai înalte. „Ce gît subțire avea timpul / cînd îmi șoptea cu iubirea : — / Omoară-mă ! Omoară-mă" — scrie în **Autobiografia unei sinucideri**, atingînd ușor cu degetul clapele unui clavecin. În acest spectacol mitocesc se aud din cînd în cînd și sunetele grave ale asteniculuI Bacovia. Un poem e dedicat singurătății și în el este citat și un vers din poetul plumbului. În altă parte sînt reproduse fragmente din Eminescu și Ion Barbu. Poemul înregistrează aparent fără ordine ceea ce-i furnizează o memorie în care intră, de-a valma, citate ilustre și imagini derizorii. În această teribilă amestecătură răsar și versuri mai pure. Iată sugestia unei singurătăți agresate de grotescul existenței : „Singurătatea care-ți servește cealul / s-a ciobit. / Fata care-ți servește de scut / a făcut ce-a făcut și-a născut. / Anul acesta contractul de închiriere / se scrie cu mai multe clauze. / Ai curaj să nu semnezi anonim ? / Ai curaj să dai mai departe ? / — Ce-ai făcut cu vechile acte ?" sau în alt poem **(Nebunii cimpenești)** ideea crizei de identitate, cunoscută și de poeții din anii '60 ; Florin Iaru o tratează în maniera lui scandalos impertinentă, jovială, funambulescă. Un soi de bric-à-brac liric în care propozițiile serioase, disperate („eu nu am avut niciodată un nume al meu propriu", „eu nu am avut niciodată o istorie a mea proprie"...) se pierd într-un alert reportaj al clișeelor limbii vorbite. Impresia este că poetul merge la piață și înregistrează pe bandă de magnetofon vorbirea iute și colorată a mușteriilor dimbovițeni. O suprapunere de limbaje, de traiecte. de destine și, în acest haos al faptelor mărunte, se află poetul însuși cu memoria lui încărcată și cu ironia lui salvatoare. Poezia iese, astfel, din spațiul tradițional de securitate, coboară în stradă (în **viața imediată**, cum cereau Desnos și alți suprarealiști) și tinde să reproducă un original „dezmăț de semnificații". Formula aparține lui Florin Iaru și este scoasă dintr-un poem intitulat **Petrecere cu lăutari**. Este chiar stenograma (evident aranjată, compusă) a unui chiolhan orientalo-balcanic cu discursuri teribile și băuturi abundente. E parodia ospețelor antice : „Nimic nu ne-neîntă. Venele se deschid. / Moartea-și încheie nasturii trenei de vid. / Cuvintele clopotesc din șolduri de sticlă. / — Mi-e frică ! urlă o murătură în gură — mi-e frică !/ Mingîiem ceva feminin. Intrăm în vibrație / și atingem spontan starea de grație."

Se poate ușor observa că în poezia lui Florin Iaru pătrunde masiv limbajul civilizației actuale. Stereotipiile limbii și, deci, stereotipiile gîndirii omului de azi, obiectele care îl domină și-i limitează existența sînt reproduse întocmai. Iese un discurs simpatic, șmecheresc, cu poante și vorbe de duh ingenioase, fixate pe un fond de sentimentalitate ironică. Imaginea lirică este compusă din detritisuri. Elementul transfigurator, cosmicizant îi este sistematic refuzat. Florin Iaru zice : „Mintea mea topăie pe discul uzat al absenței", „balenierele disperării", „cîrpe de aer", „in absentia in dementia" (nichitisme), „secundele trec ca lanțul de la bicicletă", „ospiciul imaginației", „spîrcul silabelor", „plouă ca o mașină de cusut", „acrofobia iubirii", „timpul ca un trompetist beat", „scurtcircuit suprasexual", „ospiciul marșează într-un ciorap de mătase", „supa fonetică", „dar tusea cu degetul ei de pesmet îi umplu gura", „termină-mă desdemonic", „îngerași de cauciuc în care curcubeu-și suflă nasul"... și alte frumoase năzbîtii de poet hotărît să demoleze retorica fastuoasă. Multe din versurile lui au un caracter experimental. Ele arată, întîi, ce nu vrea să fie poezia. Abuzează de parodie și forțează prozaismul pentru a se despărți, în acest chip, de poezia abstractă, inițiatică, imnică a predecesorilor. Tinerii se întorc la limbajul realului cu o vie conștiință a farsei și a livrescului. Ambiția poetului tînăr de azi (în varianta lui Florin Iaru) este să atingă nivelul zero al scrieturii. Cu alte vorbe, să utilizeze cuvintele desfăcute, eliberate de învelișurile lor literare. Este posibil ? Evident că nu. Cuvintele simple, cu mîinile goale — cum se zice — „se corup" îndată ce pătrund în poem. Simplitatea este o figură de stil ca oricare alta și participă la constituirea unei retorici. Ea se află, deocamdată, într-o fază pregătitoare. Luptă să răpună (prin substituire și parodiere) retoricele autoritare.

Teoria redresării enzimatice – prioritate mondială

INTELIGENȚA ROMÂNEASCĂ ÎN ACȚIUNE

● Un pionier al Europei ● Rezultatele tratamentului cu C-17 în vindecarea cancerului ●

De la un dosar clasat la o teorie ce interesează tot mai mult lumea științifică

Fotografie de ION PREDOȘANU ■

Am în față un certificat al Oficiului European de Brevete, cu sediul la Haga. Îl întorc pe o față, pe alta, și în loc să rămîn la importanța lui, gîndul mă împinge vrînd-nevrînd mai în urmă cu cîțiva ani. Nu vreau să reactualizez trecutul, dar gîndul ăsta stăruie cu încăpățînare, se vrea evocat asemenea unui fapt cu oarecare semnificație. N-am ce să-i fac și, iată, îl scot la lumină : în anul 1977, doctorul Mihai Dănilă era nevoit să-și întrerupă activitatea de cercetare la Institutul de virusologie „Ștefan Nicolau" din București, unde obținuse rezultate **încurajatoare**, și era trimis din nou la dispensarul uman din comuna Icoana (Olt). Conducerea Ministerului Sănătății de atunci, dădea publicității un comunicat în care se spunea printre altele : „Cercetările și studiile experimentale efectuate au evidențiat lipsa oricărei activități anticanceroase a acestor produse. Utilizarea acestor substanțe de către unii bolnavi întîrzie momentul optim pentru tratamentul medico-chirurgical eficace". Dosarul era, așadar, clasat. Teoria **redresării enzimatice**, pentru că în esență de o teorie este vorba, era găsită neinteresantă, ineficientă. Sutele de bolnavi care așteptau atunci, în ploaie și ger, la poarta doctorului Dănilă, ca să-și primească medicamentele, „prafurile" cum cu ironie le numeau și le mai numesc și azi unii sceptici, erau însă de altă părere. Mulți dintre ei beneficiaseră de efectul pozitiv al acestor substanțe. Unii se vindecaseră, alții își prelungiseră anii de viață, ceea ce nu e un fapt de neglijat, iar alții, mai puțin norocoși (fiindcă viața are uneori nevoie și de șansă), nu au putut beneficia de eficiența acestor medicamente, venind prea tîrziu la medic. Puteam oare să ne împăcăm și noi și bolnavii cu un astfel de verdict ? Situația de fapt nu se împăca nici ea cu această hotărîre. Atunci, în Flacăra nr. 3 din 18 ianuarie 1979, pledam cu argumentele realului pentru repunerea pe rol a cercetărilor doctorului Mihai Dănilă. Și s-a întîmplat ca noua conducere a Ministerului Sănătății, cu o poziție mai favorabilă... ideilor și teoriilor novatoare, să repună acest dosar pe rol, să asigure condiții de cercetare mai bune — un cabinet experimental la Policlinica universitară Titan din București, acolo unde și astăzi doctorul Mihai Dănilă își continuă și dezvoltă teoria redresării enzimatice, unde bolnavii, în condiții de policlinică, își primesc medicamentele. Dar dacă am fi **clasat** cu toții acest caz ? Un singur om nu l-ar fi clasat niciodată : acela ar fi fost autorul ! Lucrurile ar fi mers însă mult mai greu și poate astăzi nu aveam prilejul să ne bucurăm cu toții de această recunoaștere de prioritate internațională. Aceasta dorea să spună acel gînd, pilduitor în felul său, cînd citeam **Certificatul nr. 83901948.6, din 15 martie 1984, prin care „Europäischess Patentamt" din Haga îl înștiința pe doctorul Mihai Dănilă, din România, că a fost desemnat (recunoscut) ca inventator în tratamentul cancerului, cu prioritate internațională, privind întrebuințarea potențialelor redox.**

De altfel, se putea spera la o atare recunoaștere. Fiindcă în lunile ianuarie-noiembrie 1982, un grup de medici specialiști, de la Laboratorul de electronografie și bioinginerie aplicată, au efectuat, la indicația unor foruri superioare, un studiu asupra definirii produsului C-17, autor doctorul Mihai Dănilă, ca medicament anticanceros La ce concluzii au ajuns acești specialiști ? **Tratamentele cunoscute în mod curent**, se spune printre altele, **asigură rezultate terapeutice foarte modeste, în opoziție cu care rezultatele tratamentului cu C-17 par să prefigureze o nouă strategie terapeutică în domeniul de referință. După cum rezultă din datele recoltate la eșantioanele aferente celorlalte localizări ale bolii** (mai sus era vorba de localizarea bolii în pancreas, n.n.), **tratamentul cu C-17 conferă rezultate interesante și în alte categorii examinate. Și mai departe : Sintetizînd cele arătate în lucrare, apreciem în sensul obiectivului lucrării, că produsul C-17 poate fi calificat ca medicament anticanceros întrucît : este în general bine tolerat atît sub raportul virstei pacienților, cît și sub raportul duratei administrării sale, înscriindu-se în cadrul conceptului fundamental al terapiei „primuum non nocere" ; aplicarea sa în patologia oncologică pancreatică se dovedește concludent utilă terapeutic ; rezultatele aplicării sale în alte localizări ale patologiei oncologice permite aprecierea că produsul C-17 poate fi util și ca medicament de releu în terapia anticanceroasă.**

Așadar, iată cum, dărîmînd barierele scepticismului, verdictele pripite sau rău intenționate, adevărul își croiește drum spre suprafață. Sigur, nimeni nu are pretenția că, iată, s-a descoperit leacul acestei boli nemiloase, cancerul. Leacul total! Dar în acest infinit imperiu al necunoașterii în care navighează încă miile, milioanele de cercetători, pentru care state mari și mici, state bogate și state mai puțin avute alocă importante fonduri bănești, teoria doctorului Mihai Dănilă poate fi considerată, cum a cam început să fie de altfel, un important pas înainte, poate fi acumularea din care să izbucnească izvorul marilor revelații. Pe de altă parte, strădaniile cercetătorului român mai pot confirma încă un adevăr : că în această dificilă și lungă confruntare un important cuvînt l-au spus și îl vor spune încă și românii. N-ar fi singurul exemplu !

— De fapt care este poziția dv. foarte clară în lupta anticancer ? l-am întrebat pe doctorul Mihai Dănilă.

— Merg pe potențiale redox care refac catena respiratorie. De aici se desprind, ați citit în raportul acestei recente comisii, rezolvări și în alte capitole tenebroase încă ale medicinei ; hepatite agresive, miastenia gravis, complicațiile grave ale diabetului, boli cu autoanticorpi. Combătute la început, etichetate în fel și chip, teoria, concepțiile și principiile noastre despre apariția bolii neoplazice și tratarea ei cu ajutorul potențialelor redox, trecute de cîțiva ani prin filtrul logicii medicale internaționale, au căpătat azi mai mulți adepți.

— Ne menționați cîțiva ? Asta pentru a vă concretiza afirmațiile !

— Centrul din Perth, cele din Canberra, Sydney (Australia), din Osaka (Japonia), Bethesda, Minnesota (America), precum și altele, lucrează pe linia potențialelor redox din 1979.

— Anul în care (dosarul dv. repus fiind pe rol) ați început activitatea în cadrul Policlinicii universitare Titan ? !

— Nu știu dacă se poate face vreo legătură între aceste evenimente, dar și la ei, ca și la noi, și poate ca și în alte părți, se lucrează în paralel. Am fost la unele centre din Australia, R.D. Germană, Franța, R.F. Germania și am văzut : există cadre de cercetători care urmează calea clasică (iradieri și citostatice) și cadre de cercetători care abordează căi noi, ca într-o competiție. De pildă, cercetătorii P. Sandburg, N. Eleulopulos, E. Bryan, din Australia, cercetează alte căi decît cele clasice. Iar șeful rețelei de oncologie clasică, profesorul E. Burnes, care și-a manifestat o rezervă față de ideile noi, și-a schimbat radical părerea după Congresul internațional de oncologie din septembrie 1982 : a început a dirija bolnavii (mai deosebiți) către Clinica universitară Titan din București. Așa se explică și faptul că într-un an au venit la București, la clinica noastră, două loturi de bolnavi din Australia, la tratament.

— Dar acești cercetători au acceptat teoria redresării enzimatice ?

— Școala australiană nouă, ca să le răspund în aceiași termeni, merge în teorie pe ipoteza schimburilor de sarcini între actină și miozină — oxidoreducere indusă prin acțiune asupra grupărilor tiolice (S-H), și întrebuințează în tratament tot potențialele redox, cum ar fi glutationul redus și oxidat, element ce figurează și în tabelele noastre cu un potențial redox de 0,04 V.

— Nu de mult v-ați întors din R.D. Germană, Franța, R. F. Germania : ce contacte științifice ați stabilit acolo ?

— Am onorat chemările oficiale ale unor cercetători din aceste țări, am fost invitat să particip la unele discuții (mese rotunde) despre cancer în general și despre potențialele redox în special. În institutul profesorului Thomas Graf, din Heidelberg, se studiază, de pildă, mutanții termostabili. Aceasta este însă o ipoteză ce vrea să devină teorie, adică un instrument de cercetare. Acolo se lucrează mult, conștiincios, dar uneori munca suferă de finalizare.

— Dar teoria virușilor rămîne valabilă după aceste ultime cercetări pe plan mondial ?

— Acțiunea mutagenă a virușilor, cunoscută de altfel, se manifestă tot la nivel de ADN. De fapt **sediul** mutației este, după cum vom vedea, ADN-ul. Aici trebuie cercetați și interpretați virușii oncogeni, care își pot injecta secvența ADN-ului lor direct pe ADN-ul celulei gazdă, întrebuințînd propria capsulă ca pe o seringă. Și acțiunea virușilor trebuie interpretată în sensul că ei vin cu o nouă secvență a nucleotidelor, în special a bazelor, după cum remarca Müller (1961). Și radiațiile produc tot o alterare structurală a ADN-urilor, în special a bazelor. La 2 600 angstromi acizii nucleici se descompun prin alterarea structurii bazelor.

— Ați prevăzut în cercetările, în lucrările dv. aceste fenomene ?

— Am prevăzut stressul asupra ADN-ului, apariția enzimelor aberante, a comenzilor false și am indicat și practicat în terapie linia redresării enzimatice a celulei prin refacerea catenei respiratorii. Și aceasta cu 20 ani în urmă.

— Din cîte știm gena oncogenă, la diferite forme de cancer, este astăzi subiect de studiu în cadrul multor centre de cercetare : cîte astfel de gene au fost izolate?

— Într-adevăr, la Sydney, echipa doctorului Geoffrey Cooper se ocupă cu studiul genei oncogene ; în S.U.A., echipa doctorului Robert Weinberg de la Center for Cancer Research din Massachusetts, la fel ; echipa profesorului Michel Wigler, din Long Island, la fel. Pînă acum au fost izolate genele canceroase în cancerul de colon, pulmon, vezică urinară, leucemie. În cancerul de vezică, de exemplu, avem o secvență de 930 baze ce formează gena. În poziția 653 gena normală are ca bază **timina**, iar cea oncogenă — **guanina**. O schimbare aparent minoră, dar cu urmare catastrofală pentru organism, pentru că toate comenzile pentru sinteze proteice vor fi false iar proteinele sintetizate vor fi altele. De aceea nu mă miră faptul că Waterfield a găsit o albumină falsă, cancerigenă, numai că tabloul modificărilor este mult mai amplu. Tot proteine sînt și enzimele, tot proteine (specializate) sînt și globulinele, ori semnalul reacțiilor imunologice de apărare îl dau alfaglobulinele. De aici decurge diminuarea factorilor de recunoaștere, debusolarea macrofagilor etc. O dată cu diminuarea factorilor de recunoaștere survine și pierderea adezivității celulare, pierderea inhibiției de contact care după părerea noastră survine ca și ștergerea structuralității hialoplasmei, ca urmare a diminuării cîmpului electromagnetic celular.

— Aș dori să părăsim acest limbaj pur științific și să revenim asupra unei întrebări formulate mai la început : cu ce rezultate obținute pe plan mondial au fost comparate, în studiul din 1982, rezultatele obținute de dv. în tratamentul unor forme de cancer ?

— Rezultatele tratamentelor cu C-17, efectuate pe 2 700 cazuri, au fost comparate cu rezultatele anunțate de cele două tratate moderne de terapeutică antineoplazică ale lui Haskel și De Vitta, din anii 1982—1983 Ale noastre au fost găsite superioare : aduc, adică, un beneficiu mai mare terapeutic decît cele descrise în cele două tratate de cei doi reputați oameni de știință. Asta a dus, de fapt, la înscrierea în nomenclatorul internațional a formulelor noastre. În cancerul de cap de pancreas, de pildă, tratamentele clasice menționate de Haskel și De Vitta indică o supraviețuire de 3 luni pînă la maximum cinci luni. În aceeași boală, fișierul de la Titan indică 6—7 ani de supraviețuire. În cancerul pulmonar : toate metodele terapeutice — chirurgicale, chimioterapice, cît și iradiante — indică o supraviețuire maximă de pînă la doi ani. Evidențele noastre indică o supraviețuire între 7 și 12 ani. În cancerul gastric inoperabil : tratatele sus-numite indică o supraviețuire de maximum șase luni. La Titan, documentele ne arată (iar supraviețuitorii sînt martori) oameni bolnavi care trăiesc și muncesc de 4—6 ani (de atîția ani există fișierul), alții trăiesc de 20 și chiar de peste 20 ani ! Exemplele pot continua. Și să nu credem că rezultatele tratamentelor noastre nu au fost sau nu sînt urmărite și de institute de cercetare din străinătate. Numai așa se explică faptul că în unele bănci de date din diferite centre ale lumii, unele computere indică, printre tratamentele bolii neoplazice, și tratamentele noastre **neconvenționale**, tratamente ce au ca efect refacerea catenei respiratorii a celulei bolnave.

— Unde există, de pildă, astfel de computere ce indică, la întrebare, numele dv.?

— Diferiți oameni de știință români, artiști care au colindat prin lume s-au convins de aceasta, cum m-am convins și eu, în orașe ca : München, Freiburg, Amsterdam, Sydney, Paris, Copenhaga și altele.

— Ați mers în diferite țări : colaborați cu centre sau institute de cercetare din aceste țări ?

— Am vizitat de curînd Clinica „St. Theresia" din Saarbrücken, unde în urma unei colaborări oficiale aveam acolo în tratament un lot de bolnavi. Spre marea noastră satisfacție, toți bolnavii se simt bine. Drept urmare, ni s-a făcut oferta de a încheia un contract de colaborare și tratament pentru un alt lot de bolnavi. Săptămînal, la Clinica universitară Titan vin grupuri de bolnavi din R.F. Germania, U.R.S.S., Australia, Franța, din alte țări, cu trimiteri oficiale, plătesc medicamentele noastre în valută și se tratează cu ele. Iată și un aspect mai pitoresc al problemei. Telefonista de la Clinica universitară Titan a început de mult să fie pusă în dificultate : o solicită foarte mult străinătatea.... va trebui să învețe limbi străine !

— Înseamnă că de acum medicamentele dv., „ineficiente altădată", nu numai că înlocuiesc unele medicamente din import, ci aduc efectiv valută în țară ?

— Diferiți pacienți străini se tratează la noi nu de acum, ci din 1969. Dar cum teoria noastră a cîștigat mai mult teren, mai mulți adepți în ultimul timp, treaba asta ar trebui organizată mai bine, pe măsura importanței ei științifice, dar și economice. Bolnavii din străinătate care vin și ne solicită medicamentele trebuie internați în clinicile din România. Mai ales că o astfel de practică există la noi, cu bune rezultate. Pentru că, iată, firme de prestigiu ca Merck, Bykgulden și-au oferit serviciile pentru prepararea produselor noastre.

— Ați fost și în Franța : ce ecou a avut teoria dv. la Paris ?

— Unii cercetători de la Clinica „Villejuif" din Paris, unde bolnavii tratați de noi încă din 1981 se simt bine, au avut amabilitatea să mă numească „unul dintre pionierii Europei în lupta anticancer". Sigur, mă simt mișcat de această apreciere și le mulțumesc. Dar nu sînt singurul și eu acord întreaga considerație savanților-cercetători cum sînt cei de la Krebsforchung Institut din Heidelberg, cei de la Școala din Frankfurt, de la Nürnberg, cît și cei de la prestigioasa Școală din Milano, condusă de savantul Umberto Veronesi, președintele Asociației internaționale de luptă contra cancerului. De altfel, peste tot pe unde am trecut am constatat o mare îngrijorare pentru faptul că o boală atît de nemiloasă nu poate fi total anihilată, precum și o solidaritate a forțelor științifice care luptă împotriva ei. Sigur, pericolul îi unește pe oameni, dar trebuie acordată mai mare atenție luptei împotriva acestei boli, care omoară tot atîția oameni cît și un mare război !

Mi-am notat în carnet mult mai multe date, informații în această convorbire cu doctorul Mihai Dănilă. Mă opresc, deocamdată, aici, spațiul fiind limitat. Mă învăluie parcă nostalgia unor vremuri „de baricade", dar mă bucură faptul că mai sînt de cucerit încă destule redute ale noului. Lupta noului cu concepțiile „clasice" o înțeleg parcă mai bine acum. Aproape că, întrucîtva, am ajuns să accept „opoziția" (din prudență nu din invidie) la primele salturi ale unei noutăți. Ele, aceste bariere, devin filtre, examene severe care, o dată trecute, dau și mai multă strălucire ideilor noi. Noului de calitate, noului care conține adevăruri necunoscute pînă atunci.

N. GRIGORE MĂRĂSANU ■

Primim

Subsemnatul farmacist Naftan George, din colectivul brevetat OSIM nr. 78239 pentru noul ANTIGRIPAL-ANTINEVRALGIC pentru suferinzi cardiaci, — AAS pe bază de paracetamol.

Îmi permiteți în conformitate cu legea presei să solicit publicarea precizării următoare referitor articolul publicat **în urmă cu o lună** în revista „Flacăra" din 18 mai 1984, pag. 19 „UN SET COMPLET DE APROBĂRI ȘI VIZE".

PRECIZARE :

Medicamentul se găsește în prezent la Farmacia nr. 46 din str. Teiul Doamnei nr. 14, bloc 8, sector 2.

Aceasta urmare măsurilor luate de tovarășa director farmacist Georgescu Letiția din Oficiul farmaceutic nr. 1 Buc, fiind astfel accesibil pentru rețetele prescrise de către medici.

Prin adresa ICSMCF — Comisia Medicamentului nr. 2863/16.XII 1983 a comunicat că în ședința din 12 XII.1983 Biroul Comisiei Medicamentului a fost de acord cu solicitarea privind micșorarea dozei de cofeină și sparteină și cu eliberarea acestui medicament pe bază de prescripție medicală **prin farmaciile publice.** (Avizul inițial a fost limitativ.)

Solicităm să publicați precizarea în memoria regretatului profesor dr. în științe medicale Alexandru Duminecă Moisescu, care a condus colectivul nostru.

Aștept răspunsul dv.

Pentru colectivul brevetat, farmacist pr. (diriginte F. 46) Naftan G.

Flacăra la dispoziția dumneavoastră

După patruzeci de ani

„Împlinirea a 40 de ani de la Revoluția de eliberare națională antifascistă și antiimperialistă, îmi operă plăcutul prilej de a felicita, prin intermediul revistei **Flacăra**, pe toți componenții Batalionului de elevi militari care, aflîndu-se la 23 August 1944 în comuna Bacova, jud. Timiș, au participat la dezarmarea garnizoanei germane din Buziaș, după ce reușiseră să întoarcă armele împotriva trupelor fasciste. Pentru a întregi bucuria amintirii, eu, ca fost component al acelui batalion, propun confraților mei de acum patru decenii o reîntîlnire festivă pentru a celebra evenimentele de odinioară și pentru a ne revedea. Pe cei interesați i-aș ruga să ia legătura cu mine spre a conveni asupra datei și locului întîlnirii. Găsesc că astfel de revederi, împiedicate de regulă de grijile vieții, sînt binevenite și nu merită să uităm prea lesne faptul că am sprijinit și noi, în anii tinereții, efortul comun de eliberare națională". **(Constantin Nuță, str. Colibași, com. Strejești, jud. Olt)**

• Sesizări, propuneri, soluții — un dialog fructuos între cetățeni și autorități •

■ **Macovei Alexandru**, din **București, Bd. Muncii, nr. 12, bl. 32, sc. A, ap. 12, sect. 2**, are o nedumerire pe care o împărtășim și noi. Voind să plece cîteva zile, împreună cu soția, pe litoral și negăsind să cumpere decît bilete de 12 zile în stațiunea Olimp, deși reclamele susțin că în extrasezon solicitanții pot beneficia și de serii mai scurte, petentului i s-a cerut să plătească, în afara costului biletului, și suma de 300 lei ce ar reprezenta, zice-se, participarea obligatorie la o seară românească la restaurant. Trecînd peste faptul că este interzisă prin lege condiționarea vînzării, și mai grav este faptul că această sumă a fost inclusă în prețul propriu-zis, după cum se poate deduce din biletul nr. 161 962/7.06.1984, cumpărat de la agenția din Bd. Republicii.

■ După ce a fost internat la Spitalul 9 Berceni, în 9.06.1984, pentru o operație de tumoare cerebrală stîngă, **Iacob Marin** din **comuna Bumbești-Jiu, județul Gorj**, a dispărut în împrejurări necunoscute din spital, după numai două zile. Rudele roagă pe cei care pot da relații să anunțe redacția, ținînd cont de semnalmentele dispărutului: 65 ani, înalt, slab, ochi albaștri, căciuliță bleumarin, pantaloni gri, flanel maro cu dungă galbenă pe piept, șosete galbene, pantofi negri. Pe sub bluză purta pijama.

■ **Opriș Ion** din **București, str. G-ral Florescu, nr. 13, sect. 3**, propune îndreptarea greșelii strecurate pe plăcuța de la capătul străzii Jean Texier, pe care scrie „Arh. Jean Texier", întrucît respectivul n-a fost arhitect, ci adjutant, căzut la datorie pe frontul din Moldova, în 1918.

■ „În ziua de 16 mai a.c. am cumpărat de la magazinul Gostat din Șoseaua Giurgiului 4 pui pentru gătit, tip A, cum scrie și pe eticheta pe care v-o trimit. În pachetul respectiv, ce cîntărise 3 kilograme, am găsit 8 capete, 3 picioare de pui, 13 de găină și un ficățel. O pulpă lipsea. Consider revoltătoare atitudinea lucrătorilor de la Avicola Craiova, care-și permit să-i sfideze în așa fel pe cumpărători, încît să schimbe calitatea produsului, adică să-l escrocheze, căci despre așa ceva e vorba, din moment ce una plătim și alta mîncăm". **(Ioan Nastasă, Str. Stoian Militaru, 103, et. 1, ap. 4, sect. 4, București).** Într-adevăr credem și noi e vorba de altă giscă în aceeași traistă.

■ **Autobaza T.A. Adjud, județul Vrancea**, ne informează că sesizarea Doricăi Burtescu din Tătărăști, județul Bacău, privind comportarea șoferului Cristea Gheorghe, s-a adeverit iar împricinatul a fost sancționat conform Codului Muncii.

■ Deși reglementările în vigoare, respectiv Hotărîrea nr. 30/1983 a Biroului executiv al Comitetului pentru problemele consiliilor populare, publicată în Buletinul oficial nr. 7/28.01.1984, prevăd limpede că persoanele care lipsesc din imobil una sau mai multe luni sînt scutite de la plata cheltuielilor consumului de apă, a taxei de canalizare, de ridicare a gunoaielor menajere, de vidanjare, de la plata consumului de gaze etc., lui **Nica Mircea** din **București, str. Dreptății, nr. 8, bl. O10, sc. 2, et. 4, ap. 84, sect. 6**, continuă să i se refuze aceste înlesniri pentru cei doi copii plecați în provincie, pe motivul că președintele asociației de locatari, Crețu Ion, este jurist și cunoaște mai bine legile. O fi cunoscînd juristul în cauză legile dar nu cunoaște principiile dreptului care spun că acționează legea cea mai apropiată. În acest sens, președintele asociației ar putea citi și consultația juridică a lui Valeriu Plesoianu din **România liberă**, nr. 12296/15.05.1984 care-i dă dreptate sesizantului.

■ **Direcția de Telecomunicații a Municipiului București** ne informează că, urmare sesizării adresate de Achimescu Constantin revistei „Flacăra", s-a dispus scăderea sumei de 819,50 lei reprezentînd contravaloarea convorbirilor adiționale pentru perioada 26 aug.—25 nov. 1983.

■ Un incident neplăcut ne relatează **Stănescu Cristian** din **București, str. Căminului, nr. 8, sect. 2.** La sfîrșitul anului 1983, a depus la unitatea „Nufărul" din Pantelimon 430 o pereche de pantaloni de la costum, spre a fi curățați. După patru zile, respectivii pantaloni se scurtaseră în chip bizar iar căptușeala era ruptă. Cerînd explicații, Centrala i-a răspuns petentului că starea obiectului s-ar datora gradului avansat de uzură. După puținele noastre cunoștințe, nu ni se pare normal ca niște pantaloni să ajungă de la talia 52 la 44, numai fiindcă ar fi uzați. Credem că e vorba mai degrabă de o neglijență a lucrătorilor. Ținînd cont că Stănescu Cristian este student și că n-are bani de aruncat, ar fi bine ca unitatea să nu mai inventeze tot felul de scuze la îndemîna oricui.

■ După ce a funcționat cîțiva ani buni ca profesor la Liceul industrial nr. 3 din Oradea, în urma Decretului 476/1983, **Bucur Ștefan, inginer proiectant la Direcția Drumuri și Poduri din localitate** a fost singurul din școală care n-a fost transferat la Trustul de construcții, unitatea care patronează liceul, deși decretul prevede clar că toți inginerii care predau devin încadrații unităților tutelare. Comițîndu-se această încălcare, Ștefan Bucur a fost frustrat de dreptul de a mai preda în continuare, și aceasta numai pentru că s-a opus șeful trustului. Drept este că sesizantul nici n-a fost ajutat de directorul liceului, care față de unii are numai cuvinte de laudă pentru Ștefan Bucur, iar față de alții numai de defăimare. Rugăm să se revină asupra deciziei, pentru a fi îndreptată greșeala.

■ Sînt o bătrînă în vîrstă de 81 de ani, și de cîtăva vreme am rămas fără vedere. M-am adresat mai multor medici oftalmologi pentru a mă opera de cataracta contractată însă cel mai adesea am fost refuzată pe motiv că aș fi prea în vîrstă. Singurul care s-a încumetat a fost medicul primar dr. Petre Vlad, de la Spitalul din Buzău, care a reușit, prin bunăvoință și pregătire profesională ireproșabilă, să-mi redea lumina zilei. Acestui om cu totul deosebit țin să-i mulțumesc din suflet și să-l încredințez că îi rămîn recunoscătoare" **(Florica Gheorghiu, Str. Dorobanți, nr. 20, Rîmnicu Sărat, jud. Buzău).** Îi mulțumim și noi acestui medic sensibil și competent.

■ **Petre Damșescu** din **Drobeta-Turnu Severin, str. Paring, nr. 20, județul Mehedinți**, ne aduce la cunoștință că, deși a sesizat în scris mai multe organe, nimeni nu se învrednicește să repare conducta de la capătul străzii Vrancea, spartă de un an și ceva, care, în loc să alimenteze blocurile cu apă potabilă, alimentează grădinile de zarzavat ale unor vecini. Cu atît mai mult ar trebui să se intervină, cu cît, susține sesizantul, conducta a fost spartă în mod intenționat de cineva care avea interesul să profite de apă.

■ O hotărîre promptă ne comunică în schimb **Consiliul popular al județului Timiș** care a soluționat favorabil cererea inginerului stagiar Mihai Merce din Timișoara, de a fi transferat de la Combinatul siderurgic Reșița la Întreprinderea Electrotimiș Timișoara, din motive familiale întemeiate.

■ Într-un cerc vicios se învîrtesc de cîțiva ani **Ilie Rad** din **Cluj-Napoca, str. Grigore Alexandrescu, nr. 24, bl. E9, sc. IV, ap. 65**, și soția sa, domiciliată la aceeași adresă. El, soțul, a fost repartizat profesor titular de limba și literatura română în Timișoara, în 1979. Ea, soția, a fost repartizată, în 1980, în Cluj-Napoca, tot ca profesoară. El este obligat să-și schimbe domiciliul în orașul unde lucrează, ea este obligată să rămînă în Cluj-Napoca. Cu toate demersurile făcute, i se refuză și unuia și altuia, posibilitatea de a se stabili și lucra împreună, deși au un copil de crescut și, mai mult, **ambele orașe sînt de rang egal.** Rugăm și noi insistent să fie ajutați cei doi profesori merituoși, căci altfel n-ar fi obținut asemenea repartiții, pentru a-și reuni familia în unul sau altul din cele două orașe, întrucît, stînd strîmb și judecînd drept, nu s-ar comite nici o abatere, ci s-ar interpreta legea în spiritul ei.

■ **Carmen Mozes** din **Petroșani, str. Tineretului, nr. 4, jud. Hunedoara**, ține să mulțumească din suflet conferențiarului dr. Petru Drăgan de la Spitalul clinic județean din Timișoara, pentru dificila operație, în urma căreia i s-a redat șansa de a supraviețui cu un singur rinichi.

■ Alt caz de dispariție misterioasă este cel al elevului Dabija Gheorghiță, de la Liceul agroindustrial Adjud, plecat cu un coleg al său, fără să mai revină și fără să i se dea de urmă, în ciuda eforturilor tatălui său, **Dabija Gheorghe**, din **comuna Corbița, jud. Vrancea.** Cei ce pot da vreo informație despre acest băiat slăbuț, cu talie mijlocie, îmbrăcat în uniformă școlară și cu un palton în carouri, născut la 8 martie 1968, sînt rugați să-i anunțe pe părinți.

■ **Denisa Anghel**, elevă din Craiova, ce ni s-a adresat în legătură cu cazul **Sorinei M.** căreia, după spusele dumneaei, i-au revenit vocea și auzul în timpul unei emisiuni Radiocenaclu, este rugată să ne trimită numele complet al Sorinei, adresa ei exactă, precum și alte amănunte privind această întîmplare.

■ După ce și-a adus soacra în București și i-a făcut mutația la circa 21 Milițle, **Mălai Mircea din București, str. Valea Argeșului, nr. 2B, bl. 523 bis, sc. 1 et. 4, ap. 18, sect. 6**, a încercat să-i transfere acesteia dosarul de pensie de la Hunedoara, unde locuise anterior, la București. Deși Oficiul de pensii Hunedoara i-a confirmat petentului că a trimis dosarul cu nr. 4618, expediere dovedită și de Oficiul poștal Hunedoara, unde a fost înregistrată la nr. 1526/28.10.1983, actele cu pricina sînt de negăsit la Oficiul de pensii al sectorului 6, ceea ce înseamnă că n-au sosit încă. Astfel de neglijență care întîrzie pensia unei bătrîne timp de cîteva luni este inadmisibilă. Un vinovat trebuie să existe și mai ales trebuie să fie tras la răspundere.

■ „În comuna Bumbești-Jiu, jud. Gorj, există un cămin cultural din care a mai rămas doar firma. Deși în bibliotecă se află un aparat de proiecție cinematografică, ușa acesteia este strașnic închisă cu un lacăt ruginit de vreme. Pe pereții căminului se mai pot citi și acum afișe frumos colorate referitoare la planul de dezvoltare a agriculturii pe anii 1976—1980. A dispărut și afișierul din fața căminului. Filmele vin normal dar proiectantul are program de voie: o sîmbătă da, una, ba. Într-una din seri, după proiecția norocoasă a unui film, s-a organizat seară de dans. La scurt timp, adică la ora 20,30, tinerii au fost scoși însă cu forța din cămin, fără să li se dea o explicație. Credeți că e normal ceea ce se întîmplă aici?" **(Un grup de tineri din com. Bumbești-Jiu).** Sigur că nu e normal și, dacă împrejurările în care ați fost expulzați sînt cu adevărat acestea, faptul ar trebui să dea de gîndit conducerii comunei.

■ Ne scrie indignată mama a doi copii, care a cumpărat acum cîteva zile două stropitori de la librăria din Piața Romană. După ce a ajuns acasă, voind să le facă o surpriză plăcută celor două fetițe, a constatat cu stupoare că apa curgea peste tot, numai prin minuscula sită nu. „I.U.P.S. «9 Mai» Lugoj, producătoarea acestor improvizații, oare ce zice? Chiar atît de mare a ajuns indolența lucrătorilor, încît își pot permite să-i dezamăgească și pe copii?" **(Elena Mangeac din București, Bd. Păcii nr. 103).** Nu e de mirare că cei mici pun mai multă plăcere în jocul cu praștia.

■ Din **comuna Bătrîna, jud. Hunedoara**, localitate aproape izolată, ne scrie un grup de cetățeni, în numele cărora semnează **Aron Achim**, pentru a ruga pe cei în drept să reîntroducă autobuzul care făcea legătura cu localitățile Dobra, Ilia și Deva, întrucît distanța dintre comună și localitatea cea mai apropiată (Dobra) este de 40 km. Și noi credem că nu este normal ca această localitate de munte să fie transformată în rezervație naturală, ci să aibă un mijloc de comunicare.

■ „Mă numesc **Stoica Dumitrache**, din **comuna Boghești, jud. Vrancea**, - sînt pensionar C.A.P. și de cîtva timp umblu să-mi cumpăr din comerț un cavaL însă n-am găsit nicăieri. Într-o emisiune folclorică, difuzată la radio, am auzit că un cetățean din jud. Teleorman știe să construiască astfel de instrumente. Nu am reținut numele și adresa, de aceea v-aș ruga să-mi faceți publică dorința de a cumpăra acest instrument și de a mă pune în legătură cu el". Dacă ați auzit bine și există acel om talentat, îl rugăm și noi să vă ajute, căci altfel trec zilele bătrîneții cîntînd din caval.

■ **Nica Ion din Urlați, str. Panselelor, nr. 9, Bl. 9, jud. Prahova**, cu totul îndreptățit de un anunț în ziarul **Flamura Prahovei**, a făcut, cam demult, o cerere de separație a contorului de gaze, către Regionala Gaze Ploiești, de unde a și obținut aprobare. A rămas însă cu ea, căci unitatea care trebuia să efectueze lucrarea și căreia i se trimisese de altfel oficial aprobarea, nici nu vrea să audă. Indiferența are și ea limite și credem că cei în drept ar cam trebui să le fixeze o dată.

■ Din partea **Consiliului popular al județului Mehedinți**: urmare scrisorii adresate de Dumitru Dumitrescu revistei, Petre Papa a fost sancționat pentru abaterile săvîrșite, fiind retrogradat din funcția de șef de unitate în aceea de ospătar, cu schimbarea locului de muncă din Drobeta-Turnu Severin în Schela Cladovei.

■ „În urmă cu cîțiva ani, a apărut în revista **Flacăra** un articol despre efectele benefice ale magneto-terapiei cu aparatul „Lucab", fabricat la Întreprinderea de ferite din Urziceni. Deoarece eu și tatăl meu suferim de diferite forme de reumatism, ne-am adresat întreprinderii respective cu rugămintea de a ne facilita obținerea unui asemenea aparat. Din păcate, dorința noastră a fost ignorată iar comanda a rămas fără ecou. Poate că revenind pe această cale conducerea întreprinderii își va reaminti de noi și va binevoi să ne dea o mînă de ajutor" **(Paul Antoniu, actor la Teatrul dramatic din Baia Mare).** Sperăm și noi că, într-un fel sau altul, veți primi un răspuns îmbucurător.

■ Din relatarea **unui grup de călători pe linia Oltenița** aflăm că în halta C.F.R. 23 August biletele de călătorie se eliberează doar cu cîteva minute înainte de plecarea trenului. Astfel, într-una din zile, mai mult de jumătate din călătorii ce intenționau să se deplaseze spre Oltenița au rămas fără bilete. Dacă acești funcționari se mișcă așa de greu într-o biată haltă, oare cum s-ar descurca ei în Gara de Nord?

■ „Sîntem un număr de peste 300 de detașați, elevi și practicanți, la Întreprinderea minieră J.I.L.T. Mătăsar. În barăcile în care sîntem cazați, întîmpinăm dificultăți de neînchipuit. Firește că măcar la ieșirea din mină ar fi nevoie de apă caldă încă, deși ne-am adresat delegatului șef, conducerii centralei termice și chiar directorului administrativ, aceasta întîrzie să vină. La cantina Drăgotești, masa este inconsistentă iar tacîmurile lipsesc pur și simplu" **(Nicolae Pielmuș, Baraca 29, Mătăsar, jud. Gorj).** Așteptăm ca cei în drept să verifice starea lucrurilor și să ia măsurile necesare.

■ **Emil Cîrneanu** din **com. Unirea, jud. Dolj**, ne scrie că la concursul pronosport din 11.04.1984 a cîștigat 318 lei dar banii nu i-au parvenit nici pînă azi, dintr-o neglijență: atunci cînd i-a fost trimis mandatul, Oficiul P.T.T.R. din localitate l-a returnat, fiindcă numele real era transcris, evident din greșeală, cu o ușoară modificare; adică în loc de **Cîrneanu** figura **Erineanu.** Cum nu cîștigătorul e vinovat de această eroare el continuă să-și aștepte suma cuvenită, fiind destul de neplăcut ca norocul să se transforme în ghinion.

Pagină realizată de RADU G. ȚEPOSU ■

Poșta redacției

■ **Georgeta Gereanu** — Valea Mare (Dîmbovița): Se stabilește în procente din pensia titularului, astfel: 50% pentru un singur urmaș, 75% pentru doi urmași și 100% pentru trei sau mai mulți urmași cu drept la această pensie ■ **Gheorghe Stoica** — Gîrbovi (Ialomița): Conform Statutului C.A.P. sînteți obligat să-l înștrăinați în termenul hotărît de adunarea generală ■ **Ion Dobu** — Micești (Argeș): Trimiteți o scrisoare lizibilă ■ **Ana Mihai** — Sibiu: Aveați posibilitatea să vă prezentați la examenul de definitivat la expirarea stagiului de 3 ani în trei sesiuni consecutive ■ **Vasile Cocoșatu** — Crîmpoia (Olt): Aveți dreptul la retribuție pentru munca prestată și la pensie de invaliditate gr. III, însă acestea cumulate nu pot depăși 70% din retribuția actuală a funcției dv. Drepturile de pensie vi se achită de către întreprinderea unde prestați munca în prezent ■ **Dumitru Bălmău** — Ștefănești (Argeș): Răspunsul pe care l-ați primit este conform legii, nu avem ce adăuga ■ **Mihai Dima** — Iași: Ca invalid de război încadrat în gradul I de invaliditate, aveți dreptul să călătoriți gratuit cu mijloace de transport în comun în localitatea de domiciliu ■ **Florica Vasilescu** — București: Copiii care au contractat o invaliditate de gradul I sau II înainte de împlinirea vîrstei de 16 ani, primesc alocația de stat pînă la împlinirea vîrstei de 18 ani ■ **Anișoara Luchian** — Vaslui: Nu are, numai la împlinirea vîrstei de 60 de ani ■ **Adam Ardelean** — Deva: În situația în care vă pensionați cu începere de la data de 1.X.a.c., perioada de 5 ani trebuie aleasă din ultimii 10 ani de activitate, excluzîndu-se timpul în care, fiind pensionar de invaliditate, nu ați fost încadrat în muncă ■ **Alexandru Istrate** — Gura Vitioarei (Prahova): Îi puteți scrie pe adresa clinicii de urologie Cluj-Napoca.

MARGA NEDELEA ■

● „Flacăra" nu ia în considerare scrisorile anonime și nu primește acte originale. Scrieți-ne cît mai concis. Și nu uitați să vă iscăliți. Precizați eventual telefonul unde vă putem găsi. Audiențele se țin zilnic între orele 10—13.

Iubește adevărul dar iartă greșeala

ONORATA INSTANȚĂ A MORALEI

• (De)conturile contabilului șef • Casa disputată — casa bătrînei • Un om în cătare •

O viață la licitație...

Toată povestea este ciudată și stranie. Chiar incredibilă. Acțiunea se petrece nu departe de municipiul Arad. Mai precis în satul Cuvin, comuna Ghioroc, lîngă cunoscuta localitate Miniș. La imobilul cu numărul 129. Aici, într-o casă adusă parcă dintr-un alt veac, își numără încă zilele Floarea Niculiță care socotește în acte peste 82 de ani. Dar drama (ca să nu-i spunem tragedie) începe mult mai demult... După ce-a părăsit-o bărbatul pentru totdeauna, în urmă cu vreo 15 ani, Floarea Niculiță s-a văzut în fața vieții singură, dezarmată și fără nici un fel de sprijin. Este drept că prin împrejurimi și chiar în comună bătrîna are o mulțime de rude care, la o adică, pot să-i dea o mînă de ajutor. Chiar s-o și întrețină. Dar toată această mulțime de neamuri își au rostul lor. Adică toți sînt pe la casele lor și nimeni n-a putut să-și împletească viața sub același acoperiș cu bătrîna. Și fiindcă Floarea Niculiță n-a vrut să-și deranjeze prea mult rudele și fiindcă dorea ca cineva să stea pe lîngă ea și să-i deschidă zi de zi poarta s-a gîndit să găsească un suflet care să aibă grijă de ea pînă cînd o să închidă ochii. Și i-a ieșit în cale o tînără de vreo cincisprezece ani, dintr-o localitate apropiată, blondă și, cum spune toată lumea, cuminte, pe nume : Ana Pribeag. Floarea Niculiță n-a mai stat pe gînduri și împreună cu Ana Pribeag s-au și dus la notariat și au întocmit un testament prin care bătrîna lasă întreaga avere tinerei cu condiția ca aceasta s-o întrețină cît timp ea mai trăiește. Asta se întîmpla în 24 iulie 1974, iar actul poartă numărul 121481. Anii trec și totul părea să decurgă normal. După doi ani, în 1976, Ana Pribeag se căsătorește cu Teodor Sava. Bătrîna este bucuroasă că în casă intră un bărbat care va avea în continuare grijă de casă și grădină, și primește noua familie cu brațele deschise. Le oferă absolut totul în schimbul unei vieți liniștite. Dar, din acel moment totul s-a schimbat. Floarea Niculiță n-a mai fost o bună bunică și a devenit un ghimpe în viața tinerei familii. Și fiindcă cei doi n-au mai ajutat-o în nici un fel — bătrîna în 5 mai 1982, printr-o declarație purtînd numărul 6312, a revocat testamentul. Și de aici începe marea tragedie a bătrînei. Încep procesele... În primul rînd Teodor Sava încadrat la I.M.U.-Arad, tată a șase copii, începe să facă tot felul de demonstrații prin tot felul de acte. Astfel de la Cooperativa Igiena din Arad se comunică că o persoană care efectuează diverse munci gospodărești opt ore pe zi primește o retribuție de 1 628 de lei pe lună. Și această sumă este înmulțită cu opt ani (Se uită faptul că o bună perioadă de timp și Ana cît și Teodor erau în cîmpul muncii). Se mai adaugă în calcule și faptul că bătrîna a fost îngrijită zilnic, spălată, hrănă și în fiecare an se aducea cîte un camion de lemne care costă nici mai mult și nici mai puțin de 3 200 lei. De asemenea se mai pune în calcule și că tinerii au muncit grădina, terenul agricol cît și lotul personal. Nu este uitat nici faptul că s-au făcut cîteva lucrări de renovare a casei, chiar s-a și văruit, s-a turnat o platformă de beton la porci cît și alte mărunțișuri cum ar fi un stîlp de poartă care a costat 200 de lei. Și fără să mai lungim vorba Sava Teodor cheamă în judecată pe Floarea Niculiță pentru plata sumei de 82 500. Degeaba arată bătrîna că produsele de la C.A.P. erau ridicate de către Sava Teodor, degeaba arată că nu mai primea nici un fel de îngrijire o femeie cu șase copii nu se mai putea ocupa 8 ore pe zi conform afirmațiilor și de cea care îi lăsase prin testament întreaga avere) că din camionul de lemne se încălzeau toți cei ai casei, că mai mînca și pe la rude și că și în momentul de față (fapt constatat și de noi), mai robotește pămîntul. Toate acestea n-au contat în fața instanței și în urma sentinței civile nr. 2218/4 mai 1983 judecătoria obligă pe bătrînă la plata sumei de 70 134 de lei plus 4 010 lei cheltuieli de judecată. Chiar dacă în acte se scrie clar că : „Temeiul acțiunii este principiul îmbogățirii fără justă cauză — pîrîta prin gînduri ascunse de a se lăsa întreținută timp de opt ani le-a anihilat-o printr-o simplă revocare a testamentului" — prin decizia civilă numărul 700 din 26 august 1983 se respinge recursul. Așadar decizia rămîne definitivă și bătrîna este bună de plată. Și fiindcă bătrîna nu are cum și nu are de unde să plătească acești bani se înțelege, de la sine, că întreaga gospodărie va fi vîndută la licitație publică. Termenul a fost și fixat : 8 iunie 1983. Înscris în competiție un singur „concurent" : Teodor Sava. Sesizată în ultimul moment de toate aceste fapte Procuratura Generală a suspendat pînă la pronunțarea sa executarea judecătorească...

Am fost și noi, nu demult, la Ghioroc. Am văzut pe bătrîna Floarea Niculiță cum își rostuiește precum o umbră a veacului pămîntul din bătătură. Am văzut cum trăiește și am aflat cum a fost îngrijită în toți acești ani. Vecinii ne-au sous multe. Nu are rost să dăm nici nume și nici să reproducem cele spuse. Adevărul e că Teodor Sava a reușit să sperie și să îngrozească pe toată lumea (este predicator, în timpul liber, la o casă de rugăciuni). Este adevărat și faptul că cei doi tineri locuiesc împreună cu cei șase copii într-o cameră și un hol. Nici asta nu este o soluție. Cei de la Consiliul Popular al comunei, cu înțelegere și omenie, au oferit o multime de soluții. Dar pe Teodor Sava nu-l interesează decît un singur lucru : casa bătrînei.

SORIN POSTOLACHE ■

Omul — interioare de conștiință

Puncte de vedere

Mă numesc Iancu David și locuiesc în orașul Fetești, strada Crinilor nr. 3. Iubesc adevărul și mă bucur din suflet cînd văd atîtea adevăruri ascunse scoase la iveală. Însă mi-a produs un gust amar articolul tovarășului Nicolae Cristache, intitulat „Într-o ierarhie a gravității faptelor..." Spun aceasta deoarece am fost martor la cele întîmplate în acea zi de martie în Balta Borcea, iar în acest articol de care vorbesc, denaturarea adevărului nu știu cui servește, sau sub ce influențe s-o fi strecurat în articol. Ca să fiu mai explicit am să vă redau cîteva replici la minciunile gogonate ale lui Mihai Liviu sub pana tovarășului Nicolae Cristache. Ce căuta tov. Mihai Liviu la o vînătoare de gîște împreună cu doi invitați din Constanța, fără autorizație și cu centurile pline de gloanțe pentru mistreți și căprioare ? Ce fel de gîscă a împușcat tov. Mihai Liviu dacă el a fost găsit ascuțindu-și cuțitul cu pila pe care o purta la centură, pentru a jupui porcul, iar ceilalți complici erau gonaci ? Că a fost împușcat în ceafă este o eroare mare, că s-a tîrît timp de trei ore rănit este o eroare și mai mare. Tov. Mihai Liviu a fost găsit întîmplător la stația Tipirigelu unde am mers împreună cu ceilalți doi braconieri, tovarăși ai lui Mihai Liviu, pentru a lua declarații și întocmi proces verbal pentru confiscarea armamentului. Tov. Mihai Liviu era „bine-merci" cu o jumătate de votcă în față, la o masă, vesel, și nu știa nimic despre porcul de care era întrebat de secretarul de filială Țuțuianu Petre. Găsindu-se pușca ascunsă într-un pat sub o saltea a recunoscut totul, a scris declarația care se află la dosar fără nici un fel de amenințare din partea cuiva. Cît privește alicea de 9 mm la care se referă semnatarul articolului ca putea fi și de 8 mm și de 7 mm, de altfel nu se putea aprecia deoarece alicea se deformează la ieșirea din pușcă.

Cu sentimentul că am contribuit la elucidarea într-un fel a problemei ridicate de revista Flacăra încheiez urîndu-vă multă sănătate.

N.N. În cătarea puștii dumneavoastră, tovarășe Iancu David, sau a prietenului dumneavoastră, Petre Țuțuianu, totuna, alerga un copil aproape, care putea fi nevinovat, și ați tras, rănindu-l grav pentru bănuiala de a fi ucis un porc. Judecați-vă fiii dumneavoastră !

P.S. Nu se răcise bine plumbul acestor rînduri cînd am primit din partea Procuraturii județului Ialomița următoarea înștiințare

Urmare articolului intitulat „Într-o ierarhie a gravității faptelor..." publicat de redactorul Nicolae Cristache în revista FLACĂRA nr. 19 din 11 mai 1984, vă comunicăm că la data de 15 iunie 1984 s-a dispus începerea cercetărilor penale împotriva lui Țuțuianu Petre, sub aspectul infracțiunii de tentativă de omor.

Subsemnatul Marinescu Ilie, tehnician principal cu probleme de transporturi în cadrul Centralei Canalul Dunăre-Marea Neagră, cu domiciliul stabil în București, str. B-dul Dinicu Golescu nr. 38, ap. 91, respectuos supun cunoștinței dv. următoarele :

Am citit în revista Flacăra nr. 21/25.V.1984 și în mod deosebit mi-au reținut atenția articolele de la pagina care are drept generic maxima lui Seneca : „Nimic nu lovește mai tare ca răul ce ține de puterea altuia". La articolul „Din unghiul de vedere al peștișorului celui mic" mi-au dat lacrimile. L-am cunoscut personal pe Hotea Nicolae din cadrul Întreprinderii de Transporturi Auto Maramureș. Acest om, de o corectitudine și moralitate exemplare, a fost, după părerea mea, victima unei erori judiciare pentru fapte pe care sînt convins că nu le-a comis niciodată. L-am cunoscut pe Hotea Nicolae în perioada 1967-1975 cînd lucram ca inspector principal în cadrul MTTC. — Inspectoratul Auto republican și răspundeam de controlul și îndrumarea activității de Siguranța Circulației și legalitatea transporturilor în județele Cluj, Mureș, Bihor și Maramureș. I-am verificat de nenumărate ori activitatea împreună cu organele de miliție și de fiecare dată s-a dovedit ireproșabil, autoritar, demn și cinstit. În urma unei înscenări, în 1977 a fost judecat în încinta unei autobaze și condamnat tocmai de adevăratii vinovați, martorii acuzării. N-am înțeles și n-am să înțeleg niciodată cum poate fi condamnat un nevinovat. L-am reîntîlnit, anul trecut, pe șantierul canalului și am rămas impresionat de forța morală care-l păstrează neclintit în lupta lui pentru dovedirea adevărului după atîta timp.

Vă rog din suflet, chiar dacă nu veți scrie despre părerea mea, să-i scrieți lui, comunistului Hotea Nicolae, că eu, noi care l-am cunoscut, îl știm nevinovat și că din adîncul ființei noastre îi dorim sănătate, și răbdare, fiindcă nu ne îndoim, adevărul va triumfa.

NICOLAE CRISTACHE ■

Despre obstacolele de carton ale unui constructor

Cam așa s-a întîmplat cu Tudor Mavromalide în scurtul răstimp al încadrării sale la Trustul de construcții locale Constanța, șantier 17 Medgidia : în mai puțin de 4 luni de zile a fost de două ori avansat, după care i s-a desfăcut disciplinar contractul de muncă.

Tudor Mavromalide, muncitor constructor specialist de mai bine de un sfert de veac, era nu numai cunoscut printre confrați, ci și căutat și solicitat a le da sprijin în momente dificile. S-a cam „plimbat" astfel omul de pe un șantier pe altul, numai în T.C.L.-ul în cauză adunînd peste 15 ani, pașii purtîndu-l și la Medgidia unde revenea pe 14 august 1982, prin transfer de la o altă întreprindere cu profil de construcții, la cererea șefului de șantier. La mijlocul lui septembrie este numit, prin decizie, șeful unei brigăzi complexe ; peste alte două luni, printr-o altă decizie, devine șeful bazei și carierei. Așadar, i se recunoșteau niște merite, i se dădeau noi responsabilități care țineau nu numai de experiența sa, ci și de alte considerente care se subscriu obligatoriu în luarea unor asemenea decizii.

Să urmărim, în continuare, cum sună ultimul verdict — cel al desfacerii disciplinare de contract (Decizia 155 din 7 decembrie '82) : „...pentru : a. Atitudine necuviincioasă față de muncitori și conducători ierarhici ; b. Dezinteres în realizarea sarcinilor de producție încredințate ; c. Lipsuri repetate de la program ; d. Neprezentarea actelor legale pentru încheierea contractului de muncă".

Cu excepția punctului a, care, în parte, se adevărește (chiar dacă nu în sensul inscrisului !), celelalte nu au nici un suport ! Mavromalide nu are nici o absență, motivată sau nemotivată, conform pontajului ! Nu există nici un element concret care să-ți sugereze, măcar, dezinteresul lui în realizarea sarcinilor de producție ! Dimpotrivă, — ținînd cont de cele două avansări, ultima petrecîndu-se cu 3 săptămîni înainte de desfacerea disciplinară a contractului de muncă ! În ce privește ultimul punct, acesta nici nu ar fi trebuit trecut ținînd cont că parte din actele pentru care era acuzat că nu le-a prezentat, le depusese, celelalte, cum ar fi fișa de lichidare și cartea de muncă, întîrziind nu din cauza lui, ci a unității de unde plecase. Dincolo de toate însă, el venise la cerere și pînă la definitivarea problemei putea rămîne, în continuare, ca muncitor necalificat.

Să ne întoarcem deci la primul aliniat — unde se află, cu adevărat, miezul întîmplărilor. Spuneam la început că Mavromalide a venit la Șantierul 17 Medgidia la solicitarea șefului de șantier. Întîmplarea a făcut să se îmbolnăvească șeful de șantier, să intre în spital, evenimentele derulîndu-se în afara științei și vrerii lui. Rămăsese deci să răspundă de șantier contabilul șef Sărăcin (și mai tînărul ing. șef Daraban care, cu toate că a semnat decizia ultimă, nu are nici alt amestec în poveste). O discuție aprinsă între contabilul șef și Mavromalide (discuție ale cărei rădăcini sînt mult mai adînci decît reușește dosarul să ne convingă, fapt ce ar merita verificat de către cei în drept !) are loc, într-o zi de simbătă, 4 decembrie, în care, Mavromalide, conform declarațiilor din dosar, aduce injurii contabilului șef. Prin urmare, conducătorii ierarhici injuriați se reduc la persoana contabilului șef ! În ce-i privește pe muncitori, nici o umbră de dovadă. Urmarea ? Peste 3 zile — pe 7 decembrie — primește decizia de desfacere disciplinară de contract !

Cazul a ajuns în instanță. S-a alcătuit, firesc, un dosar. (Dosar care și acum, cînd acțiunea lui Mavromalide a fost respinsă, este nenumerotat, neștiindu-se cîte pagini cuprinde, putînd oricine adăuga sau, și mai grav, sustrage, documente importante din el. În ce ne privește, am căutat mult și bine cele două decizii de avansare — despre care știam cu siguranță că le vom găsi acolo — dar, dispărusere !). Care sînt piesele grele ale acestei hotăriri ? În primul rînd, procesul verbal al unei adunări de grupă sindicală de la depozit din 6 decembrie 1982, adunare asupra căreia există mari semne de întrebare, dacă a avut loc pe 6 XII '82 sau după desfacerea de contract a lui Mavromalide ! Chiar dacă procuratura locală îl scoate de sub urmărire penală pe contabilul șef Sărăcin !. Pe scurt, povestea este următoarea : a venit tov. Sărăcin, dimineața la orele 7,00, i-a zis șefului grupei sindicale să adune oamenii că vor ține o scurtă ședință, — la care, rețineți, Mavromalide, prezent fiind, n-a fost chemat ! — le-a citit un referat despre încălcările de muncă și disciplină ale lui Mavromalide, cei 6 vorbitori s-au conformat indicației — „puteam eu, președintele grupei sindicale — exclama Bică Paizan — să-l contrazic pe tov. contabil șef care e cu cheia în mînă ?!" — propunîndu-se și aprobîndu-se în unanimitate desfacerea disciplinară de contract a lui Mavromalide. Care unanimitate ? — ne întrebăm — și întrebăm, la rîndul nostru, cum a scăpat acest fapt unei instanțe judecătorești, cum a scăpat verificărilor ulterioare ale procuraturii — cîtă vreme în procesul verbal nu se consemnează cîți au fost prezenți din numărul membrilor grupei sindicale. Am aflat noi : 25 de participanți au fost din 63 ! (cei mai mulți susțin că 15—20 !) Cifra ultimă e luată din pontajul membrilor grupei sindicale de la depozit. Așadar, adunarea era nestatutară iar procesul verbal întocmit — mort din față ! Cealaltă piesă, care atîrnă cu aceeași greutate în balanța „adevărului" — procesul verbal al comisiei de disciplină, întrunită în aceeași zi de 6 decembrie, pentru aceleași motive, cade de la sine cîtă vreme nu există nici o susținere că l-ar fi chemat și pe Mavromalide, acuzatul. Să mai adăugăm că această situație nu este cunoscută nici de șeful de lot, nici de șeful de șantier, nici măcar de secretarul comitetului de partid al șantierului — oameni care, în primul rînd, ar fi trebuit consultați în luarea unei asemenea decizii grave !

Mai rămîn cele 4 declarații ale unor muncitori, martori la injuriile aduse de Mavromalide contabilului șef și cele 3 referate către conducerea unității că Mavromalide nu muncește, nu colaborează, întîrzie ș.a. Stînd de vorbă cu doi dintre semnatarii acestor referate — Pităroiu Constantin și Preda Nicolae — aceștia ne-au declarat, cu numeroși martori de față, că ei nu au scris niciodată așa ceva și nici nu au avut de ce să o facă ! O expertiză grafologică a acestor înscrisuri credem că s-ar impune, mai ales că, întrebați de noi fiind, atît contabilul șef Sărăcin, cît și inginerul șef care a semnat decizia de desfacere de contract, ambii declară că nu știu nimic de aceste referate. Atunci, cum de au ajuns ele la dosar ?

Sîntem în posesia a mult mai numeroase date care dovedesc că lucrurile în acest dosar nu sînt, nici pe departe, limpezi — cum ar fi de pildă, dispariția urmei dosarului lui Mavromalide de la compartimentul personal al șantierului din Medgidia, dosar despre care Ortansa Peteu, inspector de personal, ne declară că a fost completat de tov. Sărăcin și predat de acesta, pe bază de procese-verbale — unul dintre ele aflîndu-se la d-lui — miliției județene ; în vreme ce tov. Sărăcin neagă vehement acest lucru — motivînd că deja nu mai lucra acolo pe vremea anchetei miliției și procuraturii. Oricum, limpezirea cazului se impune !

GEORGETA ȘTEFĂNESCU ■

ZIUA ÎNVĂȚĂTORULUI

Dascălilor noştri, sărut mîna!

● *Un paznic al limbii române* ● *Învățătorul, între gospodar, părinte și luminător* ● *Promoții de elevi dăruite țării* ●

Fotografii de PAUL AGARICI ■

Singurătatea apostolului

La Guruslău, în inima Sălajului, nume pentru eternitate, sat intrat în eternitate prin marea victorie a Viteazului asupra lui Ștefan Báthory, a trăit învățătorul Gheorghe Gilgău. Un om despre care se spune că a furat și el nemuririi cîteva semne.

I-am bătut în poartă acum cîțiva ani, stîrnit de vorbele satului (un sat întreg alcătuit din foștii lui elevi, pe pălierele mai multor generații), vorbe care, fără excepție, își scoteau căciula în fața omului, cum rar se întîmplă cu vorbele țărănești, mai degrabă pornite să dea jos idoli, nu să le facă socluri. Mai ales cînd idolii nu mai folosesc nimănui. La cei aproape 80 de ani ai săi, învățătorul pensionar Gheorghe Gilgău nu mai folosea nimănui. Tinerii satului îl priveau cu un fel de deferență gînditoare. Cînd bătrînii le povesteau că „dom' Gilgău s-a bătut cu miniștrii ca să fie școală în sat" ori că „ăia cu pană de cocoș la pălărie umblau după el să-l prindă și să-l omoare, că le era frică de el", se uitau cu mare uimire la omulețul acela firav, pe care l-ai fi spulberat de pe picioare dacă ai fi suflat mai tare spre el. Erau atît de uimiți încît uitau să-i dea „bună ziua". Nu-i nimic, le dădea el. De cînd se știa a dat primul „bună ziua" celor întîlniți în cale.

Un personaj de roman, dar nu de roman palpitant. Viața i s-a petrecut doar între școală și sat. O viață simplă, limpede, cristalină, exemplară pînă la absența oricărei penumbre. O viață de dîrză trudă și de iluminată asceză, consumată din tinerețe aici, numai aici, cu excepția unor ani (cei ai Dictatului de la Viena) în care ideile lui, lupta lui și ardența ei l-au silit să ia drumul refugiului, al pribegiei. Acest om a învățat carte și gînduri bune cîteva mii de oameni din Guruslău. Acest om a crescut și cinci copii. Toți cinci i-au dus numele în locuri de cinste. A dat totul celor din jur, nepăstrînd nimic pentru sine. Pînă cînd a ajuns bătrîn și singur.

S-a zbătut, tînăr fiind, ca satul să aibă școală, iar școala să aibă lumină și duh. S-a zbătut să cunoască satul, angajînd pe cont propriu (dînd și bani din buzunar pentru asta) expediții de arheologie, de arheologie folclorică, etnografică, socială, salvînd din obscur istorie, datini, tradiții, conștiință de sine. În 1926, cînd pe Dealul Măceșilor, din preajma satului, s-a ridicat sub auspiciile „Astrei" un prim obelisc închinat Viteazului (cel de-al doilea, una dintre cele mai frumoase plăsmuiri ale artei noastre monumentale, s-a înălțat pe același deal în octombrie 1976, în prezența ctitorului de azi de neam și țară, președintele Nicolae Ceaușescu), i-a dăruit lui Nicolae Iorga zece caiete scrise mărunt, conținînd istoria locului și tot ceea ce folclorul, memoria anonimă păstrează despre bătălia Guruslăului. Tot ce s-a scris vreodată despre Mihai Viteazul se afla în biblioteca lui. dintotdeauna deschisă satului, a coagulat în juru-i toate forțele vii ale satului, cînd cei cu pană de cocoș la pălărie au vrut să-i distrugă ființa. A trezit mînia acestora și a fost nevoit să fugă. S-a întors și a luat totul de la capăt. A mai trecut apoi prin niște ani de încercări, anii cînd vechiul prestigiu al dascălului a fost, pentru un timp, abrogat, în chip brutal și cu triste urmări. Pînă la urmă lucrurile s-au îndreptat, și-au reluat făgașul normal, iar el, învățătorul de-acum bătrîn, a continuat să se implice, cu o pasiune neostenită, în viața școlii și în viața satului, predînd carte, patriotism, sete de nou, de cuviință și demnitate. A făcut din școala Guruslăului o școală-model, cu mulți dintre absolvenți ajunși nume ilustre, a făcut și din propria-i casă o gospodărie-model, o școală a hărniciei pentru foștii elevi. Pînă cînd a ajuns bătrîn și singur.

Satul acesta, mic cum e el (doar vreo 800 de suflete), e rostuit și dăruit cu de toate, și, cînd l-am părăsit pe învățător, casele ce-mi primeau defilarea pe ulița mare (case cu scumpe adaosuri de uz tîrgovet) mi-au zis că în Guruslău se poate trăi, și încă bine. Primarul și președintele C.A.P.-ului nu erau de găsit, erau pe cîmp. În curtea C.A.P.-ului se afla un singur om, care-și făcea de lucru la o căruță, potrivind din ciocan niște scînduri care se clătinau. Îl chema Alexandru Anton, era șef de atelaj la C.A.P. și, din vorbă în vorbă, am aflat că are doi copii, amîndoi la Zalău, băiatul muncitor la Întreprinderea „Armătura", fata centralistă la telefoane. Nu, copiii lui n-au fost elevii lui Gheorghe Gilgău, nu l-au apucat, se pensionase, dar el a fost. Cartea pe care o știe, și știe ceva, mai cu seamă istorie (un corespondent de la radio l-a și imprimat pe bandă, punîndu-l să povestească despre bătălia de la Guruslău), de la dînsul o știe. Dacă se duce vreodată pe la dînsul, să-l întrebe de sănătate ori să-l ajute să taie un lemn de foc sau să-și sape grădina ? Nu, nu se duce, de ce să se ducă ? Dom' Gilgău n-are nevoie de-așa ceva, dînsul e deasupra lemnelor și a sapei, e cu cărțile, cu istoria, nu face ca să-i bați în geam și să-l cobori dintr-ale dînsului.

De cîteva anotimpuri, bătrînul învățător nu mai e. Se credea singur, dar la moartea lui a venit tot satul. „L-a plîns tot natul, de parcă le murise împăratul", cum zice poetul.

Murise un om — un dascăl de țară, nimic altceva — dar a cărui efigie s-a încrustat definitiv în conștiințe.

ILIE PURCARU ■

Ripoșanca

Era o tînără frumoasă și se numea Ripoșan. Țăranii îi spuneau Ripoșanca dar niciodată n-ar fi avut curajul să-i spună asta în față. Umbla îmbrăcată în negru și intra în singura sală de clasă a școlii cu un aer sever. Pînă își rotea privirea peste noi ca să vadă cine lipsește se auzeau muștele în captivitatea geamurilor duble. Trecea la controlul temelor. O temă nefăcută însemna 5 în palmă. Ne ridicam frumos în picioare și întindeam palma. Una, două, trei, jap, jap ! Palma ardea de parcă în mijlocul ei ar fi căzut un picur de foc. Ne controla temele. Caietele și cărțile. Chiar dacă veneam la școală cu traista, abecedarul nu trebuia să aibă urechi de măgar. Ne controla și bocancii. Chiar dacă veneam pe jos și din alt sat, în clasă bocancii noștri trebuiau să strălucească de curățenie. Pentru o minciună pedepsea mai rău. Dădea 5 într-o palmă, 5 într-alta și lovea cu dunga subțire a liniei. Lovea scurt și cu mînie. Dădea și note de doi, dădea și trei, lăsa corigenți în clasa a doua și ne lăsa corigenți și-n clasa a patra. A lăsat și doi repetenți. Stătea în gazdă la părinții unui elev. Îl scotea la tablă. O auzeam cum zice, întinde mîna. Personal, și acum am un respect nemărginit pentru rigla de 30 de centimetri. Pentru fiecare greșeală pe care o fac îmi vine să întind mîna. Fiica învățătoarei a crescut și într-o bună zi a apărut în prima bancă, îmbrăcată în uniformă de elevă. Cam la cîteva săptămîni de clasa întîi a ridicat-o în picioare și i-a spus scurt, întinde mîna. După-amiezile ne ducea la cules de tutun, la înșirat pe sfoară, la depănușat. Nici un părinte nu avea curajul să calce înaltele ordine venite de la tovarășa. Era o femeie singură și aprigă, a cărei privire aspră ne-a urmărit pînă departe, la locurile de muncă, în licee sau universități. Pe urmă n-am mai văzut-o și, printr-o ciudată discreție, nimeni nu pomenea nimic despre fosta noastră învățătoare.

Într-o bună zi unul dintre noi, medicul Bazil Bodea, a avut un accident. I-a fost fatal. Și toți copiii acelei școli elementare, răspîndiți prin țară, muncitori, profesori, medici, țărani, deja oameni în toată puterea cuvîntului și aproape buni de murit, ne-am reîntîlnit în preajma celui care pleca. Și fiecare dintre noi a descoperit cu uimire că lîngă fostul nostru coleg, alături de părinți, de rude, îndurerată și tristă, puțin atinsă de timp, era învățătoarea noastră din acel modest și prizărit sat de pe Valea Mărtineștilor, cea care din prea multă iubire îi spusese și lui Bazil și mie și celorlalți, întinde mîna, și noi ne ridicam în picioare și întindeam mîna și deschideam palma purpurie și ne uitam cu ciudă la stinghera literă a, căreia îi lipsea o căciulă.

Au trecut 25 de ani și spun că femeia aceasta a păzit cu strășnicie limba română. Și cînd ne-a bătut parcă ne-a bătut mama.

CORNEL NISTORESCU ■

Spiritul de echitate — o stare firească

De cîte ori simți nevoia să umbli printre pomii înfloriți din livada copilăriei, dincolo de lumea jucăriilor, îți apar în memorie oameni și fapte cărora le acorzi o importanță deosebită, peste semnificația lor de firesc al naturii relațiilor omenești. Acum, în preajma Zilei învățătorului, într-un dialog de aduceri aminte cu un fost coleg de primară, am adus în actualitate figura învățătorului nostru. Îi spuneam Don Costică. Acest apelativ cu aură de legendă, personaj romantic coborît parcă din literatura universală, a fermecat copilăria a peste 40 de clase de școlari cu talentul său de dascăl, hărăzit anume să modeleze suflete de copii. Era o încîntare să-l asculți, îi amintesc colegului, recitînd din marea poezie patriotică. Nu mai știu dacă minunatele versuri ale lui Bolintineanu din „Cea din urmă noapte a lui Mihai Viteazu" le-am făcut la memorizare, dar le cîntam la serbările școlare : „Ce e viața noastră în sclavie oare ? / Noapte fără stele, ziuă fără soare. / Cei ce rabdă jugul și-a trăi mai vor / Merită să-l poarte spre rușinea lor". Consider că oricărui școlar i se poate ierta dacă a uitat numele vreunui profesor de mai tîrziu, dar nu cred că există cineva să nu-și amintească numele celui care l-a ajutat să scrijelească primele fragmente de litere pe tăblița cu ramă de lemn frumos șlefuită. Mi-am amintit mereu de Don Costică, deși nu l-am întîlnit decît foarte rar, ultima oară cu 3—4 ani în urmă, după ce nu ne văzuserăm de peste două decenii. Acum, cînd colegul îmi spune că Don Costică, aproape octogenar, este suferind, aceste rînduri se vor un omagiu pentru cei aproape 350 de oameni instruiți într-o viață exemplară de dascăl de țară. Te rog să nu uiți faptul, îmi atrage amicul atenția, aflînd că vreau să fac publice aceste gînduri, că dînsul ar putea fi situat foarte sus într-un clasament al fair play-ului. Îți amintești, zice, că fiica sa, o distinsă intelectuală de formație pedagogică, avea unele stîngăcii la tabla înmulțirii, în rest excelent pregătită. Don Costică și-a înfrînt subiectivitatea de părinte și i-a dat premiul doi în numele sfintei obiectivități, al eticii celei mai depline, al crezului că puterea exemplului este infailibilă. Ai dreptate, răspund, cred că toți cei peste 30 de colegi ai noștri au fost admirabil pregătiți pentru respectul adevărului în viață. Asta înseamnă spirit de echitate înțeles ca ceva firesc. Sînt multe gesturi manifestate ca firesc al vieții. „Nu-i înțeleg, afirma un distins om al legii (unul dintre aceia care în tot ce spune și ce face este numai substanță), pe cei care îndeplinindu-și sarcinile de serviciu trîmbițează că au făcut ceva deosebit. Aceasta este starea firească a lucrurilor !" Dascălul nostru ne-a insuflat modestia lucrului firesc. Pentru tot ce ne-a dăruit din cunoștințele și sufletul său, de Ziua învățătorului ne închinăm în fața octogenarului Constantin Grigore, învățător pensionar din comuna Buzescu, județul Teleorman, și-i adresăm cele mai curate gînduri de recunoștință și respect în numele celei de-a cincea promoții de copii școlari pe care a dat-o țării. Și prin aceasta, cinstire tuturor învățătorilor țării !

MARIAN TEODORESCU ■

Zece la lecția de-o viață

La 20 septembrie 1930 a coborît în gara Cîmpina cu o vioară și un geamantan în mîini și cu pardesiul pe-un umăr. În aceeași zi a urcat spre Cornu. Împlinise 22 de ani și de-atunci, din acea zi frumoasă, de toamnă lungă, se poate spune că, într-un înțeles mai îngăduitor al cuvintelor, n-a mai plecat niciodată din această comună despre care-mi povestește, în muzeul de el rînduit în trei încăperi, într-un chip de limbă românească pe care stai să o asculți ca pe un cîntec. Afară, pe dealurile pe care s-a întemeiat satul, plouă cu soare, aerul e jilav ca la gura unei etuve și iarba triumfă pretutindeni și sporește parcă văzînd cu ochii. Afară e o zi în care primarul Gheorghe Iancu e neliniștit că iar i-a plouat fînul abia cosit, secretarul primăriei, Gheorghe Mirel, vorbește despre un drum pe care va trebui să-l facă la București, pentru niște interese ale comunei, iar Stan Drăgănescu, viceprimarul, are să se ocupe cu primirea unei mașini de ciment pentru lucrările de extindere și înfrumusețare a căminului cultural. Afară e o zi. Înăuntru, dincoace de holul de marmură al căminului cultural, este istoria pe durata ei mare, e viața satului cu înfățișarea ei de sute de ani, de la plugul de lemn cu care țăranul din Cornu a arat pentru a semăna grîul și pînă la medaliile primite de el în războaiele la care a fost chemat, de la cele cîteva cărți pe care ți-e și teamă să le atingi, pentru ca hîrtia lor, măcinată de vreme, să nu-ți rămînă ca o pulbere neagră în mîini, și pînă la ștergarele și ploștile frumos împodobite ce-au fost purtate la nunți de demult. Ascultîndu-l, nici n-ai crede că învățătorul pensionar

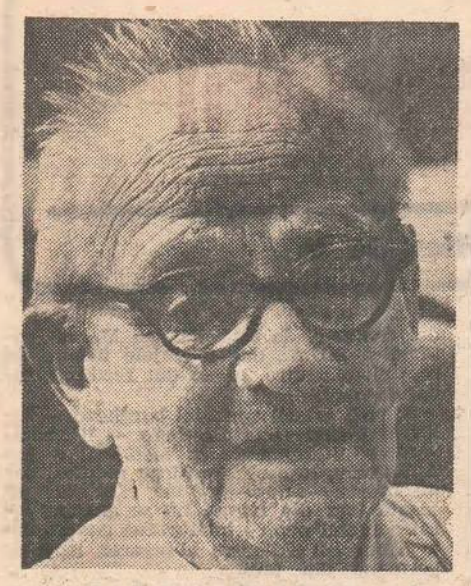

„Din soarele copilăriei mele
Pe fruntea ta mai licărește o rază"

Cristea Stănescu nu este de fel din Cornu. De fel, zice, e din Găești, copil de țărani în familia cărora au mai fost încă șapte copii. Școala normală a urmat-o la Tîrgoviște, din '21 pînă în '27. Erau vreo 300 de elevi, copii de părinți săraci, aproape cu toții, încît profesorul lor de istorie, care preda și la Liceul militar Mînăstirea Dealu, a adus într-o bună zi croitorul acelui colegiu faimos și le-a luat măsura pentru a le croi fiecăruia cîte o manta. De altfel, spune Cristea Stănescu, disciplina era chiar militară, în cadrul școlii. Erau vizitați, destul de frecvent, de oameni iluștri, care știau a le vorbi curat și înălțător despre datoria ce-i așteptă. Dintre aceștia, își amintește de Elena Văcărescu, bunăoară. Altfel, despre simțul datoriei el avea o lecție știută încă de-acasă, fiindcă taică-său, Nicolae, cu toate că avea opt copii, fusese pe front iar maică-sa, Smaranda, se zbătuse să-i crească. Dar lecția lua, la școala normală, înfățișări nebănuite, profesorii avînd grijă să nu scoată doar niște buchiniști ci oameni care să știe să se și poarte în lume, cum să-și țină mîinile, de exemplu, într-o împrejurare sau alta ori cum să-și disciplineze, la cursurile de logică și de retorică, gîndirea și vorba. După absolvire, așa era regula, nu primea nimeni un post, ca titular, pînă nu făcea armata, așa că doi ani a fost învățător într-un sat pe lîngă Găești și încă un an a urmat școala militară de la Ploiești, abia după aceea ajungînd la Cornu.

Aici, zice Cristea Stănescu, norocul lui a fost că a nimerit într-o comună de zidari, astfel se explică în bună parte mulțumirea de-a fi văzut că s-au înfăptuit aievea îndemnurile profesorilor săi. Adevărul fiind că îndemnurile acelea s-au înfăptuit cu un prisos la care e de crezut că profesorii lui Cristea Stănescu nici nu îndrăzneau să-și ridice gîndul. Dacă ieșim de printre vitrinele muzeului adunat piesă cu piesă de către învățătorul Cristea Stănescu, descoperim un mod de-a construi și de-a aduce aici, la Cornu, înlesniri ale vieții care, sub înfățișarea lor modernă, n-ar fi totuși decît o jumătate de pas înainte dacă ele nu ar întruchipa, deopotrivă, un farmec nou al locului. Fiindcă nu ajunge să spunem că, de o parte și de alta a „bulevardului" pe care, în urmă cu 60 de ani, un primar inimos a plantat sute de tei, în vremea din urmă au apărut cîteva edificii precum o școală nouă, un dispensar, o poștă, patru blocuri cu magazine la parter. Nu ajunge să spunem că ele au fost construite, dacă nu vom spune și adevărul că ele au fost construite frumos și că la frumusețea centrului civic al comunei, la care ar putea să ia și alții aminte, ca la un exemplu, s-a lucrat cu dragoste și că nimic nu s-a făcut bătînd din palme. Cu izbînda acestui îndemn necurmat la frumusețe se poate lăuda și învățătorul Cristea Stănescu, iar dacă n-o face el, cum vedem că-i e firea, o facem noi, întemeindu-ne pe cuvintele unor localnici care nu uită că, mai tuturor, el a fost acela care le-a pus abecedarul în mînă. Iar cei care, foști elevi ai lui, au apucat pe drumuri mai lungi și nu mai dau pe-acasă decît la întîlnirile cu fiii satului, poate nici nu știu că bătrînul învățător le urmărește pașii așa cum un ofițer de stat-major mută steguletele pe hartă. Cristea Stănescu are, într-adevăr, o „hartă culturală" a satului pe care a marcat casele de unde s-au ridicat primii absolvenți de învățămînt superior din Cornu. La cîțiva ani după aceea, au început să se laude cu studenți și casele din jur. Învățătura e fără capăt, de bună seamă, dar dragostea pentru învățătură este, cum se vede, o bătălie de mult cîștigată la Cornu. Iar marele general al acestei bătălii a fost învățătorul Cristea Stănescu. Dacă profesorii lui ar trebui să-i dea o notă la lecția care se întinde pe-o viață, desigur că nota ar fi zece. Iar din această lecție, ca și dintr-o răsucire neașteptată de cuvinte din partea lui, precum că, bunăoară, „nu e nevoie să ne odihnim ca să fim entuziaști", rămîne să înțelegem cît de multă dreptate va fi avut acela care a zis că bătrînețea este o boală numai a bărbaților proști și a femeilor urîte.

DUMITRU ELIADE ■

Litera a ca o piatră la marginea cunoașterii vine totdeauna de la învățătoare. La școala generală numărul 19 din București, copiii spun, noi știm litera a de la tovarășa Călin. Ea rămîne în viața lor o dată cu primele cuvinte spre a nu-i mai părăsi niciodată.

Vocația unui meșter de suflete

În Brașov, veche cetățoie a școlii românești, învățătoarea Maria Obaciu de la Școala de aplicație a Liceului pedagogic numără ani buni în breasla celor dintîi oameni ce-l poartă pe puiul de om în descifrarea tainelor în ale scrisului și cititului. O simplă coincidență a potrivit în așa fel lucrurile încît să mă facă părtaș la un moment copleșitor prin încărcătura emoțională. Întîlnirea foștilor elevi cu profesorii lor, după treizeci de ani de la terminarea cursurilor pedagogice. Oameni în toată firea, dascăli fiind la rîndu-le, au redevenit pentru o clipă elevii dascălilor lor. S-au regăsit printre gesturi stîngace de emoție, neîncăpătoare parcă, printre lacrimi, flori și amintiri. Lacrima ce mă amenința cu rostogolirea ei a fost repede înăbușită găsind refugiu în universul copilăriei, miraculos și diafan. De fapt un univers cotidian al Mariei Obaciu. Pentru moment, copilul din mine, refulat multă vreme, a alergat pe coridoare pînă la clasa I-a A, alături de cei patruzeci și unu de șoimi ai „tovarășei". La cincizeci de ani de viață, Maria Obaciu numără din ei treizeci și unu de meșteșug pedagogic, și dăruiți cu generozitate copiilor. „Tovarășa", cuvîntul magic rostit, umple chipurile lor de o bucurie lăuntrică, pentru că ea este așa cum ei și-au imaginat. Bună, frumoasă, veselă „Nu ne ceartă, nu ne bate, ne învață socoteli, ne spune multe povești, poezii și ne învață multe cîntece". Școala ca un joc, ca o bucurie unde totul este lumină și culoare, pasiune și prietenie. Ce secrete să dețină această femeie cu ochii verzi și calzi, cu vorba blîndă ? Unul este — fără seamăn — iubirea ei pentru copii. Și cum să nu-ți pară fiecare zi de școală un fel de poveste, cînd ea, „tovarășa", le stîrnește fantezia și imaginația întrebîndu-i ce-au visat, cum s-au descurcat cu temele, ce fac părinții, și cîte și mai cîte, pentru că dacă stai să te gîndești, viața de copil nu este o viață oarecare, e trăită cu micile necazuri și bucurii, zi de zi. Copiii, dragostea lor îi este recompensă vieții trăite fără mamă de la vîrsta de doi ani. Profesia îi este șansa vieții de a-și revărsa asupră-le plinătatea sentimentului de mamă și educator. „Dacă în toamna lui '49 nu m-ar fi descoperit profesorul venit acasă cu recensămîntul copiilor de vîrstă școlară, astăzi poate altul era drumul meu. M-a zărit în casă, m-a obligat să mă îmbrac și să merg cu el să mă înscriu la Școala pedagogică, înființată în acel an la Brașov. Am terminat prima. În anul 1953 exista posibilitatea ca orice absolvent, șef de promoție, să se înscrie la orice facultate fără examen de admitere. Aș fi vrut să urmez altceva. Dar am rămas aici, învățătoare. Și nu-mi pare rău de hotărîrea luată". Vocație de dascăl ?! Sigur da, dar și acel simț în plus care o ajută să-și priceapă „copiii. Pe parcursul celor patru ani de drum niciodată nu le-a creat impresia că nu gîndește ca ei, împreună cu ei. Să cîștigi încrederea unui copil nu pare greu, dar nici ușor nu e. Este ca un joc, unde nu trebuie să trișezi, unde orice altă nuanță este sensibil percepută și-i poți pierde. Îi ajută să creadă în ei, să fie convinși că dificultatea unei teme, a unei lecții nu trebuie gîndită ca ceva ieșit din comun, ci dimpotrivă accesibilă și oricînd rezolvabilă. De exemplu, aritmetica clasei întîi cuprinde adunarea și scăderea numerelor pînă la o sută. Nu te poți atașa numai didactic și pedagogic de lumea cifrelor la vîrsta lor. Atunci se imaginează jocuri matematice, de multe ori copiii înșiși fiind autori. Într-una din zile Andreea a desenat un soare strălucitor de galben, iar pe razele lui a scris exercițiile. Curios, razele nu aveau toate aceeași culoare. „Știți, tovarășa, a explicat ea, am ales culorile calde pentru exercițiile ușoare, albastru și violet pentru cele dificile". Un educator învață de la copii, pătrunde în universul lor, și-l face accesibil, rămîne acolo și pleacă din el lăsînd ceea ce trebuie să dureze și să-l împlinească. Îi stîrnește, îi ambiționează. Fiecare vrea să aibă pe caiet desenată „floarea hărniciei". Un mod original al Mariei Obaciu de a le nota temele desenîndu-le în colțul stîng al caietului o floare. Este o mare bucurie a lor să se poată mîndri cu un caiet „înflorit". Învățătoarea Maria Obaciu este și mamă, și bunică, și soție. Ceea ce ea începe în primele clase, soțul, cadru universitar, desăvîrșește, foștii elevi fiind astăzi studenți. Maria Obaciu este meșter și în deprinderea profesiei pe care o slujește cu credință și statornicie, multe din viitoarele dăscălițe purtînd cu ele știința și învățătura dobîndite în școala de pedagogie și suflet a Mariei Obaciu.

La sfîrșit de cireșar, cînd vacanța pune stăpînire pe școală, floarea unui gînd este oferită tuturor făuritorilor de oameni.

MARIA BOGDAN ■

La Teștioara, pînă la urmă

În Sălaj, la patru kilometri de Surduc, se află Solona, sat aparținător al acestei comune. Distanța o faci pe un drum bun. De car. Dacă ai venit cu mașina, redescoperi că patru kilometri înseamnă exact tot atîtea mii de metri. Pentru localnicii care merg pe jos, drumul pînă la gară ori pînă la autobuz este chiar de 8 000 de jumătăți de metru. Cele 120 de familii din Solona n-au nevoie la școala primară decît de un singur învățător pentru cei 16 elevi. Învățătorul de acum este Ana Ilieș, navetistă din Surduc. Educatoarea Otilia Olteanu este navetistă la Jibou. Prin Solona curge un pîriu cu același nume care adună mai de sus pîriul Teștiorii (cum zic localnicii), apoi altele, iar la Surduc se varsă în Someș. Mai sus de Solona, la vreo doi kilometri, este un cătun al satului numit Teștioara. Din 57 de case în fiecare dimineață, la școala din Teștioara se adună 7 copii. N-au fost mulți niciodată. Învățătorii veniți aici n-au prea stat mult. I-a alungat destinul lor ; uneori destinul țării. Localnicii mai povestesc și azi cu dragoste despre un învățător care a trebuit să plece cînd și-a întins sîrmele ghimpate peste pieptul României samavolnicia Dictatului de la Viena. Și, cînd în sufletele țăranilor se așază icoana de lumină a unui învățător, ea trăiește ferită de umbre cît sufletele lor. Despre tînărul acela aduc vorba și azi. Ca despre un fecior al lor. Plecat departe. Deși el nu era de-aici. Dar le învățase copiii carte. Și se apropiase de inima lor. Nu i-au uitat nici iubirea pentru învățătoarea frumoasă și tînără de la cealaltă școală din Solona. Așa și-i amintesc pe amîndoi : frumoși și tineri, luați de volbura acelor vremi cînd n-a mai fost răgaz de nunți. Tinerii de atunci au astăzi copii mari și nepoți. Amintirile lor au o precizie tulburătoare. Vasile Rusu, căruia tot satul îi zice Lupu, are 69 de ani și, cînd povestește cum s-a sfîrșit cu hotarul acela absurd, îți spune, ridicînd arătătorul ca să nu uiți, că armata română a intrat în Solona în 1944 la 16 octombrie, ora 14. Soția lui, Terezia, pe atunci Cîmpan, adaugă fără s-o mai întrebi, că mama ei i-a așteptat pe eliberatori cu un cuptor de pîine caldă... Pe temelia mirosului acelei pîini, vremurile s-au așezat, au crescut copii, s-au zidit case. Învățători la Teștioara s-au tot perindat pînă cînd un tînăr din Solona a absolvit liceul pedagogic și a venit în satul lui. Se numește Grigore Chișpal. Are 29 de ani. E necăsătorit. Stă cu părinții și cu bunicii dinspre tată. El este învățătorul celor 7 elevi. Borzan Viorel și Mățieș Mihai sînt în clasa I. Într-a doua nu e nimeni. În clasa a treia e doar Marchiș Marius Alexandru, iar într-a patra : Cîmpan Nicoleta Adriana, Lupșe Viorel, Mățieș Ioan și Sima Sanda Simona. Oamenii așteaptă să se deschidă în toamnă o mină de cărbuni la Teștioara, mai sus de școală. „Mulți vor să vină acasă. Acum sînt pe la Baia Mare, pe la Jibou și mizeriile lor le-ar permite să muncească aici la mină". Unii au și copii de școală. Se pare că vor fi mai mulți elevi la Teștioara.

Grigore Chișpal a făcut primele patru clase în Solona și gimnaziul în Surduc. Îndemnat de profesoara lui de română, Rozalia Pop, care acum îi este colegă la școala de centru, s-a dus la liceul pedagogic din Zalău. După absolvire a lucrat șase luni în comuna Butea din județul Iași, pînă a plecat militar, apoi a venit la Școala Solona un an, iar de la 1 septembrie 1978 este învățătorul Teștioarei. N-a avut niciodată repetenți. „Ar fi o rușine pentru mine", zice. La nevoie face meditații cu copiii după masă. Școala are ce-i trebuie, de la materialul didactic pînă la combustibil. Grigore Chișpal este în același timp directorul școlii și unicul său subaltern. Mai este bibliotecar școlar și comandant instructor al unității de pionieri (cu o singură grupă). Este directorul căminului cultural din sat, cămin care se află de mulți ani în construcție și nu-i mai lipsește decît pardoseala. Directorul căminului este propagandist și secretar adjunct cu problemele de propagandă al organizației de partid din sat și mai este președinte al comisiei de control obștesc din Solona. Locotenentul de rezervă Grigore Chișpal este comandantul plutonului de gărzi patriotice din sat. Este un bun gospodar. Face cu plăcere tot ce are de făcut. La el acasă a săpat de s-a spetit pînă a reușit să-și aducă apă printr-o conductă îngropată ce traversează șoseaua pînă la dealul de peste drum, așa că acum are la robinet apă de izvor. După cursuri își ajută mama — Dochia — la muncă în grădină. El o adapă pe bivolița Mura și pe cei doi viței de bivol. Învățătorul mai și citește — crede chiar că n-ar putea trăi fără lectură — iar cărți găsește și la Surduc. Mărturisește că-i place muntele și, după ce în anii trecuți a făcut expediții pionierești cu alți colegi, anul acesta va pleca singur cu 12 copii din toată comuna, 12 zile, în Munții Gutii. Acum, în preajma încheierii anului școlar, și copiii și învățătorul se gîndesc la vacanță. Ziua în care se împart premiile și distincțiile pionierești înseamnă și despărțirea dascălului de cei dintr-a patra. Micii absolvenți sînt emoționați întotdeauna la Teștioara, dar nu numai ei. Ochii albaștri ai învățătorului nu pot fugi atunci de lacrimi ca și ai copiilor și, în lumina caldă a acelei despărțiri, coboară de fiecare dată fiorul de iubire cu care și-au însoțit întotdeauna învățătorii noștri foștii elevi plecați pe drumurile lungi ale vieții. Cînd, pe la cinci ani, Grigore Chișpal a primit în dar de la bunicul său, tot Grigore, un caiet cu pătrățele pe care bătrînul — fost miner 24 de ani în mina Cristolțel de peste deal — îi scrisese cifrele, le-a scris și el cum s-a priceput. Devenise preșcolar — nu exista grădiniță în sat — trebuia să se pregătească de școală. De cîtăva vreme bunicul e internat cu tromboză la Zalău. Are 78 de ani, ca și bunica, zice tînărul, și în ziua serbării de sfîrșit de an ar vrea să-l găsească acasă restabilit, cînd va veni de la școală. Acum învățătorul e „și băiat și fată la mama, că soră-mea-i plecată în concediu la Băile Herculane". Sora lui, Anicuța Chișpal, este contabilă de fermă, ca și tatăl lor, la C.A.P. Surduc. În sat se știe că învățătorul s-a gîndit să se însoare. Oamenii mai apropiați îl întreabă : „Așe-i ?" „Așe — răspunde el — da' mai e pînă-n toamnă". Cînd într-un sat mic se vorbește de o nuntă, oamenii își fac socoteala prin case din timp, își pregătesc hainele pe-ndelete, își cheamă rudele de pe la orașe. Ei nu cer să li se spună multe, dar vor să nu fie luați pe nepregătite. Așa se cade. Pîinea de Solona pe care o va coace în cuptorul ei mama Dochia la nuntă e dintr-un grîu rotit de mult în așteptare prin hambare și prin brazde. Nunta învățătorului de la Teștioara se aminase destul.

DORIN GHERGHINESCU ■

La Valea Doftanei, cînd părinții sînt pe cîmp

Fotografie de VICTOR RĂDULESCU ■

ISTORIA NOASTRĂ, VIAȚA NOASTRĂ

Totul pentru libertatea țării

● Acțiunile comuniștilor români ● Ostilitatea față de Germania hitleristă ●

Platforma program a Partidului Comunist Român din 6 septembrie 1941 intitulată „Lupta poporului român pentru libertate și independență națională" formulase — cum s-a arătat — un program limpede, adecvat realităților românești, al luptei pentru răsturnarea regimului de dictatură, ieșirea din războiul antisovietic și întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste. Platforma program subliniase în chip viguros că atingerea acestor obiective era posibilă numai prin unirea tuturor forțelor patriotice, antifasciste, interesate în redobîndirea independenței naționale, într-un Front Unic Național, expresie a consensului națiunii de a se salva prin propriu-i efort.

Platforma program exprima sistematic și în formulări clare sentimentele întregului popor, care respingea politica de colaborare cu Reichul, considerată nefastă pentru interesele naționale. Refuzul de a sprijini această orientare a fost numitorul comun al tuturor forțelor social-politice ale țării. Partidele burgheze însești, precum Partidul Național Țărănesc și Partidul Național Liberal — fără a dori să se angajeze în acei ani nici într-o colaborare cu toate forțele politice din țară interesate în răsturnarea dictaturii militaro-fasciste și ieșirea de sub dominația germană și nici într-o acțiune energică proprie în acest sens — se arătau ostile atitudinii regimului antonescian față de Germania lui Hitler. Astfel o notă a Serviciului Secret de Informații din 28 iulie 1941 menționa că în cursul întrevederii sale cu prințul german Rohan, Iuliu Maniu îi declarase : „Îmi spuneți că führerul vrea să dea o nouă organizare statelor Europei. Intenția cancelarului Hitler este foarte bună, dar ea nu poate fi realizată decît prin liberul consimțămînt al fiecărui stat. Prin sabie nu poate fi organizat nimic temeinic. Ce se organizează cu sabia, se năruie. Întrucît mă privește, eu nu pot face politică alături de Germania". Liderul național-țărănist subliniase interlocutorului german că el nu putea „merge" alături de Germania, atît pentru că „sînt convins că Germania va pierde războiul", cît și pentru că nu putea uita nici un moment atitudinea Franței și Angliei în problema unirii Transilvaniei cu România. La rîndul său, liderul partidului național-liberal, Dinu Brătianu, atrăsese atenția generalului Ion Antonescu, într-un memoriu din 18 ianuarie 1941, asupra exploatării economice a României de către Germania și asupra faptului că, după opinia sa, Germania hitleristă destina, în planurile sale, României și celorlalte state europene „rolul de colonii".

Ostilitatea față de Germania hitleristă, care stîrbise suveranitatea națională a României, care subordonase economia românească exigențelor mașinii de război hitleriste și care patronase ciuntirea teritoriului național, această ostilitate era generală.

Într-un raport din 22 martie 1941 al unui serviciu german de informații, se constata că doar legionarii fuseseră „adevărați prieteni ai Germaniei", că „clica de ofițeri de astăzi a ajuns sus (referire la situația creată după înăbușirea rebeliunii legionare din ianuarie 1941 — C.I.) trebuie considerată în esența atitudinii sale ca antigermană", că „populația orășenească a României este, de asemenea, antigermană" etc. Atitudinea antigermană era motivată de români — după cum se nota în același raport — între altele, pentru faptul că în primul război mondial ei luptaseră contra Germaniei, pentru că „germanii au dat Transilvania noastră Ungariei" etc. După declanșarea agresiunii Germaniei naziste contra Uniunii Sovietice s-a accentuat continuu nemulțumirea contra regimului antonescian și a Germaniei, contra războiului hitlerist. **„Starea de spirit a țării este,** ca urmare a celor arătate mai sus — concludea într-un raport din 18 octombrie 1941 atașatul militar maghiar în România — în general contra războiului, a germanilor și a guvernului. Acești trei factori sînt atît de legați între ei încît abia se pot despărți".

Un element important de mobilizare a conștiinței colective a națiunii, l-a constituit, în continuare, nemulțumirea generală față de Dictatul de la Viena și de regimul la care era supusă de autoritățile horthyste populația română din teritoriul răpit, regim care, de altfel, era cunoscut și la Berlin. Concludentă, în acest sens, este o sinteză alcătuită pentru conducerea Ministerului german de externe la 28 iulie 1941, cuprinzînd principalele puncte ale raportului transmis de membrul german în comisia italo-germană de ofițeri din Transilvania cu sediul la Cluj, în care se sublinia terorizarea populației române de către jandarmeria și posturile de grăniceri horthyste și de bande de fasciști unguri, demiterea în masă a românilor din aparatul funcționăresc, închiderea școlilor românești, ca și a bisericilor ortodoxe, terorizarea șvabilor din regiunea Satu-Mare pentru a se declara maghiari etc. În același document german se preciza : „Felul și metoda recensămîntului populației înfăptuit din februarie pînă în martie a.c. (1941 — C.I.) este din mai multe puncte de vedere cea mai curată farsă. Întrucît a fost realizat de organele subordonate care au manifestat cea mai mare ambiție a lor pentru a include pe cît posibil mai mulți români drept maghiari. Cei 1,3 milioane români din Transilvania de nord trebuie să fi fost reduși, avînd în vedere procedura acestui recensămînt, la cel puțin jumătate".

Adevărata stare de spirit a poporului român era clară și pentru Hitler. „Dacă Antonescu nu găsește drumul spre popor, este pierdut... Dacă Antonescu pățește astăzi ceva, el nu are nici un factor care să-i asigure succesiunea" declara führerul la 18 ianuarie 1942, la Wolfsschanze (Cartierul general al lui Hitler). Cîteva săptămîni mai tîrziu, la 26 februarie 1942, Hitler declara din nou : „România ! Dacă astăzi lui Antonescu i se întîmplă ceva, cine vine apoi ? Mă apucă teama cînd mă gîndesc la aceasta !"

La toate nivelele societății românești se manifesta convingerea că interesele României nu coincid cu cele ale Germaniei naziste, că România nu trebuia să lupte alături de cel de-al III-lea Reich în războiul făcut de Hitler pentru a dobîndi supremația continentală, apoi cea mondială, că acest război nu poate sfîrși pentru Germania decît printr-o catastrofă militară și politică.

Evenimentele aveau să dea o confirmare rapidă acestor convingeri. În bătălia Moscovei (iarna 1941—1942), Wehrmacht-ul a suferit prima înfrîngere ; lîngă capitala sovietică s-a spulberat nu numai mitul invincibilității armatei hitleriste, dar a falimentat și formula Blitzkrieg-ului (războiul fulger), singura în măsură să asigure succesul efortului militar la Reichului. Lipsită de o bază de materii prime necesare războiului modern, Germania nu putea cîștiga decît printr-un război de scurtă durată, cu lovituri rapide, fulgerătoare.

Observatorii lucizi ai desfășurărilor militare înțelegeau că planurile lui Hitler nu au nici o șansă de realizare și că, o dată epuizată, superioritatea pe care Reichul izbutise să și-o asigure în anii 1939—1941, înfrîngerea a ceea ce părea a fi o impecabilă mașină de război, avea să urmeze incluctabil. Marele stat major român — „creierul" armatei — a înțeles rapid și limpede acest fapt. Competența profesională s-a asociat profundului sentiment patriotic pentru a genera împotrivirea hotărîtă a organului de conducere a operațiunilor militare față de colaborarea cu Germania nazistă. Unul din observatorii germani din România din timpul războiului, profesor dar și informator, bun cunoscător al realităților românești, avea să noteze într-un raport din septembrie 1944 că „Din rîndul grupărilor subversive care au pregătit trădarea de la 23 August nu poate fi uitată gruparea care, deși, puțin cunoscută public, a fost cu atît mai periculoasă în desfășurarea evenimentelor ; este vorba de Marele stat major român și de corpul de ofițeri superiori dominat de acesta /.../ Marele stat major a sabotat de la bun început, în măsura în care i-a fost posibil, conducerea militară germană".

Expresia tensiunilor dintre Ion Antonescu și ofițerii din Marele stat major l-a constituit cererea generalului Iosif Iacobici, șeful Marelui stat major, din 17 ianuarie 1942, de a fi desărcinat din această funcție. În dezacord cu planurile dictatorului de a continua războiul în adîncul teritoriului sovietic, prin trimiterea de trupe române, care să lupte alături de cele germane, generalul Iacobici l-a avertizat pe Ion Antonescu, într-un memoriu din 8 ianuarie 1942, că decizia lui era pe cît de greșită, pe atît de nepopulară : „românul nu se va bate bucuros departe de țara sa" scria generalul Iacobici ; și mai departe : „participarea la o ofensivă ce duce forțele noastre departe de țară nu este populară". Războiul alături de Germania sleia forțele României, care trebuiau conservate pentru redobîndirea Transilvaniei de nord. „Mă tem — scria în continuare șeful Marelui stat major — că tineretul, care voiam să-l pregătim temeinic, va cădea pe plaiurile îndepărtate ale Rusiei bolșevice, lipsindu-ne foarte mult în socoteala cu Ungaria". Ca urmare a atitudinii sale, generalul Iosif Iacobici a fost destituit de Ion Antonescu din înalta funcție ce deținea.

Campania Wehrmachtului în Uniunea Sovietică din 1942 avea să arate însă că dreptatea era de partea celui înlăturat. După succese inițiale, trupele germane au fost oprite la Stalingrad, unde contraofensiva Armatei roșii, declanșată la 19—20 noiembrie 1942, avea să provoace armatei germane una din cele mai mari catastrofe din istoria sa.

Șocul înfrîngerii l-a smuls și pe Ion Antonescu din iluziile pe care le avea în privința invincibilității germane. Recriminările în privința responsabilităților militare între cei doi „aliați" s-au manifestat acerb și în scrisoarea pe care Ion Antonescu a adresat-o feldmareșalului E. von Manstein, la 9 decembrie 1942, în care se plîngea de chipul brutal în care soldații români erau tratați de „aliații" lor germani. Enumerarea era lungă și tonul vădit iritat, contrareproșurile nu lipseau. Citățm : „Aveți și dvs. soldați dezertori, care rătăcesc în spatele frontului și prin țara mea. Aveți alții care s-au dedat la acte de contrabandă și jaf pe teritoriul nostru și alții care, nerespectînd regulile circulației au trecut peste pietonii români... cum se trece peste un cîrd de gîște".

Corespondenței iritate l-au urmat curînd alte manifestări — mult mai grave — ale crizei politicii externe a guvernului antonescian. După capitularea feldmareșalului F. Paulus la Stalingrad (2 februarie 1943) în raporturile Germaniei hitleriste cu partenerii ei din Europa de sud-est, s-au produs ceea ce istoricul vest-german J. Förster pune în titlul cărții sale : **Risse im Bündniss** („Rupturi de alianță). Cu consimțămîntul mareșalului, vicepremierul și ministrul de externe, Mihai Antonescu, a început sondaje diplomatice în vederea scoaterii României din război, urmărind concomitent conservarea structurilor burgheze ale țării și evitarea tragerii la răspundere pentru politica lor. Demersurile începute pe lîngă celelalte state din zonă, confruntate cu probleme similare — precum Bulgaria și Ungaria — au fost continuate apoi pe lîngă Italia, într-un efort de a-l convinge pe Mussolini să se pună în fruntea „nemulțumiților", dornici să iasă de sub călcîiul de fier al Reichului. Întrevederea lui Mihai Antonescu cu dictatorul italian la reședința particulară de la Rocca della Caminata s-a încheiat cu promisiunea evazivă a lui Mussolini de a lua inițiativa peste două luni. Debarcarea aliată în Sicilia, urmată de criza regimului fascist — arestarea lui Mussolini (eliberat apoi spectaculos, de germani, dar fără urmări politice notabile) aveau să închidă acest canal de negocieri. Au fost căutate cu febrilitate noi contacte, de astă dată cu Marea Britanie și S.U.A., dar sondajele făcute în capitalele neutre nu au dat rezultate încurajatoare.

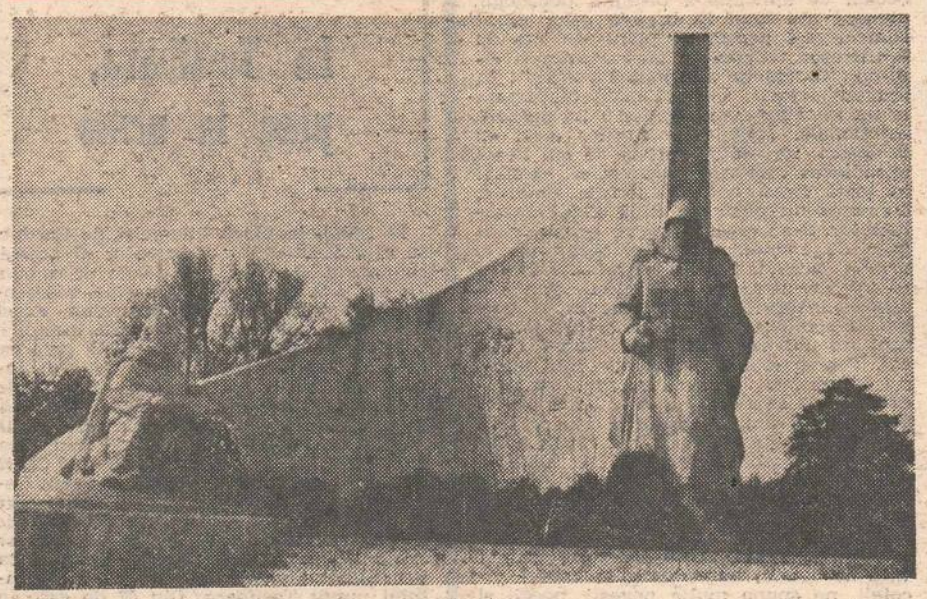

Spre crearea frontului patriotic antihitlerist

În țară, liderii opoziției burgheze — Iuliu Maniu și Dinu Brătianu — îl „bombardau" literalmente cu memorii pe Ion Antonescu, în care îi criticau politica, dar nu ofereau soluții politice capabile să scoată țara din impas, nu se angajau pe calea luptei pentru înlăturarea guvernului I. Atonescu și pentru alungarea trupelor germane din țară.

Singur Partidul Comunist Român a continuat să aibă o viziune clară asupra căilor de salvare a națiunii și a militat energic pentru unirea tuturor forțelor antifasciste, patriotice, într-un singur și puternic front național.

Documentele Partidului Comunist Român — ca de exemplu, Rezoluția C.C. al P.C.R. din ianuarie 1942, intitulată „Pierirea sau salvarea poporului român", Manifestul C.C. al P.C.R. din noiembrie 1942, privind crearea Frontului patriotic antihitlerist ș.a. au reafirmat decizia fermă a comuniștilor de a realiza solidarizarea tuturor partidelor și organizațiilor politice care se pronunțau pentru răsturnarea dictaturii și înlăturarea dominației hitleriste. „Partidul Comunist Român — se arată în documentul menționat din noiembrie 1942 — avantgarda clasei muncitoare și a poporului, cheamă pe toți patrioții, fără deosebire de clasă, rasă, convingere politică, religie și sex, toate partidele și organizațiile patriotice, la crearea imediată a Frontului Patriotic Antihitlerist al întregului popor pentru salvarea libertății, independenței și onoare țării noastre !"

A fost constituită, în noiembrie 1942, „Uniunea patrioților", a început să apară, ilegal, ziarul „România liberă" care au contribuit la mobilizarea forțelor patriotice la lupta contra regimului antonescian și a războiului hitlerist, la lupta pentru libertatea și independența națională. În iunie 1943, C.C. al P.C.R. a adoptat un document privind dizolvarea internaționalei comuniste și propunerea P.C.R. pentru realizarea Frontului patriotic antihitlerist în care cerea „tuturor partidelor și organizațiilor patriotice formarea unui Comitet Național de luptă pentru eliberarea țării" avînd ca sarcină ca, pe baza unei platforme largi, cuprinzînd 10 puncte și exprimînd marile interese naționale ale momentului istoric, „să mobilizeze și să unească toate forțele naționale ale țării, fără deosebire de partid și religie" în Frontul patriotic antihitlerist. „Cu dizolvarea Internaționalei Comuniste — se arăta în documentul menționat — a dispărut și ultima greutate din calea unirii. Pînă în prezent, partidul comunist, partidul muncitorilor, este singurul dintre partidele românești care a dus și continuă să ducă cu hotărîre lupta pentru eliberarea țării de sub jugul hitlerist".

Comuniștii, patrioții români au acționat printr-o gamă variată de mijloace, de la manifeste pînă la acte de sabotaj, pentru a lovi în regimul de dictatură și în protectorii săi naziști. Au fost răspîndite manifeste în care se chema la luptă unită pentru „dezrobirea națională", la sabotarea mașinii de război hitleriste, la organizarea tineretului în grupe de patrioți etc. Activitatea comuniștilor români a făcut obiectul unor rapoarte speciale ale atașatului german de poliție, SS Standartenführer-ul Böhme. Pentru a-și îndeplini în mai bune condiții sarcinile de mobilizare, organizare și conducere a mișcării de rezistență în condițiile regimului dictaturii militaro-fasciste, P.C.R. a folosit tactici variate. Opoziția crescîndă față de regimul de dictatură, de prezența trupelor germane din țară și de războiul hitlerist s-a manifestat și în numeroase acțiuni de sabotaj ale patrioților români asupra căilor de transmisiuni depozitele de muniții și carburanți, instalațiile de exploatare și mijloacele de transport petroliere etc.

Aceste activități și-au găsit întregirea necesară în tratativele inițiate de Partidul Comunist Român cu alte partide și organizații politice în vederea închegării unui front național antihitlerist. Primul succes major în această direcție l-a constituit formarea Frontului patriotic antihitlerist, în care, alături de Partidul Comunist Român, au intrat Frontul Plugarilor, Uniunea Patrioților, Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari din România (Madosz), Partidul Socialist-Țărănesc, organizații ale Partidul Social-Democrat etc.

Creat din inițiativa și sub conducerea Partidului Comunist Român, Frontul patriotic antihitlerist a fost primul pas în direcția realizării acelei mari coaliții naționale, preconizată de comuniști încă din 1941.

Într-un moment cînd, în urma eșecului Operației „Cîtadela" (ofensiva germană în zona Kursk—Orel) Germania hitleristă pierdea definitiv inițiativa strategică, dar dispunea încă de o deosebită capacitate de luptă, comuniștii români indicau curajos și energic unica soluție acceptabilă și realistă, în perfectă concordanță cu interesele și demnitatea națională : eliberarea României din cătușele dictaturii și ale dominației hitleriste trebuia să fie opera poporului român însuși.

Dr. IOAN CHIPER ■

„Eu sînt cîte puţin din tot ce am întîlnit"

TOT FELUL

● Taxă de peisaj ● Istoria tractorului ● O dramă jucată de vaci ● Artemiza atacă ●

● E.G.C.L. Alba Iulia încadrează coşari şi îngrijitori pentru cai. Relaţii suplimentare la tel. 23521 ● În staţiunea Saturn există o poştă. Lîngă poştă există nişte cabine telefonice. Noaptea apar şi nişte lacăte ● Şoferi de pe Maxi Taxi din Bucureşti, după ce colecţionează cîte 30 de călători într-o maşină, la sfîrşitul călătoriei le colecţionează biletele ● Dumitru Sulutiu, şeful Ocolului silvic Orăştie a avut o idee bună : să cultive bureţi de fag în halele în care se lucrează la sortarea fructelor de pădure. Pînă se va coace zmeura vor creşte ciupercile. Tot ce ţine de mîncare are valoare mai mare. ● În Anglia au sosit încă 400 de autoturisme Dacia 1310 şi în curînd vor mai sosi încă 350. ● La Muzeul satului a început Decada meşteşugurilor artistice. Pînă la 1 iulie le puteţi vedea pe toate. ● Şoferul autobuzului nr. 36 B 2589 de pe linia 131 are momente de criză. În ziua de 20 iunie, în jurul orei 20,30, a oprit prin Bucureşti în toate locurile în care nu erau staţii iar acolo unde erau a trecut ca Fitipaldi la circ. ● Danişa Ţiganu a descoperit pe un izlaz din apropiere de Curtici o ciupercă din soiul Champignion care cîntărea 657 de grame şi avea o „umbrelă" care măsura 34 de centimetri în diametru. Cine ştie cine o fi sărit cu ea din Balt Orient Express. ● Ca răspuns la o notă critică apărut în ziarul Ceahlăul din Piatra Neamţ UJECOOP a organizat în comuna Tazlău o adunare extraordinară cu care prilej s-a pus la vot mentinerea în funcţie a gestionarilor localnici. 16 vorbitori au elogiat onestitatea acestora şi toţi le-au votat în unanimitate integritatea. Nu se ştie dacă n-a urmat şi tombolă, dans, antren ● Aducem la cunoştinţă Uzinei de autoturisme din Piteşti că la majoritatea unităţilor Service din ţară nu se găsesc lanţuri de distribuţie pentru Dacia 1310. ● La Arad se bucură de un mare succes un film de „ultimă oră" : Comoara din lacul de argint. În curînd ultimele noutăţi din cinematografe vor începe cu filmele mute ● La Tîrgu Jiu, în ultima decadă a lunii iulie, la Casa de Cultură a sindicatelor se va deschide „Expotehnica Gorj-84". Acolo se va vedea cît de fabuloase sînt maşinăriile inventate pe aceste meleaguri. ● În fiecare an, în sala baroc a Muzeului Brukenthal, din Sibiu, copii îmbrăcaţi în costume de epocă susţin concerte de muzică clasică. La Sibiu concertele formaţiei instrumentale Violina condusă de profesoara Mioara Tipurită adună spectatori cîţi pentru un spectacol cu profesionişti. ● La Alba Iulia sînt momente cînd nu se găseşte ceapă. Şi cu toate acestea o remorcă încărcată cu ceapă de ţăranii din Oarda a fost trimisă înapoi de I.L.F. Alba pe motivul că legumа conţine prea multă apă. Punem pariu că ceapa conţinea prea multă mazăre ! ● La Aeroportul Băneasa din Bucureşti nu mai există parcare pentru autoturisme. A apărut un semn de circulaţie şi în clipele de mirare ţi se spune să parchezi pe străzile laterale. Noi nu zicem să decoleze de acolo, ci pur şi simplu că un aeroport are nevoie de o parcare. ● La ora 5 în Piaţa Unirii din Bucureşti sînt mai mulţi supraveghetori şi responsabili decît ţărani care desfac marfă. Unii producătorii se plîng că li se percepe un fel de „vamă" în produse. Cum s-ar putea purcede la achiziţionarea şi desfacerea, bunului simţ ? ● Renovat, centrul civic al oraşului Cluj-Napoca arată minunat. De sub cenuşiu au reapărut clădiri de epocă pe care restauratorii le-au repus în adevărata lor haină. Pe cînd vom vedea asta şi la Sighişoara, Mediaş, Blaj ? ● Cei care se pregătesc să susţină examenul de conducători auto categoria B sînt anunţaţi că proba teoretică se desfăşoară pe baza chestionarelor noi ● La Baia Mare a avut loc **Luna profilaxiei stomatologice** cu care prilej s-a desfăşurat şi un concurs **Cine ştie cîştigă** dotat cu premiul **Periuţa de aur.** Pe cînd o Lună a pietonului dotată cu un premiu numit Sandaua de fier ? ● De ce responsabilii cu turismul nu studiază posibilitatea organizării a unei croaziere pe mare prin fata litoralului românesc. E o idee din care s-ar scoate mulţi bani. ● Pentru că potaia unuia a lătrat la nevasta celuilalt Enache Angheluţă şi Vasile Hordilă din comuna Oşeşti, judeţul Vaslui, s-au păruit pînă au ajuns în spital. ● „Pierdut iapă neagră cu pată albă în partea dreaptă. Găsitorul rog să anunţe în sat Dumbrăviţa, 215, contra recompensă, judeţul Arad". Dacă a fost pierdută, mai sînt speranţe. Dar dacă a fost furată ? ● Prin Bucureşti se înmulţesc magazinele Artemiza ale Cooperaţiei de consum. Mărfurile ca mărfurile, dar numele rămîne de neînţeles. ● În Bucureşti, pe strada Unităţii la nr. 129 trăieşte Stere Guda, născut la 15 august 1878. Este printre puţinii oameni care mai trăiesc de pe vremea războiului de independenţă. La mulţi ani şi nu vă miraţi prin cîte aţi trecut ! ● La Hanul Malu ospătarii vînd berea cu preţ variabil, adăugînd la fiecare sticlă ba 50 de bani, ba un leu. Unii susţin că banii respectivi ar fi percepuţi drept taxă pentru peisaj. ● I.C.E. Universal Tractor din Braşov a depăşit de curînd numărul de un milion de tractoare exportate în diferite ţări ale lumii. Tractorul braşovean a devenit un fel de Porsche al arăturilor. ● Întreprinderea de confecţii din Baia Mare a livrat în magazinele bucureştene loturi de pantaloni din tercot cu un design de toată frumuseţea. Din păcate i-a dotat cu fermoare de calitatea a patra ● La Iaşi, în zona Podului Roş, s-a montat o instalaţie de televiziune pentru supravegherea circulaţiei. Instalaţia a funcţionat vreo cîteva zile după care a început să cînte. Apropo de invenţii : un tehnician a inventat o staţie de anestezie şi la începerea operaţiei au adormit doctorii şi bolnavul a trebuit să coboare de pe masă ca să aducă ajutoare. ● Vacile îngrijite de Paraschiva Popa de la C.A.P. Cristian dau fiecare cîte 10 litri de lapte într-o zi. Nu la oricine vacă e vacă ● Vasile Sandor din Asuaju de Jos, judeţul Maramureş, şi-a făcut singur o instalaţie de biogaz. Omul a fost şi sufletul unei idei care s-a materializat în construirea unui drum sătesc lung de 2,5 kilometri. ● Juridice : „L-am lovit mai întîi peste gură, pînă i-au căzut patru dinţi, temîndu-mă să nu mă muşte" (Din declaraţia lui Ignat Pintilie, comuna Văleni, judeţul Vaslui). ● I.M.U.P.F. Tîrgu-Jiu a încheiat o ispravă : a construit prima linie românească pentru fabricat dulapuri de frigider. ● Paznicul de vînătoare Ion Părăian din Topîrcea, judeţul Sibiu, a împuşcat pînă acum 47 de lupi şi mai nou se ocupă cu capturarea de pui. Cum lupi încă mai sînt destui, isprăvile sale merită toată consideraţia. ● Dinu Cernescu va regiza Regele Lear pe scena Teatrului Naţional din Habimah din Tel Aviv. ● Circa 150 de stupi aparţinînd locuitorilor din Bălceşti, comuna Bengeşti-Ciocadia, judeţul Gorj, au murit numai din cauza unei substanţe toxice folosite de C.A.P. împotriva cartofilor. Probabil că responsabilii cooperativei' tot mai susţin că albinele se hrănesc cu cartofi şi din cauza lor n-au producţie de legume. ● La pupitrul orchestrei simfonice din Sibiu s-a aflat dirijoarea americană Maria Tunicka. Melomanilor nu le-a venit să creadă nici ochilor şi nici urechilor. ● Un avertisment pentru amatorii de bere : la unele restaurante sticlele cu berea Lido se cam încurcă, după dezlipirea etichetei, cu berea Bucegi care este ceva mai scumpă. ● Dan Piţa va începe în curînd filmările la lung metrajul artistic „Nefamiliştii", o peliculă despre viaţa într-un cămin de nefamilişti, care, în mod sigur, n-o să se asemene cu cea descrisă la o gazetă de perete. ● Am citit în ziarul Dobrogea nouă un articol intitulat : **Întrebăm din nou : Gazetele de perete nu sînt în campania agricolă de primăvară ?** Se pare că nu-s ! ● Un colectiv al catedrei de tractoare şi maşini agricole de la Universitatea din Braşov a conceput şi realizat pentru autoturismul ARO 240 o serie de dispozitive care vor permite ca acest autoturism să fie folosit la cosit, la arat, la greblat, la săpatul gropilor pentru pomi. Celelalte lucrări vor fi executate cu Mobra !

Rubrică realizată de CORNEL NISTORESCU ■

Doi bătrîni

De fel, omul e de prin preajma Brăilei, din Gălăşel. A venit în Bucureşti ca soldat, a fost trecut în rezervă şi s-a apucat de croitorie şi, după desfiinţarea croitoriei, a redevenit ceea ce fusese, adică ţăran, dar la periferia Bucureştilor. Stan Popa, locuieşte pe str. Viţei nr. 3. Este ultima stradă a Capitalei, numai pe jumătate stradă pentru că de partea cealaltă se întinde nesfîrşita casă a grîului. Omul are o locuinţă mică, mică, mai că nu se vede de după grajd. De cînd a redevenit ţăran, în ciuda faptului că locuieşte într-o metropolă, viaţa lui s-a rînduit după creşterea vitelor. Au mai fost şi alţii care au ţinut vaci dar cu vremea le-au părăsit şi Stan Popa a rămas printre bucureştenii care mai au o asemenea îndeletnicire. Mai are patru vaci. Trei dintre ele sînt sterpe. A încercat să le trateze. La dispensarul veterinar, la spitalul veterinar, la Facultatea de medicină veterinară. „Am fost cu ele şi la profesor, mîncale-ar boala să le mănînce şi tot nu se vindecă". A încercat să le vîndă. Nu le poate vinde pentru că nimeni nu e nebun să cumpere nişte vaci sterpe. A încercat să le ducă la Abator. I le-au respins pentru că nu sînt în planul de tăieri. Trebuie să le trateze şi să le ducă la montă şi să le ţină, i s-a spus. Dar conform părerii tuturor specialiştilor, aceste vaci nu-şi mai pot dobîndi niciodată fertilitatea. Unele nici nu au avut-o vreodată. Şi pentru ca să le ţină bătrînul Stan Popa de 72 de ani, cu nevasta lui de 76 de ani, fir cu fir adună iarbă de pe marginea drumurilor de la periferie ca să hrănească nişte animale sterpe. El este bătrîn şi bolnav. Nevasta lui, la fel. Animalele disprefuite de cei care trebuie să le hrănească fără nici un folos slăbesc mereu şi cine ştie dacă or să o ducă prea mulţi ani.

Şi totuşi trebuie să existe o cale de ieşire.

Cronica şoselei

O licărire de speranţă

E un lucru atît de nefiresc, de crud chiar, cînd liniştea, pacea naturii, frumuseţea ei, e tulburată de moarte. Ea a apărut hidoasă în după-amiaza aceea de vară pe drumul care străbate imensa livadă de cireşi, cu fructe de un roşu aprins. S-a auzit mai întîi un scrîşnet puternic de metal, strident, chinuitor, un zgomot care îţi îngheaţă sîngele, specific coloanei sonore a filmelor lui Hitchcock. Bărbatul, un tînăr înalt, brunet, cu pielea măslinie, cu ochii pe jumătate închişi şi capul aşezat pe tetieră, părea un şofer care, obosit, trăsese pe dreapta pentru a aţipi preţ de cîteva minute. Nu a mai putut face nimic să-şi salveze viaţa. S-a pomenit cu camionul ieşit parcă din pămînt în faţa lui. Se putea deduce cu precizie. Autoturismul, care circula pe culoarul al doilea al sensului opus maşinii grele, nu avusese timp să-şi schimbe cursul de puţin direcţia. Consternat, livid la faţă, şoferul autocamionului, un om trecut de 50 de ani, privea tăcut cu gîndul aiurea la teribilul spectacol, imposibil la cuvintele grele ce i le aruncau oamenii adunaţi ca de obicei în asemenea situaţii. „Criminal", „Tîlhar la drumul mare", „Nişte inconştienţi".

Cît de tulburător, de terbil, e cîteodată realul învăluit de, aparenţe, cît de departe e adevărul faţă de ceea ce se dezvăluie la prima vedere. La ce distanţă enormă se află prima de ultima secvenţă a unui film care durează nici măcar un minut. Nici prin minte nu i-ar fi trecut bărbatului, cu cute adînci care-i brăzdau fruntea, de la volanul autocamionului, tată a şase copii, că în după-amiaza aceea minunată de vară va răpi viaţa unui tînăr inginer aflat la început de drum, al cărui destin şi-l unise cu femeia îndrăgită, colegă de facultate timp de patru ani. Au tot amînat căsătoria. „Las' să terminăm mai întîi, să ne repartizeze". Se ducea cu maşina la părinţii fetei, la ea, să-i anunţe că fuseseră repartizaţi amîndoi la aceeaşi uzină, în acelaşi oraş. Frumoasă veste. „M-am coborît din cabină, fugind către maşina pe care o lovisem. Şocul produs o azvîrlise la vreo zece metri. Pe faţă n-avea sînge, se vede şi acum, uitaţi-vă. Tabla ruptă, smulsă îi sfîrtecase însă corpul. Mi-am lipit palma de fruntea lui. Am simţit rece. Era mort. Nu-i vorba de neatenţie, de viteză. E vorba de altceva, dar cine să mă creadă ? Tabloul e cu totul altul acum faţă de cel de la începutul întîmplării acesteia nenorocite. Nimic nu mai seamănă. Dar cine să mă creadă? Cu ce pot dovedi că e aşa cum spun eu ?" „Spune omule, spune, îl încurajează tînărul locotenent, vădit impresionat şi el de spectacolul primului accident mortal, nevoit să-l cerceteze după absolvirea şcolii. Curios, îşi spune ofiterul privind actele victimei, sîntem născuţi în aceleiaşi an şi-n aceeaşi lună, iulie 1959". Omul prinde puţin curaj şi reîncepe. „Pe banda din dreapta staţiona o „Rabă". Am trecut pe stînga s-o depăşesc. Cînd am ajuns la nivelul basculantei, prin faţa ei a ţîşnit tînărul în cămaşă vişinie. M-a văzut, în mod sigur. I-am văzut şi eu timp de o clipă faţa speriată. Am ales singura soluţie să-l salvez. Bună, proastă, veţi decide dumneavoastră. N-aveam altceva de făcut. Am virat la stînga întrînd în plin în autoturismul care venea din sens contrar. L-am salvat pe tînăr, e adevărat, dar cu ce preţ !"

Cînd m-am întors de la Skodiţă şi am privit în jur, mi-am dat seama că-s singur. Cel oprit pe dreapta, cu Raba, dispăruse, iar pe tînăr l-am mai zărit cîteva secunde fugind printre casele de acolo." Omul arată cu mîna către nişte gospodării, înundate de verdele crud al pomilor din grădină. „Nu, mint, nu eram chiar singur. De mine se apropiase pe nesimţite un om în uniformă de ceferist. Aşa cam de 40 de ani". „Am văzut tot, zice el, dacă nu făceai la stînga, îl luai sub roţi. Mare noroc a avut băiatul". „Dar pe cel cu Raba l-aţi văzut ?". „Cum să nu, meşterea ceva la o roată". „Atunci vă implor, declaraţi astea la miliţie. Îmi uşuraţi mult situaţia !, zic eu. Omul se uită cu ce se uită la mine, parcă făcîndu-şi o socoteală. „Nu, zice el, n-am poftă de complicaţii, de pierdut timp prin tribunale. N-am eu vreme de aşa ceva...". „Adică cum, mă lăsaţi chiar aşa, fără nici un ajutor ? Barem spuneţi-mi dacă-l ştiţi pe băiat, ori pe şoferul Rabei ?" „Cu plăcere, dacă i-aş cunoaşte. Nu uita că la o aruncătură de băţ e un cartier de 200.000 locuitori, iar ăsta e un drum de tranzit. Îmi pare rău, sincer îţi spun. Descurcă-te însă cum poţi !" „Aşa am pierdut şi ultima speranţă. Omul a plecat pe drumul spre moara părăsită". „Dacă aş putea să-l descriu ? Cum să nu ; e un tip înalt, puţin adus de spate, cu faţa galbenă, de om bolnav".

„Să nu ne pierdem chiar aşa repede cu firea. Va fi ceva de muncă, dar îl găsim noi". O luminiţă abia perceptibilă apare în ochii şoferului. E lumina speranţei.

VICTOR BEDA ■

Dincolo de aparenţe

Un voiaj de pomină

Aproape totul fusese prevăzut, pînă la cel mai neînsemnat amănunt... ora şi locul plecării, traseul, destinaţia, cazarea, întoarcerea... Ei, în privinţa întoarcerii... Dar scopul ? O deplasare cu autoturismul, cîteva sute de kilometri, fără un scop anume ? Ba da. Pur şi simplu, un voiaj de plăcere Piteşti-Oradea şi retur, în... două-trei zile. Plăcut şi util. Util, în sensul recreativ, deconectant al cuvîntului. Să nu se insinueze cumva...

Şi iată-i pe cei trei piteşteni : **Constantin Bălăşoiu,** maistru la Combinatul de articole tehnice din cauciuc, **Aurică Muscalu,** operator la acelaşi combinat şi **Alexandru Constantinescu,** jurist-consult la o întreprindere de prestări servicii — ultimii doi, împreună şi cu soţiile — demarînd, la orele două noaptea, cu autoturismul „Dacia-1300" 2-AG-9783, proprietatea lui Bălăşoiu, în direcţia oraşului de pe Crişul Repede.

Iată-i, în seara următoare, la elegantul şi ospitalierul hotel „Dacia" din Oradea. Prevăzători, ca de la începutul voiajului, cei trei bărbaţi reactualizează „planul" activităţii de a doua zi. „Dacă totul merge bine (? !), vizităm şi staţiunea balneară „1 Mai", precizează Muscalu.

Ce înţeles puteau să aibă cuvintele „dacă totul **merge bine**" într-un voiaj de plăcere ?

Evident, ceilalţi ştiau şi ei ce ştiau pentru că n-au cerut explicaţii. Culmea este, însă, că a doua zi nu le-a „mers" deloc bine. Ba, se poate spune, chiar dimpotrivă. După o noapte de odihnă plăcută, au avut o zi de adevărat coşmar.

Cînd unul dintre ei a intrat la staţia „Dacia-Service" şi a început să întrebe în şoaptă, printre mecanici : „Nu vă interesează, cumva, seturi de segmenţi, tampoane, garnituri, simeringuri ?", s-a pomenit luat „pe sus" de către inginerul **Octavian Bara** : „Da de unde ai, dumneata, asemenea piese, omule ? ! Nu cumva... Ia să chem eu miliţia...".

Zis şi făcut. Inginerul Bara a telefonat la miliţie şi apoi a luat cu el doi subalterni, alergînd spre poartă, unde observase că staţionează un autoturism nu număr de Argeş. Cînd a ajuns în stradă, însă, „Dacia" de Argeş demarase în viteză. Întîmplător şi-a făcut, ca prin minune, apariţia sergentul-major **Petru Hurgoi,** agent de circulaţie la Miliţia municipiului Oradea, în ţinută civilă, cu autoturismul personal, pentru că se afla în timpul său liber — dar aceasta n-are nici o importanţă, cînd se iveşte o „problemă". Un speculant sau poate unul care furase personal piesele din uzină, venise să le vîndă la Oradea.

„Hai, după ei !" îi spune inginerul şi subofiţerul începe o urmărire ca-n filme.

În dreptul Întreprinderii de sere, piteştenii opresc şi încep să arunce din autoturism piese din oţel şi cauciuc. Toţi cei cinci ocupanţi ai autoturismului cu număr de Argeş sînt congestionaţi de disperare.

Civilul care îi urmărise şi le barase calea îşi declină calitatea şi le cere actele. Îşi dau seama că n-au încotro şi adună piesele aruncate prin iarbă. În oraş mai încearcă o escapadă, dar subofiţerul fusese prevăzător şi le ieşe înainte.

După cîteva minute, locotenentul **Mircea Blaga** de la economic avea să constate, cu concursul inginerului Bara, că piesele pe care cei trei piteşteni intenţionau să le vîndă la Oradea — unele cumpărate de aceştia de la alţi infractori, care, la rîndul lor, le sustrăseseră din uzina argeşeană, altele sustrase de **Aurică Muscalu** din combinatul în care lucrau cei doi, valorau circa 30 000 lei.

Cercetările, continuate de maiorul **Traian David,** cu cei trei în stare de reţinere, aveau să stabilească faptul că, pe traseul parcurs, „volajorii" din Piteşti mai vînduseră piese de circa 10 000 lei, iar colegii din Argeş ai ofiţerului aveau să-i confirme că percheziţia efectuată la domiciliul lui Muscalu descoperise încă o cantitate însemnată de piese sustrase.

Aşa că, iată ce se poate alege dintr-un „voiaj de plăcere", cînd nici măcar cu concursul juristului-consult, devenit complice, cel în cauză n-au prevăzut în ce situaţie penibilă îi duce necinstea.

MIHAI GROZAVU

SPORT
TIMP LIBER

Orice culme e severă

● Amicale de rugby ● Un luptător pentru demnitatea șahului ● Momentul Pascaly ●

Fanatismul lui Bobby

O întrebare este veșnic pe buzele tuturor : ce noutăți mai sînt despre „cel mai mare jucător al tuturor timpurilor"? Noutăți apar din cînd în cînd, unele cu un sîmbure de adevăr, altele adevărate istorioare inventate. Dacă ar putea citi Robert James Fischer — că despre el e vorba — tot ceea ce se scrie despre viața sa, ar fi încă o dată supărat pe gazetari. Oricînd „Bobby Fischer" ar putea fi titlul unui roman de senzație.

Bobby Fischer s-a născut la Chicago la 9 martie 1943 ca fiu al unui fizician berlinez, emigrat în 1933 în America, și al unei elvețiene. Părinții săi s-au despărțit pe cînd viitorul campion mondial avea vîrsta de doi ani, Bobby rămînînd cu mama sa și cu sora sa mai mare, Joan. Niciodată nu a mai dorit să-și revadă tatăl. La șase ani a primit în dar de ziua de naștere un joc de șah de la sora sa. Învățînd regulile jocului cu o repeziciune fantastică, Bobby a fost de-a dreptul fascinat de frumusețile șahului. Un an mai tîrziu la partea la simultanul maestrului scoțian Max Pavey, căruia i-au trebuit mai mult de 50 minute pentru a smulge victoria ambițiosului copil. La spectacolul șahist era prezent și președintele clubului de șah — Brooklyn, ce a remarcat perseverența deosebită în calcul a lui Bobby. Din ziua aceea Bobby a frecventat clubul de șah, iar la 11 ani el însuși susținea simultane împotriva copiilor de 7—12 ani. A progresat rapid, asimilînd cu mare ușurință toate aspectele teoretice ale jocului de șah. În anul 1956 a reușit să obțină primul său premiu de frumusețe în memorialul Rosenwald la New York (unde a ocupat locul III) prin victoria obținută asupra maestrului internațional Donald Byrne printr-o combinație strălucitoare. În anul 1957, pe cînd era elev de 14 ani, Bobby a luat parte la campionatul Statelor Unite, renunțînd la invitația de-a participa la tradiționalul turneu de la Hastings. Campionatul național desfășurat în cunoscutele săli ale „Manhattan Chess Club" la sfîrșitul lunii decembrie avea o miză specială, campionul obținea dreptul de-a juca la interzonal (dintotdeauna campionatul S.U.A. a contat drept turneu zonal, la fel cum și campionatul U.R.S.S.). Bobby avea ambiții speciale : să-l învingă pe rivalul său S. Reshewsky și să nu piardă cursa în lupta pentru titlul suprem, pe care-l deține M. Botvinnik. Partida cu Reshewsky s-a jucat în runda a treia, Bobby a dovedit o ușurință deosebită de-a se descurca în complicațiile unei lupte în defensivă și partida s-a încheiat remiză. Jucînd cu convingere numai la victorie, refuzînd orice propunere de egalitate prin cuvintele „în nici un caz", campionul de juniori al S.U.A. a devenit și campion al seniorilor, cîștigînd cu un avans de un punct față de Reshewsky. La turneul interzonal Bobby nu a reușit calificarea în turneul candidaților, primul loc fiind ocupat de Bronstein, Averbach, Szabo și Larsen. Singura satisfacție a acestui turneu a fost aceea de-a fi obținut titlul de mare maestru internațional la numai 15 ani !

Fischer începe să aibă greutăți în viață. „Copiii care cresc fără părinți devin mai tîrziu lupi", declară el cîțiva ani mai tîrziu. În 1960 mama sa părăsește America pentru a se stabili în Anglia prin căsătorie. Bobby n-a mai dorit s-o revadă niciodată. Necazurile îi fac viața amară, dar totuși nu-și permite nici un compromis. Abandonează studiile, devenind șahist profesionist. Marele psiholog englez Alexander vorbind despre această perioadă neagră a vieții genialului șahist spunea : „Conștient sau instinctiv... Fischer s-a apărat prin geniala sa carieră șahistă împotriva asprimilor normale ale unei vieți pline de necazuri. Jocul de șah i-a dat lui Fischer totul în viață, iar el a dat jocului totul, atîta cît a avut energie... Este îndoielnic dacă vreodată un șahist ar fi trăit altfel după modul în care el a jucat în anii 1970—1971 sau dacă vreodată șahul va cunoaște aceeași demnitate"... pe care Fischer a apărat-o cu sfințenie. Fischer nu și-a permis nici un fel de compromis, nu s-a abătut de la principiile sale de viață, pe care atît de bine le-a descris Frank Brady în cartea sa despre Fischer. În anul 1959 Bobby dorea să participe la un turneu în Iugoslavia, dar nu avea bani de drum. Un om de afaceri de pe Broadway s-a oferit să-l ajute în cazul în care Fischer ar fi garantat că va ocupa locul I. Bobby a refuzat : „Aceasta eu nu pot s-o fac. Dacă voi cîștiga turneul, atunci mă voi cîștiga pe mine însumi. Trebuie să joc. Fără nici un ajutor".

Fischer a fost un autodidact, singurul său profesor fiind experiența înaintașilor. A muncit enorm, fiind un adevărat exemplu de jucător genial ce-și dublează talentul prin munca de elaborare a noi sisteme, a noi scheme de deschidere, reevaluînd vechile idei ale marilor teoreticieni : „Stau toată ziua în fața tablei cu pătrate albe și negre, studiez cu permanent interes partidele vechilor maeștri, deși sînt convins că astăzi știu mai mult decît ei". Convins de valoarea sa, Bobby s-a considerat parcă dintotdeauna „cel mai bun jucător al lumii", neprecupețind nici un efort pentru obținerea idealului său de viață : „Voi veni în Europa așa cum a făcut-o cîndva Paul Morphy. El era din New Orleans, juca genial și i-a învins pe toți maeștrii europeni. Întors în America a murit de tristețe și de plictiseală. Într-o bună zi, și eu am să mă întorc în America, dar nu cred că voi muri într-un asemenea chip. Idealul meu este să bat recordul lui Emanuel Lasker, care a păstrat timp de 27 ani titlul de campion al lumii".

MARGARETA MUREȘAN ■

La peluză

Însăși victoria

Danemarca a fost învinsă împărțășind în Franța soarta Franței la Campionatul mondial din Spania. Spania a învățat lecția italiană predată de squadra azzura în Spania și a crescut în formă de la un meci la altul. În fața unei echipe totale și ofensive, scînteietoare pe contraatac, ibericii s-au organizat pentru victorie și au obținut-o „la fotografie", după loviturile de la 11 metri. Practica departajării echipelor în caz de egalitate prin procedeul altfel numit al loviturilor de „pedeapsă mi se pare rudimentară și barbară, dar ea există și este reglamentară. Ne place sau schimbăm lungimea de undă, aceasta ar fi alternativa. Realitatea înfrîngerii danezilor tocmai prin mijlocirea unei execuții care presupune sînge rece de către o echipă eminamente latină și temperamentală conține în ea o cruzime pe care o au doar marile adevăruri. După eliminarea tricolorilor, echipa semnificînd nordul continentului a întrupat pentru noi idealul nostru patetic, nevoia noastră de absolut. Dar n-am iubit-o. Căci nu poți iubi o minune tehnică. Cum nu te poți îndrăgosti de un microprocesor sau de un laser. Credem în laser și continuăm să iubim pe bunii noștri țărani cu învățătura lor pragmatică...

Clipa de iluzie s-a risipit. N-a fost miracol, nici robotică. Mașina de fotbal daneză n-a fost mașină. Ceea ce multă vreme am crezut că este sînge rece nu era decît teamă. Calculul ascundea ardoarea, inepuizabilul — dragostea. Exactitatea tehnică — pasiunea. Niște oameni. Vulnerabili adică. Predispuși oboselii credinței. Mînați de nevoia de perfecțiune. Danezii au fost la un pas de victorie cînd în 10 oameni au terminat la egalitate și urmau să execute ceea ce poate executa orice mecanism : să lovească tare și precis. Ei au lucrat artistic, așteptînd aplauzele. Și au pierdut și atunci abia noi i-am iubit. Ni se retrocedase nevoia de joacă în schimbul nevoii de răzbunare. Elkjaer, autorul ratării, a rămas înmărmurit, pietrificat pe gazon. Tribunele au explodat aprinse de scînteia patimii. Spaniolii s-au învălmășit unii peste alții. Camarazii lui Elkjaer s-au dus și l-au îmbrățișat, încurajîndu-l. Nu mai era nimic de făcut, iar în sport, ca și în viață, a ști să pierzi valorează cît o victorie. Este însăși victoria !

NICOLAE CRISTACHE ■

P.S. Dacă Amoros va juca în finală, Euro 84 poate fi socotit un eșec. El încheie drumul invers, de la cavalerism la golănie.

Rugby

Două jocuri amicale cu sovieticii

În plin sezon estival, cînd echipele noastre se și pregătesc de băi, pentru refacerea după un dîrz campionat național, iată că ne-a vizitat redutabila formație de rugby sovietică de la **Academia Militară „I. Gagarin"**, în virtutea unor mai vechi relații prietenești cu cluburile bucureștene **Steaua** și **R.C. Grivița Roșie.**

Disputate ca niște simple meciuri de antrenament, în zilele de miercuri și vineri la ore inconvenabile, pe stadioanele Ghencea și Parcul Copilului, aceste întîlniri, ce tind să devină tradiționale, nu au reunit, din păcate, marele nostru public rugbyst și se pare că nici echipelegazdă nu le-au acordat suficientă atenție, greșind cu bună-știință.

Atît Steaua, aflată încă în euforia cîștigării campionatului, după greaua victorie asupra lui Dinamo, cît și R.C. Grivița Roșie, au intrat pe teren cu formațiile de bază descompletate și într-o dispoziție de joc incertă, deși cunoșteau bine valoarea adversarului.

Desigur că indisponibilitatea unora dintre jucători (Rădulescu, Munteanu, David), cît și folosirea tardivă a lui Murariu, justifică în oarecare măsură jocul blajin și angrenarea lentă a formației steliste, fiind condusă cu 6—3 la pauză și, în ciuda revenirii din final, nemaireușind o victorie scontată și cedînd cu 19—21, scor care constituie, după aprecierea gazetarului T. Stama, un „rezultat — surpriză".

Deși „avertizată" de acest rezultat și de forța echipei sovietice, Grivița Roșie se lasă „surprinsă" cu aceeași dezinvoltură, cedînd pînă la urmă cu 14—16 (4—16), mobilizîndu-se constructiv abia în repriza a doua.

E adevărat că grivițenii au făcut multe schimbări de jucători, ca la un veritabil trial, folosindu-l pe fundașul Marin doar o repriză, fiind lipsiți și de aportul hotărîtor al lui Pașcu și Pongratz. Deși „amicale", asemenea meciuri fiind și „internaționale" incumbă, pe viitor, mai multă atenție și responsabilitate, dacă nu pentru palmares cel puțin pentru prestigiul cîștigat anterior și stima suporterilor fideli.

Echipa sovietică s-a prezentat la ambele jocuri cu formația completă, alcătuită din tineri atletici cu gabarit impunător și îndemînare tehnică individuală și de compartiment, cu vădită tentație spre jocul deschis, organizînd șarje rapide, prin care au înscris cîte trei eseuri la fiecare meci, prin Lahtin, Ovcinikov, Goncearov, Sorokin, Tihonov și Mironov.

Acest fapt certifică marile ei disponibilități, fiind o furnizoare importantă a naționalei U.R.S.S. și evoluînd întotdeauna cu mare aplomb și spectacol rugbystic.

Replica celor două formații românești a fost la adevărata lor valoare numai înspre finalul meciurilor, cînd sovieticii au cedat evident și au fost dominați cu fermitate, dar minima diferență de cîte două puncte s-a menținut de fiecare dată, ceea ce nu ne apare prea amuzant, nici măcar acum, spre a ne exprima astfel la „spartul tîrgului".

TUDOR GEORGE ■

Eminescu, actor

Eminescu, sosit la București, fără căpătîi, colinda străzile, făcînd curte razelor de lună și mîncînd pe apucate, de oploșeală... Pascaly, care în tot timpul turneului din Transilvania îi remarcase sîrguința din cușcă, vădita dăruire lecturilor și scrisului, își aduce aminte de el. Uzînd de marea-i autoritate, formulează o inimoasă scrisoare directorului Bengescu, recomandîndu-i să-l angajeze. „Un străin, român din Moldova, sărac și pe drumuri ...foarte cult, cu cunoștințe minunate de literatură germană și română..."

Intervenția corifeului are ecou. Pascaly deschide porțile Teatrului cel Mare fugarului de la Ipotești, acesta găsindu-și un rost, angajat cu contract la 29 septembrie 1868, ajutor al lui Stavrache Paraschivescu. „Se angajează sufler II-a și a veni regulat la repetiții și reprezentații", stipulează actul.

Ca să reziste, pînă la ziua lefii, poetul-sufler, desigur cam înfometat, se grăbește să solicite un aconto de zece galbeni, din care i se aprobă numai șapte...

Deschiderea stagiunii a doua zi, 30 septembrie, cu care prilej se inaugurează bustul lui Ion Cîmpineanu, unul din fondatorii „Filarmonicii".

Repertoriul : „Gringoire" de Banville, „Supliciul unei femei" de E. Girardin, „Testamentul lui Cezar Girodot", după Balzac, „Copiii lui Eduard". Originale : „Mihai Viteazul după bătălia de la Călugăreni", „Odă la Eliza" de V. A. Urechiă și comedille, cantonetele lui Alecsandri.

Eminescu alternează cu primul sufler — o săptămînă seara și alta ziua.

Fără să se cunoască, Eminescu în cușcă și Caragiale figurant pe scenă în anumite seri...

S-au cunoscut în farmecul culiselor... Eminescu e mai mare cu doi ani. Amorezat lulea de Eufrosina Popescu. O noapte întreagă vorbește numai el, din cușca sufletului... Despre India, Brahma, sufletul universului, picioarele versurilor, despre altarele înălțate războinic de Ștefan cel Mare întru dăinuirea neamului, dramaturgia lui Schiller, clocotul sacrificiului lui Decebal... Caragiale ascultă tăcut, mută figurație...

La ziuă, după ce vorba fusese spionată toată noaptea de casele stinse, ajunși în Cișmigiu, poetul tînguie o doină, venită de departe, din codrul des...

Suflerul are 166,66 lei pe lună. Contract pe șase luni. Obligat să copieze rolurile pentru fiecare actor într-un caiet.

Încep gulerele ridicate, ploile, vremea urîtă... Eminescu se mută la Pascaly. Corifeul nu-l întreabă unde găzduiește. I s-ar putea răspunde :

— Sub cerul liber...

Cămărița de oploșeală, sus pe scară, asigură un acoperămînt. Ploile reci toarnă pe ea ca în vremuri bune... Sărăcia i-o descîntă veșnicia colbului. Sufletul ei e vraiște în infinit, la doi pași de teatru. Calci pe cărți și păianjenii unghierelor tîn deschisi noaptea ochii făurarului în para luminării... Spre ziuă, îi cade capul în masa de brad, după ce a dezlegat misterele lumii.

Aici începe „Geniu pustiu".

„Îmi pare rău c-am publicat ceea ce-am publicat. Trebuie să cumpenești de-o sută de ori o scriere pînă o dai publicității" — urlă el în patru vînturi, potrivindu-se oricînd...

Este obsedat de sîngerosul Alexandru Lăpușneanu, intenționînd să realizeze un Macbeth românesc.

23 decembrie 1868 : Comisia teatrelor fixează, prima dată, drepturile de autor la producțiile originale. 10% din rețeta brută pentru cele în cinci acte ; traduceri, un galben de fiecare act ; 15 pînă la 30 galbeni piesele într-un act sau mai multe, care constituie un spectacol complet.

Se reprezintă „Ruy Blas" de Victor Hugo, în traducerea lui Pascaly, făcută în proză.

Iarna se așază bine. Zgîltîie crivățul ferestruica părtașe a viselor lui Eminescu... Zăpada ciugulește geamul orbind. Vîntul n-are ce înturna pe horn, căci soba e posomorîtă. Afară întunericul se ia la trîntă cu păcatele oamenilor, care sunt din totdeauna... Pe coperiș cutreieră trîmbele vavilonice fără să-și fringă gîtul. În cafeaua din ceașcă, gîndurile celui despărțit de lume săgetează adînc, ca într-o genune. Poetul-sufler își tot înmoaie pana în susurul tăcerii...

L-a chemat Pascaly și i-a întins tratatul dramatic al lui Rötscher.

— Stau prost cu nemțeasca... Ia-o și tradu-o. N-o da peste cap, fă-o cu atenție, cu credință, este o carte folositoare dragului nostru meșteșug.

Suflerul dă de o parte stanțele, și-o tălmăcește. Se plînge că pe alocuri l-au întîrziat termenii tehnici, neavîndu-i în limba română.

Survine apariția lui pe scena Teatrului cel Mare ca actor. O singră dată. În rolul de cîteva replici al ciobanului din „Răzvan-Vodă" de Hasdeu. Ultimă replică : „Sănătate căpitane !"...

Debutantul se scutură de felicitările prietenilor :

— Din întîmplare... Nu e jucărie. Foarte greu meșteșug ! Trebuie să fii tare dăruit pentru așa ceva... Cîți o fac ca s-o facă ! Bătătoresc calea-valea scîndurile scenei... Nu lasă nimic din ei pe unde și prin ce trec.

Și făcînd aluzie la decorul în care apăruse, pădurea din actul al II-lea :

— Ce știți voi, parcă se prăvăleau copacii peste mine... Covîrșitor proces ! Puțini hărăziți. Chinuitoare alchimie ! Aș putea să-i dau în vileag metamorfozele, dar nu să-i împlinesc strălucitorul destin. Mai curînd ar ajunge maimuța împărat decît eu artist...

GABY MICHAILESCU ■

Omul este un mic univers

UNIVERS

• Crosul de dimineață • Păgubașul: Salvador Dali • Prietenii care n-au venit •

Nimicul fără frontiere...

Nodul gordian s-a desfăcut cu sabia : fără complexe, tranșant și irevocabil. Cu un aplomb asemănător, Columb a rezolvat problema, atît de spinoasă pentru alții, a așezării oului. Exemplele de acest fel pot continua, deși impozanta lor suită nu poate demonstra că temeritatea este singura cale de a rezolva ceea ce se arată nerezolvabil.

Suficient de frecvent se remarcă însă un fapt sfidător : se caută, prin eforturi asidue, nu atingerea adevărului, ci laborioasa sa ocolire. Scopul ocolirii adevărului scuză toate mijloacele și astfel apar, sub un noian de zurgălăi și tiribombe doctrinare, teze care vor să reteze, simultan, toate nodurile gordiene. Una dintre acestea, înfiptă pe tapet cu o acră înverșunare, este aceea a perimării ideii de patrie. Ca și cum patria sau suveranitatea națională s-ar supune tendințelor pieței modelor și gusturilor particulare. Se sforăie, în consecință, teorii zăpăcite, conform cărora, chipurile, „ideea de suveranitate ar fi falimentară, învechită și plină de pericole" sau că „ideea însăși de suveranitate apare ca sinucigașă" sau că „statul-națiune este incompatibil cu tendința ireversibilă și mult mai funcțională de patrie... planetară".

„Eliberat" de sentimentul puternic al apartenenței la o națiune, „eliberat" de iubirea de patrie, omul viitorului ar primi, în schimb, o patrie planetară de care să îi fie dor doar cînd pleacă în Cosmos. Aceasta l-ar obliga să se supună unei autorități... ideale, unei „transnaționale" a puterii supreme, aici, pe pămîntul scutit de frontiere.

Dincolo de numeroase dileme, una capătă proeminență; cine să facă parte din această „transnațională"? Care ar fi criteriile de alegere? Cine ar defini structura administrativă a patriei planetare ? Națiunile. Cu o singură condiție: ca, în prealabil, să dispară pentru a nu exista nici un vot contra...

RADU BUDEANU ■

„Pistolul" cu imagini

Cînd se accidentează un sportiv, un fotbalist de exemplu (în acest sport accidentările au o frecvență destul de ridicată), primul lucru pe care caută să-l determine medicii este existența sau inexistența fracturii. În acest scop, accidentatul este transportat la un cabinet Röntgen. Iată însă — după cum aflăm din publicația new-yorkeză **Science Digest** — că specialiștii americani au creat un aparat portativ, asemănător cu un pistol, care dă posibilitatea efectuării examenului radioscopic imediat, chiar pe locul unde a căzut sportivul. Acest aparat, denumit lixiscop, funcționează cu baterii. Un grăunte de iod radioactiv, aflat într-un bloc ce se atașează pistolului, emite radiații Röntgen. Cînd se apasă pe „trăgaci", raza trece prin obiectul pe care vrem să-l examinăm — de pildă, încheietura mîinii, brațul, genunchiul, talpa piciorului etc. — amplasat între blocul cu cristalul de iod și corpul pistolului. Radiațiile se transformă în unde luminoase, se amplifică, iar imaginea poate fi văzută pe un mic ecran rotund. Cantitatea de radiații este cu totul neînsemnată, și deci nepericuloasă. Lixiscopul poate fi folosit de asemenea pentru a stabili cu exactitate poziția cateterelor (sondelor chirurgicale). Însă aparatul este util nu numai în medicină, ci și în asigurarea securității. Unele ambasade verifică cu ajutorul lui corespondența, pentru a depista bombele cu plastic trimise în plicuri.

Bani din material plastic

În Anglia au fost puse în circulație bancnote de 1 liră sterlină făcute din mase plastice deosebit de durabile. Ele sînt doar cu puțin mai grele și mai groase decît cele de hîrtie. În timpul probelor, bancnotele nu s-au rupt nici după 500 000 de îndoiri. Se știe că banii obișnuiți de hîrtie trebuie înlocuiți după circa 9 luni de la punerea lor în circulație, din cauza uzurii.

Tratamentul sclerozei dispersate

În Marea Britanie se experimentează o metodă de tratament a sclerozei dispersate în camere decompresate. Această metodă se bazează pe presupunerea că boala este provocată de „granulele" de grăsime care se prind de vasele sanguine mărunte ale creierului și ale măduvei spinării. Ele întrerup alimentarea cu sînge și cu oxigen, provocînd paralizia și pierderea sensibilității. În vederea experimentării noii metode, a fost creat primul complex de camere decompresate, unde sînt tratați 30 de pacienți. Cu toate că acest tratament nu duce, probabil, la deplina dispariție a bolii, el poate amîna sau preîntîmpina dezvoltarea simptomelor celor mai periculoase. În fiecare cameră, făcută din oțel și avînd un diametru de 3 metri, pot fi tratați șase oameni. Pupitrul de comandă este situat în exterior, operatorii urmăresc pe pacienți printr-un luminator special și, în același timp, mențin cu ei legătura prin microfoane.

ION D. GOIA ■

DE PE TOATE MERIDIANELE

În zigzag

ARTISTICE ȘI NU NUMAI. De cînd nu mai face film, actrița Brigitte Bardot se menține în actualitate în diverse feluri. Cîndva, era în fruntea celor ce apărau cu îndîrjire focile pe cale de dispariție. Mai nou, intentează procese publicațiilor franceze și străine, care publică articole sau fotografii ce atentează la viața ei particulară. Cum, în justiție, acest aspect e foarte labil iar ea este o (fostă) glorie ce sensibilizează, uneori are cîștig de cauză, de unde și sumele pe care le primește, prin condamnarea la „daune interese" a părților pirite, dat fiind că în publicațiile editate de acestea ea a apărut fotografiată lîngă o focă, un ciine dalmațian sau o pisică. De actori nu mai poate fi vorba ! O tempora ! O mores ! In schimb, nu știu cum va fi despăgubit Salvador Dali, cărula, de la Newport Beach (S.U.A.), dintr-o sală de expoziție, i s-au furat fără urmă 18 pînze. E adevărat, multe dintre ele ar aparține unei galerii locale iar restul unor colecționari particulari dar ele valorează 538 000 dolari. Galeria a oferit 5 000 dolari recompensă oricărui va furniza o informație datorită căreia s-ar putea găsi tablourile, dar mă tem că hoții dau dublu pentru tăcere. Un alt „zeu", tot modern, e în discuție. Se scrie și se comentează pe larg „divorțul" dintre celebrul dirijor Herbert von Karajan și Filarmonica din Berlinul-Occidental, afacere în care s-a amestecat, pentru mediere, pînă și primarul acestui oraș. La 76 de ani, directorul artistic al filarmonicii vest-berlineze a intrat în dezacord cu orchestra din cauza unei tinere clarinetiste, pe care el o proteja spre a fi angajată, în timp ce orchestra invocă faptul de a-și fi ales ea însăși, de 102 ani, membrii. Ce va urma ?

DUMITRU CONSTANTIN ■

Lumea se amuză

După Slovenka — Cehoslovacia

O vorbă care a zburat n-o mai prinzi nici cu patru cai în zbor

Intr-o zi, cine știe de la ce mare bucurie o fi pornit totul, Xiao San și-a invitat mai mulți prieteni la masă. Dar... la ora stabilită au venit doar șase. Îngrijorat, Xiao San întreabă :

— Cum, cei care trebuiau să vină n-au venit ?

Doi dintre cei de față s-au gîndit: „Înseamnă că invitații erau alții, nu noi !" Cu fețele roșii de rușine, și-au luat rămas bun și au plecat. Xiao San se supără și zise :

— Cum, au plecat cei care nu trebuiau să plece ?

Alți doi prieteni s-au schimbat la față, brusc : „Așa, deci, gîndeau ei, cei care trebuiau să plece eram noi, care va să zică !" Fără să mai scoată vreun cuvînt, s-au ridicat de pe scaune și au plecat și ei. Xiao San stătea gata să plîngă. Ultimii doi prieteni rămași i-au spus, cu blîndețe :

— Xiao San, fii și tu mai atent cînd vorbești, ei au crezut că îi gonești.

— Vai, dar au înțeles greșit. Eu nu lor le adresasem cuvintele de mai înainte.

— A ? Adică, despre noi era vorba ? De ce n-ai spus mai devreme ? ! și, furioși, ieșiră din cameră trîntind ușa. Iar Xiao San rămase trist, buimăcit, lîngă bunătățile pregătite pentru foarte mulți prieteni care n-au venit...

(prelucrare din limba chineză)

Dimineața la Beijing

De mult vroiam să fac experiența asta. Tocmai bine s-a nimerit că azi soarele a rămas ascuns după nori, mult timp după răsărit. Am profitat de răcoarea astfel prelungită, mi-am luat bicicleta și... am ieșit în lume.

E ora la care semafoarele încă nu au început să funcționeze.

E ora la care pastilele de refugiu stau pustii, galben-roșu presărate de-a lungul străzilor de asfalt cu verde clorofil.

E ora la care populația Beijingului se trezește din intimitatea nopții și iese în întîmpinarea Zilei Noi. Fericiți de fiecare dimineață ca de orice început, patru generații — de la străbunicul de 80 de ani pînă la gigilicea care abia învață să articuleze cuvîntul — ies în marea natură și fac sport. Îi vezi pretutindeni, care pe stradă, executînd mișcări istețe de păstrare a mobilității capului, rezemați de balustrada șoselei suspendate, de un stîlp, copac sau pur și simplu de peretele unei case, care în micile spații verzi de la marginea drumului, unduindu-se fascinant după regulile taijiquan-ului (o formă a boxului chinezesc, în variantă lentă are efect stimulator asupra circulației sîngelui, destinde tot corpul și creează spiritului o stare senină, proaspătă), care, separat, care cîte doi sau în grupuri. Generațiile de mijloc preferă crosul. Femei, bărbați, tinere în treninguri albastre, cu codițe zburătăcind aiurea, tineri în pantaloni scurți, cu priviri luminoase aleargă în parc, sau în jur, sau pe aleile interioare, fiecare cu ritmul lui. Dar nu numai tinerii aleargă.

Mă preumblu de mai bine de jumătate de oră printre cei mai matinali locuitori ai capitalei Chinei. S-a făcut deja ora 6. Agenții de circulație apar unul cîte unul, cine știe de unde, să-și ia în primire posturile. Din nou azi vor trebui să vegheze la securitatea milioanelor de biciclești care încep să se adune, cum spunea un poet chinez contemporan, ca „valurile marelui fluviu al Beijingului în ceas de dimineață". Sportivii, înviorați, cu fețele strălucind de puteri noi, se retrag la micul dejun, ca să plece apoi acolo unde îi cheamă datoria. Deja cunosc prea bine momentul care se derulează sub ochii mei. Au început să circule autobuzele, primii pasageri se ordonează liniștiți în stație. Semafoarele clipesc a bună dimineața. Culmea ! Pînă și soarele străpunge camuflajul de nori pe care l-a păstrat pînă acum, semn că începe un episod nou în viața marelui oraș. Într-adevăr, la ora 7,00 cînd radioul transmite primul buletin de știri al zilei, după acordurile imnului național, nimeni nu mai doarme în Beijing : muncitorii și funcționarii sînt deja la locul de muncă sau pe drum ; studenții și profesorii repetă, pe aleile universității, ultima lecție ; elevii, preocupați, se îndreaptă spre școală, cu cravatele fluturîndu-le mîndru pe umeri. E timpul să ne întoarcem fiecare la ziua noastră de muncă și studiu. Bună dimineața !

LUMINIȚA TOMA
studentă la Institutul de limbă chineză din Beijing

Roza vînturilor

MIYOSHI TATSUJI (Japonia)

Pescărușii

Libertatea-i a lor.
Se iubesc în văzduh.
Patul lor sunt norii.
A lor e libertatea.

Cînd totul s-a spus,
a lor e libertatea.
Agață soarele pe cerul
dinspre răsărit.
Sufrageria lor ? E marea în zori.
Cînd totul s-a spus,
a lor e libertatea.

La urma urmei, libertatea-i a lor.
Agață soarele aproape
de fereastra dinspre apus.
Sala lor de dans ?
E marea la ceas de amurg.
La urma urmei, libertatea-i a lor.

A lor e libertatea.
Ei înșiși sunt locul nașterii lor,
ei înșiși locul lor de odihnă.
Libertatea-i a lor !

Cînd totul s-a spus, a lor
e libertatea.
Își găsesc reședința într-o
stea simplă
și limba lor e doar un cuvînt.
Cînd totul s-a spus,
a lor e libertatea.

La urma urmei, libertatea-i a lor.
Din lumina dimineții-și fac cîntec,
din focurile serii armonie.
La urma urmei, a lor e libertatea.

Sărbătoarea

Ciudată plăcere
Să urmăresc de departe
O sărbătoare,
Și totuși, în mijlocul ei,
Pierdut în mulțime
Rareori uit de mine.
Dar, departe de mulțime
Mă mulțumesc să observ.

O dată terminată sărbătoarea
Și mulțimea risipită,
Mă plimb de unul singur
Pe unde avusese loc bucuria
Și asta mă uimește
De fiecare dată.

Ciudat e însă că îmi plac
Pregătirile de sărbătoare.

În românește de PETRE STOICA ■

Mai multe tablouri...

Eternitatea peisajului românesc

O casă pe-o coastă de deal. O casă împrejmuită de cîțiva arbori. Și o cărare ce duce spre casa aceea învăluită parcă în veșnicie. O cărare șerpuită, îngustîndu-se în bătătura casei. Același peisaj văzut vara, văzut iarna, toamna, primăvara. Apoi, mai la stînga sau mai la dreapta acestui peisaj, cîțiva arbori, poate chiar arborii ce-mprejmuie casa, încărcați de florile primăverii. O dulce povară de alb înspumat. Sau, cu aproximație aceiași arbori, încărcați de omăturile iernii. O altă povară, însă. Rece, tăioasă, sticloasă. Tușe drepte, frînte nervos, tușe de alb și griuri de-albastru. Apoi, flori, compoziții cu țărani, lanuri, interioare țărănești, peisaje cu rîuri de argint, dealuri, portrete, naturi statice, nuduri. Am povestit, ca să zicem așa, și am inventariat, cît se poate de succint, retrospectiva pe care **Dan Băjenaru**, pictor ajuns la venerabilă vîrstă de 84 de ani, a deschis-o la galeriile **Orizont**. În pofida vîrstei, Dan Băjenaru este același mare îndrăgostit de natură, același respectuos pictor în fața eternității peisajului românesc (cît de exact i se potrivesc acestui artist versurile lui Blaga, veșnicia s-a născut la sat !), dar, mai ales, în pofida atîtor și atîtor curente și tendințe ce-au cutreierat cîmpul artelor plastice de-a lungul ultimilor 60 de ani, de cînd maestrul este prezent în mișcarea plastică românească, pictorul Dan Băjenaru a fost și este mereu același, tulburător de convins de adevărul crezului său estetic, crez care, trăgîndu-și sevele dintr-un preimpresionism, a coexistat, cu șanse egale de exprimare, unor orientări de anvergură, precum cele semnate de Pallady, Tonitza, Iser, Ghiață, Ciucurencu, Petrașcu. Pictura să este, am putea spune, parafrazînd una din temele sale preferate, o masă încărcată cu roadele pămîntului, o masă împrejurul căreia oamenii trăiesc clipa de liniște și-mplinire pe care o merită din plin pentru că au plătit-o cu sudoarea și truda frunților și brațelor lor. Pictura maestrului Dan Băjenaru, se simte acest lucru, este plătită cu onestitatea întregii sale vieți.

Materialitatea luminii

Ochiul nopții cu pleoapă de aur, Cristal incendiat, Fluturi la ferestrele nopții. Temelie cu pietre ude Aur ascuns la temelie, Plouă, gene de măr. Am reprodus doar cîteva din titlurile lucrărilor pe care **Monica Flămând** le expune la galeria **Simeza** pentru a puncta, mai întîi și-ntîi, intenția poetizantă a artistei, impul adus deopotrivă luminii și vieții. În fapt, Monica Flămând își construiește compozițiile printr-o riguroasă simetrie de cercuri albe și negre, de pătrate și triunghiuri, de parcă s-ar fi insinuat în structura intimă a cristalelor, a diamantelor. Împrejurul acestor elemente, a acestor rețele geometrice, freamătă cîmpuri de semne minuscule, aerul însuși. Din cînd în cînd, pentru a umaniza aceste perspective minerale, cîte o pată de galben intens, o ardere caldă, blîndă, în contrast cu lumina strălucitoare, orbitoare, dar rece a cristalelor. Ceea ce rezultă este fascinația însăși a impactului dintre lumină și întuneric în miezul de nevăzut al ideii de cristal. Cu alte cuvinte Monica Flămând împinge, în lumea de taină a macrocosmosului sau, totodată, a microcosmosului, percepția senzorială strict plastică, apelînd la inefabilul metaforelor poetice și la rigoarea construcțiilor geometrice. În altă ordine de idei, luate în sine, fără trimiterile din titlu ale artistei, lucrările pot fi, în același timp și o suită de vitralii care filtrează, savant și rafinat, lumina. În fond, în ultimă instanță, Monica Flămând pare a-și fi propus, dintr-un unghi aparte, original, o descriere a luminii, inclusiv fascinația ei în fața acestei atît de subtile forme de materialitate a lumii.

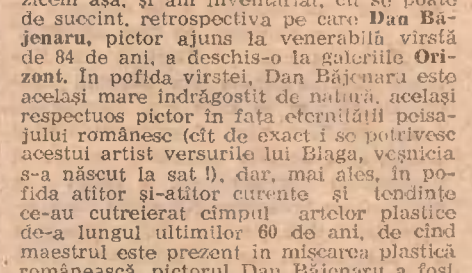

Jocurile naturii

Tot la **Simeza**, parcă dialogînd cu pictura Monicăi Flămând, expune și „sticlarul" **Dionisie Popa**. Numai că lucrurile sale, ciudate și delicate arabescuri de sticlă albă, verde, sau brună, mult asemănătoare algelor sau tufelor de vise fixate în structuri aparent friabile de bronz, nu comentează, ci beneficiază de calitățile reale, concrete ale luminii. Am fi tentați, în fața acestor lujere transparente, să spunem că Dionisie Popa a închipuit, din lumină, sticlă și bronz, o lume muzicală, că lucrările sale par să emită, pe lungimi de undă insesizabile, sunete înalte, un fel de clinchete de argint, dar, tot metaforic vorbind, vom spune că Dionisie Popa n-a făcut altceva decît să surprindă clipa de-amiază în care roua pare a se desprinde din păienjenișul unor plante, a unor crengi subțiri și contorsionate în fel și chip. Dar, alături de-aceste lirice alcătuiri ce-ncîntă ochiul și imaginația, Dionisie Popa confirmă sensibilitatea și deplina deprindere artistică a meșteșugului și printr-o serie de alte lucrări (casete de cristal cu bronz, vase cu noduri, vase lichenis) ale căror forme, limpezimi sau porozități instaurează împrejurul lor o atmosferă intimă, slujind astfel scopului pentru care au fost create. Firește, s-ar mai putea vorbi cu folos despre alura dinamică a formelor, sau, dimpotrivă, despre linia frîntă a vaselor cu noduri, despre aerul lor oarecum butucănos, amintind parcă de saci legați la gît, or despre eleganța barocă a castelor de cristal legate-n arabescuri de bronz. Vom pune însă punct acestor succinte considerații subliniind cu precădere emoția gracilă ce se degajă din planteie de sticlă, lucrări pe care artistul le-a grupat sub un titlu foarte potrivit : **Jocurile naturii**.

Mătase și lină

Sala de la parter a galeriilor **Căminul Artei** găzduiește o foarte interesantă expoziție de imprimeuri (mătase și lină) datorate uneia din designerii de prestigiu ai industriei textile din țara noastră, **Zenobia Șerban**. Compozițiile sale, ample cîmpuri în care motivele ornamentale se inspiră din modularea industrială a motivelor, realizate în tehnica specifică a imprimeului artistic manual, sînt improspătate de jocul larg al liniilor rotunde, al suprafețelor jucate cromatic, de unde și senzația că artista a vrut (și a reușit !) să se încinte și să ne încinte cu jocul naiv și imprevizibil al unor baloane colorate de săpun. Alte pînze, renunțînd la „alergătura continuă a liniilor curbe", aduc în discuție o imagine mozaicată alcătuită dintr-o sumedenie de suprafețe neregulate dispuse aparent haotic în cîmpuri dinamice, explozive, sau, dimpotrivă, suprafețe riguros geometrice dispuse în cîmpuri echilibrate, statice, hieratice. Cît despre eșarfele sau draperiile de mătase, colorate și vaporoase precum aripile unor păsări exotice, acestea vin să dea expoziției un aer răcoros, mereu în mișcare, într-un evident contrast cu rigiditatea panourilor decorative pe suportul țesăturilor de lină. Deci, cu alte cuvinte, un subtil dialog al culorilor și formelor exprimate prin două materiale atît de diferite, lina și mătasea, dialog pe care artista, din dorința de a înfrumusețea lumea noastră de toate zilele, ni-l oferă cu sensibilitate și delicatețe.

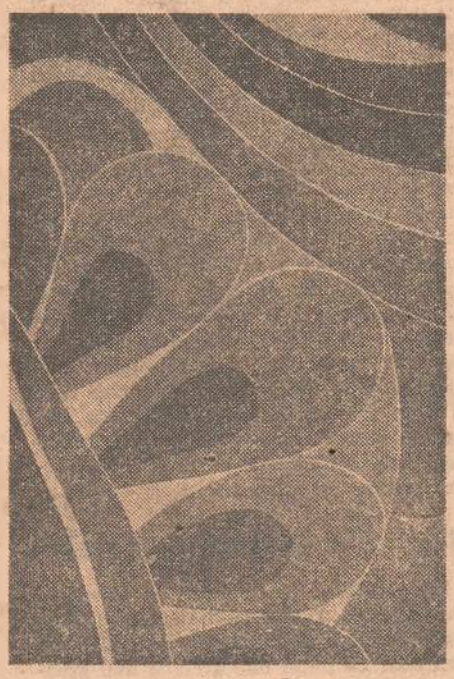

Virtuțile acuarelei

Un acuarelist de forță se dovedește a fi **Gheorghe Ioniță** care, la **Galeriile de Artă ale Municipiului**, expune aproape 60 de lucrări, una mai frumoasă decît cealaltă. Ceea ce uimește la acest artist, dincolo de evidenta sensibilitate și de impecabila sa tehnică, este împătimirea pentru acuarelă, Gheorghe Ioniță ambiționîndu-se să ilustreze valențele cromatice multiple, totale chiar, și capacitatea de expresie extrem de diversă ale atît de neglijatei (expozițional vorbind) acuarele, material ajuns a fi folosit, în ultima vreme, mai mult în atelier, cu precădere pentru schițe și studii. Gheorghe Ioniță, prin recenta sa expoziție, a vrut și a reușit pe deplin să demonstreze că, aidoma uleiului, guașei, temperei, acuarela este un material tot atît de apt pentru o artă totală, avînd totodată și calități specifice, de nereprodus cu alte materiale.

Revenind la lucrările expoziției, o notă aparte, nu doar cromatic (dominată de galbenul încins al Saharei și de albastrul de neclintit al cerului africano-mediteranean), ci și ca atmosferă (un aer insolit, parcă misterios, un fel de visare orientală, un fel de ciudată așteptare, un fel de neputință) se degajă din lucrările ciclului intitulat **Impresii din Algeria**. Copil nomad, La marginea deșertului, Turmă de cămile la Biscra, Ruine la Djemila, Joc de marocco, Ruine romane la Timgad, Lîngă Tapissa sau Kazbah la Alger sînt tot atîtea acuarele care confirmă reușita unui demers artistic de excepție. Cu atît mai mult, cu atît mai tulburătoare și adevărate pentru că sînt mai apropiate sufletului nostru, ca semn și cromatică, vor fi celelalte lucrări, suita de peisaje precum Lunca, După cosit, Spre Bîtca Doamnei, Valea Mureșului, Prisacă dobrogeană, Curte țărănească, La Dorna, Huțulii, La Topița, Șura, Colina, Case la Budila, Pe Sărărie, Ripă, În zori, Peisaj la Vatra Dornei, sau ciclul intitulat Flori. Și-ar mai fi de spus, adică de subliniat, ca excelent fiind, portretul în acuarelă, Gheorghe Ioniță confirmînd și în acest caz, virtuțile acuarelei condiționate, firește, de virtuozitatea celui ce vrea să fie, cu adevărat, un acuarelist.

VICTOR NIȚĂ ■

Pictură și sens

Un „peisaj esențial", așa cum este el imaginat de cîțiva pictori și graficieni ce-au debutat în anii din urmă, înseamnă, de fapt, **un peisaj anume**, cu o tectonică plină de suflu arhaic și vigoare, o natură cu amintirea unor timpi primordiali, semeață și cu sunet cosmic. Aceasta nu-i totuna cu „esența peisajului" — care-i preocuparea, fundamentală și ea, a artiștilor atrași de natură și de înfățișările ei. De asemenea, un „obiect esențial" cioplit în lemn ori marmură de un număr de sculptori din aceste generații, reprezintă ceva comparabil, în ce privește tensiunea și apelul monumental, cu peisajul în chestiune, adică un lucru ce cheamă în memorie forme — sau mai bine zis tipare — dintr-un trecut ce-i încărcat tot cu „pildă eroică și spirit grav. O vatră, de exemplu, o uneltă țărănească, o incintă cu traseu pur și vehement, o casă.

Pasiunea pentru reprezentările, ce-ar trebui numite, mai degrabă, emblematice a legitimat-o pictura unor Horia Bernea, Theodor Moraru, Sorin Dumitrescu, Ion Dumitriu, Marin Gherasim. E deajuns să notăm că expozițiile lor se chemau „Deal" (I, II, III, IV...), „Terase", „Loc", „Sură". Interesul e legitimat, totodată, de gustul pentru ancestral și arhetip manifest în celelalte arte, chiar dacă nu atît de programatic ca-n plastică.

Între tinerii cu mult talent, și ale căror expoziții dau frumoase nădejdi de calitate și continuitate, e drept să-i numărăm pe Constantin Pacea, Petru Lucaci, Gruia Floruț, Cristian Paraschiv, Mirela Buciu Isăilă, Tiberiu Mogteanu, Gabriel Popian, Anca Bucura Nicolau, Dorin Crețu, Michaela Isac Crișanu. Nu-l lipsit de înțeles faptul că, la interval de cîțiva ani, Horia Bernea, Constantin Pacea și, acum, Michaela Isac Crișanu au solicitat și au obținut, pentru a-și expune creația, sala, cuprinzătoare, dar și cu toate exigențele unui spațiu vast, de la Muzeul de istorie a P.C.R., a mișcării revoluționare și democratice din România.

Selecția **Michaelei Isac Crișanu** are un titlu — **Contribuții subiective la peisaje esențiale** — care ne lămurește asupra particularizărilor ce apar în cadrul direcției însetate de „esențial" în chiar etapa de stabilizare a ideii și de precizare a efectivului.

Formația de monumentalist a artistei slujește vocația ei de peisagist. Imaginile — reprezentări ale unei naturi aproape în totul plăsmuită dar de o violentă plauzibilitate — se țin minte. Puține prime expoziții personale mi-au dat, într-o măsură atît de mare, sentimentul nu numai al unei dotări excepționale, ci și al unei credințe în puterea artei de a modela conștiințe ferme și cultivate. Trebuie, desigur, evocată aici și didactica profesorului Ion Stendi, capacitatea acestuia de a lucra la elementul moral al actului de creație. Ion Stendi îl învață pe studenții săi un meșteșug de mînă întîi și, ce-l mai important, le insuflă idei privind rosturile mari ale artei, idei ce se instaurează la studenți și rămîn productive o viață „...ceea ce constituie caracteristica esențială a acestei viziuni — scrie Dan Grigorescu în catalog — e proclamarea unei unități supreme a universului, a regnurilor, a formelor naturale și a celor create de om. „Arheologiile" sale dezvăluie o personalitate poetică, ale cărei trăsături încep să se constituie de pe acum într-o tonalitate proprie".

TUDOR OCTAVIAN ■

Flacăra. Redacția : București, Piața Scînteii 1, căsuța poștală 3 312, cod 71 341. Telefoane : 17 60 10, 17 60 20. Interioare : PROBLEMELE OMULUI (Scriso i—audiențe—anchete) — **Răzvan Bărbulescu,** Marga Nedelea, Mihai Stănescu, Emanuel Valeriu, Horia Pătrașcu, Dorin Gherghinescu, Georgeta Ștefănescu — 25 42, 21 30, 25 58 ; PROBLEMELE DEZVOLTĂRII (Politică—economie—știință) — **Cornel Nistorescu,** Ion D. Goia, Liviu Timbus — 25 66 ; PROBLEMELE CULTURII (Literatură—artă—învățămînt) — **George Arion,** Victor Nițâ — 1457 ; PROBLEMELE NOULUI (Reportaj—urgențe—sport) — **Ovidiu Ioanițoaia,** Ilie Purcaru, Adrian Dohotaru, Nicolae Grigore, Dumitru Constantinescu, Oprea Georgescu, Lionel Nițescu, Constantin Balacciu, Margareta Mureșan — 21 28 ; PROBLEMELE REVISTEI (secretariat, foto) — **Dan Bârlădeanu,** Constantin Dragomir, Elena Ghera, Sorin Rostolache — 21 23, 25 69, 20 72, 14 53 ; secretar responsabil de redacție — **Nicolae Cristache** — 21 43 ; redactor șef adjunct — **Nicolae Arsenie** — 21 24 ; redactor șef 20 02. Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii". Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — sectorul export-import presă, P.O. Box 12-201, telex 10376, prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

Redactor-șef: ADRIAN PĂUNESCU

PREȚUL REVISTEI: 4 LEI

41 505

Biblioteca Jud. Hunedoara
SALA DE LECTURĂ

„Să ridicăm, în continuare, nivelul gîndirii şi creaţiei ştiinţifice, al învăţămîntului, culturii şi artei, să intensificăm activitatea de educare patriotică, revoluţionară a maselor, de formare a omului nou cu o conştiinţă înaintată".

NICOLAE CEAUŞESCU

(Din Mesajul de Anul Nou adresat întregului nostru popor)

Revistă săptămînală editată de Frontul Democraţiei şi Unităţii Socialiste

ANUL XXV Nr. 1213 DUMINICĂ 4 IANUARIE 1981 8 PAGINI 1,50 LEI

ORIZONT ŞTIINŢIFIC ROMÂNESC

Am încheiat un cincinal de mari înfăptuiri şi am început un altul, menit să marcheze o nouă etapă, calitativ superioară, în dezvoltarea ţării. Este un moment festiv, un moment al bilanţurilor, atît de propriu cifrelor de sinteză şi statisticilor. Nu ne propunem să le prezentăm în cele ce urmează, nici să le rezumăm, dar nu putem să nu remarcăm că în perioada 1976—1980, prin valorificarea superioară a tuturor resurselor materiale şi umane, în special a celor de creativitate, producţia netă industrială a crescut într-un ritm mediu anual de 10,6 la sută, anul trecut fiind cu 66 la sută mai mare decît în 1975. Este măsura unui amplu proces revoluţionar în care ştiinţa şi tehnica, slujitorii lor din institute de cercetare şi proiectare, din alte unităţi au dobîndit un rol dintre cele mai importante.

Luminoasele perspective deschise de Congresul al XII-lea sînt indisolubil legate de promovarea consecventă a ştiinţei, de afirmarea creaţiei tehnico-ştiinţifice. Însufleţiţi de programele-directivă de cercetare ştiinţifică, dezvoltare tehnologică şi introducere a progresului tehnic stabilite de cel de-al XII-lea Congres, oamenii de ştiinţă din ţara noastră sînt angajaţi plenar în bătălia pentru nou, în bătălia pentru afirmarea şi pe mai departe a ştiinţei ca forţă nemijlocită de producţie. Vom continua şi dezvolta, cu şi mai multă dăruire, împlinirile de azi. Unele dintre aceste roade ale muncii pasionate, cîteva dintre semnificativele realizări ale ultimei perioade se află cuprinse în **grupajul din pagina a 2-a.**

1981

Am sărbătorit cea de-a XXXIII-a aniversare a proclamării Republicii şi am întîmpinat Noul An — începutul unui nou cincinal — cu un justificat sentiment de mîndrie pentru toate înfăptuirile noastre, cu conştiinţa celei mai profunde unităţi de acţiune şi ideal comunist, cu ferma hotărîre de a face din viitoarea etapă de dezvoltare a ţării — o etapă de indiscutabil progres, de consecventă şi exemplară afirmare a unei noi calităţi, de modernizare şi perfecţionare a întregii vieţi social-economice.

Cincinalul 1976—1980, un cincinal cu excepţionale semnificaţii, de amplă revoluţionare tehnico-ştiinţifică, a fost încheiat — aşa cum subliniia secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în Mesajul de Anul Nou adresat întregului popor — cu rezultate remarcabile în toate domeniile de activitate: *„În această perioadă, am parcurs un drum important în dezvoltarea economico-socială a patriei, în edificarea societăţii socialiste multilateral dezvoltate în România. S-au afirmat tot mai puternic forţa şi superioritatea orînduirii noastre noi, hotărîrea întregului popor, mai unit ca oricînd, în cadrul Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, sub conducerea partidului, de a-şi făuri o viaţă liberă şi demnă, viitorul socialist şi comunist."*

Deosebit de elocvent pentru amploarea şi implicaţiile întregului nostru efort de dezvoltare, am ajuns în prezent să dispunem de fonduri fixe de aproape două mii de miliarde lei, dublul celor pe care le deţineam în urmă cu cinci ani. Să adăugăm însă cifrei şi un element calitativ cu deosebire relevant: gradul înalt de tehnicitate al investiţiilor realizate în acest cincinal, cît şi judicioasa lor repartizare teritorială. În toate judeţele, şi în primul rînd în cele mai puţin dezvoltate, s-au realizat puternice platforme industriale, nuclee de efervescentă înnoire social-economică, contribuind direct şi stimulînd necontenit ridicarea bunăstării materiale şi spirituale a oamenilor muncii. Retribuţia reală, ca rezultat firesc al realizărilor obţinute în planul economiei a sporit şi ea cu circa 29 la sută, faţă de 18—20 cît era prevăzut iniţial în planul cincinal. S-au construit sute de mii de apartamente noi, a sporit cu peste un milion numărul de locuri de muncă, a fost stimulată şi pusă în valoare, fără precedent şi egal, capacitatea de creaţie a maselor. Celor două mii de miliarde de lei fonduri fixe, pentru a le înţelege valoarea, se cuvine astfel să le adăugăm conştiinţa de sine, angajarea şi participarea responsabilă a milioanelor de oameni ai muncii, în stare să răspundă azi, în industrie, celor mai marcate exigenţe ale progresului contemporan, în stare să determine, în agricultură, o transformare profundă, revoluţionară, atît în utilizarea fondului funciar, cît şi în organizarea în sine a producţiei agro-zootehnice. Răspunzînd acestor imperative ale economiei, a crescut an de an rolul ştiinţei, cercetarea originală ajungînd să asigure la capătul acestui cincinal peste 90 la sută din soluţiile tehnico-ştiinţifice care condiţionează diversificarea şi ridicarea nivelului calitativ al întregii producţii materiale.

(*Continuare în pagina a 2-a*)

Tehnica modernă de calcul

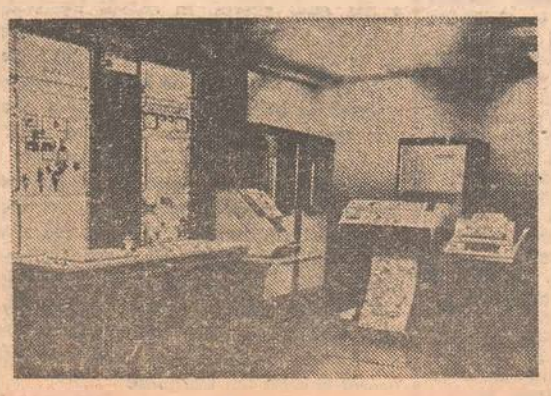

Printre realizările de prestigiu ale ştiinţei şi tehnicii româneşti, în ultima perioadă se numără şi susţinuta introducere în economia naţională a calculatoarelor electronice, a tehnicii moderne de calcul. În imagine, calculatorul românesc „Felix C 32-P" care, folosit la conducerea proceselor tehnologice, conduce la optimizarea producţiei, la reducerea consumurilor de materii prime şi energie.

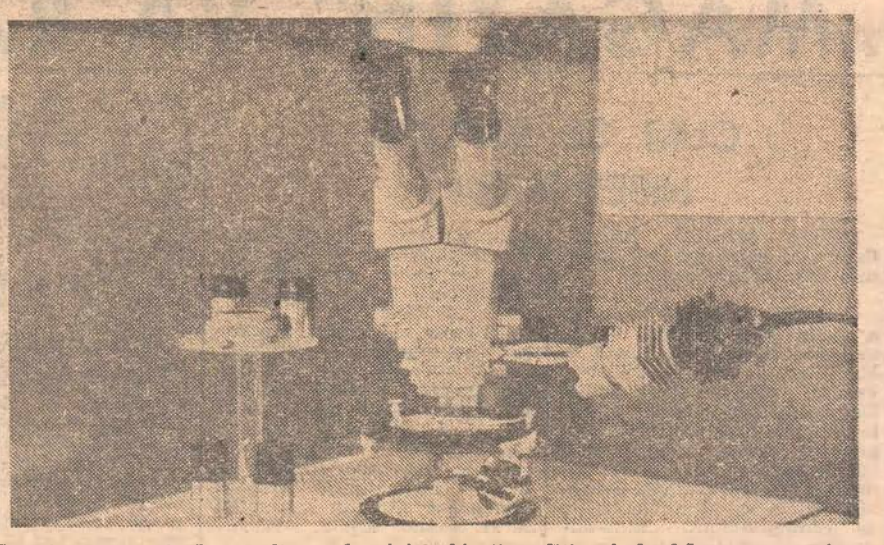

Imaginea reprezintă o realizare de vîrf a industriei noastre optice. Este vorba de un stereomicroscop, cu o construcţie competitivă. Obiectivele stereomicroscopului sînt pancratice (ZOOM). Un obiectiv adiţional de 0,5x, precum şi un sistem de iluminare artificială cu lămpi de 6—15 W completează posibilităţile noului instrument românesc, ce se înscrie printre succesele ştiinţei şi tehnicii noastre din cincinalul care a luat sfîrşit.

ŞTIINŢA ŞI PROGRESUL PATRIEI

● Automatizarea şi cibernetizarea producţiei ● Informatica şi raţionalizarea consumurilor materiale şi energetice ● Dezvoltarea mijloacelor de producţie pe baza unor soluţii naţionale optime.

Momentul actual al revoluţiei tehnico-ştiinţifice din ţara noastră incorporează echilibrat întreaga arie de discipline ştiinţifice, un rol semnificativ revenind în acest proces de mişcare şi creativitate domeniilor moderne ale ştiinţelor de vîrf. Aşa cum se relevă în documentele de partid, la baza dezvoltării noastre tehnologice, industriale, economice şi sociale trebuie să stea ştiinţa, ca factor determinant în materializarea şi promovarea ideilor noi. De fapt este cu neputinţă să ne imaginăm, astăzi, progres economic şi eficienţă în tehnologie, organizarea şi regîndirea raportului dintre consum şi produs în afara participării prioritare a ştiinţei. În acest context un rol important îi revine şi informaticii care s-a impus mai ales în ultima decadă ca un instrument al dezvoltării sau accelerării dezvoltării în contextul dezvoltării generale a societăţii moderne, fiind considerată ca o măsură a modernizării în domenii esenţiale, cum ar fi productivitatea, optimizarea utilizării resurselor materiale, energetice, organizarea, disciplinarea şi conducerea sistemelor complexe legate de dezvoltare. Informatica are un rol determinant în transferul de inteligenţă de la om către maşină, către mijloacele de muncă, de producţie, în cadrul unei evoluţii care se va finaliza printr-un salt calitativ — revoluţie care va defini prin noi coordonate o societate a viitorului, bazată pe informaţii, pe culegerea, transmiterea, depozitarea, prelucrarea lor operativă în obţinerea rezultatelor prelucrării în mod operativ, la scara de timp la care se desfăşoară procesele.

Informatica din ţara noastră a fost marcată fundamental de opţiunile majore stabilite de conducerea partidului şi statului cu aproape cincisprezece ani în urmă cînd s-au pus bazele unei industrii moderne, de tehnică de calcul, precum şi

Dr. ing. MARIUS GURAN

Director general adjunct, Institutul central pentru conducere şi informatică

(Continuare în paginile 4—5)

ORIZONT ŞTIINŢIFIC ROMÂNESC

Tahometru electronic

Tahometrul electronic cu afişare numerică, în imagine, este destinat, în principal, măsurării rotaţiei (turaţiei), permiţînd cunoaşterea continuă a valorilor prin semnalizarea acestora pe un ecran, de la 6 rotaţii pe minut, la un milion de rotaţii pe minut, oricare ar fi factorul de multiplicare (număr de impulsuri electrice/rotaţie) al traductorului utilizat. Nou aparat românesc, realizat la Întreprinderea de aparate electronice de măsură şi industriale din Bucureşti, îndeplineşte pe lîngă funcţiile obişnuite ale tahometrelor clasice şi alte operaţii, printre care măsurarea produsului între turaţie şi un număr N, determinarea directă a turaţiei unor elemente de angrenaje, măsurarea alunecării, a altor mărimi fizice, fapt care îl situează printre cele mai complexe de acest fel din lume.

Au fost descoperite antibiotice... în sol

Ample cercetări efectuate în cadrul Institutului central de biologie au condus la descoperirea de noi antibiotice. Într-o primă etapă au fost selectate din sol, peste 5 000 de tulpini dintre care, în urma unor minuţioase testări de laborator, au fost selectate acele microorganisme capabile să producă antibiotice. În momentul de faţă, două dintre aceste noi antibiotice au fost trecute într-o staţie-pilot, iar altele sînt pregătite să urmeze aceeaşi cale. De subliniat că în cadrul studiilor amintite au mai fost selectate şi două tulpini de microorganisme producătoare de proteine în condiţii de cultivare pe metanol (o bacterie şi o drojdie) al căror randament în condiţii de laborator este de 60—62 la sută.

În cadrul cercetărilor au mai fost stabilite şi caracteristicile ultrastructurale specifice multor tulpini de microorganisme producătoare de antibiotice, aminoacizi şi vitamine — tulpini deja folosite în producţie la Întreprinderea de antibiotice, Iaşi. După cum am putut afla de la

ICEBIOL, toate aceste studii sînt direct corelate cu cele de selecţie şi ameliorare a proceselor tehnologice efectuate în vederea creşterii productivităţii bioproducătorilor — cercetări efectuate de Întreprinderea de antibiotice Iaşi şi ICECHIM.

Telerom

Una din preocupările majore ale Institutului de cercetare ştiinţifică şi inginerie tehnologică pentru automatizare, tehnică de calcul şi telecomunicaţii îl constituie informatizarea şi cibernetizarea conducerii. Pentru introducerea pe scară largă a tehnicii de calcul în cele mai diferite domenii (petrochimie, energetică, extracţie-prelucrare-transport de ţiţei şi gaze naturale, cărbune, supraveghere hidrometeorologică) teleprelucrarea şi teletransmisia de informaţii este o componentă de o importanţă deosebită. Pentru acest domeniu în IPATCT s-a dezvoltat sistemul complet de echipamente TELEROM cuprinzînd 15 tipuri de terminale, multiplexoare şi modemuri cu ajutorul cărora este posibilă manipularea, prelucrarea şi transmiterea cu mare viteză şi la distanţe mari, a semnalelor şi informaţiilor distribuite. Pro-

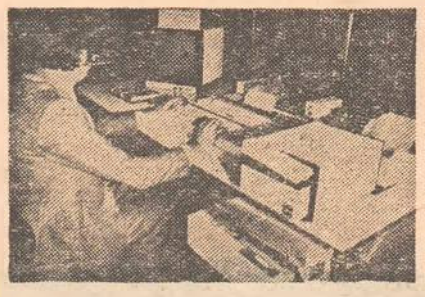

ducţia acestor echipamente a început la o nouă fabrică specializată din Cluj-Napoca, valorificîndu-se astfel plenar activitatea de cercetare.

Conducerea proceselor tehnologice

Rod al integrării învăţămînt—cercetare—producţie, dintre Institutul de cercetare ştiinţifică, inginerie tehnologică pentru automatizări, tehnică de calcul şi telecomunicaţii şi Facultatea de automatică şi Întreprinderea „Automatica" în colective mixte, în anul 1980 s-a reuşit să se realizeze — în avans faţă de plan — modelele experimentale ale Sistemului distribuit de conducere a proceselor tehnologice „SDC—2 050". Sistemul poate

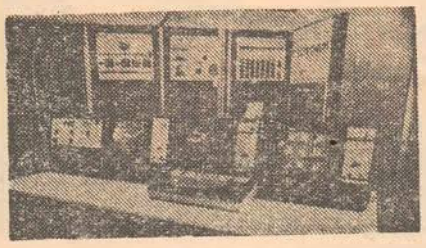

asigura automatizarea proceselor tehnologice din toate ramurile economiei naţionale oferindu-le însemnate investiţii şi o eficienţă sporită în exploatare.

1981

(Urmare din pagina 1)

În anul 1981, conform planului adoptat de Marea Adunare Naţională, vom continua dezvoltarea şi modernizarea forţelor de producţie, într-un ritm de creştere a capacităţii industriale de circa 7 la sută, al agriculturii de peste 5 la sută, cu îndatorirea generală — absolut clar precizată — ca anul 1981 să fie anul ridicării calităţii şi îmbunătăţirii nivelului tehnic în întreaga economie. Ceea ce implică — dincolo de înţelegerea rolului crescînd al cercetării ştiinţifice, al unei corelări riguroase cu exigenţele economiei — crearea unei puternice opinii de masă în favoarea stimulării şi promovării noului, a progresului tehnic, a preluării şi a generalizării celor mai valoroase cuceriri ale cunoaşterii umane.

Toate marile probleme ale modernizării şi optimizării economiei — de la descoperirea de noi surse de materii prime şi energie la ridicarea eficienţei şi nivelului competitiv al producţiei — reclamă, mai mult decît oricînd, înţelegerea condiţionărilor proprii acestei etape (a creşterii continue a preţurilor materiilor prime, a accentuării crizei energetice) şi, pornind de aici, solicită valorificarea promptă, maximă a creaţiei tehnico-ştiinţifice originale, dinamizarea energiei novatoare a maselor, afirmarea deplină a spiritului revoluţionar.

Noul an şi noul cincinal debutează sub auspiciile analizei exigente, profunde, a rezultatelor obţinute în cadrul cincinalului pe care-l încheiem şi a explicării riguroase a îndatoririlor pe care le prefigurează — anunţînd noua etapă de dezvoltare a ţării — ritmurile, obiectivele şi cifrele de plan ale anului 1981. Cuvîntările de excepţională importanţă rostite de secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, la Plenara C.C. al P.C.R. din 16—17 decembrie şi la Plenara Consiliului Naţional al F.D.U.S. cît şi Mesajul rostit cu prilejul Anului Nou se constituie astfel pentru fiecare din noi, într-un exemplu elocvent de analiză şi abordare creatoare a marilor probleme ale dezvoltării României, de interpretare exactă, materialist-ştiinţifică, a condiţionărilor actualei etape, de evaluare precisă a posibilităţilor şi căilor concrete de soluţionare a diverselor probleme ale vieţii noastre social-economice. Noul an şi noul cincinal debutează însă, din acelaşi îndemn al secretarului general al partidului, sub semnul unei participări tot mai largi şi mai eficiente a maselor de oameni ai muncii la întreaga viaţă social-economică, a competenţei şi responsabilităţilor colective, chemate să contribuie la aplicarea matură a autoconducerii, autogestiunii şi autogospodăririi, ca o latură esenţială a democraţiei economice şi a democraţiei în general.

Iată de ce, conştienţi că toate succesele pe care le obţinem în dezvoltarea patriei noastre constituie o contribuţie de seamă la cauza socialismului şi a păcii în lume, păşim în Noul An şi în noul cincinal, sîntem hotăriţi să facem totul — aşa cum spunea secretarul general al partidului nostru — *„ca realităţile noastre să demonstreze că numai şi numai socialismul reprezintă viitorul, perspectivă de aur a omenirii"*.

„MAGAZIN" VĂ RĂSPUNDE

CUM SE EXPLICĂ HIBERNAREA?

DOINA MARCU, Braşov: **Care sînt cele mai noi teorii care explică hibernarea?**

Cum bine se ştie, hibernarea a captat mult interesul cercetătorilor. Recent, dr. David L. Margulus, de la Temple University, a emis o nouă teorie. Despre beta-endorfină, o moleculă peptidică naturală, care produce efecte asemănătoare cu ale opiului, se ştie că este implicată într-o serie de activităţi fiziologice şi altele legate de comportament. „Beta-endorfina — susţine dr. David L. Margulus — acţionează ca stimulent pentru o serie de reacţii integrate de adaptare ale întregului organism, pregătindu-l pentru lipsa hranei". Aceste reacţii preced instalarea stării de hibernare la animale şi, dacă sînt declanşate din greşeală, pot provoca senzaţia de foame anormală, caracteristică persoanelor care suferă de obezitate.

Conform teoriei lui Margulus, beta-endorfina provoacă acea creştere a poftei de mîncare specifică perioadei dinaintea „înfometării", stimulînd apetitul şi favorizînd depozitarea excesului de calorii în ţesuturile adipoase. Printre efectele constatate se numără încetinirea ritmului respiraţiei şi al bătăilor inimii, scăderea secreţiei de hormoni tiroidieni, scăderea temperaturii corpului şi o atenuare a reacţiei la durere. Aceste modificări, subliniază „Science News", ca şi starea de letargie care le urmează, imită hibernarea animalelor.

EXISTĂ A ZECEA PLANETĂ A SISTEMULUI SOLAR?

DOBRE GHEORGHE, comuna Cuza Vodă, judeţul Ialomiţa: **Există a zecea planetă, după Pluton, în sistemul nostru solar? Dacă da, ce ştim despre acest corp ceresc?**

Dr. CORNELIA CRISTESCU: Pînă în prezent se cunoaşte existenţa doar a nouă planete în sistemul nostru solar: Mercur, Venus, Pămîntul, Marte, Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun şi Pluton. Dar oare nu mai există şi alte planete mari? Întrebarea aceasta a fost pusă de foarte multe ori, fără a se primi însă un răspuns categoric satisfăcător. Sînt cunoscute încercările de a dovedi existenţa unei planete situată între Soare şi Mercur, şi care prin prezenţa ei să explice mişcarea lui Mercur. Folosirea teoriei relativităţii a spulberat însă această presupunere, cu atît mai mult cu cît nici prin observaţii nu se descoperise ipotetica planetă. Mai rămîne însă posibilitatea unei sau unor planete situate spre periferia sistemului solar.

Planeta Pluton a fost descoperită în anul 1930, după aproape 25 de ani de căutare cu diferite instrumente. Ca şi în cazul planetei Neptun, Pluton a fost „descoperită" întîi prin calcule, folosindu-se legile atracţiei universale, însă dimensiunile sale fiind foarte mici iar distanţa la care se găseşte faţă de Soare fiind foarte mare, au fost necesare instrumente puternice pentru confirmarea prin observaţii a existenţei sale. Totuşi, prezenţa lui Pluton nu explică pe deplin unele neregularităţi din mişcarea planetei Neptun; s-ar părea că mai există încă o planetă în sistemul nostru solar, aflată chiar mai departe de Soare decît Pluton, şi care influenţează mişcarea lui Neptun. Dar dacă o asemenea planetă există într-adevăr, ea ar trebui să influenţeze şi alte corpuri din sistemul solar care se apropie de ea, ca de exemplu unele comete. Ideea aceasta l-a condus pe cercetătorul american J.L. Brady să studieze mişcarea cometei Halley, care se deplasează pe o orbită foarte alungită, apropiindu-se de Soare la fel de mult ca Mercur, şi depărtîndu-se apoi pînă dincolo de Neptun. Cometa Halley are nevoie de 76 ani pentru a face un tur complet în jurul Soarelui; există documente care vorbesc despre observarea sa cu aproape 2000 de ani în urmă, totuşi observaţii precise au fost obţinute numai în timpul ultimelor două rotaţii.

Din compararea calculelor, bazate pe mişcarea actuală a cometei, cu observaţiile, Brady găseşte că în trecut orbita calculată nu coincidea cu cea observată. Pentru a pune în coincidenţă calculele cu observaţiile, el introduce în calcule efectul influenţei unei planete şi din calcule obţine următoarele rezultate; în sistemul solar există încă o planetă mare, aflată la aproximativ 60 unităţi astronomice faţă de Soare (o unitate astronomică este distanţa Pămînt—Soare, adică 150 milioane km), şi efectuînd o rotaţie completă în jurul Soarelui în 464 ani. Masa sa este egală cu circa a mia parte din masa Soarelui, adică aproximativ egală cu cea a lui Jupiter.

Dacă presupunerile lui Brady sînt exacte, un asemenea corp ar trebui să fie vizibil, şi în momentul de faţă în mai multe observatoare de pe glob se caută această planetă în locul indicat. Numai observaţiile vor putea decide justeţea acestei ipoteze, căci mulţi astronomi emit alte ipoteze pentru a explica mişcarea cometei Halley.

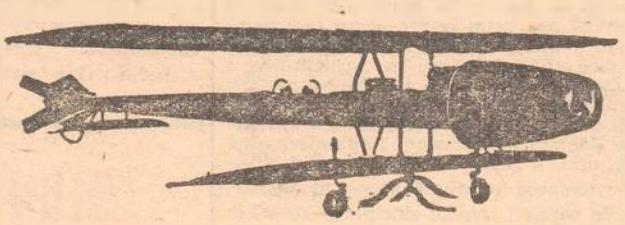

70 DE ANI DE LA PRIMUL ZBOR AL UNUI AVION CU REACŢIE

MIHAI DUMITRESCU, Bucureşti: **S-au împlinit 70 de ani de la primul zor din lume al avionului cu reacţie proiectat, construit şi pilotat de Henri Coandă. Deoarece acest moment marchează un important pas în evoluţia aviaţiei, v-aş ruga să rememoraţi cîteva date legate de eveniment.**

La 16 decembrie 1980 am aniversat împlinirea a 70 de ani de la zborul avionului cu reacţie al marelui inventator Henri Coandă. Istoricul zbor a avut loc lîngă Paris. Creatorul acestui nou aparat zburător se născuse la Bucureşti în 1886 şi terminase strălucite studii în ţară şi străinătate. O prodigioasă activitate ştiinţifică şi tehnică s-a concretizat în peste 700 de brevete obţinute pentru cele peste 250 de invenţii ale sale. Nu vom insista decît asupra cîtorva lucruri legate de zborul avionului său cu reacţie, moment care, pe bună dreptate a fost considerat ca importantă prioritate românească; informaţii puse la dispoziţia redacţiei de Paul Vasilescu.

În octombrie 1910, Henri Coandă a expus la al II-lea Salon internaţional de aeronautică primul avion reactiv din lume. Aparatul a fost construit între anii 1909—1910 şi experimentat pe cîmpia Issy les Moulineaux din apropierea Parisului. Data de 16 decembrie 1910 este o dată importantă în istoria ştiinţei şi tehnicii deoarece pînă de curînd se considera că primul zbor al unui avion cu reacţie ar fi avut loc doar cu... 30 de ani mai tîrziu. Prin zborul său temerar, inginerul român Henri Coandă a dăruit omenirii, cu şapte decenii în urmă, un preţios aparat de zbor care, în zilele noastre străbate spaţiul aerian, cu viteze uluitoare.

AGENDĂ

● **Patrimoniul Muzeului etnografic al Transilvaniei — secţia de la Hoia — s-a îmbogăţit cu două noi construcţii reprezentative: o gospodărie din Cămîrzana, datînd din anul 1725, precum şi o clădire din Jelna, reprezentativă pentru civilizaţia rurală a saşilor** ● **„Probleme actuale în combaterea eroziunii solului şi amenajarea torenţilor" s-a intitulat un simpozion organizat în Capitală sub egida Academiei Republicii Socialiste România şi a Academiei de ştiinţe agricole şi silvice** ● **„Soltestator" se numeşte un original aparat realizat de către Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca, cu ajutorul căruia se pot depista rapid zonele mineralizate aflate în pămînt** ● **Un filodendron aflat în Farmacia nr. 76 din Botoşani a înflorit, eveniment foarte rar în lumea acestei specii** ● **Un nou produs, „Inlavit", se realizează la Fabrica din Cîmpulung Moldovenesc, utilizat ca înlocuitor de lapte în alimentaţia viţeilor, pe această cale eliberîndu-se însemnate cantităţi de lactate pentru consumul uman** ● **Colectivul Întreprinderii mecanice din Tg. Secuiesc a dat anul acesta, în cadrul Festivalului naţional „Cîntarea României", un număr de 17 soluţii tehnice cu o eficienţă de aproape opt milioane de lei** ● **„Fenomenul religios în lumea contemporană" a constituit tema unei dezbateri care a avut loc la Institutul de învăţămînt superior din Hunedoara** ● **Un amestec combustibil pentru alimentarea motoarelor cu ardere internă şi pentru generarea directă a aburului, alcătuit din 20—70 la sută hidrocarburi lichide, 10—50 la sută alcooli, diferiţi derivaţi aminici ai unor acizi şi apă a fost realizat de către un colectiv al Institutului de proiectări şi cercetări pentru petrol şi gaze din Cîmpina.**

M. COZLA

Probleme ale concepției materialist-dialectice despre lume și societate, ale educării ateist-științifice

ȘTIINȚA ȘI RELIGIA DESPRE UNIVERS

I. FORMAREA CONCEPȚIEI DESPRE UNIVERS

Întreaga materie nemărginită în timp și spațiu, prezentă printr-o diversitate infinită a formelor sale ca și frămîntările ei, formează Universul. Datorită triplei sale infinități, nu întregul Univers e observabil, ci numai o modestă parte a lui, numită Metagalaxie.

Astronomia își culege informațiile din partea accesibilă ei, Metagalaxia, iar rezultatele-i bine stabilite, sintetizate sub formă de legi și relații generale se extrapolează (cu prudență) prin ramurile-i noi, cosmologia și cosmogonia. Astfel, rezultă concepția materialist-științifică despre Univers.

a) Dimensiunile Metagalaxiei

Metagalaxia nu are dimensiuni determinate, decît într-o epocă dată, ea extinzîndu-se mereu, pe măsura puterii de pătrundere a omului în adîncurile materiei. Materia se manifestă prin radiațiile electromagnetice pe care le emite sau a căror intensitate o modifică. Cu ajutorul receptorilor de care dispune, omul acumulează radiațiile emise de aștri, de unde informațiile asupra lor. Cu progresele tehnicii, puterea receptorilor de a culege radiațiile de la distanțe (adîncimi) tot mai mari a făcut să crească mereu dimensiunile Metagalaxiei.

Primul receptor este ochiul, a cărui pupilă (cu o deschidere mai mică de un centimetru patrat) acumulează radiațiile unui astru, care cad pe această minusculă suprafață. Dacă acestea sînt îndeajuns de intense ca să excite retina, astrul se vede. Desigur, ochiul este imperfect și subiectiv. El observă că există pe cer aștri care nu se mișcă unul față de altul (stelele), în timp ce alții se mișcă față de stelele din jur (planetele, cometele). Văzînd mișcarea întregului ansamblu al aștrilor, în special a Soarelui și a Lunii, în jurul Pămîntului său, i s-a părut că el, omul este centrul întregii existențe (homocentrism) și că toate se mișcă în jurul Pămîntului său (geocentrism). Neobservîndu-se cu ochiul nici o schimbare a aspectului corpurilor cerești s-a admis că acestea sînt formate din materie cerească, neschimbată, inalterabilă, în opoziție cu materia terestră supusă schimbărilor și alterărilor de tot felul. (Cometele care se văd cu ochiul liber ca schimbîndu-și atît poziția cît și forma au fost considerate ca fenomene atmosferice, aparținînd Pămîntului). Corpurile cerești, cu mișcările lor regulate, au fost considerate la început ca zeități (zeul Soare, zeița Luna și altele), iar mai tîrziu, ca avînd atribute divine, pozițiile lor exprimînd voința zeilor (de unde astrologia).

Descoperirea lunetei astronomice de către Galilei (1609) și utilizarea ei ca acumulator de radiații a însemnat înlocuirea unei simple pupile cu sute puse alături (energia condensată fiind proporțională cu suprafața lentilei obiectiv). Ea a permis confirmarea ideilor lui Copernic, a legilor lui Kepler și stabilirea legii atracției universale, ducînd la triumful teoriei heliocentrice: planetele se mișcă în jurul Soarelui (deci prăbușirea geocentrismului). Se stabilește sistemul planetar : un corp central Soarele, în jurul lui planete mari și mici, sateliți și comete ca și forme de materie care umplu tot spațiul dintre planete (materie neorganizată). În ultimele decenii s-a stabilit că nuclee cometare completează sistemul nostru solar pînă la o distanță pe care lumina o poate parcurge în timp de doi ani.

Cu ajutorul lunetelor se observă suprafețele corpurilor din sistemul planetar. Încă Galilei a observat suprafața accidentată a Lunii, deci aspectul ei pămîntesc. Pe Soare s-au observat pete și focule, iar cercetările spațiale actuale au confirmat aspectul foarte accidentat al suprafețelor planetelor Mercur, Marte și Venus. Deci, ideea falsă a inalterabilei materii cerești, consecință a ideii perfecțiunii, a școlii pitagoriene cade. Materia unică e supusă aceleiași schimbări.

Mai tîrziu telescopul (cu obiectiv oglindă) al lui Herschel (1774), avînd o suprafață obiectiv mult mai mare, permite omului să depășească sistemul său cu raza de 2 ani lumină și să intre în lumea stelelor pînă la distanța de sute de ani lumină.

Instalarea în 1920 a telescopului uriaș cu diametrul de 2,54 m. Mont Wilson, a permis descifrarea sistemului de stele ; în număr de aproximativ 200 miliarde, sori ca și Soarele nostru formează un sistem uriaș numit galaxie. Aceasta are o formă lenticulară cu raza de 100 000 ani lumină și grosimea de 16 000 ani lumină al cărei briu central îl vedem seara pe cer sub forma Căii Lactee. Stelele, după gradul lor de evoluție pot avea sisteme planetare. Între stele, așezate una de alta la distanța medie de 4—5 ani lumină se află materie neorganizată, pulberi, gaze, fărîme de dimensiuni diferite. Din aceasta se formează în mod continuu stele, în timp ce corpurile cerești în descompunere îngroașă materia aceasta interstelară. În această uriașă familie, Soarele cu familia sa, departe de a fi în centru (așa cum presupunea Herschel) este un locatar modest la distanța de 30 000 ani lumină de centrul Galaxiei. Dar acest mare telescop mai permite observarea și a altor galaxii. Nu cumva Galaxia noastră are un loc central în uriașa lume a galaxiilor (galactocentrism) ? Iată-ne ajunși la un spațiu observabil cu raza de cîteva miliarde de ani lumină.

b) Sînt oare galaxiile cea mai mare (mai înaltă) formă de îngrămădire a materiei ?

Răspunsul l-a dat telescopul HALE cu diametrul de 5,02 m de pe Mount Palomar cu care s-au descoperit grupe și roiuri de galaxii, dovedind că numărul galaxiilor crește cu distanța la ele. Iată un colț de Univers cu milioane (sau chiar cu miliarde) de galaxii, uriașe îngrămădiri stelare cu diametre de zeci și sute de mii de ani lumină, separate de distanțe de sute de mii și milioane de ani lumină scăldîndu-se într-o materie foarte rarefiată (10^{-24} g/cm^3) — materia intergalactică și aflîndu-se într-o sferă cu raza de 6 miliarde de ani lumină (care e limita puterii de pătrundere a acestui mare telescop). Mai departe... alte galaxii, rezervate tehnicilor ulterioare. Aceste alte tehnici n-au întîrziat să-și aducă contribuția la cunoașterea Universului. În plus, nici o dovadă asupra poziției noastre centrale în lumea galaxiilor, nici urmă de galactocentrism.

Într-adevăr, în anii ultimului război mondial se determină corpurile cerești ca Soarele, avînd radiații nu numai optice ci și în domeniul radio, care trec prin atmosfera terestră (mai precis, ele emit pe toate lungimile de undă, dar atmosfera terestră e transparentă numai pentru unde luminoase și undele radio). Radiotelescoapele uriașe construite în anii noștri au descoperit existența radiosurselor cu noi informații și au extins raza Metagalaxiei pînă la 10 miliarde ani lumină. Mai mult, au pus în evidență alte forme ale materiei ca și pulsarii, quasarii, stadiul nucleelor galactice. Observații efectuate cu instrumente plasate pe sateliți artificiali au reușit să împingă frontierele actuale ale Metagalaxiei la 16—17 miliarde ani-lumină.

În ultimii ani a fost construit și pus în funcțiune (în 1976) cel mai mare telescop optic cu diametrul de 6 m la Zelenciukskaia (în munții Caucaz — U.R.S.S.). Încă nu se cunosc performanțele realizate de acest telescop.

Toate teoriile homocentrice înșirate mai sus dispar în noianul de observații tot mai recente și mai bogate.

CONSULTAȚII ÎN SPRIJINUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI POLITICO-IDEOLOGIC

II. CONCEPȚIA MATERIALIST-DIALECTICĂ DESPRE LUME ȘI CONFIRMĂRILE EI ASTRONOMICE

Materialismul filozofiei marxiste pornește de la recunoașterea faptului că lumea este, prin natura ei, materială. Învățătura marxist-leninistă despre materie constituie baza materialismului filozofic marxist a filozofiei clasei muncitoare, principiul călăuzitor pentru științele naturii și științele sociale.

Materialiștii antichității își reprezentau lumea, materialistă unitară, în care tot ce există se formează, se explică și dispare pe baza unor elemente materiale. Dar dominau ideile școlii alexandrine, de la Aristotel la Ptolomeu, conform cărora fenomenele cerești erau complet diferite de cele terestre, idei care au dominat gîndirea astronomică timp de peste 15 secole. Conform acestor concepții, tot ce este sublunar (pămîntesc) este trecător, alterabil și imperfect, în timp ce tot ce este deasupra regiunilor sublunare, este veșnic, inalterabil, și perfect. O sferă de cristal pe care sînt prinse stelele mărginește lumea celor vechi ca și concepțiile lor retrograde.

Sistemul heliocentric al lui Aristarh din Samos, redescoperit de Copernic după 18 secole, rupe această pseudounitate, admițînd că toate planetele ca și Pămîntul descriu orbite în jurul Soarelui central, după legi unic stabilite mai tîrziu de Kepler. Modesta lunetă a lui Galilei arată că suprafața Lunii nu e deloc perfectă, ci are o înfățișare terestră. După ce Newton a enunțat legea fundamentală a mecanicii, de unde apare o unitate mecanică a materiei : toate corpurile se mișcă conform legilor mecanice. Pe această bază a unității mecanice, Kant și apoi Laplace au elaborat ipoteza formării, dezvoltării și pieirii corpurilor cerești. Deci, mecanica clasică pe baza legilor fizice a realizat o unitate de unde o imagine a lumii într-o unitate naturală. Tot ce e mecanic e și natural.

Cu cîteva decenii mai tîrziu, Kirchhoff și Bunsen, apoi Huyggins au descoperit că fiecare element chimic își dovedește prezența prin anumite linii spectrale, care-i sînt proprii, de unde dovada unei aceleiași structuri ; materia cosmică și cea terestră au aceleași linii, deci aceleași elemente chimice, care diferă doar prin condițiile fizice în care se află. Iată confirmată unitatea structurală (chimică) a materiei. Cercetarea materiei meteorice ca și a rocilor lunare și solurile altor planete (Marte, Mercur, Venus), dovedesc aceleași elemente chimice (nici unul în plus).

Dacă o serie de fenomene fizice din a doua jumătate a secolului XIX puteau fi explicate pe baza mecanicii, de unde ideea că „materia dispare" de unde o criză a fizicii ? Lenin (în Materialism și empiriocriticism) a arătat că esența acestei crize se află în bazele conceptuale ale fizicii anterioare (vechi), ca aceea de a confunda noțiunea de materie cu aceea de structură, a unei științe speciale. Pentru depășirea impasului dă o definiție a înțelegerii filozofice a materiei : „Materia este o categorie filozofică care desemnează realitatea obiectivă, dată omului prin senzațiile lui, copiată, fotografiată, oglindită de senzațiile noastre". Astfel, concepțiile structurale ale materiei, ca și cele ale științelor speciale și chiar filozofice sînt adevăruri relative, care vor fi precizate și extinse de progresul cunoașterii umane.

Din definirea leninistă a materiei rezultă ipoteze importante pentru analiza problemelor filozofice actuale ale astronomiei. Acestea sînt : inepuizabilitatea materiei, universalitatea legilor materiei, unitatea materială a lumii, evoluția și cognoscibilitatea Universului. Le vom aminti succint aci.

a) Inepuizabilitatea materiei

Inepuizabilitatea proprietăților, a fenomenelor și formelor de mișcare a materiei este una din cele mai importante componente principale ale materialismului dialectic. Descoperirile recente pe calea observațiilor a o serie de forme și manifestări ale materiei extraterestre sînt o dovadă a acestei inepuizabilități. Ne vom opri asupra a două din acestea, care au consecințe deosebite : pulsarii și quasarii.

Pulsarii sînt stele care se manifestă ca un emițător de radio, unde sub formă de impulsuri foarte scurte (de la cîteva secunde la sutimi de secunde). Descoperiți abia în 1967, azi se cunosc peste 100 pulsari. Au razele de zeci de km și densități pînă la 10^{15} g/cm^3. Marea importanță a acestor stele constă nu numai în proprietățile lor stranii care le definesc, ci în faptul că ele au pus în evidență existența unei lumi întregi a stelelor hiperdense relativiste prezise de fizica teoretică. Alături de găurile negre, a căror existență pare să se confirme cu ajutorul sistemelor binare, ele reprezintă ultimul stadiu de evoluție a stelei, ca o ilustrare a încheierii evoluției stelare și a inepuizabilității materiei.

Quasarii, obiecte cvasistelare, descoperite în 1963 sînt uriașe surse de unde radio care se remarcă prin enorma energie pe care o emit, fiind de sute de ori mai strălucitoare decît cele mai mari galaxii. Marea deplasare a liniilor lor spectrale, dovedește poziția lor extragalactică, la distanțe enorme. Marea lor energie nu poate fi explicată prin reacțiile termonucleare. Unii le-au considerat ca rezultînd din explozii uriașe în sînul galaxiilor, fapt care nu poate explica marea lor energie. Alții susțin posibilitatea de a le interpreta ca galaxii în formare. Poate o coliziune materie-antimaterie. În orice caz enigmaticele lor proprietăți depășesc posibilitățile actuale ale fizicii particulelor elementare.

b) Universalitatea legilor naturii

Universalitatea legilor naturii este o altă componentă a unității materiale a lumii. Aceleași legi acționează oriunde și oricînd, ceea ce se poate confirma prin manifestările materiei extraterestre. Legea atracției corpurilor a lui Newton a devenit universală după ce autorul ei a dovedit identitatea accelerației gravitaționale a corpurilor cu accelerația orbitală a Lunii. Zborurile cosmice confirmă universalitatea ei. Legea atracției universale permite descoperirea unor mase ce nu emit energie (deci indivizibile ca planetele) prin efectul perturbator produs asupra corpurilor învecinate. De aici existența dovedită a altor sisteme planetare. Proprietatea de universalitate a legilor naturii deschide larga poartă a cercetării materiei extraterestre. Rezultatele obținute de științele naturii în laboratoarele terestre sînt extinse și verificate în spațiile cosmice.

Universalitatea legilor naturale rezultă în 2 moduri :

— Totdeauna și pretutindeni fenomenele și procesele sînt determinate de legile obiective ale materiei. Nu există o altă explicație a fenomenelor decît cea științifică. Rolul științei este de a descoperi legile obiective. Deci punctul de vedere materialist și cel științific coincid. Aici e de menționat lupta permanentă în astronomie împotriva aparențelor introduse de imperfecțiunea simțurilor noastre și realitatea obiectivă, la început mai puțin evidentă

Aceleași legi acționează totdeauna și pretutindeni. O lege este o relație care în aceleași condiții este necesară și generală. În condițiile cosmice foarte diferite e posibil să existe și alte legi decît cele pe care le cunoaștem. Unde și cum acționează, este o problemă a cercetării astrofizice.

c) Unitatea materială a lumii

Unitatea materială a lumii este o componentă fundamentală a materialismului. Unitate înseamnă aici că o explicare filozofică unică a tuturor fenomenelor rezultă dintr-un principiu unic al materialității lumii. Tot ce există, se înțelege ca un fenomen, o proprietate sau produs al fenomenelor materiale. Unitatea mecanică, structurală și universalitatea legilor sînt aspecte ale unității materiale. Unitatea materială sau *monismul material* susține extrapolarea legilor terestre.

Monismul material are cîteva consecințe nemijlocite.

Materia nu se creează și nu se distruge, fiind veșnică, fapt care justifică evoluția observată în mare parte a stelelor. Această concepție constituie baza combaterii unor speculații ce duc la concluzii false ca moartea termică a Universului sau interpretarea singularității cosmologice ca moment al creației. În procesul zis de „anihilare" a materiei, nu este o distrugere a acesteia, cum impropriu se spune, ci o trecere de la componenta substanțială la componenta energie. a aceleiași materii, ori de cîte ori particula și antiparticula sa (particulă cu semne contrare) se întîlnesc. Există și procesul invers, acela de apariție a particulei și antiparticulei safe, cînd 2 fotoni îndeajuns de energici se întîlnesc.

Dependența materiei nu poate fi ruptă, adică toate procesele și fenomenele au cauze naturale, fiind pricinuite material, iar desfășurarea lor determinată de legile materiale. Această consecință e ilustrată de modelul de rezolvare matematică a problemelor astronomice : ecuația ce descrie fenomenul este o relație între cauză (forțe) și efect, adică rezultatul care se caută.

Aici e de amintit noțiunea de „interdependență universală" ca și problema dacă Universul (Metagalaxia) formează un sistem material unitar. Desigur, în baza legilor naturii, există o interacțiune între două corpuri oarecare, dar datorită marilor distanțe posibile dintre ele aceasta devine neglijabilă, deci ineficace. Ar fi deplasat, considerînd interacțiunea dintre două galaxii aflate la milioane de ani lumină una de alta sau mai aproape, a căuta acțiunea asupra planetei noastre a stelei Sirius, aflată la o distanță de 8 ani lumină. Cu atît mai ridicolă este concepția de bază a astrologiei, care admite influența poziției planetelor asupra omului în momentul nașterii sale. Dar noțiunea de „interdependență universală" se consideră în sensul că nu există fenomen sau sisteme izolate, ci ele sînt în interacțiune cu materia în care ele se desfășoară sau sînt împlinite.

Pentru studiul interiorului stelar se construiesc niște cazuri simplificate, modele. Se studiază fiecare model în parte, ca și manifestările exterioare obținîndu-se un sistem (o lume) a modelelor în care interpolînd steaua reală, deducem tot prin interpolare interiorul său inaccesibil. Mai general, orice fenomen complex se studiază prin modelare și astfel se descifrează nu numai ordinea în infinitatea corpurilor cosmice ci și sensul evoluției lor, deci interpretarea destinelor lor, ca unități ale unui uriaș sistem material al Metagalaxiei. Problema este desigur și importantă și vastă așa că, pe parcursul numerelor viitoare vom aborda pe larg geneza sistemelor solare, formarea galaxiilor, precum și o serie de modele de univers menite să contribuie la descifrarea istoriei Universului.

Prof. univ. dr. docent GHEORGHE CHIȘ

Sub apele Mediteranei

Iată un document fotografic considerat pe drept cuvînt senzațional. E o imagine de la adîncimea de 2 700 de metri în Mediterana, surprinsă de la bordul Cfanei — o „farfurie scufundătoare" capabilă să atingă 3 000 de metri și care, recent, avea să studieze arcul helenic — munții Epirului, Peloponezului și Cretei — și fosa submarină care o mărginește la sud. Or, a surprins pe peliculă această formă de

eroziune spectaculoasă, datorită unei dizoluții a rocii, după toate probabilitățile un depozit de ghips datorat secătuirii Mediteranei în urmă cu 5 milioane de ani ! Într-adevăr, partea inferioară a „zidului" care formează Creta este constituită din roci care prezintă o dizoluție activă. Au fost descoperite forme uluitoare : grote cu coloane, faleze striate sau canelate, turle izolate etc. Sînt rezultatele expedițiilor oceanografice CNEXO care au îmbogățit cunoștințele privind nu doar istoria de pînă acum și devenirea Mediteranei ci și asupra ansamblului Europa-Africa.

Planta care se îmbolnăvește

De mai mulți ani, o seamă de cercetători canadieni studiază în ce măsură o plantă originară din America de sud, din rădăcina căreia se prepară o făină numită cassava, cauzează gușa tiroidiană. Ei au realizat o injecție foarte eficientă pe bază de ulei iodat. Este suficientă o singură astfel de injecție pentru a reduce considerabil dimensiunea și frecvența gușei. Totodată, în țări ca Zair, unde se consumă multă cassava, locuitorilor li se recomandă să umezească bine această substanță înainte de a o mînca, întrucît umezirea timp de cîteva zile ajută la eliminarea acidului cianhidric pe care-l conține.

Nebuloasa Andromeda

După o fotografie optică a nebuloasei Andromeda, radioastronomii din Bonn — Beck, Berkhuijsen și Wielebinski — au

realizat o hartă a radiorazei polarizate. Lungimea acelor mici linii dă gradul de polarizare a undei radio. Se observă direcția cîmpului magnetic. Din forma inelară se desfășoară în afară spiralat. Nebuloasa Andromeda se află la 2,2 milioane de ani lumină depărtare de Calea Laptelui.

Cele mai vechi peceți

Cele mai vechi peceți din lume (peste 5000), datînd din anii 3200 î.e.n. au fost descoperite de către o echipă arheologică italiană în antica așezare Arlsan-Tepe (astăzi Malatya) la 500 km est de Ankara (Turcia).

VIAȚA ȘI ALIMENTAȚIA RAȚIONALĂ

Calcule simple, dar, ignorîndu-le, riscăm

● Înțelepciunea unei alimentații raționale ● A mînca bine nu înseamnă a mînca mult ● Cum să ne calculăm caloriile indispensabile.

Problema nu e deloc nouă : ea se punea și în antichitate, chiar cînd oamenii nu știau nu numai cum se calculează caloriile necesare vieții normale, dar nici nu știau ce este o calorie. Medicina greacă și romană, medicina indiană și chineză, medicina tradițională a dacilor, la care se referise cu mult respect însuși Socrate, într-un dialog platonician, au luat atitudine consecventă împotriva lăcomiei, imbuibării, obezității, împotriva consumării alimentelor de dragul hranei în sine, de dragul purei voluptăți de a mînca peste nevoi. Amintiți-vă de spectacolul, prezentat cu dură ironie de scriitorul latin Petronius în al său „Satyricon", oferit de „cina lui Trimalchio" ! Nutriționiștii de azi proiectează însă problema pe o rețea de calcule științifice, medicii ne argumentează fără putință de tăgadă că „omul gras nu e sănătos", inversînd logic un poncif care a circulat multă vreme, probabil ca o autojustificare pe care și-o găsise într-un pseudo-proverb lăcomia însăși.

Pe de altă parte, există oameni grași care ar dori să-și lepede prisosul, dar nu totdeauna știu cum să procedeze. Circulă, e drept, diverse tabele și broșuri în care alimentele sînt clasificate după calorii. Cu un efort nu prea lesnicios, un om poate să-și calculeze rația după asemenea ghid. Dar ce reprezintă această cifră, e mult sau e puțin sau este exact cît trebuie ? Un medic de specialitate va porni de la o situație globală ; el va aminti pacientului său că revoluția tehnică a mecanizat și automatizat în așa măsură existența noastră, încît, scutindu-ne de o sumă de eforturi fizice, ne face să cheltuim mult mai puțină energie decît părinții și bunicii noștri ; totuși, foarte mulți oameni consumă alimente în aceeași proporție ca acum un secol ori mai mult, cînd ele erau necesare unor activități dispărute. Anume aici începe primejdia : hrana suplimentară nu este eliminată de organism, ci prelucrată și depozitată sub forma grăsimilor de rezervă pentru eventualitatea reobținerii din ele, în caz de nevoie, a energiei chimice. Este un echilibru dereglat, ce poate fi restabilit pe două căi. Întîia cale constă în a spori cheltuirea de energie, prin sport, muncă fizică, însă această cale nu oferă condiții statornice, întrucît omul modern e prea solicitat ca să aibă timp suficient pentru a se ține riguros de ea. Calea a doua e mai la îndemîna oricui : coborîrea nivelului caloric al rației alimentare cotidiene. Cum se face asta ?

Factorii decisivi sînt greutatea corpului și condițiile specifice de muncă, dar deopotrivă un rol important au aici vîrsta, sexul, condițiile climatice.

Un specialist propunea recent (în revista științifică „Nauka i jizn") o operație de calcul destul de simplă. Rația alimentară zilnică vizează pe bărbații între 25—40 ani ; pentru femeile de aceeași vîrstă rația se scade cu 5 la sută, iar pentru persoanele de ambe sexe ce au depășit vîrsta amintită, rația de calorii trebuie să scadă cu cîte 7 la sută pentru fiecare deceniu următor ; în schimb iarna, aceleași rații pot crește cu 10—15 la sută. Cînd vorbim de greutatea corpului, nu ne vom referi la greutatea efectivă, ci la aceea normală, căci calculul rației după greutatea efectivă ar duce la rezultate paradoxale (un obez nu ar face decît să se îngrașe și mai mult). Dar cum aflăm greutatea normală ? Nimic mai simplu : înmulțim înălțimea și perimetrul toracic (ambele socotite în centimetri), iar rezultatul îl împărțim la 240, și așa vom afla care este greutatea noastră normală. Să nu uităm că perimetrul toracic se măsoară în timpul unei inspirații normale, necxagerate, cu brațele ușor depărtate de trup ; măsura se ia circular, pe sub sîni și omoplați ; (și o particularitate interesantă : totdeauna perimetrul toracic în centimetri reprezintă dublul numărului hainelor pe care le purtăm).

Știința a stabilit în vremea noastră că un om în repaus consumă în fiecare oră atîtea kilocalorii energetice, cîte kilograme cîntărește corpul său ; această energie e folosită de inimă, plămîni, aparatul digestiv etc. Așadar, kilocaloriile necesare în 24 de ore unui om cu greutate normală se află înmulțind greutatea în kilograme cu cifra 24. Dar firește, oamenii nu se află permanent în repaus. Mersul, spălatul și alte asemenea activtăți cotidiene mărunte consumă aproximativ 600 kilocalorii. Acestora li se adaugă eforturile în muncă. Azi una dintre cele mai răspîndite clasificări după acest criteriu divizează oamenii în 4 grupe, distribuite după specialități : 1) funcționarii, intelectualii — care nu consumă energie fizică esențială — cheltuiesc pe oră 50—75 kilocalorii ; 2) lucrătorii din întreprinderile mecanizate, conductorii, vînzătorii de magazine — cu un efort fizic moderat — 75—150 kilocalorii pe oră ; 3) muncitorii din activități semimecanizate — strungari, fierari, tîmplari — care depun eforturi fizice destul de mari — 150—300 kilocalorii pe oră ; 4) lucrători cu muncă fizică grea — hamali, constructori de șantier etc. — de la 300 kilocalorii pe oră. Luînd pe acest temei mărimea medie și înmulțind-o cu 8, vom obține al treilea element de bază necesar calculului nostru. Apoi adunăm cifrele celor 3 elemente de calcul curent, privind pe un funcționar cu greutatea normală de 70 kg (deci din grupa 1-a) :

$70 \times 24 + 600 + 65 \times 8 = 2\,800$ kilocalorii.

De notat că se obțin cam aceleași rezultate printr-un calcul și mai simplu : greutatea in kilograme se înmulțește cu 40 pentru grupa 1-a, cu 45 pentru grupa a 2-a, cu 55 pentru grupa a 3-a și cu 65 pentru grupa a 4-a.

Știm că organismul își dobîndește energia din hrană, în funcție de oxidarea albuminelor, grăsimilor și hidrocarburilor pe care le conține aceasta. În medie, fiecare gram de albumine dă, în procesul oxidării, 4 kilocalorii, fiecare gram de grăsimi — 9 kilocalorii, iar fiecare gram de hidrocarburi — 3,75 kilocalorii. Regula unui conținut chimic rațional al hranei noastre cere ca albuminele, grăsimile și hidrocarburile să intre în ea în proporție de 1:1:4 față de greutate.

Așadar, cu ajutorul acestor date nu mai este greu de socotit că necesarul de albumine al unui om pentru 24 de ore, exprimat în grame, se află prin împărțirea la 23 a cheltuielilor medii de energie în 24 de ore, exprimate în kilocalorii. Necesarul de grăsimi îl exprimă aceeași cifră, iar necesarul de hidrocarburi, o cifră de 4 ori mai mare.

Urmărind cu rigoare astfel de calcule simple, omul nu mai riscă nici să-și dezechilibreze armonia fizică și sănătatea, nici să-și întunece gîndurile fără rost.

PAVEL ULMU

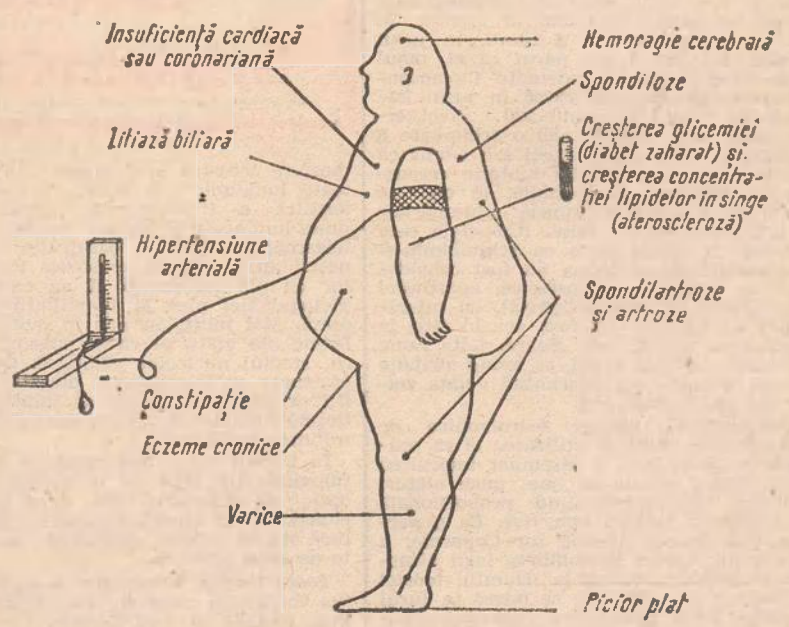

Obezitatea este urmată inevitabil de un mare număr de suferințe, așa cum se poate vedea în desen (după prof.dr. Marin Voiculescu și colaboratorii).

Fantastica întîlnire cu Saturn

(Urmare din pagina 1)

care nici nu o bănuiam. Desigur, dificultățile întîmpinate nu au fost puține. În primul rînd, asprele condiții de mediu (vid înaintat, temperaturi extreme, radiații etc.) trebuie să fi pus la grea încercare complicata aparatură electronică. Apoi, trebuia rezolvată alimentarea cu energie. Energie pentru funcționarea sondei, energie pentru transmisia de date. Dată fiind marea distanță față de Soare, bateriile fotovoltaice au fost de la bun început excluse. S-a optat pentru o minicentrală nucleară în care, prin dezintegrarea plutoniului se produce, direct, electricitate.

Cel mai dificil obstacol în calea bunei desfășurări a misiunii „Voyager" îl constituia distanța, imensitatea cosmosului. A conduce o navă spațială aflată la o depărtare de 1,5 miliarde de kilometri, a răspunde prompt la mesajele sale este de-a dreptul imposibil. Deși practic se propagă cu viteza luminii, fluxul informațional emis de „Voyager-1" ajunge pe Terra — din cauza imenselor distanțe — abia după aproximativ o oră și jumătate. Prima urmare, doar după... trei ore sonda spațială poate primi o nouă comandă, o nouă instrucțiune de zbor (viteza sa de deplasare fiind în tot acest timp, de circa 50 000 de kilometri pe oră). De aceea, un supercomputer a preluat comanda navei : „Voyager" este capabil de a se autodirija corectîndu-și erorile de navigație, de a-și controla funcționarea și chiar de a executa (ea însăși !) unele „reparații". Precizia obținută prin implantarea inteligenței artificiale a fost atît de mare încît — față de orarul de zbor, calculat cu mult înainte de lansare — „Voyager-1" a întîrziat la „întîlnirea" sa cu Saturn, doar cu un singur minut. Un minut după circa 38 de luni de zbor cosmic !

Misiunea „Voyager", rezultatele sale au uimit, au stîrnit senzație printre oamenii de știință. Un întreg mod de a concepe universul, mai exact de a privi sistemul nostru solar este pe cale de a fi corectat. „Am putut constata că sistemul solar este de o varietate, de o bogăție de aspecte inimaginabilă. De acum încolo, trebuie să abandonăm orice interpretare cosmogonică limitativă, restrictivă", declara dr. Laurence Soderblom de la U. S. Geological Survey, atrăgînd atenția asupra uneia dintre implicațiile misiunii spațiale „Voyager". La rîndul nostru, într-o microanchetă am adresat cîtorva specialiști de la Centrul de astronomie și științe spațiale rugămintea de a aprecia semnificația științifică, de a ne spune care ar putea fi principala descoperire făcută — pînă acum — în cadrul misiunii „Voyager".

Dr. CORNELIA CRISTESCU : „După părerea mea, aceasta ar fi inexplicabila existență, pe o aceeași orbită, a doi sateliți care permanent își modifică distanța între ei. Este vorba de descoperirea sateliților lui Saturn. S-10 și S-11, care cînd se apropie, cînd se îndepărtează — fără însă a se ciocni ; parcă se ocolesc. Cum este posibil aceasta ? Deocamdată doar bănuim intervenția unor forțe suplimentare, alături de cele gravitaționale. Tot acestea ar putea determina și existența inelelor răsucite și „înnodate" — o altă importantă descoperire —, inele despre a căror prezență actualele legi ale mecanicii cerești nu ne pot spune prea multe. Sîntem astfel confruntați cu situații absolut noi, nemaiîntîlnite nicăieri. Înțelegerea lor, în general a legilor care guvernează minisistemul planetar saturnian ne-ar putea ajuta să cunoaștem mai bine sistemul nostru solar, să-i descifrăm originea și evoluția".

GABRIELA OPRESCU, cercetător științific principal : „Îmbogățind substanțial cunoștințele noastre despre Saturn, misiunea „Voyager" ne confirmă și ne întărește portretul comun al planetelor-gigant : masive, semănînd mai degrabă cu o sferă gazoasă, cu inele, cu o mulțime de sateliți și chiar cu cîte o „pată roșie". Acum știm că nu numai pe Jupiter există o asemenea formațiune, dar și pe Saturn ; se presupune că este o fantastică turbulență atmosferică, de dimensiuni continentale, în care se ating viteze de peste 1200 kilometri pe oră. Sînt încă multe enigme. Dar sînt sigură că vor veni și explicațiile. Și aceasta cred că este principala semnificație a misiunii „Voyager" : omul are nestăvilita dorință și posibilitatea de a cunoaște, de a ști".

VICTOR IONESCU, cercetător științific principal, șeful secției de astronomie : „Cele mai importante rezultate transmise de „Voyager-1" cred că sînt cele referitoare la sateliții lui Jupiter și desigur, la cei ai lui Saturn. Pînă de curînd eram obișnuiți doar cu aridîtatea și incremenirea Lunii, dar iată că „Voyager" ne dezvăluie o lume nu numai ciudată (oceane de azot lichid, fulgi de hidrocarburi complexe etc.) dar și — ceea ce mi se pare extraordinar — o lume aflată în plină evoluție. De fapt, aparatele de pe „Voyager-1" au fotografiat o clipă din viața planetelor, a sateliților lor. Aceasta mi se pare cea mai importantă realizare de pînă acum".

La patru zile după fantastica sa întîlnire cu Saturn, sonda „Voyager-1" și-a întors camerele de televiziune trimițîndu-ne o serie de neobișnuite imagini. Acum, „Voyager-1" se îndreaptă spre marginea sistemului nostru solar, poate spre alte galaxii. Misiunea „Voyager" este însă departe de a fi încheiată. După cum a anunțat „International Communication Agency", și cea de-a doua sondă spațială americană „Voyager" se apropie tot mai mult de Saturn pe care îl va „întîlni" la 27 august 1981. Apoi, „Voyager-2" va privi înainte, continuîndu-și călătoria prin spațiu spre alte enigmatice planete-gigant. Vom putea primi imagini TV ale lui Uranus în ianuarie 1986, iar pe cele ale lui Neptun în august 1989. Aventura explorării sistemului nostru solar continuă...

PERSPECTIVELE EVOLUŢIEI UMANE

Convorbire cu dr. Constantin Maximilian

● Anumite caractere umane se vor modifica ? ● Limitele evoluţiei umane ● Potenţialul genetic al lui Homo Sapiens ● Remanierile cromozomiale şi consecinţele lor.

— S-a spus de multe ori că trăim în conul de lumină al evoluţionismului. Nimeni nu mai pune la îndoială originea comună a tot ceea ce înseamnă viaţă. Este o certitudine că evoluţia continuă. Dar va continua şi evoluţia umană ?

— Pentru a elucida numeroasele faţete ale acestei întrebări voi începe cu începutul — cu procesele fundamentale ale evoluţiei. Datorită geneticii moleculare şi citogeneticii avem o imagine clară a proceselor care au făurit întreaga diversitate a formelor sub care există viaţa.

Specia Homo Sapiens este doar una dintre cele 2 miliarde de specii care au ocupat scena evoluţiei. O specie care s-a despărţit din trunchiul care a generat şi marile maimuţe în urmă cu aproximativ 35 de milioane de ani. Linia Homo nu ar fi apărut dacă întîmplarea nu ar fi oferit evoluţiei o şansă excepţional de rară : maimuţa primitivă, maimuţa cap de linie avea 48 de cromozomi atît cît au şi marile maimuţe contemporane. Prin fuziunea a doi cromozomi numărul de cromozomi s-a redus la 46.

— Care au fost consecinţele acestui eveniment ?

— Naşterea liniei care avea să ducă la formarea hominidelor. A fost cert, aşa. Dovezile sînt concludente după cum arătam mai înainte : pe aceeaşi cromozomi se găsesc aceleaşi gene şi la om şi la cimpanzeu ; numeroase benzi cromozomiale au aceeaşi dispoziţie şi la om şi la cimpanzeu (pentru a da numai un exemplu). În cursul evoluţiei au apărut o serie de remanieri cromozomiale, în toate speciile pornite dintr-un punct comun. Unii cromozomi par să fi suferit restructurări minime ; alţii importante sau relativ importante. Ulterior şi alte mecanisme care au diferenţiat speciile — mutaţiile genice —, îndeosebi duplicaţiile genice — procesele genetice întîmplătoare care au fixat o serie de gene sau au determinat dispariţia altora ; combinarea materialului genetic în cursul formării celulelor germinale şi selecţia naturală, necesitatea care a triat permanent mutaţiile (aceasta nu înseamnă că toate mutaţiile sînt supuse selecţiei naturale).

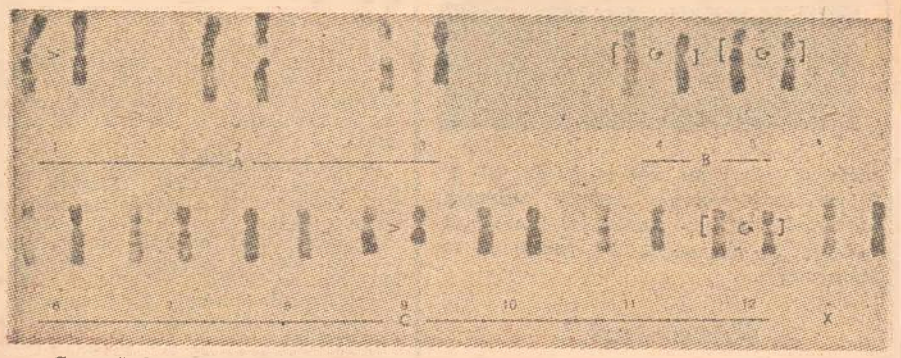

Cercetările de genetică moleculară şi citogenetică au dovedit, aşa cum rezultă din fotografia alăturată, că numeroase benzi cromozomiale au aceeaşi dispoziţie şi la om şi la cimpanzeu.

— Să încercăm să anticipăm evoluţia umană şi viitorul previzibil...

— Teoretic vorbind, există doar două ipoteze. Conform celei dintîi, evoluţia se va desfăşura în circumstanţele naturale. Cu alte cuvinte, evoluţia va fi condiţionată de aceleaşi legi care au determinat întreaga istorie a vieţii. Dacă aceste legi continuă să opereze atunci ne putem întreba, şi întrebarea este firească, dacă specia Homo Sapiens va fi înlocuită de o nouă specie mai bine adaptată la mediu, cu un potenţial creator superior nouă, capabilă, eventual, să supravieţuiască pe alte planete. Răspunsul este cert. Nu !

— Care este argumentaţia acestui „nu" ?

— Aşa cum am remarcat anterior apariţia unei noi specii înseamnă fixarea unei remanieri cromozomiale şi separarea purtătorilor ei de restul speciei. Remanierile cromozomiale nu sînt rare în populaţiile contemporane. Fixarea lor este practic imposibilă. Cele mai multe dintre ele au efecte negative. În cursul meiozei pot apare gameţi neechilibraţi genetic care perturbă dezvoltarea embrionului. Embrionul este eliminat sau supravieţuieşte cu preţul unor malformaţii severe, deseori incompatibile cu viaţa. Alteori remanierile cromozomiale pot fi transmise generaţiei următoare. Din uniunea indivizilor cu asemenea restructurări cu indivizi normali rezultă embrioni cromozomiali anormali care vor dispare şi odată cu ei şi remanierea.

— Există cumva vreo excepţie ?

— Una singură : să se unească doi indivizi cu o restructurare similară. Este însă evident că un asemenea eveniment este cu totul improbabil. Şi chiar dacă ar avea loc remanierea ar dispare în generaţia următoare.

— Putem conchide deci că specia noastră marchează sfîrşitul evoluţiei umane — la nivel de specie ?

— Aceasta nu înseamnă că nu vor surveni numeroase modificări ale frecvenţei genelor. Ele vor fi determinate de doi factori majori : amestecul de populaţii şi de indivizi din populaţii deosebite. Procesul este la fel de vechi ca şi istoria umană. El se va accentua. Consecinţele vor fi relativ reduse. Se vor atenua diferenţele mai mult sau mai puţin marcate dintre populaţiile actuale, fenomen, dealtminteri evident în regiunile de contact dintre „rase". Datorită ameliorării mediului ambiant se vor modifica cîteva caractere umane — înălţimea va mai creşte cu cîţiva centimetri şi se va opri, la populaţiile „albe" în jurul lui 176 de cm, la bărbaţi şi unele de 171 cm la femeie. Firească în grupele înalte, aşa cum sînt unele triburi de negri din Africa, înălţimea finală va fi ceva mai mare.

— Alte consecinţe ?

— Pubertatea va apare mai devreme, iar menopauza mai tîrziu. În acest fel, perioada reproductivă se va prelungi. Ameliorînd condiţiile de mediu permitem fiecărui individ să atingă limita maximă a potenţialului lui genetic — pentru că — şi acesta este unul dintre marile adevăruri ale geneticii — ereditatea condiţionează doar limitele în care se dezvoltă un individ. Variaţiile poartă amprenta mediului. Orice modificare care depăşeşte potenţialul fixat evolutiv, implică reorganizarea universului genetic al speciei. Ceea ce este improbabil dacă nu cumva imposibil.

Ne întrebăm şi întrebarea revine mereu mai des dacă nu cumva vom prelua noi controlul evoluţiei propriei noastre specii şi evident dacă nu cumva ne vom hotărî noi destinul evoluţiei pe mica noastră planetă. Dar despre această a doua ipoteză într-un număr viitor.

ION VĂDUVA-POENARU

„Homo habilis"

Membrii familiei Leakey şi-au cîştigat o notorie celebritate prin descoperirile efectuate în Africa şi în mod special în Kenya. Imaginea înfăţişează „reconstruc-

ţia naturală" a unui exemplar de „Homo habilis", executat pe baza datelor stabilite de Richard Leakey, fiul lui Mary Leakey, care a descoperit în 1959 un asemenea craniu în Kenya.

Inelele saturniene

„Aceasta desfide legile mecanicii orbitale, cel puţin aşa cum le înţelegeam" a exclamat Bradford Smith, unul din responsabilii misiunii Voyager, privind fotografia luată de la 750 000 de km, a două

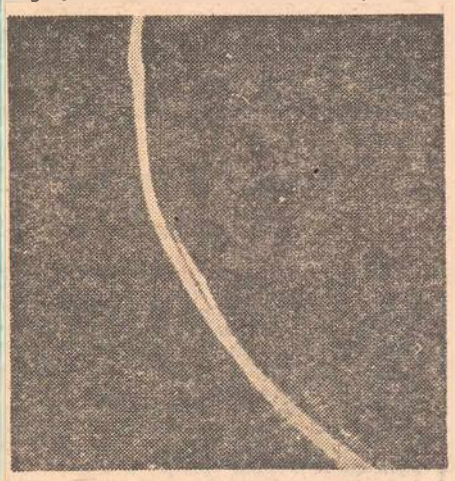

inele „împletite" din exteriorul coroanei saturniene (fotografia e luată în contra lumină). Într-adevăr, aceste două inele par o reproducere gigantică a dublei elice de ADN care deţine codul genetic a celulelor vii pe Terra...

Bicicleta zburătoare

„Veliplan" — acesta este numele dat ciudatului vehicul aerian care aminteşte cumva de uriaşul liliac („Eole 1") al lui Clément Ader, primul aparat care se ridica de pe sol în 1890 sau pe „Demoiselle" a lui Santos Dumont care la 12 martie 1906 a parcurs 220 metri prin aer. De

astă dată, oţelul a înlocuit lemnul de bambus, ţesătura aripei nu e din mătase japoneză ci e sintetică. Inventat de Bernard Danis şi Roland Magallon, e echipat cu un motor de 10 cai putere, o elice, trei rulete, cîntăreşte 80 kg şi poate zbura mai multe ore în deplină siguranţă.

Avantajele soiei

Un grup de cercetători ai Universităţii din Milano, sub conducerea prof. Cesare Sirtori, a făcut cunoscut rezultatul cercetărilor pe care le-a întreprins în domeniul luptei împotriva ateroscleorzei. Pe baza cercetărilor, rezultă că proteinele din soia reduc cu 25 la sută colesterolul din sînge. Acest rezultat a fost obţinut în urma substituirii în alimentaţia unor persoane a fripturii de carne cu friptura de soia. Rezultatul acesta a fost înregistrat concomitent în opt clinici italiene şi una elveţiană, iar concluzitle au fost publicate în numele a 16 medici în cunoscuta revistă de specialitate „Lancet".

...gresul patriei

...în proiectarea şi ...luse pe bază de ...ionalizarea con... ...i energetice, în ...iţii muncii şi ...ocrotirea sănă... ...ediului ambiant

...lective de bază ...utem enumera : ...conomice se vor ...perfecţiona sis... ...aplicaţii pentru ...a activităţilor ...tehnologice şi ...educerea con... ...energetice ; în ...e şi proiectare ...ă se vor utiliza ...ecifice informa... ...creşterea pro... ...ătorilor şi ...important,

vor permite dezvoltarea concepţiei de realizare a produselor şi în special a mijloacelor de producţie pe baza unor soluţii naţionale optime care pot avea la bază criterii tehnico-economice complexe ; la nivelul economiei naţionale se vor introduce şi dezvolta sisteme informatice pentru principalele ramuri economice, pentru funcţiunile şi activităţile de bază, pentru conducerea în profil teritorial în toate judeţele.

Aceste orientări şi obiective vor fi susţinute de o bogată activitate de cercetare, dezvoltare care este complementară şi finalizatoare pentru activitatea de realizare a echipamentelor de tehnică de calcul. În principal se vor urmări : elaborarea de elemente tipizate necesare proiectării şi realizării sistemelor informatice în special pentru unităţi economice, pentru procese tehnologice ; elaborarea de produse program generalizabile pe întreaga economie, a unor limbaje de programare evoluate, care să uşureze accesul utilizatorilor la tehnica de calcul ; elaborarea de sisteme evoluate de gestiune a bazelor de date de sisteme utilitare pentru toate tipurile de calculatoare care se fabrică în ţară ; elaborarea de noi metode şi tehnici de utilizare a calculatoarelor în special în sisteme interconectate, de teleprelucrare sau în reţele de calculatoare ; elaborarea unui sistem unitar pentru proiectarea asistată de calculator, uşor adaptabil în diferite domenii de proiectare şi inginerie tehnologică ; elaborarea de limbaje şi produse program pentru sisteme de robotică industriale.

Prin aceste orientări şi obiective de bază, informatica îşi poate aduce o contribuţie deosebită la creşterea productivităţii muncii în toate domeniile, la rezolvarea marilor probleme cu care se confruntă lumea contemporană în domeniul resurselor materiale şi energiei, la perfecţionarea conducerii, contribuind la realizarea aspiraţiilor de progres şi prosperitate ale poporului român.

...NAŢIONALĂ ● DIN PRESA INTERNAŢIONALĂ ● DIN PRESA INTERNAŢIONALĂ ●

...ărea zboară. Experimen... din New York demon... ...e de soare sau de alte ...bura, ele orientîndu-se, ...ului magnetic terestru.

specii de animale pentru care semnalele biomagnetice erau de o importanţă vitală s-au dovedit dezorientate, incapabile să-şi regleze funcţiile corpului şi să supravieţuiască în clipa în care s-au produs mari perturbaţii ale cîmpului magnetic terestru. Salturi periodice spre noi specii au însoţit variaţiile de polaritate ale cîmpului magnetic terestru. Mecanismele care reglează activitatea organismului pot fi asemănate în aceste condiţii cu o ureche electronică, deoarece variaţiile magnetice şi electrice au o mare importanţă pentru buna desfăşurare a funcţiilor vitale din trupul omenesc.

(După „Il giornale dei Misteri")

LAPTELE — O NOUĂ MATERIE PRIMĂ

Omul a ştiut dintotdeauna să valorifice laptele: unt: brînzeturi... Astăzi, acest amestec de apă, de materii grase, de proteine, de zaharuri şi săruri minerale este din ce în ce mai mult considerat — datorită progreselor tehnice de separare — ca o sursă de molecule extrem de variată, arăta Xavier Weeger în cotidianul „Le Monde". Prin tratamente „biotehnologice" sînt în curs sau în studiu numeroase aplicaţii. De pildă, transformarea lactozei — pe cale enzimatică — în glucoză şi galactoză.

Se obţine astfel o soluţie care are „o putere de îndulcire" de cinci ori mai mare, putînd fi folosită la siropuri, utile în industria alimentară. Laptele conţine, pe de altă parte, proteine solubile avînd o valoare nutritivă foarte ridicată. Acestea pot fi transformate (hidrolizate) în mici molecule foarte repede şi complet asimilabile de către organism. De aici decurg aplicaţii în dietetica medicală. Alte proteine ale laptelui ar avea, activităţi neurohormonale care pot interesa industria farmaceutică. Poate fi, de asemenea, separată o proteină, alfalactalbumina, care este cea mai bogată, din cîte se cunoaşte, în triptofan (un acid aminat) şi care este unul dintre componenţii esenţiali ai lactoserumului uman. Adăugarea alfalactalbuminei la laptele de vacă ar permite fabricarea lăpturilor artificiale pentru nou-născuţi, similare laptelui de mamă. Membranele — prin aplicarea tehnologiilor moderne de un rafinament extrem — ar fi sursa unor aplicaţii interesante. De pildă, zahărul din lactoserum ar putea fi transformat în alcool,

înlocuindu-se distilarea consumatoare prea mare de energie, prin aşa-numitele „membrane din a treia generaţie". Echipa de cercetări agronomice din Franţa (I.N.R.A.), la Rennes, lucrează, pe de altă parte, asupra unor tehnici de pasteurizare la rece. Un prototip este în curs de realizare, permiţînd eliminarea germenilor microbieni pe care îi conţine lactoserumul.

(După „Le Monde")

ÎNTÎMPLĂRI ADEVĂRATE ● ÎNTÎMPLĂRI ADEVĂRATE ●

În inima pădurii tropicale

Se numește Giuseppe Maggi și are în prezent vîrsta de 70 de ani. Este originar din Elveția. „Aventura" sa a inceput acum 30 de ani cînd s-a decis să părăsească țara sa natală și să se stabilească în Africa pentru a contribui cu cunoștințele sale la salvarea oamenilor de pe acest continent lipsiți de asistență medicală. La început a activat ca director de spital în Tanganica apoi în anul 1952 s-a stabilit în Camerun, în orașul Douala, în inima pădurii tropicale unde a construit un spital cu mijloace personale. Acest lăcaș al sănătății a fost distrus în 1961 de un puternic incendiu. Cu ajutorul sprijinului primit din toate colțurile lumii spitalul a fost reconstruit, iar din sumele primite a reușit să mai construiască alte două spitale. În prezent, Giuseppe Maggi activează la spitalul aflat în orașul Zinah unde ajutat de infirmiere, acordă ajutor la mii și mii de oameni. Localnicii îi spun „Baba Maggi". El muncește de dimineață pînă seară fără a cunoaște oboseală în ciuda vîrstei înaintate (uneori trebuie să efectueze chiar 30 de intervenții chirurgicale pe zi).

Balena a avut... picioare?

Acum 50 milioane de ani, balena se mișca dintr-un loc într-altul pe... patru picioare! Cel puțin, așa declară paleontologul Phillip D. Gingerich, de la Universitatea Michigan, care a descoperit în Himalaia, un craniu și mai mulți dinți aparținînd unei balene cu picioare. Balena, susține cercetătorul american, își petrecea ziua în apă unde găsea hrană, iar noaptea, se „plimba" de-a lungul țărmului. Se pare că strămoșul balenei a fost un animal carnivor. Dissacus, care avea și copite. Alți paleontologi pun la îndoială teoria lui Gingerich, susținînd că este foarte greu să se recunoască urmele fosile ale unei balene, mai ales că ele au fost descoperite la mare distanță de țărmul celui mai apropiat ocean. „Nu este un argument de care să se poată ține seama, declară Gingerich, sedimentul în care s-au găsit rămășițele respective a fost altădată, țărm de mare sau de riu. Deci, ființa respectivă trăia în apă sau în apropierea ei. Dinții sînt identici cu cei găsiți în zăcămintele de fosile de pe coasta de vest a Indiei, ceea ce poate duce la concluzia că e vorba, totuși, de o balenă. Locul unde se afla craniul a fost un vechi fund de mare, așa că balena a trăit probabil, pe țărmul acestei mări. Explicația existenței picioarelor se află în faptul că balenele au evoluat pe pămînt și s-au mișcat în apă. S-ar putea ca balena cu picioare, care a evoluat din animale primitive cu singe cald să fi făcut legătura între mamiferele de pe sol și cele din apă. Dacă Gingerich descoperă în Himalaia, cîteva oase din presupusele picioare ale balenei, teoria va beneficia de un argument convingător.

La doi ani și jumătate

Numele Louisei Joy Brown va rămîne în istoria medicinii. Ea a fost prima „fiică a eprubetei", eveniment despre

care am mai relatat. Recent, această fetiță a împlinit vîrsta de doi ani și jumătate. Evenimentul n-a trecut desigur sub tăcere. Casa părintească din orașul Manchester (Anglia) a fost ținta atunci a

reporterilor și fotografilor. Aceștia au putut vedea o fetiță ca oricare alta jucîndu-se, plîngînd, rîzînd, o fetiță de o rară frumusețe. Supravegheată de un colectiv de medici, Louise se dezvoltă normal și nici un element nu lasă să se întrevadă că nașterea sa a pornit dintr-un laborator.

La 38 de ani 284 kg

Rita Cauda locuiește la Paris. Din cauza unor turburări endocrine manifestate chiar din copilărie, la vîrsta de trei ani ea cîntărea deja 50 de kilograme, la 10 ani avea 120, iar acuma, la 38 de ani,

cîntarul indică nu mai puțin de 284 de kilograme. Cunoscînd gravele implicații ale acestei anomalii, medicii îi recomandă insistent să slăbească. Să vedem ce va spune Rita.

Recorduri?

Un cunoscut cascador englez, Tony Gray, în vîrstă de 35 de ani a reușit să obțină o săritură cu un automobil peste 25 de autoturisme. Încercarea terminată cu succes, s-a desfășurat în localitatea Hemel Hempstead în prezența unui numeros public. Instalat la bordul unui „Jaguar", lansat cu o viteză de peste 200 de kilometri pe oră de pe o rampă înaltă de 2,60 metri, Tony Gray a parcurs în aer o distanță de 50 de metri după care a aterizat pe o parte, s-a dat peste cap de cîteva ori, fără ca tenacele pilot să pățească ceva.

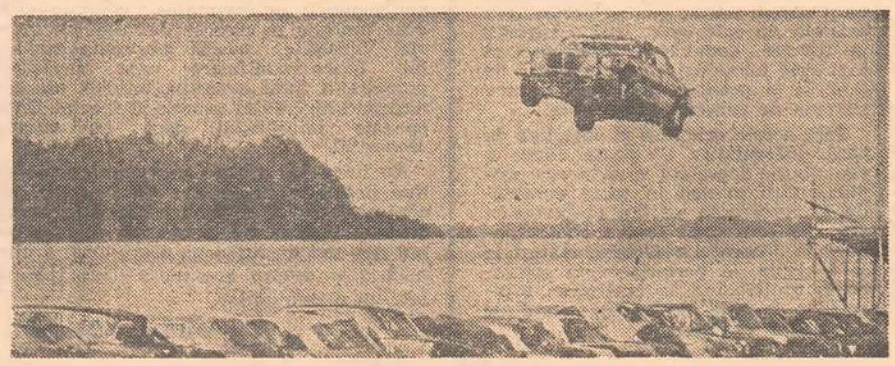

VREMEA
ÎN LUNA IANUARIE

Prognoză meteorologică formulată de Institutul de Meteorologie și Hidrologie

În luna ianuarie, temperaturile medii se vor situa în general în limitele valorilor normale, iar pe alocuri vor fi mai ridicate. Regimul pluviometric va fi excedentar în vestul și nordul țării, și normal în rest.

Cîteva intervale caracteristice :

1—8 IANUARIE. Vreme în general închisă îndeosebi în sudul și estul țării. Vor cădea precipitații locale atît sub formă de ploaie și burniță cît și sub formă de lapoviță și ninsoare. Vîntul va sufla slab pînă la moderat cu intensificări de scurtă durată, mai ales în sudul și estul țării. Temperaturile minime vor fi cuprinse între minus 2 și plus 8 grade. Ceață mai ales dimineața și seara.

9—13 IANUARIE. Timpul în răcire. Cerul va fi variabil mai mult noros. Vor cădea precipitații mai ales sub formă de ninsoare. Vînt moderat cu intensificări de scurtă durată în sud și est, predominînd din sectorul estic. Temperaturile minime vor fi cuprinse între minus 12 și minus 2 grade, izolat mai coborîte, iar cele maxime între minus 5 și plus 5 grade. Ceață locală și izolat condiții de formare a poleiului.

14—17 IANUARIE. Perioadă în curs de încălzire, cu cerul mai mult acoperit. Precipitații vor fi atît sub formă de ploaie și burniță cît și sub formă de lapoviță și ninsoare. Vînt slab pînă la moderat predominînd din sectorul sudic. Temperaturile minime vor fi cuprinse între minus 6 și plus 4 grade, izolat mai coborîte în nordul țării, iar cele maxime între zero și 10 grade. Dimineața și seara se va produce ceață.

18—22 IANUARIE. Vreme în răcire începînd din nordul țării. Cerul va fi mai mult acoperit. Va ninge în cea mai mare parte a țării. Vîntul va sufla moderat cu intensificări pînă la tare din nord-est și est, mai ales în Muntenia, Dobrogea și Moldova, viscolind pe alocuri zăpada. Temperaturile minime vor fi cuprinse între minus 13 și minus 3 grade, iar cele maxime între minus 7 și plus 3 grade.

23—31 IANUARIE. Vreme rece, geroasă noaptea în prima parte a intervalului, îndeosebi în nord, apoi în curs de încălzire începînd din vestul țării. Cerul va fi variabil, mai mult noros în sud. Vor cădea la început ninsori locale, iar apoi și lapoviță și chiar ploaie. Vînt moderat cu intensificări din sectorul estic. Temperaturile minime vor fi cuprinse între minus 15 și minus 5 grade, mai coborîte în unele nopți, în nordul și centrul țării, iar cele maxime între minus 7 și plus 3 grade mai ridicate la sfîrșitul intervalului. Se va produce ceață cu depunere de chiciură. Local polei în ultimele zile.

Magazin poșta

IOSIF IERONIM, Sibiu. Contractul de închiriere este valabil numai în formă scrisă.

MAGDALENA BAUER, Timișoara. Adresați-vă judecătoriei pentru rectificarea actului de naștere.

DAN NENESCU, București : Boala semnalată la leandrul dv. se numește septorioza (Septoria oleandrina). Simptomele bolii se observă pe frunze (pete albicioase, circulare sau colțuroase avînd diametrul pînă la 1—2 cm. Pe suprafața acestor pete se văd numeroase puncte negre). În caz de atac puternic această boală poate produce desfrunzirea plantei. Pentru combatere, sînt eficace stropiri repetate cu Zineb 0,3%.

VASILE MIHUTAN, comuna Lelești, județul Gorj. La partajul între soți se iau în considerație numai bunurile existente la data despărțirii în fapt sau în drept a soților.

ILEANA TRIFAN, București. Puteți cumpăra autoturismul fie pe numele amîndor, fie numai pe numele dv., consecințele fiind aceleași.

Răspunsurile au fost redactate de IOANA ȘENDREA (juridice), prof. ing. ȘTEFAN BALANESCU (horticole) și E. BATRINEANU (învățămînt, diverse).

NOTĂ. În articolul „Știința și tehnologia în noul cincinal" apărut în nr. 1212 al revistei noastre, s-a strecurat o greșală de tipar. Astfel, se va citi corect : *„Creșterea producției de țiței prin ridicarea factorului de recuperare din zăcămînt la extragerea țițeiului, prin extinderea tehnologiilor de exploatare secundară și terțiară a țițeiului din zăcăminte, aplicînd procedeele cele mai moderne, cu precădere cele care folosesc tehnologii termice — injecția cu abur și combustia subterană, tehnologii chimice — utilizarea soluțiilor micelare și a polimerilor".*

Redacția „Magazin" mulțumește tuturor cititorilor și colaboratorilor care i-au adresat felicitări cu prilejul Anului Nou.

DIN CULISELE MISTICISMULUI

Recent, un adept fanatic al unei secte religioase din Occident pretindea, în scopul atragerii și convertirii unor noi membri sectanți la dogmele propovăduite, necesitatea respectării și respectiv a aplicării ad-literam a... „moralei" sectante. Am avea, deci, de-a face, după părerea acestui propovăduitor de iluzii, cu o așazisă morală, cu norme care definesc activitatea și comportamentul sectant.

Știut este însă — și aceasta s-a dovedit de fiecare dată — pretinsa morală sectantă se caracterizează printr-un cras individualism, predicîndu-se, în forme variate, izolarea de lume, de preocupările semenilor. „Sufletul", după preceptele multor secte, poate fi „salvat" numai prin „lepădarea de cele lumești". Pretinsa morală sectantă preia, în realitate, principiile și normele moralei claselor exploatatoare, prezentîndu-le că ar avea origine „divină", îndemnînd oamenii la supunere oarbă față de condițiile impuse de modul de viață propriu acestei societăți. Fățărnicia, ipocrizia, pasivitatea față de orice forme de progres contemporan sînt componente proprii ale pretinsei morale sectante. Dar, iată să vedem pe viu fațetele „moralei" sectante, așa cum sînt ele practicate de nenumărate grupări noi care, înconjurate de un suplimentar voal mistic, se declară a fi singurele cu adevărat... religioase.

Secta „Biserica liberă anglicană", pretinde că are drept scop „resocializarea deținuților", motiv pentru care racolează și încadrează în rîndurile ei criminali de tot soiul, dar numai cu condiția să aibă experiență cît mai vastă în domeniul infracțional. Activitatea „morală" în interesul atingerii scopului declarat se rezumă la incitarea membrilor sectanți de a comite... noi infracțiuni. De această dată, însă, nu orice infracțiune, ci doar falsificări de documente, vînzarea unor titluri științifice, deci „fapte alese", de ordin „intelectual" care ar fi mai... „divine" decît crimele de rînd comise de alte pretinse secte.

Dar și alte secte aplică în felul lor morala proprie. Secta „Meditația transcendentală", spre exemplu, înființată în 1959 în S.U.A. și răspîndită în mai multe state vest-europene se caracterizează... moral prin goana după bani, cît mai mulți bani. Șeful pretinsului „centru mondial" al sectei este ajutat de zece mii de „instructori" care cer ascultare necondiționată și o subordonare oarbă. Cerințele sînt simple : sectantul are obligația să predea „instructorului" o sumă de bani pentru fiecare rugăciune de inițiere, în total fiind 16 asemenea rugăciuni. Numai în R. F. Germania o asemenea „rugăciune" costă 400 de mărci, iar adeziunea la sectă este precedată de achitarea de către solicitant a sumei, deloc neglijabilă, de... patruzeci de mii de mărci. „Biserica scientologică", recunoscută și ea într-ale „moralei" pentru cultul banului, își rezervă dreptul, tot din porunci „divine", să organizeze cursuri de „inițiere biblică", pentru perioade de cîte două săptămîni, în valoare — pentru fiecare individ — de cîte 18 853 mărci, cursuri care se cer repetate pentru a fi primit în „familia lui Dumnezeu" și care ating în final cifra de peste... cincizeci de mii de mărci. Dar despre asemenea sau alte aspecte ale „moralei sectante" se poate vorbi și scrie mult. Narcomania și pornografia specifice sectei „Copiii Domnului", actele vădit criminale și teroriste ale sectelor „Misiunea luminii divine" ori „Calea fericirii", propaganda deșănțată în spirit nazist și revanșard practicată de secta „Sea-Org", cerșetoria, escrocheria sau răpirea copiilor pentru a impune răscumpărarea lor cu bani, cu cît mai mulți bani, de către părinți, înscrisă în preceptele sectei „Hare Krishna" sînt doar cîteva elemente ale „moralei sectante".

Este greu de crezut și de conceput că oameni în toată firea, stăpîni pe simțurile lor, conștienți de rolul lor în familie și societate pot da crezare unor asemenea „comandamente morale". De unde și dificultatea, se pare, de a atrage și converti noi membri, altfel decît prin înșelătorie, șantaj sau corupție.

PETRE HLADCHI-BUCOVINEANU

VERIFICAȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE

VARIANTE PE TEMA UNEI TEOREME

Puteți găsi trei numere diferite, alcătuite fiecare din cîte patru cifre identice, care să prezinte următoarele proprietăți :

1. Suma pătratelor a două dintre aceste numere să fie egală cu pătratul celui de al treilea, analog teoremei lui Pitagora, referitoare la relațiile dintre catetele și ipotenuza triunghiului dreptunghic.

2. Descompunînd fiecare din cele trei numere în cifre componente și adunînd apoi aceste cifre în parte, se vor obține trei numere diferite. Ridicînd la pătrat fiecare număr astfel obținut și adunînd două din aceste pătrate, se va constata că suma rezultată este egală cu pătratul celui de al treilea număr.

Pentru ca cele expuse mai sus să fie mai clare, vom da cîteva exemple. Astfel, să presupunem că cele trei numere cerute ar fi x, y și z. Ele trebuie să răspundă relației $x^2+y^2=z^2$. Dar conform cerințelor, x = aaaa, y = bbbb și z = cccc, adică numere formate fiecare din cîte patru cifre identice (în acest exemplu, succesiunea de litere, de pildă „aaaa" nu reprezintă înmulțirea lui „a" de patru ori cu el însuși, ci un număr format din patru cifre identice).

Conform primului punct, rezultă deci că suma $(aaaa)^2 + (bbbb)^2$ trebuie să fie egală cu $(cccc)^2$.

Mai departe, în conformitate cu punctul 2, vom avea următoarele relații : a + a + a + a = m ; b + b + b + b = n ; c + c + c + c = p și, în final $m^2 + n^2 = p^2$.

Care sînt deci numerele ce pot răspunde acestor cerințe ? Este întrebarea propusă de cititorul nostru **Petru Gherman**, din Seleuș — Daneș, jud. Mureș.

RĂSPUNSURILE LA ÎNTREBĂRILE PUBLICATE ÎN NUMĂRUL TRECUT

Ulise

1. După căderea Troiei, regina Hecuba, soția lui Priam, regele Troiei, a devenit sclava lui Ulise.

2. Profetul din Itaca, ce i-a sprijinit pe Ulise și Telemac împotriva pretendenților Penelopei, a fost Aliterx.

3. După ce a naufragiat în insula Corfu, Ulise a fost ajutat de Alchinou, regele feacilor, primind o corabie, cu care să poată ajunge în Itaca. În sprijinul lui Alchinou, ce se îndrăgostise de eroul Ulise a venit Nausica fiica regelui mitologic, care și-a dat seama că era mai important să-l ajute să se întoarcă în patria sa, al cărei conducător era, decît să-l rețină lîngă ea.

Știți să răspundeți ?

La întrebările cu privire la inventatorii și datele realizării unor invenții publicate în rubrica anterioară, iată care sînt răspunsurile : Ceasornicul deșteptător — Levi Hutchins (1787) ; Frigiderul — Jacob Perkins (1834) ; Telegraful cu fir — Samuel Morse (1837) ; Patinele cu rotile — James Plimpton (1863) ; Mașina de scris — Christopher Sholes (1867) ; Telefonul — Graham Bell (1876) ; Iluminarea electrică — Thomas Alva Edison (1879) ; Pasta de dinți — Wentworth Sheffield (1892) ; Ordinatorul — Mauchly, Eckert și Brainerd (1946) ; Aparatul fotografic „Polaroid" — Edwin Land (1947) ; Discurile pentru picup. cu 33 rotații pe minut — Peter Goldmark (1948).

După cum se constată, diversele invenții au fost prezentate în ordinea anilor în care au apărut.

Ing. LIVIU MACOVEANU

Dialog săptămînal

După selecționare, iată numele cititorilor care au trimis răspunsuri corecte, pentru întrebările publicate în rubrica din nr. 1209 al revistei la 29.11.80. **Sena Solun**, comuna Cobadin, jud. Constanța ; **Jana Pintilie**, Matca, Tecuci ; **Sterian Banciu**, Turda ; **Nicu Oltea Cosovan**, satul Dumbrava, comuna Grănicești, jud. Suceava ; **Emil Buza**, Oradea, jud. Bihor ; **Tudorel Prodea**, București ; **George Dan Matei**, Brașov.

Gabriela Tiloiu, Iași. Problema propusă a fost publicată, încă mai de mult, în rubrică.

Lidia Moldovan, comuna Todirești, jud. Suceava. Vă mulțumim pentru frumoasele urări, cu ocazia împlinirii unui deceniu de existență a rubricii. La rîndul nostru, vă dorim și dv., sănătate și mult succes în activitate.

S. M.

VĂ PROPUNEM UN TEST

JOCUL CIFRELOR

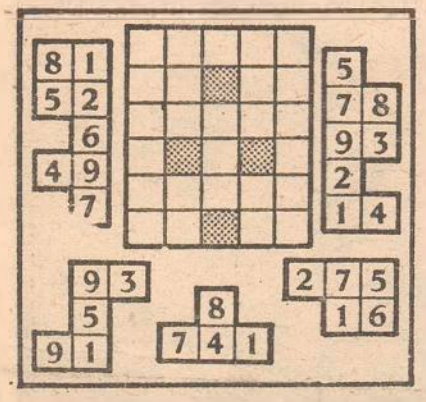

Aranjați cele cinci casete cu cifre în spațiile libere ale dreptunghiului în așa fel încît totalul casetelor înșurate să dea un total de 20.

(Soluția în numărul viitor)

DEZLEGĂRI (NR. 1 212)

DUBLU LABIRINT

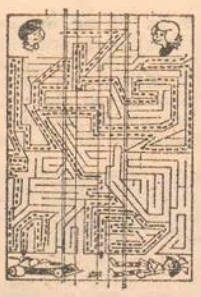

ZECE DESENE

Primul și ultimul din rîndul de jos.

REBUS

MATEMATICĂ

ORIZONTAL : 1) Literă desemnînd într-o ecuație, o mărime cunoscută — Sașa Dan 2) Bazată pe noțiunea de limită — Măsură pentru suprafețe 3) Număr pentru care un polinom la valoarea zero — Porțiunea cuprinsă între 2 puncte ale cercului 4) Valoare fixă către care tind valorile unei mărimi variabile — Amado Joge 5) Interpret de muzică populară (Achim) — Îndată — 126 asemănări 6) Divizionară B la fotbal — Format de două semidrepte cu originea comună 7) O mie de mii — Din portul popular — Mircea Albu 8) Pană de despicat lemne — A pus bazele logicii formale (384—322 î.e.n.) 9) A descoperit formula de rezolvare a ecuației de gradul al treilea (1500—1557) — Titi Banu 10) Parțenera lui Pan ! — Stația trenului 11) Unitate de măsură pentru unghiuri — Aici se intersectează axele de coordonate (pl) 12) Ridicat — Zdravăn.

VERTICAL : 1) Divizibil prin doi — Scrisul, linia de fracție (pl) 2) Geometria care folosește analiza — Perioadă de timp 3) Rădăcină — A prezenta în scris 4) Pe bază de cupru și zinc — Uite 5) Numerele negative — Tovarășă (fig) — Olt 6) A pregeta — Stat african 7) Comună în județul Vaslui — Epuizat (fig) 8) Solidari — Ger sec ! 9) Icachimescu Andrei — Comună în județul Hunedoara 10) Titlu princiar în India — Nap încurcat ! 11) Întîlnit la analiza — Proprietate a unui ansamblu spațial 12) Conduce facultatea de matematică — Județ în centrul țării.

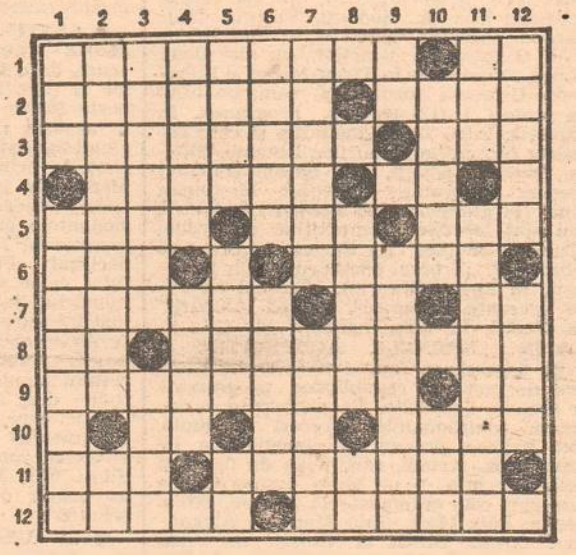

SORIN GIURCONIU
Timișoara

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

TURISM

ORIZONTAL : Eforie — Alpin — Xilografiate — Clăbucet — T — A — Uit — A — R — Prag — Ra — Ancorează — Slava — Porți — Iară — OO — Ae — T — O — Olograf — Ur — Numerotate — A — Iti — Aru — U — Us — Sitar — Rurale — Tla — Edificiu.

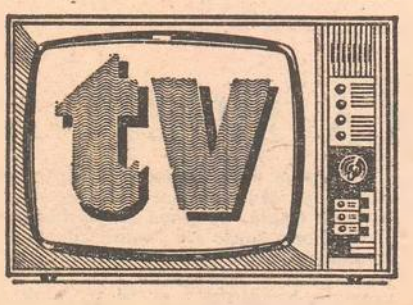

DUMINICĂ 4 IANUARIE. Programul I: 8.30 Tot înainte ! 9.05 Șoimii patriei 9.15 Contele de Monte Cristo. 9.40 Omul și sănătatea. 10.00 Viața satului. 11.45 Concert de Anul Nou, al Filarmonicii din Viena. 12.30 De strajă patriei. 13.05 Album duminical. 14.00 Noi aventuri în epoca de piatră. 16.55 Documentar TV. Povestiri despre România. 17.15 D-ale Carnavalului. Producție 1958. 18.40 Micul ecran pentru cei mici. 19.00 Telejurnal. 19.25 Creații noi la „Antena Cîntării României". 20.30 Film artistic. Copiii și Marea. Premieră pe țară. Producție a studiourilor americane. 22.10 Telejurnal. **Programul II :** Concert educativ. 11.00 Ora elevului de la seral. 12.00 Din comoara folclorului nostru. 12.40 Reportaj „T". 13.20 Oaspeți ai scenelor noastre de concert. 14.00 Documentar artistic. De unul singur la Huascaran. 14.45 La rampă... tinerețea. 15.20 Matineu teatral. Visul unei nopți de iarnă de Tudor Mușatescu. 17.00 Serată muzicală TV. 19.00 Telejurnal. 19.55 Serată muzicală TV. 21.35 Din folclorul popoarelor. 22.10 Telejurnal.

LUNI 5 IANUARIE. Programul I : 16.00 Emisiune în limba maghiară. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.20 Actualitatea economică. 19.40 Orizont tehnico-științific 20.30 Trecea un călăreț. 21.25 Cadran mondial. 21.40 Armonii de iarnă. 22.05 Telejurnal. **Programul II : 16.00** Cintec nou în Mehedinți. 16.20 Cenacluri ale tineretului. 16.50 De la o melodie la alta. 17.15 De pretutindeni. 17.40 Program Vivaldi-Haydn. 18.05 Muzică și poezie. 18.30 Scene de balet. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.20 Mozaic. 20.45 Seară de operă TV. Premieră muzicală. Opera „Carmen" de Georges Bizet. 21.45 Povestiri despre România. 22.05 Telejurnal.

MARȚI 6 IANUARIE. Programul I : 9.00 Autorul preferat. 9.40 Ce frumoasă este iarna. 10.00 Uriașul. 16.05 Învățămînt-educație. 16.25 Curs de limbă engleză. 16.45 Almanah-pionieresc. 17.10 Forum cetățenesc. 17.35 Clubul tineretului. 18.20 Îndrumări pentru lucrătorii din agricultură. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.20 Actualitatea economică. 19.40 Mari formații muzicale muncitorești. 20.00 Împliniri și perspective. De la un cincinal la altul. 20.25 Premieră TV. Centrul înaintaș a murit în zori de Augustin Cuzzani. 22.05 Telejurnal. **Programul II :** 19.00 Telejurnal. 19.20 Buletin rutier. 19.35 Moștenire pentru viitor. 20.20 Secvențe muzicale. 21.45 Documentar TV. Oltul coboară din munți. 22.05 Telejurnal.

MIERCURI 7 IANUARIE Programul I : 16.05 Profesiunile cincinalului. 16.30 Curs de limbă germană. 16.50 Festivalul interjudețean de muzică corală „Ion Vidu". 17.10 Din țările socialiste. 17.35 Moment muzical. 17.55 Spectacol de poezie și muzică. 18.25 Munca politico-educativă. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.20 Actualitatea economică. 19.40 Noi, femeile ! 20.40 Telecinemateca. Un vis împlinit. Premieră pe țară. Producție a studiourilor americane. 22.15 Telejurnal. **Programul II :** 19.00 Telejurnal. 19.20 Cum vorbim, cum scriem corect ? 19.45 Studio T '80. 20.10 Festival de muzică vocală. 21.00 Teleenciclopedia. 21.45 Muzică populară românească. 22.15 Telejurnal.

JOI 8 IANUARIE. Programul I : 9.00 Autorul preferat. 9.45 Munca politico-educativă. 10.10 Trecea un călăreț. 16.05 Telești coală. 16.35 Curs de limbă rusă. 16.55 Formații artistice de amatori în studio. 17.10 Reportaj pe glob. 17.30 Viața culturală. 18.40 Film serial pentru copii. Buratino. 19.00 Telejurnal. 19.20 Actualitatea economică. 19.40 Ora tineretului. 20.25 Călătorie în Univers. 21.15 Pagini din istoria teatrului românesc 22.15 Telejurnal. **Programul II :** 17.00 Radar pionieresc. 17.25 D-ale carnavalului. 18.45 Buletinul rutier al Capitalei. 19.00 Telejurnal. 19.20 Documentar. Întipărirea. 19.30 Concert simfonic. 21.15 Documentar TV. Grecia — mărturii în piatră. 21.35 Melodii '80. 22.15 Telejurnal.

VINERI 9 IANUARIE. Programul I : 16.05 Politehnica TV. 16.30 Emisiune în limba germană. 18.25 Tragerea Loto. 18.35 La volan. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.20 Actualitatea economică. 19.40. Călătorie prin țara mea. 20.05 Film artistic. Cum se reușește în dragoste. Premieră TV. Coproducție franco-italiană. 21.35 Luminile rampei. 22.05 Telejurnal. **Programul II :** 16.00 O viață pentru o idee. 16.30 Din cartea naturii. 17.00 Moment folcloric. 17.10 Film artistic. Trei scrisori secrete. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.20 Film documentar. 19.30 Concert simfonic. 21.05 Amintirile unui pian. 21.35 Creatorul și epoca sa. 22.05 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ 10 IANUARIE. Programul I : 9.30 Curs de limbă spaniolă. 9.50 Curs de limbă franceză. 10.10 Teatru TV. 13.00 Mozaic cultural-artistic-sportiv. 18.35 Săptămîna politică. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.20 Călătorie prin țara mea. Mîinile noastre de toate zilele. 19.45 Teleenciclopedia. 20.30 Film serial. Uriașul. 21.25 Frumuseții tale, România. 21.55 Telejurnal. 22.15 La Hanul Ancuței. **Programul II :** 19.00 Telejurnal. 19.20 Maeștrii artei sunetelor. 20.10 Itinerare turistice. 20.30 Orizont tehnico-științific. 21.20 Astă seară jazz. 21.55 Telejurnal. 22.15 La Hanul Ancuței.

BUCĂTĂRIE DE IARNĂ

Folosind resursele specifice iernii, adică morcovi, cartofi, varză și fasole boabe, ceapă uscată, sfeclă roșie și afumături, poți întocmi zilnic meniuri care să placă întregii familii, să fie variate și echilibrate ? Da, căci meniurile vor fi completate cu fructe proaspete, mere, pere și uneori portocale — toate bogate în vitamine — iar alimentele care se găsesc în orice sezon : orez și paste, de exemplu, pot facilita diversificarea meselor noastre. Cu puțină osteneală, cu puține fantezie, se poate găti hrănitor, gustos și divers. Iată cîteva rețete care pot intra în meniurile unei săptămîni.

SUPĂ DEASĂ PARMANTIER. Se curăță, se spală și se taie în bucăți 200 g de praz și 500 g cartofi. Se pun la fiert într-un litru și 1/4 de apă rece cu sare și piper. După circa 20 de minute, se trec prin sită sau se mixează și se adaugă o jumătate de litru lapte clocotit și 30 g unt. (Proporții pentru 6 persoane).

BORȘ DE SFECLĂ. Un litru de apă, o sfeclă, frumoasă (circa 500 g) de un roșu cît mai intens, 1 litru de borș, 500 g cartofi, o lingură de smîntînă, un ou, o nuea de unt. O legătură de verdeață (pătrunjel verde și leuștean proaspăt sau uscat). Curățați și dați o sfeclă pe răzătoare cu ochiuri mari. Puneți-o în oală, acoperiți-o cu apă, așezați oala pe flacără. Cînd sfecla e aproape gata, adăugați cartofii curățați, spălați și tăiați în sferturi. Separat fierbeți borșul. Cînd dă în clocot acriți treptat zeama de sfeclă pînă o potriviți după gustul dv. Dregeți borșul cu ou și smîntînă. Adăugați untul, presărați cu verdeață. (Pentru 6 persoane).

SUPĂ DE DOVLEAC. Un litru de lapte, 2 linguriițe de orez, un kg de dovleac (cîntărit fără coajă și semințe), sare, pătrunjel verde, 25 g unt, la dorință o linguriță de zahăr. Puneți orezul la fiert în lapte, luați-l de pe foc după 20—30 de minute, cînd bobul e suficient de moale. Separat fierbeți pe foc potrivit dovleacul tăiat în cuburi și acoperit cu un pahar de apă. După ce e gata mixați-l sau pasați-l printr-o sită inoxidabilă și amestecați-l cu laptele în care a fiert orezul. Sărați, adăugați pătrunjel verde mărunt tăiat și untul proaspăt. O linguriță de zahăr îi va da un gust mai plăcut.

FASOLE ALBĂ GĂTITĂ ȚĂRĂNEȘTE. 250 g fasole, 1/2 dl ulei, 2 cepe, 4 morcovi mijlocii, o sticlă mică de suc de roșii, 3—4 cartofi, o felie de slănină afumată (250 g) sare, piper, cimbru, dafin. Fasolea se pune de cu seară la înmuiat în apă rece. A doua zi se înfierbîntă uleiul, fără să fumege, într-o cratiță cu fundul gros, se taie slănina în felii groase de un deget care se rumenesc pe ambele părți. Se scot și se păstrează pe o farfurie. Fasolea se scurge de apa în care s-a înmuiat și se pune la fiert în altă apă rece. Se fierbe 10—15 minute socotite de la primul clocot.

Între timp se spală și se curăță legumele. Ceapa se toacă mărunt și se pune pe foc în vasul din care s-a scos slănina. Se lasă pînă se impregnează de grăsime fără să se coloreze. Morcovii se taie în rondele subțiri și se pun și ei în cratiță Se amestecă cîteva minute cu o lingură de lemn. Se toarnă sucul de roșii, se sărează, se piperează, se adaugă o rămurică de cimbru și o foaie de dafin. Se pune în cratiță fasolea bine scursă de apa în care s-a fiert, cartofii tăiați de-a lungul în 4—6 felii și bucățile de slănină. Se amestecă ușor totul, se acoperă cratița și se lasă să fiarbă pînă se înmoaie bine fasolea (circa o oră într-o cratiță obișnuită și cam 20 minute într-un vas de fiert sub presiune). (Rețetă pentru 5—6 persoane).

CROCHETE. Aveți un rest de rasol de vită insuficient să-l serviți ca atare ? Treceți-l prin mașina de tocat. Adăugați o ceapă tocată, ușor topită în puțin ulei, un căței de usturoi bine zdrobit și 2—3 roșii (proaspete sau conservate) cojite, curățate de semințe și sfărîmate. Puneți totul pe foc mic și amestecați pînă ce obțineți o pastă scăzută și moale. Sărați, piperați, adăugați o lingură de pătrunjel verde tocat, un ou și 2—3 cartofi fierți și pasați. Modelați crochete, groase cît degetul mare, treceți-le prin făină și rumeniți-le ușor în ulei. Serviți-le cu un sos picant de roșii sau un sote de legume (fasole verde, mazăre, morcovi).

MĂMĂLIGA... ITALIENEASCĂ (rețetă pentru 2 persoane). 200 g mălai grisat, de două ori volumul lui — apă, 100 g cașcaval, 150 g cîrnați, 50 g unt, sare, o linguriță de ulei. Se pune la fiert cu puțină sare circa 3/4 l de apă și o linguriță de ulei. Cînd dă în clocot se adaugă treptat mălaiul ca pentru o mămăligă obișnuită. Cînd e gata se pune în ea cașcavalul tăiat cuburi mici. Se amestecă bine. Separat se taie cîrnații în rondele nu prea subțiri și se rumenesc în tigaie fără grăsime (de preferat într-o tigaiță cu teflon). Se amestecă mămăliga cu untul topit (nu se întinge) și cu rondele de cîrnați. Se servește imediat, cu murături sau o salată preferată. E o mîncare sățioasă pe care o gospodină o poate servi la prînz ca unic fel, ea acoperind nevoile organismului.

BUDINCĂ DE BRÎNZĂ DE VACI CU MERE. Se trec prin sită 400 g de brînză proaspătă de vaci. Se încorporează două gălbenușuri apoi două linguri de făină și 4 de zahăr pudră precum și un pachet de zahăr vanilat sau coajă rasă de lămîie. Se freacă între palme 100 g de stafide cu puțină făină ca să se curețe de impurități. Se amestecă stafidele cu brînza. Se bat albușurile spumă tare și se amestecă ușor cu compoziția de brînză. Se unge o formă cu unt, se presară cu făină, se toarnă jumătate din compoziție, se acoperă cu lamele fine de mere (4—5 bucăți). Se toarnă deasupra restul de amestec și se coace 30 de minute la cuptor cu foc potrivit și încălzit din timp.

OLIMPIA ȘTEFĂNESCU

CRONICA SPORTIVĂ

LA MULŢI ANI, DE PE MUNTELE ROŞU

Lumea se vede frumos, la întîlnirea anilor 1980—1981, de aici de pe Muntele Roşu, din Staţia observatorului de seismologie Cheia, de lîngă singurătăţile superbe, înnobilate de efort şi orgolioase ale soţilor Constantin şi Dumitra Fântână. Nemaipomenit e să trăieşti aici, cu cerul aproape şi cu toate tremurăturile pămîntului sub ochi. Să împlineşti un ideal vechi al Renaşterii : să fii şi operator prospector la staţie, să fii şi buldozerist cînd trebuie să dărîmi zăpada uriaşă din abrupta şosea, să fii şi matematician, să fii şi soră medicală, să fii şi electrician, să fii şi soţ sau soţie, să fii tot, absolut tot, ce-ţi cere situaţia. Să creşti, pe deasupra, şi pe cei doi copii ai familiei, Costin şi Andrei, să ai şi înalta responsabilitate, *permanentă a stării pămîntului. Acest final de an şi acest început de an mă găsesc sus pe Muntele Roşu, lîngă splendida staţiune Cheia, unde încerc să recuperez în cîteva zile oboseala atitor ani de alergătură. Mă gîndesc la toate, mă gîndesc la anul pe care-l începem. fireşte ducînd în conştiinţă toate depunerile de material greu ale anului care devine blîndă amintire.*

Singurătatea familiei Fântână e, zic eu, tot un sport, cel mai frenetic mai obositor, mai copleşitor dintre sporturi. O viaţă — deasupra dramelor pămîntului ! O viaţă deasupra zbuciumului pămîntului ! Soţii Fântână au învăţat să citească viaţa pămîntului în seismografele lor, despre care, aud acum, sînt cele mai moderne din lume. Dar ce lucru curios ! Seismografele sînt aşa de sensibile că Fântână Constantin vede, *de aici de pe Muntele Roşu, trecînd o căruţă spre tîrg pe o şosea de la Popeni-Bîrlad. Iată, aici, ca pe o electrocardiogramă dominată de infarcturi, un desen foarte apăsat, aproape convulsiv. Cutremur ? întreb. Nu, nu.* rîde C. Fântână. *Nu e cutremur, e activitatea buldozerului pe pantă.*

De aici se simte — de aici de pe Muntele Roşu — şi pasul de om călătorind pe lîngă receptoarele din depărtare ale staţiei. Sentimentul singurătăţii scade mult, ba chiar se transformă într-o teribilă probă de solidaritate omenească şi de colegialitate de salon de suferinţă. Marele cutremur din China, de acum cîţiva ani, a devenit imediat, prin intermediul staţiei, eveniment tragic şi al vieţii acestor oameni. Participarea la viaţa internă a planetei e aici chiar mai directă, mai vie, mai palpitantă decît prin agenţiile de presă. Aici, ştirea despre situaţia planetei vine repede, nefardată, neinterpretată, nereglzată. 6 oameni, cei doi Fântână, soţii Elena şi Ioan Poroşnicu, Vasile şi Victor Munteanu (tată şi fiu) fac din singurătatea lor pe Muntele Roşu parte inseparabilă a liniştii şi solidarităţii planetare.

Am simţit nevoia să-i omagiez şi să le dedic primul meu articol de sport din anul 1981, acum înaintea ultimelor 20 de campionate de fotbal ale veacului şi ale mileniului.

Şi mai e ceva. Salut acest sistem de seismografe care ne arată tot ce se petrece pe pămînt, cutremure, treceri de buldozere, căruţe, oameni, cîini, rîndunele etc. Dar rog staţia de pe Muntele Roşu să-şi încălzească aparatele şi să ne arate două lucruri de o mare importanţă pentru întreaga noastră viaţă : cînd îl vom revedea pe Dobrin în Naţională şi cînd va intra echipa Rapid în divizia A ?

Cred că, astfel, minunatele seismografe de pe Muntele Roşu şi-ar cîştiga simpatia profundă a întregii lumi civilizate.

La mulţi ani, de pe Muntele Roşu, atît de alb că văd vişiniu la început de an 1981 !

La mulţi ani ! Pe Muntele Roşu ninge cu pene de Giscani.

ADRIAN PĂUNESCU

DACIADA

Programul sportiv din această perioadă cuprinde o gamă variată de concursuri de masă şi republicane, ce se derulează sub egida competiţiei naţionale „Daciada", aflată la a 2-a ediţie. Reţin atenţia întrecerile la sporturile specifice sezonului rece — patinaj, hocnei pe gheaţă şi schi —susţinute de reprezentanţii mai multor cluburi şi asociaţii sportive şcolare, studenţeşti şi din întreprinderi, care îşi dispută şansele cu multă dăruire, fiind animaţi de dorinţa de a urca pe podiumul de premiere.

● **PE PÎRTIILE DE SCHI.** Pe pîrtiile amenajate în frumoasa staţiune turistică Poiana Braşov au loc disputate concursuri de schi, pe categorii de vîrstă, în cadrul „Cupei 30 Decembrie". Pe pistele de concurs sînt prezenţi şi o serie de sportivi experimentaţi, care evoluează alături de numeroşi schiori tineri de perspectivă, notaţi cu rezultate promiţătoare. O participare numeroasă s-a înregistrat şi în concursurile populare de schi programate la Sinaia, Predeal, Rîşnov, Vatra Dornei, unde se întrec reprezentanţi ai unităţilor sportive şcolare din mai multe localităţi. Pentru mare parte dintre concurenţi, aceste întreceri constituie o utilă „repetiţie" în vederea apropiatelor competiţii oficiale ale „Daciadei albe"

● **CONCURSURI DE PATINAJ.** La Miercurea Ciuc şi Tuşnad, în aceste zile ale vacanţei de iarnă se desfăşoară o activitate sportivă susţinută. Zilnic, sute de elevi, din şcoli generale şi licee, se avîntă pe luciul gheţii, întrecîndu-se în pasionante concursuri de patinaj viteză şi patinaj artistic. Printre concurenţi se numără patinatori din Cluj-Napoca, Sibiu, Tîrgu Mureş, Oradea, Miercurea Ciuc şi alte localităţi cu tradiţie în această plăcută disciplină sportivă. În următoarele săptămîni, tinerii patinatori vor fi prezenţi la finalele campionatelor republicate şi ale „Daciadei"

● **TINERE SPERANŢE ALE JOCULUI DE HOCHEI.** Referindu-ne la sporturile de iarnă să consemnăm şi unele date privind activitatea tinerelor speranţe ale jocului cu crosa şi pucul. În ultima perioadă, pe lîngă secţiile de hochei din Capitală şi din ţară s-au format mai multe echipe de juniori, care au rezervat un bogat program competiţional. La Miercurea Ciuc, între 3—11 ianuarie se dispută meciurile campionatului de juniori II (pînă la 16 ani), la care participă echipele Liceul Miercurea Ciuc, S.C. Miercurea Ciuc, Avîntul Gheorghieni, C.S. Şc. Tîrgu-Secuiesc, C.S. Şc. Rădăuţi, Viitorul Cluj-Napoca, Dunărea Galaţi şi Triumf Bucureşti. O întrecere atractivă, cu alte două turnee programate în Tîrgu-Mureş şi Bucureşti. Urmează turul 3 al campionatului de juniori I (17—19 ani), programat în Capitală, între 22—26 ianuarie, şi care reuneşte formaţiile cluburilor Dinamo, Steaua, Dunărea Galaţi, C.S. Săcele (Braşov) precum şi formaţia Liceului Miercurea Ciuc. De asemenea, pe agenda „Daciadei" mai sînt înscrise competiţiile de hochei „Cupa Bucovinei" (la Suceava, între 1—5 februarie), „Trofeul Pionierilor" (la Bucureşti, în luna februarie), „Trofeul tinerelor speranţe olimpice", „Cupa Dunării" (la Galaţi, în luna martie).

● **ÎN „ARENELE ACOPERITE".** O largă participare cunosc şi acţiunile sportive de masă şi republicane programate în arenele acoperite. Pe prim-plan se situează tradiţionalele întreceri de lupte, box, haltere, precum şi concursurile de gimnastică, scrimă, şah, tenis de masă şi tenis de cîmp — pe teren acoperit, aşa cum sînt cele organizate la Braşov, Sibiu, Reşiţa, Baia Mare, Satu Mare, la Alexandria, Buzău, Brăila şi Galaţi. Să mai notăm o suită de turnee de minibaschet, handbal şi minifotbal în sală, care au atras mai mulţi iubitori ai acestor jocuri. Bunăoară, la Piatra Neamţ, 22 de echipe şcolare au fost antrenate într-o spectaculoasă competiţie de minibaschet, iar sălile de sport din Piteşti şi Vaslui au găzduit interesante turnee de minifotbal, punctate de meciuri viu disputate.

● **O REUŞITĂ MANIFESTARE A GIMNASTICII RITMICE-MODERNE.** Alături de gimnastica sportivă, care ne-a adus nespus de multe satisfacţii, în ultima vreme a început să se impună şi gimnastica ritmică-modernă, cu spectaculoasele exerciţii pe fond muzical susţinute cu diferite obiecte — cercuri, mingi, panglici etc. O parte dintre fruntaşele acestei discipline au evoluat într-o frumoasă competiţie, „Cupa Carpaţi", desfăşurată la Braşov. A fost un test reuşit pentru tinerele gimnaste — Dorina Cordoş, Rodica Popescu, Tonia Costache (Bucureşti), Mihaela Tănase (Braşov), Adriana Rodnic (Baia Mare) şi altele, care aspiră să fie selecţionate în lotul republican care va participa, în acest an, în importante competiţii internaţionale.

● **FESTIVALUL PIONIERESC DE JUDO.** Întrecerile de judo se bucură, acum, de o largă adeziune în rîndul elevilor şi tinerilor din ţară, unde s-au creat peste 100 de cluburi şi cercuri de iniţiere în această ramură sportivă. Mulţi dintre elevii-sportivi din 18 judeţe au fost prezenţi la prima ediţie a „Festivalului pionieresc de judo", găzduit de Sala sporturilor Floreasca din Capitală. Urmărind pasionantele întreceri, prof. Anton Morariu, secretar al federaţiei de specialitate, ne-a declarat: „Pentru tehnicienii noştri, evoluţia celor mai tineri judoka din ţară, numărînd între 9 şi 12 ani, a constituit o plăcută surpriză. Micii competitori ne-au furnizat meciuri atractive, demonstrînd că posedă apreciabile cunoştinţe tehnice. Au reţinut atenţia reprezentanţii cercurilor de judo din Galaţi, Bucureşti, Oradea, Bacău, care au ocupat primele poziţii în clasamentul final. Însă, pot fi menţionaţi şi tinerii concurenţi din Bistriţa, Covasna, Sibiu, Cluj-Napoca, Turnu Măgurele, care au arătat o bună pregătire fizică şi tehnică".

● **ÎN URMĂTOARELE SĂPTĂMÎNI,** pe agenda „Daciadei" sînt prevăzute atractive competiţii la sporturile de iarnă, cu finale pe ţară. Dintre acestea amintim: Campionatul de patinaj viteză pentru categoria copii şi tinere speranţe, la Tuşnad-Băi, în zilele de 5—6 ianuarie şi 9—11 ianuarie; „Cupa Braşovia" la schi fond, probe de copii şi juniori, 10—11 şi 13—17 ianuarie, la Poiana Braşov; „Cupa Bucegi" la schi alpin pentru seniori, 14—17 ianuarie; întrecerile „Cupei României" la patinaj viteză, pentru juniori şi seniori, la Miercurea Ciuc, 24—25 ianuarie, la care vor evolua membri ai secţiilor de patinaj din mai multe localităţi.

M. LERESCU

8, 9, 10... OUT!

Am scris de nenumărate ori că boxul profesionist a făcut şi continuă să facă multe victime în rîndul tinerilor exploataţi de către managerii veroşi. În ultimii ani, „dramaticele" lupte ale gladiatorilor ringului s-au încheiat cu un bilanţ trist, numeroşi tineri care visau la o glorie ce s-a dovedit efemeră, plătind chiar cu viaţa dorinţa de a ajunge mari campioni ai lumii. Este cunoscut amatorilor de box din ţara noastră că la sfîrşitul anului trecut agenţiile internaţionale de presă au anunţat cu lux de amănunte moartea pe un pat de spital a englezului Johnny Owen, campion al Europei la „cocoş" care a căzut la Los Angeles, într-o lungă comă (au şi-a mai revenit niciodată) ca urmare a loviturilor campionului lumii, mexicanul Pintor.

Pentru a nu ştiu cîta oară organizaţiile sportive mondiale au tras din nou semnalul de „alarmă", unele dintre ele încercînd chiar să treacă la o serie de măsuri, pentru protejarea boxerilor profesionişti, pentru evitarea accidentelor în ring.

Cu prilejul ultimului congres al Consiliului Mondial al boxului (W.B.C.) cu sediul la Ciudad de Mexico, acest for a adoptat noi măsuri necesare care să pună la adăpost viaţa acelor tineri care au semnat un contract pentru a evolua în arena luptelor pe bani. De pildă, ca o primă măsură, W.B.C. a stabilit ca în viitor, corzile ringului să fie în număr de 4 în loc de 3 ca pînă în prezent, aceasta pentru a se evita căderile în afara... careulul magic. S-a stabilit ca pauzele dintre runduri să fie mărite de la 60 la 90 de secunde. O altă măsură vitală este aceea de a se interzice meciurile de revanşă în campionatul mondial. În această situaţie, mai mult ca sigur că actualul deţinător al centurii cu diamante la cat. grea Larry Holmes nu se va mai întîlni oficial cu Cassius Clay. Nu ştim în ce măsură organizatorii de întîlniri vor lua în consideraţie această hotărîre a W.B.C., deoarece, aceştia au sfidat cînd nu le-a convenit deciziile unui for ce s-a dovedit ineficace în... lupta cu managerii, care dealtfel conduc din umbră destinele pugilatului „pro".

Desigur, s-au luat şi unele hotăriri bune care dacă nu vor fi declinate de „mafia" boxului profesionist atunci se va putea face o cotitură în ceea ce priveşte protecţia boxerului. Astfel, se va reglementa mai strict structura categoriilor, prevenindu-se efortul la care sînt supuşi boxerii pentru a face ...greutatea înaintea întîlnirii. La acest capitol, medicii prezenţi la congres au insistat asupra alimentaţiei boxerilor, a controlului obligatoriu la oculist şi neurolog, cerîndu-se şi diversificarea metodelor de antrenament.

Decesul lui Johnny Owen a impresionat lumea boxului din Anglia. Organizatorii britanici au cerut chipurile o anchetă, care mai întotdeauna nu elucidează cu precizie cauzele decesului, principalul vinovat fiind ...dispărutul. Pentru a „salva" boxul ei au pus mînă de la mînă şi au iniţiat o societate de asigurări rezervată în exclusivitate boxerilor profesionişti. Mai mult decît atît, pentru început patronii acestei aşa-zise societăţi de asigurare au şi emis un cec familiei îndoliate a boxerului Owen. Fiţi siguri însă, că iniţiatorii acestei societăţi nu s-au scotocit în buzunarele lor pentru a face această plată, suma fiind achitată din bursele unor boxeri, care de astăzi înainte vor trebui în mod obligatoriu să se asigure numai la respectiva firmă dacă vor în caz de accident sau de deces ca urmaşii lor să primească despăgubirile ce li se cuvin.

PAUL OCHIALBI

P.S. De mai multe zile se află internat într-un spital din Houston celebrul „Bombardier din Detroit", Joe Louis, incontestabil cel mai senzaţional greu al tuturor timpurilor. Marele Joe, care şi-a apărat centura cu diamante nu mai puţin de 25 de ori, se află totuşi într-o serioasă criză financiară. Dacă ultima operaţie pe cord a fost achitată de cîntăreţul Frank Sinatra, un mare admirator a lui Joe Louis, pe bună dreptate ne punem întrebarea cine a plătit amplasarea unui stimulator cardiac fostului campion al lumii ? În nici un caz vreun manager de box.

MOZAIC

● **În oraşul Bristol** (Anglia) activează în campionatul local, o formaţie de fotbal denumită Avon Dynamo Football Club. Nu este vorba de o echipă care s-a remarcat prin performanţe deosebite, dar caracteristica formaţiei, de care vom pomeni mai jos, a făcut-o celebră în întreaga Mare Britanie. Este fără discuţie poate cea mai prolifică echipă de fotbal din Europa pentru că toţi jucătorii săi sînt căsătoriţi şi au devenit taţi cam în aceeaşi perioadă de timp. Singura excepţie de la această regulă este reprezentată de jucătorul Mick Hand. Dintre cei zece nou născuţi, şase sînt băieţi, probabil viitori jucători de fotbal.

● **Pe 75 hectare** ale colhozului „Nakotne" din Letonia a fost organizat un... atractiv aeroclub. Aici se desfăşoară lansări cu paraşuta, croaziere cu planorul şi chiar cu avionul cu motor. Recent, o nouă

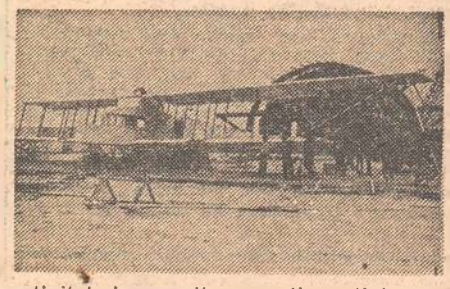

activitate i-a reunit pe aceşti sportivi amatori : este vorba de construirea de machete uriaşe. La comanda Studioului

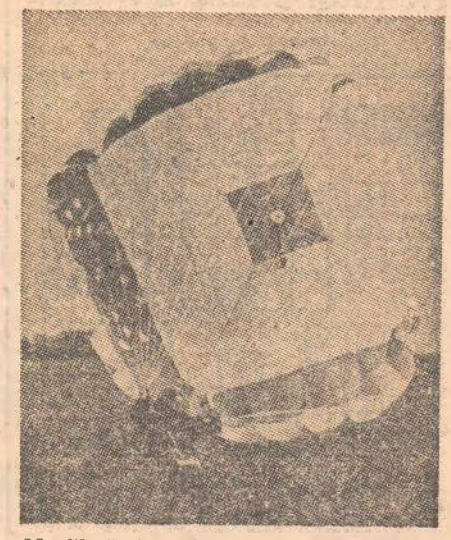

„Mosfilm", în colhozul „Nakotne" a fost reconstruit avionul „Ilia Muromeţ". Macheta, în mărime naturală, i-a surprins pînă şi pe specialişti prin gradul de precizie a execuţiei.

● **În 24 de ore,** sportiva Maria Pia D'Orlando a devenit celebră în întreaga Italie. Cum a reuşit această performanţă ? Maria Pia D'Orlando reţineţi, în vîrstă de 46 de ani, a reuşit să cîştige campionatul de maraton al ţării sale cu timpul de 22 de ore 49 de minute şi 22

secunde, stabilind un nou record naţional. Dacă ţinem seama de faptul că are o vîrstă cu totul neobişnuită pentru asemenea performanţe, că este casnică, fiind mama unui copil de 7 ani, că această dragoste subită pentru alergări i-a fost provocată de faptul că în urmă cu doar patru ani a luat parte pentru prima oară la un mare concurs popular organizat la Milano care cuprindea traversarea oraşului, atunci vom putea aprecia şi mai bine realizarea ei.

Redacţia şi administraţia : Bucureşti, Piaţa Scînteii nr. 1, cod 79779 telefon 17 60 10 (1659—1586). Oficiul poştal 33. Căsuţa poştală 6108. Tiparul : Combinatul poligrafic „Casa Scînteii" — Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM — departamentul export-import presă P.O. Box 136—137, telex. 11226 Bucureşti, str. 13 Decembrie, nr. 3. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile şi agenţiile P.I.T.R., difuzorii din întreprinderi şi instituţii. Index: 60240

Biblioteca Jud. Mureș Dava
SALA DE LECTURĂ

Proletari din toate țările, uniți-vă!

magazin

Revistă săptămînală editată de Frontul Democrației și Unității Socialiste

ANUL XXV Nr. 1 214 SÎMBĂTĂ 10 IANUARIE 1981 12 PAGINI 1,50 LEI

Consultații în sprijinul învățămîntului politico-ideologic

ȘTIINȚA ȘI RELIGIA DESPRE UNIVERS

(Pagina a 3-a)

OBIECTIVELE ENERGETICE ALE ANULUI 1981

● Noi surse de energie ● Economii de combustibili și reducerea poluării mediului ● Conversia energiei solare în energie ● Siguranță în funcționare și fiabilitate.

PRESTIGIUL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ROMÂNEȘTI

Trecerea la o nouă calitate, superioară, în întreaga activitate social-economică — așa cum subliniază secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, — impune promovarea tot mai intensă a noilor cuceriri ale revoluției tehnico-științifice. Este momentul cînd creația originală, ridicată la cotele înaltelor exigențe ale contemporaneității, angajează mai mult decît oricînd gîndirea novatoare, capacitatea de soluționare promptă, eficientă, a solicitărilor diverselor domenii de activitate, înțelegerea profundă a semnificației progresului tehnic și dezvoltării tehnologice pentru înfăptuirea plenară a acestui nou cincinal, al calității și eficienței. Afirmarea omului nou ca și făurirea unei înalte civilizații comuniste pe pămîntul României sînt condiționate astfel de pasiunea și pregătirea tot mai înaltă a omului de știință, de permanenta sa deschidere spre nou, de înțelegerea rosturilor decisive ale creației științifice.

Exemplul cel mai strălucit în acest sens îl oferă chimia țării noastre care, cunoscînd în cincinalul care a trecut o dezvoltare dintre cele mai dinamice, mai complexe, și-a înscris ca sarcină de prestigiu, încă din acest an, accentuarea ritmurilor de creștere a productivității, odată cu realizarea unor produse de tot mai înaltă tehnicitate și eficiență economică. Este neîndoios că nivelul superior pe care l-a atins, caracterul profund novator ce a situat chimia românească în avangarda științei românești, concepția modernă, realizarea proceselor tehnologice de înaltă tehnicitate, competitive pe plan mondial — toate acestea se datoresc celei care a îndrumat cu competență și înaltă autoritate științifică cel mai mare institut de cercetare de profil din țară, ICECHIM — tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu. Savant de renume mondial, elogiat pe toate meridianele lumii pentru lucrările sale de excepțională valoare, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu și-a consacrat puterea de gîndire și muncă progresului patriei, cu convingerea că prestigiul științei românești este prestigiul țării întregi. Astfel, a realizat coordonarea întregii activități de cercetare științifică și proiectare tehnologică și a învățămîntului, integrarea cercetării chimice în activitatea industrială. Gîndirea și creația sa s-au implementat în fapte de excepțională semnificație. Și astfel a fost cu putință ca astăzi cea mai mare parte din producția industriei chimice să fie obținută în instalații realizate pe baza cercetărilor și proiectelor proprii — după cum o mărturisesc realitățile. Practic nu există domeniu în care chimia să nu fie prezentă, iar asigurarea progresului material și tehnic în industria și agricultura modernă se leagă nemijlocit de posibilitatea de a dispune de cauciucuri sintetice, materiale plastice, îngrășăminte, pesticide, medicamente, detergenți, coloranți, pentru a nu cita decît principalele produse ale acestui domeniu.

Acad. NICOLAE TEODORESCU

(Continuare în pagina a 2-a)

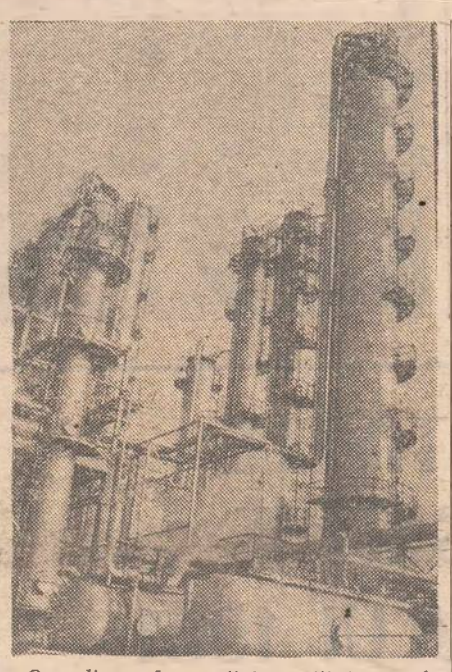

O realizare de prestigiu a științei românești o constituie obținerea cauciucului poliizoprenic, cu calități sensibil egale cu ale produsului natural. În imagine, vedere parțială a instalației pentru fabricarea acestui nou tip de cauciuc artificial.

Pentru anul 1981, primul an al cincinalului 1981—1985, se prevede începerea realizării liniilor directoare ale dezvoltării economico-sociale a României, adoptate de Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român. Printre orientările principale ale viitorului cincinal un loc important îl ocupă creșterea bazei energetice, punîndu-se accentul pe utilizarea cărbunilor în producția de energie electrică și termică, valorificarea potențialului hidroenergetic, construcția de centrale nuclearo-electrice, folosirea noilor surse de energie, îmbunătățirea continuă a organizării și exploatării sistemului electro-energetic național, aplicarea unui regim sever de economisire a petrolului și gazelor, a tuturor combustibililor și energiei electrice.

Acoperirea necesităților energetice în actuala conjunctură solicită mutații importante în structura purtătorilor de energie hidro și nuclearo-electrică, precum și la utilizarea surselor noi de energie. Pentru producerea energiei electrice și a căldurii, necesitățile de combustibil cresc an de an. Combustibilul disponibil pentru aceste utilități constă din lignitul din bazinul Olteniei și din bazinele mai mici din Muntenia, Bihor, Harghita, Vîlcea, Mehedinți și din șisturile bituminoase din Banat. Pentru o eficientă valorificare a acestor combustibili sînt în curs de construcție mari centrale de condensație situate lîngă sursă, ca de exemplu C.T.E. Turceni pe lignit, C.T.E. Anina pe șisturi bituminoase. În același timp se trece pe

Prof. dr. docent VASILE NITU

(Continuare în pagina a 2-a)

Actualitatea astronautică

FANTASTICA ÎNTÎLNIRE CU SATURN

● Telecomunicații prin imensitatea cosmosului ● Trei astronomi români despre principala descoperire a misiunii spațiale „Voyager".

Un an s-a încheiat. Începe un nou deceniu. Dar care a fost cea mai importantă descoperire sau realizare științifică a deceniului VIII? Această întrebare, adresată de revista noastră unor oameni de știință români a prilejuit opțiuni pe cît de variate, pe atît de justificate. Deosebit de semnificativ ni s-a părut însă faptul că, dintre cei intervievați, cei mai mulți au desemnat „studierea planetei Saturn din imediata apropiere" drept marea înfăptuire a științei deceniului VIII. În clasamentul revistei „Magazin", misiunea spațială „Voyager" este pe primul loc (40%), urmează ingineria genetică (30%), apoi hormonii cerebrali (20%); asupra altor descoperiri părerile nu mai coincid, fiecare întrunind doar un singur vot.

Dealtfel, pe la sfîrșitul anului trecut, presa (inclusiv revista noastră — vezi nr. 1211) releva că pentru excepționalele sale rezultate științifice (iar bilanțul dat publicității este departe de a fi complet), misiunea „Voyager" a fost considerată drept cea mai importantă activitate spațială, după debarcarea Omului pe Lună.

„Voyager-1" este o splendidă realizare științifică și tehnică, scria Frederic Golden în săptămînalul „Time": sonda spațială a supraviețuit unui îndelungat zbor cosmic în care au fost parcurși aproximativ 1,5 miliarde de kilometri și a trimis excelente imagini color despre o lume pe

DANIEL COCORU

(Continuare în pagina a 4-a)

RADIAȚII EMISE DE ORGANISMUL UMAN

● Una dintre cele mai captivante descoperiri științifice a deceniului recent încheiat ● Păsările comunică între ele prin unde electromagnetice ● Florile „sentimentale" ● Aplicații practice senzaționale ale unor cercetări efectuate într-un domeniu științific inedit.

(Relatarea în pagina a 9-a)

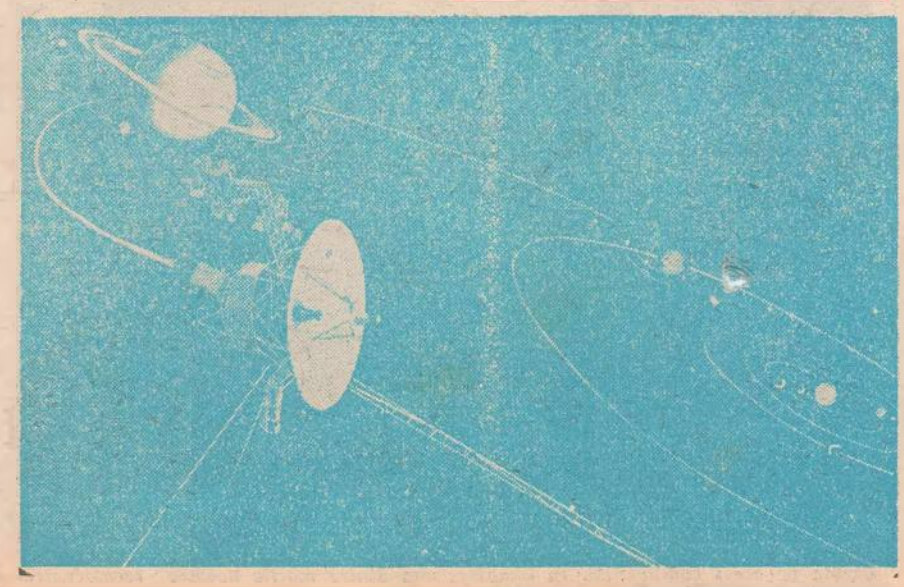

Sonda spațială „Voyager-1" îndreptîndu-se spre marginea sistemului nostru solar...

Interviuri în exclusivitate pentru „Magazin"

● Descifrarea tainelor vieții
● Secretele creierului vor putea fi cunoscute

(Pagina a 9-a)

Viața și alimentația rațională

„VITIUM VENTRIS" SAU VICIUL STOMACULUI

(Pagina a 5-a)

PRESTIGIUL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ROMÂNEȘTI

(Urmare din pagina 1)

Dar nu numai chimia a beneficiat de sprijinul și înțeleapta conducere științifică a tovarășei Elena Ceaușescu. Asumîndu-și greaua sarcină a coordonării la nivel național a întregii cercetări științifice și tehnologice, ca președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, există astăzi garanția realizării în cele mai bune condiții a obiectivelor înscrise în Programul-Directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000.

Omul de știință anticipează cu îndrăzneală, cu imaginație, cu competență și pasiune ceea ce urmărește să înfăptuiască. E ceea ce tovarășa Elena Ceaușescu realizează, stimulînd în continuare nivelul gîndirii și creației științifice, militînd fără osteneală la îndeplinirea măreților sarcini și obiective ale devenirii patriei noastre. Exemplare în acest sens, sînt cuvintele pe care le-a rostit în deschiderea Congresului Național al Chimiei : „Avem datoria să acționăm ca pretutindeni știința, cuceririle geniului uman să servească omului, bunăstării și fericirii sale, să servească păcii și progresului întregii umanități. Aceasta este astăzi cea mai înaltă și mai nobilă îndatorire și răspundere a oamenilor de știință de pretutindeni".

În calitatea sa de om politic, membru al Biroului Permanent al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., tovarășa Elena Ceaușescu îmbină în mod strălucit activitatea sa de savant și patriot, luminată de un profund umanism, care demonstrează practic valoarea umană și socială a actului științific, conferind prestigiului științific un conținut de dragoste de patrie, de oameni. Alături de conducătorul iubit al partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, promotor înțelept, clarvăzător, tovarășa Elena Ceaușescu oferă înaltul exemplu de dăruire pentru progresul și prosperitatea patriei.

În acest moment aniversar, cînd mii și mii de mesaje de felicitare dau expresie mîndriei pentru prestigiul de care se bucură tovarășa Elena Ceaușescu atît în țară cît și peste hotare, pentru bogata sa activitate politică și științifică ; în acest moment cînd toți oamenii de știință, inginerii și tehnologii își exprimă deosebita apreciere și satisfacție pentru înaltele distincții internaționale cu care a fost recunoscută contribuția sa remarcabilă la propășirea științei și tehnicii românești, la lărgirea colaborării internaționale, cu deosebire între oamenii de știință de pe toate meridianele — activitate pusă în slujba păcii, înțelegerii, progresului social și fericirii oamenilor —, îmi alătur urările de viață lungă, ani mulți și luminoși în îndeplinirea înaltelor răspunderi ce i-au fost încredințate de partid și popor pentru progresul și afirmarea tot mai puternică a științei românești, la desfășurarea cu succes a revoluției tehnico-științifice în țara noastră.

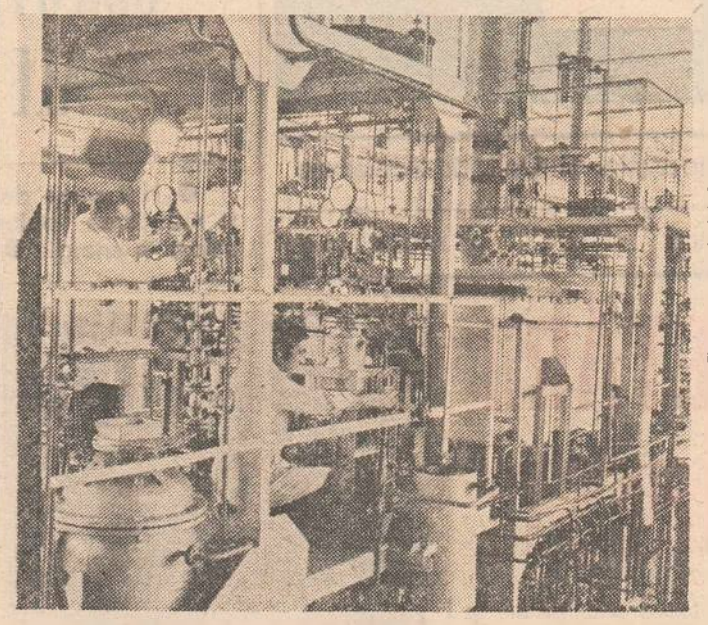

Una din instalațiile pilot ale Institutului de cercetări pentru elaborarea de noi produse auxiliare și organice I C P A O — Mediaș. În cadrul acestui institut au fost obținute produse cu performanțe deosebite, fabricate apoi pe scară industrială, printre care Medacril, Medasol, Romacril, Mercaptan și altele.

OBIECTIVELE ENERGETICE ALE ANULUI 1981

(Urmare din pagina 1)

un program mai intens de construire a centralelor de termoficare. Pentru viitor se urmărește să se realizeze exclusiv centrale de termoficare, deoarece prin acestea se obțin economii de combustibili, eliberarea de hidrocarburi, grad sporit de confort și reducerea poluării mediului în comparație cu soluția cu mici centrale termice de cărbune. Tot în vederea eliberării unor cantități suplimentare de hidrocarburi se prevede trecerea la funcționarea pe cărbune a unor centrale care în prezent funcționează pe hidrocarburi.

Programul de construire a centralelor hidroelectrice în cincinalul 1981—1985 necesită lucrări de construcții montaj de 3—4 ori mai mari decît în perioada 1976—1980. Pentru punerea în funcțiune a acestor obiective, lucrările au început și sînt în curs în anul 1981. În afară de centralele hidroelectrice mari — de exemplu Porțile de Fier II — se are în vedere și construcția de microhidrocentrale. Pînă la finele anului 1981 se prevede terminarea etapei pregătitoare experimentale de realizare a 12 microhidrocentrale pentru a se definitiva tipurile de schemă de amenajare, tipodimensiunile de turbine, omologarea agregatelor, automatizarea centralelor și modul de exploatare.

În conformitate cu indicațiile secretarului general al partidului de a reduce consumul tehnologic în rețelele electrice s-au întreprins în ultimii ani o serie de acțiuni datorită cărora consumul tehnologic s-a redus an de an.

Economia de combustibili și o utilizare cît mai judicioasă a resurselor de care dispune țara noastră constituie preocupări de bază și pentru activitatea de studii-cercetare ce va fi întreprinsă pe anul 1981. În acest context, o importanță deosebită se dă îmbunătățirii randamentelor în producția, transportul și distribuția energiei electrice.

În vederea creșterii randamentului centralelor pe cărbune se prevăd, pe baza studiilor, o serie de măsuri care să conducă la reducerea consumului specific de combustibil, în special la centralele pe lignit care au o pondere mare și influențează în mod determinant indicii globali realizați în țară. Consumul propriu de energie electrică în centrale se va micșora prin o serie de acțiuni dintre care se menționează adaptarea instalațiilor pentru funcționarea economică la sarcini parțiale, funcționarea turbopompelor de alimentare în locul electropompelor etc.

În domeniul surselor noi de energie, se vor continua cercetări multidisciplinare. Pentru conversia energiei solare în energie electrică, după prima centrală cu conversie termodinamică de joasă temperatură de 30 kW în curs de experimentare, se urmărește pe baza rezultatelor acestor cercetări să se treacă la construirea unei centrale solaro-electrice pilot de 1 kW cu ciclu termodinamic de înaltă temperatură. Din potențialul eolian al țării, într-o primă etapă, pînă în 1982, se prevede realizarea unor centrale cu puteri nominale de pînă la 100 kW amplasate în zonele montane, pentru a acumula energie sub formă de pompaj a apei în lacurile de acumulare ale bazinelor hidroelectrice amenajate. Prin această schemă mixtă se are în vedere obținerea unei amplificări a aportului instalațiilor hidroelectrice existente.

În cadrul cercetărilor se abordează și valorificarea apelor geotermale, valorificarea energetică a deșeurilor urbane, recuperarea căldurii de joasă temperatură cu ajutorul pompelor de căldură etc.

În scopul îmbunătățirii funcționării sistemului electroenergetic național, se acordă o importanță deosebită în primul rînd aspectelor referitoare la siguranța în funcționare. Dintre măsurile preconizate se menționează prevederea ca pe bază de studii să se doteze sistemul electroenergetic cu instalații de automatică pentru a controla fluxurile de putere dintre zone și să se intervină în caz de necesitate. Se urmărește de asemenea creșterea disponibilității grupurilor din centrale prin reducerea numărului de deteriorări și avarii deoarece o componentă importantă a siguranței sistemului electroenergetic constă în fiabilitatea și disponibilitatea elementelor sale.

Cercetări științifice de amploare sînt axate în actuala etapă pe lărgirea și gospodărirea judicioasă a bazei naționale de materii prime și energie. Un obiectiv de seamă îl constituie mai buna utilizare a cărbunilor și realizarea de termocentrale bazate pe acest combustibil. În imagine, una dintre marile noastre termocentrale electrice construită la Paroșeni — Hunedoara.

AGENDĂ

● **Institutul Central de Fizică** a realizat în cursul cincinalului care s-a încheiat, în domeniul cercetării aplicative, peste 200 de aparate, instalații și utilaje destinate fluxurilor tehnologice industriale din diferite ramuri. ● **O civilizație nord tracică** este atestată în zona Carța de Sus (Maramureș) în urma unei importante descoperiri arheologice făcută de către specialiști ai Muzeului județean din Baia Mare. ● **Localitatea rurală Beltiug** din județul Satu Mare deține un record puțin obișnuit: aici trăiesc circa 150 de cetățeni în vîrstă de peste 80 de ani, majoritatea acestora fiind în deplină putere de muncă, printre ei numărîndu-se Ioan Groș (86 ani), considerat a fi cel mai priceput viticultor din această parte a țării. ● **O instalație pentru producerea biogazului,** cu o capacitate de 2 000 mc pe zi, care urmează a fi mărită la 15 000 mc/zi — cantitate suficientă pentru încălzirea a 1 000 de apartamente — a fost dată în folosință la Tg. Mureș. ● **Un colectiv de cercetători din Cluj-Napoca** a realizat în premieră națională o instalație de lichefiere a azotului, de mare performanță tehnică și științifică pe plan mondial. ● **La Facultatea de electrotehnică din Iași,** un colectiv de cadre didactice a conceput un motor electric cu comutație electronică, pentru puteri de 6, 10 și 30 kilowați. ● **Într-un minut** a fost turnat, la Reșița, în premieră pe țară, cel mai mare rotor de turbină de tip Francis, cîntărind peste 30 de tone. ● **Un număr de 473 de apartamente din Timișoara,** care urmează a fi date curînd în folosință, vor beneficia de un sistem mixt de încălzire cu combustibil clasic și energie solară. ● **Un nou procedeu** de obținere a penicilin-acilazei, prin cultivarea bacteriei Escherichia coli pe mediu sintetic, socotit invenție românească, a fost realizat de către un grup de cercetători de la Întreprinderea de antibiotice din Iași.

N. COZLA

CĂRȚI NOI

Ce vom citi în 1981 ? La Editura Albatros, Călin Dimitriu — șeful redacției literatură de informare a avut amabilitatea să ne prezinte pe scurt, în avanpremieră, cîteva dintre viitoarele apariții de carte științifică :

● **„CUI I-E FRICĂ DE FIZICA MODERNĂ"** de prof. dr. **George C Moisil.**

Autorul pune în evidență spiritul modern în care fizicienii privesc astăzi cunoașterea lumii și face o sinteză a ideilor actuale ale fizicii.

● **„AVENTURA SURSELOR DE ENERGIE"** de **G. Folescu.**

Prezintă ipoteze și soluții moderne legate de folosirea diverselor surse de energie : solară, eoliană, geotermică, biomasa etc. ; se dau scheme și indicații practice.

● **„POVESTIRI DESPRE NUMERE MAIEȘTRE"** de **Florica T. Câmpan.**

Istoria unor numere remarcabile care au marcat importante momente în dezvoltarea gîndirii matematice.

● **„RADIODEPANAREA ABC"** de **Dumitru Codăuș.**

Sînt prezentate metode simple de depanare a radioreceptoarelor tranzistorizate : cauzele și remediile celor mai frecvente deranjamente.

● **„ECOLOGIA ȘI ACTIVITATEA UMANĂ"** de prof. univ. dr. docent **Victor Tufescu,** lector univ. dr. **Mircea Tufescu.**

Prima lucrare de la noi din țară despre ecologie, într-o viziune interdisciplinară — rod al colaborării dintre un geograf și un biolog.

● **„TAINELE CREIERULUI UMAN" de Eugenia Grosu.**

Drumul descifrării tainelor activității cerebrale — din antichitate și pînă la teoriile moderne despre aspecte anatomice, fiziologice și psihice.

● **„ISTORIA ȘTIINȚEI ȘI TEHNICII ROMÂNEȘTI"** de **Edmond Nicolau, I.M. Ștefan.**

Dezvoltarea științei și tehnicii românești în desfășurarea sa esențială ; compendiul va apare cu prilejul Congresului mondial de istoria științei de la București.

● **„SUBMARINUL ÎN ACȚIUNE"** de **Petre Iancu.**

Tumultuoasa evoluție a submarinului de la aparat de luptă și pînă la mijloc modern de exploatare științifică a adîncurilor oceanice.

● **„DE LA EFECTUL FOTOELECTRIC LA CELULA SOLARĂ"** de **Mircea Negreanu, Gheorghe Băluță.**

O incursiune în unul dintre cele mai spectaculoase domenii ale științei contemporane : optoelectronica.

● **„LASERUL — LUMINA DE MÎINE"** de fizician **Doru C.A. Duțu.**

Care este deosebirea dintre lumina laserului și cea obișnuită ? Ce este holografia ? Poate fi folosită lumina (laserului) la prelucrarea materialelor ? Sînt doar cîteva dintre întrebările la care răspunde lucrarea.

● **„TESTE DE MATEMATICĂ"** de **Ion Petrică, Ion Lazăr.**

O sinteză a celor mai utile scheme de testare a cunoștințelor elevilor de liceu — adevărate microexamene în domeniul matematicii.

ALIMENTAȚIA RAȚIONALĂ CONDIȚIE A SĂNĂTĂȚII

• Unde duce lipsa de cumpătare

„Cercetările efectuate pe plan mondial și la noi în țară au stabilit legătura între schimbarea considerabilă a patologiei astăzi și supraalimentație. Arterioscleroza — cu manifestările ei clinice, infarctul miocardic, hemoragia cerebrală, arteriopatia membrelor inferioare — ocupă primul loc între cauzele de deces atît pe plan mondial (50—55%) cît și la noi (46%). Infarctul de miocard apare sub vîrsta de 40 de ani de 3 ori mai frecvent azi decît în urmă cu 2—3 decenii. Diabetul zaharat afectează pe plan mondial 4—6% din întreaga populație. Or, peste 50 de ani rar un om ajunge la diabet dacă nu este obez. Dintr-o statistică personală recentă, peste 90% dintre diabetici au suferit sau suferă de obezitate. Dealtfel încă din 1927 Allison a arătat că obezitatea conduce la diabetul zaharat, totul depinzînd de durată și cantitatea supragreutății. O obezitate mai mare de 30% pe o perioadă mai mare de 25 de ani în asimilarea glucozei de tip diabetic e regăsită în toate cazurile“ (prof. dr. docent Iulian Mincu). Reumatismul cronic degenerativ e mai frecvent la obezi. Ficatul obezului care suferă o infiltrare grasă, conduce la apariția unei hepatite cronice. Obezitatea afectează sistemul respirator și sistemul nervos central. Dar nu numai atît. Într-un recent raport al Comitetului de experți UNESCO, privind ecologia cancerului, se arăta importanța unui regim alimentar echilibrat. Multe îmbolnăviri ar putea fi evitate prin respectarea igienei și a unei alimentații raționale care să conțină suficientă celuloză, destule proteide, dar nu multe materii grase și glucide. Iată cîteva argumente care infirmă apelativul de „boli ale civilizației“ date celor mai frecvente boli înscrise în statisticile morbidității și mortalității. Infirmă, firește, în măsura în care în imaginea de „civilizație“ se înscrie prezența echilibrului, raționalității.

• Confortul și apetitul

Automatizarea, transporturile moderne, tot ceea ce progresul tehnic a conferit vieții de astăzi confort, pare uitat atunci cînd oamenii se așază la masă consumînd ca în timpurile cînd munca fizică, mersul îndelung pe jos pretindeau o mult mai mare energie și deci consum caloric. Meniurile însă au rămas tradiționale. Apetitul nu a diminuat. Prof. Jean Mayer (Universitatea Harvard, S.U.A.) amintea această discrepanță. Combinînd sedentarismul cu mesele bogate în grăsimi și glucide, contemporanii acumulează caloriile în exces, atentînd cu dezinvoltură la sănătatea lor. Cheltuiala energetică cotidiană își are marea importanță în echilibrul caloric. Mersul, la un om de 70 kg pretinde o cheltuială de 200—350 calorii pe oră, în funcție, bineînțeles, de viteza de mers. Înotul „consumă“ de două ori mai mult. 30 de minute de exercițiu — o cheltuială energetică de 500—600 calorii pe oră. Adică, echivalentul unei jumătăți de franzelă de 250 grame ! Crescătorii știu că mijlocul cel mai bun de îngrășare a vitelor și păsărilor este de a le da o rație de mîncare — fie și aceeași ca pînă atunci — dar limitîndu-le spațiul de mișcare. O serie de experiențe de laborator confirmă aceasta. Consumînd deci ca bunicii și străbunicii noștri, dar profitînd de tot confortul vieții moderne, e firesc ca să se ajungă la obezitate, cu toate implicațiile asupra sănătății pe care le antrenează.

• DACĂ ZILNIC se depășește doar cu 100 de calorii peste necesar, în cinci ani, obezitatea este instalată. Riscul unei alimentații bogate în acizi grași saturați (unt, frișcă, grăsimi animale) este cu mult mai important decît pierderea siluetei : sănătatea și chiar viața sînt în pericol.

VIOREL SANDU

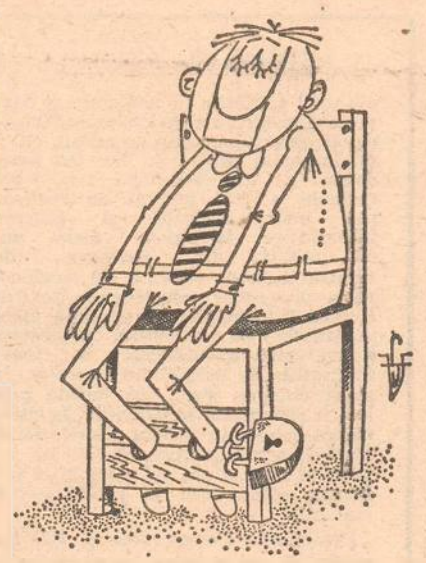

Fără cuvinte.

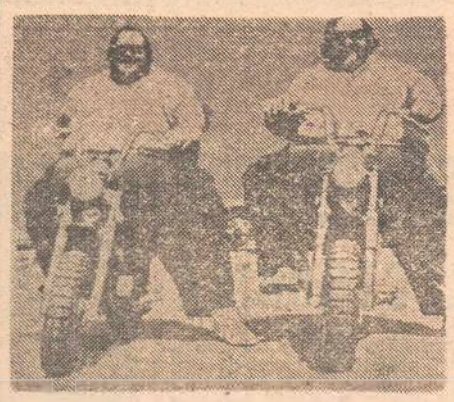

Obezitate = supramortalitate. Această egalitate apare cu evidență în statisticile americane, stabilindu-se că la persoanele a căror greutate este apropiată de „norma ideală“, media de viață este cu mult mai lungă — în general — decît la persoanele obeze. Iar obezitatea va fi mai mare cu cît numărul și volumul celulelor adipoase e mai mare. Dacă un copil la naștere are 12% din greutate sub formă de grăsime, aceasta ajunge la 20 % la vîrsta de 4 luni și la o treime din greutate la un an. Dacă se depășește 30% din greutatea corpului, înseamnă stadiul de obezitate. Or, conform datelor recente, peste 40% dintre obezi adulți au fost obezi în copilărie și peste 80% dintre copiii obezi vor fi suprapenderali la maturitate. Consecințele acumulării de grăsimi în organism sînt multe și dramatice. Să amintim aici ateroscleroza, diabetul.

Greutatea ideală a bărbaților în funcție de talie și vîrstă

Talia, cm	15—16 ani	17—19 ani	20—24 ani	25—29 ani	30—39 ani	40—49 ani	50—59 ani	60—69 ani
160	50,8	55,8	59,9	62,6	63,9	65,3	65,8	64,4
161	51,7	56,5	60,6	63,1	64,7	66,0	66,5	65,1
162	52,6	57,2	61,3	63,7	65,4	66,7	67,2	65,8
163	53,5	58,0	61,9	64,2	66,1	67,5	67,9	66,6
164	54,4	58,7	62,5	64,8	66,8	68,2	68,6	67,3
165	55,3	59,4	63,0	65,3	67,5	68,9	69,4	68,0
166	56,1	60,1	63,5	66,0	68,2	69,6	70,0	68,7
167	57,0	60,8	64,1	66,7	68,9	70,3	70,8	69,4
168	57,9	61,6	64,6	67,3	69,7	71,1	71,5	70,2
169	58,8	62,2	65,1	67,9	70,4	72,0	72,4	71,1
170	59,7	62,9	65,7	68,4	71,1	72,9	73,3	72,0
171	60,6	63,6	66,4	69,1	71,8	73,6	74,1	72,7
172	61,5	64,3	67,1	69,8	72,5	74,3	74,8	73,4
173	62,4	65,1	67,8	70,5	73,2	75,0	75,5	74,2
174	63,3	65,8	68,5	71,2	73,9	75,8	76,2	75,1
175	64,2	66,5	69,2	71,9	74,7	76,5	76,9	76,0
176	64,9	67,2	69,9	72,6	75,5	77,3	77,8	76,9
177	65,7	67,9	70,6	73,4	76,4	78,2	78,7	77,8
178	66,4	68,6	71,4	74,1	77,3	79,1	79,6	78,7
179	67,1	69,3	72,1	74,8	78,0	79,8	80,5	79,5
180	67,8	70,1	72,8	75,5	78,7	80,5	81,3	80,4
181	68,5	70,9	73,6	76,3	79,5	81,3	82,2	81,3
182	69,2	71,8	74,5	77,2	80,4	82,2	83,1	82,2
183	70,0	72,7	75,4	78,1	81,3	83,1	84,0	83,1
184	70,9	73,4	76,1	79,0	82,0	83,8	84,7	84,0
185	71,7	74,1	76,8	79,9	82,7	84,5	85,4	84,9
186	72,6	74,8	77,5	80,8	83,5	85,3	86,2	85,8
187	73,5	75,5	78,2	81,7	84,4	86,2	87,1	86,7
188	74,4	76,2	79,0	82,6	85,3	87,1	88,0	87,6
189	75,3	76,9	79,7	83,3	86,2	88,0	88,9	88,5
190	76,2	77,7	80,4	84,0	87,1	88,9	89,8	89,4
191	77,1	78,4	81,0	84,7	88,1	89,9	90,8	90,3
192	78,0	79,1	81,5	85,4	89,2	91,0	91,9	91,4
193	—	79,8	82,1	86,2	90,2	92,0	92,9	92,5
194	—	80,5	82,6	86,9	91,3	93,1	94,0	93,6
195	—	81,2	83,2	87,6	92,4	94,2	95,1	94,6

• Printr-un regim alimentar echilibrat s-ar putea evita multe îmbolnăviri

Cunoașterea riscurilor la care se supun cei care sînt supraponderali — așadar depășesc cu peste 20% ceea ce s-a stabilit a fi „greutatea ideală“ — reprezintă una dintre problemele importante ale ocrotirii sănătății. Din necesitatea prevenirii și combaterii bolilor — mai ales a celor cardiovasculare — a fost întreprinsă pe teritoriul județului Bihor o acțiune de depistare a principalilor factori de risc în bolile cronice. În „Studiul Oradea“ cum a fost denumit, au fost investigați 100 482 locuitori. De ce aici ? În județul Bihor, morbiditatea și mortalitatea prin boli cardiovasculare se situează peste media pe țară. „Într-adevăr, ne-a spus dr. *Eugen Pop*, director adjunct al Direcției sanitare Oradea, aproximativ 60 la sută din totalitatea deceselor în Bihor, se datorează bolilor cardiovasculare, parte fiind prin complicațiile vasculare ale diabetului. Din concluziile trase, cîteva constatări semnificative : 15 la sută din populația investigată a prezentat tulburări privind creșterea grăsimilor în sînge, 10 la sută, o tensiune arterială crescută. Dar semnificativ e procentajul foarte crescut — 32,04 la sută — de obezitate la valori mari (peste 20 la sută față de normele de referință). „Relația între numărul mare al cazurilor de obezitate și frecvența bolilor cardiovasculare și a diabetului zaharat — arăta dr. *Aurel Babeș*, de la Direcția sanitară, Spitalul județean Oradea — ar trebui să stea la baza unei asidue educații sanitare și culturale, mai ales că această relație apare la fetele și femeile tinere, între 15 și 24 de ani, în mediul rural. Cauza ? Există în această parte a țării o credință înrădăcinată de generații, conform căreia a fi gras exprimă plastic ideea de frumos și sănătos. E o reacție la timpurile cînd bîntuia tuberculoza, cînd boala și sărăcia se confundau cu imaginea omului slab. Iată de aici importanța educației pentru a se schimba concepția, pentru a se schimba modul de alimentație hipercalorică de azi ce afectează îndeosebi sănătatea copiilor și tineretului“.

• Un ghid pentru dumneavoastră

Nevoile nutriționale și cantitățile necesare variază în funcție de faza fiziologică (creștere, sarcină...), de vîrstă și de natura activităților. Acest tablou oferă cîteva ordine de mărime. Pentru un adult, cu o activitate sedentară, 2 500 calorii par a fi o valoare satisfăcătoare. Este vorba de valori de orientare, nevoile putînd fi mărite sau micșorate cu ±30%. Există însă și o nevoie maximală, dincolo de care sănătatea sau longevitatea pot fi afectate, afirmă Jacques Mossé, director de cercetări la INRA și Guy Fauconneau, inspector general la INRA (Franța).

Alimente	grame pe zi	observații
Apă	3 000	din care jumătate se bea, jumătate e furnizată prin alimente.
Oxigen	900	în jur de 700 litri implicînd respirația a 12—13 m^3 de aer. E un aliment energetic prin excelență pe care de obicei anatomiștii nu-l menționează
Protide	100	din care cel puțin 15—20 g de acizi aminați indispensabili (AAI)
Lipide	80	acizii grași în proporție egală între saturați, mono-insaturați și poli-insaturați
Glucide asimilabile	350	
Neasimilabile	15	alimente de lest
Vitamine	0,1	cel puțin jumătate vitamine D
Săruri minerale	25	din care jumătate NaCl

Cercetînd noaptea Universului

După o călătorie de 2 miliarde de kilometri prin noaptea Universului, la o viteză de peste 60 000 de km pe oră, „Voyager 1" a trecut prin apropierea planetei Saturn cu o precizie uluitoare. Descoperirile făcute surprizele întîlnite, ciudățeniile observate au făcut din explorarea gigantei planete, una dintre cele mai remarcabile realizări ale științei deceniului 8. Au fost detectate mai multe sute de inele — discuri de gheață murdară și

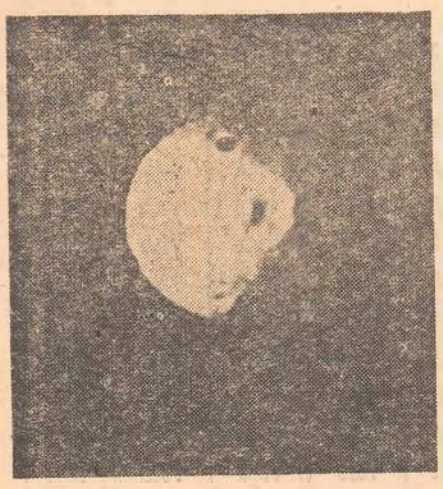

de praf, prevăzute cu excrescențe încă neexplicate. S-a arătat existența a 15 sateliți naturali — și nu 12 cum se credea. Printre aceștia, Mimas (în imagine), una dintre cele mai mici „luni" ale lui Saturn. Se observă un uriaș crater înălțat de o protuberanță centrală, datorită, desigur, unei fantastice coliziuni cosmice. Voyager 2 va atinge la rîndul lui Saturn în august 1981, apoi Uranus, în 1986 și poate Neptun în 1989. Rezultatele obținute vor permite să fie mai bine cunoscută originea planetelor și să se înțeleagă mai bine istoria frămîntată a sistemului nostru solar.

Cel mai mare radiotelescop

Cel mai mare radiotelescop din lume a fost inaugurat în cursul anului 1980 la Soccoro — New Mexico (S.U.A.). Acest uriaș instrument pentru cercetarea spațiului cosmic, denumit Very Large Array (V.L.A.), dispune de 27 de antene parabolice cu diametrul de 27 de metri, avînd o greutate totală de 210 tone. Pentru prima oară se utilizează în manipularea unui asemenea telescop sisteme care folosesc rotația planetei, grație cărora pot fi recepționate cu acuratețe, semnalele sosite din Univers. Radiotelescopul „V.L.A." este conectat la un calculator electronic, care selectează rapid tot ce se recepțio-

nează prin antenele uriașe, filtrînd „zgomotele secundare", astfel încît să se evidențieze doar acelea care interesează astronomia. Datele astfel obținute sînt notate, tot cu ajutorul computerului, pe hărți cerești.

Noul radiotelescop, considerat o minune a tehnicii în domeniul respectiv, a fost instalat într-o zonă de deșert, departe de centrele locuite și în plus, înconjurată de un brîu de munți, care exclude interferențele cauzate de undele radio terestre. Construcția lui a durat mai bine de opt ani.

Ce reprezintă din punct de vedere tehnic acest impresionant instrument științific o ilustrează faptul că radiotelescopul poate recepționa chiar semnale de un watt și uneori mai slabe, sosite de la mari depărtări. Foarte recent, de pildă, radiotelescopul a selectat o serie de semnale emise de planeta Pluton, precum și altele sosite de la depărtări și mai mari, atît de slabe, încît cu alte radiotelescoape nu era posibilă o asemenea performanță. Imaginea reprezintă o antenă a radiotelescopului, una dintre cele cîteva sute necesare „ascultării" Universului.

Cum să respirăm

Un om de știință din Japonia, Itsuo Tsuda, a ajuns la anumite concluzii pe baza unor cercetări. El este de părere că oamenii pentru a avea reflexe mai prompte, pentru a se putea concentra mai bine și a-și dezvolta inteligența, trebuie să învețe să respire cît mai corect, adică să respire lent, profund și prelung cel puțin cîte cinci minute la fiecare oră.

magazin **enciclopedie**

FIZICA ÎN MUZICĂ

● De la Pitagora la Einstein ● Armonie, simetrie și asimetrie ● Viori Stradivarius prin computer ? ● Sintetizoare muzicale.

Filosofii antichității, în special din Helada, India și China, preocupați deopotrivă de științele concrete, erau în același timp interesați de întreaga fenomenologie a muzicii ; mulți din ei (de pildă, Pitagora, Platon, mai cu seamă Aristotel) considerau muzica nu numai artă, ci și o știință supusă rigorilor unor legi, ceea ce avea să confirme cu deosebire secolul nostru. Faptul că Einstein, deși nu a contribuit direct la „știința" muzicii a fost și un violoncelist de mare clasă, ori că celebrul medic și filosof Albert Schweitzer era un vestit organist, unul dintre cei mai buni interpreți ai lui Bach, nu spune încă totul despre multipla relație dintre fizică și muzică sau despre prezența fizicii ca știință în muzică. Dintr-un unghi de vedere, pur și simplu răsfoind istoria fizicii și a matematicii, ne putem da seama destul de lesne, din biografia unor savanți celebri, cît de importantă a fost influența muzicii asupra activității lor științifice ; și e de-ajuns să enumerăm pe Platon, Copernic, Kepler, Galilei, Newton, Maxwell, Einstein, Bohr, Heisenberg, Dirac, Landau, Yang sau pe oricare alții. Dar, din celălalt unghi, cum scria recent profesorul Charles Taylor, „din vremea lui Pitagora, oamenii de știință au fost intrigați de muzică", și mulți dintre ei au consacrat studii speciale și cercetări experimentale producerii sunetelor muzicale, legilor cărora li se conformează din punct de vedere fizic orice compoziție. Firește că, în secolul nostru, interesul științific al fizicii s-a îndreptat deopotrivă asupra instrumentelor muzicale și cu atît mai mult revoluția electronică a dus întîi la electronizarea unor instrumente clasice, apoi, cum se știe, la însărcinarea computerelor (a așa-numitelor *sintetizoare)* de a compune ele însele muzică.

Dar să reluăm problema în alt plan. Se vorbește din antichitate de *armonie*, ale cărei legi le-a investigat încă Aristotel, în felul său. (În mitologia greacă, *Harmonia* era venerată ca zeiță nu numai a bunei înțelegeri, dar mai ales a armoniei universului). Ce este însă armonia, pentru un fizician din zilele noastre ? Azi știm că simetria în natură își are limitele ei : planetele, stelele, galaxiile sînt elemente care încalcă simetria marelui spațiu, a macrocosmosului, așa cum simetria spațială din microcosmos este deranjată de particulele elementare, căci, cum se exprimă fizicienii, absolut simetric nu poate fi decît un vacuum dispunînd de masă. Una din problemele capitale ale fizicii particulelor elementare este *raportul dintre simetrie și asimetrie* și, cum scria de curînd un alt fizician, dr. I.L. Rosenthal, „probabil aceasta este anume armonia lumii", armonie care, după același autor, „e subliniată de multe opere ale picturii, sculpturii, arhitecturii, muzicii și poeziei" (el exemplificînd printre altele cu creația plastică binecunoscută a lui Modigliani).

Intrînd în unele detalii, vom cita din nou pe prof. Ch. Taylor care atrage atenția, într-un articol de specialitate, asupra unuia din exemplele de laborator : înregistrarea la oscilograf a celebrului duet din actul II al operei „Tristan și Isolda", care lasă o singură urmă de cerneală pe hîrtie, în funcție de variațiile de presiune ale aerului, în vreme ce ascultătorul nu se îndoiește că aude doi cîntăreți executîndu-și duetul în acompaniamentul orchestrei, la rîndul ei alcătuită din atîtea instrumente ! Fizicianul se referă, între altele, și la extraordinara abilitate a creierului nostru de a percepe componentele aceluiași flux sonor (în cazul exemplificat, cele două voci și orchestra). Dar, desigur, pe de altă parte, mijloacele tehnice de care dispun, în timpul din urmă, acusticianul și electronistul, deschid un cu totul alt orizont de investigații și măsurători. Așa de pildă azi e cu putință de a converti corpul unei viori într-un megafon, fixînd o mică bobină de sîrmă pe corpul instrumentului și un magnet agățat în coadă, astfel încît curentul electric ieșit din bobină face instrumentul să vibreze...

Acestea sînt însă experimente modeste, față de marea aventură în care se angajează (putem zice așa !) simbioza actuală dintre fizică și muzică. De acest compartiment nu e străină dealtminteri tehnica holografiei cu ajutorul laserului, ca și alte tehnici foarte moderne. O asociație specifică din S.U.A., numărînd peste 600 membri recrutați dintre fizicieni, muzicieni și instrumentiști („Catgut Acoustical Society") se consacră îmbogățirii și perfecționării familiei viorilor. De notat că, între altele, fără să tindă anume să producă viori ieftine de calitatea unor Stradivarius (ceea ce însă, în lumina noii tehnici electronice nu mai pare o iluzie), amintita asociație — paralel sau în colaborare cu alte organisme științifice (bunăoară Colegiul regal de muzică din Londra, Departamentul de matematici aplicate și fizică teoretică de la Universitatea Cambridge, ș.a.) — urmărește să ajute pe constructorii de instrumente muzicale la efectuarea mai rapidă a muncii lor și la atingerea unei calități superioare. Și nu e vorba numai de încercările deja izbutite în desăvîrșirea viorilor, a clarinetului, oboiului, contrabasului etc. (sînt astfel interesante cercetările prof. Benade asupra clarinetului, sau cele ale dr. Bowsher asupra impedanței trombonului), cît mai cu seamă computerizarea unor procese, de la design pînă la finețea timbrului produs de instrumente.

Ultimul stadiu cunoscut al aventurii „fizicii în muzică" este, fără îndoială, sintetizorul, „compozitorul electronic". Scopul lui nu e, firește, de a rivaliza cu Bach, Beethoven sau Mozart, cu Strawinsky sau cu Mahler ; stilul muzicii lui e dealtminteri altul, și în multe țări din lume, din America pînă în Japonia, realizările sînt notorii. Problema pe care și-o pun fizicienii — de pildă cei de la studioul de muzică electronică al departamentului de fizică din Universitatea Cardiff — constă deopotrivă în utilizarea sensibilității instrumentelor „convenționale", ca și în includerea unei varietăți de componenți noi, iar sub raport componistic, problema se întregește cu efortul de a învinge inerția unui anumit conservatorism.

Bineînțeles, viitorul acestei interesante simbioze între cea mai exactă dintre științe și cea mai ideală dintre arte mai tăinuiește multe surprize.

V. NEAMȚU

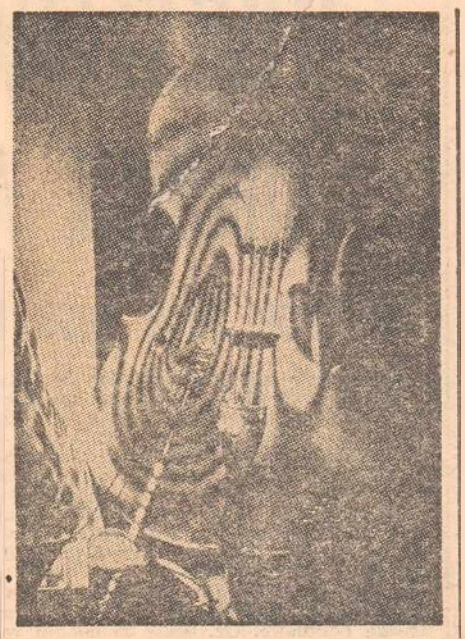

Hologramă de vioară-tenor ameliorată (274 Hertzi)

(Urmare din pagina 1)

Știința și pr

ale unei activități de cercetare și dezvoltare proprii atît în domeniul fabricației de echipamente de calcul, cît și în domeniul utilizării lor în toate domeniile. Cincinalul pe care l-am încheiat a fost marcat de realizarea unor aplicații și sisteme informatice în peste două mii de unități din economie, de realizarea unor sisteme de conducere a proceselor tehnologice, de utilizarea informaticii în aproape toate institutele de cercetare, proiectare și inginerie tehnologică, în toate instituțiile de învățămînt superior. În acest cincinal s-au pus bazele realizării sistemelor informatice la nivel macro-economic, pentru diferite funcțiuni și activități, pentru diferite ramuri și subramuri ale economiei sau pentru conducerea în profil teritorial...

Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R. cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 pun pe prim plan, în cadrul orientărilor și sarcinilor de bază, ridicarea nivelului tehnic și calitativ al întregii producții materiale prin promovarea largă a mecanizării, automatizării și cibernetizării producției, introducerea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, realizîndu-se astfel o economie modernă, de înaltă productivitate și eficiență. Informatica, în afara acestor cerințe de modernizare a economiei naționale, mai este impusă și de ritmurile înalte și prioritățile prevăzute pentru dezvoltarea subramurilor moderne ale industriei (electronica și tehnica de calcul, mecanica fină, mașinile-unelte, utilajele complexe). Generalizarea utilizării informaticii apare însă ca o cerință obiectivă a dezvoltării tuturor ramurilor economiei naționale, ca un instrument în stăpînirea și valorificarea volumelor mari de informații, în conducerea

unității... eco... reproiectarea ... soluții optim... sumurilor ma... creșterea pr... calității produ... tății și pro... etc.

Ca orientări pentru inform... la nivelul un... introduce, de... teme informa... conducerea o... de bază, a p... de producție, ... sumurilor ma... institutele de... și inginerie t... metode și te... ticii, care vo... ductivității ș... proiectanț...

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ ● DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ ● DIN PRESA

GREFELE HEPATICE

Transplanturile de rinichi au devenit metode curente ale chirurgiei moderne. Grefele hepatice sînt însă, destul de rare. Explicația constă în primul rînd în faptul că ficatul este un organ greu de conservat și medicii au la dispoziție foarte puțin timp pentru a face un transplant care să fie o reușită. Echipa de cercetători condusă de prof. Wolf Isselhard, de la Institutul de medicină experimentală al Universității din Cologna, (R.F.G.) studiază de aproape doi ani posibilitățile de a rezolva problema conservării ficatului, folosind în acest sens, metode originale. Ficatul, care nu poate rămîne intact decît cîteva ore după prelevare, a putut fi păstrat 17 ore în condiții optime, record absolut pînă la această oră. Dar, uneori, starea bolnavului este foarte precară și chiar dacă grefa a reușit, pacientul nu poate fi salvat.

Cercetările din Cologna au reluat și îmbunătățit o tehnică operatorie cunoscută, metoda „Cuff", ce constă în folosirea unor tuburi foarte fine în care sînt introduse vasele. Apoi, este de ajuns ca acestea să fie racordate pentru a lega venele și arterele. Pereții interni ai vaselor care se ating, se sudează și cresc fără a lăsa semne. Metoda perfecționată de japonezul Myata, care lucrează la institutul din Cologna, permite ca o grefă de ficat să fie realizată la un animal de laborator, în 11 sau 13 minute. În aceste condiții, se poate garanta supraviețuirea ficatului. Animalele, operate după metoda „Cuff" îmbunătățită se comportă, la o oră după operație, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Minusculele tuburi din material plastic nu jenează purtătorul și nu influențează asupra duratei existenței lor. Actualmente, se încearcă experimentarea metodelor de conservare cunoscute în scopul îmbunătățirii lor. De asemenea, se studiază posibilitatea de a pune la punct o nouă metodă comparabilă cu procedeul de conservare a rinichilor (injecții cu un gaz), realizată la Cologna și primită cu mult interes în clinici.

(După „La Tribune de l'Allemagne")

URECHEA ELECTRONICĂ

O importantă descoperire acreditează ideea că corpul omenesc urmează cicluri extraordinar de regulate așanumitele „orologii biologice", care sînt influențate de variațiile cîmpului magnetic terestru. Deoarece în multe organisme vii există cristale lichide, s-a presupus că ele ar avea capacitatea de a percepe variațiile slabe ale cîmpului magnetic. Omul face și el parte din această categorie: conștient sau inconștient el poate percepe acele forțe cosmice care influențează cîmpul magnetic terestru, ceea ce explică de ce unii oameni pot prevedea dinainte cum va fi vremea. Acest gen de informare ar putea fi atribuit și păsărilor migratoare sau migrațiilor inexplicabile de păsări, pești, insecte. S-a presupus că aceste semnale biologice pot indica cel mai potrivit moment al reproducerii. Unii savanți afirmă că și regnul vegetal beneficiază de semnale de acest gen. Evident, semnalele geomagnetice au o mare importanță pentru viața omenească a cărei evoluție a fost influențată de cîmpul magnetic și mutațiile sale continue. Prin ele se pot explica, de exemplu, unele mici schimbări de umoare ale indivizilor sau ale colectivității, mutațiile de comportament de la o generație la alta. Studiile recente acceptă ideea că orice organism este în stare să analizeze informații ale perturbațiilor magnetice transformîndu-le în tot atîtea date relative asupra luminii (zi și noapte), anotimpului, temperaturii. Variațiile cîmpului magnetic este de presupus că au produs de-a lungul erelor și schimbări genetice: unele

Chiar și cu ochii aco... tul doctorului Charles ... strează că păsările nu ... puncte de referință p... se presupune, cu ajut...

VIAŢA ŞI ALIMENTAŢIA RAŢIONALĂ

„Vitium ventris" sau viciul stomacului

Acum, fiindcă sărbătorile de iarnă au trecut, putem face, de pe poziţii retrospective, o serie de consideraţii foarte utile pe marginea unui aspect, limitat, ţinînd de acest eveniment, şi anume rigorile şocurilor digestive, respectiv ale traumatismelor fiziologice ţinînd de supraîncărcarea stomacului cu toate consecinţele ce decurg din această realitate atît pentru sănătate cît şi pentru echilibrul funcţional de moment al organismului. Dealtfel, aceste rigori sînt oricînd posibile, în tot timpul anului, dar totuşi, prin definiţie, ele sînt conectate în special de tradiţia sărbătorilor de iarnă, care aduc în prim plan mîncărurile grele şi în special acelea pe bază de carne de porc. Majoritatea dintre noi am cunoscut pe piele proprie aceste rigori, într-o manieră mai mult sau mai puţin pregnantă, şi asta pentru că majoritatea dintre noi — de obicei moderaţi într-ale mîncării — am fost confruntaţi, cu prilejul sărbătorilor menţionate, şi prin forţa împrejurărilor, cu o suită de mese copioase şi, implicit cu toate consecinţele dezagreabile sau chiar nefaste ale acestor confruntări în ceea ce priveşte echilibrul funcţional şi sănătatea.

Înainte însă de a trece în revistă aceste consecinţe, este util din a face succinte incursiuni în anatomia şi fiziologia aparatului digestiv şi a aceluia foarte mult înrudit cu el care este aparatul respirator. Digestia şi respiraţia reprezintă, după cum ştim, acte fiziologice fundamentale, care stau la baza vieţii şi, implicit a sănătăţii. Din acest motiv, aceste aparate, asigurînd aprovizionarea organismului cu combustibili indispensabili vieţii — hrana şi oxigenul — sînt foarte înrudite între ele din punct de vedere funcţional. *Există, după cum ştim, două feluri de a mînca : odată în numele aparatului digestiv, cînd îngerăm alimente, (în mod normal de trei ori pe zi), şi, odată, în numele aparatului respirator, cînd îngerăm — de data aceasta oxigen — (în mod normal de circa 15—18 ori pe minut).*

Din acest motiv, aparatele menţionate sînt foarte bine reprezentate în economia organismului. Suprafaţa respiratorie, respectiv activă a ambilor plămîni, rezultată din punerea cap la cap a alveolelor pulmonare, ridicîndu-se la circa 140 metri pătraţi, în timp ce suprafaţa activă a mucoasei tubului digestiv, rezultată din punerea cap la cap a vilozităţilor intestinale, ridicîndu-se la circa 70—80 metri pătraţi. (Precizăm în acest sens că numai suprafaţa intestinului subţire este de aproximativ 45—50 metri pătraţi). Să nu uităm, de asemenea, că diversele segmente ale tubului digestiv ca esofagul, stomacul, duodenul, intestinul subţire şi cel gros realizează împreună o lungime de aproape şapte metri.

Referindu-ne în continuare exclusiv la stomac vom preciza că deşi acest organ reprezintă porţiunea cea mai dilatată a tubului digestiv, el nu poate fi considerat în nici un caz ca fiind un sac fără de fund, după cum cred unii. Deşi foarte extensibil şi foarte plastic, nu poate fi totuşi destins şi forţat, dincolo de anumite limite. De fapt, în stomac începe, după cum ştim, digestia propriu-zisă unde au loc complexe mişcări de frămîntare, îmbibare cu sucurile digestive, ca şi de evacuare a alimentelor supuse digestiei, mişcări concretizate în aşanumitul peristaltism gastric, ca şi complexe activităţi secretorii ale glandelor din peretele stomacului, care să mijlocească procesul digestiei.

Dar, *exact cum am mai spus, stomacul nu poate fi considerat, în nici într-un caz ca fiind un sac fără de fund*, motiv pentru care ori de cîte ori îi vom forţa funcţionalitatea, vom avea de a face, fie cu o serie de senzaţii dezagreabile, care ne vor semnala faptul că am depăşit limita, fie că vom înregistra perturbări ale obişnuitului echilibru digestiv. Mi-e greu să cred, din acest punct de vedere, că şi aceia dintre dumneavoastră, care se ţin perfect sănătoşi, nu cunosc rigorile acelui disconfort digestiv, care apare, de regulă, după mesele copioase ; ale acelui disconfort concretizat în senzaţia de greutate în epigastru, respectiv în furca pieptului, şi uneori chiar în senzaţia de greutate în respiraţie ; ale acelui disconfort concretizat. de asemenea, în senzaţia dezagreabilă de plenitudine, de saţietate, de moleşeală, somnolenţă ca şi de lentoare în ideaţie. (Am avut, exact în faţa mea, în noaptea de revelion, o persoană care, la simpla aşezare pe masă a unor mîncăruri grele (cîrnaţi de porc năclăiţi în varză călită) s-a făcut pur şi simplu lividă la faţă şi cu fruntea acoperită de broboane reci de transpiraţie, ca urmare a reacţiei prompte a organismului în faţa impactului digestiv).

Ultimele aspecte ale disconfortului digestiv, respectiv senzaţia de moleşeală ca şi cea de somnolenţă şi de lentoare în ideaţie ţin — după cum s-a demonstrat experimental — de aportul sanguin crescut din vasele mezenterice, necesitat de efortul digestiv ; aport care antrenează, în consecinţă, o irigaţie mai redusă la nivelul creierului şi implicit o oxigenare mai redusă a celulelor sale.

Tot în tabloul complex al disconfortului digestiv mai intră şi tulburările calitative ca şi cantitative de somn, generate indiscutabil tot de mesele copioase. Şi, bineînţeles, că şi fracventele coşmaruri ce

- **Ştim să preîntîmpinăm disconfortul digestiv ?**
- **Stomacul nu este un sac fără fund**
- **Unde poate duce lăcomia şi abuzul în domeniul alimentar**

apar în consecinţă ţin tot de această realitate. *Că doar n-o să-mi susţineţi, cumva, că dormiţi bine, liniştit şi neîntorşi, atunci cînd stomacul vă este destins ca o minge de fotbal.* Contează în plus nu numai laturile cantitative, ci şi cele calitative ale mesei. Căci, trebuie să ştim din capul locului, că în special alimentele grase, respectiv acelea care intră prin tradiţie în meniul sărbătorilor de iarnă, impun stomacului ca şi principalelor sale glande anexe, şi în principal ficatului şi pancreasului, un efort suplimentar nu numai local, şi îndepărtat, respectiv care are loc la nivelul intestinului, unde apare, prin forţa împrejurărilor, o concentraţie mai mare în special în acizi biliari care, potrivit unor estimaţii ştiinţifice de ultim moment, se află la originea unor boli grave ale omului şi uneori chiar foarte grave. Revenind din nou la laturile cantitative ale mesei, vom preciza că numai cînd conţinutul gastric, respectiv cînd chimul se rezumă la fragmente alimentare de dimensiuni mici, dobîndind astfel însuşiri chimice particulare, ce ţin de gradul de aciditate ca şi de conţinutul în nutrimente al acestui chim, acesta este proiectat în compartimentul următor, respectiv în duoden. Altminteri, el va rămîne mult timp în stomac, fără a declanşa necesarul semnal de liberă trecere din partea pilorului, semnal marcînd evacuarea intermitentă şi ritmică a stomacului de conţinutul său. Din această realitate decurge acel blocaj piloric, pe care îl întîlnim mai ales la cei lacomi şi hulpavi, care pur şi simplu înfulecă mîncărurile care, din considerente de viteză, n-au dispus de timpul necesar pentru a fi supuse acţiunii mecanice a undelor peristaltice ca şi acţiunii chimice a sucului gastric.

Cercetări de ultim moment, efectuate la celebrele clinici Mayo din Philadelphia, S.U.A., ca şi la spitalul Saint Lazare din Paris, au reuşit să decodifice o serie de situaţii ţinînd de digestia gastrică, şi care păreau a fi stabilite în mod definitiv. În acest sens s-a demonstrat, de exemplu, — şi anume pe cale experimentală — că digestia unei mese obişnuite este mai lungă decît se credea în mod obişnuit darmite a unei mese copioase. Pînă de curînd se ştia, că nivelul habitual al secreţiilor gastrice, solicitate de procesul digestiv de la acest nivel, din cazul tot al unei mese obişnuite, nu depăşeşte 2,5 l. Ei bine, în urma cercetărilor menţionate, s-a demonstrat că acest nivel variază între 3—4,5 l, darmite în cazul unei mese copioase. Vorbind în general, este bine să ştim că *într-o zi normală de lucru, ca să zicem aşa, tubul digestiv în ansamblul său munceşte 18 ore din 24*, ceea ce lasă să presupunem faptul că, în cazul unei mese copioase, el va lucra într-un ritm absolut continuu.

Pentru latini — aceasta apropo de şocurile digestive — noţiunea de plenius venter, respectiv de stomac plin, adică destins la maximum, reprezenta un aspect peiorativ, imoral chiar. Stomacul plin îşi are însă legile lui funcţionale. Astfel, după cum precizează undeva Victor Săhleanu, într-una din scrierile sale, „mîncăciosul poate simţi tot timpul foame, iar mîncăul se simte sătul abia după ce a îngerat cantităţi exagerate de alimente". La saturare contribuie şi umplerea stomacului (în sensul că) un stomac dilatat se umple mai greu. Contribuie şi un „calcul automat" efectuat de organism, care raportează masa ingerată la masa corporală : în felul acesta, un obez (care are o masă corporală mai mare) se satură mai greu şi se plînge că rămîne gras deşi mănîncă „puţin" ; într-adevăr, ceea ce mănîncă este „puţin" în comparaţie cu voluminosul său trup.

A mînca însă mult şi lacom reprezintă din anumite puncte de vedere un autentic viciu. Acest lucru a fost observat încă de Cicero, care, vorbindu-ne undeva în scrierile sale despre aşa-numita „voluptas comedendi", respectiv voluptatea de a mînca, precizează că aceasta nu trebuie confundată cu aşa-numitul „vitium ventris", respectiv viciul stomacului ; viciu care constă, după cum bănuim, din înfulecare şi îngerare masivă de produse alimentare. Scriitorul Al. O. Teodoreanu, respectiv Păstorel, cunoscut gastronom ca şi gastrotehnician, ridiculizînd pe cei lacomi şi mîncăi, într-una din celebrele sale „Însemnări pe şerveţel", pe care le publica periodic în „Adevărul literar şi artistic", precizează următoarele în legătură cu acest fapt : *„Dacă omul care mănîncă lacom şi mult, ducîndu-şi şi retrăgîndu-şi furculiţa de la gură în viteza a patra nu este vulgar, atunci libelulele sînt brutale".*

Dealtfel, această ridiculizare transpare perfect din înţelepciunea tuturor colectivităţilor umane şi inclusiv a poporului român, concretizată în proverbele tezaurizate de folclorul oral al acestor colectivităţi.

Ştiinţele medicale susţin, şi pe bună dreptate, că *există 3 părţi în ceea ce mănîncă omul : una pentru nevoile reale ale organismului, alta pentru senzaţiile sale gustative (căci, din punct de vedere al hranei, omul este mai mult creaţia dorinţei decît a nevoii) şi, în sfîrşit ultima, pentru bolile care vor urma.* Care sînt acestea ? Obezitatea, ateroscleroza cu toată suita lor de consecinţe nefaste, apoi insuficienţa cardio-respiratorie, boala varicoasă, flebita, tromboza, diabetul, artroza, uricemia, litiaza biliară sau renală, plus încă multe altele.

Cei care au studiat colectivităţile de centenari de pe diverse arii ale lumii, precum şi condiţiile care au generat această longevitate, sînt unanim de acord că printre multiplii factori care au dus la această realitate este şi alimentaţia şi care, în plus, ocupă un loc de prim ordin ; alimentaţie care este moderată sub raport cantitativ iar sub raport calitativ accentul este pus pe produsele lactate, pe făinoase, fructe şi zarzavaturi. Vergiliu ne vorbeşte undeva în Bucolicele sale despre un bătrîn, Tityrus, care îşi ara singur ogorul, şi pe care văzîndu-l astfel, la lucru, un cioban, Melibeu, acesta s-ar fi exprimat astfel : „Fortunate senex", respectiv „Fericit bătrîn". Fiţi siguri, că fericirea bătrînului în cauză, ţine printre altele şi de felul în care acesta a mîncat toată viaţă.

ARCADIE PERCEK

Noi virtuţi ale vitaminei A

● Cele mai vechi mărturii în Papirusul Ebers ● Ce legătură este între vitamina A şi unele forme de cancer al pielii ? ● Două experimente cu durată de cinci-zece ani.

Cu milenii în urmă, Papirusul Ebers, scris în anul 1500 înaintea erei noastre, cel mai vechi tratat medical din lume, recomanda consumarea unui ficat de vită sau de cocoş la grătar, pentru îmbunătăţirea vederii în timpul nopţii. Un mileniu mai tîrziu, Hippocrate prescria, în acelaşi scop, ficatul de vită crud şi uns cu miere. Astăzi, ştim că ficatul este bogat în vitamina A şi că printre funcţiile pe care le îndeplineşte aceasta este şi aceea de a influenţa adaptarea ochiului la lumină şi întuneric. Era modernă a vitaminelor, acei „factori nutritivi... care îndeplinesc funcţii deosebit de importante în organism" cum le defineşte prof. dr. docent Iulian Mincu, începe în 1913. În acel an, dr. E. V. McCollum de la Universitatea John Hopkins, demostrează că o substanţă ce se găseşte în grăsimea untului şi uleiul de ficat de cod este necesară unei creşteri normale. Atunci capătă numele de vitamina A sau retinol. În 1967, biochimistul dr. George Wald primeşte Premiul Nobel pentru cercetările sale care ajung la concluzia că diferite organe umane folosesc forme structurale ale vitaminelor. A_1, acidul retinoic, ajută la creşterea ţesutului epitelial ce protejează cea mai mare parte a organelor umane. A_{13}, o altă formă a acidului, poate preveni, la animale, procesul prin care un ţesut expus la cauze chimice cancerigene devine canceros. De asemenea, poate determina un ţesut precanceros să redevină normal. Totuşi, deocamdată, vitamina nu poate fi folosită chiar ca medicament anticancer deoarece provoacă o boală hepatică cronică, dacă e luată în doze mari şi timp mai îndelungat.

Succesele realizate în laborator, pe animale, determină însă, pe medici să continue testările.

La Institutul naţional al cancerului din S.U.A., se studiază intens legătura dintre vitamina A şi anumite tulburări ale pielii. Acum patru ani, dr. Gary L. Peck, cercetător la acest institut, a început un studiu pe termen lung asupra unui grup de pacienţi suferinzi de diferite forme de cancer al pielii, psoriasis şi acnee netratabilă. Cazurile de acnee severă au fost vindecate într-o perioadă de 30 de luni cu ajutorul lui A_{13}. Un alt medicament de sinteză pe bază de retinol s-a dovedit eficient în psoriasis. Deocamdată, nu s-a comunicat nimic despre forme de cancere ale pielii. Firesc, totul se află în fază experimentală.

Aceste noi ipoteze ale cunoscutei vitamine A, implicată vital în controlul anumitor boli cronice şi chiar în prevenirea unor forme de cancer, determină cercetătorii să continue cu perseverenţă experimentele în laboratoare şi spitale.

NOI FILME ROMÂNEŞTI DE ŞTIINŢĂ

Studioul cinematografic „Alexandru Sahia", continuîndu-şi fructuoasa colaborare cu Oficiul central pentru mijloace de învăţămînt a terminat recent o nouă serie de pelicule — modern şi eficient material didactic — destinate popularizării unor importante domenii ale ştiinţei contemporane.

★

„PARTICULE ELEMENTARE" (regia : *Maria Săpătoru ;* imaginea : *Liviu Nîţu)* — o demonstraţie a diversităţii şi inepui-

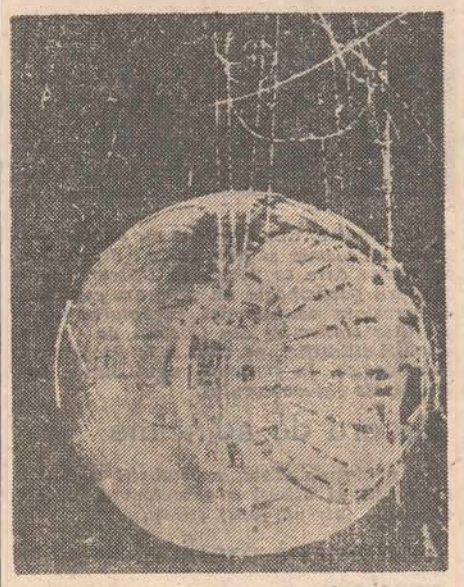

zabilităţii materiei ; descoperirea şi cunoaşterea particulelor elementare ; o incursiune în lumea din interiorul atomului.

★

„TRANZISTORUL", „CIRCUITUL INTEGRAT" (regia : *Alexandru Sîrbu ;* imaginea : *Constantin Teodorescu).* Două fil-

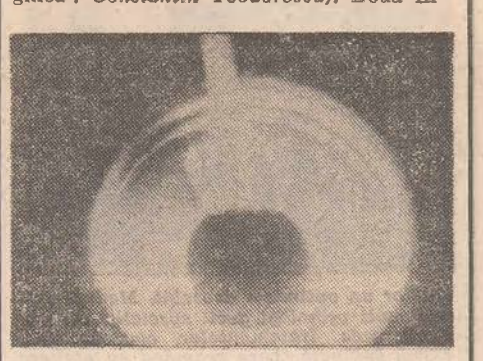

me didactice în care — cu ajutorul filmărilor speciale, inclusiv a celor la micro-

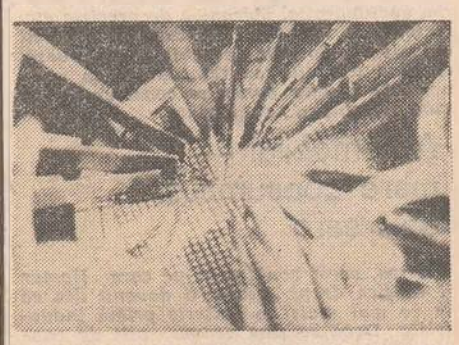

scop — se urmăresc etapele esenţiale ale fabricării componentelor electronice şi sînt sugerate unele aplicaţii moderne.

★

„COLOIZI DE ASOCIAŢIE" (regia : *Liliana Petringenaru ;* imaginea : *Victor Popescu).* Folosind virtuţile cinematografiei de ştiinţă, filmul defineşte cu clari-

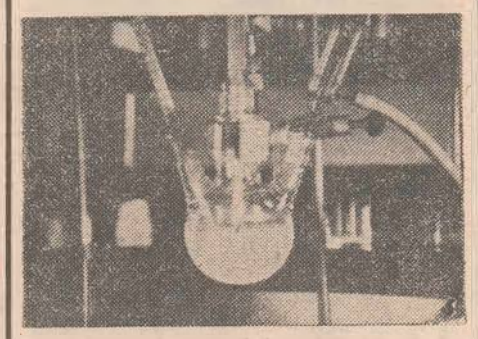

tate şi explică natura unor sisteme disperse cu importante aplicaţii în chimie şi în alte domenii cum ar fi metalurgia şi industria construcţiilor de maşini.

D. C.

Investigații spațiale

Condițiile naturale deosebite de care dispune R.P. Mongolă a determinat instalarea în această țară a unui mare și modern observator astronomic. Construit la Hural-Togot, acesta este dotat cu o aparatură de mare precizie, telescoape cu o deosebită acuratețe, precum și instrumen-

te electronice. Concomitent cu explorarea spațiului cosmic și detectarea diferitelor fenomene care se petrec în Univers, cercetătorii participă la un program complex de cercetare astronomică, receptarea fotografiilor transmise din Cosmos de către sateliții științifici, precum și la Programul Intercosmos. În imagine, unul dintre telescoapele observatorului.

Record de adîncime

În peninsula Kola, specialiștii sovietici au reușit să atingă o adîncime de 10 500 de metri într-un foraj științific.

Tratament medical modern

În Balcani, în apropiere de Stara Zagora (R. P. Bulgaria) există un sanatoriu destinat recuperării unor suferinzi de maladii nespecifice și afecțiuni cronice ale plămînilor. Pacienții sînt supuși aici unui tratament aparte, care face apel mai puțin la medicamente și mai mult la formarea unei stări psihice capabile să insufle bol-

navilor un optimism deosebit. Medicii sînt mai mult psihologi decît specialiști în administrarea tratamentelor clasice. Aici există cabinete care seamănă cu ateliere industriale, unde bolnavii — purtînd salopete de lucru — își ocupă timpul practicînd o profesiune oarecare, aleasă de fiecare, ca hobby : ceasornicăria, croitoria, dactilografia, mecanica de precizie etc. Metoda de tratament utilizată de medicii bulgari s-a dovedit deosebit de valoroasă, ea dînd posibilitatea reîncadrării în viața normală a unor persoane considerate în mod obișnuit ca handicapate.

Automobilul — mare consumator de... sare

Sarea, acest condiment pe care Homer îl califica drept „divin" a devenit din ce în ce mai mult o materie primă industrială. Dacă se ține seama atît de cantitatea de sare folosită în materialele necesare producției sale și de sarea risipită pentru a topi zăpada și anihila poleiul, automobilul este de departe cel mai mare consumator de sare în S.U.A., se arată în revista „Sciences et Avenir".

FOTOGRAFIILE CITITORILOR NOȘTRI

Preocupări...
LAURA BUDURU București

magazin **enciclopedie**

Dinozaurii au dispărut sau nu?

● Marea familie a saurienilor în trei ere geologice ● Teoria dispariției dinozaurilor ● O ipoteză senzațională asupra tainelor Africii tropicale.

Numele dinozaurilor a fost popularizat cel mai mult, față de toate animalele preistorice ; paleontologii consideră că dinozaurii au fost o clasă de reptile gigantice și îndeobște cu un înalt grad de sălbăticie carnivoră, care au trăit pe Pămînt acum o sută de milioane de ani, adică în mezozoic, cînd au împărățit în voie pe planeta noastră, fără să aibă concurenți de seama lor, din Arctica pînă în Antarctica. Tot astfel, concluzia uzuală este că dinozaurii au dispărut definitiv la sfîrșitul perioadei cretacicului, fiind înlocuiți pe scena preistoriei de mamifere și de păsări.

Dacă cercetăm o schemă filogenetică, vom vedea că în cretacic existau ornitomimul, tiranozaurul, hadrozaurul, ancilozaurul și triceratopsul și, în fine, la sfîrșitul perioadei, iguanodonul, pentru ca în jurasic să apară ornitolestul, allozaurul, brontozaurul, stegozaurul, apoi, în pragul triasicului, plateozaurul. După cunoștințele paleontologice de azi, se știe că numai un grup de dinozauri se compunea din fiare răpitoare (care, e interesant de semnalat, erau bipede). Existau și multe specii de dinozauri ierbivori. Ca aspect, unii dintre dinozaurii ierbivori aveau, pe maxilarul inferior, cam o mie de dinți, ca un fierăstrău curb ; alți dinozauri, patrupezi, erau protejați de o enormă carapace, alții erau cornuți ; dintre dinozauri, sauropodele au fost cele mai uriașe animale care au trăit vreodată pe Pămînt, avînd o lungime pînă la 35 metri și o greutate de 50 tone ; dar probabil în cazuri excepționale aceste mărimi erau depășite, deoarece în Australia s-au găsit vertebre de sauropod, fiecare vertebră de un metru. Existau însă, bineînțeles, și dinozauri pitici — așa-numitul microvenator, cu lungimea numai de 60 centimetri.

Diferențele morfologice dintre ei nu împiedicau, după opinia unor specialiști, o trăsătură fundamentală comună, legată probabil de omogenitatea condițiilor fizice și geografice în care și-au dus viața. Unul dintre marii specialiști în saurieni, M. Wilfarth, a emis în 1947 o interesantă ipoteză globală asupra modului de viață al dinozaurilor și asupra cauzelor dispariției lor. După acest savant, toți dinozaurii locuiseră pe țărmuri marine, în zona mareelor mărilor primitive din mezozoic, cînd litoralul era neted, fără forme de relief. În epoca recentă în care Wilfarth și-a elaborat teoria, stăruia ipoteza desprinderii relativ recente a Lunii de Pămînt (din zona Pacificului), după care în mezozoic, adică în era dinozaurilor, satelitul nostru natural ar fi avut o orbită foarte aproape de planeta-mamă ; (să notăm însă că azi e fapt demonstrat că Luna are aproape aceeași vîrstă ca și Terra). De aici, ideea unor maree foarte puternice, care diminuîndu-se odată cu distanțarea Lunii de Pămînt, au pricinuit pe de o parte procesele orogenetice, deci dispariția șesurilor de litoral, iar pe de altă parte dispariția aproape subită a dinozaurilor. Savantul german (a cărui teorie e considerată azi aproape fantastică) a dedus însă adaptabilitatea saurienilor la viața acvatică, ca și modul multora de a se hrăni (cele cu capul mic fiind animale inadaptabile la ingurgitarea crengilor și frunzelor, în cazul ierbivorelor, iar multe dintre sauropode fiind mai apte să se nutrească cu o hrană moale marină compusă din viermi, moluște mărunte, crini de mare).

După 1970, o altă teorie devine dominantă, aceea a lui R. T. Bakker, care într-o lucrare consacrată fiziologiei dinozaurilor și originii mamiferelor, formulează în primul rînd ipoteza că dinozaurii erau animale cu sînge cald, pe baza convingerii deosebirii lor esențiale de reptilele tipice. Bakker consideră că e mai justă compararea dinozaurilor cu mamiferele, ba chiar cu unele păsări, ca struțul, decît cu reptilele de azi. În reconstrucțiile sale, savantul consideră că toți dinozaurii erau animale cu un foarte înalt nivel metabolic, că erau foarte agresive și că alergau foarte repede, chiar și cele gigantice. Ipoteza sa. Bakker o sprijină pe abundența saurienilor ierbivori în biocenozele descoperite, pe care le compară cu biocenozele actuale, unde animalele cu sînge cald de agresivitatea leului și tigrului au nevoie de numeroase resurse de carne (de exemplu antilope ș.a.). Totuși, nici această ipoteză nu a fost acceptată unanim, ba chiar polemica între palentologi s-a accentuat. Un alt paleontolog, academicianul L. P. Tatarinov își exprima de curînd (în revista „Priroda") opinia că totuși „covîrșitoarea majoritate a dinozaurilor reprezenta animale cu

Iguanodon reconstituit pe fundalul peisajului din cretacic.

sînge rece, iar sauropodele și ancilozaurii erau, în plus, și foarte puțin active", dar că unii dintre dinozauri, cei carnivori de mare agresivitate, ar fi putut să fie „intermediare între animalele cu sînge cald și cele cu sînge rece de azi".

S-a împămîntenit mai de mult părerea că dinozaurii au dispărut cu totul, fără să lase urmași, iar dintre animalele din vremea noastră cele mai apropiate de ei ar fi numai crocodilii. În ultimii ani, paleontologii au început să afirme însă că păsările sînt de fapt posteritatea unor grupe de dinozauri mărunți cu membre superioare lungi ; în acest sens, J. H. Ostrom a atras atenția asupra asemănării dintre membrele superioare ale dinozaurilor Compsognathus și Deinonychus și aripile păsării arhaice Archaeopterix, din jurasicul superior. După părerea lui Ostrom, strămoșii saurieni ai păsărilor erau animale care alergau iute, apoi au început să se deplaseze în salturi, iar ulterior să zboare. După Tatarinov însă, ar exista o similitudine mai certă între alți saurieni : celurozaurii, și păsări.

Dar și Tatarinov și alți savanți nu mai acceptă azi dispariția instantanee a dinozaurilor la sfîrșitul cretacicului. În durata de 150 milioane de ani de existență a dinozaurilor, unele grupe au venit să le înlocuiască pe cele precedente, iar cea mai amplă diferențiere ei au căpătat-o la mijlocul perioadei cretacice, adică cu 50 de milioane de ani înainte de retragerea lor de pe scenă. Dar dispariția lor nu e considerată de cei mai mulți paleontologi un fenomen de moment : la sfîrșitul cretacicului mai erau 40 de specii, iar către începutul paleocenului par să mai fi fost zece specii ; dinozaurii au mai trăit deci cîteva milioane de ani și nu au dispărut concomitent pe tot Pămîntul.

Această ipoteză din ce în ce mai acceptată duce implicit și la respingerea explicației clasice a dispariției dinozaurilor în urma unei catastrofe globale (unii socotiseră chiar că ar fi fost vorba de explozia unei supernove) ; pe cînd în realitate dispariția lor a fost înceată și selectivă. Mai mult, sînt animale, ca broaștele țestoase, care au străbătut fără „peripeții" toată istoria pămîntului, din cretacic pînă azi.

Dar dacă unii savanți (Tatarinov și alții) atribuie drept cauză a dispariției dinozaurilor modificările treptate ale mediului geografic și biotic, foarte recent, doi specialiști americani, R. Makol și J. Powell, afirmă, în paginile revistei „Science-80", că unele specii de dinozauri mai trăiesc și acum pe Pămînt, salvate de jungla inaccesibilă a zonelor Africii tropicale.

V. NEAMȚU

NOI IPOTEZE PRIVIND

● Peste 10 miliarde de ani Terra va avea
În fiecare an volumul planetei crește cu 515 km
teorii — germeni ai unor planete viitoare ?

În jurul Tererî, Soarelui și cerului înstelat mintea omului a imaginat, de-a lungul secolelor, numeroase legende născute din naivitate, ignoranță și superstiție. Astăzi, însă, fantasticele acumulări din sfera cunoașterii Universului fac ca, rînd pe rînd, legendele să se destrame, locul lor fiind luat de adevărul științific. Mijloace de investigare tot mai perfecționate au condus la conturarea unor imagini și modele ale Universului din ce în ce mai complex. Este o modalitate de a explica și ipotezele noi ce își propun să răspundă unor întrebări legate de „destinul" Terrei.

„Una dintre marile cuceriri ale științei după care destinul Pămîntului a fost, este și va fi strîns asociat de destinul Soarelui, iar tot ce se întîmplă pe suprafața Pămîntului depinde de căldura și lumina venită de la Soare — a ajuns astăzi să fie binecunoscută. Concluzia firească a acestor adevăruri — subliniază conf. dr. docent ȘTEFAN AIRINEI — este că viitorul îndepărtat al Pămîntului va continua să fie legat de cel al Soarelui. Cînd supernova solară va exploda, căldura degajată va fi așa de mare încît toate planetele care i-au fost tovarășe de drum miliarde de ani vor fi topite și împreună cu materia solară, prefăcute în jerbe luminoase și proiectate în spațiul interstelar. Cînd în spațiul ocupat acum de Sistemul solar se va reașeza calmul, ceea ce va mai rămîne din Soare și planete se va răci treptat pînă la cîteva sute de grade sub temperatura de îngheț a apei, adică la temperatura normală a spațiului interstelar".

Și, care va fi, așadar, „destinul" îndepărtat al planetei noastre ? Cercetătorul Mikhail Lobanovski, formulînd o spectaculară ipoteză, consideră că într-o zi Terra va deveni o stea, calmă, liniștită. Mărirea neîncetată a volumului și masei vor genera viitorul stelar al planetei noastre. Pentru că, pe baza unor înregistrări de mare precizie, oamenii de știință afirmă că în fiecare an nivelul Oceanului planetar crește cu un milimetru sau 1,5 mm. De asemenea, raza Terrei crește cu aproximativ un milimetru pe an. La prima vedere creșterea ar părea imperceptibilă, dar calculele au arătat că adaosul anual ajunge la un volum de 515 km³.

S-a stabilit cu certitudine că în fiecare an pe Terra se depozitează între 2 și 5 milioane de tone de praf cosmic, care contribuie la creșterea volumului și masei planetei. Dar a-

cesta nu este sin
cat în această co
menii de știință
este supusă unei
pabilă să pătrun
său, atacînd nuc
reacții fantastice
este străbătută d
diații și particul
Urme ale acest
se găsesc nu nu
chimică și izotop
Lunii, a altor pl
și meteoriților. C
namentul, Mikha
ne că mișcînd
țiilor cosmice cu
cea a luminii,
lemente, intrați
nașterе la noi n
vidențiat prin
Pornind de la
fenomen, Mikha
deră că norul p
dial, care se pr
originea planete
solar nu ar fi e

● DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ ● DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ ● DIN PRESA IN

CĂLĂTORII SPRE CENTRUL PĂMÎNTULUI

„Remarcabile descoperiri !" s-a exclamat la întoarcerea oceanografilor francezi și americani din campania de pe dorsala Pacificului oriental în vara lui 1979. Două fenomene de importanță capitală au fost descoperite în zona unde expansiunea dintre buzele unei falii „interplăci" atinge 6 cm pe an, la adîncimea de 2 600 m. Mai întîi un hidrotermalism intens cu țîșniri de apă fierbinte — de 360° — determinînd depozite de sulfuri, apoi, în jurul acestor țîșniri, zone foarte strict localizate unde e o viață proliferantă, începînd cu bacteriile aruncate de sursele termale. În vara anului 1980, o nouă campanie cu nava oceanografică „Jean Charcot" a explorat „dorsala" Pacificului de-a lungul a vreo 40 de grade, între latitudinile 21° nord și 20° sud, pentru a determina zonele viitoarelor scufundări, prevăzute pentru anii 1981 și 1982. S-a confirmat dealtfel că dorsala Pacificului oriental este teatrul unui proces rapid de expansiune. La latitudinea de 13° nord, expansiunea este de

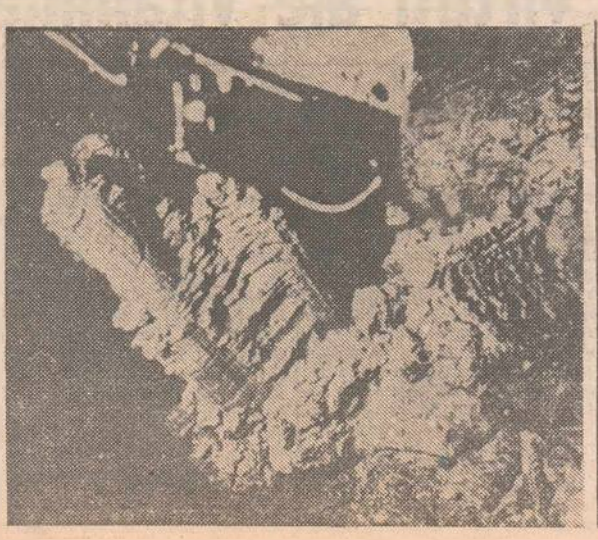

10 cm pe an, iar la 20° n
pe an, un record al lum
arătat depozite bogate d
de faună incredibilă, den
puternicele „coloane" de
existența unui vulcanism
Au fost găsite astfel, cu
Piketty, director gene
deschise spre manta".

În imagine, o coloană
cul unui lac de lavă — d
canism submarin activ
Mariane-Filipine au loc p
Pacificului oriental. Studi
și falile din Galapago

LACURI

Imaginea cu care ne
vorba de vulcani, este a

Civilizații străvechi

VIAȚA ÎN BABILON

● Vestimentația ● Hrană și comerț ● Vînzătorul de cîntece ● Grădinile suspendate.

Picturile și frescele păstrate în palatele Mesopotamiei au furnizat arheologilor numeroase informații despre viața și obiceiurile elitei, dar foarte puține despre ceea ce însemna viața obișnuită, de zi cu zi, de acum cîteva milenii, a locuitorilor dintre Tigru și Eufrat. Scenele de glorificare a zeilor sau regilor ocupau tot orizontul artistic al reprezentărilor picturale ale epocii. Totuși, unele informații venite prin intermediul tăbliței de lut și din imagini aparent neinsemnate ne dau posibilitatea unei priviri de ansamblu.

Se știe, scrie G. Contenau în *La vie quotidienne à Babylone et en Assyrie* (1950) că o nouă zi a unei familii obișnuite începea în Babilonul din primul mileniu dinaintea erei noastre printr-un șir de ritualuri strict respectate : membrii familiei își dădeau bună-ziua, se îmbrățișau, se spălau pe marginea fîntînilor sau a canalelor, își ungeau corpul și părul de pe cap cu untdelemn care, pe lîngă o acțiune antiparazitară proteja epiderma iritată de aerul uscat și furtunile de nisip. Bărbații din toate clasele purtau plete și barbă — aceasta fiind mai mică sau mai mare după vîrstă, clasă socială, rang. Nobilii mergeau sprijinindu-se de un baston încrustat cu aur și pietre prețioase. O tunică cu mîneci scurte purtată direct pe piele nu acoperea ca lungime genunchii. O centură pe talie încrețea plăcut acest veșmînt simplu, întîlnit la bărbații din toate straturile sociale. Cei bogați mai purtau deasupra o tunică lungă încărcată de broderii și garnisită cu franjuri. Sandalele simple și o bonetă alcătuită din bucăți asamblate avînd forma capului completau îmbrăcămintea la care se adăuga uneori și un turban mic. Cei bogați purtau o eșarfă înfășurată în jurul corpului, trecută și peste umeri. În pliurile veșmîntului se zărea de cele mai multe ori, lucind, nelipsitul pumnal. Femeile se îmbrăcau și mai simplu : o rochie lungă și largă le ascundea complet formele. Atunci cînd se reunea, familia servea masa pe un platou așezat direct pe pămînt sau pe un scăunel. Piinea era un gen de polenta dar putea fi făcută și variat, de la regiune la regiune. Astfel, piinea nomazilor avea forma unei clătite coapte într-o formă de metal semicirculară care se punea direct în foc. Ceapa crudă, berea sau vinul de palmier (o băutură asemănătoare cu pulque mexican făcut din agavă) vinul adus din țările muntoase din vest, legumele, gramineea sorgho, peștele, lăcustele comestibile erau printre produsele alimentare cele mai obișnuite. Deși creșteau animale, babilonienii le destinau mai mult comerțului. În viața familiei babiloniene palmierul juca un rol extrem de important : fibrele, lemnul, fructele aveau fiecare o destinație precisă pentru buna ei desfășurare. Pentru a crește randamentul plantațiilor de palmieri, babilonienii practicau polenizarea artificială, procedeu descris amănunțit într-o frescă din palatul din Mari de la începutul mileniului II î.e.n. Vesela babilonienilor se făurea din lut simplu, cu o formă plată, paharul fiind considerat aici un lux. Membrii familiei mîncau fie întinși pe paturi, fie stînd pe pămînt cu picioarele îndoite.

Partea superioară a Coloanei cu textul regelui Hammurabi, găsită în Susa. (Sec. XVIII — î.e.n. Bazalt).

Comerțul cunoștea o mare înflorire. Alături de vin, se făcea negustorie cu miere de albine, lemn, plumb, argint, cai, țesături. Pedepsele pentru înșelătorie sau incompetență erau foarte drastice : dacă un arhitect, de pildă, se scrie în *Codul lui Hammurabi* — construia o casă care se dovedea rău făcută și se prăbușea ucigîndu-l pe proprietar, arhitectul era și el ucis : dacă în această catastrofă murea și copilul proprietarului atunci era ucis și copilul arhitectului.

Pentru babilonieni vînzătorul era cel care livra marfa și cumpărătorul cel care fixa prețul. Caravanele bine organizate cutreierau întreaga Asie. Unele firme de mari negustori ca acea a lui Tehip — tilla din Nuzi și Murașu din Nippur (sec. V î.e.n.) erau celebre. Ei vindeau vase cizelate, broșe, inele cizelate și ornate cu pietre prețioase, agate montate, brățări în spirală sau simple, cizelate cu trandafiri în formă de margaretă simplă sau dublă. O figură boemă și pitorească a acestei lumi o constituia „vînzătorul de cîntece" sacre sau profane, poetul acestor uliți prăfoase, truverul care imortaliza în versurile sale sentimentalismul arzător al bărbaților acestei lumi, bărbați rigizi și severi, așa cum ne apar din frize, cu fălcile încleștate și ochi întunecați, ce par să nu fi cunoscut exaltarea, mirarea și veselia. Scăldați în fast, cu inimi crude, sub soarele nemilos din vecinătatea nisipurilor, ei ne frisonează prin acea încordare mereu de dinaintea luptei, mereu de dinaintea clipei în care vor scoate pumnalele să pedepsească.

Alături de Turnul Babel, Babilonul a excitat imaginația lumii prin grădinile sale suspendate considerate printre minunile antichității. După G. Contenau, care și-a petrecut mulți ani din viață cercetînd lumea Mesopotamiei, ceea ce se cunoaște azi nu justifică entuziasmul lumii antice. Grădinile dispuse în terase au fost descoperite de arheologi pe un dîmb de lîngă palatul situat în apropierea Porții Ișar. Resturi ale unor puțuri din care se scotea apă pentru a fi stropite terasele, indicau modul de întreținere al grădinilor. Faptul că etajările lăsau arborii să se vadă peste zidurile palatului pînă în depărtare a constituit un motiv de colportări fanteziste, devenite cu secolele din ce în ce mai fabuloase. În orice caz, se știe că, alături de aceste grădini, regii Babilonului aveau alte adevărate grădini botanice cu specii rare, neindigene, aduse din expediții sau primite în chip de tribut, și grădini zoologice. O piatră Kudurru aflată la Luvru reprezintă o procesiune aducînd un arbore încărcat cu flori, iar un basorelief din timpul lui Assurnazirpal, o alta aducînd o maimuță. Viața în Babilon nu era deloc senzațională și nici ușoară. Alături de o climă fierbinte pe care trebuia să o înfrunte, de lupta cu pustiul, de războaiele dese, oamenii trebuiau să fie atenți la respectarea unor împovărătoare ritualuri religioase și să vegheze strict la aplicarea legii ale cărei pedepse erau drastice. Bogăția acestei lumi reprimate în exterior va fi găsită în extraordinara ei înzestrare speculativă. Marile mituri ale Creației și Potopului, concepția cosmologică — prima sinteză mentală bazată pe intuiția primordială, spune Mircea Eliade, a legăturii dintre Noapte, Lună, Apă, Fertilitate, Moarte, Nemurire — astrologia și alchimia babiloniană desenează probabil cea mai adevărată hartă a vieții interioare a lumii babilioniene, fața cea adevărată și eternă a vieții din Babilon.

MIRELA ROZNOVEANU

VOLUȚIA PĂMÎNTULUI

...o ...tea ? ● Soarele — o viitoare planetă ? ● Nucleul răspunde radiațiilor cosmice ● Me-

...l factor implicat creștere. Oarmă că Terra ...se iradieri cauzînă în centrul ...și declanșînd ...știe, Galaxia ...finitate de ra...energie înaltă. ...ntinue iradieri ...n compoziția Terrei, ci și a ...a asteroizilor ...ându-și ratio...anovski susți... cimpul radia...-apropiate de ...diverselor e...diziune, dau ...e, fenomen e...ze spectrale. ...tierea acestui ...anovski consi...netar primor...e că a stat la ...emului nostru ...niciodată. Corpurile cosmice relativ ușoare, de tipul meteoriților, ar fi derivat din acest gen de molecule. Mai mult, savantul citat consideră meteoriții germeni ai unor planete viitoare, nu fragmente ale unor planete dispărute. Ca urmare, vîrsta meteoriților nu ar fi prea mare în comparație cu cea a planetelor. Și, într-adevăr, unele cercetări geochimice efectuate au stabilit că vîrsta unor meteoriți sideriți oscilează între o sută de milioane și două miliarde de ani.

Situația este similară și pentru unii meteoriți pietroși. Ei au o vîrstă de aproximativ zece milioane de ani. Aceasta ar dovedi că de-a lungul unei îndelungate perioade de timp s-ar acumula mai întîi materie și apoi, sub efectul presiunii interne s-ar încălzi interiorul. Gazele degajate ar fi format o anvelopă, constituită întîi din aer, apoi din apă. Acesta ar fi drumul străbătut de Terra și, după cum au arătat analizele solului lunar, cel străbătut și de Selena. S-ar părea că Terra întîi a posedat o atmosferă și mult mai tîrziu a „visat" și a avut mări și oceane.

Dealtfel, rezultatele „furtunilor interioare" generate de radiații se traduc la suprafața planetei prin deplasări de continente, fisuri în scoarță și falii, mișcări seismice și erupții vulcanice.

Dar cît va mai putea crește în greutate bătrîna Terră ? Trebuie să mai treacă cel puțin 10 miliarde de ani — susțin specialiștii — pentru ca protonii nucleului său să înceapă să se disocieze în corpusculi mai mici — fotoni, mezoni — și să degaje o energie uriașă. Atunci planeta va deveni o stea ? Energia degajată ar fi suficientă, spun unii, pentru a face să explodeze planeta. O astfel de explozie ar însemna mai mult decît cea a unei supernove. La ora actuală cea mai mare planetă a sistemului nostru solar — Jupiter — este în stadiul premergător exploziei. Pe unele porțiuni ale suprafeței sale s-au înregistrat temperaturi superioare celei de 1 000 °C. În timp, Jupiter va deveni o stea autonomă, constituind împreună cu sateliții săi un sistem planetar independent. „Destinul" planetelor care cresc în greutate și volum, ar fi cel de a deveni stele. Stelele, distribuind cu generozitate în jurul lor căldura și lumina, răcindu-se devin planete.

Este, desigur, o ipoteză.

ECATERINA BĂTRÎNEANU

Cum este cerul în ianuarie 1981 ?

SOARELE. De la 1 ianuarie la 1 februarie, declinarea lui crește de la -23°06' la -17°11' și durata zilei de la 8 ore 17 min la 9 ore 21 min. Diametrul aparent la 1 (0h) e de 32' 35", iar la 31 ianuarie (orele 24) de 32' 31".

FENOMENE INTERESANTE : La 2 ianuarie, Terra se afla la periheliu și Soarele la perigeu. La 20 ianuarie, eclipsă de lună, prin penumbră.

PLANETELE : Mercur devine stea de seară în ultima decadă a lunii. Apune la 29 — la orele 18 și 19 min, adică o oră și 37 minute după Soare. Venus, steaua dimineții devine puțin vizibilă la sfîrșitul lunii. Marte, stea palidă de seară la crepuscul, vecină cu Mercur în 23 ianuarie. Jupiter și Saturn, foarte apropiate una de alta, ridicîndu-se spre sfîrșitul serii, prima precedînd-o pe cea de a doua pînă în 14 ianuarie, apoi urmînd-o după această dată. Uranus este mai vizibil dimineața. Se ridică cu 4 ore și 25 de minute înaintea Soarelui. Neptun reapare puțin dimineața la sfîrșitul lunii. Ceres este observabil toată noaptea. Se pot contempla frumoasele constelații de iarnă : Taurul, Gemenii, Cancerul, Leul, Orion etc.

Vehicul pe pernă de aer

Un grup de specialiști din Marea Britanie a proiectat un nou vehicul pe pernă de aer, de mici dimensiuni (în imagine). Acesta poate atinge o viteză de croazieră de 120 km pe oră, cu un consum de circa 5—6,5 litri de benzină la 100—120 km. Ve-

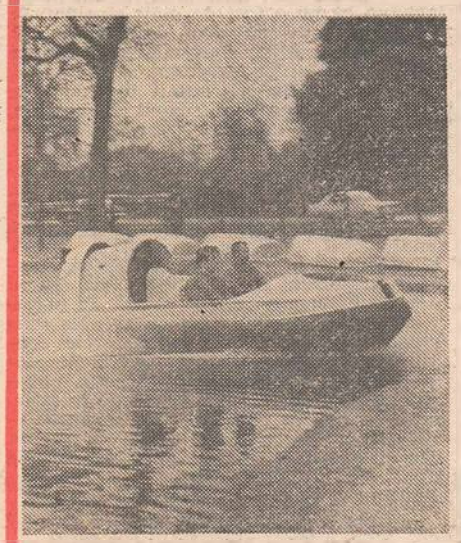

hicului este capabil să treacă peste diferite obstacole, prin apă și peste mlaștini, constituind un mijloc util de locomoție în special pentru geologi, lucrătorii din exploatările de petrol din zone greu accesibile, pentru paza rezervațiilor naturale cît și pentru agrement.

Experiențe de geofizică

O uluitoare experiență a fost făcută la Tromsö, în Norvegia. Cu ajutorul unei raze electromagnetice ionosfera terestră a fost încălzită artificial și transformată într-o antenă de emisie pentru undele radio de lungime externă. Este cu putință ca, pe această cale, cîmpul magnetic al Terrei să devină pulsator. A-

cestea sînt primele rezultate ale unor noi experiențe de geofizică, obținute de cercetătorii și tehnicienii de la Institutul Max Planck în colaborare cu Universitatea norvegiană, din Tromsö.

MATEI MIHAI

...AȚIONALĂ ● DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ ● DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

...are valoarea de 16 cm ...zi. Dragajele făcute au ...și zinc. Concentrații ...le aceea „anormală" și ...e mare demonstrează ...arin actualmente activ. ...xprima recent Gérard ...lui CNEXO ; „ferestre ...ată, reziduală în mijlo...ind existența unui vul...esupune că în bazinul ...comparabile cu cele din ...n vedere, de asemenea, ...„Sciences et Avenir")

...E LAVĂ

...snuit atunci cînd este ...nei erupții violente de lavă, însoțită de cutremure de pămînt și emanații de gaze. Totuși, ce se întîmplă în craterele vulcanilor cînd sînt „liniștiți" ? Să coborîm împreună cu o echipă de cercetători americani în craterul vulcanului Kilauea din Insulele Hawaii. Vom putea vedea că vulcanul, la trei ani după ultima erupție nu este „stins". Dimpotrivă, căldura aerului este insuportabilă și sînt necesare aparate speciale de respirat. Motivul ? Îl puteți deduce cu ușurință privind fotografia. Pe fundul craterului, în loc de granit sau bazalt solid cum ne-am fi așteptat să găsim, se află un „lac" de lavă parțial lichidă, parțial solidificată. Gazele naturale încă mai sînt emanate prin crăpăturile „lacului", crusta brună fiind brăzdată de zi-zag-uri de culoarea unei șarje de oțel. Astfel, după o perioadă relativ îndelungată de la ultima erupție, pe fundul craterului se găsesc straturi de lavă cu temperaturi între 1 200 și 900 de grade Celsius pe o gamă de culori între galben aprins și roșu închis sau chiar negru. Cît va trece pînă la stingerea completă a vulcanului ? Nimeni nu o poate spune cu precizie, erupțiile fiind deocamdată imposibil de anticipat. Totuși, dacă ele nu vor mai avea loc, cercetătorii estimează : între 25 și 30 de ani.

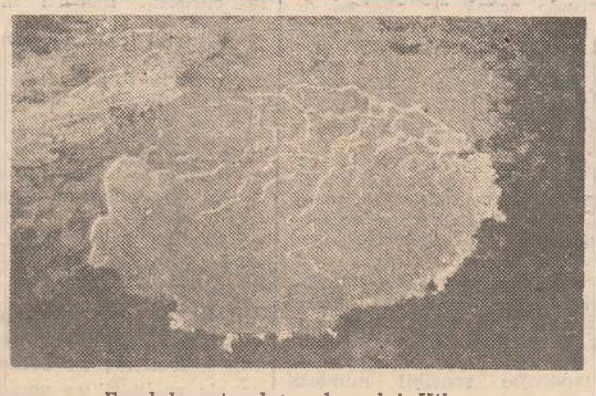

Fundul craterului vulcanului Kilauea.

(După „Scientific American")

Fără cuvinte

COLORITUL PĂSĂRILOR, O FANTEZIE A NATURII ?

Convorbire cu Dimitrie Radu
doctor în biologie, șeful Centralei ornitologice române

● Fenomen biologic dezbătut de peste un veac ● Savanți de mare prestigiu și opiniile lor diferite.

O pădure în care nu s-ar bănui, măcar, un filfiit de aripă a păsărilor, ar părea cumplit de pustie. Un arbore în care nu s-ar strecura grăbit citeva pete altfel colorate decît frunzișul ar părea total părăsit. Oamenii și-au ridicat totdeauna privirea către locuitorii copacilor, urmărindu-i cu tandrețe cum fac cuib și își cresc puii. În felul acesta, de fapt la o privire mai atentă, s-au văzut chiar în jurul aceluiași cuib, aceleași păsări, dar cu penaje foarte diferite : ea avînd un aspect șters, modest, el — viu, strălucitor colorat. Să fie atît de nedreaptă natura ? Greu de crezut ; natura nu vitregește, în orice caz nu comite nici o derogare fără cauză. Așadar, cum se explică — și de cînd se explică — acest colorit divers al unei perechi de păsări ?

— Faptul e atît de frecvent, pare atît de „la îndemînă", încît greu ne-am putea închipui că nu a fost de mult elucidat. Și totuși lucrurile nu stau așa. Au trecut peste 100 de ani de cînd oameni de știință serioși, savanți de prestigiu, se preocupă de acest fenomen numit în limba de specialitate dimorfism sexual de culoare. Întrebările lor nu s-au soldat însă cu un răspuns pe de-a întregul plauzibil, deci complet, definitiv. Unul dintre acești savanți de prestigiu a fost chiar Darwin, care a tratat pe larg problema respectivă în binecunoscuta lucrare „Originea omului și selecția sexuală" (1871). El afirma în concluzie, că, la păsări, coloritul strălucitor al masculilor s-ar datora unei îndelungate selecții făcută de partenerele lor, ele fiind cele ce au ales de-a lungul timpului numai exemplarele deosebit de frumoase. Printr-o astfel de alegere, aspectul atrăgător, frumusețea penajului s-au transmis din generație în generație — tot mai accentuat și exclusiv — elementului masculin. Criteriul cu pricina, deci înfățișarea strălucitoare, constituind după opinia lui Darwin însuși obiectul selecției operată de elementul feminin.

— Cum a fost primită această teorie ?

— I s-au adus chiar de la început nenumărate critici dar, cum autorii lor nu propuneau în schimb explicații mai plauzibile, teoria selecției sexuale a rămas în general acceptată și astăzi așa cum a formulat-o Darwin.

— Deci, argument al selecției : frumusețea ca opțiune... Aproape un criteriu estetic ! Dealtfel, se știe, Darwin considera păsările ca avînd cel mai dezvoltat simț estetic dintre toate animalele. În sfîrșit, ce alte teorii au urmat ?

— O ipoteză destul de năstrușnică, după care dimorfismul de culoare la păsări s-ar explica prin necesitatea „autosacrificării" masculului. Conform acestei ipoteze, care pretinde să dea o explicație mai realistă fenomenului, selecția naturală a promovat în decursul evoluției coloritul mai viu al penajului la masculi pentru ca ei să atragă astfel atenția dușmanilor asupra lor. Pentru ca ei să fie distruși cu prioritate, iar femelele să fie ocrotite, ele trebuind să-și îndeplinească rolul important de creștere și îngrijire a puilor. Teoria aparține lui Jäger și datează din 1874.

— Deci un alt fel de criteriu al selecției : frumusețea ca sacrificiu... Ce a urmat în secolul nostru ?

— O reluare a aceleiași idei prin Huxley, în 1953, care explică și el penajul viu colorat al rățoilor sălbatici tot prin „intenția" de a îndrepta agresiunea dușmană asupra lor. Dar în totală contradicție cu asemenea explicații, ni se pare a fi ipoteza etologilor Barker, R. și Parker, J. de la Universitatea din Liverpool, despre care am citit recent în revista dv. Ei afirmă că printr-un colorit frumos, masculii se apără împotriva prădătorilor — e vorba de o apărare agresivă, însă — producînd la vrăjmaș o inhibiție a atacului.

— În fine, un ultim argument, cred : frumusețea ca armă... Cu care dintre aceste teorii sînteți de acord ?

— Cu nici una dintre ele și de aceea îmi voi îngădui în cele ce urmează să analizez părțile inacceptabile atît ale teoriei darwiniste cît și ale cercetătorilor care au căutat s-o corecteze.

— Începem, atunci, cu Darwin.

— Desigur. La speciile de păsări unde masculii sînt mai frumos colorați decît femelele, constatăm că prin explicația darwinistă nu s-ar fi putut ajunge pur și

O pereche egal de frumos colorată : dimorfismul de culoare nu are motive să funcționeze la această specie, trăind la tropice.

simplu la această diferențiere cromatică. De ce ? Să presupunem, preferații ar fi fost doar masculii arătoși. E greu de crezut, însă, că cei „nealeși" se resemnau în liniște ; e chiar aproape sigur că aceștia au continuat să roiască prin jur, perturbînd perechile, stricînd cuiburile, spărgînd ouăle, consumînd hrana. Și atunci, bineînțeles că reproducerea nu a putut avea rezultatul — selectiv — scontat de Darwin. Și chiar dacă lucrurile s-ar fi petrecut conform teoriei darwiniste și aleși ar fi fost doar „frumoșii" ; pînă la urmă și-ar fi găsit totuși pereche și cei mai neatrăgători, iar procesul selectiv descris de Darwin tot nu s-ar fi realizat.

— Să fie „simțul estetic" al păsărilor, ca și opțiunea femelelor lor atît de puțin convingătoare ?

— Cert, Darwin, aici, antropomorfiza. Și apoi e dificil de acceptat, după teoria lui, rolul de alegere ca revenind numai femelelor, tocmai lor care reprezintă sexul inactiv, docil, în timp ce masculii — mult mai puternici, mai agresivi, reprezentînd sexul activ, s-ar lăsa să fie aleși, la discreția femelelor.

— Nici teoria „autosacrificării" masculine, din lumea păsărilor, nu vi se pare valabilă ?

— Sigur că nu. În cazul cînd ar fi funcționat un asemenea criteriu al selecției naturale — frumusețea ca sacrificiu cum o numiți — ar fi supraviețuit tocmai masculii cu un penaj mai urît colorat. Fiindcă cei atrăgători, tot „jertfindu-se", adică tot arătîndu-și agresorilor culorile vii ar fi căzut mereu pradă acestora și, ar fi dispărut pe parcursul evoluției. Ceea ce nu s-a întîmplat în realitate, ba chiar dimpotrivă. Un lucru aș vrea neapărat să subliniez : a admite că în cursul evoluției se pot crea caracteristici ce pun în inferioritate un sex față de altul — așa cum pretind partizanii acestor teorii — înseamnă, fie a nu înțelege mecanismul selecției naturale, fie a o nega.

— Ce credeți despre ultimul argument — frumusețea ca armă ?

— Aproape același lucru. Avertizarea belicos-eficientă a dușmanului îndepărtat astfel, adică prin penajul viu colorat pe care-l au masculii, ar fi făcut ca ei să devină mult mai numeroși decît femelele. S-ar fi ajuns, așadar, la o disproporție crescîndă între cele două sexe, ceea ce pînă la urmă ar fi fost în dezavantajul speciilor nu în favoarea lor.

— Unde greșesc, de fapt, teoriile discutate ?

— Atît Darwin, cît și ceilalți autori citați, comit o eroare comună : ei și-au format teoriile analizînd doar o singură categorie de păsări, cea care prezintă dimorfismul sexual de culoare. De fapt în lumea păsărilor există alte trei categorii : specii unde și masculii și femelele au un penaj șters, specii unde ambele sexe sînt viu colorate, specii unde femelele sînt cele care au un aspect mai strălucitor. Aceste trei categorii contrazic atît teoria selecției darwiniste cît și ipotezele celorlalți.

— Și atunci, frumusețea nefiind — la păsări — nici opțiune, nici sacrificiu, nici armă, cum a „funcționat" ea ca să se perpetueze ?

— Îmi dați voie ca eu să nu fac metafore ci, într-o convorbire viitoare, să explic la toate cele patru categorii enunțate cauzele adevărate care au creat situații atît de diferite în ce privește culoarea penajului la păsări.

VIORICA TĂNĂSESCU

Atît la Steganura obtusa cît și la Pytilia afra masculii sînt incomparabil mai impunători — ca volum și culoare — în interesul speciei.

Un nou material semiconductor

O diodă laser din arsenid de galium permite efectuarea a aproape două mii de apeluri telefonice simultan. Circuite din acest material vor face în curînd posibilă funcționarea unor ordinatoare de 10—100 ori mai rapide decît cele existente. După părerea grupului de cercetători ai Universității din Viena care au obținut acest material, arsenidul de galium va constitui materialul semiconductor al deceniului viitor. Deși costă mai mult decît siliciul, acest material prezintă mari avantaje față de semiconductorii clasici.

Eschimoșii nu fac boli cardiace ?

Cercetările au început de la întrebarea : de ce eschimoșii și alte popoare care consumă mult ulei de pește fac rareori boli cardiovasculare ? Pentru a găsi răspunsul, mai mulți cercetători de la Universitatea Oregon s-au supus unei diete în care nu lipsea, zilnic, uleiul de somon. Rezultatul a dovedit că atît colesterolul cît și trigliceridele au scăzut la o alimentație cu ulei de pește. Și, după cum se știe, această scădere micșorează serios riscurile îmbolnăvirii de ateroscleroză, reducînd chiar, pericolul trombozelor. Cercetătorii din Oregon socotesc că ideea fabricării unor pilule obișnuite conținînd ulei de pește ar trebui pusă urgent în practică...

Testul maladiei somnului

Organizația Mondială a Sănătății a anunțat că a fost pus la punct un test pentru detectarea maladiei somnului, ce poate fi socotit un progres față de metodele folosite pînă acum. Fiind mai rapid, nepretinzînd personal de înaltă calificare și permițînd descoperirea unui număr mai mare de persoane care au fost infectate, testul dă posibilitatea unei supravegheri permanente prevenirii unor focare epidemice a acestei boli cu foarte grave consecințe.

Aviație industrială

Constructorii de elicoptere din U.R.S.S. au realizat un nou tip de aparat de zbor

(în imagine), de mare putere. Acesta este capabil să transporte greutăți de pînă la 10 tone. Noile elicoptere sînt utilizate îndeosebi la construcțiile de linii electrice, montarea unor utilaje grele în locuri greu accesibile, a unor instalații industriale etc., care în trecut necesitau amenajări speciale de căi rutiere, plasări de macarale, alte costisitoare măsuri tehnice.

Adevăr și legendă

CREDINȚĂ, INDIFERENȚĂ, ATEISM

Credința religioasă poate fi definită ca o convingere apriorică, irațională, cu caracter transcendental, într-o existență, o lume, o forță sau o categorie de forțe dincafara lumii senzoriale a realității cotidiene, a realității noastre imediate, adică într-o lume absolută care ar fi mai presus de simțurile și de înțelegerea omenească. Variabilă în raport cu specificul fiecărei religii, credința constituie motivația și scopul fiecărui sistem religios și, întotdeauna, este o atitudine afectivă pentru care dogmele și tradiția mitologică devin formule socotite inteligibile, întrucît sînt acceptate fără examen logic (mai exact : fără premise controlate), așadar printr-un act de opțiune spontană. Acceptînd în acest chip, fără rezerve, o cantitate de informație neverificabilă documentar și rațional, implicit respingînd orice demers de examinare critică a acestei informații de cadru mitic și mistic, fiecare credincios nu va admite, ca modalitate unică de cunoaștere, decît revelația divină și în plus, cel mult, iluminarea charismatică intimă. În acest plan, pentru el, și corpul mitologic tradițional, și corpul dogmatic elaborat de teologie, sînt deopotrivă admisibile și singurele valide ca venind de la o realitate misterioasă cu care el a realizat un contact intim total. Iată de ce nici un credincios autentic nu reproșează religiei sale nici conținutul obscur, nici construcția paradoxală a afirmațiilor, nici chiar exemplele absurde ; (se dă mereu ca exemplu de stadiu acut al credinței formularea atribuită lui Tertullianus, vestit scriitor din epoca patristicei creștine de la cumpăna secolelor II—III : *credo quia absurdum*, cred pentru că e absurd).

Evoluția și involuția credinței ca fenomen nu trebuie privite neapărat stadial, istoric, deoarece forme întrucîtva involute se găsesc și în societățile primitive, în așa-numitul tip *deus otiosus*, traducînd mai degrabă un anume grad de indiferență, decît de ateism propriu-zis ; noțiunea mitoreligioasă *deus otiosus* este, ca să zicem așa, o operație spontană dublă, de tip *feed-back* : primitivul consideră pe zeu un zeu leneș, nepăsător, retras de la guvernarea treburilor lumii, pentru că el, credinciosul însuși, e într-o măsură nepăsător față de lucrările divine, iar de aici și sceptic asupra eficienței actelor zeului în destinul său omenesc.

Reformele religioase, schismele, sectantismul par de la distanță a fi acționate de un spirit critic mai acut, însă e o eroare să le considerăm preludii ale ateismului ; spiritul critic din momentele istorice conflictuale acuză nu excesul de religiozitate, ci dimpotrivă — ceea ce se pretinde a fi decăderea, deteriorarea credinței, iar atunci reformele, creînd rituri sau secte noi, nu atacă decît formele eclesiastice matriciale și expresia teologică „îngăduitoare" (de fapt adaptativă) a acestora ; riturile reformiste și sectele pretind de regulă întoarcerea la forma primitivă a religiei lor, iar manifestările lor violente sau cel puțin de aspră intransigență, ducînd la îngustarea orizontului, distrug orice căi posibile spre ateism.

În epocile de abundență culturală medie și de reviriment al civilizației tehnice, sub impulsul unor idei științifice cu ecou public (chiar în antichitate, în Grecia și China, însă mai ales începînd cu lumea sec. XVIII), sporește sensibil numărul oamenilor indiferenți față de problemele religioase ; ei nu sînt cu adevărat atei, dar nu mai sînt nici oameni religioși. Cînd însă, în cadrul patristicei creștine, oameni profund credincioși ca Origenes și Toma din Aquino și-au pus întrebarea dacă revelația nu zădărnicește eforturile filosofiei și au căutat să justifice cunoașterea, putem spune că, fără voia lor, i-au asigurat ateismului escaladarea primei trepte pe scara lui istorică. Ateismul se anunță mai distinct la interferența dezbaterilor teoretice ale teologiei ; aici spiritul critic începe să funcționeze fie și fără să atingă structura (ca de exemplu în curentul modern al *demitologizării* creștinismului, inițiat de teologul protestant Rudolf Bultmann în preajma anului 1940). Orice ateism începe însă de fapt cu îndoiala față de temelurile credinței : el poate porni de la forme afective, care hrănesc un anume scepticism derivat din ceea ce numisem indiferență religioasă. Sub acest unghi, nu putem considera atei în sens propriu pe filosofii greci acuzați atunci de ateism (Democrit, Epicur, Heraclit, Euhemeros, Xenophanes ș.a.) sau pe filosoful chinez antic Han Fei, și nici chiar pe gînditorii moderni de tipul lui Voltaire.

Abia acuitatea spiritului critic ajuns la exercițiul logic, abia confruntarea statistică a fenomenelor evidente și misterioase ale realității se poate afirma că duce la negarea totală a domeniului religiei, adică la ateism. Ateismul apare deplin atunci cînd omul nu mai simte nevoia să se ascundă de sine însuși.

VICTOR KERNBACH

Interviuri în exclusivitate pentru „Magazin"

Descifrarea tainelor vieții

Interlocutor prof. Bernard Pullman
membru al Academiei de științe a Franței, directorul Institutului de biologie fizico-chimică a Fundației Ed. Rotschild, președintele comitetului de experți U.N.E.S.C.O. în domeniul biofizicii

● Revoluții în știință ? O dată sau de două ori într-un secol ● Treptele de înaintare a cunoașterii ● Biologia electronică – ultimul nivel posibil.

— „Celula seamănă cu o barcă care nu se poate menține pe apă decît prin funcționarea unei pompe care scoate continuu din barcă apa care o inundă". Comparația aceasta a făcut-o mi se pare Henri Laborit pentru a ilustra ajutorul indispensabil al fizicii einsteiniene și al celei cuantice pentru biologie, respectiv pentru înțelegerea proceselor vitale. În cadrul cercetărilor întreprinse de dv. împreună cu soția — prof. Albertine Pullman — utilizînd cuceririle fizicii cuantice ați stabilit chiar o relație precisă între caracterele electronice ale unei substanțe și acțiunea acesteia asupra mecanismului celular. Din unghiul aceleiași interpretări complexe Szent-Györgyi, laureatul premiului Nobel, e cel ce a contribuit la crearea unei noi biologii, biologia electronică iar Laborit la farmacologia electronică... Considerați că se petrece o a doua revoluție științifică, prin aceste profunde schimbări ?

— Revoluții în știință ? Acestea se petrec o dată sau de două ori într-un secol. Einstein a reprezentat o revoluție. Louis de Broglie a repezentat de asemenea o revoluție. Iar exploatarea revoluției științifice înseamnă exploatarea acelor orizonturi deschise. de pildă, de mecanica cuantică acum 50 de ani. În general, pînă la generația noastră, s-au făcut aplicații doar la foarte mici sisteme. Noi ne ocupăm de cîmpurile de acțiune ale macromoleculelor. De aceea aș considera că nu este vorba decît de evoluții naturale — de la simplu la complex — și nu de revoluții. Cînd Lindberg a traversat Atlanticul a însemnat o revoluție ? Da. Dar avioanele supersonice de astăzi ? Reprezintă o revoluție față de avionul lui Lindberg ? Cred că nu, ci e o evoluție firească, un progres. Or, știința progresează întotdeauna. Cunoașterea a înaintat în intimitatea celulei pînă la biopolimeri — acizi nucleici și proteine. Cîndva, e adevărat, aceasta ar fi părut imposibil. Dar depășirea granițelor, dincolo de „posibil", de „știut", așadar extensiunea cunoașterii, nu este ușoară. Cere un efort deosebit.

— Biologia electronică va permite acea „completă înțelegere a unității materiei", cum ar fi spus Heisenberg ? De fapt, ținta e veche și permanentă...

— Biologia electronică este într-adevăr o nouă biologie și cu un potențial nou. Dacă biologia moleculară a însemnat o înaintare a cunoașterii dincolo de biologia celulară, așa cum biologia celulară a însemnat o înaintare dincolo de biologia animală și vegetală, biologia electronică reprezintă etapa de dincolo de biologia moleculară.

— Este și un mai departe ?

— Aceasta este ultima posibilă. Biologia moleculară era biologia explicată în termeni de molecule. Noi încercăm să urmărim comportamentul moleculelor prin structurile lor electronice. E biologia acizilor nucleici, a proteinelor la un alt grad de complexitate. Sau, dacă vreți, la nivelul cel mai „simplu". Doar astfel putem înțelege fenomenele vieții, în termeni fundamentali, prin legi fundamentale.

— Folosind fizica și chimia ?

— Și moleculele vieții trebuie să se supună legilor fizicii și ale chimiei. Abordarea e de mai mare complexitate decît era posibil pînă acum la un nivel mai intim. Ținta noastră este să descifrăm... misterul vieții !

— În ce măsură va folosi această cunoaștere la ameliorarea sănătății oamenilor ?

— Cu cît vom înainta în cunoaștere, cu atît vom înțelege mai bine fenomenele vieții și le vom putea stăpîni. Vom ști și ceea ce diferă de normal, așadar manifestările patologice, boala. Se vor crea, de pildă noi medicamente, care să aibă o țintă precisă. În cancer, de pildă. Pînă acum, nu există un medicament miracol.

— Există medicament-miracol ?

— Penicilina a fost un asemenea medicament-miracol.

— Și s-a descoperit din întîmplare. Nu s-ar putea ca și în cancer, descoperirea unui asemenea medicament să se datoreze hazardului ?

— Este posibil. Dar puțin probabil.

— De ce ?

— Pentrucă boala canceroasă ține de mecanismele fundamentale ale vieții. De aceea, un medicament care să acționeze cu eficiență trebuie să se bazeze pe cunoașterea fundamentală a mecanismelor vieții.

Descifrarea mecanismului în mișcare

Cum este oare condus „jocul mușchilor" la mers și alergat ? Cum anume lucrează împreună creierul, măduva spinării și musculatura ? Acestor întrebări le-a căutat răspuns o echipă de lucru de la Institutul Max Planck din Göttingen, pentru medicina experimentală. Se știe că întreaga „coregrafie" a musculaturii (iau parte diferiți mușchi și grupuri de mușchi — așa-numiții flexori și extensori ce lucrează adesea în contratimp, dar conform unui riguros plan de ordine) este dirijată și controlată de sistemul nervos central. Dar alături de părți ale creierului (scoarța cerebrală, creierul mic) și ganglioni sînt și o serie de celule motrice împărțite în măduva spinării Alți mușchi „de ajutor" intervin la timp, răspunzînd

unor impulsuri nervoase. În același timp în fiecare mușchi sînt prevăzuți receptori, un fel de „măsurători" ai distanței și vitezei care informează clipă de clipă creierul. Descifrarea schimbului reciproc de semnale între măduva spinării și mușchi constituie unul dintre obiectivele cercetării. În imagine, dr. Peter Wand urmărind mișcarea mușchilor la o pisică. O lovitură la un picior din spate al pisicii trimite un semnal în fibra nervoasă între mușchiul piciorului și măduvă, pe care o preia transmițătorul de pe cap, iar de acolo e receptată și vizualizată pe un monitor. Cercetarea prezintă un imens interes pentru medicină.

Secretele creierului vor putea fi cunoscute

Interlocutor prof. Vladimir T. Ivanov
directorul adjunct al Institutului Semiakin de chimie bioorganică a Academiei de științe U.R.S.S., Moscova

● Medicamentele viitorului ● Descoperiri cu nebănuite implicații în înțelegerea unor fenomene ale vieții ● Medicamente mai selective, mai individualizate.

— Se pare că știința a acumulat în ultimul deceniu și jumătate o serie de noi date ale cunoașterii atît de importante încît ne permit să întrevedem în viitor combaterea eficientă de către medicină a acelor boli nevindecabile astăzi.

— Pe la mijlocul deceniului 6 a fost într-adevăr descoperit un nou tip de substanțe organice care au polarizat imediat atenția chimiștilor și biologilor. Este vorba de un număr mare de combinații, a căror particularitate s-a dovedit a fi complexitatea ionilor metalelor alcaline și transmiterea legăturii lor prin diferite tipuri de membrane biologice.

S-a pus astfel la îndemîna cercetătorilor o posibilitate ce nu mai fusese atinsă pînă atunci și anume de a reglementa selectiv fluxurile de ioni ai metalelor alcaline în sistemele biologice. Mai apoi, s-a pus în evidență o serie nouă și neașteptată de însușiri unice, proprii, ale activității în membrană a ionilor de mare complexitate. Aceasta este în linii mari subiectul lucrării acad. Iuri A. Obcinnikov, vicepreședinte al Academiei de științe a U.R.S.S., la care am colaborat eu și prof. A. M. Skrob. În laboratorul pe care-l conduc, ne preocupă mecanismul intim privind transportul ionic prin membranele biologice și artificiale și crearea de noi mijloace în vederea reglării transportului de ioni.

— Orice cercetare fundamentală are mai devreme sau mai tîrziu, aplicații. Ce va aduce studiul dv. în viitor?

— De pildă, descifrarea acestor mecanisme va conduce la crearea unor mijloace medicamentoase de mai mare varietate, de mai bună selectivitate și, implicit, cu efecte mai bune. În viitor, ne gîndim să ne concentrăm eforturile în principal spre lămurirea mecanismelor chimice privind transportul ionilor prin membranele biologice precum și în direcția unei mai bune înțelegeri a unor procese ale activității nervoase.

— Se speră așadar ca ceea ce mai reprezintă încă marile „enigme" ale creierului va putea fi descifrat. Neurologia de mîine depinde de cercetarea fundamentală de astăzi.

Reprezentarea schematică a asamblării unui tunel în membrana celulară. Introducerea unui medicament poate schimba arhitectura membranei celulare, proprietățile de permeabilitate și, prin aceasta, dinamica proceselor din interiorul celulei. O astfel de structură a fost imaginată în studiul acad. Iuri Obcinnikov, V. T. Ivanov și A. M. Skrob

Interviuri realizate de CATINCA MUSCAN

FOTOGRAFIILE CITITORILOR NOȘTRI

Cristina...
V. DAN, București

RADIAȚII EMISE DE ORGANISMUL UMAN

Una dintre cele mai captivante descoperiri : lumea vie emite și recepționează unde electromagnetice.

„Descoperirea faptului că lumea vie recepționează și emite unde electromagnetice constituie una dintre cele mai captivante cuceriri științifice ale deceniului abia încheiat" — a declarat recent profesorul canadian J.A. Tanner. Aprecierea omului de știință nu este deloc exagerată, dacă se ține seama de implicațiile acestui fenomen natural, ca și de confruntarea sa cu extraordinarul păienjeniș de unde electromagnetice produs de om, inexistent pînă în secolul trecut.

Începute în Canada, experiențele au dat o varietate de rezultate, greu de enumerat sau de sistematizat, prin mulțimea lor, plasînd deodată problema în lumea enigmelor. Ceea ce a reținut însă de la început atenția a fost constatarea că păsările sînt bune receptoare de unde electromagnetice, în special a celor de înaltă frecvență. Eficacitatea recepției variază în funcție de poziția penelor (cînd acestea sînt îndreptate ca niște antene spre sursa de emisie, recepția este mai bună). Dereglarea zborului în mod experimental, ca și descoperirea mai recentă în penele păsărilor a unei substanțe cu conținut bogat în fier, care joacă rolul de antenă, a dus, în fine, la explicarea corectă a facultății unor zburătoare de a se orienta cu precizie. A devenit acum clar că cel puțin porumbeii și păsările migratoare dispun de receptoare naturale care facilitează găsirea direcției în funcție de frecvența cîmpurilor geomagnetice. Un grup de cercetători de la Universitatea din Arizona (S.U.A.) a descoperit încă ceva. Anume că păsările posedă nu numai receptoare, dar și emițătoare de radiații electromagnetice, care se constituie ca surse de semnale neacustice, folosite pentru organizarea stolului în zbor, explicîndu-se și pe această cale mecanismul rotației la conducerea convoiului înaripat, marcarea plecării la drum, ca și a opririi în grup pentru odihnă.

Aceste descoperiri au stimulat experiențele efectuate în Franța privind influența radiațiilor artificiale electromagnetice asupra plantelor. S-au constatat mai multe fenomene. În primul rînd s-a văzut că radiațiile acționează ca stimul atunci cînd ele au o mică intensitate. De pildă, plasarea unui aparat de radio în funcțiune într-un răzor cu plante a determinat creșterea și înflorirea mai rapidă a acestora. De aici și impresia că plantelor le „place" muzica. În realitate, acestea nu sînt influențate de undele sonore, ci de radiațiile electromagnetice. Faptul a fost evidențiat de următoarea experiență : de la o sursă au fost emise radiații din ce în ce mai puternice, observîndu-se că, la un anumit prag, acestea își micșorează apoi își încetează evoluția. Senzațional însă, plantele emit și ele radiații electromagnetice. Care este însă sursa acestor radiații și în ce scop se produc ele rămîn deocamdată enigme. Unii naturaliști tind să creadă că aceste radiații ar juca un rol de semnalizare. Un horticultor a încercat chiar să demonstreze că plantele simt și reacționează diferit atunci cînd cineva se apropie de ele cu intenția de a le face un rău, sau dimpotrivă de a le îngriji. Strădania horticultorului de a arăta că plantele „au sentimente" — după cum afirma el — a avut totuși un rezultat notabil sub alt aspect. S-au măsurat radiațiile emise de vegetale și s-a observa că interferența acestora cu alte radiații, emise fie de animale fie pe cale artificială, influențează dinamica osmozei. De aici părerea că plantele ar avea „sentimente", ipoteză romantică, dar din păcate rămasă în sfera speculațiilor literaturii fantastice.

Dacă păsările și plantele sînt emițătoare de radiații electromagnetice, animalele și mai ales omul pot să facă o excepție în acest domeniu ? Un grup de cercetători de la Institutul Max Planck din R.F.G., trecînd să soluționeze problema a ajuns la rezultatul că nici acestea nu se abat de la regulă. După minuțioase măsurători radio-metrice, ei au clasificat numeroase specii după cantitatea de radiații pe care le emit. Sigur măsurătorile au fost extrem de dificile, aparatele utilizate necesitînd o anumită construcție, capabilă să elimine „zgomotele de fond" artificiale. Surprinzător, s-a văzut că omul emite radiații de intensități deosebite prin diferite organe, dar suma acestor radiații este de o armonie perfectă, asemănătoare unei partituri muzicale. În această armonie de orchestră se pot distinge undele care fac să se diferențieze între ele inima, creierul, ficatul, stomacul. Tulburarea acestei armonii, prin radiații artificiale puternice, duce la modificări în circulația sanguină, secreția glandelor etc.

Specialiștii români, ca și din alte țări au demonstrat că radiațiile exterioare, artificiale, pot avea efecte benefice — cînd ele sînt de o anumită intensitate. De aici încercarea utilizării în folosul civilizației a radiațiilor electromagnetice. România s-a plasat în plutonul fruntaș al cercetării. Dealtfel, primul aparat din lume cu asemenea radiații — Magnetodiaflux-ul — a fost realizat în țara noastră.

Sigur, cînd aceste radiații sînt foarte puternice pot duce la accidente. De pildă, cîteva minute de expunere a unui om la fasciculul unui radar determină moartea sau paralizia lui totală. Dar aceleași unde, menținute printr-un electrod, un sfert de oră, deasupra unei răni, produce cicatrizarea fantastic de rapidă a acesteia. Rezultatul este și mai uimitor în cazul fracturilor, reosificarea avînd loc cu mare viteză. În fine, s-a mai văzut că expunerea găinilor la radiații duce la creșterea producției de ouă. Însă efortul atrage îmbătrînirea lor prematură. Oare aceste fenomene explică ele singure mecanismul îmbătrînirii, ca dependent de cîmpurile electromagnetice ? Sînt acestea asociate altora, constituindu-se ca factori care reglează sau influențează viața, lungimea ei ? În ce măsură radiațiile artificiale produse de om pot fi nocive sau benefice ? Iată cîteva întrebări la care știința mondială se străduiește astăzi să răspundă.

GH. BRĂTESCU

● ÎNTÎMPLĂRI ADEVĂRATE ● ÎNTÎMPLĂRI ADEVĂRATE ●

La telefon, computerul!

Dacă aflîndu-te în Saarbrucken sau locuiește în acel oraș, greșești numărul de telefon ți se poate întîmpla să auzi o voce care rostește : „Bună ziua, aici este secția computerizată de comenzi a casei Otto. Vă rugăm să ne informați asupra numărului dv. de cont". Dacă, luat prin surprindere mai așteptați cîteva secunde înainte de a pune receptorul în furcă, misterioasa voce continuă : „Vă rugăm să ne dați informațiile cerute". După alte zece secunde : „Sîntem nevoiți să întrerupem convorbirea. Dacă nu sînteți mulțumit, adresați-vă serviciului nostru de asistență tehnică. La revedere !". Ciudatul interlocutor nu a fost altcineva decît Sarby, computerul vorbitor al casei de comenzi Otto din Hamburg, notează Gunhild Freese care descrie neobișnuita întîmplare de mai sus.

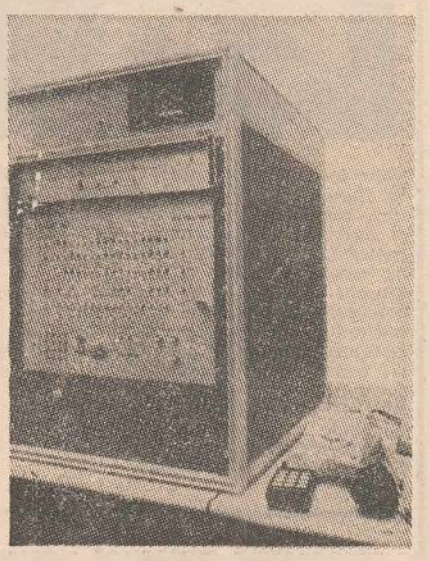

În articolul său din ziarul „Die Zeit" se prezintă pe larg o experiență interesantă: primirea comenzilor direct de către calculatorul electronic (în imagine). Toate comenzile primite telefonic, în modul arătat mai sus, sînt centralizate și după ce au fost sortate sînt dirijate spre depozitele de profil : mobilă, articole electrotehnice și electronice, confecții, încălțăminte, sticlărie etc. Sistemul funcționează neîntrerupt zi și noapte. Care sînt rezultatele de pînă acum ? Sîntem extrem de satisfăcuți de Sarby, declara Gunter Nawrat, președintele consiliului de administrație al firmei Otto. Azi nu se mai pune întrebarea dacă Sarby își va continua sau nu activitatea, ci se discută cu ce viteză și amploare sistemul computerului vorbitor urmează să fie extins în Republica Federală Germania.

Amfibiile... perfect...

Într-[illegible]085 al Buletinului [illegible] de Științe Natural[illegible] se găsește o întîmplare interesantă. Acolo se povestește pățania unui grup de geniști, care săpînd o galerie în minele din Arsa, au hotărît, la o adîncime de 2 200 m, să facă o spărtură laterală. Explozia a provocat un jet violent în care geniștii au văzut un număr imens de viețuitoare filiforme cu o piele roșietică, pe care le-au numit „șerpișori". Ele erau de fapt animale amfibii adaptate vieții subterane, ulterior numite de savanți *Proteus angiuneus*. Acești *Proteus* au ochii atrofiați și acoperiți cu piele. Picioruțe micuțe îi ajută să iasă din apă. Coada îi propulsează în timp ce înoată. Ei își trăiesc în mediul lichid din subteranele carstice prima parte a vieții, respirînd oxigenul din apă cu bronhiile. Ulterior bronhiile lor se metamorfozează. Ele devin plămîni care le asigură viața pe pămînt.

Experiență interesantă

Revista de specialitate „Journal of Personality and Social Psychology" a publicat sub semnătura dr. T. Cacioppo un articol foarte interesant, rezultat al unei experiențe pe care a întreprins-o cu ajutorul a 24 de persoane voluntare. Ce vrea să demonstreze în esență această experiență ? O nouă teorie, foarte originală, care, evident, mai are nevoie și de alte confirmări autorizate. Autorul experienței susține că o bătaie mai accelerată a inimii, corespunde unei circulații mai active a sîngelui și că efectul final se manifestă printr-o capacitate sporită de concentrare și indirect printr-o creștere apreciabilă a stării de inteligență. În ce a constat experiența ? Unui număr de 24 de persoane voluntare le-au fost implantate tot atîtea aparate denumite „pace-makers", folosite în mod special pentru cardiaci. Implantarea aparatelor celor 24 de subiecți și fixarea unui ritm al bătăii inimii mai rapid decît cel obișnuit, a dus la constatările expuse mai sus. O mică observație : rezultatele cele mai bune au fost înregistrate de persoane „normale" și n-au avut efectul scontat în cazul celor care s-au dovedit apatici, sceptici. Rezultatul experienței publicat în revista susmenționată, a produs un viu interes și desigur că aceste concluzii suportă unele verificări și eventual alte păreri.

Un caz deosebit

Iată că știința a fost pusă din nou ... fața unui caz mai puțin obișnuit. În suburbia Bow a orașului Londra, trăiește familia Smith. Soțul, Tony, este negru, iar soția sa Pat, este albă. Acum doi ani Pat a născut două fetițe gemene ; Carly și Kelly. Pînă acum, nimic deosebit. Interesant este însă faptul că Kelly are toate caracteristicile fizice ale unui copil negru (păr, culoare), în vreme ce sora ei Carly are însușirile unui copil alb. Normal, spun specialiștii, cei doi copii ar fi trebuit să aibă (din punct de vedere genetic) toate aspectele unor mulatre. Iată deci un subiect de cercetare și interpretare pentru specialiști puși în fața unui caz bizar al naturii, a două gemene care seamănă perfect, dar care se [illegible]ebesc radical în privința culorii pielii [illegible] ochilor și a părului.

Pasiune de o jumătate de secol

Manfred Roesler, un arhitect din Stuttgart (R.F.G.) are o singură și mare pasiune : aeromodelismul. De aproape o jumătate de secol, arhitectul vest-german (în vîrstă de peste 60 de ani) construiește aeromodele extrem de ușoare. Cu vremea s-a specializat, astfel încît azi el realizează cu ușurință aeromodele ce cîntăresc mai puțin de... un gram. Avionul pe care-l ține în mînă (vezi foto) are nici mai mult nici mai puțin de... 0,58 grame! Are o anghine de 40 cm, o deschidere a aripilor de 35 cm și poate atinge o viteză de pînă la 3 km/h. Dacă nu se deschide brusc o ușă sau nu strănută cineva prin apropiere (într-un cuvînt, nu există curenți „violenți" de aer), aeromodelul poate pluti cu ușurință cam o jumătate de oră. Dar recordul obținut de pasionatul creator a fost de 56 de minute plutire neîntreruptă.

Metodă pedagogică ?

Un profesor american pe nume Robert Meehan a devenit celebru peste noapte. Succesul său se datorează neobișnuitei sale metode pedagogice pe care o aplică într-o școală din localitatea Galesburg. După cum ne informează „Agerpres", Robert Meehan nici măcar nu-și trage elevii de urechi. El a ales o cale cu mult mai simplă (și după cît se spune, chiar mai eficientă) de a-i aduce pe calea cea bună pe elevii mai puțin silitori. Cum ? Elevii recalcitranți sînt închiși într-o cutie din scînduri, un fel de coteț special amenajat în fundul clasei. Această veritabilă celulă nu are un scaun, în schimb — după cum aflăm din aceeași sursă — a fost prevăzută de inventivul pedagog cu ....„niște orificii prin care luminile științei pot pătrunde la nevrednicul cirac". Precizarea ne aduce aminte de Swift, care descria o altă absurdă metodă pedagogică : formulele matematice ajung mai repede la creier și sînt mai ușor memorate dacă au fost notate pe o piinița ce este înghițită pe stomacul gol și numai după cîteva zile de post.

MEDICUL VĂ SFĂTUIEȘTE

NECULA CORNELIA, Plopu. Prea multe kg pentru talia dv. Vă recomand regim alimentar în care să predomine legumele, zarzavaturile, sălatele, reducînd la jumătate consumul de făinoase (piine, orez, cartofi, paste) ; carnea grasă, grăsimile animale, vor fi evitate, iar dulciurile cît mai puține. Mergeți pe jos și faceți exerciții fizice zilnic.

S. DAN, Alexandria. Preveniți laringita respirînd numai pe nas, evitînd a vorbi în aer liber pe vreme rea (iarna în special), protejîndu-vă gîtul cu un fular în anotimpul friguros și respectînd tratamentul, sub control medical la primele semne de boală.

L. ANDRONACHE, Arad. Cînd spălați lenjeria cu detergenți, protejați-vă mîinile cu mănuși de cauciuc.

DOROBANȚU GH., Caracal. Medicul reumatolog va stabili diagnosticul în urma investigațiilor și vă va prescrie tratamentul de care aveți nevoie.

DIONISIE VL. Topliță. În nevroza astenică stațiunile, Sinaia sau Tușnad, ar fi indicate, dar solicitați și recomandarea medicului specialist.

CERNU ION, Ploiești. Este în cauză o stare nevrotică trecătoare. Continuați tratamentul început (injecțiile cu Testosteron, o fiolă la 3 zile, total 4 fiole, sirop Tonic 3 linguri pe zi timp de 15 zile). Renunțați la tutun, cafea și băuturi alcoolice.

XIMENA P., Brașov. Medicul chirurg ortoped din policlinică va examina și va preciza dacă este posibilă o intervenție cu rezultate pozitive.

GHEORGHE M., București. Pentru starea nervoasă continuați cu Meclofenoxat cîte 2 comprimate de 3 ori pe zi timp de 10—15 zile. Renunțați la cafea și tutun.

I. BABAN, Alexandria. Ia cauză a fost starea alergică datorită înțepăturii (veninul de albină). Protejați-vă cînd umblați la stupi.

NAZARIN M., Timișoara. În herpesul recidivant puteți face preventiv Imunoglobuline umane specifice antiherpetice în injecții intramusculare, după instrucțiuni și sub supraveghere medicală.

POTELEA I., Piatra Neamț. Pentru stabilirea cauzelor este necesară examinarea copilului de către medicul pediatru din policlinică, care va prescrie și tratamentul.

MIRCEA TOADER, Bîlca. Pentru reumatismul de care suferiți vă adresați medicului specialist reumatolog din policlinică pentru completarea tratamentului medicamentos, fizioterapic și balnear.

GRIGORE, Buzău. Simptomele descrise sînt în mare măsură datorate greutății. Reduceți cantitativ grăsimile, făinoasele și dulciurile. Mergeți mai mult pe jos. Medicul specialist va prescrie tratamentul adecvat.

Dr. G. ALESSEANU

magazin poșta

DOMNICA RODEAN, Oradea : Ați observat în pămîntul în care cultivați un lămîi, numeroase rime și doriți să cunoașteți dacă ele sînt păgubitoare. În cazul cînd într-adevăr sînt foarte multe, rîmele devin dăunătoare deoarece dislocă rădăcinile active ale plantei și împiedică astfel activitatea normală a sistemului radicular. În acest caz, combaterea lor se face udînd pămîntul din vasul respectiv cu o soluție de hipermanganat de potasiu în concentrație de 0,02% (se dizolvă 2 g hipermanganat în 10 litri de apă). După tratament, care se face seara, suprafața vasului se acoperă cu o pînză groasă timp de 24 ore. Cu această ocazie se distrug și alți dăunători din sol. Soluția de hipermanganat nu dăunează rădăcinilor lămîiului, ci dimpotrivă reprezintă un stimulent.

I. POENARU, comuna Botești, județul Neamț. Vă mulțumim pentru semnalare. Evident, în nota la care v-ați referit, corect ar fi fost să apară cuvîntul „depănușat".

IOAN BOGDAN, București. Iernarea lămîiului se poate face în 2 feluri : fie la rece și întuneric sau semiîntuneric, fie la cald și lumină. În primul caz, lămîiul se păstrează peste iarnă în încăperi cu temperatura cuprinsă între 4 și 7°. Planta intră în repaus, deci nu are nevoie de prea multă lumină. În cazul iernării la cald, lămîiul se păstrează în încăperi unde temperatura variază între 12 și 16°, fără oscilații mari între zi și noapte. În această situație vasul cu lămîi trebuie așezat în dreptul ferestrei pentru a beneficia de cît mai multă lumină. Nu este de dorit ca încăperea respectivă să fie prea călduroasă deoarece într-o astfel de situație planta înflorește. Se știe însă că florile care apar în timpul iernii sînt mici și nu leagă fructe.

În încăperea de iernare a lămîiului, aerul trebuie să fie proaspăt (deci din cînd în cînd se face aerisirea camerei) fără praf, fără fum și suficient de umed. Mai ales cînd temperatura din cameră este ridicată, lămîiul nu suportă aerul uscat. Pentru ridicarea umidității atmosferice din apartament se așază tăvi cu apă pe calorifer sau pe sobă.

SILA BORDEI, București. Puteți trece minorul pe numele sotului actual prin înfierea lui de către acesta.

AURELIAN POPOV, Constanța. Mutarea dv. în orașul Constanța nu are nici o legătură cu proprietatea pe care o aveți în comuna natală.

Răspunsurile au fost redactate de IOANA ȘENDREA (juridice), prof. ing. ȘTEFAN BALANESCU (horticole) și E. BATRINEANU (învățămînt, diverse).

O AVENTURĂ ÎN OCEAN

● Enigmatica salvare de la înec a unui pescar hawaian ● Elucidarea unor comportamente ale delfinilor ● Conversații între om și cetacee ● Centre speciale de dresaj complex creat în diferite țări ● Neobișnuita memorie a delfinilor ● Întîmplări care îndeamnă la meditație.

O știre transmisă de marile agenții de presă : un pescar din Honolulu, a cărui mică navă fusese scufundată în urma ciocnirii cu o stîncă submarină, a fost salvat de la înec de către o pereche de delfini. Cele două cetacee, care urmăriseră ca niște ciini credincioși vasul pescăresc, s-au apropiat de sărmanul înotător, apoi l-au susținut și l-au împins totodată, cu rîndul, cale de aproape douăzeci de mile, pînă în imediata apropiere a unei insule, unde omul s-a putut salva. Povestea pescarului, care părea incredibilă la început, a putut fi verificată ulterior, descoperindu-se epava în punctul indicat de acesta. Cazul a făcut vîlvă, el stîrnind totodată și interesul oamenilor de știință.

Există multe întrebări în legătură cu viața și comportamentul acestor inteligente ființe marine. De pildă, cum se înțeleg între ele și ce le determină să devină atît de prietenoase cu oamenii ? La acestea se adaugă acum o nouă întrebare, generată de întîmplarea pescarului hawaian : cum de au știut delfinii că omul avea nevoie de ajutor și mai ales, de ce s-au îndreptat aceștia spre uscat și nu au rămas în largul oceanului ?

Sigur, cercetătorii caută să elucideze toate aceste enigme. Există numeroase centre în care se fac complicate teste psihologice și experiențe asupra delfinilor. Sînt de asemenea stațiuni special amenajate pentru dresajul acestora. Din păcate, nu toate eforturile de cunoaștere științifică au caracter pozitiv. Au stîrnit, de pildă, un mare scandal, declarațiile directorului programului de cercetări oceanografice american „Sealab III" dr. Michael Greenwood, care a deconspirat activitatea de dresaj în scopuri militare a delfinilor. De pildă, aceștia sînt supuși unor antrenamente în vederea detonării de mine lîngă pereții navelor din porturi.

Dincolo de asemenea reprobabile acțiuni neconforme cu etica științei, într-o serie de centre de cercetări americane, japoneze, franceze și italiene au fost obținute remarcabile rezultate în descifrarea unor aspecte necunoscute ale comportamentului delfinilor. Printre altele, s-a aflat că blîndele cetacee dispun de un sistem natural de semnalizare. Sunetele emise de delfini au fost înregistrate, clasificate, descifrate și reproduse artificial. Nu de mult, grupul de lucru al Centrului Point Mugu (S.U.A.) a anunțat că este în măsură să „converseze" cu delfinii. Schimbul de informații între om și delfini se face prin intermediul unui aparat emițător-receptor de unde. Firește nu este vorba de informații așa cum le înțelege în general lumea, ci numai de acele semnale care marchează stările psihofiziologice ale delfinilor, cum ar fi teama, alarma, foamea, chemarea puiului, durerea, plăcerea etc. Au fost identificate și alte semnale, ca acelea de comandă asupra unor anumite mișcări existente între delfini, fapt care a permis perfecționarea dresajelor. Astfel au putut fi realizați „delfini salvatori", „delfini auxiliari pentru scafandri", „delfini de pază pentru crescătoriile de perle" etc.

În ce privește aventura pescarului hawaian, o veste de ultimă oră face cunoscută opinia tînărului naturalist american Kenny Le Vasseur : „Cred — a spus el — că omul a fost salvat de către doi delfini — Kea și Puka — dresați special în acest scop, pe care eu i-am eliberat clandestin în 1978, la Kewalo Basin, lîngă Honolulu, fiindu-mi milă de ei, deoarece erau supuși unor programe de antrenament prea dure. Adesea, după acest episod, mi-a fost dat să mă reîntîlnesc în larg cu cetaceele mele, care m-au recunoscut. După cum se vede acum, ele n-au uitat cele învățate, dovedind o mare capacitate de memorare, ceea ce trebuie să recunoaștem, ne pune iarăși în încurcătură, îndemnîndu-ne la meditație".

Opinia cercetătorului american are darul să lămurească oarecum comportamentul delfinilor care l-au salvat pe pescar. Dar dacă aceștia nu erau totuși Kea și Puka ? Le Vasseur a anunțat că va căuta să demonstreze justețea presupunerii sale, căutîndu-și „prietenii" acvatici, spre a se lăsa „salvat" de ei. Deocamdată cercetările au rămas în acest punct. Viitorul va face lumină și în această palpitantă istorie.

GH. BRĂTESCU

VERIFICAȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE

BALANȚE...

Vă invităm să încercați rezo cititorul mătoarei probleme, propusă de satul nostru **Nicu-Oltea Cosovean**, d. Su- Dumbrava, comuna Grănicești, ju ceava.

tate

Dispunînd de o balanță, de o greșeală de 200 g și una de 50 g, să se cîntărească exact 2 kg, dintr-o cantitate de 9 kg de făină, prin maximum trei operații de cîntărire. Este posibil ?

VĂ PROPUNEM UN TEST

DIN CINCI, UNA

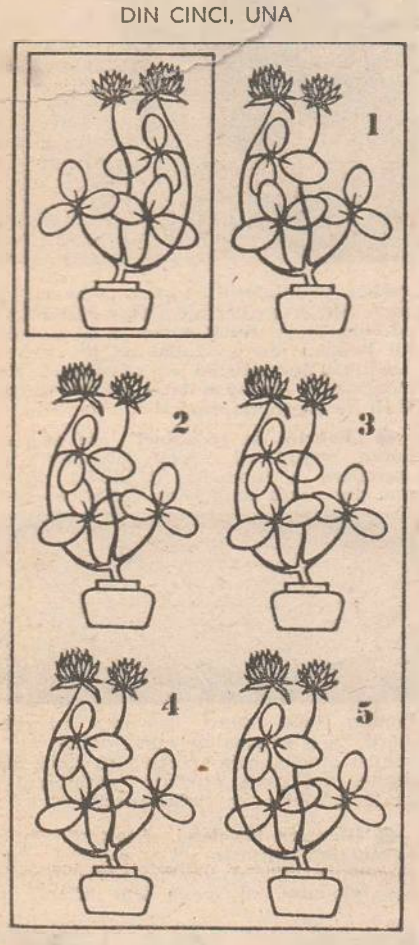

Din cele cinci plante (numerotate) numai una corespunde cu desenul de sus, stînga, prezentat însă pe partea opusă. Care sînt cele două desene gemene ?

(Soluția în numărul viitor)

DEZLEGARE (NR. 1 213)

JOCUL CIFRELOR

2	7	5	8	1
5	1	6	5	2
7	8	9	3	6
9	4	5	7	9
2	9	1	8	7
1	4	3	4	1

LOGICĂ

În c... test de... ele ce urmează, vă prezentăm un tră **Lumi...** logică propus de cititoarea noas-

Se dau **cuța Gușă**, din București.

din aceste ... ci grupe de cuvinte. Fiecare din cuvinte ca... upe este parțial alcătuită parte din aceea... exprimă noțiuni ce fac spunem „brici, la... feră. De pildă, dacă etc., toate aceste ... vinte fac deci parte din sfera obiectelo... de ras, cuțit, topor"

În consecință, în fi... văzute cu tăiș. grupe de mai jos, existe... din cele cinci sînt care nu se încadrează... puțin un cu- lă de noțiuni la care se ... sfera gene- rală... cuvinte. ... ă celelalte cuvicere să se descopere ca...

Se... ce nu se încadrează în ... de noțiuni și să se explice ... cuvintel... a ge- nerală... iată care sînt cele cinci grupe ce cauză.

Și acu... mă de ras, pioneză, peniță, de cuvinte...

1. Cui, la... iel, cameră, colibă, cort.
2. Birou, bor... er, Marte, Mercur, Terra
3. Agendă, ca... ești, Cairo, Paris, Roma.
4. Apollo, Jupi...
5. Atena, Bucu...

LA ÎNTREBAREA

RĂSPUNSUL ...MĂRUL TRECUT

PUBLICATĂ ÎN NU...

...nei teoreme

Variante pe tema u... 3333, 4444 și

Numerele solicitate sînt ...03889 ; 4444² 5555.

Se constată că 3333² = 11... ...38025 și ca = 19749136 și 5555² = 308...

3333² + 4444² = 5555² sau, 11108889 + + 19749136 = 30858025.

Mai departe : 3 + 3 + 3 + 3 = 12 ; 4 + + 4 + 4 + 4 = 16 și 5 + 5 + 5 + 5 = 20. Ridicînd la pătrat numerele astfel rezultate, obținem 12² = 144 ; 16² = 256 și 20² = 400.

Adunînd acum primele două pătrate, constatăm că într-adevăr suma lor este egală cu cel de al treilea pătrat : 144 + + 256 = 400.

Ing. LIVIU MACOVEANU

Dialog săptămînal

După selecționarea răspunsurilor corecte, primite din partea cititorilor pentru întrebările publicate în rubrica din nr. 1 209 al revistei, la 06.12.80, iată rezultatul : **Roman Pircea, Timișoara ; Caterina și Ștefan Cozma, Bacău ; Mihai Ionescu,** București ; **George Cristea,** Craiova ; **Lucian Mihăilescu,** Slobozia, jud. Ialomița ; **Elena Barbir, Carmen Robciuc, Odorica Jitariuc, Vasile Barbir,** Școala generală de 10 ani, Măriței, jud. Suceava ; **Florin și Liviu Chiperi,** Iași.

Kolea Kureliuk, Mărițeia Mică, jud. Suceava. Rubrica se adresează tuturor cititorilor. Prin urmare, dacă primim răspunsuri la întrebările propuse în rubrică, nu ar fi normal să împărțim cititorii care ne scriu, în diverse categorii, eliminîndu-i pe maturi în favoarea elevilor. Considerăm, dimpotrivă, că este lăudabil ca elevii cu răspunsurile corecte pe care ni le trimit, să poată fi menționați drept cei maturi.

...uarie Ionescu, Cluj-Napoca. Unele din... problemele propuse de dv. au fost reți... vederea publicării. Nu vă putem însă ... fiind se vor publica dată fiind abun... tentă le redacție. Materialele tri... ...acție nu se returnează expedito... au fos... sosit mai tîrziu.

...Lazăr, Brașov. Răspunsurile tri... ...arte bune dar scrisoarea a ... pentru frumo... astfel că nu s-a putut lua în ... ecționare.

Gheorghe Ron... Craiova. Vă mulțu... rindu-vă la rîndul ... dv. aprecieri și urări. fiți un cititor consecv... ...ccese în activitatea dv., ...răspunsuri corecte ca... ...ostru ca și în viitor să ... ...t al rubricii, trimițînd ... pînă acum.

S. M.

REBUS

AGRONOMIE

ORIZONTAL : 1) Sporesc fertilitatea pămîntului. 2) Unealtă agricolă asemănătoare cu plugul — Uniunea Națională a Cooperativelor Agricole de Producție. 3) A răsări — Închis ermetic — Primele roade ! 4) Îngrășămînt natural — Prezente la lucru ! — Subdezvoltat. 5) Lucrare agricolă de bază — A induce în eroare. 6) Cîmp cultivat — Minidepozite de boabe ! 7) Iele ! — Plantă de cultură din familia solanaceelor (dim.). 8) Creatori de bună dispoziție — Grîne fără culoare ! 9) Păzesc caii la pășune. 10) Grîu, porumb, orz, ovăz, etc. (sing.) — Prelucrează producția de cereale. 11) Două măsuri agrare ! Plantă care trăiește numai pe un anumit teritoriu (masc.). 12) Nereușit — Apărută ca din pămînt.

VERTICAL : 1) Lucrări de îmbunătățiri funciare — Asigură transportul producției din cîmp. 2) Cel mai ieftin îngrășămînt — Casa agronomului ! 3) Mare producător de cereale — Spațiu legumicol. 4) Carei ! — Lopățică pentru curățit plugul — A vîntura. 5) Liber-cugetători — Crede că tot ce zboară se mănîncă (fem.). 6) Strămoșească vatră a producției agricole — Cuprinse în asolament. 7) Metaforă pentru lanul dat în pîrg — Muncitori agricoli. 7)... aflați în cîmpul muncii — Dune ! 9) Persoană — Conducătorii fermelor — Primele noțiuni ale meseriei ! 10) În luncă ! — Roșii de cîmp — Fructiferi în livadă. 11) Puternici — Atom cu sarcină electrică — Minibuldozer viu. 12) P... rioadă — Infinitiv specific legumiculturii.

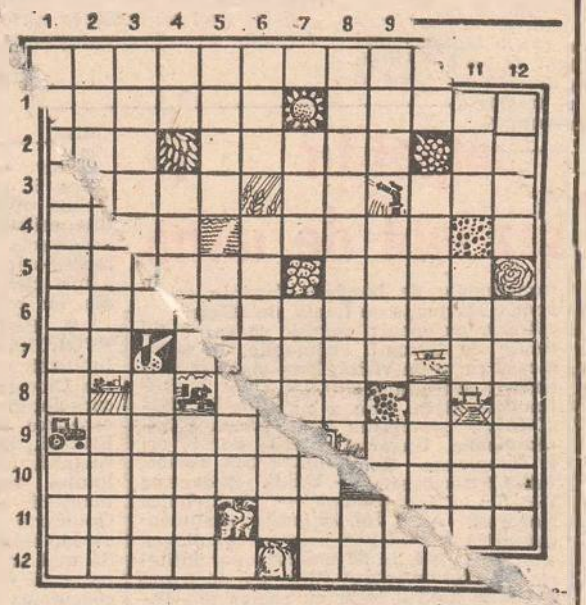

Ing. MARIA MARINĂ
Sibiu

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

MATEMATICĂ

ORIZONTAL : Parametri — Sd — Analiza — Arie — Rădăcina — Are — Limită — Aj — A — Nica — Acu — Asn — Uța — S — Unghi — Milion — Ie — Ma — Ic — Aristotel — Tartaglia — Tb — O — Ea — Ec — Gara — Rad — Origini — Inalt — Trupeș.

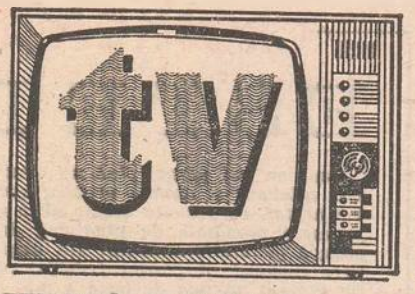

DUMINICĂ 11 IANUARIE. Programul I : 8.30 Tot înainte ! 9.05 Șoimii patriei 9.15 Contele de Monte Cristo 9.40 Omul și sănătatea 10.00 Viața satului 11.45 Bucuriile muzicii 12.30 De strajă patriei 13.05 Album duminical Primăvara în... ianuarie ● Stan și Bran. 14.00 Noi aventuri în epoca de piatră ● Instantanee pe glob ● Refrene de neuitat. 15.15 Șah. 15.30 Telesport. 17.15 Ecranizări — Caragiale. D-ale Carnavalului. 18.40 Micul ecran pentru cei mici. 19.00 Telejurnal. 19.20 Antena „Cîntării României". 20.35 Film artistic „Întoarcerea". Producție a studiourilor americane. 22.10 Telejurnal. **Programul II :** 10.00 Concert educativ. 11.00 Teleșcoala. 12.00 Concert de muzică ușoară. 12.45 Reportaj T. '81 13.00 Documentar artistic. 13.50 Melodii populare. 14.25 Teatru TV. Patima fără sfîrșit de Horia Lovinescu. 16.05 Întîlniri muzical-coregrafice 16.35 Desene animate. 17.00 Serată muzicală TV. 19.00 Telejurnal. 19.20 Telerama. 19.50 Serată muzicală TV. 21.20 Documente de piatră. 21.40 Din muzica și dansurile popoarelor. 22.10 Telejurnal.

LUNI 12 IANUARIE. Programul I : 16.00 Emisiune în limba maghiară. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.20 Actualitatea economică. 19.40 Documentar științific. 20.30 Trecea un călăreț. 21.25 Cadran mondial. 21.50 Tezaur folcloric pe meleagurile Gorjului 22.10 Telejurnal. **Programul II :** 16.00 Tineri interpreți. 16.30 Cenacluri ale tineretului. 16.55 Interferențe muzicale. 17.25 De pretutindeni. 17.50 Oaspeți ai scenelor noastre. 18.25 Reportaj TV. Cîntecele apelor. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal 19.20 Seară de operă. Boema de Puccini 20.40 Mozaic. 21.55 Reportaj '81 22.10 Telejurnal.

MARȚI 13 IANUARIE. Programul I : 9.00 Teleșcoala. 10.00 Uriașul. 11.00 Jucîndu-ne învățăm 11.15 Călătorie în Univers. 16.00 Telex. 16.05 Teleșcoala. 16.25 Curs de limbă engleză. 16.45 Almanah pio...resc. 17.10 Destinul unor mituri (I). 17.5... Clubul tineretului. 18.20 Îndrumări patrio... lucrătorii din agricultură. 18.50 Teatru ...eri. 19.00 Telejurnal. 19.25 Actua- William S...omică. 19.50 Versuri și cîntece **Programul II :** Omul și sănătatea. 20.40 vorbim, cum scriem ...pentru măsură de muzicii. 20.30 Viața econ...05... Telejurnal. 21.05 Buletin rutier. 21.20 Luminile operei. 22.05 Telejurnal.

MIERCURI 14 IANUARIE. Programul I : 16.00 Telex 16.05 Teleșcoală. 16.30 Curs de limba germană. 16.50 Personalități ale artei corale românești contemporane. 17.20 Din țările socialiste. 17.45 Tragerea pronoexpres. 17.55 Farmecul muzicii. 18.25 Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. ... Actualitatea economică. 19.45 Noi, ...! 20.35 Măsură pentru măsură de 19.2... ...kespeare (Partea a II-a). 22.05 femeile ... **II :** 19.00 Telejur- William S... ...uzică. Telejurnal. **Prog...** ...iarnă. nal. 19.25 Spectacol de... 20.00 Studio T. '81. 20.20 Intîmpi... 21.20 Teleenciclopedia. 22.05 Telejurnal.

JOI 15 IANUARIE. 9.00 Teleșcoală. 10.00 Pagini din istoria teatrului românesc. 11.05 Trecea un călăreț. 16.00 Telex. 16.05 Învățămînt-educație 16.25 Curs de limbă rusă. 16.45 Viața culturală. 18.00 Baschet feminin — Politehnica București — BSE Budapesta (repriza a II-a). 18.35 Film serial. Buratino. 19.00 Telejurnal. 19.20 Ora tineretului. 20.00 Călătorie în Univers. 20.50 Concert simfonic extraordinar. 22.00 Telejurnal. **Programul II :** 16.45 Radar pionieresc. 17.10 Ecranizări — Caragiale D-ale Carnavalului. 18.35 Album coral. 18.45 Buletin rutier. 19.00 Telejurnal. 19.20 Moment folcloric. 19.35 Dantele în smalț. Producție a studioului „Sahia-film". 19.45 Concert simfonic extraordinar. 20.30 Omul banchizelor. Producție a studiourilor franceze. 20.50 Teatru scurt. Cine vine la gară ? Scenariu TV. de Dan Tărchilă. 22.00 Telejurnal.

VINERI 16 IANUARIE. Programul I : 16.00 Telex. 16.05 Politehnica TV. 16.30 Emisiune în limba germană. 18.25 Tragerea loto. 18.35 La volan. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.20 Actualitatea economică. 19.40 Să cunoaștem legile țării. 19.55 Mihai Strogoff. Premieră TV. Coproducție italo-franco-vest-germană 21.40 În teleobiectiv : Stagiunea teatrală. 22.05 Telejurnal. **Programul II :** 16.00 Muzică populară. 16.30 O viață pentru o idee. 17.00 Ora divertismentului 17.55 Bloc-notes. 18.25 Din cartea naturii 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.25 Semne străbune. Producție a studioului Sahia-film. 19.30 Concertul Filarmonicii „George Enescu". 21.55 Ierarhia structurilor. Producție a studioului „Sahia-film". 22.05 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ 17 IANUARIE. Programul I : 9.25 Curs de limba spaniolă. 9.45 Curs de limbă franceză. 10.05 Film artistic. 11.40 Teleșcoală. 12.00 Concert educativ. 13.00 Mozaic cultural-artistic-sportiv. 18.35 Săptămîna politică. 18.50 1001 de seri. 19.00 Telejurnal. 19.20 Călătorie prin țara mea. 19.50 Teleenciclopedia. 20.35 Prima de asigurare. Premieră pe țară. Producție a studiourilor americane. 22.15 Telejurnal. 22.30 Serenadă pe zăpadă **Programul II :** 19.00 Telejurnal. 19.20 Muzică de jazz. 20.20 Film documentar Omul, valoarea cea mai de preț. 20.45 Maeștrii artei muzicale. 21.25 Documentar științific. 22.15 Telejurnal. 22.30 Serenadă pe zăpadă.

Pe teme culinare

Preparate din legume proaspete de iarnă

Am ales azi un număr de rețete menite să îmbogățească felurile de mîncăruri aduse la masă și care să completeze, prin salate, garnituri, gustări făcute din legume, felurile cu carne, cărora, sîntem greșit deprinși, să le dăm întîietate.

SALATĂ DE ȚELINĂ CU MORCOVI. Foarte indicată după mesele grele de sărbători, salata se servește ca prim fel și se prepară astfel. Pentru 4 persoane : **400 g țelină 100 g mere (un măr), 200 g morcovi, două-trei linguri ulei, suc de lămîie după gust.**

Se curăță și se spală țelina și morcovul. Se rade prin răzătoarea cu ochiuri mari. Se spală și se curăță mărul. Se rade. Se amestecă uleiul cu sucul de lămîie și puțină sare și se stropește salata. Cine dorește, poate adăuga puțin muștar. De asemenea, se poate face salata numai din țelină și măr folosind două mere în loc de unul (200 g).

SALATĂ DE ANDIVE. Cantități pentru 4 persoane : **600 g andive, două linguri de ulei, o linguriță de muștar.** Se curăță andivele, se spală frunză cu frunză sub curent de apă, miezul se taie în fîșii lungi. Se zvîntă într-un șervet, apoi se așază în castron. Din muștar, ulei, cîteva linguri de apă se prepară un sos care se toarnă peste andive.

Andivele se spală și se prepară mai înainte de a se aduce la masă, deoarece păstrate în apă devin amare și se înnegresc.

● Salata de andive se poate combina cu bucățele de sfeclă roșie fiartă sau coaptă. Sosul se face fără muștar, cu oțet și ulei.

● O lingură, două de maioneză e, de asemenea, foarte potrivită cu andivele, dar salata devine mult mai substanțială.

MORCOVI ÎNĂBUȘITI CU CEAPĂ. Cantitate pentru 4 persoane : **1 kg de morcovi, 250 g ceapă, ½ pahar apă, 30 g unt sau margarină, 1—2 căței de usturoi, sare, piper, pătrunjel verde.**

Curățați și spălați morcovii. Tăiați-i în rondele subțiri. Curățați, spălați și tăiați mărunt ceapa. Puneți untul la topit într-o cratiță. Adăugați ceapa și morcovii. Țineți-i pe foc 5 minute amestecînd. Curățați și spălați usturoiul. Tăiați-l mărunt. Adăugați-l în cratiță. Sărați. Piperați. Acoperiți. Lăsați vasul o oră pe foc foarte mic. Spălați, și tocați pătrunjelul verde. Cînd morcovii sînt gata adăugați pătrunjelul tocat.

CONOPIDĂ POLONEZĂ. Cantități pentru 4 persoane. **O conopidă de circa 800 g (proaspătă sau congelată), două ouă, 40 g de cașcaval ras, 30 g unt, pătrunjel verde, sare.**

Fierbeți ouăle tari. Puneți apă la fiert. Adăugați puțină sare. Scoateți cotorul de la conopidă. Spălați-o cu grijă. Împărțiți-o în buchete nu prea mici și cît mai egale între ele. Fierbeți-o în apă clocotită circa 10 minute. În acest timp curățați ouăle de coajă și tocați-le mărunt. Spălați și tocați mărunt și pătrunjelul. Radeți cașcavalul cînd conopida e fiartă. Scoateți buchetele și așezați-le într-o strecurătoare cu picior în așa fel ca fața conopidei să fie spre exterior. Cînd se scurg, puneți untul la topit fără să-l încingeți. Așezați apoi conopida în farfurii presărînd-o pe rînd mai întîi cu cașcavalul apoi cu ouă, apoi cu pătrunjel verde. La urmă stropiți cu unt. Serviți imediat.

ȚELINĂ GRATINATĂ : Cantități pentru 4 persoane. **Patru țeline potrivit de mari, ½ l de lapte, o lingură de făină, 50 g cașcaval ras, 20 g unt, o lingură bulion de roșii, sare, piper.**

Puneți la fiert apă cu puțină sare. Cînd dă în clocot cufundați țelina, curățată și bine spălată. Lăsați-o să fiarbă cinci minute. Aprindeți focul la cuptor. Desfaceți făina cu puțin lapte rece. Restul puneți-l la fiert. Cînd dă în clocot turnați-l treptat peste făină amestecînd mereu. Cînd sosul s-a îngroșat bine, puneți și pasta de roșii, sărați, piperați. Luați de pe foc și adăugați trei părți din cașcavalul ras. Tăiați țelina în sferturi, așezați-o într-o formă (de preferat de Yena). Acoperiți-o cu sos. Presărați-o cu restul de cașcaval ras și bucățele mici de unt. Dați forma 15 minute la cuptor.

VARZĂ DE BRUXELLES. Se curăță verzișoarele de frunzele galbene, se spală în mai multe ape și se pun la fiert cu apă clocotită cu sare. Se țin pe foc descoperite, la foc iute, circa 15 minute. **Pentru 4 persoane e nevoie de 600—800 g de varză crudă.** Varza fiartă se scurge, se pune într-o cratiță și se presară cu cubulețe de unt (20 g). Astfel preparată, varza poate fi pregătită în diverse feluri.

● **Simplă cu unt** — ca mai sus se servește garnitură pe lîngă friptură.

● **Ca fel de sine stătător** se poate pregăti cu brînză. Se unge o formă cu unt, se presară cu cașcaval ras. Se așază varza straturi, straturi cu puțin cașcaval ras între rînduri (în total 50 g cașcaval). Deasupra se presară cu cașcaval ras amestecat cu o lingură de pesmet. Se stropește cu puțin unt topit și se dă la cuptor la gratinat.

● **Se rumenesc în cuptor** felii de pîine albă veche pînă capătă culoare. Se piseacă, se presară peste varză. E bună fără nimic altceva, dar se poate servi și garnitură pe lîngă friptură.

OLIMPIA ȘTEFĂNESCU

CRONICA SPORTIVĂ

ESTETICA A ÎNVINS...

Ceea ce îmi părea, pînă nu demult ca un simptom imediat relevant și anume uriţirea spectacolului fotbalistic, mi s-a arătat, cu fericita ocazie de a vedea lucrînd toate campioanele mondiale de pînă azi, drept o tristă realitate aproape generală. Fotbalul s-a uriţit, nici o echipă nu mai pare dispusă să piardă frumos, păgubos, nu mai vrea să fie nimeni, tactica de bază a mai tuturor conducerilor tehnice, ajunsă sarcină concretă în teren, e desfiinţarea jocului adversarului. „El Mundialito" a demonstrat gradul de uriţire a fotbalului mondial S-a ajuns pînă acolo incit spectatorii, cred că am mai spus aceasta, aplaudă cu plăcere distrugerea unei acţiuni superbe. Parcă ne-am înrăit toţi şi ne bucurăm de răul altuia ! Campionatul campioanelor desfăşurat la Montevideo, pe Stadionul „Centenario", a avut doar două meciuri frumoase : Argentina — R.F.G. şi R.F.G. — Brazilia. Nu întîmplător echipa vest-germană, deşi a pierdut amîndouă meciurile, a fost prezentă la singurele meciuri cu adevărat frumoase ale turneului. Ea, echipa vest-germană, a jucat deschis şi plin de fantezie, personalizînd în Rummenigge, Hrubesh şi Hansi Muller marele talent pentru sport şi deosebita capacitate de mobilizare şi organizare a vest-germanilor. Cred, realmente, că echipa R.F.G. e singura care nu ne-a făcut, pe noi, europenii, chiar de ris în Uruguay. Şi aş zice că e singura care printr-o superioritate tactică limpede a dominat Argentina şi a pus ceva probleme Braziliei. Nici chiar cea mai bună echipă de fotbal a lumii la ora de faţă, care e Brazilia, nu a pus atîtea probleme Argentinei cîte a pus echipa vest-germană. Uriţirea fotbalului n-a atins şi pe vest-germani. Ei mi s-au părut marii cavaleri ai unei cauze pe care Europa a pierdut-o, cauza spectacolului fotbalistic.

Italia şi Olanda au jucat în acest turneu ca nişte stafii ireductibile. Furată de arbitri în primul meci cu Uruguay, Italia a arătat în meciul cu Olanda că-n prăpăditul nostru de fotbal ea n-ar ocupa un loc mai sus de 7. Cu băieţi tomnatici, lipsiţi de vlagă, cu o lecţie tactică destul de sordidă, fotbalul italian ori n-a avut bani, ori n-a avea, inspiraţia să trimită la „Mundialito" o echipă, ci a trimis mai singur jucător, extraordinar e drept : Antonioni. A Italia Rummenigge, Maradona şi toată echipa Braziliei ne-a mai păstrat în suflete plăcerea jocului de fotbal. In rest ei pot cu greu ar putea învinge pe „Gloria Bistriţa". Ce-ne locul zicem de penibila echipă a Olandei cu celebrităţi pentru fotbal nosite, fraţii Kerkof şi alţii, care n-a ţinut de loc bătăioşi, Angliei ? ! Olandezii par mai puţin dotaţi nilor. Cred că decît pentru lalele. Băieţii aceştia inistrăiţi sub nivelul mării au înecat iluziile euro

Federaţia Română de Fotbal ar trebui să facă rost de le un filmele turneului „El Mundialito" şi să facă din c nu în curs veritabil de reciclare a fotbaliştilor români. Dar tactice sensul de a-i învăţa neapărat procedee tehnice în ideea noi, căci aşa ceva a fost rar în tot turneul, fotbaliştilor binefăcătoare şi aducătoare de speranţe noi, co late. Nu sîn noştri să le iasă din cap complexul de inferio asa. Român tem mai nedotaţi decît alţii dar ne credem ine făcută şi c poate învinge la ora de faţă cu o echipă le la Campion trenată pe oricare dintre participan a Braziliei, sin am văzut-o de ani campioanelor din Uruguay cu excep jucători de finete echipă de superfotbalişti pe care ordănescu, cu excep zile. Nu s-au arătat la acest turneu şi a brazilieni nică a lui Marcel Răducanu şi mult decît Costică Ş Maradona, Rummenigge, Antu e 6 echipe adunate s sarelа nu mi-a plăcut mai un vîrf de atac cu c şi nu am văzut, în toate Terheş şi Nedelcu II. nunat soare de vară, ni ar noi mai avem juc Cămătaru şi nici chiar ăsetarea lui. Fantastica

Fotbalul s-a uriţit, oştri ar trebui educată participa la reînfrem acum o generaţie în st fotbal a băieţiţilor, întîietatea în lume cu străşnicie. Vina unei proaste organizări după opinia tehnicienilor dacă această Nu e deci putem trece relativ uşor de autorităţi — de la aceasta încolo — să Cred antaş pentru reprezentativa r serie, im de la Brazilia şi R.F.G. loc fpe italo-olando-uruguayene. inoenzaţionala victorie a Brazili eost încă o dată demonstraţia s mare pe care-l are frumosul frumos meci al turneului Br cel mai curat şi aceasta pe ai jucat modern, au făcut să t şi nent în devieri, nimeni e au virf, toată lumea a fost erma- lui. Brazilienii au în f -a fost acceа biologică de gen meciu- alte limbi artă şi în secunda tehnică, în Salut deci miraci formelor de uriţire contra tuturor

AN PĂUNESCU

Importante competiţii în sezonul de iarnă

a sezonului
arte a lunii
a de turnee
emploare.
rmatii
e
e

...JENE" LA ...
... de astăzi echipa
...meşte pe campioana
Veliko Gradişte. M...
„Dinamo" de l...
peste opt ...
rea ac...
...

...ternaţionale de basc
pentru sferturile de
...pionilor europen
...tinute de forr
...moasă carte
...tipla cam
Dau...

...ori
...rino,
...apesta
...olitehnica
...ne, studen-
...cu campioana
...uarie vor întîlni
...diga, iar după opt
...tur cu echipa din To-
...partide se dispută în Sala

...SUPER-CUPA MONDIALĂ LA ...NDBAL". În timp ce handbaliştii de la Minaur Baia Mare efectuează ultimele antrenamente în vederea dublei întîlniri cu T.S.K.A. Sofia, din sferturile de finală ale „Cupei cupelor" (primul meci se dispută la Baia Mare, săptămîna viitoare), lotul republican se pregăteşte pentru o amplă competiţie internaţională, „Supercupa mondială", ediţia a 2-a, programată la Dortmund (R.F.G.), între 4—8 februarie. Este o competiţie deschisă echipelor care au intrat în posesia titlurilor de campioane olimpice (Iugoslavia şi U.R.S.S.) şi campioane mondiale (România, Cehoslovacia, Suedia şi R. F. Germania). Acestea au fost repartizate în două grupe şi vor juca sistem turneu. Din prima grupă fac parte echipele U.R.S.S., R. F. Germania şi Sue-

...vo-
...a evo-
...competiţii
...pelor", trofeu pe
...au cîştigat în 1979. În
...ală, voleibaliştii de la clu-
...a, pregătiţi de maestrul emerit
Drăgan, vor juca cu formaţia vest-
...ermană U.S.C. Giessen. Primul meci îl
susţin în deplasare, la finele acestei săp-
tămîni, iar partida retur este programată
după opt zile, în Sala Floreasca din Ca-
pitală.

...ŞI BASCHET. În a doua parte a lunii ianuarie, spectatorii din Capitală au prilejul să urmărească o serie de meciuri in-

Românieі va evolua în
de Iugoslavia — cam-
a în 1972, cu care va sus-
oc, la 4 februarie — şi Ce-
Amintim că prima ediţie a
ei mondiale", disputată în 1979,
digată de formaţia R. F. Germa-
echipa României a ocupat locul 2.

PATINATORI DIN ŞASE ŢĂRI LUEAZĂ LA MIERCUREA CIUC. ...itorii sporturilor de iarnă din Miercu-
...ea Ciuc au rezervat un interesant con-
curs internaţional de patinaj viteză, la care vor evolua sportivi valoroşi din U.R.S.S., R. D. Germană, R. F. Germania, Ungaria, Polonia, precum şi componenţi ai lotului republican, printre care se află maeştrii sportului Andrei Erdelyi, Ion Opincariu şi Dezideriu Jenei. Întrecerile au loc sîmbătă 17 şi duminică 18 ianuarie. Să mai amintim că sportivii noştri vor fi prezenţi, în această perioadă, la ample concursuri internaţionale de patinaj viteză programate la Budapesta (31 ianuarie — 1 februarie), în R.P.D. Coreeană, U.R.S.S., R. D. Germană, R. P. Mongolă, precum şi la întreceri de patinaj artistic ce se vor desfăşura la Katowice — Polonia (24—25 ianuarie), în Ungaria, R. D. Germană şi Cehoslovacia.

● **TURNEE DE HOCHEI.** În următoarele săptămîni, hocheiştii din loturile de seniori şi juniori au rezervat un bogat program competiţional. Între 16 şi 22 ianuarie, la patinoarul „23 August" din Capitală se va desfăşura ultimul turneu al diviziei A, cu participarea echipelor din prima grupă valorică, după care componenţii lotului republican de seniori îşi vor relua pregătirile pentru noua ediţie a Campionatului mondial, grupa B, ce se va disputa în Italia.

M. LERESCU

8, 9, 10... OUT!

În box mai ales, spre deosebire de alte sporturi, există multe „metode" de a-ţi enerva adversarul, de a-l face să nu mai aplice bine tactica, obligîndu-l să cadă într-o „capcană", în care nervii solicitaţi pot juca apoi un rol nefast. În materie de a... şti să-ţi „enervezi" adversarul se poate afirma că mult comentatul Cassius Clay a fost într-adevăr şi la acest capitol un... super-campion. Care dintre noi nu-şi aminteşte cu prilejul conferinţelor de presă înaintea aşa-ziselor „meciuri ale secolului" cum Clay îl jignea pe Joe Frazier, spunînd despre acesta că nu cunoaşte nici măcar a.b.c.-ul boxului. O „mostră" de enervare a viitorului adversar ne-a oferit, la Kinshasa, tot Clay, care cu 24 de ore înaintea partidei cu colosul texan George Foreman a declarat ziariştilor că.., n-a auzit niciodată de un pugilist pe nume Foreman. Această declaraţie l-a enervat cumplit pe Foreman, pe atunci campion mondial „en titre", care renunţînd la tactica sa de aşteptare în clipa cînd a bătut gongul a pornit vijelios la atac, uzîndu-şi mult prea devreme resursele fizice. Învins de nervi, Foreman a lovit grăbit din toate poziţiile nimerind numai blocajul lui Clay, care a ştiut să stea la... „cutie" cum spun cicliştii, şi să atace din repriza a 7-a cînd Foreman a cedat categoric pierzînd prin K.O. în rundul 8.

Şi la noi în ţară, cu 40 de ani în urmă, ne amintim cum înaintea unei întîlniri care a avut loc pe stadionul ONEF (astăzi Republicii) în compania lui Sandu Ion, recunoscut pentru tenacitatea şi loviturile sale dure, fostul triplu campion al Europei, Lucian Popescu, cu ocazia formalităţilor cîntarului i-a spus adversarului său : „De ce ai mai venit, Sandule, că tot pierzi prin K.O. în prima repriză". Sandu a luat-o de bună şi nu s-a mai controlat căutînd de la început numai lovitura decisivă pe care nu a găsit-o niciodată, deoarece nea Lucică, ştia să eschiveze excepţional şi să-l stopeze cu lovituri directe pe... nervosul şi încăpăţînatul Sandu.

Printre aşa-zişii specialişti care ştiau să-şi scoată din mînă adversarii înaintea meciurilor se număra şi semigreul metalurgist Ghiţu Velicu care-i „înţepa" cu fel de fel de declaraţii pe Gheorghe Negrea sau pe Petre Zaharia. Şi uriaşul italian Dante Cane, cînd a boxat la Bucureşti cu V. Mariuţan, a declarat la sosire că n-a venit să admire... Arcul de Triumf ci să-l facă K.O. pe Mariuţan. Desigur, dinamovistul n-a luat în serios cele spuse de Cane şi în partida care a avut loc a obţinut victoria la puncte.

Săptămînile trecute, după părerea noastră, care am urmărit pe micul ecran odată cu telespectatorii din ţara noastră meciul pentru campionatul mondial la categoria semimijlocie dintre Ray Sugar Leonard şi Roberto Duran, boxerul american şi-a recucerit centura datorită unui abandon pe care şi astăzi cronicarii boxului mondial, prezenţi în jurul ringului de la New Orleans, îl consideră ca... misterios. Este cunoscut că în repriza a 7-a, Ray Sugar Leonard, care pînă atunci boxase excepţional, a început să-l imite pe Clay în clovnerii, lucru care l-a enervat peste măsură pe Roberto Duran. De multe ori prin gesturi sportive pugilistul din Panama, şi-a chemat adversarul la o luptă corectă, invitîndu-l să nu mai „fugă" şi să accepte schimburile. Fără îndoială, acest lucru nu i-ar fi convenit lui Leonard, care însă cu talentul său putea să înlocuiască „clovneriile" gen Clay, cu un box defensiv bazat pe eschive rotative, blocaje, clinciuri etc. etc., aşa cum făcuse pînă în rundul 7. Considerăm că numai aceste „clovnerii" au fost în măsură să-l enerveze pe Duran şi să-l facă să renunţe la luptă. După întîlnire, pentru a evita blocarea bursei elevului lor, managerii lui Duran au acoperit cu succes enervarea, aruncînd totul pe seama unei alimentări greşite premergătoare meciului. Vizionînd partida şi finalul ei ne-am dat uşor seama că Duran nu şi-a putut stăpîni nervii, alegînd calea abandonului, pe care unii îl consideră încă „misterios".

PAUL OCHIALBI

MOZAIC

● Glo...
...de aur la... Adjanului Ermin
...ginе) i s-a decer-
...stivităţi ...ate la

Paris, prestigiosul trofeu „Gheata de aur". Alegerea juriului a fost determinată de cele 39 de goluri marcate de fotbalistul belgian de la clubul „S. K. Lierse". Amatorii de statistici au calculat că cifra menţionată conduce la o medie de mai mult de un gol pe meci !

● **„Fabrica de recorduri"**, aşa este denumit complexul sportiv „Medeo" din apropiere de Alma-Ata (U.R.S.S.), nu numai din cauza condiţiilor climatice excep-

ţionale (1 690 metri deasupra nivelului mării, aer extrem de curat etc.) dar şi pentru amenajările sportive cu totul deosebite. Imaginea prezintă patinoarul ce poate găzdui circa 10 000 spectatori.

● **Ofensiva bicicletei.** Acest mijloc de locomoţie cunoaşte azi o tot mai mare răspîndire şi apreciere pe toate meridianele globului. Bicicleta este ieftină, nu

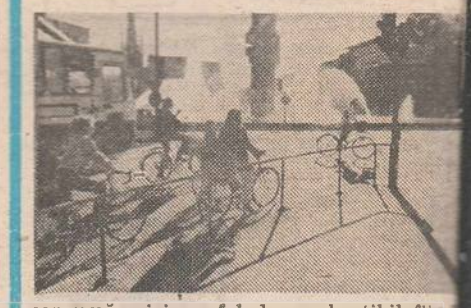

consumă nici un fel de combustibil fiin totodată, un excelent mijloc de călire organismului. Asemenea argumente favoarea mişcării şi a sănătăţii par a-i convins pe locuitorii Stockholmului (v foto) de a scoate bicicletele de la „ma talină" şi a invada străzile capita Suediei.

● **A învăţa să înoţi,** chiar înainte de merge la şcoală : acesta este ţelul un inimoşi instructori de nataţie din Pra Cu ajutorul lor micuţii îşi însuşesc ra elementele de bază ale acestui sport aproape pe nesimţite, trec de la gr

începătorilor la cea a avansaţilor. U dintre intenţiile antrenorilor cehoslov este de a pregăti schimbul de mîine sportul de performanţă, dar în acela timp, însuşirea de la o fragedă virstă unui sport, în cazul de faţă a înotului, s dovedeşte a fi fortifiantă pentru orga nism : copiii se dezvoltă mai armonios sînt mai sănătoşi.

● **Se testează crose noi.** Firma de arti cole de sport finlandeză „Koho" şi fede raţia sovietică de hochei pe gheaţă au semnat un contract conform căruia jucă tori din selecţionata U.R.S.S. vor testa no modele de crose şi echipament de pro tecţie atît în antrenament cît şi la com petiţii. „Aceste încercări n-au voie să fi popularizate în scopuri comerciale", se precizează în contract.

Redacţia şi administraţia : Bucureşti, Piaţa Scînteii nr. 1, cod 79779 telefon 17 60 10 (1659—1584). Oficiul postal 33. Căsuţa poştală 1108. Tiparul : Combinatul poligrafic „Casa Scînteii" — Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM — departamentul export-import presă P.O. Box 136—137, telex. 11226 Bucureşti, str. 13 Decembrie, nr. 3. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile şi agenţiile P.I.I.R., difuzorii din întreprinderi şi instituţii. Index: 4032